INDOGERMANISCHE BIBLIOTHEK

BEGRÜNDET VON HANS KRAHE

Erste Reihe

LEHR- UND HANDBÜCHER

HANDBUCH DER LITAUISCHEN SPRACHE

VON

ALFRED SENN

BAND II: LESEBUCH UND GLOSSAR

HEIDELBERG

CARL WINTER · UNIVERSITÄTSVERLAG

Library IIAS, Shimla
PH
00032055

INDIAN INSTITUTE OF ADVANCED STUDY
Acc. No. 32053
Date 3.7.69
SIMLA

PH

491.82
S58H

© 1957. Carl Winter, Universitätsverlag, gegr. 1822, G.m.b.H., Heidelberg · Fotomechanische Wiedergabe nur mit ausdrücklicher Genehmigung durch den Verlag · Imprimé en Allemagne · Printed in Germany.
Archiv Nr. 3062

Satz und Druck: Hubert & Co., Göttingen

ANTON SALYS

in dankbarer Anerkennung

für fach- und sachkundige Beratung

gewidmet

Inhaltsverzeichnis

Vorwort 9

Benutzte Nachschlagewerke 11

Teil I: NAMENLOSES VOLKSGUT 13

I. Sprichwörter und sprichwörtliche Redensarten 15

II. Rätsel 22

III. Märchen 24

IV. Lieder 33

A. Strophische Lieder (*Dainos*) 35

B. Klagelieder (*Raudos*) 47

Teil II: KUNSTDICHTUNG 49

1. Christian Donalitius (1714–1780) 51
2. Dionizas Poška (1757–1830) 61
3. Simonas Stanevičius (1799–1848) 63
4. Antanas Baranauskas (1835–1902) 64
5. Maironis (1862–1932) 65
6. Adomas Jakštas (1860–1938) 71
7. Pranas Vaičaitis (1876–1901) 71
8. Mykolas Vaitkus (1883–) 72
9. Liūdas Gira (1884–1946) 74
10. Kazys Binkis (1893–1942) 75
11. Vincas Mykolaitis-Putinas (1894–) 76
12. Balys Sruoga (1896–1947) 77
13. Salomėja Nėris (1904–1945) 78
14. Kazys Inčiūra (1906–) 79
15. Jurgis Baltrušaitis (1873–1944) 82
16. Faustas Kirša (1891–) 83
17. Jonas Aistis (1904–) 85
18. Bernardas Brazdžionis (1907–) 86
19. Kazys Bradūnas (1917–) 88
20. Vytautas Mačernis (1920–1944) 89

Teil III: PROSA 91

A. Erzählende Prosa 91

1. Simonas Daukantas (1793–1864) 93
2. Motiejus Valančius (1801–1875) 102

3. Žemaitė (1845–1921) 109
4. Lazdynų Pelėda (1867–1926) 112
5. Šatrijos Ragana (1877–1930) 118
6. Vincas Krėvė (1882–1954) 122
7. A. Vienuolis (1882–) 126
8. Vincas Mylokaitis-Putinas (1894–) 128
9. Augustinas Gricius (1899–) 130
10. Antanas Vaičiulaitis (1906–) 131

B. Wissenschaftliche Prosa und Publizistik 136

11. Simonas Stanevičius (1829) 136
12. Jonas Juška (1861) 138
13. Juozas Tumas-Vaižgantas (1922) 139
14. Kazimieras Būga (1924) 141
15. Jonas Jablonskis (1924) 144
16. Antanas Salys (1934) 146
17. Vincas Maciūnas (1951) 147
18. Jonas Puzinas (1952) 149

Teil IV: RELIGIÖSE LITERATUR 151

1. Mosvid (Mažvydas) 153
a) Katechismus von 1547 153
b) Te Deum etc. von 1549 159
2. Willent (Vilentas) (1579) 162
3. Bretke-Bretkūnas (1591) 162
4. Petkevičius (1598) 164
5. Mikalojus Daukša (1599) 165
6. Ostlitauischer Anonymus (1605) 174
7. Sirvydas (Širvydas, Szyrwid) (1629) 174
8. J. A. Giedraitis (1816) 176
9. Das litauische Vaterunser (1547, 1595, 1598, 1605, 1816, 1865, 1922, 1935) 177

Teil V: LITAUISCH-DEUTSCH-ENGLISCHES GLOSSAR sowie Verzeichnis der Eigennamen 179

Vorwort

Die Auswahl der hier vorgelegten Lesestücke war in erster Linie durch grammatische und sprachgeschichtliche Rücksichten bestimmt, besonders durch den Umstand, daß als Begleitband zu diesem Lesebuch eine Grammatik vorgesehen ist. Dem Anfänger wird empfohlen, sein Studium der Sprache mit den Sprichwörtern zu beginnen, die so angeordnet sind, daß man zunächst ganz einfache Sätze (Nominalsätze ohne Verbum finitum) vorfindet und dann allmählich zu schwierigeren Bildungen vorrückt.

Reine Mundarttexte sind nicht aufgenommen, obwohl ich selber in den zwanziger Jahren eine ansehnliche Anzahl solcher noch nicht veröffentlichter Aufzeichnungen in Litauen gemacht habe. Diese Mundartproben wurden einerseits aus Rücksicht auf die Druckkosten weggelassen, dann aber auch, um meiner Überzeugung Ausdruck zu verleihen, daß kulturelle (auch sprachliche) Entwicklung in hohem Grade von den Gebildeten bestimmt wird. Solange die Sprachpflege ausschließlich in den Händen der Geistlichkeit lag, war das Schriftlitauische in erster Linie eine Kirchensprache, was sich auch deutlich in der namenlosen Volksliteratur widerspiegelt. Das Leitmotiv des „gesunkenen Kulturgutes" kommt in der Beschränkung des Märchens auf einen einzigen Typ sowie in der Behandlung der Sage als Kunstdichtung (Daukantas, Šatrijos Ragana, Krėvė, Inčiūra, vgl. auch Maciūnas) zum Ausdrucke. Die wissenschaftlichen und publizistischen Textproben wurden aufgenommen, weil sie sich mit Fragen der litauischen Sprachwissenschaft, Literatur und Volkskunde befassen oder von Verfassern stammen, die ihre Muttersprache ebensogut beherrschen wie die besten der Dichter. Raumrücksichten zwangen mich zur Weglassung mancher Schriftsteller, die durchaus verdienten, hier vertreten zu sein, sowie zur Unterdrückung des Dramas, einer Literaturgattung, in welcher besonders von Vincas Krėvė und Petras Vaičiūnas ausgezeichnete Leistungen vorliegen.

Wo immer möglich wurde die moderne Rechtschreibung und die heute als hochsprachlich geltende Betonungsweise durchgeführt. Die altlitauischen Textproben sind in der ursprünglichen Schreibart gegeben, mit dem Unterschied aber, daß Antiqua überall (auch für Fraktur der Originaltexte) eingesetzt wurde und rein modische Unterschiede in den Buchstabenformen unberücksichtigt blieben.

In den akzentuierten Prosatexten werden nur die Kerne der rhythmischen Glieder (s. die Einleitung zu Vincas Krėvė!) mit den in der Sprachwissenschaft gebräuchlichen Akzent- und Intonationszeichen versehen. Es sind also nur die akzentuellen Haupthebungen markiert. Da die Behandlung der Nebenhebungen stark der augenblicklichen Stimmung des Sprechers oder Lesers oder Rezitators unterworfen ist, besteht durchaus die Möglichkeit, daß hier und dort in den Senkungen rhetorische Haupthebungen gesetzt werden können. In Liedern und Gedichten werden rhythmische Hebungen, die nicht mit dem in der Prosa üblichen Hauptton zusammenfallen, mit einem am oberen Rande nach dem betonten Vokal gesetzten Punkt bezeichnet.

Es ist mir eine angenehme Pflicht, hier einige gütige Helfer dankend zu erwähnen: Prof. Juozas Balčikonis und das Institut für litauische Sprache und Literatur in Vilnius für unermüdliche Zusendung neuer einschlägiger Veröffentlichungen, Dr. Vincas Maciūnas, Bibliotheksbeamter an der University of Pennsylvania, für wertvolle literarhistorische und bibliographische Auskünfte, und schließlich Prof. Dr. A. Salys für andauernde Beratung aller Art, besonders auf dem Gebiete der Wort- und Satzbetonung. Wenn ich auch selber neun Jahre (1921—30) in Litauen zugebracht habe und das Litauische seit meiner Verheiratung (1923) meine Familiensprache ist, so war ich doch immer wieder auf Salys' Hilfe angewiesen. Meine Schuld ihm gegenüber möchte ich dadurch abtragen, daß ich ihm den Band widme.

Der Rockefeller Foundation und dem Committee for the Advancement of Research der University of Pennsylvania bin ich für finanzielle Beihilfe bei der Ausarbeitung des Manuskripts verpflichtet. Schließlich möchte ich auch noch dem Verlage für seine mir stets erwiesene Freundlichkeit und Zuvorkommenheit von Herzen danken.

University of Pennsylvania in Philadelphia

im März 1956 Alfred Senn

Benutzte Nachschlagewerke

Lietuvių Enciklopedija. Verlag Juozas Kapočius, South Boston, Mass., USA. I (*A*) 1953, II (*B–Bir*) 1954, III (*Bir–C*) 1954, IV (*C–Di*) 1954, V (*Di–Ep*) 1955, VI (*Er–Ga*) 1955, VII (*Ga–Gr*) 1956, VIII (*Gu-In*) 1956, IX (*Io-Ju*) 1956.

J. Aistis und A. Vaičiulaitis, *Lietuvių Poezijos Antologija.* Chicago, Ill., 1951.

Vaclovas Biržiška, *Lietuvių rašytojų kalendorius.* Tübingen 1946.

Rygiškių Jonas, *Lietuvių kalbos gramatika.* Kaunas 1922.

Ders., *Lietuvių kalbos vadovėlis.* Kaunas 1925.

Alfred Senn, *Kleine litauische Sprachlehre.* Heidelberg 1929.

Pr. Skardžius, St. Barzdukas und J. M. Laurinaitis, *Lietuvių kalbos vadovas — A Guide to Standard Lithuanian.* Bielefeld 1950.

J. Balčikonis, *Lietuvių kalbos žodynas.* Bd. I (*A–B*) Vilnius 1941; Bd. II (*C–F*) 1947.

Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Redaktionskollegium: J. Balčikonis, K. Korsakas, B. A. Larinas, J. Kabelka, J. Kruopas, A. Lyberis, K. Ulvydas. Vilnius 1954.

Lietuvių kalbos rašybos žodynas. Rašyba, skyryba, kirčiavimas, lyčių vartojimas, lietuvių kalbos tarmės, vardynas, žodynas. Redaktionskollegium: K. Gasparavičius, N. Grigas, J. Lazauskas, K. Ulvydas, A. Žirgulys. Kaunas 1948.

Vilius Pėteraitis, *Lietuviškai Angliškas Žodynas.* München 1948.

Pr. Skardžius, *Die slavischen Lehnwörter im Altlitauischen.* Leipziger Diss. 1931. Auch abgedruckt in *Tauta ir Žodis* VII (Kaunas 1931) 4–252.

Wörterbuch der litauischen Schriftsprache. Bd. I (*A–K*) bearbeitet von M. Niedermann, A. Senn und F. Brender, Heidelberg 1932; Bd. II (*L–Pa*) von M. Niedermann, A. Senn und A. Salys, 1951; Bd. III (*Pe–Sk*) von A. Senn und A. Salys (im Drucke).

A. Salys, *Lietuvių kalbos tarmės. Su tarmių žemėlapiu.* Tübingen 1946.

Ders., *Lietuvos žemėlapio vardynas - Gazetteer to the Map of Lithuania* (akzentuiert). Beilage zu J. Andrius, *Lietuvos žemėlapis* 1 : 500000. Verlag Lietuvių Enciklopedija (J. Kapočius), South Boston, Mass., USA, 1956.

A. Senn, „Storia della Letteratura Lituana", in *Storia delle Letterature Baltiche* (Sammlung *Thesaurus Litterarum*, Abt. I, Bd. 35), Nuova Accademia Editrice, Mailand 1956. Diese Darstellung der litauischen Literaturgeschichte ist auf das vorliegende Lesebuch eingestellt.

Teil I

NAMENLOSES VOLKSGUT

I. Sprichwörter und sprichwörtliche Redensarten

August Schleicher, *Handbuch der litauischen Sprache* II (Prag 1857) 71–113. Jonas Jablonskis, *Vargo mokyklai* I[4] (Kaunas 1922) 77–101. K. Korsakas u.a., *Lietuvių tautosakos rinktinė* (Vilnius 1954) 401–413. Vgl. auch folgende Sammlungen: K. Būga, „Sedos parapijos žemaičių patarlės", *Tauta ir Žodis* I (1923) 312–315. K. Būga, „S. Daukanto rinkimo patarlės" (erstmals erschienen 1842), *Tauta ir Žodis* I 322–327. A. Sabaliauskas, „Pušaloto priežodžiai", *Tauta ir Žodis* I 316–322. V. Krėvė-Mickevičius, „Patarlės, priežodžiai ir išsireiškimai", *Tauta ir Žodis* III (1925) 375–389. St. Didžiulis, „Senųjų kalbos" (hrsg. von J. Tumas), *Tauta ir Žodis* IV (1926) 509–517. V. Krėvė-Mickevičius, *Patarlės ir priežodžiai* (Kaunas) Bd. I 1934, Bd. II 1935, Bd. III 1937.

Alkanám ir juodà dúona skanì.
Alùs ne vanduõ, kùnigas ne piemuõ.
Alùs šnekùs. Alùtis šnekùtis.
Ãtbulas kaip vėžỹs.
Bėdà su kvailù bártis, su plikù pèštis.
Bepìgu iš svetimõs kišėnės nemokėti.
Bepìgu nesipèšti plikám su gaurúotu.
Darbiniñko visadà júodos pãnagės.
Daũg pašauktiẽ, mãža išrinktiẽ.
Devynì amataĩ — dešimtas bãdas.
Diẽvas nevéikus, bet iř nemaršùs.
Genỹs márgas, žmogaũs gyvẽnimas dár margèsnis.
Geraĩs nórais prãgaras grį̃stas.
Gerèsnis žvìrblis rañkoje, nekaĩp élnias gìrioje.
Gerũ tėvũ gerì vaikaĩ.
Girtíems ir óžkos káustytos.
Ìlgas pláukas, trumpas prõtas.
Ir gaidỹs sàvo kiemè drąsùs.
Ir šventuolẽlio nagaĩ į savè riestì.
Iš dìdelio dẽbesio mãžas lietùs.
Iš tiẽ pačiũ šventíeji, iš tiẽ pačiũ prakeiktíeji.
Juodà dúona ne bãdas.
Kám neskaudù, tám ir negraudù.
Kas pìrmas į maišą, tas paskiaũ iš maišo.
Kas pirmèsnis, tas gerèsnis.
Kas prabũta, kaip nebũta.

Kas su Dievù, ir Diẽvas su tuõ.
Kas táu sunkù, ir kitám nėleñgva.
Kas turtìngas, tas ir išmintìngas.
Kienõ burnà kartì, tám ir medùs nesaldùs.
Kienõ galià, tõ ir valià.
Kitì mẽtai, kitì lãpai.
Kokià obelìs, tokiẽ ir obuoliaĩ.
Kokià pradžià, tokià ir pabaigà.
Kóks artójas, tóks ir árklas.
Kóks žmogùs, tóks ir prõtas.
Kuř bitinẽlis, čià ir bitẽlės.
Laukè tolì matýti, miškè tolì girdėti.
Lazdõs du galù.
Lėtà kaip avẽlė.
Malẽjos mìltinos rañkos.
Móčios mušìmas — svíestu tepìmas.
Mólis mũsų visų́ brólis.
Mótinos rañkos švelnios.
Ne ilgám šùniui dešrà po kaklù.
Ne visų́ bùrnos pùtrai srẽbti.
Pirktà dúona neskalsì.
Plìkas kaip tilvìkas.
Su plikù negẽra pèštis.
Sunkèsnis vežìmas prieš kálną.
Šviesì sauláitė dėl visų́.
Tarp dviejų́ áuklių vaĩkas be galvõs.
Tylà gerà bylà.
Tìnginiui visuomèt šveñta.
Žilà kiaũlė, žilì ir paršẽliai.
Žìlas pláukas galvoj^a, vélnias uodegojè.

. . . . . .

Ãklas ãklą vedžiója.
Alkanám dúona rũpi.
Ankstyvàsis dantìs rakinėja, vėlyvàsis akìs krapštinėja.
Ant kìto šãpą pamãto, õ ant savẽs nė vežìmo.
Atsargà gẽdos nedãro.
Áuksas ir purvè žìba.
Báimė su méile draugè neváikščioja.
Bėdà bẽdą vėja, vařgas vařgą rẽmia.
Bėdà kójas taĩso, bėdà prõto raňda.
Bepìgu negiñti, kad bẽga.
Blogà sẽkla iř nesėtà áuga.
Buklùs ir žų́sinu pàaria.

Darbýmečiu (darbýmetyje) ir akmuõ krùta.
Daũg šunų̃ ir vil̃ką papiáuna.
Didžių̃ vagių̃ niẽkas nekùšina, mažúosius kárst̃o.
Dienà diẽną móko.
Dù gaidžiù vienaĩ̃ kiemè nesutiñka.
Dúona veřkia tìnginio válgoma.
Dveigỹs treĩgį móko.
Dvìlinka netrũksta.
Gerà prẽkė patì savè gìria.
Gẽros ãkys dū́mų nebìjo.
Gẽros gìrnos geraĩ mãla.
Gíeda ir gíeda, kaip gaidỹs, víeną gíesmę.
Gilùs vanduõ sraũniai nebė̃ga.
Gìrgžda kaip rãtai neteptì.
Gìria kaip čigõnas sàvo árklį.
Gìrios paũkštis į gìrią ir žiū̃ri.
Glaudùs veršẽlis dvì kárves (dvì kárvi) žìnda.
Ir mãžas kélmas vežìmą veřčia.
Ir smarkiáusia žiemà bìjo pavãsario.
Iš ãdatos vežìmą priskáldo.
Iš gražiáusios pievos vařlės į bãlą šóka.
Iš sẽna gìmsta jáuna.
Jáunas mẽdis liñksta, sẽnas lū́žta.
Júoda bálta ẽda.
Juõkiasi púodas, kad kãtilas júodas.
Ką negìrtas galvója, tai gìrtas pasisãko.
Kai ìšvagia árklius, tai tadà tvártą užrakìna.
Kailiniaĩ krósnies nešìldo.
Kaip móku, taip šóku.
Kalbà dúodas kalbė̃ti, kaĩp kas nóri.
Kalbùs kal̃bą, darbùs dárbą rañda.
Kal̃tą ir bažnýčioj bãra.
Kam kã skaũda, tas tuõ ir skùndžias.
Kam nė̃žti, tas kãsos.
Kas daũg žãda, tas mãža dúoda.
Kas kitám kìlpas spéndžia, tas pàts įkliū̃va.
Kas kláusias, tas neklýsta.
Kas lengvaĩ žãda, tas suñkiai dúoda.
Kas pačiõs neklaũso, tas dúoną válgo saũsą.
Kas plačiaĩ rė̃žia, tam siauraĩ teñka.
Kas skaĩto rãšo, dúonos neprãšo.
Kas šùnį kárti nóri, tas jám ir viřvę rañda.
Kãtilas púodą vainója, o abùdu júodu.
Keñčia kal̃tas, keñčia nekal̃tas.

Kiaũlė laukè dvõkia, stalè kvẽpia.
Kiaũšis vìštą móko.
Kuř medžiùs rañto, teñ ir skíedros kreñta (kriñta).
Kur truñpa, ten trū́ksta.
Kuř žemà tvorà, teñ visì gyvuliaĩ šóka.
Kurì katẽ píeno nèlaka?
Lãksto kaip áitvaras.
Lãšas po lãšo ir ãkmenį pratãšo (pràkala).
Láukia kaip gérvė giedrõs.
Lėtóji kiaũlė gilèsnę šãknį knìsa.
Liežùvio saũso niẽkas neklaũso.
Lig laĩko púodas vándenį nẽša.
Ligà raità atjója, pėsčià išeĩna.
Lõbis žãdina, vařgas mìgina.
Lója kaip šuõ mėnesíenoj.
Mãžas grūdẽlis didžiù medžiù užáuga.
Naujà šlúota gražiaĩ šlúoja.
Ne vìsa áuksas, kas áuksu žìba.
Nė víenas į sàvo rañką nekánda.
Nė víeno medẽlio sáulė neleñkia.
Nẽr namų̃ be dū́mų.
Obuolỹs nuo obeliẽs netolì tekriñta.
Palaikiáusias rãtas baisiáusiai gìrgžda.
Paũkštis sàvo lìzdo neteř̃šia.
Plìkis netùri nei genčių̃, nei bičiùlių.
Púodas vándenį nẽša, ikì ąsà netrū́ksta.
Raĩtos kaip gyvãtė.
Rankà rañką mazgója.
Ríejas kaĩp šùnys.
Saũso niẽkas neklaũso.
Sàvo kùpros niẽkas nemãtom, svẽtimą — visì.
Sidãbro ýla ir vélnio maĩšą pràduria.
Skubõs dárbą vélnias reñka. Skubõs dárbą vẽjai gáudo.
Sótus álkano neužjaũčia.
Susìkalbą kaip žą̃sinas sù kiaulè.
Šilimà káulų neláužo.
Šiñtas uodų̃ kumẽlę papiáuna.
Šnẽka kaip kiaũlė su žą̃sinu.
Šuniẽs balsas neĩna į dañgų.
Tinginỹs ir kẽlią kója ródo.
Tiñka kaip šùniui balnas.
Trẽčiąją diẽną žuvìs ir svẽčias dvõkia.
Vienì dýgsta, kitì nỹksta.
Vilką mìnim, vilkas keliù bẽga.

Viřbas nulúžta, virbų̃ šlúota nelúžta.
Žarnà žárną rỹja, taĩp nóriu válgyt.
Žiũri kaip žvìrblis pro tvõrą.
Žmogùs šáudo, Diẽvas kulkàs nešiója.
Žõdis žvìrbliu ìšlekia, jáučiu sugrįžta.

. . . . . .

Aklám kẽlio neparódysi.
Ãklas ãklą netolì tenuvès.
Ãklas bùdamas, kitíems kẽlio neparódysi.
Ant svẽtimo árklio netolì tejósi.
Ardamì árti, piaudamì piáuti mókomės.
Atriektà riekẽ nebeprilỹps.
Ãviną dúotas dar gaĩdžio geĩdžia.
Be skiedrõs mẽdžio nenukiřsi.
Be tiñklo nesugáusi, be giñklo nenušáusi.
Daũg norėsi — mãža gáusi.
Délnu kū̃jo neatmùši.
Dùlkės prieš vėją neatpũsi.
Džiaũgias kaip žìrgą dovanótas.
Gaĩdį dúotas dar ãvino graĩbos.
Gaĩsras negẽsomas išsìplečia.
Gìriamą pagiřs, peĩkiamą papeĩks.
Greĩt pasénsi, kad daũg žinósi.
Į dañgų neįsipiřksi.
Į ką jáunas įpràsi, tą sẽnas teberàsi.
Ilgaĩ (ìlgą) iẽšmą bedróžiant, šuo kẽpsnį nunèš.
Ylos maišè nepaslẽpsi.
Ìrklu jū́ros nepérplauksi.
Iš tų̃ šiaudų̃ nebùs grūdų̃.
Jū́ros neišsémsi, ùpės neišgérsi.
Ką įsėsi, tą dagósi.
Kad daũg norėsi žinót, greĩt pasénsi.
Kaĩp pasiklósi, taĩp ir išmiegósi.
Kaktà síenos nepramùši.
Kas ařs, nepavařgs.
Kas bùs, kas nebùs — žemaĩtis nepražùs.
Kiáuro maišo nepripìlsi.
Kiek sėsi, tiek piáusi.
Kìenõ vežimè sėdėsi, tõ ir gíesmę giedósi.
Kol riebùsis sulỹs, tai liesàsis padvės.
Néndrė nesvyrúoja nepučiamà.
Neteptaĩs rãtais netolì tenuvažiúosi.

Nukrìs obuolỹs, kai nunõks.
Ózio dařžininku niẽkas nedẽs.
Patámsio darbaĩ šviesõj pasiródys.
Piktumù méilės neįgýsi.
Prieš vėją nepapũsi.
Rẽkia kaip ožỹs į tuřgų vėdamas.
Sẽnas vil̃kas, nebeapgáusi. Sẽno vil̃ko neapgáusi.
Siúloma prẽkė nebrangù.
Skolà ne kìškis, nepabẽgs.
Spìrias kaip ožỹs į tuřgų vėdamas.
Šáukštu ùpės neišsémsi.
Šuõ ir kãriamas papraña.
Vaĩkui kriñtant, ángelas príegalvį pàbruka; sẽniui púolant,
Vařnas vařnui akiẽs nekiřs. [*vélnias ãkmenį pàkiša.*
Žõdis kaip paũkštis ìšlekia, ir nebesugáusi.

. . . . . .

Ankstì balnójo, vėlaĩ išjójo.
Ant árklio jójo, árklio ieškójo.
Ant paliñkusio kařklo vìsos ózkos lìpa.
Arklio nepašėręs, nevažiúosi.
Atitìko kiřvis kótą.
Aukštaĩ šóko — žemaĩ tũpė.
Baĩdo, káilinius išsiveřtęs.
Bal̃sas iš burnõs išẽjęs nebegrįžta.
Diẽvas dãvė dantìs, Diẽvas duõs ir dúonos.
Geriaũ nepradẽjus, nekaĩp nepabaĩgus.
Įkliùvo kaip paũkštis į žabángus.
Iř durìs uždãrius laĩkas bẽga.
Iš dìdelio rãšto išẽjo iš krãšto.
Iš mãžo išbẽgęs, dìdžio nepasvìjęs.
Iš mìško pařvestas (pařveztas) į mìšką ir žiũri.
Išbãlęs kaip dróbė.
Išsprùko kaip paũkštis iš spą́stų.
Jau kas kóks gìmė, tas tóks ir sprõgs.
Jűrą pérplaukęs, klanė nuskeñdo.
Kas bùvo, supùvo.
Kas nusidẽjo, pabűgsta ir vėjo.
Ko giríesi kaip vištà kiaušìnį padẽjusi?
Laũkas gìmęs, laũkas ir dvẽs.
Lìẽpto gãlą prilìpo.
Ligóniui mìrus, nebereĩk žolių.
Nei gìmė, nei giñs, kas dúodamas neiñs.

Neišėjęs į laũką, javį nepiáusi.
Nemylėjęs mýlimas nebũsi.
Nepérkandęs kẽvalo, bránduolio neragáusi.
Nesėjęs nepiáusi.
Nudžiùgęs kaip žìrgą dovanótas.
Nuliũdęs kaip árklį pardãvęs.
Numýnė žvìrblis pelėdai kójų.
Nusimìnęs kaip žẽmę (žemės) pardãvęs.
Paléidęs ãkmenį iš rañkos, nesulaikýsi.
Pasipũtęs kaip kalakùtas.
Pasišiáušęs kaip ežỹs.
Per sàvo šešėlį dar nė víenas nėrà pėršokęs.
Po púodu pasivóžęs pačiõs neràsi.
Prarìjo kaip šuõ muĩlą ir vẽl smãkso.
Púolęs į klãną, saũsas nesikélsi (nekélsi).
Susiraũkus kaip nãginė.
Šỹpsos kaip geležẽlę rãdęs.
Vándenį gėręs, nebũsi gìrtas.
Veřkia kaip mótinai mìrus.
Veršiù neblióvęs, jáučiu nebaũbsi.
Vilkù gìmęs, vilkù ir sprõgs.

. . . . . .

Ant kokiõs skrỹnios sėdi, tókią ir gíesmę tráuk!
Ar praũsk ar nepraũsk várną, ji vìs vienókia.
Ateĩk beláukiamas, išeĩk bemýlimas!
Bũk gìrtinas (gìriamas), bet nesigìrk!
Dėk grũdą prie grũdo — pripìlsi arúodą.
Dúodamas iñk, mùšamas bėk!
Dúoną taupýk rytójui, ne dárbą!
Eĩk su mùlkiu vėžiáuti, palìksi ir bė krytėlės.
Ėmėjų bũtų daũg, bèt kad tỹ davėjų mãža tėrà.
Iš namų išeĩk neválgęs — ir kituř negáusi.
Išeĩk bemýlimas, ateĩk beláukiamas, tai gėras bũsi svėčias.
Kàd įmanýtų, šáukšte vandeñs prigìrdytų.
Kad kiaũlė ragùs įgýtų, mùs visùs išbadýtų.
Kálk, kol káršta!
Kas táu negėra, ir kitám nedarýk!
Kíek apžiójі, tíek tekąsk!
Ko sáu nenóri, tõ ir kitám nelinkėk!
Leñk mėdį, kol jáunas, paskuĩ nebesuleñksi.
Nebũk per drąsùs — akìs išdègsi; nebũk per lẽtas — daliẽs netèksi.
Negìrk dienõs be vãkaro!

INDIAN INSTITUTE OF ADVANCED
Acc. No. 32057
Date 3-7-66

Neĩk su vélniu obuoliáuti: palìksi bè ōbuoliũ ir bè maišẽlio.
Nekàsk duobẽs kitám — pàts įkrìsi.
Nekiřsk kirviù ãkmenį, nes kiřvį atkiřsi.
Nespiáuk prieš vẽją, nes pàts savè apspiáusi.
Nevèsk óžio į dařžą — ir pàts įkõps.
Sèk pãskui bìtę, įsèksi į mẽdų; sèk pãskui vãbolę, įsèksi į mẽšlą.
Su juõ kalbẽk ir ãkmenį rañkoj tūrẽk (laikýk)!
Su stipresniù nesigrùmk, su turtìngu nesipèšk!
Tókį kąsnį kąsk, kókį apžiójі!
Vilkui kójos nepadaũžęs, nesakýk „ráišas".
Žãbalas būdamas, kitám kẽlio neródyk!

II. Rätsel

August Schleicher, *Handbuch der litauischen Sprache* II (Prag 1857) 53–69. Jonas Jablonskis, *Vargo mokyklai* I[4] (Kaunas 1922) 75–77. K. Būga, *„Seinų parapijos dzūkų mąslės"*, *Tauta ir Žodis* I (1923) 315–316. Ders., *„Pušaloto minios, minutos"*, ebd. 317–322. V. Krėvė-Mickevičius, *„Mįslės"*, *Tauta ir Žodis* V (1928) 572–593. K. Korsakas u.a., *Lietuvių tautosakos rinktinė* (Vilnius 1954) 414–430.

Geležìnė kumeláitė, kanapìnė uodegáitė (ãdata su siūlu).
Kad jaunà buvaũ, rožė žydėjau; kaĩ pasenaũ, akìs įgijaũ; pro tàs [akìs patì išlindaũ (aguonà).
Kàs nenusìrita nuo kálno, kad pastatýtas? (akėčios).
Dvi sesẽlės per kalnẽlį nesusieĩna (ãkys).
Dviẽm pùpom vìsą laũką apsẽja (žmogùs akimìs).
Du bẽga, du vẽja, šešì šimtaĩ švilpia (bėgantis arklỹs).
Du ratù pagiryjè stóvi (žmogaũs aũsys).
Šãkos šakótinės, vìsos šãkos su lizdaĩs, visì lizdaĩ [su vaikaĩs (ąžuolas su gilėmis).
Už šùnį mažèsnis, už árklį didèsnis (balnas).
Mėsõs púode geležìs vérda (žąslai árklio nasruosè).
Mažà klėtẽlė pilnà kultuváičių (burnà ir dañtys).
Pilnà trobẽlė baltų vištẽlių (burnà ir dañtys).
Šẽmas jáutis dañgų laĩžo (dūmai).
Dar tẽvas negìmęs, sūnùs padángėmis lãksto (ugnìs ir dūmai).
Tẽvas neùžgimė, sūnùs dañgų pàrėmė (ugnìs ir dūmai).
Sūnùs į kãrą išjójo, o tẽvas dár negìmęs (dūmai ir ugnìs).
Šónas šỹla, šónas šąla, galvà džiūsta, kójos pūsta (trobõs dùrys).
Káulo bùrna, mėsõs barzdà; dù kartù gìmsta, víeną kařtą [mìršta, ir vélnio nebìjo (gaidỹs).

Du vilkù pìlku, abùdu piáunas, o baltì kraujaĩ bẽga (gìrnos).
Du kiškiukù susipióvė, baltì kraujaĩ bẽga (gìrnos).
Du bẽga, du vẽja, du spõkso, du kiõkso, du riõgso, vienúoliktasis [plíekia (jáutis: kójos, ãkys, ragaĩ, aũsys, uodegà).
Lãka kaip šuõ, kánda ir lója kaip šuõ, bèt ne šuõ (kalẽ).
Ožỹs tvárte, ózio ragaĩ laukė (kárdas).
Kad atsikéltų, dañgų pareñtų; kad prašnekẽtų, daũg pasakýtų; [kad rankàs turẽtų, vãgį pagáutų (kẽlias).
Kàs didėsnis už dúonos kąsnẽlį? (kẽpalas).
Pràmušiau lẽdą, radaĩ sidãbrą; pràmušiau sidãbrą, radaĩ [áuksą (kiaušìnis).
Moteráitė vienkojáitė šiñtą rũbų dẽvi (kopũsto galvà).
Žiẽmą brólis, vãsarą mólis (krósnis).
Diẽną káulus nešiója, nãktį žiõpso (kùrpės).
Kàs nutuñka nepenẽtas? (lẽdas).
Mįslių tẽvas klanė gùli (liežùvis burnojè).
Lójęs, lójęs šunẽlis, šmùkšt už durẽlių (liežùvis).
Dvýlika broliùkų víena júosta sujuostì (mẽtų mẽnesiai).
Kàs saldèsnis už mẽdų? (miẽgas).
Penkì kazõkai su geležìniais pakáušiais (pirštai).
Penkì tvártai, vienos dùrys (pir̃štinė).
Báltos lañkos, júodos ãvys, kas išmãno, tàs jas gãno
Du bẽga, du vẽja (rãtai). [(rãštas knỹgose).
Visì jódo, niẽkas nepàšeria (sleñkstis).
Ateĩna ponáitis raudóna sermėgáite: nugiñkit vištàs, [šunų nebijaũ (slíekas).
Ką žmogùs žẽmėn mẽta, põnas kišẽnėn dẽdas (snarglỹs).
Kàs lẽkia bè sparnẽlių? (debesìs arbà vẽjas).
Atlėkė paũkštis iš rytų̃, įsìtūpė į mẽdį be šakų̃; atẽjo mergẽlė be [kójų, suėdė paũkštį be lū̃pų (sniẽgas ir sáulė).
Be kir̃vio be kirvẽlio, be grąžto be grąztẽlio, be mẽdžio [be medẽlio — pastãto tìltą (spéigas).
Per vándenį eĩdamas neprìgeria, per ùgnį — nesùdega (šešẽlis).
Kóks akmuõ vandenyjè gùli? (šlãpias).
Akmeñs kójos, mẽdžio liemuõ, stìklo ãkys, šiaudų̃ kepùrė, [ant tõs kepùrės sẽnis sẽdi ir pýpkę rũko (trobà).
Kas bẽga be kojẽlių? (vanduõ).
Sužvìngo žvìngilas ant áukšto kálno, sidãbro gálva, [kanãpių úodega (vařpas vařpinėje).
Daũg sesýčių vienaĩ lopšỹ sùpas (žìrniai ánkštyje).
Lìno širdìs, taukų̃ drabùžis, sidãbro galvà (žvãkė).
Patì nuogà, marškiniaĩ už añčio (žvãkė).

III. Märchen

Über litauische Märchen- und Sagenmotive vgl. JONAS BALYS, *Lietuvių pasakojamosios tautosakos motyvų katalogas — Motif-Index of Lithuanian Narrative Folklore* (= *Tautosakos Darbai* II). Kaunas 1936.

Märchen- und Sagensammlungen:

A. SCHLEICHER, *Handbuch der litauischen Sprache* II (Prag 1857) 117–248.
A. LESKIEN und K. BRUGMANN, *Litauische Volkslieder und Märchen aus dem Preußischen und Russischen Litauen.* Straßburg 1882.
C. JURKSCHAT, *Litauische Märchen und Erzählungen.* Heidelberg 1898.
J. BASANAVIČIUS, *Lietuviškos Pasakos.* 2 Bde., Shenandoah, Pa., USA, 1898 und 1902.
Ders., *Lietuviškos Pasakos Yvairios.* 4 Bde., Chicago 1903–1905. Nachdruck, Kaunas 1928.
Ders., *Iš gyvenimo lietuviškų vėlių bei velnių,* Chicago 1903.
H. SCHEU und A. KURSCHAT, *Žemaitische Tierfabeln.* Text, Wörterverzeichnis und Übersetzung. Heidelberg 1913.
C. CAPPELLER, „Zwölf *Pasakos* aus dem preußischen Südlitauen", *Idg. Forsch.* 31 (1912/13) 427–447.
Ders., „Noch zwölf *Pasakos*", *Idg. Forsch.* 35 (1915) 114–131.
K. ŽEKONYTĖ in *Tauta ir Žodis* I (1923) 126–127 und 135.
V. KRĖVĖ-MICKEVIČIUS, „Padavimai apie Raigrodo miestą", *Tauta ir Žodis* I (1923) 129–135.
Ders., „Pasakos", *Tauta ir Žodis* II (1924) 239–262.
Ders., „Padavimai apie Liškevą ir Merkinę", *Tauta ir Žodis* III (1925) 322–333.
Ders., „Apie Laumes, Perkūną, Aitvarą", ebd. 333–340.
Ders., „Apie karalių Žvaigždikį padavimai", *Tauta ir Žodis* IV (1926) 444–449.
Ders., „Padavimai apie bites", ebd. 450–460.
E. SITTIG, *Litauische Dialekte* (Texte zu den Schallplatten des Instituts für Lautforschung an der Universität Berlin, Heft 30–37). Berlin 1928–1935.
J. BALYS, *Iš Mažosios Lietuvos tautosakos.* (*Tautosakos Darbai* III). Kaunas 1937.
Ders., *Vilniaus krašto lietuvių tautosaka* (*Tautosakos Darbai* IV). Kaunas 1938.
Ders., *Lietuvių liaudies sakmės.* Kaunas 1940.
Ders., *Istoriniai Padavimai — Lithuanian Historical Legends.* Chicago 1949. (Motivindex in englischer Sprache: S. 93–101).
Ders., *Dvasios ir žmonės — Ghosts and Men. Lithuanian Folk Legends about the Dead.* Bloomington, Indiana, USA, 1951.
Ders.: *Tautosaka apie dangų — Lithuanian Folklore of the Sky.* Sodus, Michigan, USA, 1951.
Ders., *Lietuviškos Pasakos.* Chicago 1951.
KORSAKAS u.a., *Lietuvių tautosakos rinktinė* (Vilnius 1954) 259–391 und (Quellennachweise) 520–526.

1. *Žaltỹs ir mergáitė*

Aus J. BASANAVIČIUS *Lietuviškos Pasakos Yvairios* Bd. 2 (1904) 138f. Andere Fassungen desselben Motivs: ebd. Bd. 3 (1904) 294 und 317, Bd. 4 (1905) 63, sowie J. BASANAVIČIUS *Lietuviškos Pasakos* Bd. 2 (1902) 68.

Bìvo karãliaus duktẽ. Tėvaĩ jai dãvė žíedą ir liẽpė niẽkur nepamèsti. Jinaĩ nuẽjo į duñburį praũstis bùrną. Ir įpúolė žíedas į duñburio gìlumą. Niẽks negalẽjo pasiekti. Jinaĩ atsistójo ir veřkia. Žaltỹs atẽjęs kláusia:

„Kõ tu verkì?" Mergáitė sãko: „Turėjau žiedą ir nupúolė į dumburio dùgną; niẽks negãli pasiekti." Žaltỹs sãko: „Bũk màno patì, tai pasieksiu!" Mergáitė sutìko, sãko: „Geraĩ, bũsiu!" Žaltỹs sãkąs: „Utárninke atvažiúosiu į vestuvès." Ir išẽmęs pàdavė jai žiedą. Karaláitė pargrį̃žusi į namùs pasãkė: „Pasižadėjau žálčio pačià bũti" ir pradėjo veřkti. Sẽsės sãko: „Tylėk, neveřk, mẽs padarỹsim, kad táu nereĩks už jõ tekėti. Tìk eĩk į svirną ir veřpk linùs!"

Atvažiãvo žaltỹs su piršliaĩs ir pabroliaĩs — visókios biaurýbės! Susitãrusios sẽserys viẽtoje jauniáusios ìšvedė vyriáusią sẽsę. Žaltỹs su jà pašókęs sãko: „Čià ne màno panėlė, čia vyriáusioji sesẽlė; màno panėlė aukštamè svirnėly; jì lineliùs veřpia ir graũdžiai veřkia." Tadà àtvedė kárvę, užrìšusios jái ant ragų̃ skarẽlę. Žaltỹs pašókęs su jà sãko: „Čià ne màno panėlė, čia margójі karvėlė, màno panėlė aukštamè svirnėlyje lineliùs veřpia ir graũdžiai veřkia." Atvedė kiaũlę Žaltỹs pašóko su kiaulè ir sãko: „Čià ne màno panėlė, čia žilójі kiaulėlė; màno panėlė aukštamè svirnėlyje lineliùs veřpia ir graũdžiai veřkia." Nėrà ką darỹti, išeĩna iš svirno tójі mergėlė. Žaltỹs pamãtęs tìk nusitvėrė ir nužvingėjo į mãrių dùgną.

Juõdu teñ gyvẽno geraĩ. Turėjo dù sũnu ir dùkterį. Víeną sỹkį jі prãšosi sàvo patiẽs pas tėvų̃[1] nuvažiúoti. Jìs jai dãvė stikliniùs čeverykùs, vãško ratẽlį ir šilkų̃ kuodẽlį ir sãko: „Kaip tuõs čeverykùs pérnešiosi, kaip tą ratẽlį pérverpsi, kaip tuõs šilkùs suverpsi, tadà léisiu." Ir išẽjo. Patì ẽmė veřkti. Tadà žálčio mótė pamokìno: „Čeverykùs dúok į súolą ir sudùš; ratẽlį pastatýk ant kãkalio — sutiřps; kuodẽlį pamèsk į kãkalį ir sudègs. Tadà jis tavè leĩs." Ji teĩp ir padãrė. Parẽjo pàts ir sãko: „Dabař eĩk! Tìk aš pasakýsiu, kaĩp tu manè prišaũksi. Priẽjusi prie mãrių sakýk: 'Žaltỹ výre, ar dar gývas? Píeno pùtos ar gývos? Kraũjo pùtos ar negývos?' Kad bus píeno pùtos, tai aš gývas. Kad bus kraũjo pùtos — negývas."

Ji išẽjo, nuẽjo pas sàvo tėvų̃[1] su vaikaĩs, pasisvéikino ir viẽši. Dabař brólis įsìvedė víeną vaĩką su saviñ gulti. Sãko: „Aš tavè mùšiu." Vaĩkas sãko: „Dẽde, už kã manè mùši?" „Pasakýk mán, kã tàvo tẽvas sãkė išléisdamas." Tas vaĩkas sãko: „Aš nežinaũ, aš negirdėjau." Añtrą nãktį vẽdasi añtrą vaĩką ir tàs sãkė: „Nežinaũ." Trẽčią nãktį įsìvedė dùkterį. Tà pérsigando barìmo ir grūmójimų ir pasãkė, ką sãkė tẽvas. Tadà tas brólis paẽmęs dalgį nuẽjo į pajū̃rį ir sãko: „Žaltỹ výre, ař dar gývas? Píeno pùtos ar gývos? Kraũjo pùtos ar negývos?" Išklìlo píeno pùtose žaltỹs. Brólis tuojaũ jam gálvą nukiřto. Pargrį̃žęs namõ pakabìno dalgį príeangyje.

Žálčio patì pamãčiusi dalgį nusìminė — eĩsianti namõ. Tẽvas neléisti — bèt jinaĩ išẽjo. Nuẽjo prie mãrių ir sãko: „Žaltỹ výre, ař dar gývas? Píeno pùtos ar gývos? Kraũjo pùtos ar negývos?" — Kraũjo pùtos bùrbt bùrbt ir pasiródė ant vandeñs. Patì ẽmė veřkti ir šaũkia: „Žaltỹ výre, ař dar gývas? Píeno pùtos ar gývos? Kraũjo pùtos ar negývos?" O žálčio mótina atsìliepė: „Tuõdu sūneliù kaĩp ąžuolėliù, o tà vienà dukrėlė kaip žalià varlėlė!"

---

[1] *pas tėvų = pas tėvus.*

2. *Eglė, žalčių karalienė*

Aus *Vargo mokyklai (Būrelio mokytojų rinkinys kalbos mokslo reikalui)* 4. Aufl. (Kaunas 1922). Der anonyme Herausgeber dieser Sammlung sprachlicher Musterstücke war JONAS JABLONSKIS. Seine Fassung beruht auf der in der (ebenfalls von ihm anonym herausgegebenen) Kindermärchen-Sammlung *Lietuvių pasakos* (Vilnius 1905) erschienenen. Aus derselben ursprünglichen Quelle stammt auch die in *Lietuvių tautosakos rinktinė* (Vilnius 1954) abgedruckte Fassung. Abweichungen der letzteren (die der heutigen Umgangssprache näher steht) von unserm Texte sind hier in den Fußnoten vermerkt.

Zum Vorkommen des Märchens im litauischen Schrifttum vgl. die Angaben von V. MACIŪNAS in *Lietuvių Enciklopedija* V (South Boston, Mass., USA, 1955) 369. Danach wurde es von M. JASIEWICZ im Jahre 1837 zum erstenmal herausgegeben, und zwar mit polnischem Prosatext und eingestreuten litauischen Verschen. Aus dieser Quelle schöpfte der polnische Schriftsteller J. I. KRASZEWSKI, der den Stoff in Verse umsetzte und seiner Dichtung *Witolorauda* (1840) einverleibte; diese wiederum ins Litauische übersetzt von J. A. VIŠTELIUS (1881) und FAUSTAS KIRŠA (1924). Eine weitere litauische Übersetzung (in Versform) des Märchens allein aus Kraszewskis Werk von KAR. PRANIAUCKAITĖ (KAROLINA PRONIEWSKA, 1830–1859), mit dem Titel „*Žalčio motė*" (erstmals veröffentlicht in L. IWINSKIS' *Kalendorius* für 1859), ist abgedruckt (mit standardisierter Sprachform) bei M. BIRŽIŠKA *Iš Barono poezijos* (Kaunas 1924) S. 53–64. Daneben gab es noch andere litauische Übersetzungen der Fassung von 1837. Ein Motivvergleich legt die Annahme nahe, daß die modernen litauischen Fassungen aus Kraszewskis Gedicht geflossen sind. Über die weiteren (internationalen) stofflichen Zusammenhänge dieses Märchentyps vgl. JONAS BALYS „*Eglės pasaka*" in *Lietuvių Enciklopedija* V 367–369.

Kìtą syk[1], *dár senų senóvėje, bùvo senẽlis ir senẽlė. Turẽjo juõdu*[2] *dvýlika sūnų ir trìs dùkteris, kurių jauniáusioji bùvo vardù Eglė.*

Víeną vãsaros vãkarą vìsos trỹs sẽsers[3] *išẽjo į ežerẽlį máudytis. Prisipūškinusios ir išsipraũsusios išlìpo ant kraũto apsitaisýti. Jauniáusioji žiūri — jõs maršk̃inių rankóvėje įsirañgęs žaltỹs begùlis*[4]*. Vyriáusioji pàgriebė miẽtą ir bùvo bešókanti varýti žálčio. Tuo tárpu žaltỹs, atsigrįžęs*[5] *į jauniáusiąją, prašnẽko žmogaũs balsù: „Dúok," sãko, „Eglùte, žõdį, jog tekėsi už manęs, tai pàts grãžumu išlįsiu." Apsìverkė Eglė: kaĩp tai jì gãlinti už žálčio tekėti. Paskuĩ sãko į jį rūsčiai: „Atidúok," sãko, „màno márškinius ir keliáuk sáu svẽikas, iš kuř atvỹkęs!" O žaltỹs vis sàvo: „Dúok," sãko, „žõdį! Jei tekėsi už manęs, tai pàts išlįsiu." Ką bedarỹs*[6]*, reĩkia dúoti žõdis*[7]*. Eglė ẽmė ir prižadėjo tekėti už žálčio.*

Po trijų dienų tėvaĩ žiūri — vìsas žalčių pulkas bešliuõžiąs[8] *į jų kiẽmą. Visì nusigañdo, nežìno nė kàs*[9] *pradėti. Tuo tárpu žalčiai tik knìbžda po kiẽmą — kárstosi, vyniójasi, rañgosi. Piršliaĩ*[10] *nusliñko tiesióg į vìdų pasikalbėti su sẽniais ir Eglė.*

Iš pradžiõs[11] *tėvaĩ pùrtėsi, nenorėjo tìkti, bet ką padarỹs su tókia knýpava*[12]*. Turėjo nóroms nenóroms*[13] *léisti dùkterį.*

---

[1] *sykį.* [2] *jiedu.* [3] *seserys.* [4] *begulįs įsirangęs žaltys.* [5] *atsigrįžęs.* [6] *bedarysi.* [7] *žodį.* [8] *beatšliaužiąs.* [9] *ką.* [10] *Piršliai gi.* [11] *pradžių.* [12] *knipava.* [13] *noromis nenoromis turėjo.*

Žalčiaĩ, gãvę marčią, tuõj išlalėjo iš kiẽmo. Namìškiai Eglę àpverkė, apraudójo, ir tíek.

Tuo tárpu Eglė sykiù su visaĩs palydõvais tráukė į pajūrį. Teñ ji sutìko grãžų jaunikáitį jõs beláukiantį. Šìs pasisãkė ẽsąs tas pàts žaltỹs, kurs[1] *bùvo įliñdęs į jõs marškiniũ rankóvę. Tuojaũ pérsikėlė visì į netólimą sãlą ir*[2] *iš teñ nusiléido į póžemį, po jū́ra, kur bùvo puĩkiai išpuoštì žálčio rū́mai. Čià jie pakėlė*[3] *vestuvės — trìs saváites gėrė, šóko, ū̃žė.*

Žálčio rū́muose vìsa[4] *ko pìlna, dìrbti nereĩkia, láisvė didžiáusia, tik ganýkis ir linksminkis! Ir Eglė aprìmo, palinksmėjo, pagaliaũ visái užmiršo apie sàvo tėviškę.*

Prasliñko devynerì mẽtai. Eglė jau suláukė[5] *trijų sūnų — Ąžuolo, Uosio ir Béržo — ir vienõs dukterẽlės — Drebulẽs (tójį*[6] *bùvo visų jauniáusia). Víeną sỹkį vyriáusiasis sūnùs besiaũsdamas pakláusė Eglę: „Mamýte, kuř yrà tàvo tėvaĩ? Eimė į juõs kadà*[7] *atsilankýti.“ Taĩp*[8] *ji vẽl atsìminė sàvo tėvùs, brólius, sẽseris ir vìsą sàvo pãdermę*[9]*. Ir parū̃po jái, kaip jíems ten sẽkasi: ar besveikì, ar begyvì, ar, ràsit, jau senaĩ*[10] *kuriẽ numìrę. Ir baũdžias eĩti į tėviškę pasižiūrėti, skùndžiasi výrui: tíek mẽtų nebùvusi sàvo tėviškėje, nemãčiusi savųjų, baĩsiai jų išsiìlgusi.*

Žaltỹs netìko[11]*. „Geraĩ“, sãko, „atsilankýti léisiu, bet pirmà suveřpk šìtą šilkų̃ kuodẽlį,“ — ir paródė jai ratẽlį. Žaltíenė įkìbo į ratẽlį, diẽną nãktį veřpė. Veřpė veřpė, bet šilkų̃ kuodẽlis mažỹn nėjo. Mãto, kad čià prigavìmas: kuodẽlis, matýti, pakerẽtas*[12]*. Veřpsi — neveřpsi, vis tíek nesuveřpsi. Eĩna Eglė pas víeną sẽnę, kurì netolì jų̃ gyvẽno — pas žiniuõnę, bùrtininkę. Atẽjusi sãko: „Močiùte, rūtẽle*[13]*, susimildamà pamókyk, kaĩp tas šilkų̃ kuodẽlis*[14] *suveřpti!“ Senóji tuõj*[15] *išpãsakojo, kaĩp ir kàs*[16] *reĩkia padarýti: „Įmèsk,“ sãko, “į ùgnį, kadà kūreñsis, ir tíek; šiaĩp niekadõs“ sãko „nesubaĩgsi veřpusi.“*[17]

Ji parẽjusi ir įmetė kuodẽlį į ùgnį[18]*, pakū́rusi krósnį*[19] *dúonai kèpti. Šilkaĩ tuõj nùpurškė, ir Eglė pamãtė, kaip gėrą kùltuvę, pamatìnę besiraĩtant ugnyjè*[20]*. Tõs pamatìnės veřpiant išléista šilkaĩ iš savę̃s.*

Baĩgusi[21] *veřpti, Eglė vẽl glabója*[22] *pãtį, kad léistų bent*[23] *keliàs dienàs*[24] *pasiviešėti tėvuosè*[25]*. Dabař výras ištráukė iš pasúolės geležinės kùrpes, ir sãko: „Kaip jàs suavėsi,“ sãko, „tuomèt tegalėsi keliáuti.“ Apsìavė ji tàs kùrpes*[26]*, eĩna, mìña, brū́žina į plytàs, į ãkmenis, kuř tik prigriẽbusi*[27]*, bet kùrpės stóros, kíetos, vìsiškai nedỹla. Aišku: mìnsi, nemìnsi, jų visám ámžiui užtèks. Eĩna vẽl pas sẽnę, prãšo patařti, pamókyti*[28]*. Senùtė pàtarė jái nusinèšti kùrpes pas kálvį ir paprašýti, kad*[29] *pagrùzdintų jàs žaizdrè. Ji taĩp ir padãrė. Kùrpės pàdegė geraĩ, ir Eglė per trìs dienàs jas nuplėšė.*

---

[1] *kuris.* [2] *o.* [3] *iškėlė.* [4] *viso.* [5] *susilaukė.* [6] *kuri* und Relativsatz. [7] *Eikime pas juos kadà nors.* [8] *Tai.* [9] *giminę.* [10] *seniai.* [11] *nesutiko.* [12] *užkerėtas.* [13] *rūčiuke.* [14] *tą šilkų kuodelį.* [15] *tuojau.* [16] *ką.* [17] *nebaigsi verpti.* [18] *krosnį.* [19] fehlt. [20] *ant ugnies.* [21] *Baigusi tokiu būdu.* [22] *prašo.* [23] *nors.* [24] *kelioms dienoms.* [25] *pas tėvus pasiviešėti.* [26] *tomis kurpėmis.* [27] *pagriebusi.* [28] *pamokyti* fehlt. [29] *kad jis.*

Nuplėšusi vẽl prãšosi výro[1], *kad léistų jai tėvùs aplankýti. „Geraĩ," sãko žaltỹs, „bèt prieš eidamà turì pasikèpti bent kìškio pyrãgo lauktùvėms; kã gi dúosi nuẽjusi brólių ir genčiũ*[2] *vaikáms!" Ir pàliepė išdangìnti*[3] *visùs indùs, visùs rykùs, kad tìk labiaũ pasunkėtų jai kepìmas. Eglė mąsto, galvója, kaĩp čia parsinẽšus*[4] *vandeñs be kibìro ir įsimaišius ragaĩšis*[5] *be rỹkų. Ir vẽl eĩna pas senùtę. Senùtė sãko: „Paimk ráugo, kuř pasilìks*[6] *nuo dúonos maĩšymo, ir ištapýk*[7] *juo rẽtį, paskuĩ pasisémk tuo rėčiù vandeñs ir įmaišýk*[8] *jamè ragaĩšį!" Žaltíenė taĩp ir padãrė: ìštepė ráugu rẽtį, parsìnešė vandeñs, įsimaĩšė ir išsìkepė ragaĩšį.*

Išsikẽpusi atsisvéikino su výru ir namìškiais, ir išẽjo vaikaĩs vedinà į tẽviškę. Pàts palydẽjo, iškėlė ant júros krañto ir atsisvéikindamas įsãkė, kad daugiaũ per devýnias dienàs neviešėtų tẽviškėje[9] *ir pasiviešẽjusi tuojaũ kad*[10] *grįžtų su vaikaĩs namõ. „Kai grįši," sãko, „tai eĩk vienà su vaikaĩs, be palydõvų, ir atẽjusi ant júros krañto taĩp šaũk manęs:*

Žilvine, Žilvinẽli!
Jéi tu gývas, pieno putà,
Jéi negývas, kraũjo putà . . . (dainúojama[10]*).*

Ir jéi", sãko[11]*, „pamatýsi júroje*[12] *atplaũkiant pieno pùtą, tai žinók," sãko*[10]*, „jog àš dar gývas esù, jei kraũjo pùtą — tai žinók," sako*[13]*, „jog*[13] *aš gãlą gãvęs. O jũs, vaikaĩ, šiùkštu neprasitarkit, kaĩp manęs šaũkti reĩkia!" Pasãkęs taĩp*[14]*, atsisvéikino su visaĩs ir palinkẽjo visíems, atsilañkius*[15]*, laimìngai sugrįžti atgaliõs*[16]*.*

Tẽviškėje, jái sugrįžus, rãdosi neapsãkoma linksmýbė: visà jõs padermẽ[17]*, visì geñtys ir kaimýnai susiriñko jõs pažiūrẽti, už víenas kìto*[18] *klausinẽjo, kaĩp ji teñ gyvẽnusi su žalčiaĩs. Jì tik pãsakojo ir pãsakojo. Visì ją váišino*[19]*, méilės kalbàs kalbẽjo. Ji nẽ nepasijùto, kaĩp tõs*[13] *devýnios dienos prašóko.*

Tuo tárpu jõs bróliai, sẽsers[20] *ir tėvaĩ galvójo, kaĩp čia padãrius, kad jai grįžti nebereikėtų. Ir sùtarė, kad reĩkia pirmiáusia patìrti, kuõ vardù Eglės výras ir kaĩp jį šaũks patì, nuẽjusi į pajūrį. „Visa tàt sužinósim*[21]*, nueĩsim*[22] *į pajūrį, pašaũksim*[23] *ir gãlą padarýsim*[24]*," sãko jie. Taĩp sutãrę, pirmiáusia išsivadìno*[25] *vyriáusiąjį Eglės sūnų, Ąžuolą, į gìrią, apstójo jį ir kamantinėja*[26]*. Bet šìtas apsìmetė niẽko nežìnąs. „Nežinaũ," sãko, ir tíek. Plíekė jį rýkštėmis; ką nedãrė, bet iškvõšti*[27] *niẽko negalėjo. Paleisdamì namõ, įgrasìno, kad niẽko nesakýtų sàvo mótinai. Añtrą dieną išsìvedė Uosį, paskuĩ — Béržą, bèt ir iš tų niẽko neišgãvo. Galiáusiai*[28] *išsiviliójo jauniáusiąją Eglės dùkterį, Drẽbulę. Tójі iš pradžių taip pàt sãkėsi nežìnanti, bèt, pamãčiusi tráukiant iš po skveřno rýkštes, tuõj vìską išplepėjo.*

[1] *prašo vyrą.* [2] *giminių.* [3] *O pats liepė paslėpti.* [4] *atsinešti.* [5] *užmaišyti ragaišį.* [6] *kuris liks.* [7] *ištepk.* [8] *užmaišyk.* [9] *kad viešėtų tėviškėje ne daugiau kaip tris dienas.* [10] fehlt. [11] *sako jis.* [12] *mariose.* [13] fehlt. [14] *Taip pasakęs.* [15] *paviešėjus,* [16] *atgal.* [17] *giminė.* [18] *Vienas per kitą.* [19] So in *Vargo mokyklai* ausdrücklich akzentuiert, während der Text sonst keine Betonungszeichen hat. [20] *seserys.* [21] *sužinosime.* [22] *nueisime.* [23] *pašauksime.* [24] *padarysime.* [25] *išsivadino jie.* [26] *kamantinėjo.* [27] *iškvosti.* [28] *Pagaliau.*

Tuõj visì dvýlika brólių, paẽmę dalgiùs, nutráukė į pajūrį. Atsistójo ant krañto ir šaũkia: „Žilvine, Žilvinẽli! . . .[1]*“ Kaip*[2] *tìk àtplaukė, tuõj visì výrai supúolė ir užkapójo. Paskuĩ, pagrįžę*[3] *namõ, niekù*[4] *neprasìtarė Eglei, kã padãrę.*

Prašóko ir sùtartosios[5] *devýnios diẽnos. Eglė atsisvéikino su visà gìmine, nuẽjo į pajūrį ir nuẽjusi šaũkia sàvo výrą: „Žilvine, Žilvinẽli . . .*[1]*“ Suviskėjo sujùdo jū̃ra iš pàt dùgno, ir Eglė pamãtė atplaũkiant atliūliúojant su bangomìs kraũjo pùtą. Ir išgirdo*[6] *sàvo výro balsą: „Tàvo dvýlika brólių manè dalgiais užkapójo, màno šũkį jíems ìšdavė Drebulẽ, mū̃sų mylimiáusioji dukrẽlė.“*

Apsìverkė Eglė ir, atsigrįžusi[7] *į vaikùs, taĩp tãrė:*

„Kad tù pavìrstum į drebulẽlę,
Kad tù drebẽtum diẽną naktẽlę,
Kad táu išpraũstų lytùs[8] *burnẽlę,*
Kad iššukúotų vė̃jas galvẽlę!“ . . . (Drẽbulei).
„Stókit, sūnẽliai, stipriaĩs medẽliais!“ . . . (sūnùms).
„Aš, jū̃s mamẽlė, lìksiuos eglelė.“

Kaĩp ji ìštarė, taĩp ir įvýko: ąžuolas, úosis ir béržas yrà visų̃ stipriáusieji mū̃sų mẽdžiai, drebulẽ ir šiañdien, mažiáusio vėjẽlio pučiamà, tuõj[9] *ìma drebẽti.*

3. *Eglė, žalčių̃ karalíenė*

Aus *Tautos pasakos* hrgb. von A. Gìedrius (Jurbarkas 1928); 2. Aufl. unter dem Titel *Pasakos* (Kaunas 1930). Abweichungen der 2. Aufl. erscheinen in den Fußnoten.

Kaži[10] *kadà labaĩ seniaĩ, neatmenamaĩs laikaĩs, bùvo senẽlis ir senẽlė. Juõdu turė̃jo dvýlika sūnų̃ ir trìs dùkteris, kurių̃ jauniáusioji bùvo vardù Eglė.*

Víeną vãsaros vãkarą vìsos trỹs sẽsers išė̃jo į mariàs máudytis. Prisipū̃škinusios ir išsipraũsusios išlìpo ant krañto apsitaisýti, õgi jauniáusioji žiū̃ri — jõs marškinių̃ rankóvėje žaltỹs įsirañgęs. Krū̃ptelėjo mergáitė ir pasitráukė į šãlį, o vyriáusioji pagriẽbus pagaĩkštį šóko varýti žálčio. Tuo tárpu žaltỹs prašnėko į Eglę žmogaũs kalbà: „Dúok, Eglùte, žõdį, jog tekėsi už manę̃s, tai pàts gerúoju išlįsiu.“ Eglė pradėjo veñkti: kaĩp ji gãlinti tekė̃t už žálčio. „Atidúok,“ sãko, „màno márškinius ir keliáuk sáu sveĩkas, iš kur atvỹkęs!“ Bet žaltỹs nenusiléidžia: „Dúok,“ sãko, „žõdį, jog tekėsi už manę̃s, tai išlįsiu.“ Kã darỹs mergáitė? Ir gerúoju žáltį[11] *prãšė, ir seserų̃ pagálbos*

---

[1] „Žilvine, Žilvinėli, Jei tu gyvas, pieno puta, Jei negyvas, krauja puta.“ [2] *Kai.* [3] *sugrįžę.* [4] *nieko.* [5] fehlt. [6] *išgirdo ji.* [7] *atsigrįžusi.* [8] *lietus.* [9] *tuojau.* [10] *Kažin.* [11] *žalčio.*

šaũkės, o galių galė, niẽko neveĩkus, turėjo dúot žõdį: ẽmė ir pasižadėjo tekėt už žálčio. Tadà žaltỹs išliñdo iš maršk̃inių ir prapúolė mãriose, o Eglė apsitaĩsius parẽjo su seserim̃s namõ. Namiẽ jos papãsakojo tėváms vìsą atsitikìmą pamaryjė, ir tėvaĩ nemãža susirū́pino, nès nežinójo, kàs gãli daugiaũ atsitìkti.

Po trijų dienų̃ žiū̃ri — vìsas žalčių̃ pul̃kas beatšliaũžiąs į kiẽmą. Pérsigando visì ir tik daĩros. O žalčiaĩ vienì ant vařtų apsikárstė, kitì ant lėlių̃ užsirañgė, tretì ant žalgų̃ ir tuinų̃ apsivyniójo. Piršliaĩ nusliñko tiesióg į vìdų pasikalbė́t su sẽniais ir núotaka.

Bet Eglės̃ tėvaĩ ir sẽsers, kai pamãtė tókią žalčių̃ daugýbę ir supraũto, kàs čia yrà, nùsiuntė Eglę į svir̃ną ir liẽpė nesiródyt; tãrėsi be jõs nusikratýsią žalčiaĩs. Eglė nubė́go į svir̃ną, pasìėmė vařpstę ir ẽmė veřpti linùs. Veřpia, skùbina, šìrdį ramìna, bet vistíek baugù ir graudù jai, ãšaros iš akių̃ lýte lỹja.

Tuo tárpu piršliaĩ trobojè kal̃basi, tãrias. Sẽniai jókiu būdù nesutiñka léist už žálčio dukteřs. O tiẽ: „Tùrit léisti", sãko, „ir ganà, nès pasižadė́ta." Pagaliaũ, matýdami, kad žodžiù neatsikalbẽs, sẽniai liẽpė atnèšti báltą žą̃sį, ir pàdavė piršliáms: „Tètite jau", sãko, „ką̃ dabař darýsi — iñkite mū́sų dūkrẽlę!"

Piršliaĩ pàėmė žą̃sį ir iškeliãvo. Bet pakeliuĩ gegužẽ jíems kukúoja: „Kùkū! Kùkū! Prigãvo jùs: čià ne martì — baltà žąsìs. Kùkū! Kùkū! Prigãvo jùs!" Ir iškukãvo, kuř yrà núotaka.

Žalčiaĩ sugrį̃žo atgal̃, ìšmetė žą̃sį ir reikaláuja marčiõs sakýdami: „Čià ne mū́sų martẽlė, čià baltóji žąsẽlė. Mū́sų martẽlė aukštaũ svirnėly linelìùs veřpia ir graũdžiai veřkia."

Dabař tėvaĩ susigalvójo liẽpė atnèšti jíems báltą ãvį. Tą pasiẽmę, žalčiaĩ vẽl iškeliãvo. Bèt kai važiãvo per gìrią, gegužẽ jíems pakukãvo: „Kùkū! Kùkū! Prigãvo jùs: čià ne martì — baltà avìs. Kùkū! Kùkū! Prigãvo jùs!" Žalčiaĩ vẽl sugrį̃žo ir pareikalãvo marčiõs sakýdami: „Čià ne mū́sų martẽlė, čià baltóji avẽlė. Mū́sų martẽlė aukštaũ svirnėly linelìùs veřpia ir graũdžiai veřkia."

Dabař tėvaĩ dãvė jíems báltą kárvę, bèt gegužẽ pakeliuĩ ir šį̃ kařtą vìsą teisýbę iškukãvo, dė̃l tõ žalčiaĩ sugrį̃žę griežtaĩ pareikalãvo atidúoti jíems tìkrąją núotaką. Tadà tėvaĩ matýdami, kad niẽkaip nesulaikỹs dukteřs, ẽmė ir išléido už žálčio visų̃ jauniáusiąją, visų̃ gražiáusiąją ir mylimiáusiąją sàvo dūkrẽlę.

Žalčiaĩ, gãvę mařčią, tuojaũ išlalėjo ir daugiaũ nebegrį̃žo. Namìškiai àpverkė, apraudójo sàvo Eglẽlę tardamì, jog tiẽsiai į prãpultį ją išléido. Eglė iř̃gi ãšarodama ir skaũdama šìrdžia išẽjo.

Netrùkus jì su visà ta žalčių̃ knìpava nukãko į pãmarį ir su báime žiū̃ri į vándenį. Ogi staigà susiūbãvo subangãvo mãrios, ir iš gelmẽs pasiródė — ne baisùs žaltỹs, bet gražùs jaunikáitis, vandenų̃ karaláitis. Išẽjęs iš mãrių, pasisvéikino su Eglė ir pasisãkė, kad jis ẽsąs tas pàts žaltỹs, kurs bùvęs įsiliñdęs į jõs maršk̃inių̃ rankóvę, jái besimáudant.

Tuojaũ jie visì nusiléido į póžemį, po mãriomis, kur bùvo gintãrais ir visókiomis brangenýbėmis išpuoštì žálčio rūmai. Čià jie pakėlė puikiàs vestuvès ir per trìs saváites šóko, gėrė, válgė ir lìnksminos.

Eglė nurìmo. Jái net smagù ir liñksma bùvo gyvénti žálčio rūmuose, kur turėjo didžiáusią láisvę laisvùžę ir visókių gėrýbių, ir visái užmiršo ji apiẽ sàvo tėviškę.

Praẽjo devynerì mėtai. Eglė jau susiláukė trijũ sūnũ, kuriũ vyriáusiasis bùvo vardù Ąžuolas, antràsis — Uosis, trečiàsis — Béržas, ir vienõs dūkrėlės, kurì vadìnos Drebulẽ. Ši bùvo jauniáusia.

Víeną sỹkį vyriáusiasis sūnùs bežáisdamas pakláusė Eglės: „Mamýte, kuř gyvėna tàvo tėvaĩ? Eimė kada nórs pas juõs atsilankýti.“ Tadà ji atsìminė sàvo tėvùs, brólius, sėseris ir vìsą sàvo gìminę: kažì[1] kaĩp jie teñ gyvėna, ar sveikì, ar gyvì, ar gál kuriẽ jau seniaĩ numìrę? Ir įsìgeidė ji eĩt pasižiūrėt į tėviškę: tíek mėtų teñ nebùvus, nemãčius savũjų, labaĩ jũ išsiìlgus. Prãšos ji výro, kad léistų. Bet žaltỹs gerúoju nesutiñka išléisti. „Galėsi eĩt“, sãko jis, „bèt pirmiaũ suveřpk štaĩ šilkũ kuodėlį!“ Ir pàdavė jái vařpstę.

Žaltíenė tuojaũ įkìbo į vařpstę ir pagretõm keliàs dienàs veřpė. Veřpė, veřpė, bet šilkũ kuodėlis vìs tóks ir tóks, nė kíek nemažėja. Mãto, kad čià prigavìmas. Kuõdas, matýt, užkerėtas, nẽ nenorėk jį suveřpti. Niẽko negalėdama padarýt, eĩna ji čia pàt pas víeną sėnę — žinũnę bùrtininkę — ir kláusia: „Močiùte širdėle, pasakýk, pamókyk, kaĩp man šilkũ kuodėlį suveřpti.“ Sėnė išklaũsė Eglės ir pasãkė: „Įmèsk kuõdą į ùgnį, kai pasikùrsi krósnį, ir ganà, nès kitaĩp niekadõs nesubaĩgsi veřpti.“

Eglė, parėjus namõ, pasikūrė dúonai kèpti krósnį ir įmetė kuodėlį. Kai nùdegė šilkaĩ, pamãtė kaip gėrą kùltuvę pamatìnę besiraĩtant ugnyjè. Dabař ji suprãto, kodėl negalėjo suveřpti to kuodėlio: pamatìnė iš savęs léido šilkùs.

Taĩp baĩgusi verpìmą, Eglė vėl glabója výrą, kad léistų pas tėvùs pasiviešėti nors keliàs dienàs. Výras ištráukė iš pasúolės geležinės kùrpes ir sãko: „Kai jàs suavėsi, tai tadà ir keliáuk sveikà.“ Apsìavė ji tas kùrpes ir váikščioja, brūžina jas į plytàs, į ãkmenis, kuř tik prigriebdamà. Bet kùrpės stóros, visái nedỹla; mãto, kad jai visám ámžiui jų užtèks. Eĩna vėl pas tą sėnę kláustis patarìmo. Sėnė sãko: „Nusinèšk kùrpes pas kálvį ir paprašýk pagrùzdinti jas žaizdrė.“ Ji taĩp ir padãrė. Kùrpės geraĩ pàdegė, ir Eglė per trìs dienàs jas nuplėšė.

Dabař ji vėl prãšosi výro, kad léistų ją tėvùs aplankýti. Výras sãko: „Geraĩ, galėsi eĩt. Bèt prieš eidamà dar turì kìškio pyrãgo išsikèpti brólių ir genčių vaikáms. Tùščiai negražù nueĩt[2].“ O pàts jau anksčiaũ liẽpė paslẽpti visùs indùs, visùs rykùs, kad tìk ji negalėtų išsikèpti pyrãgo. Eglė, žìnoma, graĩbos šeñ, graĩbos teñ — nėrà kaĩp parsinèšti vandeñs be kibìro ir įsimaišýti ragaĩšį be rỹkų. Ir vėl eĩna pas tą sėnę. Sėnė jai sãko: „Paiñk ráugo, paliẽkamo nuo dúonos maĩšymo, ir išglaistýk juo[3] rẽtį, paskuĩ pasisémk

[1] *kažin.* [2] *nueiti.* [3] *su juo.*

vandeñs ir įsimaišýk jamè ragaĩšį.“ Žaltíenė taĩp ir padãrė: įsimaĩšė ragaĩšį, išsìkepė kìškio pyrãgo ir pasìrengė į keliõnę.

Dabaĩ žaltỹs jau turẽjo ją išléisti. Eglė atsisvéikino su výru ir namìškiais, pasìėmė vaikùs ir eĩna. Žaltỹs išẽjo palydėt. Išvẽdęs juõs į mãrių krañtą ir įsãkęs teviešėti tėviškėje tiktaĩ trìs dienàs, pasãkė žmónai: „Kai grįšì, tai eĩk vienà su vaikaĩs bè palydõvų, o kai ateĩsi prie mãrių, tai šaũk manęs dainúodama: ‘Žilvine, Žilvinėli! Jéi tu gývas, píeno putà, jéi negývas, kraũjo putà.’ Ir jéigu,“ sãko, „pamatýsi ant mãrių atplaũkiant píeno pùtą, tai žinók, kad àš dar gývas, o jei kraũjo pùtą, tai jaũ manęs nebėrà gývo. O jũs, vaikaĩ, dabókitės, neprasitaĩkite tenaĩ, kaĩp manęs reĩkia šaũkti.“ Taĩp pasãkęs, dár kaĩtą atsisvéikino su vaikaĩs ir žmóna ir linkėjo jíems, atsilañkius pas tėvùs, laimìngai sugrįžti atgal.

Kai Eglė su vaikaĩs parẽjo į tėviškę, rãdosi teñ neapsãkoma linksmýbė: visà jos padermẽ, tolimì ir artimì kaimýnai ir geñtys susiriñko jõs pasvéikinti, pažiūrėti ir už víenas kìto klausinėjo, kaĩp ji teñ gyvẽnusi su žalčiaĩs, ar gražù, ar liñksma ẽsą pas juõs, ir negalėjo jie atsigėrėti ir atsistebėti jos pãsakojimais. Visì ją vaišìno, méilės kalbàs kalbėjo — ji nẽ nepasijùto, kaĩp prašóko devýnios dienos.

Per tàs devýnias dienàs jos bróliai, tėvaĩ ir sẽsers galvójo, kaĩp jã namiẽ sulaĩkius, visái pas žáltį neišléidus. Ir sùtarė jie iškvõsti iš vaikų̃, kaĩp jų̃ mótina, sugrįžus prie mãrių, šaũks sàvo výrą, o paskuĩ patíems nueĩt į pãmarį, pašaũkt žáltį ir padarýt jam gãlą.

Víeną nãktį Eglės bróliai išjójo į gìrią ganýti arklių̃, išsìvedė su saviñ ir vyriáusiąjį jos sū̃nų Ąžuolą. Paléidę árklius, suẽjo į tankumýną, susikū̃rė ùgnį ir ẽmė šnekučiúotis, kálbinti vaĩką ir visaĩp jį klausinėti, kuõ vardù jo tėvas ir kaĩp mótina jį šaũksianti, kai grįšianti namõ. Bet vaĩkas atsãkė, kad nežìnąs. Tadà jie pradėjo jam visaĩp grasìnti ir baĩsiai jį gą̃sdinti, o pagaliaũ ir rýkštėmis nùplakė. Bet jìs vistíek nesìšdavė tėvo šū̃kio. „Nežinaũ,“ sãko, ir ganà.

Kai rýtą jie sugrįžo namõ, vaĩko akùtės bùvo ùžverktos. Mótina pakláusė: „Vaikẽli, kodẽl tàvo ãkys raudónos?“ „Nesirū̃pink, mamýte[1]*,“ atsãkė jis; „mẽs sėdėjome pas ùgnį, málkos bùvo soklìngos, vėjas mán ir įvãrė dū̃mų į akìs.“*

Añtrą ir trẽčią nãktį išsìvedė jie į gìrią kitùs du Eglės sū̃nus — Uosį ir Béržą — ir taip pàt vartìno juõdu, kad pasakýtų, kuõ vardù jų tėvas ir kaĩp mótina šaũksianti jį, kai, grįždamà namõ, ateĩsianti prie mãrių. Bet ir šìtuodu Eglės vaikaĩ niẽko jíems nepasãkė, kàd ir plíekt gãvo.

Ketviřtą nãktį Eglės bróliai išsìvedė į gìrią sàvo seserš dū̃krėlę Drėbulę. Tà iš pradžiõs taip pàt sãkėsi nežinanti, kaĩp mótina šaũksianti sàvo výrą, bèt kai tiẽ prigrasìno jái ir išsitráukė iš po skvernų̃ rýkštes, tai pérsigandus vìską ir pasãkė jiems.

Rýtui aũštant bróliai pargrįžo namõ, pasìėmė dalgiùs ir išẽjo niẽkam nemãtant į pãmarį. Pamaryjè jie sušùko žálčio šū̃kį, o kai šìs išliñdo iš

[1] *motinėle.*

píeno pùtos ant krañto, jie supúolę ẽmė ir užkapójo jį dal̃giais[1]. *Paskuĩ pagrį̃žo namõ ir pakabìno príeangyje dalgiùs.*

Eglei kažì[2] *kàs knýkt į šìrdį. Ar̃ su gerúoju bróliai taĩp ankstì dal̃giais žvánginas? Tuojaũ jì ẽmė taisýtis, reñgtis — eĩsianti namõ. Atsisvéikino su tėvaĩs ir visà gìmine, pasìėmė vaikùs ir išẽjo. Nuẽjus į pãmarį, šaũkia, kaĩp bùvo įsakýta: „Žil̃vine, Žilvinẽli! Jéi tu gývas, píeno putà, jéi negývas, kraũjo putà." Sutviskẽjo, sujùdo mãrios iš pàt dùgno, ir Eglė pamãtė — atplaũkia, atliūliúoja su bangomìs kraũjo putà. Ir išgir̃do ji iš mãrių gelmẽs sàvo výro bal̃są: „Tàvo brolẽliai pliẽno dalgẽliais manè nukir̃to. Mũsų dūkrẽlė, mũs Drebulẽlė, taĩ jiems pasãkė, taĩ pamokìno, kaĩp mane šaũkti, kaĩp išvadìnti."*

Susigraudìno Eglė ir balsù pravìrko, atsigrę̃žus į vaikùs:

„Màno dūkrẽle, màno jaunóji,
kàd tu pavir̃stum į̃ drebulẽlę,
kàd tu drebėtum diẽną naktẽlę,
kàd tau išpraũstų lytùs burnẽlę,
kàd iššukúotų vė́jas galvẽlę . . .
O jũs sūnẽliai màno brangíeji,
stókit nuo šiõliai tvirtaĩs medẽliais!
Aš, jũs mamẽlė, lìksiuos eglẽlė."

Kaĩp jì ìštarė, taĩp ìr įvỹko: visì trỹs Eglės sū́nūs pavir̃to tvirtaĩs mėdžiais, o Drebulẽ — visíems žìnoma drėbule. Ąžuolas, úosis ir béržas ir dabar̃ tebėrà tvirčiáusi mū́sų mėdžiai, õ drebulẽ ir šiañdien, mažiáusio vė́jėlio pučiamà, drėba.

IV. Lieder

Das litauische Volkslied (abgesehen vom Klagelied) ist strophisch gegliedert. Die Strophe besteht aus einer beliebigen Zahl akzentuierender Verse, deren rhythmische Hebungen normalerweise mit den akzentuellen Hebungen der Alltagssprache zusammenfallen. Doch kommt es oft vor, daß das rhythmische Schema des gesungenen Liedes dem Liedertexte Betonungen aufzwingt, die mit dem heutigen Betonungssystem der Prosa in Widerspruch stehen. Die Senkung kann ein- oder mehrsilbig (selten mehr als zweisilbig) sein. Die Quantität der betonten oder unbetonten Silben ist bedeutungslos. Der Reim spielt nur eine untergeordnete Rolle, weshalb man sehr oft unreinen Reim und bloße Assonanz antrifft. Oft wird der ursprünglich vorhandene Rhythmus eines Liedes, das in einer bestimmten Lokalmundart verfaßt worden war, durch Übertragung in die hochsprachliche Form verwischt. Überhaupt waren die meisten heute beliebten Volkslieder ursprünglich auf Grund spezifisch lokaler, mundartlicher Sprechweise abgefaßt und wurden erst später äußerlich der Schriftsprache angepaßt. Infolge der großen Verschiedenheit des Akzentsystems der verschiedenen Mundartgebiete können sehr

[1] *su dalgiais.* [2] *kažin.*

oft solche übertragene Texte unmöglich nach dem Betonungssystem der Schriftsprache gesungen oder rezitiert werden. Das gilt zum Teil auch von neueren Kunstliedern und Gedichten, besonders von Baranauskas und Maironis. Um den Versrhythmus nicht zu zerstören, werden in dieser Auswahl die Liedertexte im wesentlichen nach ihrem Singrhythmus akzentuiert, wobei aber zu bemerken ist, daß die bei den Sprachwissenschaftlern üblichen Akzentzeichen nur bei jenen rhythmischen Hebungen gesetzt werden, die mit dem in der Prosa üblichen Hauptton zusammenfallen, während rhythmische Hebungen, die auf Nebenakzente fallen oder sonstwie von der Prosaregel abweichen, mit einem am obern Rande nach dem betonten Vokal gesetzten Punkt bezeichnet sind. Alle in rhythmischen Senkungen stehenden Silben und Wörter bleiben unbezeichnet.

Die hier gebotene Auswahl von Liedern stammt aus verschiedenen modernen Liederbüchern. Literatur zum litauischen Volkslied: R. VAN DER MEULEN, *Naturvergleiche in den Liedern und Totenklagen der Litauer*, Leiden 1907. BALYS SRUOGA, „Lietuvių dainų poetinės priemonės", *Tauta ir Žodis* III (Kaunas 1925) 1–75 und IV (1926) 187–231. THEODOR BRAZYS, „Die Singweisen der litauischen Dainos", *Tauta ir Žodis* IV (1926) 3–50. VACLOVAS BIRŽIŠKA, „Lietuviškųjų dainų literatūros bibliografija," *Mūsų Tautosaka* III (1931) 187–229. A. R. NIEMI, *Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimai* (*Mūsų Tautosaka* VI), Kaunas 1932. J. ČIURLIONYTĖ, *Lietuvių liaudies melodijos* (= *Tautosakos Darbai* V), Kaunas 1938. J. BALYS, *Lithuanian Narrative Folksongs: A Description of Types and Bibliography*, Washington, D. C., 1954. A. MACEINA, *Das Volkslied als Ausdruck der Volksseele. Geist und Charakter der litauischen Dainos* (Commentationes Balticae II, 3), Bonn 1955.

Liedersammlungen:

L. J. RHESA, *Dainos oder litthauische Volkslieder*. Königsberg 1825.

S. STANEWICZE, *Daynas žemaycziu*. Vilnius 1829. Die dazugehörigen Melodien erschienen in einer besonderen Ausgabe: *Pažimes žemaytyszkas gaydas*, Riga 1833. Beide Teile zusammen in einem Bande hrgb. und kommentiert von J. LEBEDYS als *Dainos žemaičių*, Vilnius 1954.

S. DAUKANTAS, *Dajnes Žemajtiu pagal žodiu Dajnininku iszraszytas*, St. Petersburg 1846.

G. F. NESSELMANN, *Litauische Volkslieder*. Berlin 1853.

AUGUST SCHLEICHER, *Handbuch der litauischen Sprache* II (Prag 1857) 3–52.

I. A. JUŠKEVIČ, *Litovskija narodnyja pěsni*. St. Petersburg 1867.

F. FORTUNATOV und Vs. MILLER, *Litovskija narodnyja pěsni*. Moskau 1872.

A. LESKIEN, „Litauische Volkslieder aus Willkischken", *Arch. f. slav. Phil.* IV (1880) 590–610.

A. JUŠKEVIČ, *Lietuviškos dajnos užrašytos per Antaną Juškevičę apigardoj Pušaločiu ir Veliuonos iš žodžiu lietuviu dajninįnku ir dajninįnkiu*, 3 Bände, Kasan 1880–82. Neu herausgegeben von A. MOCKUS, J. ČIURLIONYTĖ und V. PALTANAVIČIUS. Vilnius 1955.

A. LESKIEN und K. BRUGMANN, *Litauische Volkslieder und Märchen aus dem Preußischen und Russischen Litauen*. Straßburg 1882.

A. JUŠKEVIČ, *Lietuviškos svotbinės dajnos*. St. Petersburg 1883. Neu herausgegeben in zwei Bänden von VYT. MAKNYS, Vilnius 1955.

J. BASANAVIČIUS, *Oškabaliun dainos*. Tilsit 1884.

CHRISTIAN BARTSCH, *Dainų Balsai*. Melodien litauischer Volkslieder, gesammelt und mit Textübersetzung, Anmerkungen und Einleitung hrsg., 2 Teile; Carl Winter, Heidelberg 1887 und 1889.

E. WOLTER, „Lieder aus dem Gebiete der Dsuken und des alten Sudauerlandes", *Mitteilungen der Litauischen literarischen Gesellschaft* IV (1897) 405–416.

J. ŠIMTAKOJAS, *Trakiečių Dzūkų Dainos*. Shenandoah, Pa., 1899.

A. JANULAITIS, „Malavėnų dainos, surinktos ir užrašytos Malavėnų sodžiuje Šiaulių par. 1893 m. — 1898 m.", *Mitt. d. Lit. lit...Ges.* IV 453–459 (1898), IV 497–516 (1899) und V 270–298 (1904).
Ders., „Dainos aufgezeichnet in Padubisen", *Mitt. d. Lit. lit. Ges.* V 179–189 (1902).
J. BASANAVIČIUS, *Ožkabalių dainos.* Shenandoah, Pa., 1902.
V. KALVAITIS, *Prusijos Lietuvių Dainos.* Tilsit 1905.
R. VAN DER MEULEN, „Zwei litauische Totenklagen aus dem Gouvernement Vilna", *Zs. f. vergl. Sprachforschung* XLIV (1911) 360–366.
A. R. NIEMI und A. SABALIAUSKAS, *Lietuvių dainos ir giesmės šiaurrytinėj Lietuvoje.* Helsinki 1912.
K. BŪGA, „Seinų parapijos dainos", *Tauta ir Žodis* I (Kaunas 1923) 144–153.
J. LELEŠIUS, „Slabados parapijos laidotuvių raudos", *Tauta ir Žodis* I (1923) 275–307.
A. VIRELIŪNAS, „Dvi kupiškėnų raudi", *Tauta ir Žodis* I (1923) 307–311.
V. KRĖVĖ-MICKEVIČIUS, *Dainavos krašto liaudies dainos.* Kaunas 1924. Auch erschienen in *Tauta ir Žodis* I (1923) 154–274 und II (1924) 263–437.
A. VIRELIŪNAS, „Kupiškėnų dainos", *Tauta ir Žodis* III (1925) 390–480 und IV (1926) 518–563.
J. ŽIURLYS, „Kupiškėnų dainos", *Tauta ir Žodis* IV (1926) 564–572.
J. BASANAVIČIUS, „Lietuvių raudos", *Lietuvių Tauta* IV (1926) 59–145.
A. KONCĖ, „Panevėžio ir Paystrės parapijų dainos", *Tauta ir Žodis* IV (1926) 573–606.
B. SRUOGA, *Lietuvių liaudies dainų rinktinė.* Vilnius 1949.
EINO NIEMINEN, *Litauische Volkslieder aus dem handschriftlichen Nachlaß Prof. J. J. Mikkolas.* Helsinki 1949. Bespr. von A. SENN in *Language* 27 (1951) 387–391.
J. BALYS, „Suvalkiečių laidotuvių apeigos ir raudos", *Ateitis* (Brooklyn, N. Y.) 1951, S. 106–108 und 131–133.
K. KORSAKAS u.a., *Lietuvių tautosakos rinktinė* (Vilnius 1954) 11–222 (Abk.: *Ltr*).
J. ČIURLIONYTĖ, *Lietuvių liaudies dainos — Litovskije narodnyje pesni.* Vilnius 1955. Zweisprachige (litauisch-russische) Ausgabe mit Kommentar.

A. Strophische Lieder (Dainos)

1

Áugo gìrioj ą·žuolẽlis,
Pàs tėvẽlį sū·naitẽlis.

Rū́pino·si tė·vužẽlis,
Kàd jo mãžas sū·naitẽlis.

Ne·sirū́pink, tė·vužẽli!
U·žaugs[1] *tàvo sū·nužẽlis.*

U·žaugs[1] *tàvo sū·nužẽlis.*
Bùs Lietu·vos[2] *ka·reivẽlis.*

Mán nereĩkia ka·reivẽlio.
Tìk man reĩkia ar·tojẽlio.

[1] = *užaũgs.* [2] = *Lietuvõs.*

Ne·pabùvęs ka·reivė·liu[1],
Ne·bus[2] *gẽras ar·tojẽlis.*

Áugo kie·me[3] *lie·pužẽlė,*
Pàs močiùtę du·kterẽlė.

Rũpino·si mo·tinẽlė,
Kàd jos ma·ža[4] *du·kterẽlė.*

Ne·sirũpink, mo·tinẽle!
U·žaugs[5] *tàvo du·kterẽlė.*

U·žaugs[5] *tàvo du·kterẽlė.*
Bùs drobẽlių au·dėjẽlė.

2

Anderer Wortlaut dieses Liedes (13 Strophen) in *Vargo mokyklai* I[4] (1922) S. 70f. Im dortigen Texte sind Nr. 2 und Nr. 13 unserer Auswahl miteinander vereinigt, unter Weglassung von Strophen 3 und 4 von Nr. 2. Aus *Vargo mokyklai* übernommen ist die Fassung bei *Ltr* S. 129f., mit (andern) Quellenangaben S. 510.

Vai pũtė, pũtė šiaurỹs vėjẽlis.
Vai bãrė, bãrė manè tėvẽlis.

Nustójo pũtęs šiaurỹs vėjẽlis.
Nustójo bãręs manè tėvẽlis.

Laužiau·[6] *žagrẽlę iš̃ pa·žagrẽlio.*
Tik ne·paláužiau savo·[7] *širdẽlės.*

Tik ne·paláužiau savo·[7] *širdẽlės*
Prie var·gdienẽlės mano·[8] *mergẽlės.*

3

Melodie bei *Ltr* 77, aber, abgesehen von der 1. Stophe, mit anderm Wortlaut.

Bi·jūnẽlis žãlias, bi·jūnẽlis gra·žus[9],
Bi·jūnẽlio ža·li[10] *lãpai, rau·doni·*[11] *žiedẽliai.*

Bi·jūnẽlį len·kiau[12], *gra·žius*[13] *žiedus skýniau,*
Gra·žių[14] *žie·dų*[15] *bi·jūnẽlio vai·nikẽlį pýniau.*

---

[1] = *kareivėliù.* [2] = *nebùs.* [3] = *kiemè.* [4] = *mažà.* [5] = *užaũgs.*
[6] = *láužiau.* [7] = *sàvo.* [8] = *màno.* [9] = *gražùs.* [10] = *žalì.*
[11] = *raudóni.* [12] = *lenkiaũ.* [13] = *gražiùs.* [14] = *gražių̃.* [15] = *žiedų̃.*

É·jau[1] *peř kiemēlį prõ vyšnių·*[2] *sodēlį*
Ir̃ suti·kau[3] *ber·nužẽlį vy·šnelių·*[4] *sodēly.*

Ber·nužẽlis jáunas, ber·nužẽlis gra·žus[5],
Ber·nužẽlio, kaĩp bijũno, rau·doni·[6] *veidēliai.*

Ė·jau[1] *per kiemēlį prõ rūtų·*[7] *daržẽlį*
Ir̃ suti·kau[3] *mer·gužẽlę rū·telių·*[8] *daržẽly.*

Mer·gužẽlė jau·na[9], *mer·gužẽlė gra·žì*[10],
Mer·gužẽlės gel̃svos kãsos, mẽlyno·s akẽlės.

4

Sìdir vìdir[11] *vi·dur*[12] *dvãro*
Žo·lynẽlis áuga.

Bal·tį[13] *žie·dai*[14], *júodos úogos,*
Nèt šakẽlės liñksta.

Ir̃ ateĩna trỹs mergẽlės
Tį̃ uogẽlių riñktų.

Ir̃ atjója trỹs bernẽliai
Tį̃ mergẽlių iñtų.

Kláusia, kláusia ber·nužẽliai,
Kuõ mergẽlės var·du[15].

Vie·na[16] *rū·ta*[17], *an·tra*[18] *mė·ta*[19],
Tre·čia[20] *lelijẽlė.*

5

Vai bróli, bróli, brolẽli màno,
Balnók bėrą·[21] *žirgẽlį.*

Pasi·balnójęs bėrą·[21] *žirgẽlį,*
Jok peř lygiu·s[22] *lauke·lius.*[23]

O kaĩ prijósi margą·[24] *dvarẽlį,*
Pasi·statýk žirgẽlį.

---

[1] = *ėjaũ.* [2] = *vỹšnių.* [3] = *sutikaũ.* [4] = *vyšnẽlių.* [5] = *gražùs.*
[6] = *raudóni.* [7] = *rūtų.* [8] = *rūtẽlių.* [9] = *jaunà.* [10] = *gražì.*
[11] *Sìdir vìdir* Füllwörter ohne Bedeutung. [12] = *vidurỹ.*
[13] = *baltì*, dial. auch *bálti.* [14] = *žiedaĩ.* [15] = *vardù.* [16] = *vienà.*
[17] = *rūtà.* [18] = *antrà.* [19] = *mėtà.* [20] = *trečià.* [21] = *bėrą.*
[22] = *lýgius.* [23] = *laukeliùs.* [24] = *márgą.*

O pa·sistãtęs bėrą·[1] *žirgėlį,*
Pasi·klauski·[2] *uošvėlio:*

„Oi úošvi, úošvi, uošvėli màno,
Ar mán duosi·[3] *dukrėlę?“*

6

Jojau·[4] *per diẽną, jojau·*[4] *per nãktį,*
Vai ir̃ prijójau žalią·[5] *pievėlę.*

Ir tõj pievėlėj, toj ža·liūnėlėj,
Jaunà mergėlė šienėlį grėbė.

„Vai tù, mergýte, žalià rūtėle,
Tai mán patiñka tavo·[6] *darbėlis.*

Tiktè patiñka tavo·[6] *darbėlis,*
Kad màtriai sùkas ranko·j[7] *grėblėlis.*

Dar dau·giau[8] *tiñka skaistùs veidėlis,*
Rase·le[9] *praũstas, saule·*[10] *nudėgęs.*

Mergýt, mergýte, jaunóji màno,
Aš nóriu bũti berne·liu[11] *tàvo.“*

„Bernýt, bernýti, nebũsi màno.
Kitám paskýriau širdėlę sàvo.“

7

Añt ežerẽlio rýmojau rýmojau,
Báltąsias ran·keles[12] *ma·zgojau*[13] *ma·zgojau*[13].

Õ jūs, rankėlės báltosios, báltosios,
Kám jūs patèksit, míelosios, míelosios?

Jéi už bernėlio jáunojo, jáunojo,
Veřpsiu line·lius[14] *kõ ploniau, kõ ploniaũ.*

Jéi už šaulėlio sẽnojo, sẽnojo,
Áusiu drobe·les[15] *kõ storiau, kõ storiau.*

---

[1] = *bẽrą.* [2] = *pasikláuski.* [3] = *dúosi,* dial. auch *duosì.* [4] = *jójau.*
[5] = *žãlią.* [6] = *tàvo.* [7] = *raňkoj.*
[8] = *daugiaũ*; bei Daukša finden sich die Betonungen *daugiaũs* und *daũgiaus.*
[9] = *raselė.* [10] = *sáule.* [11] = *berneliùs.* [12] = *rankelės.*
[13] = *mazgójau.* [14] = *lineliùs.* [15] = *drobelės.*

8

Saulùtė nu·siléido, mėnùlis u·žtekėjo,
Liūdnà, gražì mergėlė pro lan·gelį·[1] *žiūrėjo.*

Ko sėdi ùž stalėlio, ko rýmai añt rankėlių?
Ko nei·ni[2] *ỹ daržėlį laisty·t*[3] *žaliųjų rūtėlių?*

Nei mán rūtėlės skìnti, nei vai·nikėlis pìnti.
Man diėną nãktį rūpi, kaip bė bernėlio bū́ti.

Apláistyk rū·tytė·les[4]*, nušlúostyk a·šarė·les*[5]*.*
Parjõs tavo·[6] *bernėlis iš to·limõs šalėlės.*

9

Kas bùs, močiùte, kas bùs?
Kas bùs, širdėle, kas bùs?
Įbėgo peliùkė
Į márgą skrynùkę.
Oĩ, kas bùs?

Tas bùs, dukrėle, tas bùs.
Tas bùs, dukrėle, tas bùs:
Atnèški kačiùkę.
Sugaũs tą peliùkę.
Oĩ, tas bùs.

Kas bùs, močiùte, kas bùs?
Kas bùs, širdėle, kas bùs?
Įliñdo zuikėlis
Į rūtų daržėlį.
Oĩ, kas bùs?

Tas bùs, dukrėle, tas bùs.
Tas bùs, jaunóji, tas bùs:
Paléisiu kurte·lius.[7]
Sugáusiu zuikėlį.
Oĩ, tas bùs.

---

[1] = *langėlį.* [2] = *neinì.* [3] = *láistyt.* [4] = *rūtytėlės.* [5] = *ašarėlės.*
[6] = *tàvo.* [7] = *kurteliùs.*

10

Inhaltlich zum Teil identisch mit einem Liede bei *Ltr* 84f., wozu Quellenangaben 507

Lẽk, vanagẽli, peř ežerẽlį.
Tañ ežerẽly ver·petas[1] *sùkas.*

Pàs tą verpẽtą rũtų daržẽlis.
Ta·me daržẽly veřkia mergẽlė:

„Nẽr man motùšės kraitẽliui kráuti.
Nẽr man tetùšio dalẽlei skìrti.

Nẽr man brolẽlio žirgáms balnóti.
Nẽr man sesẽlės vainìkui pìnti.

Sáulė[2] *— motùšė kraitẽliui kráuti.*
Mėnuo[2] *— tetùšis dalẽlei skìrti.*

Žvaĩgždė[2] *— sesẽlė vainìkui pìnti.*
Sie·tyns[3,2] *— brolẽlis laukù lydėti.“*

11

Ga·le[4] *laũko la·zdynẽlis:*
Nẽr nė vieno rie·šutẽlio.

Kuřčias mìškas bė gegùtės:
Taĩp aš jau·na[5] *bė motùtės.*

Kuřčias mìškas bė genẽlio:
Taĩp aš jau·na[5] *bė tėvẽlio.*

Kuřčias mìškas bė lakštùtės:
Taĩp aš jau·na[5] *bė sesùtės.*

Kuřčias mìškas bė strazdẽlio:
Taĩp aš jau·na[5] *bė brolẽlio.*

Tẽka dan·guj[6] *sau·lutẽlė:*
Taĩ ten màno mo·tinẽlė.

---

[1] = *verpẽtas.*

[2] Die Gestirne vertreten hier einem Waisenmädchen Mutter, Vater, Schwester und Bruder. Die Rolle des natürlichen Geschlechtes ist jeweils durch das grammatische Geschlecht des Wortes bestimmt. Im Deutschen haben Sonne und Mond das gleiche Geschlecht wie im Litauischen, nicht aber in anderen idg. Sprachen.

[3] = *sietýns* = *sietýnas.* [4] = *galė.* [5] = *jaunà.* [6] = *dangùj* = *dangujè.*

Tẽka dan·guj[1] *mė·nesẽlis:*
Taĩ ten màno tė·vutẽlis.

Tẽka dan·guj[1] *žvai·gždutẽlės:*
Taĩ ten màno se·sutẽlės.

Tẽka dan·guj[1] *sie·tynẽlis:*
Taĩ ten màno bro·lužẽlis.

12

1. Strophe mit Melodie und Quellenangabe bei *Ltr* 511; verschiedener Wortlaut (5 Strophen) 143

Sau·lelė·[2] *raudóna, vãkara·s neto·li*[3].
Laĩkas jaũ man gul̃ti, dár miego·[4] *nenóriu.*

Oĩ, eičiau·[5]*, eičiau·*[5] *añt kalno·*[6] *aukščiáusio,*
Bène pa·matýčiau sàvo my·limiáusią.

Tą̃ savo·[7] *mieliáusią kàd aš pa·matýčiau,*
Taĩ tuojaũ nuo kálno pàs savè vadìnčiau.

„Oĩ, eičiau·[5]*, eičiau·*[5]*, màno ber·nužẽli.*
Dár mudu·[8] *kalbẽsim daũg meilią̃ kalbẽlių.“*

„Oĩ, neisiu·[9]*, neisiu·*[9]*, màno mer·gužẽle.*
Jaũ man nu·sibódo tõs meilio·s[10] *kalbẽlės.“*

Suñku a·kmenẽliui añt kelio·[11] *gulėti.*
Suñku na·šlaitẽlei añt svieto·[12] *gyvénti.*

Suñku a·kmenẽliui, kàd per jį̃ važiúoja.
Suñku na·šlaitẽlei, kàd ant jõs melúoja.

Suñku a·kmenẽlį priẽš kalnẽlį rìsti.
Suñku na·šlaitẽlei my·lėju·s[13] *pamèsti.*

13

Vgl. Vorbemerkung zu Nr. 2. In *Vargo mokyklai* gehen unserm Text folgende zwei Strophen voraus:

Ei, pūtė, pūtė šiaurus vėjelis.
Ei, barė, barė jaunas bernelis.

Nustojo pūtęs šiaurus vėjelis.
Nustojo baręs jaunas bernelis.

---

[1] = *dangùj* = *dangujè.* [2] = *saulẽlė.* [3] = *netolì.* [4] = *miẽgo.*
[5] = *eĩčiau*, dial. auch *eitáu.* [6] = *kálno.* [7] = *sàvo.* [8] = *mùdu.*
[9] = *neĩsiu*, dial. auch *neisiù.* [10] = *meĩlios.* [11] = *kẽlio.* [12] = *svìeto.*
[13] = *mylėjus.*

Ei vařge, vařge, vargẽli màno,
Kadà aš ta·ve[1] *dabař išvařgsiu!*

O kàd aš ė·jau[2] *viešù kele·liu*[3],
Mano·[4] *vargẽlis vidu·ry*[5] *kẽlio.*

O añt[6] *atjója šimta·s*[7] *brolẽlių,*
Ketu·ri[8] *šiñtai žirgų̃ kojẽlių.*

Aš pa·prašýčiau jaunų̃ brolẽlių,
Kad su·mindžio·tų̨[9] *mano·*[4] *vargẽlį.*

Kad su·mindžio·tų̨[9] *mano·*[4] *vargẽlį,*
Kad su·kapótų šviesiaĩs kardẽliais.

Mindžio·t[10] *mindžio·jo*[11], *kardaĩs kapójo,*
Mano·[4] *vargẽlis nieko·*[12] *nebójo.*

Mano·[4] *vargẽlis nieko·*[12] *nebójo,*
Labiaũ bujójo, lapai·s[13] *lapójo.*

Lapai·s[13] *lapójo, šakõms šakójo.*
Mano·[4] *vargẽlis nieko·*[12] *nebójo.*

Kai àš nueĩsiu pas mo·tinẽlę,
Tadà išvařgsiu savo·[14] *vargẽlį.*

Mano·[4] *močiùtė aukštaĩ kalnẽly,*
Aukštaĩ kalnẽly, naujaĩ grabẽly.

Tadà išvařgsiu savo·[14] *vargẽlį,*
Kai àš nueĩsiu pas mo·tinẽlę.

14

La·kštingalẽle, gra·žus[15] *paukštẽli,*
Kõ nečiulbėjai an·ksti[16] *rytẽlį?*

Kų̃ aš čiulbėsiu an·ksti[16] *rytẽlį?*
Píemens išdrãskė màno lizdẽlį.

Píemens išdrãskė màno lizdẽlį.
Vãnags išgáudė ma·žus[17] *vaike·lius*[18].

---

[1] = *tavè.* [2] = *ėjaũ.* [3] = *keleliù.* [4] = *màno.* [5] = *vidurỹ.*
[6] = *antaĩ.* [7] = *šiñtas.* [8] = *keturì.* [9] = *sumìndžiotų.* [10] = *mìndžiot.*
[11] = *mìndžiojo.* [12] = *niẽko.* [13] = *lãpais.* [14] = *sàvo.* [15] = *gražùs.*
[16] = *ankstì.* [17] = *mažùs.* [18] = *vaikeliùs.*

Kálnais lakiójau, dau·boj[1] *nakvójau,*
Žilvičių krūme lizdėlį króviau.

Pra·manė[2] *ma·ne*[3] *žmónės žmonėliai.*
Sãkė — nulėsus kvie·čių[4] *dirvėlę.*

Sãkė — nulėsus kvie·čių[4] *dirvėlę.*
Sãkė — pabaĩdžius bėrus žirge·lius[5].

Neĩ aš nule·siau[6] *kvie·čių*[4] *dirvėlę,*
Neĩ aš pabai·džiau[7] *bėrus žirge·lius*[5].

Píemens nugãnė kvie·čių[4] *dirvėlę.*
Píemens pabaĩdė bėrus žirge·lius[5].

15

Den gleichen Rhythmus und ähnlichen Inhalt hat ein Lied bei *Ltr* 115, mit Quellenangabe 509.

„Pa·sakýk, mergėle, pa·sakýk, jaunóji,
Kas áuga bė tėvėlio?“
„Nė mergėlė bũčiau, kàd aš ne·žinóčiau,
Kas áuga bė tėvėlio.
Ža·liojo·j[8] *girėlėj žãlias ą·žuolėlis,*
Tai áuga bė tėvėlio.“

„Pa·sakýk, mergėle, pa·sakýk, jaunóji,
Kas áuga bė motùtės?“
„Nė mergėlė bũčiau, kàd aš ne·žinóčiau,
Kas áuga bė motùtės.
Ža·lioj[9] *gi·ružėlėj ža·lia*[10] *lie·pužėlė,*
Tai áuga bė motùtės.“

„Pa·sakýk, mergėle, pa·sakýk, jaunóji,
Kas márgas ne·rašýtas?“
„Nė mergėlė bũčiau, kàd aš ne·žinóčiau,
Kas márgas ne·rašýtas.
Ža·lioj[9] *gi·ružėlėj márgasai· genėlis,*
Tai márgas ne·rašýtas.“

---

[1] = *daubõj.* [2] = *pramãnė.* [3] = *manė.* [4] = *kviečių.* [5] = *žirgeliùs.*
[6] = *nùlesiau.* [7] = *pabaidžiaũ.* [8] = *žaliõjoj.* [9] = *žaliõj.* [10] = *žalià.*

„Pa·sakýk, mergēle, pa·sakýk, jaunóji,
Kas júodas ne·darýtas?“
„Nè mergēlė bū́čiau, kàd aš ne·žinóčiau,
Kas júodas ne·darýtas.
Ža·lioj[1] gi·ružēlėj júodas juo·dvarnēlis,
Tai júodas ne·darýtas.“

„Pa·sakýk, mergēle, pa·sakýk, jaunóji,
Kas báltas ne·valýtas?“
„Nè mergēlė bū́čiau, kàd aš ne·žinóčiau,
Kas báltas ne·valýtas.
Bal·toji·[2] gulbēlė, vándenio· paukštēlė,
Tai bal·ta[3] ne·valýta.“

16

„Oĩ, sakýk, sakýk, jau·na[4] mer·gužēle,
Kas márgas ne·rašýtas?“
„Nè mergùžė bū́čiau, kàd aš ne·žinóčiau,
Kas márgas ne·rašýtas.
Márgas ge·nužēlis, gìrios pau·kštužēlis,
Tai márgas ne·rašýtas.“

„Oĩ, sakýk, sakýk, jau·na[4] mer·gužēle,
Kas gìmė bè kalbēlės?“
„Nè mergùžė bū́čiau, kàd aš ne·žinóčiau,
Kas gìmė bè kalbēlės.
Au·kštamè kalnēly pìlkas a·kmenēlis,
Tai gìmė bè kalbēlės.“

„Oĩ, sakýk, sakýk, jau·na[4] mer·gužēle,
Kas lēkia bè sparnēlių?“
„Nè mergùžė bū́čiau, kàd aš ne·žinóčiau,
Kas lēkia bè sparnēlių.
Vir·šum[5] me·dužēlio júodas de·besēlis,
Tai lēkia bè sparnēlių.“

„Oĩ, sakýk, sakýk, jau·na[4] mer·gužēle,
Kas bẽga bè kojēlių?“
„Nè mergùžė bū́čiau, kàd aš ne·žinóčiau,
Kas bẽga bè kojēlių.
Jū́rėms ma·ružēlėms júodas lai·vužēlis,
Tai bẽga bè kojēlių.“

[1] = *žaliõj.* [2] = *baltójі.* [3] = *baltà*, dial. auch *bálta.* [4] = *jaunà.*
[5] = *viršuñ*, dial. auch *viršum.*

17

„Močiùte, nóriu miẽgo.
Širdẽle, nóriu miẽgo.“
Eĩk, dukrẽle, į̃ seklỹčią.
Tu teñ saldžiaĩ miegósi.“
„Močiùte, ne·užmi·gau[1],
Širdẽle, ne·užmi·gau[1]*:*
Trìnka bìlda sta·klužẽlės;
Aš ne·galiù[2] *miegóti.“*

„Močiùte, nóriu miẽgo,
Širdẽle, nóriu miẽgo.“
„Eĩk, dukrẽle, į̃ daržẽlį.
Tu teñ saldžiaĩ miegósi.“
„Močiùte, ne·užmi·gau[1],
Širdẽle, ne·užmi·gau[1]*:*
Žýdi plẽzda le·liẽlė;
Aš ne·galiù[2] *miegóti.“*

„Močiùte, nóriu miẽgo,
Širdẽle, nóriu miẽgo.“
„Eĩk, dukrẽle, į̃ sodẽlį.
Tu teñ saldžiaĩ miegósi.“
„Močiùte, ne·užmi·gau[1],
Širdẽle, ne·užmi·gau[1]*:*
Kriñta bỹra o·buolẽliai;
Aš ne·galiù[2] *miegóti.“*

„Močiùte, nóriu miẽgo.
Širdẽle, nóriu miẽgo.“
„Eĩk, dukrẽle, į̃ svirnẽlį.
Tu teñ saldžiaĩ miegósi.“
„Močiùte, ne·užmi·gau[1],
Širdẽle, ne·užmi·gau[1]*:*
Skañba čérška áukso rãktai;
Aš ne·galiù[2] *miegóti.“*

„Močiùte, nóriu miẽgo.
Širdẽle, nóriu miẽgo.“
„Eĩk, dukrẽle, į̃ girẽlę.
Tu teñ saldžiaĩ miegósi.“
„Močiùte, taĩ užmi·gau[3],
Širdẽle, taĩ užmi·gau[3]*:*
Čiùlba ùlba pau·kštužẽliai;
Tai mán saldù miegóti.“

18

Lin·ksma[4] *paukštýtė kráuna gūžtẽlę.*
Dárbą pabaĩgus, čiùlba giesmẽlę.

Gẽra tai paũkštei: lai·sva[5] *gyvẽna.*
An·ksti[6] *nubùdus, gíesmę čyrẽna.*

An·ksti[6] *nubùdus, skreñda į laũką.*
Áusdama gíesmę, o·re[7] *vis plaũko.*

Sėdama sėsė žãlią rūtẽlę,
Draũg su paukštýte tráukia dainẽlę.

Tuõj ir artójas eĩs prakaitúoti.
Paũkštę išgiřdęs, pàts ims dainúoti.

---

[1] = *neužmigaũ.* [2] = *negaliù*, dial. auch *nėgaliu.* [3] = *užmigaũ.*
[4] = *linksmà.* [5] = *laisvà.* [6] = *ankstì.*
[7] = *orė*, dial. (auch Maironis) *óre.*

19

Melodie, aber mit abweichendem Wortlaute (7 Strophen), bei *Ltr* 136f.; Quellenangabe 510.

Garnỹs, garnỹs tur ìlgas kójas[1]*!*
Bĕgčiau, bĕgčiau, kàd galĕčiau,
Ìlgas kójas kàd turĕčiau —
Kaĩp garnỹs.

Garnỹs, garnỹs tur ìlgą snãpą[1]*!*
Lèsčiau, lèsčiau, kàd galĕčiau,
Ìlgą snãpą kàd turĕčiau —
Kaĩp garnỹs.

Garnỹs, garnỹs tur ìlgą kãklą[1]*.*
Rýčiau, rýčiau, kàd galĕčiau,
Ìlgą kãklą kàd turĕčiau —
Kaĩp garnỹs.

Garnỹs, garnỹs tur ìlgus sparnùs[1]*.*
Lĕkčiau, lĕkčiau, kàd galĕčiau,
Ìlgus spar·nus[2] *kàd turĕčiau —*
Kaĩp garnỹs.

20

Šóko kìškis, šóko lãpė, šóko vi·si[3] *žvĕrys.*
Ir̃ tas bríedis il·gariẽtis sàvo ki·škas[4] *klaĩpė.*

Šóko várna, šóko šárka, šóko vi·si[3] *paũkščiai.*
Ir̃ ta gérvė il·gasnãpė sàvo kójas kraĩpė.

Šóka bãtais ir̃ pentìnais, šóka ir̃ vyžóti.
Plýšta bãtai, plýšta výžos. Ir̃ aš drau·ge[5] *šóksiu.*

21

Eĩsim, brolẽliai, namõ, namõ!
Jauníeji brolẽliai, namõ, namõ!

Ràsim tėvẽlį beláukiantį·,
Ranko·j[6] *diržẽlį belaĩkantį·.*

---

[1] Beim Absingen dieses Liedes wird das letzte Wort der ersten Verszeile jeweils auf der Endsilbe betont, also *kojàs, snapą̃, kaklą̃, sparnùs.*
[2] = *sparnùs.* [3] = *visì.* [4] = *kiškàs.* [5] = *draugè.* [6] = *rañkoj.*

Ẽ̃sim, sesẽlės, namõ, namõ!
Jauno·sios[1] *sesẽlės, namõ, namõ!*

Ràsim močiùtę beláukiančią·,
Ranko·j[2] *rykštẽlę belaĩkančią·.*

22

Išẽjo tėtùžis, iškũprino.
Pũčkẽlę prie šóno, ten dỹrino.

Įstelgęs betu·pint[3]*, padvìlbino.*
Atláužęs, žvirblýtį nubìldino.

Parve·žė[4] *brolýčiai, pargìrgždino.*
Įvilko nuo rõgių, įčiuñčino.

Nupe·šė[5] *dukrýtės, nudùlkino.*
Iške·pė[6] *mamùžė, iščìrškino.*

Iške·pė[6] *žvirblýtį, iščìrškino.*
Įne·šė[7] *sesýtės, įstỹrijo.*

Įne·šė[7] *žvirblýtį, įstỹrijo.*
Pastãtė ant stãlo, parẽplino.

Susẽdo svetýčiai, susriõglino[8]*.*
Suválgė žvirblýtį, sutrãškino.

Beválgant žvirblýtį, betrãškinant,
Išmau·kė[9] *alùko dvi pùsbačkes.*

B. Klagelieder (Raudos)

1. Beispiel einer Totenklage

Motinẽle,
õ tu màno gimdytojẽle,
õ tu màno gimdytojẽle,
dẽkui tàvo rankẽlėms, kuriomìs manè užnešiójai,
dẽkui tàvo kojẽlėms, kuriomìs manè nešiójai,
dẽkui tàvo protužẽliui, kàd manè gražiaĩ mokinaĩ,
dẽkui tàvo burnẽlei, kàd manè meĩliai kálbinai.

---

[1] = *jáunosios.* [2] = *rañkoj.* [3] = *bètupint*, dial. auch *betùpint.*
[4] = *parvežė.* [5] = *nùpešė.* [6] = *ìškepė.* [7] = *įnešė.*
[8] = *susiriõglino.* [9] = *ìšmaukė.*

Kàs manè dabař meĩliai kálbins, kàs manè pamokiñs meĩliai?
Motinẽle, kàs manè užtařs, kám aš dabař pasiskųsiu?
Su kuõ aš pasišnekẽsiu?
Gìrios gegẽlė nustójo kukúoti, o àš niẽkad nenustósiu.

Motinẽle, nedůsauji,
motinẽle, nevaitóji,
motinẽle, pratařk nors žodẽlį,
patiẽšyk màno širdẽlę gailìngą;
visà naktẽlė kai kálbinu,
o sàvo motinẽlės neįkálbinu.

O motinẽle, viešnẽle,
o màno motinẽle, keliauninkẽle.
O màno motinẽlei budavója tẽviškẽlę baltų̃ lentẽlių,
be stiklìnių langẽlių, bè durẽlių;
nematýsi saulẽlės ùžtekant neĩ saulẽlės nusiléidžiant.
Paskutìnį kartẽlį, paskutìnę valandẽlę mùdvi šnẽkavos.
O kàd galẽčiau, sàvo motinẽlę prisikélčiau.

O kadà tu pas mùs pareĩsi ir kadà aplankýsi?
Iš katrõ kraštẽlio aš tavẽs suláuksiu?
Iš katrõ kampẽlio aš tavè pasitìksiu?
Motinẽle, diẽną nãktį váikščiosiu,
tavẽs niẽkur nesutìksiu, neràsiu.

2. Klage der Braut

Tai kám, tėvùli, padúodi
Manè jáuną dukrẽlę?
Ař prie bálto beržẽlio?
Jéi tu, tėvùli, pristataĩ
Prie bálto beržẽlio,
Taĩ pribárki,
Kàd nekẽstų
Tánkių šakẽlių,
Kad ne užgožėtų
Manẽs, jaunõs mergẽlės,
Tàvo jaunõs dukrẽlės.
O jéi prie jáuno bernẽlio,
Tai dúodamas prikalbėki,
Kad nekéltų añt manẽs
Baltõs rankẽlės,
Kàd nedaužýtų
Màno jaunõs galvẽlės[1].

[1] = *manè jáuną* bzw. *manẽs jaunõs.*

Teil II

KUNSTDICHTUNG

1. Christian Donalitius

(1714—1780)

In litauischen Veröffentlichungen erscheint der Name dieses Dichters in verschiedenen, von den jeweiligen Herausgebern mit oder ohne Begründung geänderten Schreibungen, nämlich: *Donaleitis, Donalaitis, Donelaitis, Duonelaitis.* Gegenwärtig gilt die Form *Donelaitis* als richtig. Der Dichter selber ließ sich im Jahre 1736 an der Universität als *Donaleitis Chris.* immatrikulieren, schrieb sich später aber nur *Donalitius.* So schließt er einen vierseitigen deutschen Brief vom 16. August 1777 mit der Unterschrift *C. Donalitius,* während der einzige erhaltene litauische Brief die Unterschrift *C. D.* trägt[1]. *Donalitius* ist die latinisierte Form eines vom Taufnamen *Daniel* gebildeten Patronymikons, das *Donalaitis* gelautet haben muß, da *-ei-* in der 1736 verwendeten Form *Donaleitis* deutsche Schreibung für *-ai-* ist[2].

Donalitius wurde am 1. Januar 1714 in Lasdinelen (lit. *Lazdynėliai*), im ostpreußischen Kreis Gumbinnen, als Sohn eines Litauers (Freibauers) geboren. Lasdinelen muß ein kleiner Weiler oder Einzelhof gewesen sein, der später von der Landkarte verschwand; denn nach Mitteilung von A. Salys, der diesbezügliche Nachforschungen angestellt hat, ist die Ortschaft auf keiner Landkarte zu finden. Von 1732 bis 1736 besuchte Donalitius die höhere Bürgerschule im Kneiphof zu Königsberg. Am 27. September 1736 bezog er die Theologische Fakultät der Universität Königsberg.

Als Mitglied des Litauischen Seminars, unter Aufsicht von Dr. Schulz, fand er Gelegenheit für formale grammatische Ausbildung in seiner Muttersprache. 1740 kam er als Kantor nach Stallupönen, 1742 wurde er Rektor der dortigen Schule und 1743 Pfarrer in Tolminkemen (lit. *Tolmìnkiemis*), wo er dann bis zu seinem Tode (18. Februar 1780) lebte und wirkte. Am 11. Oktober 1744 heiratete Donalitius die Witwe seines Vorgängers im Amte, eine geborene Anna Regina Ohlefant, Tochter des Stadtrichters Ohlefant in Goldap (also eine Deutsche), die den Dichter achtzehn Jahre überlebte. Die Ehe blieb kinderlos. Da seine Pfarrei sprachlich gemischt war, predigte Donalitius sowohl litauisch als auch deutsch.

Seine Dichtungen sind uns unvollständig erhalten. So werden ihm auch einige verlorengegangene deutsche und litauische Kirchenlieder zugeschrieben. Auch wurde keines seiner Gedichte zu seinen Lebzeiten veröffentlicht. Erhalten sind sechs Tierfabeln (I–VI) lehrhafter und moralisierender Art sowie fünf sogenannte Idyllen (VII–XII), in denen das Landleben der in Ostpreußen ansässigen litauischen Fronbauern, in schroffem Gegensatz zur damaligen „idyllischen" Zeitmode, auf ganz realistische Weise geschildert wird, mit regelmäßigen moralisierenden Ein-

---

[1] Vgl. die photographische Wiedergabe bei L. Gineitis, *Kristijono Donelaičio Rankraščiai* (Vilnius 1955) S. 41 und 43.

[2] Vgl. A. Salys, „Dar dėl Donelaičio pavardės", *Archivum Philologicum* V (Kaunas 1935) 214–215 und Verf., „Lithuanian Surnames", *American Slavic and East European Review* IV (1945) 127–137, bes. 135.

schüben. Vier der Idyllen behandeln das Thema der vier Jahreszeiten, ohne inneren Zusammenhang, ohne Komposition und Plan, aber seit Nesselmann in der Folge Herbst (VIII), Winter (IX), Frühling (X) und Sommer (XI) zusammengestellt. Außerdem liegt eine kurze, nur 28 Zeilen umfassende Fortsetzung (XII) zum Idyll „Sommer" vor. Alle diese Stücke sind in Hexametern abgefaßt, und die Gesamtzahl der Hexameter beträgt 3517. Den Hexameter baute Donalitius nach deutscher Art auf dem Wortakzent seiner eigenen Mundart auf, so daß Versiktus und Wortakzent zusammenfallen, wobei allerdings metrische Hebungen auch auf Nebenakzente fallen können. Sein Betonungssystem ist absolut einheitlich und ohne Beimischung aus anderen Mundarten, daher auch frei von Tonbeugungen. Länge und Kürze der Silben spielen keine Rolle. Der fünfte Fuß ist gewöhnlich daktylisch.

Literarhistorisch ist Donalitius ein Erzeugnis der preußisch-deutschen Kultur des 18. Jahrhunderts mit ihrer klassischen (lateinisch-griechischen) Schulbildung als Unterlage. In unserer Textprobe finden sich deutliche Anklänge an Ewald von Kleists Gedicht *Der Frühling*, das in den Jahren 1746ff. verfaßt worden war. 65–66 entspricht bei Kleist *Die ganze Gegend wird Schall.* Verschiedentliche Anklänge enthält die Partie 80–117: Auch bei Kleist erscheint die Nachtigall an letzter Stelle und wird vor den anderen Vögeln durch eine viel größere Verszahl ausgezeichnet[1].

Über von Donalitius angefertigte litauische Übersetzungen deutscher amtlicher und halbamtlicher Schriftstücke vgl. Vaclovas Biržiška in *Tauta ir Žodis* VII (Kaunas 1931) 265–271 sowie ders., „Nežinomas K. Donelaičio spaudinys", *Varpai* II (1944).

Donalitius' Dichtungen sind ganz oder teilweise in folgenden Ausgaben zugänglich:

1. L. J. Rhesa, *Das Jahr in vier Gesängen; ein ländliches Epos aus dem Litthauischen des Christian Donaleitis, genannt Donalitius, in gleichem Versmaaß ins Deutsche übertragen.* Königsberg 1818. Enthält die vier größeren Idyllen VIII–XI. Unkritische Ausgabe mit willkürlichen Abänderungen.
2. L. J. Rhesa, *Aisópas arba Pásakos isz Grykonû kalbôs pergulditos. Su Pridejimù kellû naujû Pâsakų.* Königsberg 1824. Enthält die sechs Fabeln I–VI als Zugabe zu seiner litauischen Übersetzung von Äsops Fabeln.
3. Simonas Stanevičius (1829) fügte die sechs Fabeln des Donalitius seinen eigenen sechs Tierfabeln (genannt *pãsakos*) bei in der Ausgabe *Szeszes Pasakas Symona Stanewiczes Żemaycze Yr antras szeszes Kryżża Donałayczia Lituwynynka Prusa.* Vilnius 1829.
4. August Schleicher, *Christian Donaleitis' Littauische Dichtungen. Erste vollständige Ausgabe mit Glossar.* St. Petersburg 1865. Beruht auf Rhesa. Unbefriedigende Ausgabe, besonders in bezug auf Betonung, da der Herausgeber, in vollständiger Mißachtung metrischer Erfordernisse, die Wörter mechanisch nach seinem eigenen Handbuch der litauischen Sprache (Prag 1856–1857) akzentuiert, das aber auf einer anderen litauischen Mundart Ostpreußens basiert, einer Mundart, die in Sachen Betonung nicht selten von der des Donalitius abweicht.
5. G. H. Nesselmann, *Christian Donalitius' Littauische Dichtungen nach den Königsberger Handschriften mit metrischer Übersetzung, kritischen Anmerkungen und genauem Glossar.* Königsberg 1869. Noch heute die zuverlässigste Ausgabe. Das Glossar ist in Wirklichkeit ein Index verborum mit genauen Verweisen auf alle Stellen, an denen ein Wort vorkommt.
6. Martynas Jankus, *Kristijonas Donalaitis. Pavasario linksmybės.* Tilsit 1891. Fehlerhafter Abdruck von X aus Schleichers Ausgabe.

[1] Vgl. Wilhelm Körte, *Ewald Christian von Kleist's sämtliche Werke* Bd. I (Berlin 1840) 126–128.

7. A. Burba und A. M. Milukas, *Kristijono Donelaiczio Rasztai.* Shenandoah, Pa., USA, 1897. Fabel IV fehlt.
8. Oskar Wiedemann, *Handbuch der litauischen Sprache* (Straßburg 1897), S. 200–216. Enthält I, II, VII, IX (1–116), XI (1–186).
9. Alexander Kurschat, *Litauisches Lesebuch* (*Beilage zum Jahresbericht des Kgl. Gymnasiums zu Tilsit. Programm-Nr. 17.* Tilsit 1911–1913), S. 141–167. Enthält eine Auswahl aus VIII–XII.
10. J. Šlapelis, *Kristijono Duonelaičio raštai.* Vilnius 1909–1914. Erste Ausgabe in moderner Rechtschreibung; behält die Anordnung Rhesas und Schleichers bei.
11. A. Leskien, *Litauisches Lesebuch* (Heidelberg 1919), S. 42–74. Enthält III, IV, V, VI, VIII.
12. M. Biržiška, *Duonelaičio raštai.* Kaunas 1921. Eine Auswahl für Schulzwecke, mit einer Beilage *Duonelaičio gyvenimas ir raštai su kalbos paaiškinimais.* Abdruck aus Šlapelis.
13. J. Ambrazevičius, *Kristijonas Donelaitis. Metai.* Kaunas 1940. (Nachgedruckt 1941 in Kaunas und 1948 in Offenburg, Baden). Illustierte, volkstümliche Ausgabe in moderner Rechtschreibung von VIII–XII in der Anordnung X, XI, XII, VIII, IX. Beruht auf Kollation von Nesselmanns Ausgabe mit den Handschriften, aber ohne kritischen Apparat. Enthält handschriftliche Proben von Donalitius und Hohlfeld.

Nach dem Tode des Dichters übergab die Witwe seinen handschriftlichen Nachlaß dem Pfarrer von Walterkemen, J. G. Jordan (1753–1822). Ein anderer Geistlicher, nämlich J. F. Hohlfeld (1768–1829), der 1794 in der Nachbarschaft als Pfarrer installiert wurde, fertigte sich dann von den Jordan anvertrauten Gedichten eine Abschrift an. Die Originalhandschrift blieb über zwanzig Jahre in Pfarrer Jordans Verwahrung, bis er die Teile X–XII an den Theologieprofessor Dr. Ludwig J. Rhesa (1776–1840) in Königsberg sandte, da dieser brieflich um Zusendung litauischer Volkslieder gebeten hatte. Die von Jordan zurückbehaltenen Handschriften gingen in den Kriegswirren von 1812 verloren, so daß Rhesa dann für seine Ausgaben von 1818 und 1824 die Hohlfeldsche Abschrift heranziehen mußte. Die Handschriften befanden sich bis zum Ausgang des Zweiten Weltkrieges in Königsberg, von wo sie in die Handschriftensammlung der Sowjetlitauischen Akademie der Wissenschaften in Vilnius gelangten. Zum 175. Todestage des Dichters brachte das dortige Institut für litauische Sprache und Literatur (*Lietuvos TSR Mokslų Akademija; Lietuvių Kalbos ir Literatūros Institutas*) eine photographische Reproduktion in natürlicher Größe der Originalhandschriften (also Teile X–XII und zwei Briefe, die in Nesselmanns Ausgabe S. 192–194 abgedruckt sind) heraus, nämlich: L. Gineitis, *Kristijono Donelaičio Rankraščiai,* 1955, Valstybinė Literatūros Grožinė Leidykla. Unsere eigene Textprobe beruht auf dieser Ausgabe. Unsere 144 Zeilen finden sich auf Seiten 3–6, u. zw. Z. 1–40 auf S. 3, Z. 41–82 auf S. 4, Z. 83–124 auf S. 5, Z. 125–144 auf S. 6. Eine Photokopie von Z. 1–28 der Originalhandschrift D findet sich auch bei Ambrazevičius 178, sowie von 1–6 der Hohlfeldschen Abschrift auf S. 183.

Rechtschreibung

Donalitius schrieb die Hauptwörter mit großen Anfangsbuchstaben und bezeichnete gewöhnlich kurze Vokale in offener Silbe mit Doppelschreibung des folgenden Konsonanten. Langer Vokal wird daneben auch durch ein französisches Zirkumflexzeichen angegeben. Gekürzte Kasus- und Infinitivformen werden meist mit einem Apostroph bzw. Elisionszeichen versehen. Die Verneinungspartikel *ne* wird meist getrennt geschrieben. Die unbetonte Infinitivendung *-yti* der Hoch-

sprache erscheint hier als *-it'*. Palatalisierung vor Hintervokal wird unregelmäßig durch *i* wiedergegeben. Die Diphthonge *ie* und *uo* sind *ie* bzw. *û* geschrieben. Folgende Buchstaben werden regelmäßig verwendet: *ą, ė, ę, y, į, cz* (= *č*), *sz* (= *š*), *w* (= *v*), *ź* (= *ž*). Hingegen fehlt *ų*, wofür regelmäßig *û*. Die Dative *tau sau* erscheinen regelmäßig als *tâw sâw*.

In den Texten von X und XI bezeichnet Donalitius, sooft ein Daktylus eintritt, die beiden unbetonten Silben mit rot[1] übergeschriebenen Skansionszeichen ⏑⏑. Die Vermutung von J. Ambrazevičius (S. 182 seiner Ausgabe), daß diese Skansionszeichen von Rhesa, dem ersten Herausgeber, stammen könnten[2], wird durch folgende Beobachtung widerlegt. 1. Diese Skansionszeichen nehmen gelegentlich den Platz der diakritischen Zeichen ein, z.B. *pàrlėkė* (Z. 43) = *pařlėkė, nùlėkė* (Z. 60) = *nùlėkė, pàrnėszė* (Z. 77) = *pařnešė*. Wenn die Skansionszeichen hier nachträglich eingetragen worden wären, so müßte das übergeschriebene Punktzeichen des Buchstabens *é* sichtbar sein. 2. Verschiedentlich ist das Skansionszeichen unterhalb eines diakritischen Zeichens (z.B. des Punktzeichens auf dem Buchstaben *i*) gesetzt, was kaum möglich wäre, wenn es erst später eingetragen worden wäre, z.B. Z. 69 *pàsĭkėlė*, 73 *kŏpĭnėdams* usw.

Im Folgenden wird zunächst X 1–26 in der Rechtschreibung der Originalhandschrift wiedergegeben, worauf eine Wiedergabe von X 1–144 in moderner Rechtschreibung folgt. Im kritischen Apparat verwendete Abkürzungen: A = Ambrazevičius, B = Biržiška, D = Donalitius bzw. Donalitius' Originalhandschrift, H = Hohlfelds Abschrift, K.(Gr.) = Friedrich Kurschat *Grammatik der littauischen Sprache*, N = Nesselmann, Rh = Rhesa, Sch = Schleicher, Šl = Šlapelis, Balčikonis = Prof. J. Balčikonis u. a. *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, Lkrž = *Lietuvių kalbos rašybos žodynas* (Kaunas 1948).

Lit.: Angaben über die persönlichen Geschicke gesammelt von Fr. Tetzner, *Unsere Dichter in Wort und Bild* VI (Leipzig 1896), *Altpreußische Monatsschrift* XXXIII (Königsberg 1896), XXXIV (1897), LI (1915); Alexander Aleksandrow, *Sprachliches aus dem Nationaldichter Littauens Donalitius. I. Zur Semasiologie*, Dorpat 1886; L. Passarge, *Christian Donalitius' Littauische Dichtungen* übersetzt und erläutert, Halle a. S. 1894; Vc. B. (Vaclovas Biržiška), „Donelaitis", *Lietuvių Enciklopedija* V (South Boston, Mass., USA, 1955) 115–118.

Zeilen 1—25 nach der Originalhandschrift

Pawasario Linksmybės

Jau Sauléle wėl atkópdămă buddĭnŏ Swieta,
Ir Źiemôs szaltôs Trusùs pargráudămă jûkės.
Szalczû Prámonės sŭ Lĕdaìs sugaìsztĭ păgáwo;
Ir puttódam's Snìeg's wissùr į Niėką păwìrto.
Tû Laukùs Oraì drungnì gaiwįdămì glóstė,
Ir Źŏlėlės wissòkias ìsz Numirrŭsŭ szaùkė.
Krùmus[3] *su Szillaìs wissaìs ìssĭbuddĭno kéltis',*
O Laukû Kalnaì sù Klóneis pàmėtė Skrándas.

[1] In der Photokopie ist aber die Farbe nicht erkennbar.

[2] In den späteren Partien finden sich mit verschiedener Tinte geschriebene Skansionszeichen, die von späterer Hand stammen.

[3] D schrieb ursprünglich *Girres*, strich dieses dann aus und setzte versehentlich anstatt des Nom. den Akk. *Krumus*. Von Hohlfeld in seiner Abschrift verbessert zu *Krumai*.

Wìsslâb, kàs Ruddens Biaurybėj' numĭrė wèrkdams;
Wisslâb, kàs Ežėrė gywéndam's pérźiėmăwójo[1],
Ar po sàwŏ Kĕrrù pèr Źiemą bùwŏ miĕgójęs,
Wisslab tû Pulkaìs iszlindo Wásărą swéikįt'.
Źùrkės sù Szeszkaìs isz szálto Pászălĭŏ tráukės.
Wárnos ir Warnaì sù Szárkôm's irgĭ Pĕlėdôm's;
Pèlės sù Waikaìs, ir Kùrmjei Szillŭmą gyrė.
Mussės ir Wăbălaì, Ûdaì sù Kaìměnė Blùssû,
Mùs jau wárgįt wėl Pulkaìs wissùr sŭsĭrinko,
Ir Ponùs taip, kaip Burùs įgélt' ìssĭźójo.
Bèt ir Bittin's jau Szeimyną sàwŏ păbuddįt',
Ir prie Dárbo sûst' bèy ką pelnyt' n'ŭssĭmìrszo.
Tû Pulkaì jû pro Plysziùs iszlystĭ păgáwo,
Ir lakstydămĭ sù Birbynems źaistĭ prădėjo;
O Woraì Kampûs' sėdėdămĭ Werpălŭs áudė,
Irgĭ mĕdźót' Tinklùs tylóm's kŏpĭnėdămĭ mèzgė.
Bèt ir Mèszkos ir Wilkaì szŏkĭnėdămĭ dźaugės',
Ir suplėsziť ką tylôm's į Págĭrrĭ tráukės'.

Zeilen 1—144 in moderner Rechtschreibung

Pavãsario linksmýbės

Jaũ saulėlė vẽl atkópdama bùdino svíetą
Ir̃ žiemõs šaltõs trūsùs[2] *pargráudama*[3] *juõkės.*
Šalčių prãmonė·s su ledaĩs sugaĩšti pagãvo
Ir̃ putódams sniẽgs visur̃ į niẽką pavir̃to.
Tuõ laukùs oraĩ drungnì gaivìndami glóstė
Ir̃ žolelės visókias ìš numìrusių šaũkė.
Krū̃mai sù šilaĩs visaĩs išsibùdino kéltis,
Õ laukų̃ kalnaĩ su klõniais pàmetė skrándas.
Vìslab, kàs rudeñs biaurų̃bėj[4] *nùmirė veř̃kdams,*

---

[1] Von anderer Hand ist hier hinzugeschrieben *ir wapa*, aber wieder durchstrichen.

[2] *trūsùs* Rh, Šl, B; *trũsas* auch K; *triūsùs* Sch, N und auch K. Die Schreibung *triũsas* ist jetzt schriftsprachlich: Lkrž 359 und Balčikonis 874.

[3] *pargráudama* Rh, N, Sch; *pargriáudama* Šl, B; schriftsprachlich heute *griáuti*: Lkrž 211, Balčikonis 230.

[4] Bezüglich der Intonation der Hauptwörter auf *-ybė* vgl. A. Senn „The Accentuation of Lithuanian *-ybė*" *Language* 15 (1939) 189–193. D intoniert gewöhnlich *-ýbė*, dekliniert daher auch ohne Akzentverschiebung; vgl. die Akkusative *gerýbes* VIII 60, 360, 373, 433, X 365, XI 627, *grožýbes* VIII 38, IX 608, XI 54 in der Nesselmannschen Ausgabe. Eine Ausnahme bildet *biaurų̃bė*; vgl. Akk. Plur. *biaurybės* VIII 304. Auch nach Rygiškių Jono *Mūsų kalbos žodynėlio dalykai* (Kaunas 1929) 12 sagt man in der Gegend von Naumiestis (in der Suvalkija an der ehemaligen litauisch-deutschen Grenze) zwar *gėrýbė*, aber *biaurų̃bė*. Die Be-

Vìslab, kàs ežerè gyvéndams péržiemavo·jo,
Ař po sàvo kerù per žiẽmą bùvo miegójęs,
Vìslab tuõ pulkaĩs išliñdo vãsarą svéikint.
Žiùrkės sù šeškaĩs iš šálto pãšalio tráukės,
Várnos iř varnaĩ su šárkoms iřgi pelědoms.
Pẽlės sù vaikaĩs ir kùrmiai šilumą gýrė.
Mùsės iř vabalaĩ, uodaĩ su kaĩmene blùsų
Mùs jau várgint vẽl pulkaĩs visuř susiriñko
Iř ponùs taip kaĩp būrùs įgélt išsižiójo.
Bèt ir bìtins jaũ šeimýną sàvo pabùdint
Iř prie dárbo siųst bei ką̃ pelnýt n'užsimiřšo.
Tuõ pulkaĩ jų prõ plyšiùs išlįsti pagãvo
Iř lakstýdami sù birbỹnėms žáisti pradėjo;
Õ voraĩ kampuõs sėdėdami veřpalus áudė
Iřgi medžiót tinklùs tylõms[1] kopinėdami mẽzgė.
Bèt ir mẽškos iř vilkaĩ šokinėdami džiaũgės
Iř supléšyt ką̃ tylõms[1] į pãgirį tráukės.
Âle kokiẽ dyvaĩ![2] nei víens[3] iš dìdelio pulko
Veřkdams ař dūsáudams[4] mùs lankýt nesugrįžo;
Nè! ne veřkt, bet linksminti·s[5] visì susiriñko.
Nẽs darbaĩ žiemõs visuř jau bùvo sugaĩšę
Iřgi pavãsaris añt visų laukų pasiródė.

---

tonung *biaurybės* VIII 304 ist also natürlich und nicht etwa durch das Versmaß künstlich erzwungen. Schriftsprachlich heute *biaurýbė*: Balčikonis 78.

[1] = *tylomìs*, Instr. Plur. von *tylà* (4). Sch kennt aus der lebendigen Sprache nur die Betonung *tỹlom(i)s* (vgl. *Handbuch* II 74, 169, 328. So auch K). Die durch Versmaß und Akzentzeichen bei D verlangte Betonung hält daher Sch (zu Unrecht) für falsch und akzentuiert *týloms* (= *tỹloms*). D betonte in seiner litauischen Mundart *tylõms* (vgl. auch VII 60, 136, VIII 252, 292, X 26). *tylõms* auch Šl und B, *tylõm* und *tylomìs* Lkrž 355 sowie Balčikonis 857.

[2] D *Allě kõkìe Dywaì*. Sch *Alè kokiẽ dỹvai*, Šl und B *Àle kókie dỹvai*. Sch, Šl und B vergewaltigen den Vers unnötigerweise. Zwar kenne auch ich heute nur *dỹvai* (2) und nicht *dyvaĩ* (4). Aber eine Vergleichung aller Stellen bei D, wo das Wort vorkommt, zeigt, daß seine Mundart *dyvaĩ* betonte. Der Nom. *dyvaĩ* kommt 16 mal vor, daneben 8 mal der Gen. *dyvų̃* und 6 mal der Akk. *dyvùs*. An allen andern Stellen gibt Šl den Akzent nach D unverändert an. Nach A. Salys (mündlich) kommt die Betonung *dyvaĩ* heute noch mundartlich in Kleinlitauen vor. Außerdem ist sie durch J. Balčikonis *Lietuvių kalbos žodynas* II (Kaunas 1947) 405 für Bartninkai, Kreis Vilkaviškis, belegt.

[3] D *neywien's*.

[4] D *dusàudams*. So in D's Mundart, auch Rh, Šl und B. Sch ändert zu Unrecht in *dúsaudams* um, da er aus der gesprochenen Sprache nur diese Betonung kennt. Vgl. IX 321, 335, 442, 449, XI 19, 35, 69, 214, 220; *dūsáudama* X 244; *dūsáudami* IX 143; *dūsáuti* IX 452; *dūsãvimai* VI 36; *dūsãvimais* VIII 522. Die Betonung *dūsauti* ist heute hochsprachlich: Balčikonis 162. Doch ist nach Salys (mündlich) *dūsáuti* mundartlich sehr weit verbreitet. Vgl. auch die Einleitung zu Vincas Krėvė.

[5] D *linksmįtis'*.

Tuõ potám pašaliaĩ[1] *visì kribždėti pagą̃vo*
Iřgi, bešúkaujan·t pulkáms, ošìms[2] *pasikėlė.*
Víens storaĩ[3] *o kìts laibaĩ*[4] *dainúoti mokėdams,*
Iř linksmaĩ[5] *lakstýdams ìk debesiųj̃*[6] *kopinėjo;*
Õ kits añt šakių kopinėdams gárbino Diẽvą.
Bèt[7] *ir valgių dėl skūpių nei víens*[8] *nesiskùndė.*
Rũbai[9] *šiõ ir tõ dideĩ*[10] *jau bùvo nudìlę,*
Õ tūls lópytą· parlẽkdams pařnešė kúodą,
Iř pasisótint[11] *añt laukų̃ vos mãžumą rãdo.*
Õ štai, iř taipõ parvařgęs[12] *niẽks nedejãvo,*
Bèt visì visuř sumišaĩ šokinėdami džiaũgės.
Gañdras sù kitaĩs kaimýnais pařlėkė liñksmas
Iř gaspadõriškai· ant kraĩko tárškino snãpą.
Taĩp besidžiaũgiant jám[13]*, štai, jaũ ir jõ gaspadìnė*[14]
Ìš šaltõs gaspãdos vẽl išliñdusi rãdos,
Iř su sàvo snapù meilìngą svéikino draũgą.
Kraĩką jiẽ visuř dideĩ sudrìskusį rãdo,
Ógi namùs naujùs[15]*, užpérnai tìkt budavótus,*
Rãdo añt visų̃ kampų̃ permiẽr pagadìntus[16]*.*
Síenas iř čytùs ir daũg naujiñtelių[17] *spãrų*
Vėjai sù sparnaĩs nuo kraĩko bùvo nuplėšę.
Dùrys[18] *sù langaĩs ir sleñksčiais*[19] *bùvo nupúolę,*
Ógi trobà visà visuř iškrỹpusi ródės.
Tõdėl tuõ abù[20]*, kaip reĩk tikríems*[21] *gaspadõriams,*
Vìslab vẽl taisýt ir próvyt sùkosi greĩtai.
Výrs tuojaũs žagarų̃ budavõnei pařnešė glẽbį,
Õ gaspadìnė jõ[22] *pūstýnes*[23] *mañdagiai*[24] *lópė.*
Taĩ potám abù[20]*, daug dìrbę beĩ trūsinėjẹ*[25]*,*

---

[1] Bei D ist ursprüngliches *Păszălaì* zu *Păszălei* verbessert.
[2] D *Oszimm's.* [3] D *Wien's storày.* [4] D *Kitt's laibày.* [5] D *linksmày.*
[6] D *Děběsiu.* Also Nom. Sing. nicht *debesìs*, sondern *debesỹs*. Dazu stimmen Nom. Plur. *debesiaĩ* VIII 346, Akk. Plur. *dẽbesius* VI 44. Diese Formen kommen noch heute mundartlich und sogar literarisch vor: Nom. Sing. *debesỹs* bei RYGIŠKIŲ JONAS *Gramatika* 22; BALČIKONIS 121 verzeichnet sowohl *debesìs* (*kiẽs*) als auch *debesỹs* (*dẽbesio*). Sch und N ersetzen also unnötigerweise *debesiųj̃* beider Hss. durch *debesų̃*.
[7] Dieser Vers fehlt bei H.
[8] D *neywien's.* [9] D *Rúbai.* [10] D *diddèy.* [11] D *păsĭsótĭt'.*
[12] Bei D ursprünglich *parwgęs* verschrieben, dann *àr* zwischen *w* und *g* übergeschrieben. H machte daraus *pavargęs*, und diese Form ist von allen Herausgebern, ausgenommen AMBRAZEVIČIUS, übernommen worden. N nennt die Form *parvargęs* einen „Fehler". Vgl. das Wort *parvařgti* bei NIEDERMANN-SENN-SALYS *Wb. d. lit. Schriftspr.* II 542.
[13] D *jâm.* [14] D *Gāspădinnė.* [15] D *Namùs naujùs*, H *naujus namus.*
[16] D *păgădĭtus.* [17] D *naujìntĕliŭ.* [18] D *Durrys.* [19] D *Slenksczeis.*
[20] D *abbù.* [21] D *tikkriems.* [22] *gaspadìnė jõ* „seine Ehefrau, sein Weib".
[23] D *Pûstynes.* [24] D *mandăgĕy.* [25] Sch und N *triūsinėjẹ*; Rh, Šl, B *trūsinėjẹ.*

Vaĩgį sáu sužvejót pas klãną nùlėkė greĩtai,
Iř, keliàs[1] *varlès bei rùpuiže·s*[2] *paragãvę,*
Diẽvui ìš širdiẽs visõs viernaĩ dėkavójo.
Tù, žmogaũ niekìngs, mokìnkis čià pasikãkint[3],
Iř pasisótindam·s gardžiaũs n'užmiřšk savo Diẽvą.
Krū́mus iř girès[4] *visókios óšino daĩnos,*
Õ laukùs visuř bei pievas skambino gařsai[5].
Gẽgužės iř strazdaĩ sumišaĩ lakstýdami žáidė,
Iř Sutvértojį·, linksmaĩ rykáudami, gýrė.
Krẽgždės sù lengvaĩs sparnaĩs aukštaĩ pasikėlė,
Iřgi bešū́tydamo·s nei[6] *kuĩkos šáudė per órus.*
Õ paskuĩ valgiùs prastùs be prìprovų válgė,
Iř pasiválgiusio·s pluškėjo[7] *pãsaką sàvo.*
Geřvins, ìk debesiū̃[8] *juodū̃ dyvinaĩ kopinėdams,*
Iř nei[6] *veřkdams iřgi dejúodams, skambino dañgų.*
Bèt tai nè verksmaĩ, kad jìs taip skambina šaũkdams,
Nè! jis nór pamokìnt[9]*, kaip Diẽvo dìdė galýbė*
Iř paukštẽlių baĩsuos[10] *jř dideĩ stebuklìnga.*
Žvìrbliai[11] *sù vaikaĩs, žodžiùs girdėdami tókius,*
„Rõds", tarė, „mū́s giminẽ taipjaũ vis šlóvina Diẽvą."
Bèt lakštiñgala, dár ikšiõl kytriaĩ[12] *pasislėpus,*
Láukė vìs, iki kõžnas bùs savo daĩną pabaĩgęs.
Tõdėl jì paskiaũs kasmėts vis pràdeda šū́kaut,
Iř naktiẽs čėsė, kad svíets jau miẽgt įsigū̃štęs,
Sáu vienà tamsõj budėdama gárbina Diẽvą,
Õ, išaũšus jaũ, kad mẽs iš pãtalo kópam,
Kařtais bùdina mùs ir mū́sų linksmina šìrdis.
Àk šlovìngs Dievė, kaip dį̃vins tàvo sutáikyms![13]
Kàd mes rùdenį[14] *ař žiemõs čėsė pasislẽpę*

---

[1] D *kelliàs*. [2] D *Ruppuižęs*. [3] D *mokįkis czè păšikàkįt*.
[4] D *Girrias*; vgl. aber *gìrėse* X 179 und das durchstrichene *Girres* (Nom. Plur.) in X 7.
[5] Zur Betonung *gařsai* vgl. *gařsais* X 96. Diese Betonung ist kleinlitauisch und teilweise žemaitisch, vgl. K. Gr. § 542. Groß(hoch)lit. und heute hochsprachlich ist *gařsas* (4): Lkrž 204 und Bałčikonis 199.
[6] D *néy*.
[7] D, der palatalisiertes *l'* vor Hintervokal regelmäßig durch *li* wiedergibt, hat hier *pluszkėjo*, alle bisherigen Ausgaben aber *pliuškėjo*. Über *pluškėti* neben *pliuškėti* vgl. Senn-Salys *Wb. d. lit. Schriftspr.* III 160.
[8] D *Děběsiû*; Sch, N, Šl, B *debesū̃*; vgl. Zeile 35.
[9] D *pămŏkyt'*.
[10] Sch *balsiùs'*, was den Vers zerstört; vgl. *baĩsais* Zeile 96; Šl und B *baĩsuos*, N *bàlsůs'*; hochsprachlich *baĩsas* (4): Lkrž 167 und Bałčikonis 63; so auch K. Gr. § 541.
[11] D *Źwirblei*. [12] D *kytrey*. [13] D *Sutáikim's*. Diese Zeile fehlt bei Rh.
[14] D *Rúddĕnĭj'*; Rh *Ruddenij'*, A *rudenyj*, Sch *rùdenyj*, N *rùdėnỹj*, Šl und B *rùdenį*. *Ruddenij* kann Lok. von *rùdenis* sein, das bei D neben *ruduõ* vorkommt.

Ir̃ susiriẽtę pàs meilìngą kãkalį krañkiam,
Taĩ ir tù, paukštẽli míels, pas mùs nesiródai,
Bèt taipjaũ, kaip mẽs, tamsõj pasislẽpusi lìndai,
Ir̃ mažu sàvo glūpàs musès sapnúodama gáudai.
Õ štai, kàd mes vẽl linksmì pavãsarį šveñčiam,
Ir̃ savo dárbus añt laukų̃ jau dìrbt pasitaĩsom,
Tuõ ir tù savo skaũbantį· nutvérusi vaũzdį,
Sù visókiais[1] baĩsais[2] ir̃ dainãvimų gařsais[3]
Rãgini mùs pasidžiaũgt ir mū́sų leñgvini dárbus.
Àle sakýk, gaidẽl, dėl kõ tu vìs pasislẽpus
Ir̃, kad pràdeda témt ar nãktį[4], pàderi[5] šúkaut?
Kõdėl taĩp dideĩ slapaĩs[6] su pãsaka sàvo?
Jùk svìets vìsas, ar̃ bū́t[7] bũrs ar põns įsirẽmęs,
Ir̃ vaikaĩ be bùksvų, ir̃ krunėdami[8] diẽdai,
Kõžnas ir̃ kiekvíens tavo šaũną gárbina daĩną,
Kàd tu mùms dyvùs linksmų̃ lakštiñgalų čiáuški.
Tù vargõnų beĩ cimbõlų niẽkini gařsą.
Smuĩkai táu ir kañklys tùr su gẽda nutìlti,
Kàd rykáudama tù savo sáldų pàkeli baĩsą
Ir̃ kinkýt, paplàkt, nuvažiúot[9] išbùdini Jùrgį.
Kàd prieš vãkarą tù pasislẽpus pràdedi juõktis,
Õ mes daũg prisivařgę jaũ į pãtalą vir̃stam,
Taĩ tu tařp kitų̃ paukštẽlių nėi karalíenė
Vìs dailiaũs ir šlo·vingiaũs savo šū́kteri šū́tką.
Õ kad kařtais kóbotą· mes tàvo pamãtom,
Taĩ tu mùms nei žvìrblis bū́riška·s pasiródai.
Tù sermẽgų põnišky· puikiaĩ[10] padarýtų
Ir̃ žiupõnišky·[11] turbõnų niẽkini rẽdą;
Bèt vis néi bū́rkà, prastaĩ[12] viešẽdama, čiáuški.
Àk ir̃ tařp žmonių̃[13] daugsýk taipjaũ nusidúoda,
Kàd ant svíeto šiõ mainų̃ tikraĩ padabójam[14].

Da diese Lokativform aber nur in der Bedeutung „im Herbst" auftritt, die deutschen Ausdrücke „im Sommer" und „im Winter" bei D aber stets mit dem Akk. *vãsarą* bzw. *žiẽmą* wiedergegeben werden, ist auch an dieser Stelle ein Akk. anzunehmen. Akk. und Lok. Sing. lauteten in D's Mundart gleich.

[1] D *wissokeis.* [2] Vgl. Zeile 77. [3] Vgl. Zeile 66.

[4] D u. Rh *Náktij*, N *náktyj*, Sch *naktýj*, A *naktyj*; vgl. *rùdenį* Zeile 88. Daß wir hier tatsächlich einen Akk. *nãktį* und nicht einen Lok. *naktỹ(jè)* haben, zeigt die Redensart *diẽną nãktį* III 5.

[5] *pàderi*, 2. Sing. Präs. von *paderėti* „sich schicken" (*dẽra* „es schickt sich", *nèdera* „es schickt sich nicht"), offenbar „du schickst dich an (etwas zu tun)", stammt wohl aus D's Lokalmundart; eine unter deutschem Einflusse entstandene Bedeutungsübertragung; daher von H abgeändert zu *pràdedi* (so auch Rh).

[6] D *slappais'*, H *slaippais.* [7] = *bū́tų.* [8] D *krunnėdămi.* [9] Vgl. Zeile 144.

[10] D *puikèy.* [11] D *župpóniszkû*, A *žiuponišky.* [12] „schlicht gekleidet".

[13] D *Žmonû.* [14] „Wenn wir auf die Wechselfälle dieser Welt genau achten."

Dìksas[1], *añs žioplỹs, miestè dideĩ pasipũtęs*
Ir su rũbais blìzgančiai·s[2] *kasdiẽn išsirẽdęs*[3],
Néi dievaĩtis[4] *kóks tarp bũrų skiaũturę ródo;*
Õ kad kañtais mẽs jo glũpą giřdime kalbą,
Taĩ ir bũrs tur spiáudyt[5] *ir dideĩ nusidỹvyt,*
Ýpačiai[6], *kàd apjẽkėli·s toks niẽkina*[7] *Dievą,*
Ir[8], *besišýpsodam·s*[9] *kaip põns, glũpùmą paródo.*
Âk, kiek sỹkių Krìzas į vyžàs įsinėręs
Ir savo skrándą bũrišką· viešẽt užsimóvęs[10],
Põ prastù savo stógu néi lakštiñgala čiáuška,
Kàd širdìngai jìs savo Dievą pràdeda gárbint[11].
Tù, paukštẽli míels, ne põniškai· prisiválgai.
Ríebūs[12] *mũs lašiniaĩ bei dẽšros táu nepatiñka,*
Ir keptį̃ bei vìrtų valgių mũsų nenóri.
Tù neliũbiji·[13] *pyrãgų neĩgi ragaĩšių*
Ìrgi nevõžiji· gardžiáusio gẽrimo põnų.
Bèt, pasisótinusi· prastaĩ, tikt vándenio trókšti.
Tìkt n'užmiřšk, gaidaũ, perdaũg giedódama, válgyt[14].
Iñk drąsà, nečẽdyk[15], *kàs mums bìrbina gálvas*[16].
Válgyk[17] *sáu sveikà, kad nóri, vãbalą márgą,*
Válgyk[17] *grìkvabaliu·s, musès*[18] *ir dỹviną žiógą,*
Válgyk[17] *skrùzdėle·s*[19] *ir jų̃ negìmusią veĩslę.*

---

[1] An Stelle von *Dìksas* setzt Rh *Didwil's.*

[2] D *blìzganczeis.* [3] D *ìssìrėdęs.*

[4] Bezüglich der Intonation von *dievaĩtis* s. den Akk. Plur. *dievaičiùs* XI 536.

[5] D *spjáudit'.* [6] D *Ypačzèy.*

[7] Rh (und nach ihm Sch und Šl) schiebt zwischen *toks* und *niẽkina* das Wörtchen *dar* ein, wodurch der Vers lesbarer wird, nämlich: *ýpačiai, kàd apjẽkėlis tóks dar niẽkina Dievą.*

[8] Diese Zeile fehlt bei Rh.

[9] D *bẽšiszypsodams*, Sch *besiszypsódams.* Die Skansionszeichen bei D verlangen Betonung der Silbe *-šyp-*. In VIII 484 betont Šl *besišỹpsodáms* (ebenso LESKIEN *Lit. Lesebuch* 62 *besiszỹpsodams*). Dem heutigen hochsprachlichen Gebrauche würde allerdings die Betonung *šypsótis* entsprechen (vgl. RYGIŠKIŲ JONAS *Gramatika* § 121 B, Lkrž 346, BALČIKONIS 809). Doch zeigen auch die übrigen Belegstellen dieses Verbums bei D übereinstimmend im Infinitivstamm den Hauptton auf der Silbe *-šyp-*, vgl. XI 279; zu VIII 484 vgl. NESSELMANN. Akzent *šỹpsotis* (mit Akut) kommt nach SALYS (mündlich) mundartlich heute noch vor.

[10] D *ũssĭmowęs.* [11] D *gárbint.*

[12] Diese Zeile fehlt bei Rh. D *Rìebũs*; Šl *riẽbūs*; vgl. aber Akk. Plur. *ríebius* VIII 311, 317, XI 372; *riebūs* auch nach Lkrž 317 und BALČIKONIS 674.

[13] D *nè lúbiji.* Das Wort erscheint bei D nur an dieser Stelle.

[14] D *válgit'.* [15] D *nè czẽdik.*

[16] D *Gálwąs.* N übersetzt: „Nimm nur dreist das Gewürm, das uns umschwirret die Köpfe."

[17] D *Wálgik.* [18] D *Mussęs.* [19] D *Skrùzdėlęs.*

Bèt ir mûs[1] *paminėk, į mûsų gìrę*[2] *parẽjus,*
Kàd dainúodama dár ilgiaũs savo vãsarą švẽsi,
Ir̃ „Jurgùt, kinkýk, paplàk, nuvažiúok“[3] *pasakýsi.*

2. Dionizas Poška

(Dionizy Paszkiewicz)

(*1757 in Samogitien; † 30. April [alten Stils] 1830)

Der Dichter, samogitischer Edelmann und eine Zeitlang Gerichtsbeamter in Raseiniai, wurde zu seinen Lebzeiten durch Epigramme und in Versform abgefaßte Briefe bekannt. Zu dichten begann er aber erst in vorgerücktem Alter, nachdem er sich bereits als volkskundlicher Sammler einen Namen gemacht hatte und zum Führer der samogitischen Intellektuellen geworden war. Seine wichtigste Schöpfung ist das 164 Zeilen umfassende Gedicht *Mužikas Žemaičių ir Lietuvos*, das aber erst nach dem Tode des Verfassers veröffentlicht wurde. Das handschriftliche Original befindet sich im Konvolut „Pszczółka w Baublu“ der Bibliothek der Polnischen Akademie der Wissenschaften in Krakau. Erstmaliger Druck nach der Krakauer Handschrift von A. Žirgulys besorgt im Werke *D. Poszka: Mužikas Žiemaytcziu yr Lietuwos* (Kaunas 1946), wo dem Original eine Umsetzung in die heutige Rechtschreibung gegenübergestellt ist. Auf Abschriften beruhen drei frühere Drucke: 1. von J. Kalnėnas-Andziulaitis in *Auszra* vom Jahre 1886 (Tilsit), Heft 1, S. 10–14; 2. M. Biržiška „Iš D. Poškos raštų“, *Lietuvių Tauta* II (Vilnius 1911–1919) 329–375 (nach einer Abschrift von L. Ivinskis); 3. K. Alminauskis, *Archivum Philologicum* III (Kaunas 1932) 84–107, eine im Nachlasse von Hugo Weber (Baltisches Institut, Leipzig) vorgefundene Abschrift. Der Schriftsprache angepaßte und umgearbeitete Ausgaben finden sich in den folgenden zwei Sammelbänden: 1. Ir. Jonas, *Lietuviški Dainiai pradžios XIX šimtmečio* (Shenandoah, Pa., USA) 7–12; 2. V. Kamantauskas, *Dionizo Poškos eilės*, Kaunas 1926. Ein Abdruck der schriftsprachlichen Umsetzung von Žirgulys bei J. Aistis und A. Vaičiulaitis, *Lietuvių Poezijos Antologija* (Chicago 1951) 155–160.

Unsere Probe beruht auf der Ausgabe von Žirgulys, worauf auch das Sigel Ž in den Fußnoten verweist. Poška verwendet hier das Versschema [⏑–⏑–⏑–|⏑–⏑–⏑–], d.h. den 13silbigen Alexandriner mit klingendem Ausgang, einer Diärese nach der 7. Silbe (also vor der 4. Hebung) und mit der Reimstellung *aa bb cc* usw. Der Rhythmus ist mechanisch alternierend, ohne Rücksicht auf Sprechakzent oder Silbenquantität. Die Reime sind oft mundartlich und kommen daher in der schriftsprachlichen Umsetzung, in der aber mundartliche Eigenheiten bewahrt sind, nicht immer zum Vorschein. Die Mundart ist die der *dūnininkai*. Doch findet sich starke hochlitauische Beimischung. Der Mundart des Verfassers nahe steht die von P. Jonikas in *Pagramančio tarmė* (Kaunas 1939) beschriebene.

---

[1] D *mûs'*. *mûs* (= *mûsų*) *paminėk* „gedenke unser!“ ist aus dem Deutschen übernommen. Gut litauisch ist *mùs paminėk*! Vgl. Niedermann-Senn-Salys *Wb. d. lit. Schriftspr.* II 474.

[2] D *Girrę*, A *girią*.

[3] Vgl. Zeile 108. Auf diese Stelle (sowie auch 132) spielt ein von D geschriebener litauischer Brief an, der in die Ausgaben von Schleicher (S. 159), Nesselmann (192), Šlapelis (97) und Leskien (*Lit. Lesebuch* 74) aufgenommen ist; Photokopie davon bei L. Gineitis *Kristijono Duonelaičio Rankraščiai* 41.

Verse 1—22 von *Mužìkas Žemaičių ir Lietuvõs*

a) Urtext

Daleli Żmoniu brangi, wienok Paniekinta!
Isz kurio darbios Rąkas Żiemes waysey krinta,
Jey mana Rasztu, Tawa wargu nemażinsiu,
Norint Sopulus Szirdes Pasauluy Priminsiu.
Mużikie! Tu Ciesorius yr Karalus gini,
Yr Anu wyssu laymiu Rąste Pamatini,
Romti garbingu wardu, wyssu Naudu Klieti,
Skruzdielie nežinanti, kas tay jr tingieti,
Penietoi Giminiu, tykra nekaltiste,
Tu mažne wiens Pažinsti, Kas jr wieżliwiste?
Wyssą giera Tiewistes Sargie Rupesningas
(: tas Pawardes Tau Prigul Żmogau Nełaymingas,:)
Mużikie! Kurs Pasaula essi Gieradieju,
Dielko gi Tawi niekin Kayp dulkies tarp Wieju?
Tu Pawasarie girdent Paukszcziu Gidoima,
Ar Pernikszstes Ruginas, ar naui Skinima,
Nusytwieres už Żagres gile Wagą Rausi,
Dumodams iogiey Waysiu Su nupelna gausi;
O Kada Waldant Jautczius Sustimp rąka wiena,
Groby antrą, ilsente pataysay weliena;
Bet Kol ant minksztos Dyrwas gali javus Sieti
Nor dukart reyk iszarti, dukart iszekieti.

b) Schriftsprachliche Umsetzung

Dalẽlė žmoniũ brangì, vienók paniẽkinta,
Iš kurio[1] *darbiõs rañkos žẽmės vaĩsiai kriñta!*
Jei màno raštù tàvo vargũ nemãžinsiu,
Nórint sópulius širdiẽs pasáuliui primiñsiu.
Mužìke! tu ciesorius ir karaliùs ginì,
Ir anũ visũ láimių rą̃ste pamatìni,
Rañti garbìngų vardũ, visũ naudũ klẽtė[2]*.*
Skruzdẽlẽ, nežìnanti, kàs tai ỹr tingẽti!
Penẽtoji[3] *giminiũ, tikrà nekaltỹstė,*
Tù mažnè víens pažỹsti, kàs yr viežlyvỹstė!
Vìso gẽro tėvỹstės[4] *sùrge rūpesnìngas!*
(Tos pãvardės[5] *táu prìgul*[6]*, žmogaũ nelaimìngas!)*

[1] Ž *kurios.*
[2] Nach SALYS (mündlich) entspricht die Endung *-ė* in žem. *klieti* (Vok.) einem unbetonten hochlit. *-ė*; vgl. JONIKAS § 90, 4; s. *klẽtis.*
[3] dial. für *penẽtojau*, Vok. von *penẽtojas.* [4] = *tėvynės.*
[5] hier „Beinamen". [6] dial. für *prigùli.*

Mužìke, kuřs pasáulio esì geradėju,
Dėl kõ gi tavè niėkin, kaip dùlkes tarp vėjų?
Tu, pavãsarė[1] *giřdžiant*[2] *paũkščių giedójimą,*
Ar pérnykštės rugíenos, ar naũjo skýnimo,
Nusitvėręs už žãgrės, gìlią vãgą rausì,
Dūmódams, jógei vařsių su núopelna gáusi;
O kadà valdant jáučius sustiñp rankà vienà,
Gróbi antrà, ilsiančia[3] *pataisaĩ velėną;*
Bet kõl ant minkštõs diřvos galì javùs sėti,
Nor[4] *dùkart reĩk išárti, dùkart išekėti*[5].

3. Simonas Stanevičius

(1799—1848)

Aus *Szeszes Pasakas* (Vilnius 1829), neu herausgegeben von Jurgis Lebedys in der Broschüre *Simonas Stanevyčia*, Kaunas 1948. Vgl. Jurgis Lebedys, *Simonas Stanevičius* (Vilnius 1955) 221–258, mit Faksimile unserer Fabel gegenüber S. 256. Wir bieten hier den Text in moderner Rechtschreibung. Zäsuren sind (wo kein Satzzeichen steht) durch weitere Zwischenräume zwischen den betreffenden Wörtern angegeben. Der Dichter schrieb sich *Stanewicze*, nach heutiger Rechtschreibung *Stanėvyčia*. Doch nennen ihn die litauischen Literarhistoriker jetzt *Stanėvičius*.

Arklỹs iř mešką

Kur Nevėžis nuo ámžių pro Raudóną Dvãrą[6]
Čystą vándenį sàvo į Nėmuną vãro,
Tenaĩ kad vasárvidžiu saulėlė tekėjo,
Juokės kálnai ir vilnys kaip áuksas žibėjo.
Ilsėjos pánčiuos arklỹs ant žolýno žãlio,
Minėjo vargùs savo ir suñkią nevãlią,
Kaip sunkiaĩ vakar mėšlus per diėną važiójo,
Kaip maž[7] *nãktį teėdė ir mãž*[7] *temiegójo.*
Štai jau tèk[8] *skaisti sáulė ir lañkos jau šviñta*
Ir rasà nuo žolýnų kaip sidãbras kriñta.
„Ir mán jau reiks kélti ir prie dárbo stóti
Ir vėl ràtus[9] *kaip vãkar per diėną važióti.“*
Kad taip dūmójo arklỹs vasárvidžio rýtą,
Staiga jìs ten išvýdo dáiktą nematýtą.
Valkiódama[10] *lenciūgą po žaliùs žolýnus,*

---

[1] *pavãsarė* = *pavõsarėj*, dial. Lok. von *pavãsaris*. Ž *pavasarį*. [2] = *giřdint*.
[3] = *ilsinčia*. = *nórs*. [5] = *išakėti*.
[6] *Raudónas Dvãras* = *Raudóndvaris* (ON) in der Nähe von Kaunas.
[7] = *mãža*. [8] = *tẽka*. [9] = *ratùs*. [10] = *válkiodama*.

Vaikščiojo skařdžiais kálnų mešką po lazdýnus.
Šókosi nusigañdęs žirgẽlis bėràsis.
„Nebijók!", tarė mèška[1], *„nieks pìkto neràsis*[2],
Tėvai mū́sų nuo ámžių sandãroj[3] *gyvėno,*
Drauge[4] *gìmė ir áugo, ir draũge*[4] *pasėno.*
Štai ir dãbar[5] *vienókia mus láima sutìko:*
Man lenciūgas ant kãklo, tau pánčiai palìko."

4. Antanas Baranauskas

(Anton Baranowski, auch Baronas genannt)

(*17./29. Januar 1835 in Anykščiai; † als Bischof 26. November 1902 in Seinai)

Proben aus dem Gedicht *Anykščių šilėlis*

Aus Anton Baranowski und Hugo Weber, *Ostlitauische Texte.* Mit Einleitungen und Anmerkungen. Weimar 1882. Proben dieses sehr geschätzten, ursprünglich in mundartlicher Form abgefaßten Gedichtes finden sich in allen für den litauischen Schulgebrauch zusammengestellten Lesebüchern, z. B. bei Vikt. Kamantauskas, *Kirčiuota lietuvių literatūros chrestomatija* (Kaunas 1929), wo Pr. Skardžius die Akzentuierung besorgte. Vgl. auch M. Biržiška, *Iš Barono poėzijos,* Kaunas 1924, und Georg Gerullis, *Litauische Dialektstudien* (Leipzig 1930) 77–92.

Verse 1—18

Kálnai kelmúoti, pakálnės nuplìkę!
Kàs jūsų grõžei senóbinei tìki?
Kuř toj puikýbė jū́sų pasidėjo?
Kuř ramus jū́sų ūžìmas nuo vėjo,
Kai bálto mìško lapẽliai šlamėjo,
Ir sẽnos pìušys siūrãvo, braškėjo?
Kuř jūsų paũkščiai, paukštẽliai, paukštýtės,
Katrų čìlbančių teĩp ramù klausýtis?
Kuř jūsų žvėrys, gyvuliaĩ, žvėrẽliai?
Kuř žvėrų õlos, laužaĩ ir urvẽliai?
Vìsa prapúolė; tik ant laũko plìko
Kẽlios pušẽlės apýkreivės lìko . . .
Skujõm, šakẽlėm ir šìškom nuklótą
Kẽpina sáulė neįaudìngą plótą,
Į kurį žiūrint teĩp neramu rẽgis:
Lýg, tartum, rū́mas suìręs, nudẽgęs,
Lýg kokio miẽsto išgriùvus pūstýnė,
Lýg kokio raĩsto apsvìlus kemsỹnė.

[1] = *meškà.* [2] = *ne-si-ràs.* [3] heute *sándaroj.* [4] = *draugė.* [5] = *dabaĩ.*

Verse 131—156

E kai jaũ, dienai brėkštant, rytaĩ šviesa tviñksta,
Rasos[1] *pìlnos žolynų̃*[2] *žemyn gálvos liñksta:*
Tada šìlas nubuñda, visa ỹra[3] *tylà,*
Prasìdeda pamažù šventa dienõs bylà.
Kas ten šlãma? — e vėjo pàpūstas lapėlis,
Egi gūžtõj nubùdęs sùjuda paukštėlis.
Kas ten trėška? — e vil̃kas: diẽną, mat, užúodžia,
Iš naktìnės medžiõnės per pakrū́mes skúodžia.
Egi lãpė į õlą žąsiõką įskándus[4],
Egi barsiùkas bėga išliñdęs iš lándos;
Egi linksmùtė stìrna per pušýną striúoksi;
Egi pušiñ iš pušiẽs voverýtė liúoksi;
Egi, màt, širmonėlis ir kiáunė juodója[5]
Ir visóki žvėrėliai po mìšką uliója.
Kas ten táukši? — e stúobrį kapója genėlis.
Kas mekẽna? — egi, màt, perkū́no ožėlis.
Kas ten šnìbžda? — e šnỹpščia iš kélmo piktója[6],
Egi srovė teškėna upėlė Šventója[7].
Kaš ten kal̃bas? — e žą̃sys paupẽj gagėna,
Egi, màt, lizde staŕkus pamiškėj klegėna,
Egi ántys „pry! pry! prý!" priskrìdę į liū́nū;[8]
Egi kukùtis kláusia savo pãčią, sū́nų:
„Kū[9]*, kū, kū̃ jums atnèšti? kū*[9] *jūs kal̃bat niekùs?*
Kū[9]*, kū, kū, kū̃? ar grū́dus? ar musiàs? ar sliekùs?"*[10]
Egi, màt, gegutėlė daĩros ir kėtójas;
Čia kukúodama veŕkia, čia juõkias kvatója.

5. Maironis

(Jonas Mačiulis-Maciulevičius)

(*2. November 1862 in Pasandravys, Gemeinde Šiluva; † 28. Juni 1932 in Kaunas)

Aus der Gedichtsammlung *Pavasario Balsai*

Die erste Auflage dieser für die Wiedererweckung des litauischen Staatsgedankens ungemein wichtigen Gedichtsammlung erschien 1895 in Tilsit und enthielt 45 Gedichte. Ort und Datum der 2. Auflage sind unbekannt, weshalb Vaclovas Biržiška überhaupt das Vorhandensein einer zweiten Auflage bezweifelte. 3. Aufl. St. Petersburg 1905 (57 Gedichte); 4. Aufl. Kaunas 1913 (74 Gedichte); 5. Aufl. Tilsit-Kaunas 1920 (110 Gedichte); 6. Aufl. (= *Maironio Raštai; I. Lyrika*) Kaunas 1930 (131 Gedichte). Die 7. Aufl. (Kaunas 1940) beruht auf vom

[1] = *rasõs.* [2] dial. für *žolýnų.* [3] 3. Pers. von *ìrti.* [4] = *įsikándusi.*
[5] dial. für *juodóji.* [6] dial. für *piktóji* „die Böse", hier „Schlange".
[7] dial. für *Šventóji.* [8] dial. für *liū́ną.* [9] dial. für *kã̄.* [10] dial. für *sliekus.*

Dichter hinterlassenen handschriftlichen Anweisungen. Doch wurden infolge von Schwierigkeiten von seiten der kommunistischen Zensurbehörde nur 10 Exemplare gedruckt. Hingegen erschien dann im Jahre 1941 zur Zeit der deutschen Besetzung eine vollere 8. Auflage (131 Gedichte). Die 9. Auflage vom Jahre 1944 ist ein Nachdruck der 8. Auflage. Die 10. Auflage (Würzburg 1947, 141 Gedichte), besorgt von LIUDAS VISMANTAS in der Emigration, unterscheidet sich von der 8. durch Aufnahme solcher Gedichte, die im Jahre 1941 unter dem Drucke der Besatzungszensur weggelassen werden mußten. Im gleichen Jahre 1947 erschien auch in Sowjetlitauen (Kaunas) eine Neuauflage (106 Gedichte) mit einer Einleitung von ANTANAS VENCLOVA, beruhend auf der 6. Auflage. Die Anordnung der Gedichte variiert in den verschiedenen aufeinanderfolgenden Auflagen. Dasselbe gilt auch von den beiden Auflagen des Jahres 1947. Doch sind einzelne Gedichte mit Hilfe des nach dem Anfangsworte der ersten Strophe alphabetisch geordneten Indexes ohne Schwierigkeit aufzufinden. Unsere Proben beruhen auf der 5. Auflage. Abweichungen der Würzburger Ausgabe von 1947 sind in den Fußnoten mit dem Sigel A vermerkt und solche der Sowjetausgabe von 1947 mit dem Sigel B.

HORST ENGERTS „Metrische Studien zu Gedichten von Maironis", *Darbai ir Dienos* IV (Kaunas 1936, Separatdruck 29 Seiten) und VIII (Kaunas 1939) 31–62 sind verfehlt, nicht zuletzt wegen ungenügender Vertrautheit mit der litauischen Mundartenkunde. Zum Problem der Betonung in Maironis' Gedichten vgl. Verfasser „Standard Lithuanian in the Making", *The Slavonic and East European Review* XXII (1944) 102–116, bes. 107–108. Bei der Gestaltung seiner Verse war für Maironis das wägende (akzentuierende) Verfahren maßgebend. Natürlich kann dabei billigerweise nur der vom Dichter selbst beim Abfassen des Gedichtes gebrauchte Wortakzent in Betracht kommen. Maironis hat dabei aber auch nicht immer den Akzent gebraucht, mit dem er selber in seiner täglichen Umgangssprache die Wörter betonte. Er war sich bewußt, daß das Betonungssystem seiner eigenen Mundart in manchen Punkten von dem System der eben aufkommenden Schriftsprache verschieden war. Dabei hat er manchmal mit vollem Bewußtsein dessen, was er tat, mundartliche Betonung der schriftsprachlichen vorgezogen, weil er sie für das metrische Schema brauchte. In seinen spätern Auflagen strebt Maironis danach, sich den Regeln der Jablonskischen Grammatik anzupassen, d. h. frühere mundartliche Eigenheiten auszumerzen. Trotzdem finden sich noch in der 5. Auflage (und in den späteren) zahlreiche dialektische Abweichungen von der strengschriftsprachlichen Norm. Dies zeigt sich z. B. in den Betonungen *órai* (anstatt *oraĩ*), *míela* (für *mĩelà*), *vienái* (für *vienai*). Dialektisch zurückgezogenen Akzent haben wir im Nom. *rũta* (anstatt *rūtà*), Lok. *sõdne* bzw. *sõde* (für *sodnė*, *sodė*), Instr. *belaĩsviu* (anstatt *belaisvių*), Akk. *kryžiuõčius* (anstatt *kryžiuočiùs*), Lok. *varguo·se* (anstatt *varguosė*). In der ganzen Sammlung kommt nie ein Lok. Plur. mit der Endung *-uosė* vor, oft aber mit betontem *-uos* (das *-uõs* oder *-ùos* sein kann), meistens mit einem Apostroph versehen. Zweimal hingegen erscheint *akysė*. Ein in der 10. Auflage enthaltenes Faksimile eines Autographs des Dichters vom Jahre 1927 zeigt, daß er mit der Rechtschreibung noch am Ende seines Lebens auf Kriegsfuß stand.

1. *Taũtiška dainà*

(Zuerst erschienen 1902 in der Zeitschrift *Žinyčia*, dann in die 3. Auflage von 1905 aufgenommen)

Kur bėga Šešùpė, kur Nėmunas tėka,
Tai mũsų tėvỹnė, gražì Lietuvà.
Čia bróliai artójai lietùviškai šnėka,

Čia skam̃ba po káimus Birùtės dainà.
Tègul bẽga mū́sų[1] *ùpės ỹ mariàs giliáusias!*
Tègul skam̃ba mū́sų[2] *dainos põ šalìs plačiáusias!*

Kur raũsta žemčiũgai, kur rũtos žaliúoja
Ir mū́sų sesùčių dabìna kasàs,
Kur sõdne[3] *raibóji gegùtė kukúoja:*
Ten mū́sų sodýbas keleĩvis atràs.
Kuř žemčiũgai, žãlios rũtos, kuř raibà gegùtė:
Teñ tėvỹnė, teñ sodýbos, teñ senà močiùtė.

Ar giẽdrios[4] *išaũšta pavãsario diẽnos,*
Ar kriñta nuo dal̃gio žvangùčiai lankõs,
Ar drẽba nuo šal̃čio nupiáutos[5] *rugíenos:*
Mums bõčių[6] *tėvỹnė gražì visadõs.*
Ař pavãsari·s išaũšta, ař kaitrì rugpiū́tė,
Tù gražiáusia, ma·loniáusia Lie·tuvà matùtė[7].

Ar šviẽčia mums sáulė, ar órai aptẽmę,
Tū́ mū́sų brangiáusia prabõčių šalìs!
Čia prãkaitu mū́sų apláistyta žẽmė,
Čia tíek atminìmų atrañda širdìs!
Ař laimìnga, ař varguo·se, vi·sadõs tu míela!
A·tminìmais taĩp garsìnga[8] *iř brangì, kaip síela.*

Čia Vỹtautas dìdis garsiaĩ viešpatãvo,
Ties Žálgiriu mùšęs[9] *kryžiuõčius piktùs.*
Čia bõčiai už láisvę tiek ámžių kariãvo.
Čia mū́sų tėvỹnė ir bùvo ir bùs.
Čià, kur Vỹtauta·s Didỹsis val̃dė mùs ir gỹnė[10],
Bùs per ámžius, kaĩp bebùvus, Lie·tuvõs[11] *tėvỹnė.*

Apsaũgok[12], *Aukščiáusi*[13], *tą mýlimą šãlį,*
Kur mū́sų sodýbos, kur bõčių kapaĩ!
Juk tėviška Tàvo malónė daug gãli!
Mes Tàvo per ámžius vargìngi[14] *vaikaĩ.*
Ne·apléisk, Aukščiáusi[13], *mū́sų iř brangiõs tėvỹnės,*
Ma·lonìngas iř galìngas peř visàs gadýnes!

---

[1] A *Bėkit, bėkit mūsų.* [2] A *Ir skambėkit mūsų.* [3] A u. B *sode.*
[4] A u. B *giedros.* [5] A u. B *apleistos.* [6] A *Mums savo.* [7] A *motutė.*
[8] A *gausinga.* [9] A *mušė.* [10] A *Didysis mus ir Vilnių gynė.*
[11] B *Lietuva.* [12] Diese Strophe ist in B ausgelassen.
[13] A *Aukščiausias.* [14] A *suvargę.*

2. *Màno gimtìnė*

(Zuerst erschienen 1895)

Teñ, kur Nẽmuna·s bangúoja
Tarp kalnų̃, lankų̃,
Bróliai vařgdieniai·[1] *dejúoja*
Nuõ senų̃ laikų̃.

Teñ močiùtė u·žlingãvo
Rau·domìs manè,
Į krūtìnę skaũsmą sàvo
Líejo ne·žinià.

Girios ũžė teñ, minėjo
Tuõs didžiùs laikùs,
Kàd lietùvis ne·tikėjo,
Jóg belaĩsviu[2] *bùs.*

Teñ apléistos pìlys griũva
Añt kalnų̃ aukštaĩ.
Mil·žinų̃ ten káulai pũva.
Veřkia jų̃ kapaĩ.

Teñ užáugau, i·škentėjau
Àš kančiàs visàs
Ir pamẽgau, pa·mylėjau
Vař·gdienio[3] *dūmàs.*[4]

3. *Rũtų vainìkas*

(Erstmalig gedruckt 1895)

Sesùte brangiáusia, dėl sàvo vainìko
Neskìnki[5] *rožýtės, kur žýdi raudóna!*
Paniẽkink[6] *žemčiūgą auksìnį geltóną!*
Nepìnk į vainìką ir[7] *rùdo gvazdìko*[8]*!*

---

[1] A *várgdieniai.* [2] A *belaisvis.* [3] A *Vargdienių.*
[4] A u. B haben noch eine zusätzliche Strophe:

O tos dūmos vargdieninės
Graužia kai kada,
Tartum rūdys geležinės,
Amžina žaizda.

[5] A u. B *Neskink sau.* [6] A *Šalin ir.* [7] A *nė*, B *nei.* [8] A *gvaizdiko.*

Širdìs bijo rõžės: ji žénklas puikýbės[1].
Nuo žiedo geltóno jau véidas lyg výsta[2].
Gvazdìkais[3] *mergáitė jei kaišosi, klýsta.*
Jie výrams pritiñka, kaip žénklas tvirtýbės.

Kad gálvą kaišýsi, įsèk tu rūtēlę!
Juk žiedas meiliáusis tai rũta žaliójì[4]*:*
Su jãja prisiekia mylėti jaunójį.

Jis žénklas viltiẽs, kaip aušrìnė žvaigždēlė[5].
Tarp rũtų, sesùte, tu tánkiai dūmójį.
Lietùvei pritiñka tik rũta žaliójì[6].

4. *Dainà*

(Erstmalig gedruckt 1895)

Ar skaũda man šìrdį? Oi nè, oi nè!
Gegùtė graudìna[7] *„ku-kũ“ miškè.*
Kukúoja dejúoja ir šìrdį graudìna,
Lyg ródos[8] *į gìrią, į tamsią, vadìna,*
Ir tíek man apsãko[9] *slapčià!*

Taip žmónės atšãlę! Nuo jų̃ toliaũ
Taip ródos man bũtų[10] *vienái lengviaũ!*
Tik gaĩla man bũtų vien rũtų daržēlio!
Ir víeno, tik víeno, kaip úosis[11]*, bernēlio!*
Oi bũtų kasdiẽną[12] *graudžiaũ !*

Ar kriñta, ar žìba aušrõs rasà?
Ar víen ašarẽlė gailì, karštà?
Nenóriu nei áukso, nei rũbų šilkìnių.
Kodẽl gi tų ãšarų, tų̃ sidabrìnių,
Užtveñkt negaliù niekadà?

Gegùte sesùte! Oi kõ? Dėl kõ
Tu mán neatspėji, ar àš rytó[13]
Lakiósiu liūdėsiu[14]*, kaip tù, po giráitę?*
Atmiñt ar atmiñs kas mergáitę našláitę?
Vienái ar begrįžti namõ?

---

[1] A u. B *rožės ir josios puikybės.* [2] A u. B *geltono veidelis apvysta.*
[3] A *Gvaizdikais.* [4] A u. B *Meiliausias papuošalas — rūta žalioji.*
[5] A u. B *Laimužės šviesios ir viltįs ji gėlelė.* [6] A u. B *rūta meilioji.*
[7] A u. B *kukuoja.* [8] A u. B *tartum.* [9] A u. B *pasako.*
[10] A u. B *Mañ, rodosi, būtų.* [11] A u. B *uosio.* [12] A u. B *kas dieną.*
[13] A *ryto,* B *rytõ.* [14] A u. B *Liūdėsiu dejuosiu.*

5. *Bùrtai*

(Erstmalig gedruckt 1895)

Tùpi šárka añt tvorõs,
Ne·nustãbdo[1] *uo·degõs,*
Riẽčia, kraĩpo man·dagiaĩ.
„Põ dvarùs visuř lakiójі,
Taĩ atspẽk gi mán, margójі!
Kókio vẽjo bùs piršliaĩ?

Uo·degýtę pa·kraipýk,
Vìsą tiẽsą pa·sakýk!
Ìš rytũ ar va·karũ?
Và, į kaĩrę! Teñ Batũras;
Fì, ne põnas, — júodas bũras!
Bèt daug tùri pi·nigũ.

Oĩ, šarkýte, tù kvailì,
Kám į dẽšinę· sukì?
Tàs be grãšio, nors gražùs!
Õ į vãkaru·s, margójі,
Uo·degýtės ař nemójі?
Ař nuo mýlimo· nebùs?“

6. *Pavãsaris*

(Erstmalig gedruckt 1895)

Pavãsario sáulė prašvìto meiliaĩ
Ir juõkiasi, šìrdį viliója.
Iškìlo į dañgų aukštaĩ vieversiaĩ,
Čyrẽna, sparnẽliais plasnója.

Išaũšo! Išaũšo! Vėjẽlis laukũ
Bučiúoja, gaivìna krūtìnę.
Pabìro, pasklìdo žiedaĩ ant laukũ[2] *—*
Vainìkų eilẽ pirmutìnė.

Taip giẽdra ir liñksma! Tiek šviẽčia viltiẽs!
Vien méilę norẽtum dainúoti,
Apiñtі pasáulę[3]*, priglaũst prie širdiẽs,*
Su méile saldžiaĩ pabučiúoti[4]*.*

---

[1] A u. B *Nenuvaldo.* [2] A u. B *lankų.* [3] A u. B *pasaulį.*
[4] Vgl. Schillers *Seid umschlungen Millionen!*

6. Adomas Jakštas

(Aleksandras Dambrauskas)

(*8. September [alten Stils] 1860 in Kuronys, Gemeinde Pagiriai; † 19. Februar 1938 in Kaunas)

Aus J. Aistis und A. Vaičiulaitis, *Lietuvių Poezijos Antologija* (Chicago 1951) 262f.

Diẽve, Líetuvą gìnk!

Diẽve, vargìngąją
Ir̃ nelaimìngąją
Líetuvą gìnk!
Vaĩrgšei apsnūdusiai,
Vėlaĩ atbùdusiai
Láimę gamìnk!

Mókslu dabìnama,
Méilę gaivìnama,
Lai vẽl gyvà
Áuga ramýbėje,
Kỹla šviesýbėje
Mū̃s Lietuvà!

Skur·sdama, žū̃dama,
Pùsgyvė bū̃dama,
Ji gimdė mùs;
Áuklėjo báimėje,
Kùrstė neláimėje
Méilės jausmùs.

Jã tat mylėkime,
Gélbėt skubėkime
Darbaĩs šauniaĩs.
Šaū̃kti neliáukime,
Dañgų maldáukime
Žodėliais šiaĩs:

Diẽve, vargìngąją
Ir̃ nelaimìngąją
Líetuvą gìnk!
Vaĩrgšei užsnūdusiai,
Nū̃n jau pabùdusiai
Láimę gamìnk!

7. Pranas Vaičaitis

(*10. Februar 1876 in Santaka, Gemeinde Sintautai; † ebenda 21. September 1901)

Aus J. Aistis und A. Vaičiulaitis, *Lietuvių Poezijos Antologija* (Chicago 1951) 371.

Lakštiñgala·, gražùs paukštẽli,
Pas màno lángą ne·čiulbėk,
Į màno gìmtinį· namẽlį
Linksmaĩ giedódama· nulẽk!

Tenaĩ mamẽlę nu·ramìnki,
Palìnksmink báltą gálvą jõs[1],
Jai ãpie màne pa·sakýki,
Lai ãpie màne ką̃ žinõs!

Tenaĩ kupliójі lie·pužẽlė
Dejúoja vẽjo pu·čiamà,
Tenaĩ mamẽlė sen·galvẽlė[2]

Vaitója mànęs lau·kdamà.
Sakýk: „Suláuksi tuõj sūnẽlio:
Laimìnga bũsi ir̃ linksmà.“

8. Mykolas Vaitkus

(*27. Oktober 1883 in Gargždai)

Aus K. Binkis, *Vainikai. Naujesniosios poezijos antologija* (Kaunas 1921)

1

Pìlkas debesẽlis plaũkia
Per̃ dangaũs gelmès
Į slaptìngą žýdrą tõlį,
Į šiltàs žemès.

Teñ jis sàvo leñgvą nãštą
Maloniaĩ pamès
Į plačių̃ Juodųjų̃ jū̃rių
Mẽlynas gelmès.

Eĩ, pasvéikink, debesẽli,
Debesų̃ versmès,
Tàs gilýbes, tàs platýbes,
Gývas, neramiàs!

2

Ramùsis vãkaras atẽjo.
Švelniõj tamsõj paskeñdo sõdas.
Iš tólo žaĩbas sublizgẽjo,
Ir vẽl dangùs tamsùs, vienódas.

---

[1] Zu *báltą gálvą jõs* vgl. mittelhochdeutsch *sînen lîp* in der Bedeutung „ihn“. *baltà galvà*, wörtlich „weißer Kopf“, dann „Weißköpfige“ (nach dem von Frauen getragenen weißen Kopftuch), wird in der litauischen Bibel häufig im Sinne von „Frau“ verwendet (Salys mündlich). Mein frühester Beleg dafür stammt aus Daukša's Postille (1599), wo Übersetzung aus gleichbedeutendem polnischen *biała głowa* (heute *białogłowa, białogłówka*) vorliegt.

[2] *sengalvẽlis* m., *-lė* f. (2) ist ein stark affektbetontes (Ehrerbietigkeit und Liebe ausdrückendes) Epitheton zu Bezeichnungen des bejahrten Vaters bzw. der bejahrten Mutter. *mamẽlė sengalvẽlė* also etwa: „das liebe gute Mütterchen“.

Medẽliai taĩp sūdriaĩ žaliúoja.
Gardžiaĩ jaunì žiedẽliai kvẽpia.
Krūtìnė neramiaĩ kvėpúoja,
Savỹ slaptìngą geĩsmą slẽpia.

Einù takaĩs. Sodẽlis miẽga.
Tylù, tylù. Po kójų bálta.
Randù ant tãko plóną sniẽgą,
Lengvùtį, grýną ìr nekaĩltą.

Ant véido kriñta jõ krislẽliai.
Apsnìgę, suñkios šãkos viřsta.
Bet taĩ — ne sniẽgas. Taĩ žiedẽliai
Tyliaĩ nuo mẽdžių žẽmėn bìrsta.

Užmìgęs sõdas võs kvėpúoja.
Nurìmęs bẽga laĩsvas tãkas.
Nustẽbus síela nebdejúoja.
Ramiaĩ širdìs krūtìnėj plãka.

Žiedaĩs apsideñgę mẽdžiai svajója.
Šiltàsis vėjẽlis kvãpą nešiója,
Tai švelnų, tai stìprų, stebẽtina, brángų,
Ir skleĩdžia po žẽmę ir kẽlia į dañgų.
Baltíeji lapẽliai vis kriñta ir kriñta,
Ir puõšia takẽlį per žõlę sumìntą.

Po órą svaigìnamas geĩsmas skrajója,
Nerãmią krūtìnę plẽčia, kilnója;
Ir síela svajõnėj švelniaĩ apsiniáukia.
Ei, láimės skaisčiųjų stebùklų ji láukia.
Švelníeji žiedẽliai vis kriñta ir kriñta.
Sūdrùsis, tamsùsis žolýnas vis šviñta.

Stebùklų stebùklai áuga bujója,
Gražýbėmis, tuřtais gañtą apklója.
Kur pàkreipi[1] *ãkį — tai míela ir gẽra.*
Taip vìskas į skaĩsčiąją pãsaką dẽra.
Žiedẽlių lapẽliai kvepẽdami kriñta.
Ir gẽrisi síela, svajõnėmis miñta.

[1] dial. für *pakreipì*.

9. Liūdas Gira

(*25. August 1884, in Stakliškės, Kreis Trakai; † 1946 in Vilnius)

Aus K. Binkis, *Vainikai. Naujesniosios poezijos antologija* (Kaunas 1921)

1

Vaĩ, tai graũdžios, vaĩ, tai gaĩlios, màno dai·nužẽlės,
Lýg tas ùžmiršta·s kelẽlis žo·lėmìs sužẽlęs.

Lýg tas ùžmiršta·s kelẽlis į sekýlčią sẽną,
Kuř jau niẽkas ne·bviliója, niẽkas ne·bgyvẽna.

Neĩ ten rìstasai· žirgẽlis pa·dkavẽlėm žvañga,
Neĩ mergẽlės grýnas juõkas nèskamba· pas lángą.

Tìk vejẽlė, tìk žalióji, taĩ liūdnaĩ šiugždẽna,
Kàd mergẽlė i·štekėjo ùžu nãšlio sẽno.

Kàd jaunàsai ber·nužẽlis ìš skausmẽlio šìto,
Lýg tas pievos do·bilẽlis, bè raõss nuvýto.

Taĩp ir màno dai·nužẽlės: ne·belìko niẽko,
Neĩ smagùmo, neĩ meilùmo, neĩ jaunỹstės viẽko.

I·lgesỹs tik be·galìnis, nẽrima·s tik víenas,
Tìk širdìs dainóse[1] daũžos, lýg į uo·lų síenas.

Daũžos blãškos, ka·linẽlė; žénklo gì nei jókio.
Tìk apúokas ùžu krõtų kuř tai nu·sijuõkia.

Õ žinaũ, jog màno daĩnos bū́tų nuo·linksmiáusios,
Kàd akýse[2] ne·rasótų a·šarẽlės gaũsios.

Õ žinaũ, kad be·galìnis bū́tų jį drąsùmas.
Âle slė́gia, àle žùdo vařgas màno dū·mas.

Âle slė́gia, àle žùdo laĩsvą į·kvėpìmą
Vérgo dárbas, vérgo skuřdaș: nèt dainà užkìmo.

Gū́di báimė dė̃l rytójaus jáuną šìrdį vársto,
Nuo·latìnė, be·galìnė báimė lìgi kařsto.

Tàd ir bỹra, tàd ir ríēda a·šarẽlės gaũsios.
Âliai vie·na dai·nužẽlė a·šarẽlėm praũsias.

Skuřsta žū́va į·kvėpìmas, lýg karstañ užkáltas.
Vaĩ, kuo kaltas jìs, Dievùli? Vaĩ, kuo àšai kaltas?

[1] dial. für *dainosė*. [2] dial. für *akysė*.

2

Gal, taĩp tikĕdama·s, aš klýstu.
Mat, ga·na jáunas dár esù,
Ir žmónes gál mažaĩ pažį́stu,
Bet taĩp manaũ aš ìš tiesų̃:

Kad žmónės tùri gẽrą šìrdį,
Kad ùžjaučia·[1] *vargùs kitų̃,*
Ir, jéi kur veřkiant bróli̇ giřdi,
Su juo·mi veřkia jiẽ kartù.

Ir jõjo šìrdį su·draskýtą
Ramìna, ne·šdamì pagúodą.
Kaip bróliai mýli kìtas kìtą
Ir kìts kitám pagálbą dúoda.

Ir nórs sunkì naštà gyvãto,
Kaip nórs nunèšiu jų̃, tikiúos,
Nes žmónės — bróliai. Jùk jie mãto
Ir žűt neleĩs man bè naudõs.

Gal, taĩp tikĕdama·s, aš klýstu.
Mat, ga·na jáunas dár esù,
Ir žmónes gál mažaĩ pažį́stu,
Bet taĩp manaũ aš ìš tiesų̃.

10. Kazys Binkis

(*4. November 1893 in Gudeliai, Gemeinde Papilys; † 27. April 1942 in Kaunas)

Aus K. Binkis, *Vainikai* (Kaunas 1921)

Vėjavaikis

Pasikiñkęs jáuną vė̃ją,
Vė̃trą šaũnią apkabìnęs,
Léidžiuos peř padángių plýnes
Sù pavãsariu lenktỹniais.

Gulbės — kẽlią!
Gérvės — kẽlią!
Debesų̃ keliù didžiúoju
Aš važiúoju!

[1] dial. für *užjaũčia*.

Màno skraĩstė leñgvo rũko-
Plãsta pãdangėj[1] *ištįsus.*
Màno vėtra kaĩ padũko,
Išsislãpstė žvaĩgždės vìsos,
Mėnuo nuõ dangaũs pasprùko.

Kàs man vėtrą paviliótų?
Kàs man vėją pažabótų?
Debesų̃ keliù didžiúoju
Tìk aš víenas tevažiúoju.

Lìk, pavãsari, tarp pievų̃!
Gáudyk sàvo vařles[2]*, slíekus!*
Paũkštės ĩlstančios, sudiẽvu!
Aš praleñkiu[2] *ir paliẽku*[2]*.*

11. Vincas Mykolaitis-Putinas

(*24. Januar 1894 in Pilotiškės, Gemeinde Gudeliai)

Aus K. Binkis, *Vainikai* (Kaunas 1921)

Màno pasáulis

Žinaũ aš, draũge, pasáulį dìdį,
Pasáulį grãžų, pasáulį týrą,
Lyg šviẽsų rýtą, kai gẽlės žýdi,
O skaĩdrios rãsos nuo lãpų bỹra.

Ten plãčios lañkos — žiedaĩ siūbúoja.
Ten skamb̃ūs gõjai — upẽliai šnẽra.
Tenaĩ padángė džiaugsmù alsúoja,
Tenaĩ taip leñgva, ramù ir gẽra.

Paiñki, draũge, tu rũbą skaĩstų,
Prisèki báltą lelìjos žíedą,
Kad síela méilės aidaĩs užkaĩstų,
Kur màno grõžio pasáuly gíeda.

Tadà išeĩki, kai aũšta rýtas
Ir peřlais sãgsto lankàs rasótas,
Tai skríesim mùdu į nematýtas
Puikaũs pasáulio šalìs svajótas.

[1] dial. für *padángėj*.
[2] dial. zurückgezogener Akzent, gemäß der heimatlichen Mundart des Dichters.

Pamiršim vìsa, kas júoda žẽma,
Pamìlsim žýdrą padángių plõtį.
Ten dìdžios miñtys ramýbėj gẽma,
Ten atgimìmo versmių ieškóti.

O kaĩ išvýsim dienẽlės gãlą,
Kad glaũdžia žíedus gamtõs grožýbės,
Nusvìrus sáulė jau gę̃sta, šą̃la,
O síela geĩdžia didžiõs ramýbės,

Nuleñksim gálvas. Ramiaĩ užẽję
Ant áukšto kálno, rankàs ištiẽsme[1],
Pageřbę dìdį šviesõs Davẽją,
Pabaĩgsim bū̃tį padėkos gíesme.

12. Balys Sruoga

(*2. Februar 1896 in Baibokai, Gemeinde Vabalninkas; † 1947 in Vilnius)

Aus K. Binkis, *Vainikai* (Kaunas 1921)

1

Sesùlei gíesmės, sesùlei daĩnos,
O mán jurgìnai, o mán dangùs,
O tõs klejõnės, ugnìnės, žvaĩnos,
Juk taĩ per ámžius bus mùms per pùs.

Šìlas rasótas, peřlais nuklótas
Šiañdien taip gaũdžia, meldžias karštaĩ.
Gõdos godótos, tìk apraudótos
Džiaũgsmu[2] *prašvìto draũg su skliautaĩs.*

Âtmeni ùpę? Âtmeni luõtą?
Âtmeni nãktį, ùgnį, sapnùs,
Veř̃kiantį smuĩką, daĩną sparnúotą,
Skai·sčius kaip sáulė síelos geismùs?

Ėjo — praẽjo, skařdą palíejo,
Užžiebė dañgų žvaĩgždės ugniĩ̃.
Mùdviejų gõdos bùrti mokėjo,
Tìk nemokėjova bùrti širdiĩ̃.

[1] = *ištiẽsime.* [2] dial. zurückgezogener Akzent.

Kám beklajóti, síelą terióti?
Šiañdien juk rýtas, rýtas širdiẽs.
Gèskit begę̃stą gaũdesiai bóti!
Mùdviem saulẽlė tuõj patekẽs.

Sesùlei daĩnos, sesùlei gíesmės,
Jurgìnai mán gi, mán gi dangùs!
Draũge[1] gi bùrsma[2], džiaũgesį líesma[2],
Draũge[1] viliósma[2] sáulę į mùs!

2

Màno síeloj šiañdien šveñta.
Skañbink, sẽse, dár linksmiaũ!
Eĩ, šaliñ, vylìngos miñtys!
Síela džiaũgsis dár labiaũ!

Smuĩko màno tañprios stỹgos,
Jàs užgáunu nejučià.
Ir pakìlo gulbių tvãnas
Ir plasnója paslapčià.

Màno síeloj šiañdien šveñta,
Šiañdien dẽganti aušrà,
Ir takaĩ skausmaĩs pramìnti
Šviẽčias vãsaros dainà.

Eĩ, sesùle, žvelk į dañgų,
Į daržẽlio radastàs!
Jùk tenaĩ jaunỹstė žvañga,
Jùk tenaĩ tik gyvatà.

13. Salomėja Nėris

(*17. November 1904 in Kiršai, Gemeinde Alvitas; † 7. Juli 1945 in Litauen)

Aus der Sammlung *Salomėja Nėris, Poezija* (Vilnius 1954)
mit einer Einleitung von Jonas Šimkus

1

Ir víenąkart, pavãsari,
Tu vẽl atjósi drą̃siai.
O mýlimas pavãsari,
Manę̃s jau neberàsi.

[1] dial. zurückgezogener Akzent. [2] dial. für *bùrsim(e), liesim(e), viliósim(e).*

Sulaĩkęs júodbėrį staigà,
Į žẽmę pažiūrėsi.
Ir žẽmė tàps žiedaĩs margà.
Aš diẽmedžiu žydėsiu.

2

Manęs dar nebùvo,
Alỹvos žydėjo.
Manęs nebebùs jau,
Jos vẽliai žydės.
Ir krìs jų lapẽliai
Nuo sáulės ir vėjo,
Kaip smẽlio saujẽlės,
Ant màno širdiẽs.

3

Sùpa, sùpa kūdikẽlį
Mótina ant rañkų.
Bėkite tolỹn, šešẽliai,
Spinduliaĩ telañko!

Spiñdi ãšaros motùtės
Obelų žiedúose[1].
Áuk, vaikẽli, bũk didùtis!
Mãmą pavadúosi.

14. Kazys Inčiūra

(*25. September 1906 in Vidugiriai, Gemeinde Troškūnai)

Aus der Balladensammlung *Padavimai* (Kaunas 1936)

Rõjaus miẽsto žlugìmas

Gaudžia Raĩgardo[2] *miẽsto varpų̃ keli tũkstančiai.*
Karaliū̃nas, įsėdęs kariẽtoje dũkstančioj,
Lengvakõjų žirgų̃ tris eilès pasikiñkęs,
Su ragãniais lenktỹnių susìtarė:
Kas iš jų̃ apskris puĩkųjį miẽstą apliñkui
Nuo aušrõs ligi sáulės laidõs,
Tam suteĩks vardą vélniško rìterio,
Savo rū̃muos skirs viẽtą, globõs.

[1] dial. für *žieduosė.*

[2] Vgl. V. Krėvė-Mickevičius, „Padavimai apie Raigrodo miestą", *Tauta ir Žodis* I (1923) 129–135. Das Vineta-Motiv (versunkene Stadt) auch in Krėvė's *Gilšė*; s. S. 122.

Tartum dẽbesys pulkūs sukìbo grumtỹnėse.
Visas Raĩgardas veržias laimėtì rungtỹnėse:
Vienuolýnus uždãrė vienuõliai apkvaišę,
Kunigaĩ iš bažnýčių kiek ỹgali.
Nuo kanópų žirgų žemė tuõj susimaišė,
Žaižarìnga sutvìsko ugnìs.
Šaukia elgetos, klỹkia vaikìgaliai:
„Kas pirmiaũ didį miẽstą apskrìs!?“

Saulei léidžiantis klaĩkūs varžuõlių ermýderiai
Įsiveržia į siuñtančio Raĩgardo vìdurį.
Karaliū́nas druskà liepia miẽstą išpìlti,
Vienuoliùs pasikiñko šlajùkėse —
Lekia gãtvėmis, skeřsgatviais, dùndančiais tìltais,
Čaižo vỹtkočiais sprándus rambiùs,
O minià šaukia klỹkia įdū́kusi:
„Linksmink mùs, Karaliū́ne šaunùs.“

Žiūri Diẽvas dangùj ir nedõrėliais stẽbisi.
Šimtabõkštės bažnýčios praáugo jau dẽbesis,
Bet statýtojai jų̃jų lig víeno išbiùrę.
Pasišaũkia Elìją ir pràtaria:
„Eik, globėjau ugniẽs, ir sùdraũski tą jū́rą,
Tas apãkusias tuřtuos skruzdès.
Išblaškýsiu į víesulus kẽturis,
Jei darbų̃ nedorų̃ nepamès!“

Vėtroms šaũkia Elìjas: „Skubėkit, sustùmkite
Debesų̃ tvirtą tìltą link Raĩgardo siuñtančio.“
Savo žìrgus baltúosius pats kiñko vežìman
Ir sudrážia botãgais liepsnójančiais.
Sudundėjo griausmaĩ, pasipỹlė ūžìmai,
Ugnies ùpės išráižė skliautùs.
Vargas Raĩgardui, Diẽvo nebójančiam:
Ugnyjè nuodėmìngieji žùs!

Bet valdõvas tuoj Raĩgardą miẽgantį sùkelia,
Liepia šáudyt į dañgų patránkom padū́kėlėm.
Debesiuõs ėmė sprógti siaubìngos granãtos.
Kulkų spiẽčiai tik siùva, tik dáuginas.
Jau iškrỹpo Elìjo aptriùškinti rãtai,
Tartum Teĩsmo dienà būtų nūn.
Palaidų̃ debesų̃ jo vežìmas vos sáugomas
Nudardėjo — sugrį̃žo danguñ.

Puolė šveñtas Elìjas prieš Diẽvą Aukščiáusiąjį:
„Negaliù, negaliù! Tenai žmónės pikčiáusieji.
Bùčiau mìręs ir Teĩsmo dienõs neišvýdęs,
Tavo žõdžiai šventì nesipìldytų.“
O Dievùlis atùtarė: „Jų keliai slìdūs.
Nenorė̃jo priimt̃ mano tañno nūnaĩ,
Įžūlùmą reikẽs jų nutìldyti.
Paminẽs jie manè amžinaĩ!“

Nors tad bùvo gavẽnios Didỹsis Penktãdienis,
Karaliū́nas, tarnùs išgirtúosius prižãdinęs,
Liepia miẽstui iškélt paminė̃jimo puõtą,
Kad pavỹko jam dañgų apšáudyti . . .
Gerta, válgyta, šókta, ulióta, dainúota
Rūsiuos vañgšų ir rū́muos puikiuõs.
Kurie príešinos, ùpėj išmáudyta,
Su gyvãtėm skandìnta maišuõs.

Nieks neàtminė Diẽvą pagárbint Velýkose.
Šiurpiamè sūkurỹ šėlo mìnios pakrìkusios.
Tiktai víens kunigẽlis, visų jau apléistas,
Atlaikýti mišẽlių nukiū́tino.
Jo krūtìnę pripìldė ramìnantis váistas,
Neapsãkomo džiaũgsmo gausùs;
Tartum priẽdas senãtvės jo bū́tinas,
Dalė vìrpančią šìrdį perpùs.

Jis užmìgo ramiaĩ. Girdi, nãktį kas kẽlia jį.
Ko čia kelsis, juk sáugomas Viẽšpaties vãlioje.
Pasižénklina krỹžium krūtìnę ir miñga.
Girdi: añtrąkart tỹliai kas šaũkia jį.
Apsitaĩso pakìlęs, bet vẽliai svaigìngan
Miego príeglobstin svỹra galvà.
Girdi trẽtįkart balsą jis jaũkųjį,
Balsą kẽliantį rỹškiai: „Eivà!“

Atsikẽlė ir bẽga, lyg prõto netẽkėlis.
Girtų gãtvės gi pìlnos, užriõglintos pãkelės:
Kaip pėdaĩ purvinì jie po žẽmę voliójas.
Bėga kùnigas vė̃jo lyg nėšamas,
Tartum rimbais ugnìniais kas čáižytų kójas.
Jau tolì ir už Raĩgardo jìs.
Tfu! Galùlaukėj víeno jo ẽsama,
Net užmiršo maldãknygę . . . Grįš!

Eina eĩna atgal̃ . . . Rodos, viẽtos pažį́stamos . . .
Miesto niẽkur nėrà . . . Na, tikraĩ jojo klýstama.
Jau ir tìkrąją miẽsto vietóvę aptìko,
Bet . . . didžiùlis ten ẽžeras sùpasi.
Žiūri — põterių knỹgos virš vil·nių vainìko
Plaukia plaũkia vandeñs pakraštiñ.
Jis suklùpo, ir kẽlia suklùpusį
Sargas ángelas žeñgdams artỹn:

„Pažiūrėki, kas Raĩgardo viẽtą nūn ùžėmė.
Čia pavãsarį vándens siūbuõs ir vidùžiemį.
Jeigu vándens išsèks — klampios pélkės čia tỹsos.
Atgailaũs čia nugrimzdę netìkėliai
Ir Velýkų varpaĩs skris jų šaũksmas didỹsis,
Kubilnyčioje skambins gyvíems.
Amžių Viẽšpats dulkẽlę juk prìkelia.
Teismo dieną leis kéltis ir jíems —
Pasmerktíems, pasmerktíems!“

15. Jurgis Baltrušaitis

(*20. April 1873 in Paantvardžiai, Gemeinde Skirsnemunė; † 3. Januar 1944 in Paris)

Aus der von Aistis herausgegebenen Sammlung *Poezija*, Boston, Mass., 1948. Vgl. auch J. Aistis und A. Vaičiulaitis, *Lietuvių Poezijos Antologija* (Chicago 1951) 340

Vãkaro giesmė

Jaũ pakálnėn sáulė nusirìto.
Rìmsta, kàs kovójo, veřkė, gýnės.
Sveĩkas, sleñksti póilsio pelnýto,
Sveĩkos, sveĩkos, liẽpsnos vakarìnės.

Tỹlios érdvės niáukias, gę̃sta, smil̃ksta.
Į lizdùs vėlývos krẽgždės skreñda,
Ir širdìs jau rýto pasiùlgsta,
Kibirkštiẽs stebùklo pasigeñda.

Kaĩp altõrių smil̃kalu aptráuktą
Klója žẽmė sàvo taĩnsų plótą.
Daũg ko, álkstant dieną, nesuláukta,
Daũg ko, vařgstant, pràrasta, nustóta.

Teñ, kur sliñko gel̃svos, raũsvos bùrės,
Liẽka áukso víen siaurùtė júosta.
Atsiveřs naktiẽs žvaigždẽtos dùrys,
Greĩt, laivẽli, ràsi tỹlų úostą.

16. Faustas Kirša

(*15. Februar 1891 in Senadvaris, Gemeinde Antalieptė)

Aus der Gedichtsammlung *Tolumos* (Dillingen a. d. Donau 1947)

1

Pava·kariaĩs Dievùlis eĩna
Žvaigždès padègti spin·desiaĩs;
Rudùs lapùs pavẽjui nẽša
Ir mìrusių· žmonių̃ dvasiàs.

Rūkaĩ tylõs sparnùs ištiẽsia.
Sapnañ paskę̃sta au·galaĩ.
Padángėj mìrgančio·j nutỹla
Ir pa·skutìniai vie·sulaĩ.

O Diẽve, tù paiñk ir màno
Širdiẽs audrìngus siau·timùs:
Aš sáulei léidžianti·s nerìmstu,
Ir sáulei tẽkant ne·ramùs.

2

Petelìškės plasnójo žiedùõs . . .
Ežerè tyvuliãvo vanduõ.
Dvi kasẽlės langè kaip linaĩ
Sulingãvo . . . Tai bùvo jinaĩ . . .
Karaláitė palìko pilỹ } In Strophen 2, 3 und 4
Ir širdìs nuo širdiẽs taip tolì. } wiederholter Kehrreim

Blezdingẽlė mėlỹnėn dangaũs
Pasinẽrus atspẽs ir atjaũs
Mano dìdelės láimės dainàs,
Mano dìdelio skaũsmo maldàs . . .

Jau seniaĩ tarp jurgìnų kelỹ
Laukia vienišos pẽdos smėlỹ,
Ir žilvìtis nukóręs kasàs
Tebesáugo šešẽliuos rasàs . . .

Nebežvéngia ir žìrgas laukuõs . . .
Tik gegùtė sodè užkukuõs.
Iš už jūrių marėlių gilių
Aš tavęs aplankýt negaliù.

3

Prie ge·ležìnkelio· trobėlėj
Gyvėna sėnis iř senėlė.
Senėlės žìlas pláukas sklaĩdos,
Ir sėnio iš·vagótas véidas.

Senėliai sėdi priẽ langėlio,
Kur stóvi mìrta iř kryžėlis.
Saulùtė svíedus de·besėlį
Trobėlę prìdengė· šešėliu.

Praẽjo láimės šaũktos diẽnos:
Jaunỹstė, nãktys, mė·nesíenos.
Tiktaĩ sapnaĩs ir a·tminìmais
Senėliai káršina likìmą.

Vagònai pràšvilpė· pro šãlį.
Apsėjo žiežirbo·s trobėlę . . .
Du jáunu véidu švìstelė·jo . . .
Geltónus pláukus taršė vėjai.

Ten jáunos šìrdys švìto láime,
Ir kliūtys ařdėsi saváime.
Gyvėnimu· spindėjo ãkys,
Kaip sáulėj laĩkino·s plaštãkės.

Senėliai žiūri . . . iř išvýdo,
Kaip tráukiniu· jaunỹstė skrìdo;
O põ laukùs skrajója dūmas,
O síeloj àtšvęsta·s ramùmas.

Senėlių žvilgsniai su·sitìko,
Kaip gėlės výstančio· vainìko;
O ãšaro·s, nors sáulėj švìto,
Per liū·dnus véidus nu·sirìto.

Prie ge·ležìnkelio· trobėlės
Į prãeitį· viliója kėlias.
Baigtà dainà. Jausmaĩ išsėkę.
O trau·kiniaĩ vis lėkia, lėkia . . .

17. Jonas Aistis[1]

(*24. Juni 1904 in Kampiškiai, Gemeinde Aukštoji Panemunė, bei Kaunas)

Aus der Gedichtsammlung *Be Tėvynės Brangios* (Thompson, Conn., 1942)

Jaunỹstė

Laisvà, ugnìnga, ne·žabóta,
Kliūčių, jaunỹste, ne·žinaĩ.
Į a·teitiẽs žavìngus plótus
Pirmỹn veržíesi am·žinaĩ.

Kas táu išdrįs pastóti kẽlią?
Kas táu negãlima· atràs?
Tavè sparnaĩ padángėn kẽlia
Prieš sũkuriu·s ir priẽš audràs.

Tavę̃s negą̃sdina· pavõjai
Ir ne·sulaĩko nẽ mirtìs.
Viską̃ pamýnusiai· po kójų
Žygiúoti — tàvo pa·skirtìs.

Einì, lyg ùžtvanka·s išveřtę
Įtūžę srõvės van·denį̃.
Ir šlúoji vìsa, kàs neveřta,
Ir ráuni vìską ìš šaknų̃.

Nešíes krūtìnėj méilės ùgnį
Ir jõsios šìlimą· skleidì.
Žiedų̃, viršū̃nių ir bedùgnių
Gilìus atódūsiu·s girdì.

Tau vi·satà krūtìnėj tvìnksi.
Tu jõsios žíedas i·šdidùs.
Greičiaũ palū̃ši neĩ paliñksi,
Kovódama· prieš pánčius ir ledùs.

Tu vi·sadà einì vis priẽkin.
Vis a·teitiñ akìs kelì.
Gyvẽnimą· ir mir̃tį niẽkint
Vienà tu žẽmėje· galì.

---

[1] Bevor er sich den Namen *Aĩstis* beilegte, schrieb sich dieser Dichter zuerst *Aleksandrãvičius*, dann *Kossu-Aleksandrãvičius* und *Kossu-Aleksandrìškis*. *Kossu* ist eine Umformung des FN *Kúosa*.

18. Bernardus Brazdžionis

(*2. Februar 1907 in Stebeikiai, Gemeinde Pumpėnai)

Aus der Gedichtsammlung *Svetimi Kalnai* (Tübingen 1945)

Auksakalỹs

Dešiñt karãtų — dẽšimt mũsų mė́ilės mẽtų
Į tàvo žíedą, my·limóji, àš dedù.
Manà širdìs širdiẽs tavõsios ne·suprãto,
Ir priẽ altõriaus nu·einì tu sù kitù.

O ve·stuvìnio žíedo týras áukse,
Lašė́k, lašė́k kaip ãšara· šviesì! . . .
Tu nu·einì, o àš kaip láimės láuksiu
Tavę̃s senų̃ svajõnių il·gesỹ.

Prie tàvo vařdo màno vařdas glaũsis,
Ir mẽtai jõ, neláuk, nei·šdildỹs.
— „Čia fìrmos vařdas", — a·tsakýsi kláusiant.
Bet nè, ne taĩp tau a·tsakỹs širdìs.

O ve·stuvìnio žíedo týras áukse,
Žėrė́k, žėrė́k, kaip ãšara· tyrà! . . .
Tu jùngsi juõs, o àš čia víenas láuksių
Sau tõs, kuriõs man žẽmėje· nėrà.

Vãlandos

Kartais vãlandos šviẽsios ir týros
Kaip šilkìnio šaltìnio maldà.
Kartais graũdžios kaip ãšaros bỹra,
Lyg nebū́tų šviesiaũ niekadà.

Kartais vãlandos suñkias, lyg kraũjas,
Kartais lãša, lyg suñkų̃s lašaĩ.
Kartais jų̃, kad sustótų, maldáuji.
Kartais jų̃, kad skubė́tų, prašaĩ.

Traukinỹ

Ant lángo, taĩtum, ãšaro·s,
Šaltì lietaũs lašaĩ.
O tù širdỹ pro ãšara·s,
Pro ãšara·s prašaĩ:

„O ma·lonìngas Viẽšpatie·,
Kol sáulė šviẽst pradẽs,
Vesk mùs, keliùs nušviẽsdama·s,
Vardù viltiẽs žvaigždẽs!“

Aus der Gedichtsammlung *Šiaurės Pašvaistė* (Würzburg 1947)

Tremtinỹs

Kaĩ išklýdom, i·škeliãvom
Ìš tėvỹnės Lie·tuvõs,
Niẽkas kẽlio mùms neródė,
Krìto bòmbos añt galvõs.

Veřkė Nẽmuna·s, patvìnęs
Brólių ãšaro·m, kraujù.
„Ne·priglaũs ten niẽkas mũsų,
Ne·prikelš čia niẽkas jų̃.“

Ir̃ tariaũ sudiẽ beržẽliams,
Ir̃ tariaũ sudiẽ klevámš,
Ir̃ tariaũ sudiẽ kapẽliuos
Ilsintie·ms tėvų̃ tėváms.

Ir̃ kai žẽmė su·dejãvo
Vi·samė tėvų̃ kraštė,
Mán iš tólo pa·mojãvo
O·belẽlė ša·kutė.

Su·girgždėjo sviřno dùrys,
Vėjo várstomo·s žiauriaĩ . . .
Õ gal nè, gal šìrdį dũrė
Teñ pravìrkę vy·turiaĩ?

Gál ten jų̃ giesmẽlės áidas
Šaũkė: „Grį̃žkit a·tgaliõs,
Ne·paklýdę, ne·pražùvę
Sve·timų̃ kraštų̃ keliuõs!“

Ir̃ dabař tą dìdį balsą
Rýtą vãkarą· girdžiù.
Ir̃ dabař visuř aš íeškau
Víen tik tėviškė·s žvaigždžių̃.

Víen tėvỹnė šaũkia màno
Ir̃ svajo·nes ir̃ mintìs,
Ir̃ tikiù — ją màno ãkys
Nórs prieš miř̃tį pa·matỹs.

19. Kazys Bradūnas

(*11. Februar 1917 in Kiršai, Gemeinde Alvitas)

Aus der Gedichtsammlung *Svetimoji duona* (München 1945)

Tėviškės mėdžiai

Tuštì paliktíeji namaĩ
Jau padángių pačių̃ pakraštỹ.
Nỹksta melsvõj tolumõj
Tėviškės mėdžiai aukštì.

Ar man grį̃žtant ródysit kẽlią?
Ar viršū́nės žvaigždžių̃ atsireñs?
Ar nors víeną žãlią šakẽlę
Ràsiu prie šálto akmeñs?

Tuštì paliktíeji namaĩ
Diñgo dangaũs pakraštỹ.
Diñgo melsvõj tolumõj
Tėviškės mėdžiai aukštì.

Plaũkia ùpės[1]

Plaukia ùpės liūliúoja, neša prãeitį mū́sų.
Nesugrį̃žta prieš kálną vanduõ.
Kur keliáusiu, kur eĩsiu, kieno láukiamas bū́siu,
Jei tavę̃s miniojè nerandù.

Visas krãštas čia liñksmas, visas krãštas suėjęs.
Mėnesíenoje blìzga vanduõ.
Pučia lẽkia į krañtą marių ìlstantys vė̃jai.
Tik tavę̃s miniojè nerandù.

Pavãsaris

Plaũkia pavãsario vándens
Į šiltàs paũkãvusias plãtumas.
Į giriàs, tolumõj vos bemãtomas,
Paũkščiai giedódami skreñda.

[1] Jeder erste und dritte Vers dieser zwei Strophen ist durch eine Diärese in der Versmitte je in zwei gleiche Hälften geteilt.

Teka sáulė gyvýbės kėlėja.
O šviesùs, miegą blãškantis rýtmeti,
Lyg paukštėlį iš rañkų tu ìšmeti
Mano síelą į druñgnąjį vėją.

Plaũkia pavãsario vándens
Į šiltàs paũkãvusias plãtumas.
Į giriàs, tolumõj vos bemãtomas,
Ilgesỹs nesuprañtamas skreñda.

20. Vytautas Mačernis

(*6. Juni 1920 in Šarnelė, Gemeinde Žemaičių Kalvarija; † 1944 in Litauen)

Aus der nach dem Tode des Verfassers von VYTAUTAS SAULIUS veröffentlichten Gedichtsammlung *Vizijos* (Rom 1947)

Trečiójì vìzija

Kai víeną rýtą eĩdama·s pro sẽną iř apléistą sõdą,
Per stãtiniu·s viduñ pasi·žiūrėjau,
Tenaĩ virš tveñkinio· praẽjusio·s naktiẽs šešẽliai tiñgūs
Lyg paũkščiai pa·šautaĩs sparnaĩs plazdẽjo,
Ir van·deniñ paliñkusio·s obels šakõj, matýt, seniaĩ jau pa·-
Plevẽno rýto vėjuj. *[džiautà skarà*

Kutaĩ mirgẽjo tařp baltų žiedų, kuriuõs miegùistos bìtės
Varpẽliais to·limaĩs dūzgẽno.
Tarsì iš ũkanų· iškìlo priẽš akìs prisi·minìmai pa·galvójus,
Jog taĩ skarà seniaĩ jau mìrusio·s senõlės màno.

Aš pàžvelgiau·į tẽviškė·s laukùs, dar rýtmečio· tylõj paskeñdusius,
Kai jiẽ přieš sáulę tẽkančią· suklùpę meldės tỹliai,
Ir švie·siamė regẽjime· mačiaũ jaunõsios rũbuose· senõlę skaĩsčią
Iš sẽno sõdo vie·numõs pakỹlant.
Jinaĩ lengvùčiais žiñgsniais pa·sikėlė eĩt per žẽmę kvẽpiančią,
Skaisčiõm akiñ, tarsì kalnuõs du e·žerẽliai gìlūs.

Priẽjo jì upẽlį, kíek pasìlenkė·, rankà vandeñs pasẽmė.
Šaltaĩs šaltaĩs lašaĩs suvìlgė kãktą, lũpas.
Paskuĩ drąsiù mostù laukùs paláimino
Ir vẽl, pečiùs šiltõn skarõn susùpus,
Nuklýdo jì tolỹn, kur to·limañ dangùj du de·besẽliai
Baltì baltì lyg jũroj dù mažì laivẽliai sùpos.

Dabaĩ, kadà einù pro sẽną sta·tiniaĩs aptvértą sõdą,
Kur tven·kinỹs niūrùs, žaliaĩs mauraĩs užžẽlęs,
Tenaĩ, kur lýg tie paũkščiai pa·šautaĩs sparnaĩs
Plevẽna pra·eitiẽs šešẽliai,
Dažnaĩ mataũ, mataũ aš jąˀ jaunõsios rũbais:
Jinaĩ lengvùčiais žiñgsniais prõ vartùs išeĩna vẽliai;
Jos ãkys tókios skaĩsčios, mẽlyno·s, tarsì kalnuõs du gìlūs
[*e·žerẽliai.*
Dabaĩ, kadà širdìs, tarsì keleĩvis týrų smė·lyjè suklùpęs,
Kadà svajõnės, lýg silpnì drugẽliai príeblando·j paklýdę, mìršta,
Dažnaĩ jaučiù gaivìnančiu·s lašùs ant lūpų lãšant
Nuo jõs ekstãzėj i·škeltũ į dañgų piřštų.

Teil III

PROSA

A. Erzählende Prosa

1. Simonas Daukantas

(*28. Oktober 1793 in Kalviai, Gemeinde Skuodas; † 6. Dezember 1864 in Papilė)

1. *Živìlė*

Aus *Darbay senuju Lituwiu yr Žemaicziu 1822* hrsg. von VACLOVAS BIRŽIŠKA und MYKOLAS BIRŽIŠKA (Kaunas 1929) S. 130–132. Übersetzung einer im *Tygodnik Wileński* VII (1819) 113–121 erschienenen polnischen Erzählung von ADAM MICKIEWICZ. Vgl. den Aufsatz von V. MACIŪNAS S. 147 dieses Bandes. Zum Gesamttext vgl. VINCAS LAURINAITIS *S. Daukanto jaunatvės kūryba arba S. Daukanto „Darbay senuju lituwiu yr žemaicziu" 1822 m. ir to veikalo reikšmė*, Kaunas 1936 (Sonderabdruck aus der Zeitschrift *Darbai ir Dienos* V).

Der Text in BIRŽIŠKAS Ausgabe ist aus einer von fremder Hand angefertigten Abschrift abgedruckt. Während das Original mit dem Vokalismus der Mundart der Telscher Žemaiten (wo hochlit. *uo* und *ie* als *ou* und *ei* erscheinen) abgefaßt war, hat der Abschreiber eine Umsetzung in die Mundart der Raseiner Žemaiten (mit *ū* und *ī* anstatt hochlit. *uo* und *ie*) vorgenommen. Doch haben wir hier keineswegs mit einem reinen Mundarttexte zu tun, da viele hochlitauische Lautungen eingestreut sind. Eine kurze Charakterisierung der Mundart findet sich bei G. GERULLIS *Litauische Dialektstudien* (Leipzig 1930) 12–20. Vgl. auch A. SALYS „Kelios pastabos tarmių istorijai" im *Archivum Philologicum* IV (Kaunas 1933) 21–34.

Rechtschreibung. Die Orthographie ist sehr unausgeglichen. Für die Konsonanten werden durchweg polnische Schriftzeichen verwendet, also *w* = *v*, *cz* = *š*, *sz* = *š*, *ż* = *ž*; das velare oder „harte" *ł* wird stets *ł* geschrieben (also *łayke* = *laikė*, *łabay* = *labaĩ*) und das palatalisierte oder „weiche" *l'* stets *l* (also *neprietelus neprieteluy neprietelu* (= *nēprietelius nēprieteliui nēprietelių*), *karalaus* (= *karāliaus*), *nuludymas* (= *nuliūdìmas*), *negalu* (= *negaliù*). Die Palatalisierung von *d* > *dž* und *t* > *č* ist vielfach unterlassen, z.B. *dydy* (= *didžio*), *geydu* (= *geidžiù*), *medeys* (= *mēdžiais*), *wieszpatej* (= *viēšpačiai*), *kunygajksztej* (= *kunigáikščiai*), *siutiu* (= *siūčiù*), *patemy* (= *pačiamè*). Bezüglich der Vokale ist besonders zu beachten, daß *i* für gewöhnlich einen langen Vokal bezeichnet (= hochlit. *y*, *į* oder *ie*), während *y* meist ein kurzes *i* wiedergibt (im Hochlit. ist der betreffende Vokal oft lang, besonders im Auslaut), z.B. *isakimus* (= *įsākymus*), *ira* (= *yrà*), *yr* (= *ìr*), *nusyżemynty* (= *nusižēminti*), *itarty* (= *įtařti*). *tis* (= *tiēs*), *prižastys* (= *priežastìs*), *winy* (= *vienì*), *patis* (= *patiēs*), *diwu* (= *dievų*), *Lituwos* (= *Lietuvõs*); vgl. aber *wynturty* (= *vientuřtį*), *wysyms* (= *visìems*), *pyly* (= *pìlį*), *ipikys* (= *įpỹkęs*), *Żiwily* (= *Živìlė* und *Živìlę*), *i witowy* (= *į vietóvę*), *apjuoky* (= *àpjuokė*). Der Buchstabe *u* gibt vier Lautwerte wieder: *u*, *ū*, *ų* und *uo*. So steht *tu* für *tù* oder *tuõ* (z.B. *tu tarpu*) oder *tų*, *jus* für *jữs* oder *juõs*. Andere Beispiele von *u* für *uo*: *nu* (= *nuõ*), *geruju* (= *geŕuoju*), *tujau* (= *tuojaũ*), *duty* (= *dúoti*), *puły* (= *púolė*), *užpułusi* (= *užpúolusi*). Abgesehen von einigen aus der hochlit. Schriftsprache übernommenen Wörtern (z.B. *niēkas*, *mieliáusis*, *nēprietelius*) steht *ie* stets für *ė*, z.B. *duktie* (= *duktė̃*), *tiewuy* (= *tėvui*), *biega* (= *bėgo*), *turieje* (= *turėjo*), *tekiety* (= *tekėti*), *riedy* (= *rėdė́*), *gymynie* (= *giminė̃j*), *karie* (= *kārėj*), *ukie* (= *ūkė̃j*), *litie* (= *lytė̃j* = hochlit. *lytyjè*), *szyrdie* (= *širdė̃j* = hochlit. *širdyjè*). Die

Diphthonge *ai* und *ei* erscheinen in folgenden Schreibungen: *ai, aj, ay, ei, ej, ey*. Das Präfix *par-* vertritt meist schriftsprachliches *pér-*. Der mundartliche Charakter des Textes bringt es mit sich, daß ein und dieselbe Wortform in der hochlit. Schriftsprache mehrere Entsprechungen haben kann, z.B. *dydy* : 1. = *dìdę* (*dìdžią*), 2. = *dìdžio*, 3. = *didì*.

Kariots, sunus Gedymyna, buwa tame łayke pardietoju Nowogrodeky, kursay turieje wynturty duktery, kuri diel sawa graksztuma yr skaistuma Dijwe buwa wadynama wardu Żiwily. Noris[1] *ana*[2] *buwa yr tejp grakszty, winog*[3] *nenorieje tekìety. Wieszpatej, Kunygajksztej, jauny jaunesny, turtingy turtingesny, jos ronkas meiławа; ana*[2] *wysyms atkalbieje. Wysy tary, jog kunegajkształjty nor*[4] *mergauty wysa sawa amżiu. Nes*[5] *tos atkaklibes kyta buwa prìżastys. Pas Kunygajkszty Kariota buwa jaunykajtys, wadynamas Parojus, ne tiktay graksztus, nes*[6] *wiras galis*[7] *karie*[8] *ir ukie*[9], *milemas dydej*[10] *nu*[11] *Kunygaykszty, kurem karie*[8] *esont, kunygayksztistu walde. Tą Paroju miega*[12] *słaptu*[13] *szirdinga*[14] *Żiwily, tejp jog nieksay*[15] *to negalieje numanity.*

Pagrìżys winа karta Kariots ysz kariu Kriżeiwiu, jeme[16] *rupintis, regiedamas dydy atmayna litie*[17] *sawa dukteris, kurios aszaras, nuludymas aprejszke tiewuy, kas do destys buwa*[18]. *„Yszgama, ne duktie“, suszuka Kunigajksztys ìpikys, „tawa nedoribe, tawa apsylejdyms*[19] *apjuoky numus*[20] *tawa tiewa. Szalyn nu munes*[21], *tu yr tas, kas tawi priwile ant to. Myrsetau*[22] *skaudżiu smercziu!“*

Kunygajksztys, noriedamas wejkej rasty kaltynika, apskelbyna wyso[23] *buwejnie*[24], *ar nežyna kas Żiwiles kaltynika, żadiedamas tam dydes dowynas*[25] *duty, kas anam*[26] *ji yszreyksztum. Winog niekas neatsyrada; kaipogi*[27] *Żiwily buwa milema nu wysu, dielto jog ana wargdinius szelpy yr kajp motina jus guody, daug kartu dar patis tiewa rustibe yr apmauda lengwyna. Parojus, kurio szyrdie noris*[28] *rusieje jo nełajma*[29], *winog linksmu weydu yr dransey*[30] *rumuse Kunegajkszty isakimus jo pylde yr riedy; dieltogi niekas negalieje ji itarty.*

Kunygajksztys, negaliedamas nieka dasyżynoty[31], *pradieje duktery sunkty*[32] *prisypażinty; nes*[33] *ana wys tilieje, ant gała tare: „Mieliausis tiewe, yszpażistu, jog esu kałta dydy nusydiejyma yr newerta tawa paguodas. Winog asz nenoriu prapuldity ontros asabas, idant dydesnej*[34] *neužrustinczio*

---

[1] = *nórs.* [2] = *jì.* [3] = *vienók.* [4] = *nóri.* [5] „aber“.
[6] „sondern auch“. [7] = *gãlįs* „fähig, tüchtig.“ [8] = *kãrėje.*
[9] „im Staatswesen“. [10] = *didžiaĩ.*
[11] = *nuõ* „von“, hier im passiven Satze verwendet, wie im Deutschen.
[12] = *mėgo.* [13] = *slaptà.* [14] = *širdìngai.* [15] = *niėkas.*
[16] = *ėmė.* [17] „im Aussehen“.
[18] *kas do destys buwa* „was für eine Lage war“, d.h. „wie die Sache lag“.
[19] = *pasileidìmas.* [20] = *namùs.* [21] = *manęs.* [22] = *Mỹris táu.*
[23] = *visojė.* [24] „Residenz“. [25] = *dóvanas.* [26] = *jám.*
[27] „da, weil“. [28] „zwar“. [29] = *neláimė.* [30] = *drąsiai.*
[31] = *sužinóti.* [32] = *spáusti, spìrti.* [33] „aber“. [34] = *didžiaũ.*

diwu muna[1] *ant sawyi*". *Paskuo*[2] *jeme Kunygajksztys geruju terautis*[3] *jos kaltynika. Ana ant tu kłausymu nieka neatsakidama, werky yr aszaroje. Ongała*[4] *ipikys, Kunygajksztys pasaky:* „*Busi sudeginta pagal istatimu*", *yr tujau lipe istumty Żiwily i tomsi kalyni. Kas apraszis nuludyma, werksma yr aszaras, kurios mieste rados, kaipogi*[5] *Żiwily dydej buwa nu wysu milema yr už dydej yszmyntynga mergaity turema*[6]. *Żmonis ukynikay*[7] *susyrinkusis biega bureys Kunegajkszti keles*[8] *maldity; nes*[9] *užkitiejusej jo szyrdyi nieka negalieje padarity.*

Tu pacziu łayku, kajp regiejem, kariawos Letuwej[10] *su Gudais, kuri kas karta artynos jau pas pati Nowogrodeka. Kariots Kunygajksztys, noriedamas kik tik*[11] *pastyprinty sawa pyly, yszsiunty Paroju su mažu*[12] *saujely, idant užturietum*[13] *neprietelus iki pasyriedont*[14]. *Parojus, noris*[15] *yr łyiku saujely*[16] *yszsiunstas*[17], *pargalieje du kartu Gudu dydes dauges*[18] *kruwynose muszose yr but*[19] *lig paskuoju*[20] *yszkyrtys, kad naktys nebut užpułusi.*

Apgulys ontgała[21] *Parojus Gudus patemy*[22] *abaze, sugriża pats i miesta, kursay priimtas nu wysu kaipo pargalietojes yr yszganitojes su dydżiu dżiauksmu*[23] *yr linksmibe buwa. Kariots pats Kunygaiksztys su wysu*[24] *sawa yszkylmy Paroju i sawa rumus parwedy yr łabay jem*[25] *diekawoje už pargales, jo kontribe dydej gyrdamas. Kad tynay*[26] *atsytyka anuodu*[27] *winudu*[28], *Parojus puly po kojes*[29] *kunygajkszcziui, tardamas:* „*Szytaj, Kunygajkszty, Wieszpati muna, pargaliejau tawa neprietelus; rasy padies Diwaj mun*[30] *jus*[31] *iki paskuje*[20] *ysznajkinty. Už ta muna wysusteigyma*[32] *ne geydu nu tawys kytu dowanu, tyktaj, idant mun*[30] *lejstumy kunygajkształty Żiwily už muni*[33] *ysztekiety; asz už tą łoska tau tarnausiu muna turtajs yr muna giwibu*"[34].

Kariots on[35] *to rustus pasyrody, tardamas:* „*Parojau, tu muni yr linksmyni yr rustyni. Dżiauguos gyrdiedamas tawa garbyngus darus*[36], *bet rustynuos, jog asz negalu tau duty to, ko tu rejkałauji. Tu żynaj, jog musa*[37] *boczej, dydy kunygajksztej Lituwos, niekuomet nelejda tekiety sawa dukteryms ne už kunygajkszczius, dydesnej dar*[38] *už sawa tarnus. Nepadoru ira, kad kas sawa dydistas*[39] *ne ontur*[40], *ligy daly*[41] *yr tam, kurs ysz sawa łajmas*[42] *dydżiuojes. Teip tataj muna duktie apjuoky tiewa numus. Winog*

---

[1] = *màno.* [2] = *paskuĩ.* [3] = *teiráutis.* [4] = *ant gãlo.* [5] „da, weil".
[6] = *tūrimà* (= *laĩkoma*). [7] „Bürger". [8] = *kẽliais.* [9] „aber".
[10] = *lietùviai.* [11] = *kiek tiek* (= *šiek tiek*). [12] = *mažà.*
[13] = *užtūrėtų* (= *sulaikýtų*). [14] „bis er gerüstet wäre". [15] = *nórs.*
[16] = *tieka saujelè* „mit einer so kleinen Schar".
[17] = *išsiųstas.* [18] = *daugýbes.* [19] = *bútų.* [20] = *paskùjo.*
[21] = *ant gãlo.* [22] = *pačiamè.* [23] = *džiaugsmù.* [24] = *visà.* [25] = *jám.*
[26] = *tenaĩ.* [27] = *jiẽdu.* [28] = *vienu dù.* [29] = *kójas.* [30] = *mán.*
[31] = *juõs.* [32] = *visą steigìmą* „ganze Anstrengung, Leistung".
[33] = *manè.* [34] = *gyvýba* (= *gyvýbe*). [35] = *añt.* [36] = *dárbus.*
[37] = *mūsų.* [38] wörtlich „um so mehr", hier aber „um so weniger".
[39] = *didỹstas* (= *didỹstės*). [40] = *ant-tūri* (= *užlaĩko*). [41] = *lýgia dalià.*
[42] = *láimės.*

asz ne tykiu, idant tu butumy prižasty tejp dydy paržengyma[1]*; wyinog turiesy mun paskuo aiszkej aple*[2] *tą apsakity, o asz žynosiu, ką darity.*“

Po toky pasybiłojyma parsyskyide[3]*, wyns ontra neapkyisdamu*[4]*; Parojus, jog Žiwilys negalieje yszlûsoty; Kunygajksztys szyrdie rugoje ont Parojaus, jog ansay*[5] *ne tiktay jo duktery prapuldy, bet paczius neprietelus pargalieje, idant paskuo patsaj pasydaritum kunygajkszcziu. Dieltogi dumoje, kaip ji*[6] *galietum nugałuoty. Winog nedrisa to teip weykej darity, idant ukynikaj neyszpaiktum ysz dyde meyle diel Parojaus, kuryi ji*[7] *sawa yszganitoju wadyna. Beto dar kontriby yr narsiby Parojaus buwa rejkalinga diel pargaliejyma neprietelu.*

Rita meta[8]*, tai ira dina szwentyis Perkuna, Kunygayksztys Kariots ketyna Žiwily degynty.*

Tu tarpu Iwons[9]*, karwedis Gudu, su wysu*[10] *pargalietas nu Parojaus, łaukdamas paskutyny siuty, rimoje abaze, apgultas nu Lituwiu, nežynodamas patsaj ką bedarity, kad teip rimojentem*[11] *sako, jog swetymas karis juodose szarwose ateje i jo abaza. Iwons lipe jam pasyrodity, kursaj ant žody rodos yr teip tar*[12]*: „Karwedi Iwony, asz esu Parojus, kursaj tawi du kartu pargaliejau yr tawi apgulys dabar turiuos*[13]*; ateitu*[14] *yszduty tau buwejny Kariota, ji paty su turtajs yr kareiwejs, bet tu mun tury prisikty, jog nieka pykta nedarisi ukynikams, i witowy iejys*[15]*, yr jog leysy mun Kunygajksztajty, kalynie esonty, už žmona paturiety*[16]*.*

Iwons wys[17] *prižadiejys Parojuy, eyt*[18] *su jumy*[19] *i paty buweiny Kariota. Tujau nugonstis*[20] *yr bruzdesis wysame mieste paskida. Ukynikaj, kuri pargrobusis*[21] *ginkła norieje užturiety*[22] *ieynonczius*[23]*, tujau kryta. Lykusiiej turieje nusyžemynty yr pasyduty sawa neprietelems.*

Tu tarpu Parojus łaužas i kalyni yr rand[24] *tynaj, gayłu wejziety, Žiwily sawa miegamojy*[25] *yszbałusy, rustu*[26]*, on sziaudajs pamesta tumseme kalynie, kuri pawidusi*[27] *Paroju tujau apałpa.*

Skubyno ysznesze aną[28] *i ulicze*[29]*, idant atgaiwintum. Wysejp aną tynaj kutyneie, bet ana to nejuta; žmonis subiegusis winy waitojy, kyty werky, Žiwilys gailiedamyis; winog ana to nebnumane. Ongała*[30] *parkiele*[31] *sawa poikes*[32] *akis yr, regiedama sawi nepažistamajs karejwejs apstota, nusymynusy tary: „Kas tyi do wiru?“*[33] *Parojus anaj*[34] *atsaka: „Nebyjokes, muna miegamojy*[35]*, tai ira karejwej Iwona, mudums*[36] *nełaymu atmonitojaus.*“

---

[1] = *prasižengìmo.* [2] = *apiẽ.* [3] = *pérsiskiedė* (= *pérsiskyrė*).
[4] = *neapkęsdamù.* [5] = *jisaĩ.* [6] = *jį̃.* [7] = *kuriẽ jį̃.*
[8] = *rýto mẽtą* „am Morgen“. [9] Iwan. [10] = *sùvis.* [11] = *rymójančiam.*
[12] = *tãria.* [13] = *tūriúos* (= *laikaũ*). [14] = *ateinù.* [15] = *ję̃jęs.*
[16] = *patūrėti* (= *palaikýti*). [17] = *visa.* [18] = *eĩna.* [19] = *juomi* (= *juõ*).
[20] = *nuogąstỹs* (= *núogąstis*). [21] = *pagróbusys* (= *pagróbę*).
[22] = *užtūrėti* (= *sulaikýti*). [23] = *įeĩnančius.* [24] = *rañda.*
[25] = *mẽgiamąją.* [26] = *rūstù* „es ist zum Zornigwerden“.
[27] = *pavýdusi* (= *išvýdusi*). [28] = *jã.* [29] „ins Freie“.
[30] = *ant gãlo.* [31] = *pakẽlė.* [32] = *puikiàs.* [33] = *kàs tie per výrai?*
[34] = *jái.* [35] = *mẽgiamóji.* [36] = *mùdviejų.*

Żiwily ant tu żodżiu wieł apałpa; bet tujau atsybudusi pagrobe ysz paszone Parojaus kaławyja yr szyrdy jem winu siutiu parwiere, tardama: „Zdraicy![1] *tu tiewainy*[2] *sawa už nieka turiejey*[3]*, kad tu aną pardawej už truputi muna grakształuma neprieteluy; teip tataj tu mun užmokiejey muna miegus*[4] *yr muna jaunas dinas!" (Tą sakidama, szyrdy Parojuy parwiere). „O jus, ukynikaj, tartumi kaip ne jums asz cze kalbieczio; ką*[5] *nepůłat ant gałżudiu*[6] *jusa*[7] *brolu?" Isztaridama tus*[8] *żodżius, meties su kruwynu kaławyju ant neprietelu yr jus graudena. Ukynikaj tynay, butumgi*[9] *it wiliczy parwerty, grob*[10] *ginkła yr grud*[11] *neprietelus łaukon isz wijtowe. Żiwily tu tarpu, atbiegusi pas Kunygaikszty tiewa, krint po kojų yr myrszt, tardama tuodu żodżiu: „Tiewe muna!" Pałajdoje aną tis kałnu arba kapajs Mindowys*[12] *Karalaus yr tynay tejpat*[13] *mynawone*[14] *kałna supile yr medeys apdylgy atmynymo tos garbingos karienys*[15]*, kurios warda szendin dar motinas aple Nowogradeka giwenonczes mynawo*[16] *sawa duktyryms. Teip tada netiktay winy wiryszkey sawa kontribe yr narsibe gine Lituwos uky*[17]*, bet yr motryszkoses ligy daly jos neprietelus sawa doriby yr dransibe*[18] *graudyna. Aiszkej yszpažistu skaytitojuy, jog skaycziau darus Greku yr Romanu yr kytu gymyniu, winog nekokio*[19] *gymynie teip garbingas mergaites neradau.*

2. *Lietùvių bũdas*

Aus *Būdas senovės lietuvių kalnėnų ir žemaičių* hrsg. von J. TALMANTAS (Kaunas 1935) 52–58. Die erste Auflage wurde von Daukantas selbst besorgt im Jahre 1845, unter dem Decknamen *Jokūbas Laukys*. Eine zweite Auflage erschien 1893 in den Vereinigten Staaten, aber in einer Sprachform, die, weil der hochlit. Schriftsprache angepaßt, vom Original stark abweicht. Die von Talmantas herausgegebene dritte Auflage stellt einen Kompromiß zwischen den beiden früheren dar, indem zwar die Rechtschreibung die der heutigen Schriftsprache ist, charakteristische Wortformen (im allgemeinen, doch nicht durchwegs) und der ursprüngliche Satzbau aber beibehalten sind. In dem hier vorgelegten Stücke sind Abweichungen von Talmantas' Redaktion in den Fußnoten mit dem Sigel T vermerkt. Der Text ist, mit der freundlichen Beihilfe von Kollegen SALYS, žemaitisch akzentuiert. Eine vollständig nach der heutigen Schriftsprache hin ausgerichtete Ausgabe dieses Lesestückes findet sich jetzt bei M. LUKŠIENĖ und Z. ZINKEVIČIUS, *Simonas Daukantas. Rinktiniai raštai* (Vilnius 1955) 169–175.

Daukantas sucht seiner Darstellung durch Quellenverweise einen wissenschaftlichen Anstrich zu geben. Doch sind diese Verweise äußerst unzuverlässig. Schon seinem Zeitgenossen SIMONAS STANEVIČIUS erschien DAUKANTAS nach den von J. LEBEDYS *Simonas Stanevičius* (1955) 201 gebotenen Auszügen aus Briefen „mehr

---

[1] „Verräter". [2] = *tėvỹnę*. [3] = *tūrėjai* (= *laikeĩ*).
[4] = *mėgus* (= *pamėgìmą*). [5] „warum?"
[6] = *galžudžiũ* (= *galvažudžiũ*). [7] = *jũsų*. [8] = *tuõs*.
[9] = *bútų gi* „als wären sie". [10] = *gróbia*. [11] = *grůda*.
[12] *Mindowe*, litauischer König des 13. Jahrhunderts, heute *Mìndaugas* genannt.
[13] = *taip pàt*. [14] = *minavõnei*. [15] „Kriegerin". [16] = *minavója*.
[17] „den litauischen Staat". [18] = *drąsýbe*. [19] = *nė kokiõj*.

als Schönredner denn als gründlicher Geschichts- und Geographieforscher". Besonders häufig zitiert er HELMOLDS Chronik der Slaven aus dem 12. Jahrhundert, wo aber von den Alt-Preußen die Rede ist; außerdem THEODOR LEPNER, der im Jahre 1690 ein Büchlein *Der preußische Litauer* (stark gegen die Litauer voreingenommen) schrieb, erstmals gedruckt 1744 in Danzig, neu herausgegeben im Jahre 1848 in Tilsit von K. A. JORDAN, Pfarrer in Ragnit. Oft macht Daukantas von seinen Lesefrüchten einen Gebrauch, der der Intention der Quelle widerspricht. Die Berufung auf eine im Jahre 1588 erschienene Homiliensammlung von Daukša ist offenbar ein Irrtum, da ein solches Werk für jenes Jahr nicht nachweisbar ist.

Teĩp[1] *pérveizėjus nóris paviršiuo krãštą ir namùs senóvės lietùvių, dabaĩ reĩkia žvìlgterėti ant jų bũdo ir dabõs. Jaũ nuo tõ, kã iki šiõl pãsakojau, rẽgima yrà, jog jų krãštas, óras ir ertì namaĩ ne víen nelẽpino, bet kuo didẽsniai skùdrino ir stìprino tenaĩ brũzti teĩp, jog vargù vaĩgą reñdamys namosè, diĩrvose ir gìrėse ne víen netìžo, bet į gélžį*[2] *supéntėjo. Nèsgi nei žiáurus óras, nei nuožmì*[3] *žvẽrys nenùgrėsė jų̃ įsikùrti traškančiosė gìrėse, neĩgi jíems tenaĩ kruvinì vaĩgai įkyrẽjo, kaipógi šiandiẽn dar, drą̃sinant rūpesnìngą žmõgų, yrà sãkoma: „Kuĩ diñgsi, gývas į žẽmę neįlį̃si, reĩkia ant svíeto vaĩgti kol gyvám."*

Visì bùvo áugumo vidutìnio, ne teĩp smùlkio[4]*, kaĩp rìmto ir petėjè*[5]*, výrai žaliū̃kai, su visù*[6] *sutìkę; nèsgi šiandiẽn dar yrà tãriama: „Žinià, výras, kóks parìtus, tóks pastãčius"*[7]*, arbà: „Ilgas tę́vas merginỹkas*[8]*, trumpas drū́ktas darbinỹkas"*[9]*. Nèsgi kaip gìrėje medžiùs žemùs ir stambiùs regėjo nuo vẽtrų ir áudrų nepãveikiamus, tai tãrė, jog ir žmónys*[10] *ne teĩp aukštì ir smuklì*[11]*, kaĩp stambì*[12] *ir resnì žaliū̃kai yrà gãlintys prieš vargùs ir nėlaimas sténgti. Visì bùvo ne teĩp didelì, kaĩp áugaloti, stovỹlos stačiõs ir gašiõs, áugumo skáisčio*[13]*, kalbõs drąsiõs ir sukriõs, ãkys žydraĩ raĩnos, kū́no dìdžiai bálto, véido daugiaũs pailguõtino nekaĩp ãpalio*[14]*, kuriõ į̨linkmės daugiaũs áiškios, neįsmẽgusios ródėsi. Jaunúomenė lig 40 mẽtų skùtos, idañt paskuõ tánki barzdà vẽpūtiniais*[15] *susisùkusi ant žandaĩs niūksótų*[16]*. Plaukaĩ támsi*[17]*, už aũsìs sukastì, kurių̃ kãsos į ùžpakalį nudrìbusios, vẽjo sklaĩdomos, it arklių̃ karčiaĩ, plaĩkstės. Ant galvomìs sklãstai it diĩrvoje vãgos taukšójo, uõstai it kùškiai iš pãnosės kýšojo, nuo kurių̃ gẽriant ar*

---

[1] T *taip*; so im ganzen Stück. [2] T *geišį*. [3] = *nuõžmūs*. [4] = *smùlkaus*.
[5] = *petyjè* „breitschultrig". [6] *su visù* = *vìsiškai*.
[7] „ein kugelrunder Mann, der gleich groß ist, ob man ihn zu Boden wirft oder auf die Füße stellt". Daukantas beruft sich hier auf *Theod. Lepner. VI s. 49. 51.* Tatsächlich steht in Jordans Ausgabe S. 30: „Es giebet unter unsern Littauen große, starcke, dicke, mittelmäßige und auch kleine Leute, ja auch gar Zwerge".
[8] = *merginiñkas*. [9] = *darbiniñkas*. [10] T *žmonės*. [11] = *smùklūs*.
[12] = *stambūs*. [13] = *skáistaus*. [14] = *apalaũs*. [15] T *vėputiniais*.
[16] T *niūksotum*. DAUKANTAS zitiert hier aus OVIDS *Tristia* V, 7 die Zeilen 49–52, wobei es ihm auf Zeile 50 ankommt: *Oraque sunt longis horrida tecta comis*. Diese Stelle wurde herangezogen, da in Zeile 52 von den Getae die Rede ist, welche Daukantas mit den von ihm für die Vorfahren der Litauer gehaltenen Goten identifiziert.
[17] = *támsūs*.

válgant, ìt nuo pėdų̃, varvėjo[1]*. Póvyzos drąsiõs ir maloniõs, ant kõžno véidu narsýbė ir kantrýbė žydėjo, o malónė ártimo kiekvíeno širdėjè*[2] *klestėjo. Stovylà, kalbà ir kõžnas žiñgsnis réiškė visùs liúosus ėsančius, iř dejà tám, kàs neteisìngai rankà kurį tarp jų̃ palytėjo ar žodžiù užgãvo; tàs ant vietà žègterėjo; nèsgi kẽlio nedorám nėlenkė, kaipógi šiandiẽn tãriama yrà: „Kai smõgsiu, tai žègterėsi; šuõ ant uodegõs nunèš, ir tõ pakàks", arbà: „Kaip blõkšiu, taĩ ir pasmìrsi ir tuomì tesitėnkinsi", arbà: „Pūstà tavę̃s ar manę̃s"*[3]*, tai yrà: „Tepùsto vėjai tãvo viėtoje ar mãno krìtusio"; „Kas mãno rañkoje, tas tãvo kãktoje", tai čià: „Ar tavè, ar manè ráus gìltinė; lìksiu, nelìksiu, bet kìbsiu", nuo kõ*[4] *tãriama yrà: „Tas eĩt", sãko, „ant víeno"*[5]*. Todė̃l ir lykìnis skaitliùs 3, 5, 7, 9 yrà láimos skaitliù vadìnamas; kaipógi kanaunỹ-kas*[6] *Daũkšas dar mėtuose 1588 sãvo pamóksle ant 22 (antrõs) nedė̃lios minavótinus žodžiùs ìštarė ir teĩp sãko: „Bet võs žodeliù pažeistì bróliui sãvo kãklą ãtima"*[7]*. Visì pãkenčiantys šaltį ir alkį ištūrintys*[8]*, dárgana ir spėigu niėkiną, nèsgi sãkoma tebėrà: „Keñtančiasis pãkenčia"; kalbojè ir elgìmęsi per vìs tiėsą sáugojantys ir mýlintys, kaipógi tãriama yrà: „Melãgis pasáulę pėreis, bèt nelgrį̃š", arbà: „Melãgiui paskuõ ir tiėsą sãkant niėkas nèbtiki". Sãvo ketėjimuose ir veikìmuose rýžusys ant ko nórint, nepesnójos, neánkstės, bet atlìkdavo ir dìrbo nuveiktinaĩ. Todė̃l kiekvienamè dárbe ir at-likimè klotìs bùvo; nèsgi visì sáu dìrbo, elgìmęsi gõdą, o rýžimęsi atìdę ródė; nèsgi nė víenas nenorėjo begėdžiu bū̃ti; ką̃ pradėjo, tą̃ ir nùbengė; kõžnas sãvo núopelnu ir ùždarbiu kãkinos, svėtimo nėgeidė, minėdamys ne sáulės ámžių gyvénsiantys; velìuo sãvo tuřtų nekléido, dovenų̃ nedrėpino, atminìmą ne vežìmą*[9] *dãrė, kiekvíenas su rýtu*[10] *gyvėno, áukso ir sidãbro nėgeidė*[11]*, nèsgi niėkam riñkliavų nemokėjo; ūkės dūmoje ir jõs reikaluosè tarp visų̃ kliáutis ir vienýbė bùvo, kõžnas šelpė reikaláujantį ir gélbėjo gaĩštantį. Viėšės jų bùvo méilės žénklu, nė žmonỹstos, ìšeigoje bùvo padorùmas, o žmonỹstoje*

---

[1] DAUKANTAS verweist auf *Lepner VI s.* 49. Vgl. JORDANS Ausgabe S. 31: „Einige haben lange Bärte, welche über beyde Lefzen hängen, darinn sie im Trincken ein ziemliches Bier einnehmen und weg tragen können, einige Kurtze; Jener Art tragen die alte, dieser die junge Männer."

[2] = *širdyjè*. [3] „Zum Henker mit dir oder mit mir!" [4] „womit".

[5] „Er geht aufs Ganze", d.h. „auf Leben und Tod". [6] = *kanauniñkas*.

[7] DAUKANTAS verweist hier auf DAUKSZA, Omilje w Wilnie 1588 pag. 360. Tatsächlich stammt das Zitat aus DAUKŠA's *Postilė* (1599) S. 361, wo die betreffende Stelle folgendermaßen lautet (in moderner Umschreibung): *Nes ką apie tuos tarysime, kurie ne tiektai artimiemus atlaist nenori, bet vos žodeliu pažeisti, broliui savam kaklą atima, norint jiemus Viešpats Dievas ne vieną kartą kančias peklos ir amžinas atlaido.*

[8] T *išturintys*.

[9] „ein kleines Andenken (als Zeichen des guten Willens) und nicht eine Wagenladung (von Geschenken)".

[10] „mit dem Blick auf den morgigen Tag, in die Zukunft", d.h. „sparsam".

[11] In einer Fußnote zu dieser Stelle zitiert DAUKANTAS aus HELMOLDS (12. Jh.) Chronik der Slaven: *aurum et argentum pro minimo ducunt.* Die zitierte Stelle bezieht sich aber auf die (alten) Preußen, und nicht auf Litauer.

viẽžlybumas. Skolõs ir paklãnų nežinójo, nèsgi visì vìso pértekusys bùvo ir svetimų̃ prãmonių nẽgeidė, pačių̃ ãpdaras visíems padoriù bùvo; drabùžėje[1] *ir valgėje*[2] *nelẽpinos, ir jei kàs ant tõ slýgo, tą̃ ìštižiu vadìno; vařguose kantrýbę ir stangýbę, o dúmoje ìšmintį ródė; vìltėje*[3] *negùro, paskutìnėje*[4] *nenusìminė, o žadẽtojo*[5] *nenusigañdo, nẽlaimoje neįsipýlė, láimoje nedidžiãvos; dėl tõ kãrėje narsýbė, úkėje dorýbė ir teisýbė per ámžius tarp jų̃ klestẽjo, nóris jų namų̃ dùrys ant mẽdžio kãškomis girgždẽjo; nèsgi šiandiẽn dar sãko: „Iš báimės mìrusiam bezdalaĩ skaĩbina". Ką̃ širdėjè*[6] *turẽjo, tą̃ ir žodžiù réiškė; ne kìltis, ne tuřtai, bet išmintìs ir dorýbė, nuo visų̃ pritirtà, kiekvíeną į vyresnýbę kẽlė, nèsgi visì lýgi*[7] *bùvo, ir teĩp, kas narsẽsnis kãrėje, tas ir vyrẽsnis, kas dorẽsnis, išmintingẽsnis ir teisẽsnis, tas tiesõs*[8] *súole*[9] *sėdẽjo, tařdamys: teisiám ir Diẽvas pãdeda. Atlikìmas dárbo ar reĩkalo jų džiaugsmù bùvo, o póilsis po vařgų — linksmýbe, nèsgi vejà paklotè, dangùs apklotė, o alkúnė ar akmuõ pãgalve bùvo; krùviną prãkaitą nubraũkus, gìrėje vařgus, keliãvus, kariãvus ar suñkį*[10] *dárbą po žiáuriu óru nubeñgus, visu didžiáusiu bùvo džiaugsmù prie šventõs ùgnės*[11] *pasišìldyti ir tuomì savè ant didẽsnių vařgų pãstìprinti.*

Pãžinės tarp jų̃ ne vyliù, bet bendrýba bùvo; turtùs ne lẽbausenai, bet astañkai krósvė, minẽdamys, idañt, rãdusis reĩkalui, nereĩktų nuo svẽtimo prašýti, kas dár piktẽsniai, nuo nẽprieteliaus maldáuti, ir kàd it teĩp nenutìktų[12]*, kaip tíems piemenìms, kuriẽ, vilkáms bañdą apnìkus, šunìs lãkina. Niẽkų dárbu*[13] *neužsìėmė, úkės ar líetos*[14] *reikalaĩs terũpinos, kaip šiandiẽn dar sãko: „Tàs niẽkam líetai*[15] *nẽdera"*[16]*. Mãža ką teįgãvusys ar teįsteĩgusys ir tuomì džiaũgės, tařdamys: „Vilkui bẽgus, lãb*[17] *ir uodegà". Tàs tarp jų̃ turtìngu vadìnos, kas nuo svẽtimo niẽko nereikalãvo. Pãtys vìską*[18] *atlìko, per kitùs niẽko nedìrbo, minẽdamys tą pãtarlę: „Šuõ šùnį, šuõ šùnį, šuõ úodegą vìks"*[19]*. Ketančiám ne jõ protù ir galià kokį nóris dárbą užsiiñti linkẽjo išmintìngai nuo tõ liáuties, tařdamys: „Vargãli*[20]*, niẽko nepẽši". Ką nórint veĩkdamys ar dìrbdamys vìs į gãlą veizẽjo, kaip šiandiẽn yrà tãriama: „Veizėkim", sãko, „kám čia tèks šũdinasis gãlas". Vienýbė, teisýbė ir méilė ártimo tarp visų̃ klestẽjo, bróliais víenas kìtą vadìno. Rãštinykai*[21] *tų gadýnių negãli atsigìrti jų būdo, ir teĩp rãšo: „Lietùviai*[22] *yrà dìdžiai*

---

[1] = *drabùžyje.* [2] = *valgyje.* [3] = *vìltyje.*
[4] „in Zeit schwerer (höchster, äußerster) Not". [5] „das Unausweichliche".
[6] = *širdyjè.* [7] = *lýgūs.* [8] T *tèisos.* [9] „auf der Gerichtsbank".
[10] = *suñkų.* [11] = *ùgnies.* [12] T *nenutiktum.*
[13] „nichtsnutziges Tändeln, Trödeln, Bagatellen". [14] T *lètos.* [15] T *lètai.*
[16] „taugt zu nichts Gutem". [17] = *lãba* „etwas Gutes". [18] T *visa.*
[19] „Ein Hund schickt den andern und der letzte wedelt mit dem Schwanz", d.h. es wird nichts getan. *vìks* ist eine Verbalinterjektion mit der Bedeutung „mit dem Schwanz wedeln".
[20] „du Armer!" [21] = *rãštininkai.*
[22] In einer Fußnote sucht DAUKANTAS diese Charakterisierung der „Litauer" durch folgendes Zitat aus HELMOLDS (12. Jh.) Beschreibung der Preußen zu bekräftigen: . . . *homines (Lituani) multis naturalibus bonis praediti humanissimi erga*

gerõs širdiẽs ir gailìngi žmónys; jûros skeñdinius, nuo jûros vagiũ ãpniktus, jûroje gélbi; pakeleivìngus ir nuvařgusius prašaleičiùs šelpia; tarp sãvo žmoniũ kam nóris nutìkus nẽlaimai, bejè krùšai javùs pamùšus, ar ugnãlei aplañkius, tuojaũ visì susìmeta ir pavařgėlį sùšelpia. Žýdai pãdegiai, pasimẽtusys jų širdiẽs meilingumù, pragyvẽna ir praturtẽja riñkdamies; kuriuõs nóris nekrikščiónis teip pàt šelpia."[1] *Sargũ, šiekštų, pìlių ir sũdų nežinójo, nóris mẽdžio sklą̃stis jùtryna, o žõdis raštù bùvo; nèsgi tadà pačiũ bõčius ten pàt namiẽ kiekvienám sãvo lazdà teisýbę ant nùgara ãttiesė, pačiũ kalbà baũsdamas; ir teĩp, senù įpročiu šiandiẽn dar sãkoma yrà: „Dúok žõdį! žõdis atẽjo", arbà: „Kas yrà žadẽta, tą reĩk ir attiẽsti"*[2]*, arbà: „Tai senũjų žõdis!" Liuosýbę sãvo per vìs mylẽjo ir godójo, už kurią visõs pasáulės áukso nebútų ẽmusys; todẽl dar ir šiandiẽn tãriama yrà: „Liúosas lãb*[3] *ir po kerè begyvẽna"; atkaliaĩ vergýbos neapvežẽjo ir už velniũ dárbą turẽjo, tařdamys: „Vélnias táu", sãko, „tevergáuja, ne žmogùs"; o tíems, kuriẽ tãrė*[4] *jíems vergáuti ir kentẽti, džiùgindamys juõs laimingesnè ãtente*[5]*, visadõs vienókį ãtsaką dãvė, tařdamys: „Lig sáulė patekės, mùms rasà ir akìs išẽs"*[6]*. Todẽl viršiaũs minavótas rãštinykas*[7]*, beñgantis septynióliktam ámžiui gyvẽnęs*[8]*, aprašýdamas lietùvių bũdą, sãko: „Javùs sãvo pasileñkusys nuo pat žẽmo nupiáuna ir daĩliai sùdeda ir sùriša, o*

---

necessitatem patientes; qui etiam obviam tendunt iis, qui in mari periclitantur, vel qui a piratis infestantur, ut eis subveniant. Die Partie „*(Lituani)*" findet sich weder bei HELMOLD, noch in dessen Quelle Adam von Bremen, ist also von Daukantas interpoliert.

[1] Für dieses ganze Zitat beruft sich DAUKANTAS auf HELMOLD. Tatsächlich ist der zweite Teil von LEPNER beeinflußt. Vgl. JORDANS Ausgabe S. 53: „. . . nach solchem erlittenen Feuer-Schaden an den Gebäuden (zu deren Aufrichtung sie von Churfürstlicher Durchl. etwas Frey-Holtz erhalten) wie auch dem Getreydigt und anderer Haabselichkeit nehmen sie von dem Amt, oder den Priestern, oder auch von denen ihnen vorgestellten Land-Schöppen ein schriftlich Zeugnis ihres Schadens und bemühen sich so viel zusammen zu betteln, als ihnen nöthig ist. Sie unter einander kommen auch solchen abgebrannten Leuthen (wie auch andern gemeinen Bettlern, welche sie nicht gerne leer von sich abweisen) mit Getreydigt, Brodt, etwas Gelde und dergleichen zu Hülffe." Nach mündlicher Mitteilung von Kollege SALYS bestand dieser Brauch in Russisch-Litauen noch zu Beginn des 20. Jahrhunderts.

[2] DAUKANTAS zieht hier *Lepner XI s.* 105 heran. Vgl. JORDANS Ausgabe S. 34: „Es scheinet, daß sie vor Alters steif gehalten, was sie zu gesaget, denn sie sagen im Sprichwort: *Kas žadẽta yra, tur bũti attesẽta.* Was zu gesaget ist, das muß gehalten werden."

[3] *lãb = geraĩ.* [4] *= pàtarė.* [5] T *atenčia.*

[6] Hier zitiert DAUKANTAS aus HELMOLD: *nullum inter se dominium patiuntur*, und fügt dann bei: = 2. *Lepner VI s.* 60. Doch findet sich bei LEPNER nichts hieher Passendes. Im Gegenteil, S. 33 von JORDANS Ausgabe lesen wir: „. . . im Reden weiß der Littau die ihm Vorgesetzte, wie auch andere im Ehren-Stande Lebende, mit angenehmen Worten zu beehren . . . Die Bauren in Groß-Littauen und Szamaiten bezeugen sich noch viel sittiger und demüthiger, als welche sie sich bis an die Erde bücken."

[7] Gemeint ist THEODOR LEPNER. [8] T *gyvenąs.*

dvãro javùs įsirėžusys piáuna, áukštus ražùs palìkdamys; jei kurìs gẽras žmogùs bũtų teip dìrbęs kaip sáu, tad kitì tuojaũ tỹčiojasi iš jõ ir juõkias tařdamys: 'Mùlki, ar tu nóri põno gõbį tãvo dárbu užkãkinti?'; toksaĩ žmogùs yrà nuo jų̃ neãpkenčiamas"[1]. *Namų̃ sãvo niekadõs neužmiršo, nèsgi kamè keliãvusys, vařgusys ar viẽšpačių rū́muose linksminusys, visadõs namų̃ sãvo ilgėjos, todẽl šiandiẽn dar sãko: „Sãvo namáitėje*[2]*, kad ir smilgáitėje", arbà: „Nóris ùbagu bū́čiau, bet namų̃ sãvo neužmirščiau", arbà: „Nuliūdo, ar ne namùs pardãvęs", ką daĩnės pãčios dar šiandiẽn tebstigavója —*

„Oi eĩsiu, eĩsiu,
Aš čià nebū́siu,
Čià ne mãno namẽliai,
Čià ne mãno tėviškẽlė,
Čià juodà dúona,
Ir tõs nedúoda.
Skaũsta mãno širdẽlė:
Ilgiaũs pabū́siu,
Toliaũs sudžiū́siu,
Kaip nendrẽlė svyrúosiu" ir t. t.

2. Motiejus Valančius

(*16. Februar 1801 in Nasrėnai, Gemeinde Salantai; † als Bischof von Samogitien 17. Mai 1875 in Kaunas)

Aus *Istorije szwęnta senoje istatima. Nu sutwierima pasáules lig użgimima Kristaus Wieszpaties.* Wilniuj. Spaustuwieje Jozapa Zawadzkia. 1852. S. 34–46.

Valančius, der Volksschriftsteller im bischöflichen Gewand, schrieb in einer Art von nach der hochlitauischen Schriftsprache hin ausgerichteter žemaitischer *κοινή*. Manche žemaitische Wortformen und Lautgebungen wurden dann noch von einem Korrektor durch hochlitauische ersetzt. So haben wir nebeneinander hochlit. und žem. Formen, z.B. des aktiven Präsensspartizips: hochlit. *beneszą̃s* (*benešą̃s*), aber žem. *iszgulḋus* (*išguldą̃s*), *parsimanus* (*pérsimanąs*), *matus* (*mãtąs*), *giwenus* (*gyvẽnąs*).

[1] Vgl. Lepner in Jordans Ausgabe S. 54: „Wenn sie vor sich arbeiten, verrichten sie es mit Fleiß, als, wenn sie ihr eignes Korn schneiden, so wissen sie sich wohl zu bücken, geschwind und gleich mit der Sichel zu schneiden, damit sie keinen ungleichen und hohen Stoppel lassen, auch das Grass kurz an der Erde abzuhauen; Allein, wenn sie im Schaarwerck oder sonsten bey uns Deutschen als Gärtner, Knechte und Mägde ums Lohn, oder als erbethene umsonst arbeiten, wissen sie sich wohl zu schonen, und nicht zu über eilen . . . Es wird der Acker übel gepflüget und geegget, der Stoppel am Getreydigt wird nicht rein zusammen geharcket, und sehr übel gebunden . . . und wenn ja unter ihnen noch ein guter Knecht sie zur Billigkeit anredet, jäcken sie ihm aus, sprechende: Wirst du durch deinen Fleiß den Hof verdienen, und hassen ihn."

[2] = *namáityje.*

Das Original, in Antiqua aus einem polnischen Setzkasten gedruckt, weist viele Druckfehler und Unregelmäßigkeiten auf. *cz* = *č*; *sz* = *š*; *ż* = *ž* (Im Original erscheinen *ż* und *ź* regellos nebeneinander. In unserer Textausgabe ist *ż* normalisiert); *w* = *v*; *ł* steht für velares („hartes") *l*.

Die Palatalisation von Konsonanten wird in folgender Weise bezeichnet:

a) *l* steht in allen Stellungen für palatalisiertes („weiches") *l'* : *lig* (= *lìg* oder *lýg*), *pasaules* (*pasáulės*), *saulę*, *patolej* (*patõlei*), *galu* (*galiù*), *nuludes* (*nuliūdęs*), *užklude* (*užkliùdė*), *kielawa* (*keliãvo*), *kielonie* (*keliõnėj*), *atkielaujenczius* (*atkeliáujančius*), *brole* (*brólio*), *brolej* (*bróliai*), *brolu* (*brólių*), *brolus* (*brólius*), *karalus* (*karãlius*), *karalaus* (*karãliaus*), *karaluj* (*karãliui*), *karalu* (*karãlių* oder *karãliumi*).

b) Die palatalisierten Gutturale (*g'*, *k'*) erscheinen vor *i* als einfaches *g* oder *k*: *girdiedamas* (*girdėdamas* oder *girdėdamos*), *pakirdes* (*pakìrdęs*). In allen anderen Stellungen (auch vor *e*-Lauten) werden sie *gi*, *ki* geschrieben: *Giessen* (*Gessen*), *gieraj* (*geraĩ*), *gierti* (*gérti*), *gielbieti* (*gélbėti*), *sugieb* (*sùgeba*), *jogiej* (*jógei*), *smagies* (*smagiàs*), *pagieduses* (*pagėdusias*), *pawogiet* (*pàvogėt*); *kiaura*, *kiętieti* (*kentėti*), *nebużkięsti* (*neb-užkęsti*), *kielu* (*kėlių*), *kielawa* (*keliãvo*), *pakieł* (*pàkelia*), *sakiej* (*sakeĩ*).

c) *-i* als Erweichungszeichen wird mit anderen Konsonanten nur vor Hintervokalen verwendet: *amżiaus*, *didżiu*, *iszdżiuwusę*, *kłoniosiuos*, *kurio* (*kuriõ*), *kuriu* (*kuriũ*), *nelejsiu*, *numiršiu*, *sidabriniu* (*sidabrìnių*), *macziau*, *tariaus*, *żiame* (*žėmė*), *żiamiej* (*žėmėj*).

Die steigenden *i*-Diphthonge werden mit *j* geschrieben: *aj* (= *ai*), *ej* (= *ei*), *uj* (= *ui*). Die Schreibung *ei* ist zweisilbig zu sprechen: *ateima* (= *atėjìmo*), *tikieima* (*tikėjimą*), *użwidieimas* (*užvydėjimas*); ebenso *ai*: *manąi* (= *mãnąjį*).

Die Schreibung *ie* steht für hochlitauisches:

a) *ie* : *Wieszpaties*, *Diewas*, *tiek*, *ties*, *grieka*, *miesta*, *paniekinta*, *wienok*, *wienas*.

b) *ė* : *kepieju* (= *kepėjų* oder *kepėju*), *mienesi* (*mėnesį*), *piedas* (*pėdas*), *tiewas* (*tėvas*); *pradieje* (*pradėjo*), *regiejau* (*regėjau*), *turieje* (*turėjo*), *girdiedamas*, *pawogiet* (*pàvogėt*), *parkratinieti* (*pėrkratinėti*), *iszmetinieti*, *użturieti* (*užtūrėti*), *grumies* (*grūmės*), *taries* (*tãrės*), *ganies* (*gãnės*); in der 3. Person des Präteritums nach *k*: *aprejszkie* (*apréiškė*), *atsakie* (*atsãkė*), *isakie* (*įsãkė*), *isztraukie* (*ištráukė*), *łajkie* (*laĩkė*), *lękie* (*leñkė*), *patijkie* (*pàtiekė*), *sakie* (*sãkė*), *sutejkie* (*sùteikė*), *werkie* (*veřkė*), *traukie* (*tráukė*); vgl. damit die Schreibungen *tare* (*tãrė*), *iwede iszwede nuwede* (*įvedė išvedė nùvedė*), *mate* (*mãtė*), *dawe atidawe pardawe* (*dãvė atìdavė pařdavė*), *atnesze* (*àtnešė*), *suplesze* (*suplėšė*), *pripile* (*pripýlė*) usw.

c) *e* (nach *g*, *k*): *gieresnis*, *gieraj*, *kietina* (*ketìno*), *kiekies* (*kėkės*), *szakieles* (*šakėlės*), *wajkieli* (*vaikėlį*); *-kies* = *-kęs* : *nutraukies*, *palikies*, *pranokies*, *pritrukies*, *supirkies*, *susitikies*; vgl. demgegenüber *atsikieles* (*atsikėlęs*), *mates* (*mãtęs*), *pamates* (*pamãtęs*), *nuludes* (*nuliūdęs*), *paskajtes* (*paskaĩtęs*), *parsigandes* (*pėrsigandęs*), *pażines* (*pažìnęs*).

17. *Wajkaj Jokuba*

Jokubas ties upi Jordanu susitikies su Aniołu, grumies su jomi[1] *par*[2] *kiaura nakti. Ausztąnt*[3] *tare Aniołas: „Palejsk mani, nes jau szwint." Atsakie Jokubas: „Patolej nelejsiu, pakoł manęs nepałajminsi." Tare Aniołas: „Kajp wadinis?" Szis atsakie: „Jokubu." Ir tare Aniołas: „Nej newadinkies Jokubu, bet Izraelu; nes esi stiprus." Nu to*[4] *łajka Jokubas pradieje Izraelu wadinties.*

[1] = *juomì*. [2] = *peř*. [3] Val. *naktiausztąnt*. [4] Val. *Nuto* (= *nuo tõ*).

Lija, pirmoj pati Izraelaus, pagimde jem[1] *wieną dukteri wardu Dynę ir deszimti sunu . . .*

Rachele, ąntra moters[2]*, pagimde Juzupą, o Beniamina begimdidama pati numire. Už wisus wajkus gieresnis ir protingiesnis buwa Juzapas; todieł tiewas, ipatingaj ji miledamas, patijkie jem margaj drižą jupilelę. Taj matidamis brolej pradieje Juzupa nebużkięsti. Dar*[3] *wiena rita atsikieles Juzupas tare: „Szęn*[4] *nakti macziau szioki sapną: tarsi riszom dirwo*[5] *piedus; tuotarpu*[6] *manasis piedas stojos, o jusijej piedaj prisz*[7] *manąi galwas lękie.“ Kan*[8] *girdiedamis brolej sakie: „Be ne karalu musu busi?“ Ąntra siki atsikieles tare: „Regiejau sapnie saulę, mienesi ir wienioleka żwajżdżiu*[9] *man kłoniojęntes.“ Kąn*[8] *girdiedamas tiewas subara ji taridamas: „Argi ne węn*[10] *brolej, bet ir asz su motinu tau kłoniosiuos?“ Par tus*[11] *sapnus rode*[12] *Diewas Juzupą kanakados didżiu patapsęnt.*

18. *Juzupą parduoď brolej*

Każikumet[13] *Jakuba sunaj*[14] *nugine bąndą tolij*[15] *lig pat miesta Sichema, o Juzupas namie palika. Tare jem Jokubas: „Ejk mąna wajks pri*[16] *brolu; pawejziek, ar gieraj wis kas*[17] *jems*[18] *kłojes*[19]*, ir mąn pasakik!“ Pakłusnus Juzupas tujaus*[20] *iszeje. Iszwidi brolej ji atejnąnt sakie: „Sztaj atejn tiewa milemasis sapnuotos*[21]*. Užmuszkiem ji; tuokart paregiesma, kur dings jo didibe ir kas bus isz jo sapnu.“ Rubens, matidamas brolus nejuokuojęnt, tare: „Kąn turem tepti rąnkas sawa krauju brole musu? Gieresnej meskiem ji szisze*[22] *i iszdżiuwusę szulinę. Tęn is*[23] *ir be muszima*[24] *badu nustips.“ Tejp sakidamas kietina isztraukies atiduoti tiewuj, bili*[25] *tikt brolej szalęn*[26] *paejtu. „Gieraj“, suszuka kiti brolej, „meskiem!“, ir sugrobusis ilejda i duobę werkienczi Juzupą, o patis susieda walgiti.*

Bewalgidamis[27] *iszwida atkielaujenczius Izmaelitus prekiejus, ir tare Judas: „Parduokiem Juzupą szims wartaunikams (kupczems)!“, o kiti atsakie: „Gieraj, parduokiem, ir juomi nusikratisma ir piningu dar gausma.“ Iłgaj netrukdamis isztraukie isz szulines wajkieli, nuwiłka drižą jupilelę*[28] *ir atidawe Izmaelitams, o szij użmokiejusis dwideszimti sidabriniu piningu, nuwede Juzupą i Egiptą.*

Wakara brolej namon[29] *bądą*[30] *pargìnusis, suplesze Juzupa rubeli, sutepe krauju*[31] *ożajte*[32] *ir atnesze Jokubuj taridamis: „Tiewaj, be ne tawa taj*

---

[1] = *jám.* [2] = *móteris.* [3] *dař = dabař.* [4] = *šią.*
[5] = *diřvoj.* [6] = *tuo tárpu.* [7] = *priěš.* [8] = *ką.*
[9] = *žvaigždžių.* [10] = *vien.* [11] = *tuõs.* [12] Val. *rade.*
[13] = *kaži kuomèt.* [14] = *sūnūs.* [15] = *tolię.* [16] = *prię.*
[17] *wis kas = viskas.* [18] = *jiems.* [19] = *klójas.* [20] = *tuojaũs.*
[21] = *sapnúotojas.* [22] = *šìčia.* [23] = *jìs.* [24] Val. *bemuszima.*
[25] = *bilė.* [26] = *šaliñ.* [27] Val. *Be walgidamis.* [28] Val. *jupiletę.*
[29] = *namõ.* [30] = *bañdą.* [31] Val. *kraju.* [32] = *ožáičio.*

sunaus[1] *jupilelę atradom kałnusi sudraskitą ir sukruwintą?" O Jokubas, pažinės Juzupa rubeli, kartej*[2] *werkie ir numane, jog brolej turieje ji nużuditi.*

Oj! kajp daug dara pikta użwidieimas su neapikąntu!

19. *Juzupas Egiptu žiamiej*

Izmaelitas pardawe Juzupa žalnieriu wiresniuojuj wardu Putifaruj, kurs jauna Juzapa łajkie namusi sawa už tarną. Juzupas tarnawa padorej ir isztikiemaj; todieł ne węn ponas, bet ir Wieszpats Diewas ji mileje. Wienok wisur ira nedori żmones, kuriu rejk saugoties. Jauns Juzupas buwa skajste[3] *wejda; todieł Putifariene norieje atwesti ji ąnt pikta. Bet Juzupas tare: „Kajp asz galu taj dariti, Diewuj matąnt?" To newejziedama, nełaba motriszkie wiena karta, wiruj namusi nesąnt, nutwierusi už drabuži, traukie jaunikaiczi pri sawęs; bet szis, isznieres isz jupeles, iszspruka isz trobos. Paniekinta Putifariene nu*[4] *sawa tarna, didelej supika, o noriedama Juzupuj atmoniti, paszaukusi namiszkius sawa, tare: „Sztaj nedoras tarnas norieje su manęm grieka dasilejsti*[5]*, o kad suszukau, parsigandes iszbiega, palikies mąna rąnkosi sawa drabuži." Wiruj nąmon sugriżus, tąn*[6] *pati tauzije begiedingaj małowdama*[7]*, o szis, sawa moteri už nekałtą paskajtes, iswadina*[8] *Juzupą i kalini.*

Wejziek jaunumene[9]*, kajp gierą jums dawe pawejzdą Juzupas, kurs bewelios*[10] *wis kąn*[11] *kięntieti, nekajp parżenkti*[12] *tąn Dieva prisakima „ne swetmoterauk!"*[13]

20. *Juzupas kaliniej*[14]*, metusi pirm użgimima Kristaus 2049*

Ir kaliniej nekałtam Juzupuj imaningaj kłojes[15]*. Pardietinis*[16] *kaline*[17]*, matidamas Juzupa iszminti, padare ji użwejzdietoju*[18] *kitun*[19] *kaliniu siedancziu*[20]*. Nieko netrukus Faraonas, Egipta karalus, iswadina*[21] *i tąn pati kalini du aptartu dwariszkiu sawa, ragintoi*[22] *ir pardietini kepieju. Kad wisi kalinej*[23]*, iłgaj besiediedamis, suriuża, pats tikt nekałtas Juzupas wisumet linksmus*[24] *buwa. Wiena rita pamates ragintoi su kepieju nuludusiu*[25] *bemurksąnt*[26]*, tare: „O judu ko tejp nosis nulejdotau?"*[27] *„Kąn nenulejswa"*[28]*, sziuodu atsakie, „sapnawou*[28] *szęn nakti sapnus, o nier*

---

[1] Val. *sanaus.* [2] = *kařčiai.* [3] = *skáisčio* (= *skáistaus*).
[4] = *nuõ* „von" im passiven Satze. [5] „begehen". [6] = *tą̃.*
[7] = *melúodama.* [8] = *įsodìno.* [9] = *jaunúomene.* [10] = *bevėlijos.*
[11] = *vìską.* [12] = *pérżengti.* [13] = *nesvetimoteriáuk!*
[14] = *kalinėj* (= *kalinyjė*). [15] = *klójos.* [16] = *pérdėtinis.*
[17] = *kãlinio* [18] Val. *użwejždietoju.* [19] = *kitų̃.* [20] = *sėdinčių.*
[21] = *įsodìno.* [22] = *rãgintoją* „den Mundschenk". [23] = *kaliniaĩ.*
[24] = *liñksmas.* [25] Akk. Dual. [26] Val. *bemąrksąnt.* [27] 2. Pers. Dual.
[28] 1. Pers. Dual.

kas iszgułdus.“ Tare Juzupas: „Woz[1] *pats Diewas tegał sapnus iszgulditi, wienok papasakokietau*[2] *mąn, kąn sapnawotau.“*[2]

Tuokart ragintojas sakie: „Tariaus matus wina medeli, isz kurio staigu[3] *iszdiga tris szakieles, sukrowe żijdus*[4]*, prażida, ir pauga*[5] *tris kiekies wina uogu — o asz, iszspaudes ougas*[6] *i taurę, dawiau karaluj gierti. Juzupas, kurem Diewas dalejda*[7] *sapnus parmaniti*[8]*, tare: „Tris szakieles ira taj tris dienas, kurioms praslinkus, atmins ąnt tawęs karalus, pawadins pri sawęs, ir wieł busi it pirmu ragintoju.“ Taj girdiedamas, pardietinis kepieju tarė: „O asz tariaus sapnie benesząs ant sawa gałwu tris pintines. Wisudidżioi*[9] *pintine buwa prikrauta iwajrejs piragajs, kurius paukszczej grobste ir lese.“ Tam Juzupas atsakie: „Tris pintines ira taj tris dienas, po kuriu busi iszwestas isz kaline ir pri križiaus prikałtas, o paukszczej ora les kuna tawa.“ Iszguldimas Juzupa butinaj*[10] *iwika; nes po triju dienu ragintojas sugriża i numus*[11] *Faraona, o antrasis, pakabintas ant križiaus, numire.*

Po dweju metu pats karalus sapnawa szioki sapna: Taries bestowis paupie[12] *ir matus iszbredant isz upes septines rijbes*[13] *ir grażes karwes, kurios ganies driegnosi wietosi. Tuotarpu iszwida iszbredąnt isz upes antras septines karwes lijsas*[14] *ir biaures, kurios, bejezdamas*[15] *patemi*[16] *paupie, prarije pirmoses rijbes karwes, o prarijuses buwa lijsas it pirmu. Taj mates karalus pabuda ir wieł użmiga. Voz*[17] *użsnudes apęnt*[18] *mate isz wiena stijba*[19] *iszauguses septines warpas pilnas ir smagies — o isz antra dijga*[20] *iszauguses septines warpas tuszczes ir pagieduses, kurios beregięnt*[21] *prarije derlingoses warpas ir ligi dali*[22] *tuszczes palika. Karalus pabuda parsigandes, suwadina tujaus buklus*[23] *wirus ir tejrawos, kas taj gał buti par sapnus*[24]*. Kad nieks nesumoje kajp reikient iszgulditi, atsimines ragintos*[25] *nueje pri Faraona ir tare: „Szwiesiausis karalau, ira kalinie wiens jaunikajtis żidu giminies, didelej parsimanus ant sapnu. Lijpk*[26] *ji atwesti; tulid*[27] *iszguldis sapną Tawa milestas.“ Karalus tare: „Gieraj, atweskiet ji pri manęs.“ Woz taj isztarus, nubiegusis tarnaj iszwede Juzupa isz kaline*[28]*, apkirpa użżiełusius płaukus, dajlej apdare ir iwede pri karalaus. Kurs tare: „Sapnawau sapnus, o nier kas iszgułdus. Saka tawi tami daliki didej parsimanąnt. Regiejau septines karwes rijbes ir septines lijsas — tejpogi*[29] *septines warpas pilnas ir kitun tiek tuszcziu. Pasakik, kas taj gał buti?“ O Juzupas atsakie: „Ir be manęs Diewas aprejszkie*[30] *walę sawa karaluj. Sapnas apej*[31] *septines karwes ir warpas wienas ira; apsaka atejsęnt septinerius metus didżiauses brąndos,*

---

[1] = *vôs* „nur“. [2] 2. Pers. Dual. [3] = *staigà*. [4] = *žiedus*.
[5] = *paáugo*. [6] = *úogas*. [7] = *léido*. [8] = *pérmanyti*.
[9] = *visu didžiójі*. [10] = *būtinaĩ* „vollständig“. [11] = *namùs*.
[12] = *paupỹj* (= *paupyjè*). [13] = *riebiàs*. [14] = *liesas*.
[15] = *beėsdamos*. [16] = *pačiamè*. [17] = *vôs* „kaum“.
[18] = *apént* „wiederum“. [19] = *stiebo*. [20] = *dìego*. [21] Val. *beregięt*.
[22] = *lýgia dalià*. [23] Val. *buktus*. [24] = *sãpnas*. [25] = *rãgintojas*.
[26] = *liẽpk*. [27] = *tuõ lydžiù* „sofort“. [28] Val. *iszkaline*.
[29] = *taipógi* „ebenso“. [30] Val. *aprejszks*. [31] = *apiẽ*.

po kuriu užstos septineri metaj newajsingi[1] *— badas bus tejp didis, jogiej žmones suwalgis wisus grudus, brąndos metusi supiłtusius. Todieł, Szwiesiausis karalau, apskirk wira iszmintinga ir pardiek*[2] *ant wisos Egipta žiames, idant brąndas metusi supirkies grudus supiłtu i kletis, kad, badu metams užejus, žmones turietu kuo misti.“*

21. *Karalus pakieł Juzupa i aukształus pardietinius*

Patika ta roda karaluj, kurs tare tarnams sawa: „Kami[3] *rasma kita toki wira piłna dwases Diewa? Juzupaj, nesgi Diewas tau aprejszkie taj wis*[4]*, kan sakiej mąn, todieł tu pats busi pardietiniu ąnt žmoniu mąna, o wisi turies tawęs kłausiti.“ Dar nutraukies žijda nu pirszta sawa, ąntmowe*[5] *ąnt pirszta Juzupa, ąntswiere*[6] *ąnt jo kakła auksa reteži arba lęciuga*[7]*, apwilkina brąngiejs rubajs, lijpe*[8] *ważioti ji po miesta pagał zwyczajaus*[9] *egiptyjonu*[10] *ir apszaukti už pardietini ąnt wisos Egipta žiames. Tejp Juzupas, turiedamas tris deszimtis metu ąmžiaus sawa, igije auksztą wiresnybę.*

Nieko netrukus užklude wajsingi metaj. Juzupas supirka daugibę grudu it smilcziu juras-pakrasztejs[11]*. Tęms*[12] *praejus, užstoje badu metaj. Juzupas atidare kletis ir užnika pardawoti grudus, kurius pirka ne węn Egipta giwentojej, bet ir praszaleitej*[13]*, mintąntis Egipta duonu*[14]*. Jokubas, Juzupa tiewas, žiamiej Chanaan giwenus, pritrukies duonas, tare sunams*[15] *sawa: „Ejkiet i Egiptą ir pirkiet grudu, idant badu nestiptumėm.“ Tiewuj lijpąnt*[16]*, deszimtis sunu lejdos i Egiptą; woz wisumažasis*[17] *Beniaminas pri tiewa bepalika. Atkielawusis stojos akiwajzdo*[18] *Juzupa, kuris tulid jus*[19] *pažina — bet brolej jo nepažina. Juzupas, noriedamas jus pamąkszti nti*[20]*, tare: „Isz kur este? Užtikra*[21] *turet buti žwalgitojejs. Atejot parwejzieti*[22]*, ar stipri ira musu žiame“. O brolej, pułdamis ąnt kielu, tare: „Ne tejp ira, ponali*[23]*; esma tili*[24] *wajkaj wiena tiewa. Wisi atejom duonas pirkti. Tikt mažiausis pri tiewa palika. „Ne tiesa“, tare Juzupas, „turiu jus datirti. Tuotarpu ejkiet i kalini!“ ir lijpe jus westi. Kaliniej siediedamis sakie kits kitam: „Tejsingaj taj kiętam*[25]*, nes nesusimiłom ant brole musu Juzupa, kad werkdamas meldže, idąnt dalejstumem*[26] *griszti pri tiewa.“ Po triju dienu Juzupas iszwede jus isz kaline, tare: „Bijaus Diewa, ne noriu jusu žuditi. Griszkiet namon! Wienas tikt łaj palijkt*[27] *kalinie ir*

---

[1] Val. *ne wajsingi.* [2] = *pérdėk* „mache (ihn) zum Vorgesetzten über“.
[3] = *kamė.* [4] = *vìsa.* [5] = *užmóvė.* [6] = *užkabìno.*
[7] = *lenciūgą.* [8] = *lìępė.* [9] Vgl. poln. *zwyczaj* „Gewohnheit“.
[10] = *egiptiẽčių.* [11] = *pakraščiaĩs.* [12] = *tiems.* [13] = *prašaleĩčiai.*
[14] = *dúona.* [15] = *sūnùms.* [16] = *liẽpiant.* [17] = *visu mažàsis.*
[18] = *akìvaizdoj.* [19] = *jùõs.* [20] = *pamankštìnti.*
[21] = *už tìkro* (= *iš tikrūjų*). [22] = *pérveizėti.* [23] „gnädiger Herr“.
[24] = *tỹlūs.* [25] = *keñčiam.* [26] = *léistumėm.*
[27] = *paliẽkt* (= *paliẽka*).

tebun patolej, pakoł neatweste mažiause brole jusu Beniamina.“ Tuotarpu, Juzupuj lijpąnt, tarnaj pripile ju majszus grudajs, o Simona, dipkomis[1] *apsunkinta*[2]*, nuwede i kaleni*[3]*. Sugriži pri tiewa, Juzupa brolej papasakoje wis taj, kas jems Egipti atsitika. Miłtams bęnganczes, Jokubas wieł siuncze sunus sawa i Egiptą kwiecziu pirkti — o kad tie nedrinsa*[4] *joti be Beniamina, Jokubas tare: „Weskieties ir ji ligiej! Bet jej nebiparweste*[5]*, atsigulsiu werkdamas grabi.“*

Jokuba sunaj ąntra atwei[6] *i Egipta atwiki, skielbies pri Juzupa. Tas iszwidis ir Beniamina su jumis*[7] *esąnt, lijpe patijkti*[8] *pijtus*[9] *ir pakwiete brolus sawa. Bewałgąnt Juzupas isakie tarnams sawa, majszus purajs pripilti, o i majsza Beniamina idieti auksa taurę. Pawalgiusis, brolej węnkart*[10] *su nesenej*[11] *isz kaline iszlejstu Simeonu kielawa pri tiewa. Woz pro miesta wartus iszejusius pawije Juzupa užwejzdietojas ir suszuka: „Pawogiet auksa taurę nu pona mąna. Diełko taj užsimokiejot piktu už giera?“ O szij atsakie: „Kam wagini mąmis?*[12] *Parkratik*[13] *majszus! Jej pri ko atrasi, łaj tas bun wergu tawa ąnt ąmžiu.“ Užwejzdietojas tare: „Gieraj!“ Pradieje parkratinieti*[14] *majszus ir atrada taurę majszi Beniamina. Nusigąndi brolej griža i miesta. Juzupas wieł jus iszwides, užnika jems iszmetinieti wagistą ir kietina užturieti*[15] *Beniamina Egipti kajpo werga. Bet Judas, wienas isz sunu Jokuba, tare: „Jej sugriszma be Beniamina pri senole tiewa musu, tas isz gajlese numirs. Todieł gieresni*[16] *łaj mes wisi tawa wergajs cze palijktam.“*[17]

Juzupas, nebgaledamas ilgiaus iszturieti[18]*, pradieje werkti ir suszuka: „Asz esmi Juzupas, parduotasis brolis jusu. Ejkszenkiet*[19] *arcziaus ir nebijokieties! Diewas taj pasiuncze mąni pirm jusu i Egiptą, idąnt szio gadinie*[20] *turietumet kuo misti. Ar swejkas tiewas mąna? Skubej griszkiet pri jo ir praneszkiet, jogiej sunus jo Juzupas giwas tebjer!“*[21] *Karalus, pajutes atwikus brolus Juzupa, tąre jem: „Imk wežimus mąna ir parwežink giminę tawa i Egiptą.“ Juzupas sutejkie kiek wienam*[22] *broluj gauses dowenas, iszlejda pri tiewa ir tare: „Kielej*[23] *nebarkieties ir užmirszkiet wis taj, kas senowie*[24] *atsitika.“*

Kad Jokubas nuludes kas wałąnda[25] *łaukie sunu sawa, szij ibiegusis węnkart suszuka: „Juzupas, sunus tawa, giwas tebier ir wałda Egiptu. Mes buwom ji pardawusis, bet nenužudžiusis.“ Jokubas nenorieje tikieti, bet iszwides dowenas Juzupa, tarsi isz miega pakirdes, tare: „Gana man to! Ejsiu, idant pri giwos gałwos dar ji paregieczio.“ Tujaus pradieje*

---

[1] Vgl. poln. *dybki* „Fesseln“. [2] Val. *apsukinta*. [3] = *kãlinį*.
[4] = *nedrįso*. [5] = *nebeparvèsite*. [6] = *ãtvejį*. [7] = *juomìs* (= *jaĩs*).
[8] = *patiẽkti*. [9] = *pietùs*. [10] = *vienkart* „zusammen“.
[11] = *neseniaĩ*. [12] = *mumìs* (= *mùs*). [13] = *pérkratyk*. [14] = *pérkratinėti*.
[15] = *užtūrėti* (= *palaikýti*). [16] = *geriaũ*.
[17] = *paliẽktam* (= *paliẽkam*). [18] = *ištūrėti* (= *išlaikýti*).
[19] = *eĩkit šeñ!* [20] = *šiõj gadýnėj*. [21] = *tebẽr*. [22] = *kiekvienám*.
[23] = *kelẽj* (= *kelyjè*). [24] = *senóvėj* „früher, einst“. [25] Val. *wałąnda*.

kraustities ir su wisajs sunajs[1] *sawa kielawa i Egiptą. Kielonie pasirode jem Diewas ir tare: „Jokubaj, nenugąstauk*[2]*, ejk i Egiptą, o asz padauginsiu tęn giminę tawa.“*

Judas, pranokies tiewa, dawe żodżi Juzupuj, tiewa jau nebtolij besąnt. Juzupas, siedes i wežima, szarpawa ji sutikti, o pamates apkabina jo kakła ir werkie isz linksmibes. Sukrutintas szirdingaj, Jokubas tare: „Dabar linksmaj numirsiu, nes regiejau pragajszusi sunu sawa.“ Juzupas nuwede sawa giminę pri karalaus, kurs dalejda Jokubu[3] *su wisajs sawajsejs giwenti szalej*[4] *wadinamoj Giessen. Wisos giminies Jokuba buwa tuokart septines deszimtis żmoniu.*

Tejp sugieb[5] *Diewas ir nedoribę ąnt giera apwersti, o nekałta kożno wieto*[6] *gielbieti*[7]*.*

3. Žemaitė

(Julija Beniuševičiūtė-Žymantienė)

(*31. Mai 1845 in Bukantė [auch Bukantiškė genannt], Gemeinde Plungė; † 7. Dezember 1921 in Marijampolė)

Žemaitė (ursprünglich von der Verfasserin verwendeter Deckname mit der Bedeutung „Žemaitin, Samogitierin“) ist die bedeutendste Frauengestalt im litauischen Schrifttum. Da sie regelrechter Schulbildung entbehrte und außerdem Žemaitin war, beherrschte sie die hochlitauische Schriftsprache und Rechtschreibung nur mangelhaft. Daher wurden ihre Schriften, soweit sie zu ihren Lebzeiten im Drucke erschienen, von anderen, zuerst hauptsächlich Jonas Jablonskis, umredigiert. Erste Sammelausgabe, in einem Bande von 391 Seiten, redigiert von Jablonskis und finanziert von J. und P. Leonas (daher *Leonų leidimas* genannt) unter dem Titel *Žemaitės Raštai*, Vilnius 1914. Eine vierbändige Ausgabe, *Žemaitės Raštai*, wurde auf die Initiative und mit der Unterstützung von A. Bulota unternommen (daher *Bulotos leidimas* genannt) und erschien in Marijampolė und Kaunas in den Jahren 1924, 1925, 1927 und 1929. Die einzelnen Bände wurden von verschiedenen Personen redigiert, die aber in der Ausgabe nicht mit Namen genannt sind. Nach mündlicher Mitteilung von A. Salys war die Redaktion folgendermaßen verteilt: Bd. I Jonas Jablonskis, der sich im wesentlichen auf eine Wiedergabe des *Leonų leidimas* beschränkte; Bd. II Antanas Salys, der Žemaite ist und aus der Nachbarschaft der Heimat der Verfasserin stammt; Bd. III und IV Juozas Žiugžda. Eine einbändige Auswahl, nach der von den früheren Redaktoren festgelegten Methode herausgegeben von K. Papečkys, erschien im Jahre 1946 in Kaunas unter dem Titel *Žemaitė — Rinktiniai Raštai*. Kritische Ausgabe in vier Bänden, mit Berücksichtigung der ältesten Drucke oder der vorhandenen Handschriften, besorgt von A. Kalnius, unter dem Titel *Žemaitė — Raštai*, Kaunas 1948. Über die redaktionellen Schwierigkeiten vgl. K. Papečkys S. 543–553 und A. Kalnius in Bd. I 501–512 seiner Ausgabe.

Užgavėnės

Gekürzter Text (nur das Ende ist weggelassen) nach *Žemaitės Raštai* II (1927), redigiert von J. Žiugžda. Erstmals gedruckt in *Ūkininkų Kalendorius* 1904. Nach Kalnius Bd. II 551 liegen drei Handschriften vor:

[1] = *sūnumìs.* [2] = *nenuogąstáuk.* [3] = *Jokūbui.* [4] = *šalėj* (= *šalyjè*).
[5] = *sùgeba.* [6] = *kožnõj viẽtoj* „überall“. [7] = *gélbėti.*

1. ein älteres Autograph ohne Überschrift, aber mit der Unterschrift der Verfasserin, die sich in diesem Falle des Decknamẽns *Užgavėnių Morė* bediente;

2. jüngeres Autograph mit Überschrift, ohne Unterschrift der Verfasserin, sprachlich und orthographisch mehr ausgeglichen; diese Fassung von KALNIUS für seine Ausgabe benutzt (II 352–355);

3. von PETRAS AVIŽONIS angefertigte Abschrift des älteren Autographs, von JONAS JABLONSKIS mit roter Tinte durchkorrigiert. Der Druck von 1904 beruht auf dieser Fassung.

Die Abweichungen der Ausgabe von KALNIUS von unserem Texte sind in den Fußnoten mit dem Sigel K vermerkt. Das Sigel Ž bezieht sich auf die von ŽIUGŽDA redigierte Ausgabe.

Susiriñkę trỹs dẽdės nuspréndė būtinaĩ mán kokią nórs pãsaką pasakýti. Kaĩp jau jũ̃ pàliepta — reĩkia išpìldyti. O kã̃ gi papãsakosiu?[1] *Neẽñt pasigìrsiu, kã̃ dìrbusi vãkar per Ùžgavėnes.*

Žìno visì geraĩ, jog àš turiù trẽjetą vaikų̃. Karvẽlės nei[2] *ožkẽlės — neturiù; paršẽlį rùdenį pasipióviau, nuo kuriõ mėsõs virvìkės tìk bekýbo. Atẽjo Užgavėnės — dūmóju sáu: „Kàs čia bùs? Kuõ*[3] *mẽs su vaikaĩs*[4] *užgavẽsim?“ Kìtą sỹkį girdėjau tókią pãsaką, kad víenas netuřtėlis žmogẽlis neturė̃jęs kuõ*[5] *užgavẽti nẽ tám sỹkiui*[6]*. Bet turė̃jęs karvẽlę; píeno po lašẽlį dár pasitráiškęs, o*[7] *mėsõs — nẽ kąsnẽlio. O taĩp nóri mėsõs, taĩp nóri — net širdìs alpsta. Pasigalándęs peĩlį ir išė̃jęs karvẽlės papiáuti. Žiūri: karvẽlė tai ne smùlkus gývolis, o čià vienà tìk dienà válgoma*[8]*, nevaliõs visõs mėsõs suválgyti, lìkusioji ìki Velýkų per daũg paseñs. Taĩgi ẽmęs iš kárvės kùlšies išrė̃žęs gẽrą kẽpsnį mėsõs, išsikẽpęs, iščìrškinęs riebiaĩ su cibùlėmis*[9]*, net visà jo trobìkė prikvìpusi*[10]*. Kaimýnas jõ turtìngas ẽjęs kaži kuř pro šãlį, užúodęs kepsniẽs*[11] *kvãpą, įliñdęs į vìdų pažiūrė̃ti, kàs čia kvẽpia. Netuřtėlis su sàvo šeimýna bedróžią mẽsą, net aũsys jiems krùta, o taukaĩ per barzdàs vařva. „Nu, nù*[12]*“, stẽbisi turtuõlis, „pas jumìs Ùžgavėnės ne juokaĩ. Kaũkas, tur bū̃t, ir àtnešė tíek mėsõs?“ — o galvojė̀ sau mą̃sto: „Tur bū̃t, benė̀ pàvogė iš kuř?“*

Netuřtėlis válgydamas drą̃siai pãsakojo, kaĩp gývai kárvei išpióvęs iš kùlšies kẽpsnį ir iškẽpęs[13]*. Tàs neįtikė̃damas eĩna tos kárvės pažiūrė̃ti. Teisýbė — išpiautà duobẽ kùlšyje, bèt jau baĩgia gýti: káilis apliñkui raũkiasi, plaukaĩ žẽlia, tìk pačiamė̀ viduryjė̀ tebėrà dar žaizdà.*

---

[1] K *pasakosiu.* [2] K *nė.* [3] K *Kuomi.*

[4] *mes su vaikais* „ich und die Kinder“. [5] K *kuomi.*

[6] *nė tam sykiui* „auch nicht für dieses eine Mal“, d.h. „nicht einmal für eine einzige Mahlzeit“. Im katholischen Litauen war früher während der ganzen 40tägigen Fastenzeit Fleischgenuß verboten. Somit bot sich am Fastnachtdienstag die letzte Gelegenheit zum Fleischessen, und dieser Anlaß wurde mit einer gewissen Feierlichkeit begangen.

[7] *o* fehlt bei K. [8] „da ist nur ein einziger Tag, an dem man essen darf.“

[9] K *cibulėms.*

[10] K *prikvipo.* Die von JABLONSKIS bestimmte Redaktion sollte die indirekte Rede des Berichtes streng beibehalten. Vgl. auch Fußnoten 2, 3, 4 auf S. 111.

[11] K *kaip užuodęs kepsnio.* [12] Ž und K *no, no.* [13] K *išsikepęs.*

Grįžęs[1] *į vìdų klausinėjęs*[2]*: kaĩp jis pióvęs?*[3] *kuõ gýdąs?*[4] *Šìs pasisãkęs kaĩp išpióvęs, bet niẽko nedãręs ir negýdęs, — neturẽjęs laĩko, norẽjęs válgyti. Nebeñt prisiválgęs patèps kuõ*[5] *žaĩzdą. Turtuõlis pasėdėjęs, kol tàs prisiválgęs, paskuĩ išẽję abùdu žiũri — kárvė sveikiteláitė*[6]*, kùlšis visái užgìjusi*[7]*.*

Kad bũtų pirmà žaizdõs nemãtęs, bũtų netikėjęs, jog bùvo piautà. Neturtėlis taĩpgi[8] *džiaũgiasi — geraĩ mėsõs prisiválgęs ir karvėlė taĩp greĩt sugìjusi*[9]*. Turtuõlis eĩdamas namõ dũmójo: „Niekuomèt netikėjau*[10]*, kad gývolis taĩp greĩt sugýtų. Kiek àš turiù kárvių, kíek tai mėsõs galẽs prisipiáustyti!“*[11]

Prieš Velýkas, pasigalándęs peĩlį, nuẽjęs į kũtę ir visóms sàvo kárvėms kùlšis išgráižęs, mėsõs prisũdė didžiáusią[12] *kùbilą, džiaũgdamos, jog kárvės kárvėmis palìko ir mėsõs vìsai vãsarai užtèks. Ant rytójaus*[13] *eĩna į kũtę — vìsos kárvės nebegývos*[14] *tỹkšo*[15]*.*

„A kàd tavè bíesas!“ Supỹkęs lėkia[16] *prie tõ neturtėlio užmùšti jõ*[17] *už tókią ãpgaulę, — per jõ melagỹstę šìs visàs savo kárves išdvasìno; tur bũt, per Ùžgavėnes bùvo pavõgęs iš kuř mėsõs; tùk taip téisinosi, bũk gývai kárvai išpióvęs.*

Bėgdamas atkeršyti pasisùko į mìšką, pasigróbti gẽro brũklio[18]*, įnagio mùšti tam melãgiui neturtėliui*[19]*; gróbia víeną brũklį*[20] *— truñpas, gróbia kìtą — kuñpas, tam tìkro*[21] *añt greitũjų nesugreĩbia. Kuř bus bùvęs, toksaĩ senẽlis bevaikščiojąs po mìšką:*

„Kõ čia graibstaĩs, brolẽli?“ pakláusė turtuõlio. Tàs jam išpãsakojo, taĩp ir taĩp, vìską gãlas nuo gãlo. Senẽlis, gálvą pakinknójęs, ẽmė jũokties: „Be reĩkalo, bróli, uparójies ir nóri jį užmùšti. Jìs tau nemelãvo: jis išpióvė iš gyvõs kárvės, ir užgìjo greĩtai dėl[22] *tõ, kad jìs tikraĩ neturẽjo kuõ*[23] *užgavėti, nès Ùžgavėnių vienà dienà tėrà. Kad bũtų pióvęs Velýkoms, vargù bũtų užgìjusi kárvė, nes põ Velýkų, kàd ne šiandiẽn, tai rýt ar porýt*[24]*, galì atgavėti. O tù, kur tàvo*[25] *lašiniũ pakriáutis*[26] *lũžta, dar táu neganà; daraĩ skaũsmą gyvám gývoliui; dárgi*[27] *kám? — Velýkoms! ir nóri, kad užgýtų? Kàd ir*[28] *neturėtumei, su atgavėjimu neskubù*[29]*“.*

Atsimìnusi tą pãsaką, mąstaũ: „Piáučiau kẽpsnį — šiandiẽn[30] *Ùžgavėnės — užgýtų, bèt neturiù karvėlės; kám piáusi*[31]*, ar šùniui?*[32]*“*

---

[1] K *įgrįžęs.* [2] K *klausinėjo.* [3] K *piovė.* [4] K *kuomi gydo.*
[5] K *kuomi.* [6] K *visiškai jau sveika* anstatt *sveikitelaitė.*
[7] K *kulšis užgijusi suvisu.* [8] K *teipogi.* [9] K *pagijusi.*
[10] K *nesitikėjau.* [11] K *pripiauti.* [12] K *didžiausį.* [13] K *Ant ryto.*
[14] K *nebe gyvos.* [15] Ž und K *tikšo.* [16] K *lekia atgal.*
[17] K *jį.* [18] K *gerą brūklį*; Ž *bruklio.*
[19] K *įnagio mušimui to melagio neturtėlio.* [20] Ž *bruklį.*
[21] *tam tikro* „einen für diesen Zweck passenden“. [22] Ž *del.* [23] K *kuomi.*
[24] K *rytoj ar po rytoj.* [25] *tu, kur tavo* „du, dessen; du, bei dem“.
[26] Ž und K *pakriaušis.* [27] Ž *dagi.* [28] *ir* fehlt bei K.
[29] K *nėra gvaltos* anstatt *neskubu.* [30] K *šiandien* mit Fußnote *Aut.: šena.*
[31] K *piauti.* [32] K *šuniui* mit Fußnote *Aut.: šunie.*

4. Lazdynų Pelėda

(*16./28. September 1867 in Paragiai, Gemeinde Tryškiai; † ebenda 14. März 1926)

Aus *Lazdynų Pelėdos Raštai* (Bd. IV, 107–117) hrsg. von Liūdas Gira (Kaunas 1922). Abweichungen der Vorlage von unserem Text sind in den Fußnoten mit dem Sigel G vermerkt.

Piršlýbos

Põnas Kãrolis bútų jau seniaĩ apsivẽdęs, nesỹkį apie taĩ mą̃stė, bėdà tik, kàd iki šiõl negalėjo prisiskìrti sáu „žadėtosios". Pirmiáusias dalỹkas ir svarbiáusias bùvo, kad jõ būsimójі žmonà mokėtų geraĩ vìrti, nes šìtojo mókslo trūkùmas pàs tarnáites nuõdyte nuõdijo jam gyvẽnimą. Nė vienà nemokėjo sulig jõ skoniù išvìrti, o ką̃ čia ir besakýti apie suñką prie kẽpsniõ; gi svogū̃nai tai aĩ sudẽginti bū̃davo, ar võs apšùtinti, sriùbos vandenìngos, mėsà taĩ sudžiovìnta, taĩ neiškeptà. Vienãtinis šìtų neláimių užsimiršìmas bùvo visókių rū̃šių gėrìmų stiklẽliai, kuriaĩs stropiaĩ šlãkstė netìkusius valgiùs. Svajójo põnas Kãrolis apie žmóną ẽdrią, kūnìngą ir visadà gẽro ū̃po.

Tuo tárpu draugãvo su sàvo kaimýnu, taip pàt iki šiõl negãlinčiu atràsti sáu draũgės sulig sàvo nóru. Bùvo tai netolì gyvẽnusis dvarinińkas, be gãlo ėdrùs ir stiklẽlio nesikrãtąs; jìs pas põną Kãrolį bevéik ir gyvẽno. Visų̃ vadìnamas Boliùkas, bùvo jis jaũ geraĩ pagyvẽnęs, bèt vikrùs, pašvaistùs ir̃, nors válgė bẽgales, líesas kaĩp šakalỹs. Neapkę̃sdamas žìlo pláuko skùtėsi stropiaĩ, o galvojė užsilìkusius pláukus dãžė kažkokiaĩs keistaĩs dažaĩs, nes maĩnėsi príesauly, lýgu gaĩgalo plunksnẽlės. Namų̃ Boliùkas nemẽgo, nes teñ tvařką vẽdė sesuõ ir švógeris, kuriẽ prieš kẽletą mẽtų išgélbėjo Boliùką nuo visõs gaujõs skoliniñkų, norėjusių pasibraũkti sáu dvãrą. Apmokėjus vìsa ir visùs, gyvẽno dabaĩ dvarė, o Boliùkas nóroms nenóroms turėjo táikintis prie visókių jų̃jų įpročių, kõ labaĩ nemẽgo. Sunkiáusia bètgi bùvo tàs, kad sesuõ ir švógeris bùvo žmónės šỹkštūs ir neišmãną gyvẽnimo džiaugsmų̃, kaĩp pasãkė Boliùkas põnui Kãroliui ant jų̃jų įsišìrdijęs. Pas põną Kãrolį jaũtėsi ẽsąs lýgu sàvo namuosè; abì draugù bendraĩ taisýdavo sáu visókių gardumýnų ir salóčių, pỹkdamies ìr táikindamies prie tõ svarbaũs dárbo, kíek kur įdėti pipìrų, kíek svogū̃nų, spìrginti ar šùtinti; taĩ bètgi nekliùdė draugáms mylėtis, lýgu bróliam, ir negadìno ū̃po susėdus už stãlo.

Jaũtėsi Boliùkas čionaĩ, lýgu žuvìs vandenỹ: ėdė, gėrė, nusiskãnindamas, ir jaũ nuo keliólikos mẽtų gélbėjo põnui Kãroliui ieškóti žmonõs sulig visaĩs jo reikalãvimais. Su piršlýbomis važinėjo sykiù, nès ir põnas Kãrolis tvìrtino, kad dvì gálvi taĩ ne vienà. Važinėjosi, teirãvosi, tyrinėjo, õ tuo tárpu metẽliai sliñko, sliñko, o kàs mẽtai põno Kãrolio paũsiaĩs vis daugiaũ „bíesas krãtinį krãtė", o galvõs viršujė „mẽnuo tekėjo", o pi̇lvas, lýgu pū̃slė pū̃tėsi. Boliùkas džiùgino draũgą, kad jõ sveikãtoje gyvýbės jėgà iki senãtvės išsilaikýsianti ir dár suspėsiąs apsivèsti, kad tìk, Diẽve sáugok, ką blõga neužtìkus, ateitiẽs sáu nesugrióvus. Vìsos aplinkinaĩtės panẽlės

bùvo juõdviejų apžiūrėtos ir àtmestos, kaip neveřtos sujùngti su põno Kãrolio gyvẽnimu sãvojo.

— Prieš likìmą neatsispìrsi, — kalbėjo põnas Kãrolis, — kas žadėta — neišvéngsi, — bètgi kuriám laĩkui palióvė važiãvę ieškóti porõs, ir víen džiùgino savė svajõnėmis atràsią ką nórs sulìg sàvo nóru. Staigà per pàt vidùdienį ìpúolė Boliùkas vėdúodamos skrýbėle. — Žinaĩ, žinaĩ, naujíeną! — rẽkė uždùsdamas.

— Kàs, kàs nutìko? — kláusė išsigañdęs põnas Kãrolis, staigà iš pókaičio snũdžio prikéltas, — kàs?

— Eeẽ, broliùk! Tai tù nežinaĩ dar, — tãrė Boliùkas drẽbdamos añt kanãpės, — į Varnaliùs parvažiãvo ponià, pàts kažkuř ùžsieny pàbaigė gyvẽnimą. Mũsų vežėjas, bũdamas šiañdien kálvėje, mãtė kaip jì visuř patì eĩna, dìrba, o moterìškė, lýgu mólio nudrėbtà; aukštà, mėsìnga, linksmà, galį galė patì sàvo rañkomis pyragùs mìnko! Aš táu sakaũ: stebùklas, ne bóba, — rẽkė trỹniodamas rankàs Boliùkas.

— Tikraĩ čia lýgu iš dangaũs nukrìto kąsnis. Kókios teñ ganỹklos! O pas manè visái nèrà mũsų žẽmės susieĩna, ten paliaĩ mìšką gãlima bus gyvulius giñti . . . taĩp, taĩp, neveřta snáusti, — ùžbaigė põnas Kãrolis.

— Turiù viltiẽs, kad mũsų ateitìs bùs dabař aprũpinta! — tvìrtino Boliùkas susigraudìnęs iki ãšarų.

— Susitvarkýsiu bent sỹkį, — kalbėjo põnas Kãrolis, váikščiodamas po kamãbarį, — nà, o kol kàs užgérkim gẽrą naujíeną!

Neilgaĩ trùkus parãpijoj atlaidaĩ bùvo. Nùtarė tat draugaĩ pasinaudóti próga ir susipažìnti su naują kaimýne. Kaip týčia, dienà bùvo šiltà, gražì; põnas Kãrolis susičiuĩnijo, susikvėpìno, nusiskùtęs, išsišukãvęs, ūsùs sustãtęs aukštỹn nusiskùbino su draugù bažnýčion. Pas pažįstamą žỹdą Mõrtkų nusidùlkinęs, palìko kũtėje árklius ir nuẽjo abù. Viẽtos „aristokratijà" susiriñkdavo paprastaĩ bažnýtkiemy po skarótais klevaĩs. Ir abù draugù taip pàt klevų liñkan[1] nudũmė, stropiaĩ ieškódami akimìs naujõs kaimýnės. Neilgaĩ ieškójo: mẽlyni rũbai, skaistesnì už dangaũs mėlỹnę, ir geltóna skrybėlė, raudónų aguonẽlių padabìnta, išsiskýrė aikštẽn iš visų; Boliùkas tuõj ją pastebėjo ir reikšmìngai patráukė draũgą už skvernų. Panẽlė sėdėjo ant súolo, abù draugù sustójo ùžpakaly.

— Gẽro sudėjìmo, — pastebėjo į aũsį draũgui põnas Kãrolis. Põnas Kãrolis šiañdien apie maldą visái užmiršo, raudónas, lýgu burõkas, šlúostė víen prãkaitą nuo véido, akių nenuléisdamas nuo „savõsios", taĩp ją sàvo mintyjè jau pavadìno. Panẽlė taip pàt põrą sỹkių apsidaĩrė. Draugù galėjo tat pasidžiaũgti ir jõs véidu: skaistùs bùvo, ãpskritas, ãkys mẽlynos, žvìtrios, lũpos gan stóros ir nesučiáupiamos léido matýti dvì eilì stambių sveikų dantų . . .

Pamaldóms pasibaĩgus, visì subrùzdo eĩti; panẽlė taip pàt pasikẽlė nuo súolo iř sušnabždėjo sijõnais; draugaĩ, lýgu polìcijos šnìpai, neatsilìko nuo

[1] G *linkon.*

jõs, ẽjo pãskui, per žiñgsnį, nenuleisdamì jõs nuo akiũ. Kóks bùvo draugũ džiaũgsmas, kai panẽlė įẽjo į Mõrtkaus krautùvę, pas kurį ir juõdu visadà sustódavo. Tuoj įẽjus gan energìngai papršė žỹdo dúoti gvaizdìkų, muškãteliaus[1]*, imbierio ir dár kažkokiũ príetaisų, vartójamų paprastaĩ krùpninkui vìrti ir saldaĩniams kèpti; víena ir añtra mẽgo põnas Kãrolis; už taĩ, šỹptelėjęs, pamérkė draũgui, kad ir jìs tẽmytų, kokià šeimininkė jõjo žadẽtoji. Boliùkas tuo tárpu, kaipõ žmogùs išlãvintas ir žìnąs visùs etikiẽtos reikalãvimus, tỹkojo láukdamas tinkamõs valandẽlės susipažìnti su panelė ir draũgą supažìndinti.*

Patì Apvéizda dãvė jam tą prógą: šìt, panẽlė, žydù neįsitikėdama, išvỹturiavo muškãtelių[2] *ir víenas ríešutas nurietẽjo po pàt Boliùko kójomis. Parkrìto jis rėplomìs, lýgu kãtinas žiùrkę pamãtęs, iř, našiaĩ nusileñkdamas ir trìndamas grindìs pãdais, atìdavė panẽlei ríešutą ir tuõj ìštarė sàvo pãvardę, meĩliai išsišiẽpęs ir žiūrėdamas jái į akìs. Põnas Kãrolis numãnė kaĩp svarbì ẽsanti tà valandà, nuo kuriõs, ràsit, ateitìs priklaũsanti. Taĩgi, nusisùkęs patráukė aukštỹn neminėjamųjų drãpanų dãlį, sùtempė diržù ir užtráukė viršùj brùslotą, raudonúodamas iki pàt akiũ, kuriõs dabaĩ žiūrėjo, lýg bũtų mẽšką pamãčiusios. Neapsirìko: draũgas Boliùkas, susipažìnęs pàts, tãrė:*

— Léiskit, támsta, užrekomendúoti sau màno draũgą . . .

Nebùvo ko láukti: šliùžtelėjęs, kaip išgalėjo, našiaĩ pasìlenkė tiẽsdamas rañką. Susipažìno greĩtai, panẽlė bùvo drąsì ir iškalbìnga. Juõkėsi gaĩsiai, ródydama sàvo plačiùs, sveikùs, báltus dantìs. Įsikalbėjo apie naujaĩ atkéltą kùnigą, apie kaimýnus, galũ galė apie ũkį. Panẽlė gúodėsi, kad tíek daũg reikalũ nukrìtę ant jõs galvõs, ir bèkalbant išsìtarė, kad jõs vařdas ẽsąs Magrẽtė ir prãšė kaimýnų taĩp jã vadìnti, nes jì nemẽgstanti dideliũ ceremònijų. Magrẽtės vařdą turẽjo vienà põno Kãrolio tetà, našì žmonà ir šeimininkė begalìnė, kuriõs negalėjo pamiršti põnas Kãrolis, o labiáusiai jõs kepsniũ ir saldumýnų. Dėl tõ naujà pažintìs bùvo jam dár meilèsnė, ir põnas Kãrolis jaũtėsi jau ẽsąs bevéik kaip põ sugertùvių. Toliaũ besìšnekant sužinójo draugaĩ, kad panẽlė áugusi pàs gimináitį kùnigą, kàs taip pàt pridúoda panẽlėms svarùmo. Laĩkas nesulaĩkomas bẽgo ir tẽko skìrtis. Palydẽjo panẽlę abù draugù prie pàt vežìmo, į kã žiūrėjo visõs parãpijos žiopliũ minià.

Panẽlė atsisvéikindama pasãkė, kad jái ẽsą labaĩ ilgù, nes pas klebõną dẽdę gùdusi prie žmoniũ, añtra, kad ũkyje trũkstą jái patarẽjo ir dėkìnga bũtų, jéigu kaimýnu teĩktųs kadà apsilankýti . . . Põnas Kãrolis ẽmė jaũstis dabaĩ jau lýg po vestùvių bũtų bẽsąs, ir iš tìkro visái mãža tám betrũko: svarbiáusias dalỹkas tai širdiẽs palinkìmas, o apie taĩ abejóti nebebùvo kõ. Stovẽjo abù krautùvės angojè ant láiptų, kõlei pranỹko iš akiũ geltónas vežìmas ir auksúota panẽlės Magrẽtės skrybėlẽ.

— Nėrà ko láukti, — tãrė Boliùkas, —kąsnėlis ne bet kóks! . . .

---

[1] G *muškatėliaus.* [2] G *muškatėlių.*

— *Nėrà, nėrà ko tęsti! — prìtarė põnas Kãrolis.*

— *Kálk gẽležį kõl įkaĩtusi, — pridėjo Boliùkas, — o ką? Braũkim rytój pas tą „mažýtę“!*

Braũkti, tai braũkti. Nùtarė taĩp su draugù. Per vìsą vãkarą tãrės, kaĩp abù dvarù suleĩs į víeną, pas dẽdę kùnigą atsiràsią paramõs reikalìngos pagẽrinimams ũkyje įvèsti: mašìnoms ir pãdargoms supiřkti. Kãsė jaũ mintysė grioviùs, gìlino upès, vaisìno žuvìs, augìno gývulius, visókių veĩslių kárves ir avìs, galą galė įsisvajójo kaĩp tai bũsią gẽra tùrint nuolataĩ sãvąją šeimininkę, mókančią kepsniùs kèpti, visókias sùltis darýti, gařdžią degtìnę vìrti ir saldainiùs kèpti.

— *Tà moterìškė kaip týčia mán sutvertà, — nùtarė põnas Kãrolis berìšdamas káizerbindu prieš véidrodį žìlstančius ūsùs.*

— *Láukei ilgaĩ, Karolẽli, laimùžės, bet vìs dėlto suláukei, — kalbėjo minkštõj lóvoj besitiẽsdamas Boliùkas.*

— *Suláukiau, tai suláukiau, bèt kol kàs reĩkia naujaĩ kaműbarius išklijúoti, grindìs nudažýti, lubàs, vìsa; sudžiũsiu, lygu šãpas, iš ilgesio, kõl susiláuksiu, — síelojosi põnas Kãrolis trìndamas sàvo plìkę, ką visadà dãrė nerimastáudamas.*

— *Niẽkad mėsà nėrà taĩp gardì, kaĩp per Velýkas, kadà žmogùs geraĩ išsibadėji per gavẽnią; vìsa reĩkia užsitarnáuti, o tù norėtumei sugróbti vìsa susýk: čià pamaneĩ — jaũ ir betùrįs!*

. . . . . .

Võs pradėjo aũšti, kaip dù draugù jau ẽmė ruõštis važiúoti. Berniõkas, užsiraĩtęs rankóves, trýnė prakaitúodamas šẽpečiu ir muilù seniaĩ tókio vařgo nemãčiusią „netičánką“; piemuõ vařveliu[1] tẽpė pasidėjęs sáulėje pakinktùs; kìtas bérnas vẽl trìnta plytà net šnỹpšdamas šveĩtė sagčiùs. Šeimininkė krakmõlijo marškinių prýšakius, keikdamà põnų ùžgaidus, kuriẽ ródės jai neĩ į tvõrą neĩ į miẽtą, òt, visái kvailýbė! Mergáitė, iš kampų ištráukus sustìrusias trinytès, nuoširdžiaĩ velėjo, nósinės ir pančiãkos džiũvo garúodamos prieš krósnį. Tuo tárpu draugaĩ toliaũ tęsė vãkar pradėtus planùs: líeknuose[2] pas Varnaliùs tikėjos ràsią dùrpių, kurių eksploatãcija atnèš be abejójimo didžiáusio pelno. Taĩp suláukė pãvakario ir galų galė, susėdę į blìzgančią spiñdinčią net spragčiójančią netičánką, sàvo kaĩbai dár daugiaũ atrãdo tèmų. Įvažiãvę į gìrią akimìs rìjo vienmulės pušìs, káinodami jàs; kelmaĩ kirtìmuose taip pàt ne be vertès bùvo, o kíek čia úogų, grỹbų, riešutų, visókios žvėríenos!

— *Ei, aptvérsiu vìsa, sutvarkýsiu, mėdininką pastatýsiu, tai visókio tuřto grůste prigrůsime klėtį! Paũkščio píeno betrùks!*

Staigà sutrůko svajõnės; sodiškis vežėjas, norėdamas palaikýti sàvo põno ir arklių „ùnorą“, sùtempė vadžiàs, net abù žìrgu ant paskutiniųjų kójų sustójo, o atkrìtę sùšnypštė ir, lygu žaibaĩ, neapsãkomu[3] braškėjimu,

[1] G *varvalais.* [2] G *lieknose.* [3] G *nepasakomu.*

kuriám tãrė išsigañdusių šunų̃ lojìmas, įpúolė į kiẽmą. Tamè trukšmė, šunų̃ vejamì, pràlėkė añgą ir nubraškėjo net į pãtvorį, kuř vandeñs lovyjè turškėsi ančiùkai. Paũkščiai išsiblãškė į visàs šalìs, o tuo tárpu iš sõdo išpúolė dár porà šunų̃, šiepdamì dantìs į tókius trukšmìngus svečiùs. Išlìpti nẽ nemėgìnti! Kaip tìk katràs kýštelės kóją, tuõj atsirañda žiõplas šuõ tik tõ ir beláukiąs. Põno Kãrolio rũbai ir lekérkai ne patvorỹ bùvo rastì[1], *o Boliùko neřvai išìrę neměgo panašių̃ susirėmìmų; tataĩ abù, nežinódamu, kã darýti, sėdėjo vežimė, o vežėjas ráižė į visàs šalìs, mojúodamas ìlgu botagù, šunų̃ gaũją, kas dár toliaũ juõs érzino. Galų̃ galė panėlė Magrẽtė išgélbėjo svečiùs iš neláimės. Jì kaip tìk bùvo klẽtyje ir, išgirdusi šunų̃ lojìmą, išbėgo ìlgu blìzgančiu peiliù rañkoje ir rañkomis, mãtomai, lašiniaĩs įriẽbintomis; ẽmė mojúoti peiliù, lyg kárdu, o surìkus gan baĺsiai išvaĩkė šunìs ir meĩliai pasvéikino svečiùs.*

Atródė dabař daũg jaunèsnė, nes bùvo vienplaũkė ir šviesì bliuzkùtė, trùputį iškirptà, labaĩ tìko jos véidui. Nùvedė tuõj juõdu į kaműbarius ir, atsiprãšius, nubėgo prie sàvo dárbo.

— Mieliáusioji mažýtė, — tãrė põnas Kãrolis, žiūrėdamas pro lángą, kaip jì našiaĩ bėgo į klẽtį.

— Paveikslẽlis, — patvìrtino Boliùkas dairýdamos po kaműbarius.

— Aš manaũ, kad geriáusiai bùs „jùms" čionaĩ gyvénti: čià ir viẽtos daugiaũ ir aplamaĩ . . . nà, vìsa tvarkojè . . . patiñka mán čia vìsa: kiẽmas, sõdas, girià čia pàt, tařtum jaučiù baravykẽlių šùtintų svíeste míeląjį kvãpą . . .

— Trùputį svogũnų pridėjus, — pértraukė põnas Kãrolis, nesitráukdamas nuo lángo.

— Taĩp, būtinaĩ, be svogũnų nėrà vaĺgio, — pastebėjo Boliùkas nurýdamas séiles, — tìk apsigyvénkit čià!

— Tai bus gãlima ìlgainiūi, — tãrė põnas Kãrolis, — tradìcijų reĩkia prisilaikýti: iš pradžiõs pas manè, paskuĩ . . . nà . . .

— Eeẽ, kõ ten páisyti tradìcijų, — užprotestãvo Boliùkas, — kõl apsivèsite, kaip tìk bus ruduõ — pats laĩkas grỹbų, úogų . . . dėl kokiõs ten tradìcijos . . .

Čia įėjo panėlė Magrẽtė ir ẽmė pãsakoti apie sàvo rũpesčius ũkyje, kuriõ visái nepažįstanti.

— Pas dėdę klebõną niẽko nèveikiau, — téisinosi, — knygàs skaičiaũ ir mezgiaũ šį tą̃, dabař galvõs netenkù vienà patì!

— Ràsit, Diẽvas duõs padėjėją, — pastebėjo Boliùkas, — vienám žmõgui sunkù.

— Aš niẽko prieš taĩ neturiù, — tãrė panėlė Magrẽtė, — per ìlga[2] *gãli ir įvỹkti jũsų žõdis, — pridėjo raudonúodama panėlė.*

— Kodẽl per ìlga[2]*, õ ne dabař? — užkláusė põnas Kãrolis, — àš, padėkim, ũkį mẽgstu be gãlo; tie rũpesčiai tai màno gyvẽnimas, turiù jėgų̃ gañ ir sveikãtos.*

---

[1] d.h. sie waren elegant und teuer.

[2] G *perilga.*

— Reĩkia išmókti ir pãčiai, dabaĩ tìk palaikýti reĩkia vìsa; dėdė gražiaĩ gyvėno; šìt, jéigu põnai mėgstate ũkį, paėjėkime įsitìkinti, pavedžiósiu támstas; tuo tárpu išgérkim arbãtos!

Suẽjo visì į válgomąjį, kuĩ jau prìdengtas stãlas láukė jũjų; pyrãgai, rūkýta visókių rūšių mėsà liùdijo, kad šeimininkė gan išmãnanti bùvo. Põnas Kãrolis bètgi võs pamėgìno ir, mėsõs plėskėlę prarìjęs, paprãšė leidìmo rūkýti. Už taĩ Boliùkas rìjo, net aũsys tratėjo, nes seniaĩ taĩp geraĩ pataisýtos mėsõs nebùvo válgęs.

— Nerýk tu taĩp! — pastebėjo jam Kãrolis, pasinaudódamas valandėlė, kadà šeimininkė kažkuĩ išbėgo, — vakariẽnės negalėsi válgyti, o čià ji vìsa paródys.

— Eeẽ, verčiaũ žvìrblis sáujoje, nekaĩp kurãpkos orė, — atsãkė Boliùkas, kiñšdamas kàs po akiũ pakliùvo.

Pagėrus arbãtos išsìvedė jaunóji šeimininkė sàvo svečiùs dvaraĩ; čià abù draugù turėjo kuõ pasidžiaũgti: visuĩ tvarkà, švarùmas, kiekvíenas kerẽlis prižiūrėtas, pasiródė net inspèktų ẽsama. Stebėjosi abù, gýrė, neatsidžiaugdamì, paskuĩ nuẽjo į dvãro tvártus, arklidès, kiaulininkùs, paukštininkùs — čià jau žõdžiui viẽtos nebebùvo. Boliùkas atsìminė tuo tárpu, kad juõdviejų vizìtas per ilgaĩ tęsiasi, kad reĩkia beñt pasibaũsti namõ važiúoti. Taĩgi bàkstelėjo draũgą kója ir, mirgėdamas sáu, protìngai tãrė:

— Nà, čià gẽra, bet ir namõ mùdum laĩkas!

— Kõ támstoms taip skùbintis! — pértraukė panẽlė, — prašaũ paláukti vakariẽnės, pas manè kaip sõdžiuje ankstì.

Tõ tik ir reikėjo draugáms, taĩgi nesikréišė ir láukė. Põnas Kãrolis véltui sténgės užúosti kókį nors kvãpą, kad galėtų įspėti, kàs vakariẽnei tiẽkiama, véltui: nẽ jókio kvãpo!

— Tur bũt, virtùvė tolì, — nùtarė.

Panẽlė bùvo išskalbìnga, taĩgi laĩkas greĩtai bėgo, ir galũ galė pasigìrdo dėstomųjų ant stãlo lėkščių barškėjimas. Širdìs ẽmė spėriaũ tikčióti ir svečių ũpas dár labiaũ pakìlo. Boliùkas ẽmė sklaidýti albùmą ir klausinėti panėlės, kas tàs, kas tà. Pràskleidė dabaĩ jáuno vaikìno fotogrãfiją ir pakláusė:

— O kàs tai tàs gražùs jaunikáitis?

— Tai màno sužiedúotinis, — atsãkė panẽlė, — labaĩ man malonù, kad támstai patìko.

Põnas Kãrolis ìšplėtė akìs, lygu bíesą pamãtęs, paskuĩ ẽmė mìrkčioti, taĩtum iš miẽgo pabùdęs. Boliùkas móstelėjo rankà: — Eeẽ, pajuokãvo ir tíek, — džiùgino savè. Tuo tárpu ant stãlo jau láukė vakariẽnė, suẽjo tad abù į válgomąjį, šeimininkei pirmininkáujant. Suẽjo ir lýgu kas bũtų juõdu į žẽmę sukãsęs; žodžiù, pastìro bestóvį: ant stãlo stovėjo dubuõ, kuriamè garãvo . . . avižìnė, po kaĩbarį plìto kvãpas, primenãs ligóninės sãlę.

— Prašaũ sėstis, prašaũ, nekeñks nãkčiai, tai lengvùtis valgis, labaĩ sveĩkas; àš iš pàt mažeñs įgudaũ kas vãkarą avižìnę válgyti.

Põno Kãrolio ìšvaizda bùvo ìařtum jį plàkti kas ruõštųs, iř savyjè dãvė sau žõdį daugiaũ niekadà su piršlýbomis nevažinėti, bet pasisamdýti sau gẽrą virėją ir šiaĩp papìldyti gerų sùlčių ir kepsnių trūkùmą.

— Kvailà, kaip avìs, ir ordinãrė, — nùtarė įsėsdamu jaũ į vežìmą, — ir àš, sẽnas žvìrblis, vos tìk neįkritaũ į jõs žabángas!

5. Šatrijos Ragana

(*24. Februar 1877 in Medingėnai; † 24. Juli 1930 in Židikai)

Živìlė

Aus Šatrijos Ragana *Lietuvos senovės istorijos pasakos* (Vilnius 1920) S. 15–23; erstmalig erschienen in der Sammlung *Lietuvos istorijos septyni paveikslai* (Tilsit 1905) derselben Verfasserin, dann in ihre Erzählung *Vincas Stonis* (Vilnius 1906) aufgenommen. Verschiedentlich in litauischen Lesebüchern abgedruckt, meist mit sprachlichen und stilistischen Änderungen, z.B. Petras Klimas *Skaitymai lietuvių kalbos pamokoms* 2. Aufl. (Vilnius 1918) S. 134–138, 6. Aufl. (Kaunas 1929) S. 136–141. Vgl. dazu Vincas Maciūnas S. 147 dieses Bandes.

Senų senóvėje, kai lietùviai tebebùvo pagónys, Lietuvojè bùvo toks miẽstas — Naujãpilis. Tą miẽstą su visà žemė apliñkui valdė tadà kunigáikštis Karijõtas. Jisaĩ víeną teturėjo dùkterį, bet tà duktẽ bùvo tokià gražì, tokià gražì, kad ir apsakýti sunkù. Bùvo kaip rõžė. Kai pažvelgs bùdavo į kã, tai, ródos, sáulė pràdeda šviẽsti. O jõs gerùmas bùvo toks pàt, kaip ir gražùmas. Kàs tik susiřgdavo miestè, jì tuojaũ ten eĩdavo, gýdydavo, slaugýdavo. Elgetoms ji davinějo dúonos, pinigų, drabùžių. Kieno nórs mótinai mìrus, ji pasiiñdavo našláičius. Lýg koksaĩ ángelas bùvo. Už tàt visì žmónės jã labaĩ mylėjo.

Vadìnosi jì Živìlė. Žìnoma, nuo piršlių sunkù jai bùvo apsigìnti: visókie kunigáikščiai, išgiřdę apie jõs gerùmą ir gražùmą, važiãvo ir važiãvo be paliovõs; kiekvíenas norėjo, kad už jõ ištekėtų. Bet Živìlei nė víenas netìko; vìs sãkėsi nenórinti ir nenórinti tekėti.

Prie kunigáikščio Karijõto bùvo víenas kãro vãdas, lýg koks pulkininkas, kurìs bùvo pastatýtas visõs kariúomenės vyresniúoju ir padėdavo Karijõtui kunigaikštìjos valdýti. Vardù jis bùvo Parãjus. Bùvo jisaĩ dar jáunas iř taip pàt gražùs, narsùs ir drąsùs. Kariáudamas pìrmas pùldavo ant príešininkų ir taĩp juos mùšdavo, kad visì nėprieteliai, iš tólo jį pamãtę, drebėdavo. Ir ne tìk kariáuti jis mokėjo, ir išmintìngas bùvo labaĩ. Karijõtas visadõs jõ patarìmų klaũsė, žinódamas, kad niẽkas taĩp geraĩ neišmãno, kaip Parãjus. Ir atsitìko taĩp, kad Živìlė labaĩ pamìlo Parãjų, o Parãjui patìko kunigaikštýtė. Bet neĩ Živìlė, neĩ Parãjus niẽkam niẽko apie tàt nesisãkė.

Živìlė bijójo, kad tėvas nepatìrtų apie tã jos méilę, nes žinójo, jog supỹks ant jõs, kad pamìlo sàvo taĩrną, ir niekadõs neleĩs už jõ ištekėti. Ir niẽkas niẽko nesupràsdavo.

Víeną sỹkį Karijõtas išẽjo su sàvo kareĩviais į kãrą. Namiẽ sàvo viẽtoje palìko Parãjų kunigaikštìjai valdýti. Živìlė tuo tárpu vis veřkė ir veřkė namiẽ pasilìkusi. Nors tėvas jã ir labaĩ mylėjo, bet jì žinójo, jog niekù būdù neišprašỹs, kad léistų jã už Parãjaus, kad iř kažin kaĩp prašýtų.

Tóks jau mat bùvo paprotỹs, kàd kunigaikštýtė víen už kunigáikščio tegalėjo tekẽti, o ištekẽti už sàvo valdinio buvo dìdelė gėda. Nuo to veřksmo ir gaĩlesio gražiójі Živìlė išblỹško, sulýso, kaip iš sunkiõs ligõs atsikėlusi. Jõs skaistùs veidẽlis išbãlo lyg sniẽgas, mėlynos ãkys paraudonãvo nuo ãšarų.

Kunigáikštis Karijõtas pargrĩžęs vos begalėjo pažìnti sàvo dùkterį. Ėmė klausinėti, kàs jai ẽsą, ar nèserganti. Pagaliaũ suprãto, kad jì, tur bũt, bus labaĩ pamìlusi kokį nórs žmõgų, nelýgų sáu, ir todeĩ bus bẽsanti tokià nelaimìnga.

Tadà, dìdeliai supỹkęs, Karijõtas pasìšaukė Živìlę ir tãrė: „Žinaũ jau, kõ tu esì tokià liūdnà ir apsiverřkusi: patìko táu kas nórs màno tarnũ, ir žinódama, kad tekẽti tau už jõ neléisiu, verkì ir nusìmeni. Geraĩ žinaĩ, aš niekãdõs už valdinio sàvo dukteřs neléisiu, nórs ir numiřtumei beverkdamà! Padareĩ gėdos màno sẽnai gálvai. Víeną tavè teturiù, reĩktų táu pasiriñkti narsùs kunigáikštis, kurìs geraĩ màno kunigaikštìją valdýtų, mán numìrus. Neturėdamas sūnaũs, nóriu, kad žéntas bũtų man sūnùs. Tíek šviesiáusių, garsingiáusių kunigáikščių yrà siuñtę pas tavè piršliùs, o tù, visùs paniẽkinusi, pamilaĩ savo tařną! Pasakýk, kàs jis yrà? Tuojaũ pasakýk!“

Bet Živìlė atsãkė verkdamà: „Nesìginu, brangùsis tėvẽli, kad pamilaũ savo valdinį, bèt, kàs jis yrà, nepasakýsiu. Taĩp pykstì ant manęs, tai ant jõ pỹksi dár labiaũ. Kám dar ir jìs tùri kentẽti? Ganà jau màno ãšarų ir kęsmũ!“

Ir prašýte prãšė kunigáikštis, ir baugìnte baugìno, — vìs niẽko negélbėjo. Živìlė nepasãkė, kuõ vardù yrà jos mylimàsis. Tadà kunigáikštis taĩp supỹko, jog nebesitvėrė ãpmaudu. Sušùko rũsčiu balsù: „Nà, geraĩ! Kad tokià esì atkaklì, padareĩ gėdos vìsai màno kunigaikštìjai, liẽpsiu tavè paaukóti dieváičiams. Po saváitės bùs Perkũno šveñtė, tadà bũsi sudėginta. Už sàvo núodėmę turì atsilýginti dieváičiams!“ Ir liẽpė Živìlę įmèsti kalėjiman.

Kalėjimas bùvo tamsùs ir drėgnas. Vařgšė kunigaikštýtė turėjo gulėti ant šiaudų, o válgyti gáudavo tiktaĩ juodõs dúonos. Tokiuosè baisiuosè kęsmuosè láukė jì mirtiẽs.

Parãjaus širdìs plýšo, mãtant ir giřdint, kaĩp del jõ keñčia Živìlė. Tačiaũ niẽkaip negalėjo jos gélbėti. Kàd ir bùvo léizgyvis nuo skaũsmo, deltõ dìrbo sàvo dárbus kaip visadõs, taĩp geraĩ mokėdamas paslẽpti sàvo jausmùs, kad kunigáikščiui nẽ į gálvą neatẽjo, jog tai jìs yrà jo dukteřs išrinktàsis.

Tuo tárpu, tuojaũ Živìlę įmėtus kalėjiman, užgriùvo ant Naujãpilio neláimė: užpúolė rùsai dideliaĩs kareĩvių pulkaĩs. Parãjus, greĩtai suriñkęs kariúomenės, išẽjo prieš nėprietelius. Vìsą diẽną jie kovójo grũmėsi; gálvos krìto kaip várpos po dalgiù, bet lietùviai nùveikė. Sumùšę rusùs, nustũmė juõs nuo miẽsto.

Pavakariaĩs grį̃žo Parãjus su sàvo pulkaĩs atgal į miẽstą. Visì žmónės linksmì išẽjo jõ pasitìkti. Vienì baĩstė jam gėliũ̃ po kójų, kitì šaũkė: „Štaĩ mũsų išgélbėtojas, štaĩ mũsų globė̃jas!“

Pàts kunigáikštis, išẽjęs príešais, pasãkė jam ãčiū, kad taĩp naĩsiai miẽstą apgýnė. Tadà Parãjus, matýdamas, kaĩp kunigáikštis jį mýli ir kaĩp jam yrà dėkìngas už príešų nuveikìmą, sùmetė, jog gál dabaĩ neatsakýs jam niẽko. Taĩgi, púolęs Karijõtui po kójų, tãrė: „Šviesiáusias kunigáikšti! mataĩ, jog tarnáuju táu visomìs jėgomìs, negailė̃damas nei gyvýbės, nei sveikãtos. Už taĩ niẽko daugiaũ nenóriu, tìk meldžiù, kad léistumei už manę̃s Živìlę! Bũsiu dėkìngas lig mirtiẽs ir kaip įmanýdamas táu tarnáusiu!“

Kunigáikščio véidas staigà iš malonìngo pasidãrė rūstùs. Tuojaũ suprãto jìs, jog Parãjus buvo jõ dukteĩs išrinktàsis. Baĩsiai užpýko. Bet nusimãnė negãlįs dabaĩ Parãjaus surũstinti, nes rùsai dar nebùvo visái išvarýti, dar reĩkė jiẽ užpùlti ir išvýti iš kunigaikštìjos. Kàs gi kìtas taĩp mokẽs juos nuveĩkti, kaip Parãjus? O Parãjus supýkęs, galė̃tų pabė̃gti sau kur nórs ir neeĩti į kãrą. Kã̃ gi tadà veĩktų kunigáikštis? Taĩp sugalvójęs, pàslėpė širdiẽs gilumojè sàvo neapýkantą ir tãrė ramiaĩ: „Labaĩ manè surũstino tàvo prãšymas, Parãjau! Žinaĩ, jog mýliu tavė̃, ir geraĩ suprantù, kaĩp ištikimaĩ man tarnáuji. Bet sàvo dukteĩs léisti už tavę̃s negaliù. Žinaĩ pàts, jog iš senų̃ senóvės Lietuvõs kunigáikščiai neléido sàvo dukterų̃ už valdinių̃, už sàvo tarnų̃. Kaĩp gi àš galiù léisti Živìlę? Kõ tik nóri, prašýk, padarýsiu; bet tõ negaliù niẽkaip!“

Liū̃dnas ir nusimìnęs nuẽjo Parãjus į sàvo rū́mą. Pàts nebeįmãnė, kàs dabaĩ darýti. Jaũ po kelių̃ dienų̃ Živìlę sudẽgins, o jìs niẽkaip negãli jõs išvadúoti. Kàs čia darýti? Kàs čia veĩkti? Kaĩp gélbėti? Galvójo, galvójo, susispáudęs gálvą, pagaliaũ pašóko nuo súolo linksmesniù véidu. Išgalvójo, mat, pagálbą. Nãkčiai sutẽmus, kad niẽkas nepamatýtų, išẽjo jisaĩ iš miẽsto. Per keliùs varstùs nuo miẽsto, laukuosè, stovė̃jo rùsų pulkaĩ. Pas juõs ẽjo Parãjus. Skubinaĩ ẽjo tamsumojè, per laukùs ir pievas. Priẽjęs prie rùsų stovy̆klos, pasisãkė kareĩviams, stóvintiems sargýbą, tùrįs svarbaũs reĩkalo prie patiẽs vyriáusiojo vãdo. Kareĩviai jį nùvedė.

Nuliū̃dęs sė̃dė̃jo rùsų vãdas sàvo butè, rýmodamas ant stãlo. Jo pulkaĩ sunaikìnti, tíek žmonių̃ ìšmušta, o kokià gė̃da! Ir kaĩp dabaĩ įsiláužti į tą̃ Naujãpilį, kad tenaĩ sė̃di toks výras, lyg liū̃tas — Parãjus? Atė̃jo čiõn su tokiaĩs pulkaĩs, tíek buvo vařgo, tiek ìšlaidų, ir dabaĩ reĩks grį̃žti namõ, niẽko nepẽšus! Tamsios bùvo jo miñtys kaip rudeñs naktìs. Tik staigà dùrų ùždanga pakìlo, ir į̃ẽjo áukštas výras, vìsas šarvúotas. Priẽjęs prie vãdo, tãrė: „Esù Parãjus . . . ateinù . . .“

Perkū́nui treñkus iš giẽdro dangaũs, rùsų vãdas nebū́tų taĩp nustẽbęs ir nusigañdęs, kaip nusigañdo Parãjų pamãtęs. Kaĩp gi nenustẽbus? Dar šį̃ryt bùvo užpúolęs jisaĩ kaip kóks víesulas, kapójo juõs lyg žąsìs, o dabaĩ — štai ateĩna víenas. Jaũ, tur bū́t, ne gerúoju. Gál užmùšti rùsų vãdo nóri? Ir vãdas jau tvė̃rėsi kárdo, norė̃damas kiřsti Parãjui per gálvą, bet tasaĩ, sutū̃rė̃jęs jam rañką, tãrė: „Ne mùštis ateinù. Ateinù pasakýti, jog galiù

jus įléisti į miẽstą. Tìk prižaděk, kad nemùši žmoniũ ir kad mán atidúosi kunigáikščio dùkterį, kurì sėdi kalėjime. Eĩkime tuojaũ!" Rùsų vãdas dár didžiaũ nustẽbo. Bet, žìnoma, labaĩ nudžiùgo, kad taĩp lengvaĩ paĩms miẽstą. Prižadėjo ko norėjo Parãjus, ir tuojaũ liẽpė pulkáms taisýtis į žỹgį.

Netrùkus Parãjus įvedė príešininkus į miẽstą. Niẽkas, žìnoma, negýnė, nes Parãjus, pàts eĩdamas pirmà, liẽpė tarnáms atkélti vartùs, įléisti, ir niẽkas nedrįso prieštaráuti. Nė vienám lietùviui neatẽjo į gálvą mintìs, kad jũ Parãjus pàts nẽprietelį vẽda. Bet paskuĩ, kai rùsai suẽjo į miẽstą, ir visì žmónės juõs pamãtė, pakìlo neapsãkomas šaũksmas ir klỹksmas. Lietùviai gróbės ginklùs, norėdami pùlti ant rùsų, bet rùsai neléido. O Parãjus kuo greičiáusiai bėgo į kunigáikščio rũmus. Liẽpė kareĩviams išláužti kalėjimo durìs ir įbėgo tẽkinas Živìlės paléisti. Nedúok Diẽve, kókią jisaĩ ją atrãdo! Ant šiaudũ glẽbio gulėjo ji taĩp išbãlusi ir nusilpusi, jog võs begãlima bùvo pažìnti. Parãjus púolė prie jõs šaũkdamas: „Živìle màno mieliáusioji, laisvà jau esì! Nebekentėsi daugiaũ, nebedẽgins tavę̃s!"

Taĩp netikẽtai pamãčiusi Parãjų, iš to dìdelio džiaũgsmo ir ìšgąsčio ji apalpo. Parãjus pàėmė ją ant rañkų, ìšnešė iš kalėjimo į kiẽmą, pagulḋė ant minkštõs vejẽlės, paskuĩ ẽmė gaivìnti, susiriñkusių kiemė žmoniũ pàdedamas. Živìlė atsigãvo, atsisẽdo, apsižvalgė, bet pamãčius aplìñkui rusùs, labaĩ išsigañdusi sušùko: „Kamė aš esù? Kàs čia yrà? Iš kuř tie rùsai?" „Nebijók, màno mieliáusioji", tãrė Parãjus, bučiúodamas jái rankelės. „Esì laisvà! Tie rùsai padėjo man tavè iš kalėjimo paléisti. Dabař jau niẽkas mán tavę̃s nebeatiñs."

Tadà Živìlė staigà suprãto vìską: suprãto, jog Parãjus bus pardãvęs sàvo tėvỹnę, įléidęs príešininkus į miẽstą, kad jį paléistų. Jos išblỹškęs véidas paraũdo; išverktosė akysė sužìbo ugnìs. Pašókus nuo žẽmės, ištráukė kárdą iš Parãjaus rañkų, šaukdamà: „Šaliñ nuo manę̃s, tu pardavìkai! Išdavei tėvỹnę príešininkams, kad manė gáutumei. Bet àš išdavėjams víeną ùžmokesnį teturiù!" Ir įsmeigė kárdą į Parãjaus šìrdį. Parãjus krìto negývas, kaip jáunas pàkirstas ąžuolas.

O Živìlė, ištráukusi kárdą iš Parãjaus krūtìnės, sušùko susiriñkusiems žmonẽms: „O jũs, kõ stóvite? Ar taĩp vãrote príešininkus iš miẽsto? Aš jùms paródysiu, kaĩp reĩkia gìnti sàvo tėvỹnę!" Su garúojančiu kárdu, nuo kuriõ Parãjaus kraũjas tebelašėjo, púolė ji ant rùsų. Pamãtę tai lietùviai, atsìminė, jog reĩkia gélbėti tėvỹnė, pagróbė ginklùs ir ẽmė rusùs mùšti. Tiẽ, taĩp netikẽtai užpultì, pãtys nebežinójo, kas darýti, ir menkaĩ tesigýnė. Lietùviai grũdo juos laukañ iš miẽsto, kiřto, mùšė. O Živìlė, kirsdamà rusùs, pakeliuĩ nubėgo pas tėvą, ir puldamà jám po kójų, tãrė: „Mataĩ, tẽve, kaip tàvo Živìlė mýli sàvo tėvỹnę ir kaĩp užmóka išdavėjams."

Vos ištãrusi tuõs žodžiùs, nùmirė. Tókio skaũsmo, tokiõs neláimės nepakẽlė jõs nuvárginta širdìs, ir plýšo. Ir paláidojo jį su didžià ìškilme prie Naujãpilio. Nesuskaĩtomos žmoniũ mìnios susiriñko jos láidoti. Ir nebùvo tarp jų̃ nė víeno žmogaũs, kurs nebútų graũdžiai apsiverkęs, láido-

damas sàvo tėvỹnės apgynėją. Iš dìdelio dėkingùmo supýlė áukštą kálną ant jos kãpo. Ir ilgaĩ lañkė lietùviai tą kálną, minėdami nařsiąją kunigaikštýtę. Ir ilgaĩ mótinos pãsakodavo dukterìms apie jã, kad žinótų, kaip reĩkia tėvỹnė mỹlėti.

6. Vincas Krėvė

(*7. Oktober [alten Stils] 1882 in Subartonys, Gemeinde Merkinė; † 7. Juli 1954 bei Philadelphia, USA)[1]

Gìlšė

Dies ist Kap. I der Erzählung, abgedruckt aus VINCAS KRĖVĖ, *Dainavõs šaliẽs senų̃ žmonių̃ padavìmai* (Kaunas 1921), einer in rhythmischer Prosa (nach dem Vorbild der Volkslieder) verfaßten Sammlung von Legenden aus der Heimat des Verfassers. Druckfehler wurden stillschweigend ausgemerzt. Eine deutsche Übersetzung der Erzählung findet sich bei HORST ENGERT, *Aus litauischer Dichtung. Deutsche Nachdichtungen*, 2. Auflage (Kaunas und Leipzig: Ostverlag der Buchhandlung Pribatsch, 1938) 25–54, während eine englische Übersetzung von mir in *The American Slavic and East European Review* VI, Nos. 16–17 (1947) 102–115 veröffentlicht wurde. Eine folkloristische Analyse dieser Erzählung wurde von mir versucht in einem Aufsatz „On the Sources of a Lithuanian Tale", veröffentlicht in der Samuel Singer-Festschrift *Corona* (Duke University Press, Durham, N.C., 1940) 8–22. Die Fabel geht (durch polnische Vermittlung) auf eine westeuropäische Erzählung vom Typ „Späte Rache" zurück, von der uns drei mittelalterliche Fassungen bekannt sind, nämlich: 1. Nr. 112 des *Liber exemplorum*, 2. Kap. LXXIII der anglo-lateinischen *Gesta Romanorum*, 3. in einer Hs. des 13. Jahrhunderts der Universitätsbibliothek Breslau (I.F. 115, 161 rb — 163 ra).

Unser Text ist auf Grund eines persönlichen Rezitationsvortrages des Verfassers (der damals in Philadelphia wohnte) akzentuiert. Dabei sind meistens nur solche Silben mit einem Akzentzeichen versehen, bei denen rhythmische Hebung und akzentuelle Haupthebung der Alltagssprache zusammenfallen. Doch gilt hier als Alltagssprache die dzukische Mundart, deren Betonung sich gelegentlich von der hochsprachlichen unterscheidet. Die folgenden Formen und Betonungen sind dzukisch:

aĩklūs, aiklesnì, aikliáusian =	*eĩklūs, eiklesnì, eikliáusian*
ãštras = *aštrùs*	*puĩkìnosi* = *puĩkinosi*
báltom = *baltõm*	*senãsai* = *sẽnasai*
dūsáudamas = *dûsaudamas*	*skaičiaũs* = *skaĩčiaus*
dūsãvo = *dúsavo*	*smẽlin* = *smẽlin*
dvarúose = *dvaruosè*	*tiesiaĩ* = *tiẽsiai*
góvė = *gãvo*	*túose* = *tuosè*
grį̃žo = *grę̃žė*	*turtaĩs* = *turtais*
jaunãsai = *jáunasai*	*turtų̃* = *turtų*
kálne = *kalnè*	*ùžtemė* = *užtẽmo*
kurtaĩ = *kùrtai*	*užūžėjo* = *užúžėjo*
prarymójo = *prarýmojo*	*valgýdino* = *valgydìno*

[1] Vgl. A. SENN, „Vincent Krėvė and Lithuanian Folklore", (Festschrift) *For Roman Jakobson* (Mouton & Co., Den Haag, 1956) 444—448.

Die folgenden Betonungen sind durch den Rhythmus bedingte und in den meisten Fällen dem Volksliedstil entlehnte Abweichungen von der hochsprachlichen Norm:

Alỹtaus = Alytaũs	*raitẽlį = raĩtelį*
balnẽliu = balnelìù	*tuõmet = tuomèt*
demìniu = deminiù	*vaikščiódamas = váikščiodamas*
gilumõje = gilumojè	*viršūnẽles = viršūnėlės*
greitèsnes = greitesnės	*žirgẽlius = žirgeliùs*
mergẽles = mergelės	*žodẽlius = žodeliùs*

Bei der rhythmischen Analyse ist vom rhythmischen „Glied" auszugehen. Das rhythmische Glied kann aus einem einzigen Worte bestehen oder aus mehreren Wörtern zusammengesetzt sein. Um seinen Kern (die akzentuelle Hebung) gruppieren sich schwachbetonte Vor- und Nachsilben bzw. Proklitika und Enklitika. Proklitisch sind stets die Präpositionen, abgesehen von solchen Fällen, wo sie mit besonderem Nachdrucke beschwert sind. Zwischen zwei aufeinanderfolgenden Gliedern liegt eine kurze Pause, die meistens durch kein Satzzeichen markiert, aber trotzdem vorhanden ist. Innerhalb der Einzelglieder kann eine Abstufung der Schwächtonigkeit bestehen mit „Nebenhebungen". Im vorliegenden Texte sind nur die Haupthebungen von rhythmischen Gliedern mit Akzentzeichen versehen; also: *Seniaĩ tai / seniaĩ // nepàmena / mūsų / tėvaĩ // gal tūkstantis / mėtų / atgal̃ // ar dù jau / praẽjo //* usw.[1]

Seniaĩ tai, seniaĩ, nepàmena mūsų tėvaĩ, gal tūkstantis
mėtų atgal̃, ar dù jau praẽjo, bùvo tenaĩ áukštas kálnas,
tame kálne dìdeli dvaraĩ stovẽjo. Túose dvarúose gyvẽno
puikùs bajõras, galìngas ir toksaĩ turtìngas, kad nẽ pàts
sàvo turtų̃ skaičiaũs nežinójo. Apliñkui dvarų̃, kaip mãrios
siūbãvo mėlynãvo jo diřvos, gìrios kugždėjo pìlnos žvėrių̃,
pievos — gyvulių̃. Tařpu šilų̃, tarp liepójų bitẽlės dūzgė
lakiójo. Baltì dvaraĩ aukštomìs sienomis aptvérti, prie
vařtų sargaĩ pastatýti, kad neĩ žmogùs neįeĩtų, neĩ žvėrìs
neįběgtų, nei paũkštis neįlẽktų bè bajõro žiniõs.
Garsùs bùvo bajõras sàvo turtaĩs visañ pasáuly, ir
niẽkas nei eĩdamas, nei jódamas, neĩ važiúodamas — nepraẽjo,
neprajójo, nepravažiãvo jõ aukštų̃ dvarų̃, kad nebūtų užẽjęs,
nepasidžiaũgęs turtaĩs, nepérnakvojęs. Nakvójo ulėjo pas jį̃
karãliai, bajõrai, kunigaĩ ir prasčiõkai žmónės. Visùs
priimdinėjo, visùs žaliù vynù gìrdė, valgýdino, niẽko
neatstūmė, niẽko nenùskriaudė, nei dìdelio, nei mãžo,
nei vaĩko, neĩ vargdiẽnės našlaitẽlės . . .
Iš visų̃ nesuskaitýtų turtų̃, kuriaĩs puikìnosi
didžiãvosi bajõras, brangiáusia bùvo jám duktẽ, iš
visų̃ pasáulio mergáičių gražiáusia: veidaĩ, kaip

[1] Vgl. P. Habermanns Artikel „Rhythmus" in Merker-Stammlers Reallexikon der deutschen Literaturgeschichte sowie die dort erwähnten Arbeiten von Franz Saran.

piénas su kraujù maišýtas, plaukaĩ, kaip áukso geltóno, žverblančiais peřlais barstýti; ãkys mėlynãvo, kaip rugiagėlėlės, rankėlės báltos, kaip popierẽliai. Žiñgsnį žeñgė — kaip gulbėlė ẽjo, žõdį kalbėjo — kaip lakštėlė dainãvo. Dieną — kaĩp lelijẽlė žydėjo, nãktį — kaip mėnùlis žibėjo. Visaĩ pasáuly niẽkas niẽkur kitõs tokiõs nemãtė, neregėjo. Kaip jì užáugo, paũgėjo — ẽjo, važiãvo, kaĩp nemunaĩ plaũkė iš vìso krãšto piršliaĩ; siuñtė juõs ir bajõrai, ir kunigaĩ, ir pãtys karãliai, bet jì už niẽko tekėti nenorėjo . . .

Gyvẽno bajõras, kaĩp koksaĩ karãlius: laĩkė daũg tarnų̃, ir senų̃, ir mažų̃, ir jaunų̃ bernẽlių; tarp jų̃ visų̃ buvo víenas gražiáusias, tarp gudrių̃ raitužẽlių jisaĩ gudriáusias. Kai žirgẽliu jójo, bėras su vėjais lenktỹnių ẽjo, õ po juõ žẽmė skùndėsi drebėjo, gìrios, šilaĩ viršūnẽles leñkė. Jõ geležìnė kilpinẽlė siųstė vylyčiàs už miñtį greitèsnes, kur ãkys padabójo, kur godẽlę susgodójo; šáudė ir ántis, ir gulbès, ir pilkąsias žąsìs; jo kárdas, kaip perkū̃nas, mùšė meškàs ir bríedžius . . .

Kai raĩtas jójo — žẽmė dundėjo, kai pėsčias ẽjo — medẽliai drebėjo, geltóni plaukaĩ sùpės ant vėjo; ãkys kaĩp dangùs mėlynãvo, kaip į mergẽles žiūrėjo. Mylėjo jį visì, ir žmónės ir̃ bajõras, neatléisdamas jõ nė žiñgsnio nuõ savę̃s: kur pàts ẽjo, ten bérną vẽdės, kuř pačiám jóti reikėjo, ten bérną siuñtė. Bet ùž visùs geriáusia pamìlo jį̃ skaistì bajõro dukrėlė, baltà lelijẽlė . . .

Šviẽsios ãkys, kaip žvaĩgždės dangaũs gilumõje, kaip sáulė — dažnaĩ į grãžų bernẽlį, puĩkų raitẽlį, žiūrėjo, kõlei širdiẽs ramùmo nesudrùmstė, kõlei jausmų̃ neláimių gaĩsro krūtìnėj neužkū̃rė, kõlei tų akẽlių jisaĩ nepamylėjo. Pamylėjęs miẽgo nemìgo, sapnų̃ nesapnãvo, vis godójo dieną ir̃ naktẽlę. Nuliū̃do šývas žìrgas, dykaĩ dvarė̃ bežvéngdamas, rūdìjo kilpìnė ir ãštras kárdas, ant síenos bekaródami, dulkėjo balnẽlis ant bálkio arklìdėje begulėdamas; nesẽdo jaunãsai sàvo aikliáusian žirgẽlin, nèėmė rañkon sàvo mikliáusios kilpinẽlės, nešáudė nei baltų̃jų gulbių, nei pilkų̃jų žąsų̃, nei ánčių krigžduonẽlių, nei mažų̃ paukštužẽlių, tiktaĩ dūsáudamas, tiktaĩ vaikščiódamas po báltą dvarẽlį, apliñkui áukštą klėtẽlę, dainelès dainãvo, godelès godójo apie sàvo jáuną mergužẽlę, skaĩsčią lelijẽlę . . . Godójo metùs, mãnė kitùs, niẽko gẽro neišmãnė, tìk susigodójo godẽlę ir nùsiuntė piršlį į sàvo jáuną mergẽlę . . .

Kai užjójo piršliaĩ ant dìdžio dvãro, sulójo juodì kurtaĩ, sužvéngė šyvì žirgaĩ ir užgiřdo jaunóji mergẽlė, bajõro dukružẽlė; jos ãkys tai prašvìto, kaip saulẽlė tekẽjo, lūpos kaip rõžės pražýdo, ir tãrė žodẽlį, kaip paukštẽlis čiulbẽjo: „Tėvùli mãnas, tėvùli senãsai, léiski manè už jáuno bernẽlio, už jáuno raitužẽlio. Jei manè už jõ neléisi, taĩ jau už kìto neĩ netekėsiu. Testà geriaũ rūdìja ant rañkos màno žiedẽliai, tegùl geriau výsta ant galvõs žalià rūtẽlė, nei àš turiù už kìto tekẽti amžinám vargẽliui, širdiẽs skausmẽliui kitám rañką dúoti, o šìtą mylẽti.“

Tai ùžtemė támsūs debesẽliai, tai sugriáudė griaũsmas, tai bañgos užūžėjo — vai, šiřdo bãrė sẽnas tėvùlis jáunąją dukrẽlę už jaunúosius žodẽlius. Šaũkė jáuną bernẽlį ir tãrė jam griaũdų žodẽlį: „Tai tuõmet léisiu dùkrą už tavęs, tai tuõmet siųjski piršliùs, kai turėsi tókius dvarùs, kaip màno. O dabař gi sẽski sàvo žirgañ greičiáusian, jóki nuo màno dvarų kuo toliáusiai platuñ pasáulin, kur ãkys žiūri, kur žìrgas nẽša“ . . .

Dūsãvo suñkiai bernẽlis, žìrgą balnódamas, veřkė gaĩliai mergẽlė, po lángu sėdėdama, sẽno tėvùlio sàvo bemaldáudama . . .

Išjójo bérnas iš dvãro viešãjan kelẽlin ir ẽmė godóti, kàs jam darýti, kur jóti, kur sustóti, kur naktẽlę nakvóti. Jója diẽną, jója añtrą — mãto, važiúoja vaizbūnai, vẽža turtùs nesuskaitýtus, važiúoja tiesiaĩ nuo Alỹtaus miẽsto į bajõro dvarùs.

Iř sugodójo jaunãsai, kuř jam jóti, kuř sustóti, kuř naktẽlę nakvóti. Grįžo žìrgą į straũją upẽlę, léido jį žaliõjon pievẽlėn, pánčiuodamas šiĺko pánčiais, o patsaĩ gùlė po áukštu tìltu, teĩmpė báltom rañkom mìklią kilpinẽlę, dėjo nendrìnę vylytẽlę, láukė naktiẽs vakarẽlio. Naktẽlę prarymójo, jaũ saulẽlė tẽka, dár akių bernẽlis nesudėjo: vis láukia, vìs tebesėdi; dár gailì rasà nenukrìto, mãto, važiúoja su turtaĩs vaizbūnas. Kaĩ privažiãvo áukštą tìltą, — siuñtė léido bérnas greĩtą vylytẽlę. Žõdžio neištãręs nuo vežìmo krìto, nuo turtų savo púolė jaunãsai vaizbūnas. Pàslėpė bérnas vaizbūną po aukštúoju tìltu, o turtùs jo žaliõjon girẽlėn . . .

Gulėjo nãktį, nakvójo añtrą — prasėdėjo ir trẽčią — ùžmušė nužùdė trìs vaizbūnùs, pàslėpė juõs visùs po áukštu tìltu, geltónan smėlin. Ùžmušė trìs vaizbūnùs, pasìėmė turtùs nesuskaitýtus.

Góvė žìrgą nuo žaliõs pievėlės, dęmìniu balnėliu
balnójo, tolimõn šaliñ nujójo, pastãtė dvarùs kuo
aukščiáusius, sukirtо miškùs kuo seniáusius, plėšė
laukùs kuo plačiáusius, ir siuñtė piršliùs į sàvo
mergėlę, į sẽno bajõro dvãrą. Láukia diẽną, láukia añtrą,
trẽčiąją dienėlę žẽmė sudrebėjo — tai sẽnas uošvėlis
į pãžiūras atjójo . . . Žiūri: aukštì jo dvaraĩ, o bérno
dár aukštesnì; plãčios jo diřvos, o bérno dár platèsnės;
támsūs jõ miškaĩ, o bérno dár tamsesnì; greitì, aĩklūs
jõ žirgaĩ, o bérno dár aiklesnì. . . . Ir nusistebėjo
senãsai bajõras.
„Pasakýk man, žentùli, iš kuř turtùs ėmeĩ? ar aitvaraĩ
nẽšė, ar viesulaĩ pũtė?“ . . .
„Tėvùli senužẽli, ir aitvaraĩ nẽšė ir viesulaĩ
pũtė iš gùdo šaliẽs, iš didžią pilią, kur auksẽlio
ùpė plaũkia.“ . . .

7. A. Vienuolis

(Antanas Žukauskas)

(*7. April 1882 in Užuožeriai, Gemeinde Anykščiai)

Aus A. Vienuolis, *Rinktiniai Raštai* (Kaunas 1937) 19–22. Offensichtliche Druckfehler wurden stillschweigend berichtigt.

Kas yrà bùvęs Kaukazè ir nevažinėjęs Grùzijos kãro keliù[1], *tàs, gãlima sakýt, nėrà mãtęs Kaukãzo kalnų stebuklìnguųjų gražýbių, nėrà mãtęs įvairùmo augalų ir margùmo jo gyvéntojų.*

Žmogùs, šiuõ keliù važinėjęs, išsìveža amžinaĩ sàvo atmintỹ áukštus, dañgų rėmiančius, tólimojo Kaukãzo kálnus, jų tamsiąsias bedugnès, ledýnus, sniẽgo laukùs, ìlgas pérkalnes, mėlyno ũko pìlnas tarpùkalnes, į kuriàs su didžiù ūžimù bei trenksmù kriñta upėlės ir, kur įkrìtusios, võs įžiūrimu siūlelių jos rañgosi ir tęsiasi ilgomìs, ankštomìs tarpùkalnėmis gráuždamos plikàs pakriũtes ir, dugnù bangúodamos, nẽša į jũrą ãkmenis ir uolų núolaužas.

Keleĩvis, viẽtomis matýdamas tokių gamtõs gražýbių, iš džiaũgsmo ir dìdžio malonùmo taĩp atsitólina nuo paprastųjų kasdienìnių minčių ir rūpesčių, jog jaũčiasi laimìngas ir pasiténkinęs.

Važiúojant šiuõ keliù, rẽgisi, kàd kažin kenõ milžiniškos rañkos šiñtmečius vařgusios, šìtą kẽlią grãžindamos.

[1] Die „Grusinische Heerstraße“, wichtigster Verbindungsweg über den Kaukasus, 1811–1863 als Militärstraße angelegt, beginnt bei Tbilissi (Tiflis) und führt über den 2380 m hohen Kreuz- oder Darielpaß nach Dsaudschikau (früher Ordschonikidse, noch früher Wladikawkas genannt).

Garsíeji, daũg mãčiusieji keliáutojai álpininkai tvìrtina, jógei tokių gražių viẽtų, tokių reginių ir tókio kẽlio, kaip Grùzijos kãro kẽlias[1], *nẽsą dárgi Šveicãrijoj.*

Grãžūs ir kartù baũgūs yrà Kaukãzo kalnaĩ, bèt visų gražiáusia ir visų baugiáusia Kistyno[2] *tarpùkalnė.*

Aštuntamè Darjãlo[3] *tarpùkalnės varstè Tèrekas*[4] *jaũ pasíekia didžiáusią sàvo smagùmą. Čià jis, kaip pasiùtęs, ūžia, treñkia, dugnù riedẽna ãkmenis ir, gráuždamas spáudžiančius jį plikùs kalnų šónus, pasišiáušęs ir apsiputójęs, šokinẽja per didžiáusias uolàs, lýg bijódamas ir skubẽdamas, kàd nesusiglaũstų tarpùkalnės síenos ir neuždarýtų jõ šiamè ankštamè urvè. Dár toliaũ prie baisaũs Tèreko ūžìmo ir treñksmo prisimaĩšo kažin koksaĩ ramùs ošìmas, panašùs į jūros bangų šniokštìmą. Po valandẽlės prasìskiria aukštà Darjãlo kalnų síena, ir prieš keleĩvio akìs atsiskleĩdžia didìngas Kistyno*[2] *tarpùkalnės reginỹs. Įsivaizdúok, skaitýtojau, siaũrą, didžiáusių akmenų ir uolų užgriozdótą nýkstančią debesysè tarpùkalnę, o tõs tarpùkalnės vìduriu iš po ledýno galvatrūkčiaĩs per ãkmenis bẽgančią Kistynẽlės*[5] *upẽlę.*

Nežinaũ, ar yrà kas žẽmėje švarèsnis už jõs skaĩdrų vándenį ir nuostabèsnis už tuõs krantùs ir tą tarpùkalnę, kurià ji tẽka.

Rẽgis, jog angelaĩ ir kìtos paláimintosios dvãsios, Diẽvo gařbei ir žmonių láimei, kitadõs norẽjo čia įkùrti žẽmės daũsą, panãšią į dangaũs; tám tìkslui paláimintosios tarpùkalnės vìduriu ištẽkino jos týro vandeñs upẽlę, kalnų šónus pàpuošė dailiáusiais vãsaros šalių augalaĩs, uolàs išrañtė įvairiomìs spalvomìs, kalnų viršūnes pabařstė báltu sniegù ir dar daũg ko gražaũs ir gẽro norẽjo padarýti, bet vieną nãktį pìktosios prãgaro dvãsios, patiẽs Liucìperio vẽdamos, suskáldžiusios kalnų viršūnes, suveřtusios jàs be jokiõs tvarkõs į tarpùkalnę, o keliosè viẽtose užtveñkusios akmenimìs ir upẽlę . . . Tìk kažin kàs nelabąsias išbaĩdė, nes jõs, nepabaĩgusios prãgariško sàvo dárbo, pasišãlino, dar daũg palìkusios kýbot ant kalnų viršūnių ir skardžių pakriūčių, į tarpùkalnę nusvìrusių, suskìlusių uolų ir lẽdo gabalų, lýg kad grūmótų kiekvíenai gyvýbei, kurì drĩstų šiojè tarpùkalnėj apsigyvénti.

Ir tiesà, Kistynẽlės upẽlėje nėrà jókio įžiūrimo vandeñs gývio, o visõj tarpùkalnėj, artì 20 vařstų ilgio ir apiẽ pusañtro plõčio, nė vieno sõdžiaus, nė vienõs kalnẽnų pìrkios. Tiesà, yrà kẽletas palapìnių pjemenìms, kuriẽ čionaĩ vidùvasarį, kaĩ nuo artimųjų viršūnių aptiřpsta ir apkriñta baugíeji sniẽgo gabalaĩ, atsivãro iš kitų kalnų dìdeles avių kaĩmines. Ir tokià dykumà tyrúoja kuonè per vìsą tarpùkalnę. Pasitáiko ir oãzių, kuř tarp uolų ir

---

[1] Siehe Fußnote S. 126.

[2] nicht näher identifiziert; vgl. *Kisten* „kaukasischer Volksstamm der Tschetschenen".

[3] *Darjál* (*Darial, Dariel; Porta Caucasi* Strabons), schluchtartige Enge am Ostfuß des Kasbek.

[4] *Terek*, Fluß in Nordkaukasien, entspringt in Georgien als *Res Don* aus den Gletschern des Kasbek, durchbricht den Großen Kaukasus in der Darjal-Schlucht.

[5] lituanisierte Form eines näher nicht identifizierten Flußnamens.

dideliũ, kaip namaĩ, akmenũ áuga kreivì mẽdžiai, — azãlijos, rododeñdranai ir trąšì lapóta žolẽ, kuriojè slãpstosi baikštíeji tauraĩ[1], *laukìnės óžkos ir kitì kalnų žvėrẽliai, o padángėse drąsíeji erẽliai, kalnų karãliai, sàvo galìngaisiais sparnaĩs raĩžo viršùj tarpùkalnės órą, sukdamì ratùs apie sàvo lizdùs, nepasiekiamosè sniegúotose viršū́nėse.*

Kistyno tarpùkalnė pasibaĩgia dìdeliu, dar mažaĩ teištìrtu, Kistyno ledýnu, iš po kuriõ tẽka to patiẽs vařdo upẽlė. Iš pradžiũ, per lýgų ir skliaũsčią tarpùkalnės dùgną, ji čiurlẽna mažùčiais srauniaĩs upeliùkais, bet toliaũ, susitìkusi pakeliuĩ akmenũ sleñksčių, lýg nenorẽdama iš añksto kovót ir be laĩko gaišìnt sàvo jėgų, ramiaĩ juos apleñkia ir pasìslepia po uolomìs; rẽtkarčiais ìš po jų vẽl pasiródo, lýg pasižvalgýti tolèsnio kẽlio. Bet dár toliaũ, dár daugiaũ susitikdamà pakeliuĩ kliūčių, tìgus kantrýbės, sùmuša į víeną srõvę visàs sàvo jėgàs ir ìšlenda iš po uolų baisì, įnirtusi ir galìnga; didžiaĩ šniokšdamà ir vartýdama ãkmenis bei uolų núolaužas, jaũ prieš niẽką nebesilenkdamà ir nebeskirdamà draugų nuo príešų, tẽškia, šniõkščia, šóka ir púola kiekvíeną tvirtóvę, kurią tik sutiñka pakeliuĩ. Bèt dar iš tólo pamãčiusi Darjãlo tarpùkalnėj su kalnaĩs kovójantį ir jã viliójantį Tèreką, aprìmsta ir prieš pàt karalíenės Tamãros[2] *bókšto griuvėsiùs kriñta jám į príeglobstį. O Tèrekas, sugriẽbęs jã į sàvo glẽbį, grū́das draugè į pãtį tarpùkalnės ankštùmą.*

8. Vincas Mykolaitis-Putinas

Aus dem Roman *Krizė* (Kaunas 1937) 320–323

Kàs nežìno, kóks saldùs miẽgas prieš pàt saulẽtekį, ankstývą vãsaros rýtą! Põ tvankiõs trumpõs naktiẽs tik dabař atvėsęs óras lẽpina ir glósto įkaĩtusį kū́ną, gaivìnančiu póilsiu pripìldo krū́tinę ir neatmerkiamaĩ, nepraplėšiamaĩ sulìpdo apsuñkusias blakstíenas. Niẽkas tuomèt nemíela tám, kurìs, žãdinamas, apsuñkusiu kū́nu veřčiasi ant kìto šóno ir, neatmérkdamas akių, jaũčiasi skandìnamas naujõs užplū́stančios miẽgo bangõs.

Pẽtras, išgirdęs Vìsvydo beldìmąsi, víenu vãlios pasiryžimù šóko iš lóvos, põrą kařtų plačiaĩ móstelėjo rañkomis, giliaĩ įtráukė į plaučiùs óro ir per dvì minutès jau bùvo apsireñgęs. Blogiaũ sẽkėsi Viktùtei. Per dìẽną nusiváikščiojus apiẽ namùs ir šeimýną, ji tiñgiai pajudėjo lóvoje, pakraĩpė gálvą, tařtum gìndamasi nuo kokiõs įkyriõs mùsės, ir vẽl atkrìto į sáldų

[1] Kaukasischer Wisent (bison caucasicus).

[2] Tamara, Königin von Grusinien, ist eine historische Persönlichkeit. Der russische Dichter M. J. Lermontow (1814–1841) machte aus ihr in seiner Ballade *Tamara*, die zum russischen Volksliede geworden ist, eine Art russische Lorelei. In deutscher Übersetzung lauten die ersten zwei Strophen folgendermaßen: „Im tiefen Engtal von Darjal, wo im Nebel der Terek sich durchwühlt, erhob sich ein uralter Turm, ganz dunkel im schwarzen Gefelse. Im Turme, dem hohen und schlanken, Tamara die Königin saß, gar schön wie ein Engel im Himmel, wie Satan so tückisch und falsch."

miẽgą. Pagaliaũ, Pẽtrui žãdinant ir Vìsvydui nekantráujant, ji pakìlo iš lóvos ir nusikrãčius sutingimù, paskubomìs ẽmė reñgtis.

Vìsvydas jau láukė jũ̃dviejų verándoje su skrýbėle vienojè rañkoje ir lazdà kitojè.

— Lãbas rýtas! — svéikino jìs jaunúosius šeimininkùs, linksmaĩ nusiteĩkęs. — Štaĩ kaip ankstì reĩkia kéltis į dárbą naujíems ũkininkams! Nà, nepỹk ant manę̃s, sẽnio, põnia Viktùte. Pamiegósi pópiečio. Tadà niẽko įdomaũs nepamatýsi, o dabaĩ, žiūrėk, kàs per grožýbės!

Jiẽ nusiléido laukañ prieš rū́mą prie dìdelės gėlių klòmbos, apsižvalgė ir sustójo nustẽbę, taĩtum pìrmą kartą gyvẽnime bū́tų mãtę tą viẽtą. Paskutiniùs mieguistùmo likučiùs taĩtum rankà nùėmė, ir šviesiomìs akimìs, kaip añtrą kart gìmę, žiūrėjo į naujõs dienõs pasáulį.

Bùvo taĩp ramù ir tylù, kad orė nesìjautė nė mažiáusios srovės. Líepos stovėjo kaip užbùrtos, gẽlės klòmboje atsargiaĩ laĩkė rasõs prisigẽrusius žíedus ir bùvo matýti, kaip didelì sidabrìniai lašaĩ nekrisdamì svérdėja raudónose ir mėlynose petùnijų taurẽlėse, raibosė cìnijų galvùtėse ir margosė našlùčių burnẽlėse.

Orė kýbojo lengvùtis šẽmas rū̃kas ir tolimesníeji daiktaĩ jamė atródė tokiẽ lengvì, tokiẽ péršviečiami, taĩsi tik dabaĩ išnėrę iš kokių̃ paslaptìngų gelmių̃ arbà nusiléidę iš tų̃ šviesių̃, sidabrìnių, balzganų̃ aukštýbių.

— Bùs karštà dienà, — prabìlo apsidaĩręs apliñkui Vìsvydas. — Rū̃kas kreñta žemỹn, žiūrėkit, ties galvomìs dangùs jau žydrėja, ir vyturiùkai nóri išsičiulbėti, kõl prasidẽs kaitrà. Eĩnam prie Žvirgždės ant kalnẽlio, pamatýsime puĩkų̃ sáulės tekėjimą.

Laukuosė bùvo tokià dìdelė rasà, kad pievos atródė pìlkos, ir padrėkęs kẽlias nedulkėjo po kójomis. Išsilenkdamì aukštėsnės žolės, aukštaĩ kilnódami kójas, atsargiaĩ jie ėjo į kalnẽlį priẽ Žvirgždės, žvalgýdamiesi į kaskaĩt vis labiaũ raudonúojantį rytų̃ dañgų.

Nuo kalnẽlio jíems atsìskleidė daũg naujų̃ grožýbių. Reginỹs nuo čià tiẽsėsi į visàs pusės platùs ir įvairùs. Rūkų̃ debesẽliai pìlkavo tìk žemėsnėse viẽtose, ties pievomis, o vìsos kalvos, kalnẽliai, mẽdžiai, vìsas Klevų̃ dvãras ir nèt tolimíeji miškaĩ rỹškiai mãtėsi tyramė, vienuř mėlyname, kituř dár palšvamė saulėtekio orė.

Pagaliaũ rytuosė, ties liepsnomìs įkaĩtusia padángės vietà pasiródė sáulės kraštẽlis. Jis áugo greĩtai, ir netrùkus vìsas dìdelis ãpskritas ugnìnis skritulỹs, pasikópęs, sustójo ties tólimu kalneliù su pasvìrusiu béržu. Viršuñ sáulės nežinià iš kuř atsirãdo dvẽjetas šviesių̃ su ugnìniais kraštaĩs debesiùkų, o kẽletas jų̃ jau plũduriavo aukštaĩ mėlyname dangujè. Atródė nepaprastaĩ ramù ir tylù, o tačiaũ apliñkui orė, érdvėje, mẽdžiuose ir visuř, kur tìk klauseĩ, skambėjo, čiřškė, čiulbėjo, švìlpavo ir skardẽno nesuskaĩtoma daugýbė balsų̃. Iš ùnàpus, mẽdžių viršū́nėmis, subangãvusių javų̃ plótais, Žvirgždės pakrántėmis atšiurẽno leñgvas rytỹs vėjẽlis, taĩtum pranèšdamas, kad saulėtekio ìškilmės jaũ pasìbaigė ir prasidėjo ilgà, sunkì vãsaros dárbo dienà.

9. Augustinas Gricius

(Pivóša)

(*25. Dezember 1899 in Šiupyliai, Gemeinde Gruzdžiai)

Aus A. Gricius, *Laiko dvasia* (Kaunas 1946)

Kovà su vagỹstėmis

Nežinaũ, kaĩp kituř, o pas mùs jokių̃ piliẽčių apsaugų̃ nereĩkia. Ir polìcijos taip pàt nereĩkia. Tik be reĩkalo stóvi ir pasivėlãvusius piliečiùs gą̃sdina. Einì iš kur nórs, o teñ polìcija stóvi. Net nesmagù, taĩtum pàts kẽlio nerandì.

Ir teñka pasivėlãvusiam piliẽčiui dėl polìcijos per tvoràs, per stógus kárstytis iki namų̃. Nuvargstì, žmogùs. Dar kaĩtais ir núostolių turì.

Kaĩ dėl vagỹsčių, taĩ taip pàt polìcijai nėrà veikìmo dìrvos. Šìtuos gamtõs apsireiškimùs mes šeimýniškai sutvařkome. Vìsiškai euròpiškai nuo vagių̃ gìnamės. Gãli iš mū́sų net Amèrika pasimókyti.

Bùvo tóks apsireiškìmas. Pàvogė káilinius. Gerì bùvo kailiniaĩ. Tik sekmãdieniais arbà į kókias ìškilmes eĩdamas apsivilkdavau. Skveřnas, tiesà, bùvo prakiùręs, káilis išliñdęs kabódavo priešakỹ. Žiūriù — nebėrà. Čià bast, teñ bast — nėrà kailinių̃, ir tíek. Net namìškiams sakýti bijaũ. Sakỹs: „Pragẽrei."

Taĩp aš ir einù į polìciją. „Pranèšiu", manaũ, „apie káilinius. Juk teñ ir šùnes, ir visókie vagių̃ sekìmo príetaisai." Susitikaũ kálvį Pẽtrą. Pasiskùndžiau. „Einù į polìciją", sakaũ. „Reĩkia pasiskųsti. Šiañdien màno káilinius, rýt tàvo káilinius . . . Negãlima kentė̃ti."

„Dėl sàvo kailinių̃, tai esù net peř drąsùs. Niẽkad jų̃ nesáugau. Dar pérnai pragẽriau. Neberū̃pi", sãko Pẽtras. „O kaĩ dėl tavų̃jų, tai tù čia áiškiai pro šãlį, jokiõs polìcijos nereĩkia. Tàvo káilinius, tikriáusiai, nutráukė Pètkus. Jìs tokíems amatáms įgùdęs. Tùri neišgýdomą prie kailinių̃ patraukìmą. Bet į polìciją nei mū́sų tėvaĩ dėl tõ nẽjo, nei mẽs eĩkime. Prisitáikyk prie Pètkaus ir taip pàt ką nórs nukniaũk. O šiaĩp — kã̃ tu iš polìcijos gáusi? O kã̃ polìcija iš Pètkaus gaũs? Niẽko. Tù ir įsikálk sau į kãktą."

Niẽko nepadarýsi. Įsìkaliau. Dvi dienàs slánkiojau aplińk Pètkaus nãmą. Tai dùrys, langaĩ uždarýti, tai kas nórs namiẽ tùpi. Nepatogù, žìnote, kam nórs mãtant võgti. Dar gãli pakláusti, kám imì. Pagaliaũ prisitáikiau. Žìnoma, neapsiliùrbinau. Pasìėmiau iš palóvės kaĩrįjį bãtą ir

šmõtą drobìnio áudeklo. Áudeklas, be ko kìto, pasiródė ne áudeklas, o výstyklas. Tìk iš po vaĩko ir vìsiškai nemazgótas. Kìtą diẽną knàpt — savųjų bãtų neberadaũ. Tiesà, bãtai nekokiẽ, pùspadžių būtinaĩ reikalìngi. Bet vis tíek bãtai. „Nà", manaũ, „Petkẽli, kaimynẽli, pasivaržýsime." Net dantìs sugríežiau. Pìkta, kai kaimýnas, nórs ir ařtimas, nei sóties, nei padorùmo nebetùri. „Stvérsiu", manaũ, „pagálvį." Taĩp ir sùkinuos apie Pètkaus namùs. Beatklampójąs kálvis Pētras. „Kõ čia", sãko, „staipaĩsi? Ar vìs už káilinius?" „Nè", sakaũ; „kailiniaĩ jau atidirbtì. Batùs nuvóžė. Gerì bùvo bãtai." „E", sãko Pētras, „jei bãtai, tai čià ne Pètkaus nagaĩ. Čia, greičiáusiai, Klèpkaus prìlįsta. Jìs bãtų specialìstas. Jõ ir senẽlis tą lìgą turẽjo. Ir tẽvas ramiaĩ pro batùs nepraeĩdavo. Pačiupinėk", sãko, „tu Klèpkų. Dúodu bevéik gálvą, kad tai jõ dárbas."

Taĩp aš víenas ir pasukaũ nuo Pètkaus prie Klèpkaus. Trìs dienàs staipiaũsi. Ir pavýko man nukélti tik sẽną špyžìnį púodą. Gál ten ir nebèvirė niẽko. Gál vaikaĩ juo žáidė.

Vãkar žiūriù, pareĩna màno žmonà. Ant vienõs rañkos kailiniaĩ, ant kitõs bãtai. „Kókiu būdù tau pavýko iš tų vagių atimti?" surikaũ, apkabìndamas žmóną. O žmonà žiūri ir stẽbisi: „Iš kokių vagių? Kàs tau: siuvẽjas Matùlis vagìs? Grišką vagìs?"

Be ko kìta, vìską išáiškinome. Žiemà, žìnote, artì. Šaltis, galì sakýti, ant nósies. O čia màno kailinių skverñas kiáuras. Bãtai kiaurì. O kàs arčiaũ širdiẽs? Žmonà. Jì tai, niẽkam niẽko nesãkius, ir nùnešė remontúoti vìsą màno manufaktūrą.

Nežinaũ, kas dabař darýti su kairiúoju batù ir su púodu.

1929 m.

10. Antanas Vaičiulaitis

(*23. Juni 1906 in Didieji Šelviai, Gemeinde Vilkaviškis)

Aus der Novellensammlung *Kur bakužė samanota* (New York 1947) 248–256

Pelẽ ir žvìrblis

Kadáise pelẽ ir žvìrblis gyvẽno dìdelėje sántaikoje. Abù jie lizdùs bùvo susisùkę víeno úkininko klúone. Žvìrblis sàvo vaikùs perėjo palėpėje, o pelẽ šmižinėjo šalìnėje po šiáudus, riñko grūdus ir sàvo ùrvą bùvo išsikãsus po pãmatu. Ji kařtais sąspara atkrebždėdavo bičiùlio aplankýti ir įsikándusi

atnèšdavo ar tai kviẽtį, ar miẽžį, ar ãvižą. Žvìrblis, atsidėkódamas pẽlei, sučiršk̃davo nuo kraĩgo, kadà pamatýdavo kãtiną žebrabuřnį atrẽplinant.

„Mán geriáusiai patiñka ruduõ", víeną diẽną pasãkė pelẽ sàvo kaimýnui, „bernaĩ ir meřgos ligi pántų prikráuja šalinès javių, ir àš gyvenù, kaip rõjuj, bekrimsdamà rugiùs. Ak, žinótum, kaĩp nutukaũ pérnai rùdenį!"

Ir jì iš láimės, kad bùvo tokià nusipenẽjusi, net sùčypė ir kója ausiùkę pasikrãpštė. Ař ji bùvo dár laimingèsnė dėl tõ ausiùkės pasikãsymo, niẽkas negalétų pasakýti, nèt ir patsaĩ žvìrblis.

Jisaĩ gi pràtarė, gùrklį pašiuřpindamas ir kãklą papũsdamas, kad balsas rimčiaũ ir storiaũ skambėtų: „Aš sakýčiau, kad nėrà gražèsnių dienų už vãsarą, kadà kviẽčio grũdas pageltonúoja ir bũna tóks gardùs, jog, jį nurìjus, táu net gũžį niẽžti. Dár sakýčiau, kad pavãsarį neblõga žvìrbliui, kadà lãpai pilnì kirmėláičių ir ýpač kadà artójas pamiřšta užakẽti avižų lýsią. Õ, taĩ gyvenimẽlis tadà!"

Ir žvìrblis visàs plùnksnas pašiáušė, kad bùvo panašùs lyginaĩ į sudžiũvusį ir susprógusį žẽbelį.

Taĩp juõdu šnekėjosi víeną pavãsario diẽną. Saulùtė gražiaĩ šviẽtė, piẽnės ir ramùnės žydėjo, ir smìlga dūzgẽno, vėjo papučiamà. Žvìrblis bùvo nusiléidęs ant takẽlio paklúonėj, kur sáulės atókaitoj pelẽ šmižinėjo ir laĩžė sàvo skrandùtę. „Gẽra dabař po sąšlavas straksẽti ir čiršk̃ėti", atsidūsėjo žvìrblis, „bet žiẽmą, kaimynẽle, võs nesušalaũ ir iš bãdo võs nesprógau: aneĩ grūdẽlio, aneĩ vabalẽlio ar dúonos trupinẽlio. Dù grãžūs ir storì žvìrbliai toj pačiõj palépėj, kur àš lìzdą susivijaũ, ẽmė ir sušãlo."

„Ir mán sunkių dienų bũta", pràtarė pelẽ. „Dár ankstì iš rudeñs výrai iškũlė visùs javùs, nuo gaĩgystės ligi naktiẽs spragilaĩs trankýdami, ir, supýlę į maišùs, ìšnešė į klẽtį. O teñ įsikũrė žvýnė ir mán nė pasipáinioti neléidžia. Víeną kařtą atsitìko, kad trìs kiáuras dienàs dorèsnio grūdėlio nesukrimtaũ." Ji sùšniurkštė nosiukė, susigraudìnus, ir ãšarą nuo barzdõs nusìbraukė.

„Čiř-čiř-čiř", garsiaĩ sùčiršk̃ė žvìrblis ir snapù kàptelėjo į žẽmę. „Ką radaĩ, kũmai?" atsìliepė peliùkė. „Nórs tu, kaimýne, esì iš smarkiųjų padermẽs ir pusẽtinas padáuža, bèt prie manęs teĩkis būti mandagùs, nes žinaĩ, kad àš esù švelnì ir greĩtai nusigąstù." „Čiř-čiř-čiř", nesilióvė rẽkęs žvìrblis ir nèt sparnaĩs brūkštelėjo per žẽmę; tai bùvo ženklas, kad jisaĩ baĩsiai paténkintas. „Miẽžio grūdą! Radaũ miẽžio grūdą!" „Và, ir mán gi po kójų kažkàs pasimaĩšė." Peliùkė prikìšo nosýtę ir pasižiūrėjo, ką rãdusi. „Kaĩp manè gývą mataĩ", tãrė ji, „ir àš miẽžio grūdą radaũ, tókį dìdelį, kad nèt sunkù apžiọ́ti. Tik às nerẽkauju ir neskeryčiójų, kaip tù."

„Taĩ paulióšim!" džiaũgėsi žvìrblis. „Eĩnam kur į kampùtį ir išsìkeliam puõtą!" „Eĩnam!" sutìko pelẽ ir apžiójo sàvo miẽžį. Jõs abù žandaĩ nuo tõ išsìpūtė, lýg patìnę būtų. Bet štaĩ ji vẽl padėjo ant takẽlio sàvo rãdinį ir prašnẽko: „Mán šóvė į gálvą, ař negeriaũ būtų tuõs du grūdus pasẽjus ir

rùdenį šimteriópai nuvãlius.“ „Kã?“ pasikláusė žvìrblis. „Taĩgi, aš áušinu bùrną ir šnekù, kad jéigu pasẽtume sàvo miežiùs ir rùdenį, išéižėję, supìltume į arúodą, tai žiẽmą nereikẽtų pùsbadžiu stìpti ir žvýnei pavydẽti.“ „Bèt, širdẽle, mán vis tíek gaĩla šiõ miẽžio.“ „Kũmai, ar tu gálvą ar puodỹnę nešiójai? Gi rùdenį šimteriópą deřlių gáusi.“ „Ař tu manaĩ, kad užaũgs šiẽmtas tokiũ dideliũ, apvaliũ miẽžių kaĩp šisaĩ?“ „Tikriẽ tikráusiai. Ir dár didėsnių, jéigu tìk diřvą geraĩ išársim.“ Žvìrblis, pakẽlęs kójį, pasikrãpštė pilvą ir ūmaĩ sùčirškė: „Aš tìk dabaĩ suprataũ, kad teisìngai šnekì, širdẽle. Nà, greičiaũ prie dárbo! Nuo kõ pirmiáusia praděti?“ „Mačiaũ, kad šiõ klúono põnas, kai javùs sėjo, iš pàt pradžiẽ žẽmę sùarė, o paskuĩ suakėjo ir grū́dus sùbėrė į diřvą.“ „Kaimynẽle, tu bũsi artójas, o àš akėtojas.“ „Geraĩ jau, geraĩ, nórs artójo dárbas visadõs sunkèsnis, ir plėškẽ nùgarą pragráužia.“

Pakiñkė žvìrblis pẽlę į žãgrę ir váikščioja žiūrė̃damas, kaĩp tójį nuo víeno diřvos gãlo ligi kìto plùnkia sušìlusi ir pūškúoja. Árti jį ãrė gražiaĩ, vãgą prie vagõs lýgiai priklodamà ir tiẽsiai, kaip pagal̃ siū́lą, vìsą lýsią suguldýdama. Bèt tai bùvo tìk niẽkai palýginus, kã žvìrblis išdãrė, kai atẽjo eilẽ akėti. Jìs bùvo tóks apsukrùs ir nagìngas, kad jám nei akėčių nei virbų̃ nereikẽjo: tìk atsisùko jisaĩ ãtbulas, kad pradẽjo nagaĩs kapstýti žẽmę, kad pradẽjo grumstùs mėtyti ir trùpinti, net ãkys žaižarãvo, į tókį darbiniñką bežiū́rint. Tuõj vìsas laũkas skersaĩ ir išilgaĩ bùvo taĩp išpurén-tas, jog dirvà atródė kaip mìltais nupiltà. Neganà tõ, kad jisaĩ taĩp gražiaĩ išakẽjo tuõs arimùs ir net víeną slíeką rãdęs nurìjo, bèt, pabaĩgęs sàvo dárbą, jìs nė trupučiùko nebùvo nuvařgęs ir net dár po tą žẽmę išsivoliójo, sparnaĩs plumpsẽdamas.

Žvìrblis parìšo peliùkei sẽtuvę po krūtinė ir teñ sudẽjo anuõs du grū́dus, kuriuõs paskuĩ pasẽjo ir daĩliai žemė àpžėrė, kad várnos ar vìštos neužtìktų ir neprarýtų.

Taĩp jiems besidarbúojant, jau ir vãkaras atẽjo. Žvìrblis su pelè sėdẽjo prie sàvo laũko, kõl anàpus šilų̃ patekẽjo mėnùlis ir glúosny apúokas ẽmė ū́kti. Tuomèt jie pabū́go pelėdų ir žalčių̃, kuriẽ per žõlę taĩp gẽba šliaũžti, jóg nė lapẽlis nesušnerẽs, ir grįžo į klúoną. Atsisvéikindamas pẽlę, žvìrblis tãrė: „Kaĩp tu sakýtum, kaimynẽle, ar jau rytój miẽžis žydẽs?“ „Tuõj matýti, kad pàts niekadõs nei sẽjai nei pióvei, tik arẽtimo deřlių gróbei. Bū́tų geraĩ, jei rytój jãvas díegą išléistų. Ir be tõ, neįsivaizdúok, kad miẽžis taĩp pražỹs, kaip rõžė ar bijū́nas. Po tų̃ žõdžių̃ jį šmùrkštelėjo į õlą ir tuõj užmìgo, nórs pusẽtinai perštėjo strė̃nas jái nuo plėškẽs.

Rýto mėtą žvìrblis pakìrdo su pirmaĩsiais gaidžiaĩs ir, lovyjè nusi-praũsęs bei plùnksnas daĩliai susiklóstęs, pùrptelėjo ir nùlėkė į miẽžių diřvą. Võs jis spẽjo nutū́pti, kaĩp ir pelẽ atbẽgo. „Žiūriù, žiūriù, ir niẽkaip jókio díego neįmataũ“, nusiskùndė jis pẽlei. „Kad tìk išdýgtų!“ „Išdìgs, išdìgs!“ nuramìnė jį pelẽ. „Ař nemataĩ, kad nakčià rasà bùvo nukrìtusi, o taĩ žénklas, kad jãvas tikraĩ aũgs.“

Iš už gìrios jau sáulė pasiródė, ir vìsos pievos sužvìlgo nuo rasõs lašų̃, kuriẽ žėrėjo, lýg žvaigždùtės, o kitì tiesióg degtè dẽgė ir taĩp mirgẽjo, kad

sakýtum, jie drebėjo iš džiaũgsmo, regėdami dìdelį sáulės skrìtulį pro mėdžių viršũnes kópiant į mėlyną dañgų.

Po keliũ dienũ, kařtą nakčià šiltám lietùčiui nulìjus, dù miežio daigaĩ prasìkalė iš žėmės ir pradėjo aukštỹn stiẽbtis, į sáulę kélti sàvo galvutės. Žvìrblis tą rýtą bùvo tóks liñksmas, kad nesusilaĩkęs kàptelėjo snapù už uodegõs pẽlei, kurì iš ìšgąsčio net krũptelėjo. Bet jìs sàvo džiaũgsmo kitóniškai réikšti nemokėjo.

Dienà iš dienõs juõdu lañkė sàvo dù miežiù ir net tãką iš klúono ligi dìřvos pramýnė. Jie mãtė, kaĩp diegaĩ sustorėjo, kaĩp pažaliãvo, kaĩp ant šiáudo kambliaĩ, lýg kokì žiedẽliai, atsirãdo ir kaĩp pagaliaũ jãvas pražydėjo ir sẽklas ùžmezgė. Žvìrblis bùvo taĩp ùžimtas sàvo pasẽliu, kad póra kařtų net nenùlėkė vaikų papenėti. Kad jũs bũtumėt girdėję, kaĩp čiřškė ir šaũkė alkanì žvirblùičiai, ir kaĩp bãrė patì sàvo užúomaršą výrą, kadà jisaĩ pãvakare parpurpsėjo.

Atẽjus rùdeniui, kai jau miẽžiai nunókę ir kai pribréndusios várpos svìro prie žėmės, žvìrblis su pelè nusikiřto sàvo deřlių iř čia pàt, katràs sparnaĩs plumpsėdamas, katràs kójomis trypinėdamas, išsikúlė javùs. Ir kokì grūdaĩ bìro iš tų dviejų várpų: didelì, kaip pùpos, išsipũtę, kad, ródos, iñs ir sprõgs, ir taĩp gražiaĩ nunókę, jog jaũ tiesióg kvepẽte kvepėjo, kaip ragaĩšis! Tõs piūtiẽs atẽjo pasižiūrėti ne tìk visà žvìrblio ir pelẽs giminẽ, kuriẽ visì gálvas kraĩpė neatsigrožėdami, bet iř griežlẽ iš dobilų atsìvedė sàvo vaikučiùs.

Iškúlę miežiùs, žvìrblis su pelè pradėjo dalìntis deřlių. „Pìrmas grũdas mán", tãrė pelẽ, „nes àš pirmutìnė žėmę ariaũ." „Teisìngai šnekì", prìtarė jisaĩ. „Añtras grũdas taĩ jau mán, nes àš añtras žėmę akėjau." „Kitaĩp ir bũti negãli", atsìliepė jì. Taĩp jie dalìnosi grũdas po grũdo ir kiekvíenas prisikróvė po dù arúodus. Bèt galè dar ẽmė víenas miẽžis ir atlìko. Žvìrblis, niẽko neláukdamas, pasãkė: „Tàs grũdas tai màno, nes àš buvaũ akėtojas ir paskutìnis baigiaũ dárbą. Tad mán ir paskutìnis grũdas atiteñka." Čià pasišóko pelẽ: „Klausýk, kaimýne! Àš buvaũ artójas, ir màno dárbas sunkèsnis nekaĩp tàvo. Atidúok mán miẽžį!" Žvìrblis nenusilėido, ir taĩp juõdu giñčijosi kiáurą vãlandą, kõl visái susiríejo.

Galų galè žvìrblis mãto, kad vis tíek nesusišnekẽs, ir tãrė: „Tù, pẽle, įsikąsk grūdą, ir mùdu eĩsiva keliù. Ką pìrmą sutìksim, tàs padarỹs mùdviem teĩsmą." Pelẽ įsikándo grūdą ir nuẽjo su žvìrbliu teisýbės ieškóti. Kiũtina juõdu skersúodami ir tỹli, víenas antrám žõdžio nètaria iš piktùmo. Kíek paėjėję, pamãtė ant miẽto pakelėjè gaĩdį tùpint, sparnaĩs plùmpsint ir gíedant iš visõs gerklẽs, taĩp kad visà trìsdešimt pačių jį girdėtų.

„Gaidỹ, gaidỹ, lìpk žemỹn!" sùčirškė žvìrblis. „Tù mùms už teisẽją pabũsi." Gaidỹs nùlėkė ant žėmės ir išdidžiaĩ sumójo sparnaĩs. Ir turẽjo gi jisaĩ ko pũstis! Jo plùnksnos bùvo ir mėlynos, ir geltónos, ir rùdos, ir žėrėte žėrėjo nuo sáulės, o jõ uodegõs dailùmo tai nė žõdžiais neapsakýsi. Bet nuostabiáusias jo pãpuošalas bùvo skiauturẽ, tokià nukerójus, jog visái

jam užklójo dėšinę ãkį. Jéigu jũs dár žinótumėt, kad tasaĩ gaidỹs turėjo dvi báltas ausiukės ir dù nukãrusius raudónus žándus, kuriẽ jam bùvo barzdõs viẽtoje, tai jũs sutìktumėt, kad tokiám paũkščiui miẽtas yrà per žẽmas tupėti ir kad jõ vietà turėtų bũti ant pàt piřkios kraĩgo.

„Kõ tau, žvìrbli, reĩkia?" pakláusė gaidỹs. Ir neláukęs atsãkymo, jis suplasnójo sparnaĩs ir užgiedójo „kakariekõ!", paródydamas, kóks jo balsas dìdelis ir gražùs. Žvìrblis įskùndė pẽlę ir išpãsakojo vìsą miẽžių istòriją: kaĩp du grũdu jie rãdo, kaĩp ãrė ir akėjo, kaĩp bùvo nakčià apúoko ũbavimu išgą̃sdinti ir galóp kaĩp iškúlę susivaĩdijo. Tą pãtį patvìrtino ir pelẽ, dár pridurdamà: „Mataĩ, gaidẽli, juk teisýbė màno pùsėje, nes àš sunkiaũ dìrbau. Mán bèariant, plėškẽ taĩp nugráužė nùgarą, kad tìk po mẽnesio išsigýdžiau."

„Tu neklausýk jõs plepalų!" šókosi žvìrblis, „tu jõs neklausỹk! Ar nežinaĩ, gaidỹ, kad vìsos pẽlės melãgės ir kad žvìrbliai yrà doriáusi iš paũkščių." „O ką̃ tu apiẽ manè galvóji?" pakláusė gaidỹs. „Kàs nežìno, kad gaidžių̃ giminẽ visų̃ yrà pirmiáusia", pasitaĩsė žvìrblis. „Bet miẽžis priklaũso mán: taĩp ir nuteĩsk, gaidỹ!"

Pelẽ vẽl nenusiléido. Ir taĩp gaidỹs klaũsėsi jų giñčo, kol jám nusibódo. Tadà jis pàliepė: „Paródyk, pẽle, mán tą grũdą!" Pelẽ, nors daũg šnekėjo, bet miẽžio iš snùkio nebùvo paléidusi. Dabař ji àtnešė grũdą ir padėjo gaĩdžiui tiesióg po snapù. „Abù jũs nórite to grũdo?" pakláusė dar sỹkį gaidỹs. „Abù!" atsãkė pelẽ ir žvìrblis. „Ir nẽ katràs nenusiléisit?" „Nenusiléisim!" „Tai žiūrėkit dabař, kaĩp aš jũsų giñčą išspręsiu." Sulig taĩs žõdžiais gaidỹs pasìlenkė ir kàptelėjęs nurìjo grũdą.

Pamãčius, kàs atsitìko, žvìrbliui taĩp ùžvirė kraũjas, kad jis šóko tiesióg ant gaĩdžio. Šìs tik sùmušė sparnaĩs, ir vařgšas žvirblẽlis nė nepasijùto, kaip prìtrenktas nukrìto į griõvį. Tas gaĩdžio plasnójimas bùvo tóks galìngas, kad ne tìk žvìrblį priglùšino, bet iř peliùkę àpvertė aũkštininką. Atsikėlusi ji nunėrė keliù, neatsižiūrėdama, kol įliñdo į sàvo õlą. Kiũtodama urvė, giliaĩ po pãmatu, ji laĩžėsi sùžeistą kojýtę ir girdėjo, kaip pãvakare žvìrblis aimanúodamas pařlėkė į lìzdą ir lìgi vidùrnakčio gúodėsi sàvo pãčiai.

Nuo tõs dienõs sántaika ir draugỹstė tarp žvìrblio ir pelẽs diñgo. Žvìrblis nèt negalėjo pakélti pelẽs kvãpo ir nuo rudeñs pérsikraustė gyvénti į tvártą. Iř pelẽ negalėjo apsikę̃sti klúone. Išgiřdusi, kad klėtyje žvýnė gãlą gãvo kãtino nasruosè, peliùkė susikróvė sàvo mañtą ir pérsikėlė gyvénti į sviřną, kuř galėjo arúoduose ne tìk kviečių̃ ir miẽžių prisiválgyti, bet iř, kartelè prisliuõkus, ant lašinių̃ pálties bėginėti.

B. Wissenschaftliche Prosa und Publizistik

11. Simonas Stanevičius

(1799—1848)

Vorwort zu *Daynas Żemayczių* (Vilnius 1829), neu herausgegeben (Manuldruck des Originals und gegenüberstehende Übertragung in die moderne Rechtschreibung) von JURGIS LEBEDYS, *Simonas Stanevičius: Dainos Žemaičių*, Vilnius 1954. Vgl. auch die Monographie *Simonas Stanevičius* von JURGIS LEBEDYS, Vilnius 1955.

Original	Übertragung
Pratarymas.	*Pratarìmas.*
Dydżioj daugibiej daynu żemaytyszku nekurios ira grażes yr wertas idant ju pamynkłas knigose użsylyktu. Tokiu daynu ant Upes[1] *tarp Wydukles yr Erżwyłka ne daugiaus kayp winoj witoj, surynkau* 30, *skyrdamas jas ysz penketa tik daugiaus kures gyrdiejau arba użraszes buwau: kad winas ysz ju del to jog buwa pardaug naujas yr swetymays żōdeys parpyldìtas; kytas del to jog be rokunda yr biłos*[2] *ysz dwyju yr tryju daynu sudietas rodies; kytas del sawa statuma nieka sumanynga neturenczes; kytas ant gała del tuleropu kytu priżaszcziu, arba su wysu atmestas buwa, arba szeme tyktay daynu surynkyme niera talpyntas. Kayp nesang ne kożnas mokitu gałwu darbas wertas ira garbstima yr*	*Didžiõj daugýbėj dainų žemaĩtiškų nekuriõs yrà grãžios ir vẽrtos, idañt jų pamiñklas knỹgose užsilìktų. Tokių dainų ant Ùpės*[1] *taĩp Vidùklės ir Eržvilko ne daugiaũs kaip vienõj viẽtoj surinkaũ 30, skìrdamas jàs iš peñketo tíek daugiaũs, kurìàs girdėjau arbà užrãšęs buvaũ: kad vínenos iš jų dėl tõ, jog bùvo perdaũg naũjos ir svetimaĩs žõdžiais pérpildytos; kòtos dėl tõ, jog be rokuñdo ir bylõs*[2] *iš dviejų ir trijų dainų sudėtos ródės; kòtos dėl sàvo statùmo niẽko sumanìngo netùrinčios; kòtos ant gãlo dẽl tūlerópų kitų priežasčių arbà su visù àtmestos bùvo, arbà šiamè tiktaĩ dainų surinkimė nėrà talpìntos. Kaĩp nesáng ne kõžnas mókytų galvų dárbas vẽrtas yrà gaĩbstymo ir*

[1] *ùpė* „Fluß" ist der noch heute gebräuchliche (Eigen)name dieses Flusses.
[2] *be rokuñdo ir bylõs* „unstreitig, ohne Zweifel".

pryjemyma, tayp retesnys ira
prastuju żmoniu yszradymas
kurys mokslynga apsudijyma
yszłaykitu yr mokityms
patyktu.

Daliku daynu żemaytyszku
musu amżiaus bustime ira
meylyngy żodey tarp bernele
yr mergeles, tarp gymditoju
yr ju sunu arba dukteru. Jey
kumet yr karis ira prymenamas,
tay winok darose weyksle
meyłażodystes. Tykietise
idant butu daynas nu karżigiu
senowes Lituwiu yr Żemayczių
kures daynewa Waydelotay
musu żemes wiresnymjey yr
daynynynkay, ira tuszczia
dyngstys. Waykay sawa tiewu
daynas atkartodamy wadyn tay
senowes daynomys yr nor jas
użmyrszty; ko taygy benoriety
idant daynas Waydelotu pyrm
400 yr 500 metu daynujemas,
szendin pażynstamas butu?
Mażne be abejojyma galu
sakity jog wysas szendin
randamas Żemayczių daynas
nier ankstibesnes už
paskutynenses kares Szwedu
su Lankays pradżioj XVIII
amżiaus, kurios baysyngu
Żemayczių żemes par bada
yr mara ysztriemymu ira
myniejemas.

priėmìmo, taĩp retėsnis yrà
prastũjų žmoniũ išradìmas,
kurìs mokslìngą apsũdyjimą[1]
išlaikýtų ir móktytiems
patìktų.

Dalykù dainũ žemaĩtiškų
mũsų ámžiaus, bũstyme, yrà[2]
meilìngi žõdžiai tarp bernẽlio
ir mergẽlės, tarp gimdýtojų
ir jũ sūnũ arbà dukterũ. Jéi
kuomèt ir karỹs[3] *yrà prìmenamas,*
tai vienók dãrosi véiksle
meilažodỹstės. Tikėtiesi[4]*,*
idañt bũtų daĩnos nuo káržygių
senóvės lietùvių ir žemaĩčių,
kuriàs dainiãvo[5] *vaideliòtai,*
mũsų žẽmės vyresnéji ir
dainininkai, yrà tuščià
dingstìs. Vaikaĩ, sàvo tėvų
dainàs atkartódami, vadìn tai
senóvės dainomìs ir nór jàs
užmiršti; kõ taĩgi benorėti,
idañt daĩnos vaideliòtų, pir̃m
400 ir 500 mẽtų dainúojamos,
šiandiẽn pažį́stamos bũtų?
Mažnè be abejójimo galiù
sakýti, jog vìsos šiandiẽn
rañdamos žemaĩčių daĩnos
nẽr ankstybèsnės ùž
paskutiniąsias karès švèdų
su lénkais pradžiõj XVIII
ámžiaus[6]*, kuriõs baisìngu*
Žemaĩčių žẽmės per bãdą
ir mãrą ištrėmimù[7] *yrà*
minėjamos.

---

[1] LEBEDYS *apsūdijimą.*

[2] LEBEDYS *amžiaus būstyme yra*; Stelle von ihm (S. 192) mißverstanden; ebenso J. BALČIKONIS, *Lietuvių kalbos žodynas* I (Vilnius 1941) 990, s.v. *būstimas.*

[3] LEBEDYS *karis*; von ihm (S. 192) mißverstanden.

[4] LEBEDYS *Tikėtisi.* [5] LEBEDYS *dainavo.*

[6] Nach LEBEDYS ist hier der Nordische Krieg (1700–1721) gemeint, in dessen Verlauf Litauen wiederholt von den Schweden besetzt wurde.

[7] Nach LEBEDYS wurde Litauen 1708–1711 von Pest, Pocken, Ruhr und anderen Krankheiten heimgesucht, wobei etwa zwei Drittel der Bevölkerung von Samogitien dahingerafft wurde.

Apey daynas kuriu daugibes tolesniose Lituwos yr Żemaycziu żemes szalyse ira randamas, ar anos bus kumet surynktas yr yszdutas, nieka ne sakau yr ne lemiu; prydedu tyktay, jog geystynas ira dayktas, idant wysyszkas gražesniuju daynu żemaytyszku surynkymas ysztiktas yr yszspaustas butu.

Metuse 1829 spalu mienese dinoj 10. Wylniuja.

Apei dainàs, kuriũ daugýbės tolèsniose[1] *Lietuvõs ir Žemaĩčių žẽmės šalysė yrà rañdamos, ar anõs*[2] *bùs kuomèt sùrinktos ir išdúotos, niẽko nesakaũ ir nèlemiu; prìdedu tiktaĩ*[3]*, jog geĩstinas yrà dáiktas, idañt vìsiškas gražesniũjų dainũ žemaĩtiškų surinkìmas ìštiektas*[4] *ir išspáustas bútų.*

Mẽtuose 1829, spãlių mẽnesio dienõj 10. Vìlniuje.

12. Jonas Juška

(*27. Mai 1815 in Daujotai, Gemeinde Čekiškė; † 29. April [alten Stils] 1886 in Kasan)

Exzerpte aus *Kalbos lietuviško liežuvio ir lietuviškas statrašymas arba ortograpija.* St. Petersburg 1861; 56 Seiten. Separatabdruck aus *Izvestija Vtorogo Otdělenija Imperatorskoj Akademii Nauk,* Bd. X. Aus drucktechnischen Gründen ist die Rechtschreibung des Originals (zum Teil auch seine Wortbildung) der heutigen angepaßt.

Mũsų gadýnės mókslo výrai pradėjo ganà jau kalbėti ir rašýti apie Lietuviùs ir lietùvišką liežùvį; bèt, man ródos, jógei jie sàvo kalbesiuosè ir rãštuose mãž tedabója tą keĩstą skỹrių, kursaĩ áiškiai rẽgimas yrà lietùviškame liežùvyje praẽjusios gadýnės ir kalbojè mũsų dienũ, lýgi dalì[5] *kaipõ ir šnekesiuosè ypatìngų Lietuvõs kraštiũ; dėltõ tai jũ sintẽjimai apie Lietuvõs dalykùs daũgel ãtvejuose nėrà suvisù teisìngais.*

Ištikraĩ[6]*, lietùviškas liežùvis stãbmeldiškos gadýnės (ligi XV ámžiaus) turẽjo bũt daũg kitónišku, nègu dabaĩ dėvimà*[7] *lietùviška kalbà, ką gãlim jau matýti iš liežùvio lietùviškos bìblijos, kur rañdam daũg kitónišką kalbõs pastrũnijimą ir nemãž retaĩ kur daẽaĩ bedėvimũ*[7] *žõdžių . . .*

Lietùvių liežùvis, párkeisdams[8] *potrùputį vartójamas gramãtikiškas*[9] *pòrmas*[10] *į naująsias, priimliójo savẽsp tuotárpu ir naujùs žodžiùs; iš jũ vienì pakìlo iš patiẽs lietùviško liežùvio par*[11] *prìgimtą jo vỹkį, o kitì paskõlinti yrà iš svetimũ kalbũ. Liñkon*[12] *pirmũjų, kaip kiekvienojè gyvojè kalbojè,*

---

[1] LEBEDYS *tolesnėse.* [2] *anõs = jõs.* [3] LEBEDYS *tik tai.*
[4] LEBEDYS *ištiktas.* [5] = *lýgia dalià.* [6] = *iš tikrũjų.*
[7] = *vartójama* bzw. *vartójamų.* [8] = *pérkeisdamas.* [9] = *gramãtiškas.*
[10] = *fòrmas.* [11] = *peř.* [12] hier „bezüglich".

teĩp ir lietùviškame liežùvyje, pakìlo ir dár vis kìlsta naujì žõdžiai, kuriẽ, jei patiñk žmoněms, skleĩdžias ir įeĩn į visúotiną vartójimą, o tuotárpu nekuriẽ iš senųjų žõdžių potrùputį nỹkst ir užmirštamì yrà. Sãkant apie svẽtimus žodžiùs, reĩk pasakýti, kad jų jau dìdelė daugýbė įsìveržė į mũsų liežùvį. Lietùviai iš senų jau gadýnių suẽję į pãžintis su sàvo susiẽdais, o kituosè pakraščiuosè ir sumìšę su jaĩs, rãdo pas jų[1] *daũg gerų ir sáu naudìngųjų daiktų, kuriùs*[2] *netrùkus sáu ir apsisãvino, bet nežinódami kókius jíems naujùs lietùviškus vardùs įdúoti, užlaĩkė tus*[3] *pačiùs, kuriaĩs aniẽ vadìnos svetimojè kalbojè. Tókiu būdù įsmùko į Lietùvių liežùvį daugùmas svetimų žõdžių, o daugiáusiai vókiškų ir lénkiškų, kuriẽ apsilietùvinę išsìplėtė ir į arčiáusius Lietuvõs kraštùs. Màno žõdžiams kiekvíens įtikẽs, jei atskleĩdęs žõdininką*[4] *Nesselmono*[5]*, arčiaũs prisistebẽs sudėjìmui lietùviško liežùvio: tę̃ ràs jis nemãž žõdžių jaũ pamestųjų, jaũ paskõlintų iš svetimų kalbų.*

Daugùmą susenẽjusių ir svetimų žõdžių mes rañdam ir naujèsniose Lietùvių knỹgose, kuriõs parašýtos yrà po įkvėpimù senųjų rãštų.

13. Juozas Tumas-Vaižgantas

(*8. September [alten Stils] 1869 in Maleišiai, Gemeinde Svėdasai;
† 29. April 1933 in Kaunas)

Aus *Vaižganto Raštai* II (Kaunas 1922) 88–90

Šveicãrai pripažìno mùs de jure

Ùžsienių Ministèrija, Lietuvõs Atstõvo Šveicãruose pil.[6] *Vãclovo Sidzikáusko vardù, gãvo telegrãmą: „Atsakýdamas į Támstos nòtą iš gegužės 3 d. esù laimìngas pranèšti Támstai, kàd Šveicãrų Federãlinė Tarýba pripažįsta Lietuvą, laĩsvą ir nepriklaũsomą valstýbę, de jure*[7]*. Láiškas sekąs. 19. VIII. 1921. Polìtikos Departameñtas — Motta“*[8]*.*

Federãlinėje Tarýboje (Šveicãrų Valdžiojè) dalyváuja Prezideñtas, vieníems mẽtams reñkamas, ir šešì minìsteriai — Departameñtų (pas juõs — Ministèrijų) šẽfai. Prezideñtas iřgi tùri tèką[9]*.*

Iki šiõl bùvo mùs pripažìnusios jau šẽšios valstýbės: Vókiečių, Rùsų, Mèksikos, Argentìnos, Lãtvių ir Èstų. Bet Vókiečiai tuo tárpu sumìndžioti ir kuriám laĩkui išbraukti iš sprendėjų. Rùsų ir Mèksikos valdžių Europà

---

[1] = *pas juõs.* [2] = *kuriuõs.* [3] = *tuos.* [4] hier „Wörterbuch“.
[5] = Nesselmann. [6] = *piliẽčio.* [7] Lateinisch *de jure.*
[8] Giuseppe Motta (1871–1940) schweizerischer Staatsmann.
[9] = poln. *teka* (lit. *pòrtfelis*) „Portefeuille“.

dár nėrà pačių̃ pripažìnusi, Argentinà tai padãrė gál susikiviřčijusi su Tautų̃ Sąjunga, Lãtviai ir Èstai dár pãtys nedaũg tèsveria.

Taĩgi Šveicãrų pripažinìmas Lietuvõs Valstýbės, de jure nepriklaũsomos, iš tikrųjų̃, yrà lýg ir pìrmas didèsnės reikšmės žiñgsnis, paskuĩ kurį lengviaũ jau bùs padarýti tą pàt ir kitóms valstýbėms, pirmiáusia tóms, kuriõs nėrà suinteresúotos mũsų kivirčė su Lénkais: Olándų, Dãnų, Norvègų, Švèdų, Ispãnų ir kitų̃. Ligi šiõl jõs vìs daĩrės į Prancūzùs ir Ánglus, suinteresúotus, ir véngė padarýti netãktą.

Drąsùs ir nepriklaũsomas Šveicãrų žiñgsnis yrà didèsnės reikšmės, nèg toks pàt žiñgsnis paminėtųjų valstýbių. Tarptautìnėje polìtikoje Šveicãrai laĩko pasiẽmę labaĩ gerbiamą pozìciją. Šveicãrai polìtikoje labaĩ atsargùs, jausmaĩs nevadúojas, tìk tvirtaĩs sumetìmais. Ir Latviùs ir Estùs jiẽ pripažìno de jure paskutiníeji. Líetuvą pripažįsta jie — pirmíeji; pirmíeji praláužia polìtikos príetarų mũrą.

Vìlkinta mũsų pripažinìmas ne tìk iš ãtžvilgio į Prancūzùs ir Ánglus, bet iř del nenustatýtų pabaigtinaĩ síenų. Bet Lénkus ir Čeko-Slovakùs pripažìno taip pàt dár be síenų. O mũsų valstýbės pastovùmas, beñt ekonòminis, Šveicãrams, jų̃ pačių̃ tyrinėjimu, ródos daũg didèsnis, neg Lãtvių ir Èstų. Jéi ne ekonòmijos organizãcija, tai beñt jõs šaltìnis.

Šveicãrų pripažinìmas Lietuvõs nepriklausomýbės de jure ýpač svarbùs, kad tuojaũ mùs ỹveda į tarptautìnę kooperãciją, neláukiant kitų̃ pripažinìmo. Šveicãruose mazgaĩ tarptautìnių Pãšto, Telegrãfo, Kelių̃, Raudónojo Krỹžiaus ir kìtko sąjungų. Šveicãrai įrejestrúoja naujùs nariùs ir notifikúoja kitóms valstýbėms — nariáms. Taĩgi nuo rugpiū̃čio 19 d. mes bũsime jau Euròpos valstýbių šeimýnoje beñt keleriaĩs dalỹkais.

Šveicãrų pripažinìmas stìprina mùs visõs Antántos akysè. Ką̃ besakýti — mũsų ginčė su Lénkais, kuriẽ vìs dar nebùvo atsisãkę nuo svajõnių pavérgti „Kaunìją“[1], ne valstýbę.

O padãrė Šveicãrai tą̃ mùms svarbų žiñgsnį ne kad mẽs jį tìk pasižymėtume, kaip taĩ padarýsime su kitomìs valstýbėmis, bèt kad tà širdiẽs ir prõto jungẽ, kurì iki šiõl bùvo nesudrumstà, palìktų ir toliaũ nesusilpnėjusi. Nuo 30 sù viršum mẽtų Šveicãruose mes sėmėmės mókslo; jiẽ mus áuklėjo; ir dabař darbščiai pàdeda mùms valstýbės vařgą vařgti[2]. Visà eilė mũsų veikėjų, Šveicãruose bréndusių, yrà ir bùs skleidėjai simpãtijos, kurią yrà pẽlnę Šveicãrai. Ir mẽs džiaũgiamės, kad pirmúosius mũsų polìtinės méilės jausmùs laimėjo ne kas kìtas, tìk atviraširdžiai, tiesiabūdžiai Šveicãrai. Valiõ Šveicãrija!

L. B., 51, 21 m. VIII—23.[3]

---

[1] *Kaunijà* (2) „die Kownoer Gegend“; gemeint ist die Weigerung der damaligen polnischen Regierung, Litauen als richtigen Staat anzuerkennen.

[2] Dies bezieht sich auf ein Grüpplein von Schweizern, die damals im litauischen Staatsdienste standen, darunter auch Herausgeber, der sich 1921–1930 in Litauen aufhielt.

[3] = *Lietuvos Balsas*, Nr. 51, 23. VIII. 1921.

14. Kazimieras Būga

(*25. Oktober [alten Stils] 1879 in Pažiegė, Gemeinde Dusetos; † 1. Dezember 1924 in Königsberg i. Pr.)

Aus der Einleitung zu K. Būga, *Lietuvių kalbos žodynas, 1 sąsiuvinis* (Kaunas 1924). Būgas Rechtschreibung ist hier beibehalten; auch seine Akzentuierung, wo er sie gelegentlich ausdrücklich angab.

Kaĩp aš tapaũ žodýno rengėju?

Kadángi šisaĩ màno ãmatas — žodýno rengìmas — glaũdžiai yrà susìjęs su màno gyvatà, tai tariúosi bũsiant mielám skaitýtojui pravartù susipažìnti su kai-kuriaĩs màno gyvãtos duomenimìs. Pasáulio šviẽsą pìrmą kartą išvýdau 1879 mẽtų spãlių 25 (sen. kal.) diẽną Pažiegėje (Dusetų̃ par., Zarasų̃ aps.). Lementõriaus skaitýti išmókau iš tẽvo. Su maldų̃ knỹgomis ir Šiaulėniškių̃ senelių̃ praverčių̃ dvì žiemì: víeną galė̃ Žiegẽlio (ẽžero) pas Ropõlį, añtrą — pas dẽdę Mekùšką Mižiùškėse, mótynos tẽviškėje (Jūžintų̃ par.). 1890—1891 mẽtų žiẽmą nùveža manè tẽvas Dusetų̃ valsčiaus mokỹklon pramókti rùsiškai, kuĩ tuomèt lietùviškai nė žõdžio nevalià bũdavo ištarti. 1891 mẽtų rùdenį tẽvas nugabẽna manè draugè su dviẽm màno pùsbroliais Zarasúosna apskritiẽs mokỹklon, kuĩ išbųvù 1 klãsėje ìki 1892 mẽtų gegužẽs mẽnesiui. 1892 mẽtų líepos mẽnesio paskutìnėmis dienomìs nùveža manè draugè su màno pùsbroliais (tetų̃ vaikaĩs) Petrãpilin ir atidúoda globóti vienám gimináičiui, pas ponùs tarnáujančiam vežẽju (kùrmonu). Tokiaĩs žỹgiais nesibaĩsi prastuolẽlis nemókytas sodiẽtis, màno tẽvas, be tõ — nepasitùrįs, nès jį̃ džiùgina vienà mintìs — išvýsti sàvo sūnẽlį kùnigu, kurìs ne tiktaĩ tėvùs senãtvėje priglaũs, bet ir̃ visùs namùs sušelps. Tẽvas nešỹkšti sūnaũs mókslui paskutìnio skatìko. Mókslo mẽtams Petrãpilyje man ìšlaidų susidarýdavo gyvaĩs pinigaĩs 150 rùblių, kuriuõs sukrapštýti bũdavo tẽvui ganà sunkù, nes iš ū̃kio tuomèt tiekõs pelno negáudavo. Dažnaĩ tèkdavo tẽvui net ir skõlintis màno mókslui. Petrãpilyje nuo 1892 mẽtų rudeñs iki 1895 m. pavãsario išeinù vìsą šv. Stanìslovo bažnýčios mokỹklą. Kadángi kunigų̃ seminãrijon trijų̃ klãsių nepriimdavo, tai bùvo nùtarta išeĩti kẽturias klasès. Tókiuo bũdù patekaũ šv. Kotrỹnos 4 klãsių mokỹklon, kurią̃ baĩgę turẽjo tuomèt téisę stóti seminãrijon.

1897 mẽtais pavãsarį pabaigiù 4 klasès, o rùdenį jau įstójau Petrãpilio kunigų̃ seminãrijon, iš kuriõs po mẽtų (1898 m. rugsė́jo mėn.) išstójau, tuõ užsitráukdamas ant savę̃s tėvų̃ ir visõs giminẽs rūstýbę. Nuo 1898 mẽtų spãlių mẽnesio pirmų̃jų dienų̃ teñka man pradėti savarañkiškas gyvẽnimas. Víeno seminãrijos draũgo teĩkiamas patenkù pas kùnigą Beřnotą Mõsarin (Vilniaus vyskupìjoje), kuĩ per 1898—1899 mẽtų žiẽmą prirengiù dù jo brólvaikiu (iřgi Beřnotu) į Petrãpilio šv. Kotrỹnos mokỹklą. Abùdu Bernočiukù (Antãnas ir Juõzas) išlaĩkė egzãminus. Kùnigas pàveda mán juõdu globóti. Nuo 1899 m. rudeñs vẽl grįžtù Petrãpilin, nusisamdaũ du kambariu, kuriuosè ir įsìkuriu su sàvo mokiniaĩs Bernočiùkais. Tų-pačių̃ mẽtų lãpkričio

ar grúodžio mėnesyje mokýklos draugų rekomendúojamas patenkù užu kýšį (pãšto ženklėlių riñkinį iš 1000 su viršum ganà retų ženklėlių) tarnáutoju meteorològijos observatòrijon, kuriojè ištarnãvęs bevéik kėtveris metùs 1903 m. rugsėjo 20 dienojè išstóju tolimèsniam mókslui. Màt, kitì màno prieteliai, prof. kun. A. Dambráuskas, prof. kun. P. Būčýs, kun. J. Tùmas (Vaišgantas), bùvo aptìkę, kad mán rūpima kalbõs dalýkų, kad jaĩs manęs net ir seřgama. Tùmas tai galėjo lengvaĩ patìrti iš màno jam rašýtų laiškų ir iš víeno-kìto stráipsnio, nùsiųsto jám kaipõ „Tėvýnės Sárgo" redãktoriui. Dambráuskas ir Būčýs galėjo tą màno ypatýbę pastebėti iš manęs patiẽs ir iš pašnekesių su profèsorium (tuomèt privatdocentù) E. Vòlteriu ir Jaũnium, iš kurių su pirmúoju tėko man pìrmą kařtą susipažìnti 1900 ar 1901 mėtų pradžiojè, o su antrúoju — 1902 mėtų pavãsarį.

Pritilpti prie Jaũniaus bùvo neleñgva. Iš prãdžių manè nevisuomèt įsiléisdavo. Bet kaĩ arčiaũs jis manè pažìno, įeĩti pas jį bùvo nebesunkù. Nuo 1902 mėtų rudeñs tapaũ dãžnas Jaũniaus svėčias ir nenustójau juo bùvęs nèt iki jõ mirìmo diẽnai (1908 m. vasãrio 25 d.). Prìeigą į Jaũnių yrà man paleñgvinę akadèmikai P. Fortunãtovas ir A. Šãchmatovas, kuriẽ sukùrstyti prof. E. Vòlterio, bùvo paskýrę manè Jaũniaus sekretõrium. Jiẽ tikėjosi išgáusią per manè spaũdai Jaũniaus kalbõs mókslo raštùs, ypač lietùvių kalbõs gramãtiką ir šnektų aprãšymą. Iš tõ sekretoriãvimo akadèmija gãvo mãža naudõs. Visà naudà tėko mán. Kaip sunkù bùvo ką spaũdai iš Jaũniaus išgáuti, gãli paródyti jo gramãtikos spaudìmo eigà: nuo 1903 m. ìki 1908 m. vasãrio, vadìnasi, per peñkeris metùs, tesuspėjo jis pérveizdėti tiktaĩ pirmúosius 48 pùslapius!

1903 m. rugsėjo 20 diẽną išstójęs iš observatòrijos, baĩgdamas ámžiaus 24 metùs, stvėriausi už mókslo, pasirýžęs prisiruõšti matũrai, kad galėčiau įstójęs univeřsitan atsidėti vienám kalbõs mókslui. Matũros egzãminus (iš 8 klãsių gimnãzijos) gavaũ laikýti ekstèrnu 1905 m. (nuo IV 25 iki V 30) prie Petrãpilio V gimnãzijos draugè su A. Voldemarù, kurìs tuomèt baĩgė gimnãziją.

Rùdenį 1905 mėtuose įstójau Petrãpilio univeřsitan filològijos skýriun, kurį pabaigiù vos tìk 1911 m. Univeřsite ilgiaũ teñka pasėdėti, nes nuo mókslo daũg manè sutrùkdo tariamųjų mókslo rãštų rengìmas. Màt, 1905 mėtų gegužės mėnesyje iš spaustùvės atsìmu pìrmąją dãlį „Aistiškų stùdijų", nes jái tuomèt nebùvo dár sùrasta leidėjo. 1907 m. balañdžio 5 d. sàvo neláimei prądedu spáusdinti anuõs „stùdijus", o 1908 m. kóvo mėnesyje gáunu jaũ iš spaustùvės gãtavus. Del antrõsios „Aistiškų stùdijų" daliẽs teñka véltui pasidarbúoti 1906—1907 mókslo mėtais.

1911 m. paliẽka manè univeřsite reñgtis akadèmiškajam gyvėnimui prie lýginamosios kalbų mókslo kãtedros, kurì tuomèt bùvo prof. Jõno Boduẽno Kurtenės (Baudouin de Courtenay) žiniojè. 1914 m. nuo saũsio 1 dienõs komandierúoja manè ùžsienin dvejíems mėtams tolimèsnėms mókslo stùdijoms, kuriõs tuojaũ pačiojè pradžiojè turėjo nutrũkti del dìdžiojo pasáulio kãro. 1914 m. liepos mėnesio pradžiojè, tařsi nujaũsdamas kãrą, už 3—4

dienų prieš sienos uždārymą sugrįžtù iš Karaliáučiaus. Del kāro nutrūksta màno ùžsienio stùdijos ir ilgám laĩkui sutruñka magìsterio egzāminai, kuriuõs tepabaigiù vos tìk 1916 m. pavāsarį. Tuojaũ po egzāminų gáunu téisę bũti Petrāpilio univeřsito privatdocentù. Nuo 1916 m. liepos mėn. 1 dienõs nùskiria manè Peřmės kuriamājan univeřsitan privatdocentù, o paskuĩ nuo 1917 m. pàkelia manè ekstraordinārio profèsoriaus pareigóms eĩti. Iš Peřmės univeřsito sugrįžtù Lietuvõn 1920 mētais rugpjūčio pabaigojè (apie 27 d.). . . .

*Nuo 1899 m. rudeñs patampù Petrāpilio viešojo knygýno bevéik kasdienìnis skaitytojas. Čià susipažįstu su knygýno valdininkù S. Baltramáičiu, per kurį kařtais gáunu jõ atsākymu parsinèšti ir namõ víeną-kìtą knỹgą. Knygýne susipažįstu su visaĩs dainų ir pāsakų rinkiniaĩs, su žodýnais, gramātikomis ir su kai-kuriaĩs Daũkanto, Valančiáusko, Ivìnskio rāštais. Iš Kuršáičio žodýno ir gramātikos ir Baranáusko „*Ostlitauische Texte*“ pàtiriu, kad lietùvių kalbõs skìriama dvejópa príegaidė. Observatòrijoje, nutráukdamas po kókį pùsvalandį ar vālandą nuo tarnýbos dárbo, 1900—1901 mētais išmókstu príegaidės žyměti. Tasaĩ mókslas nėrà bùvęs man leñgvas, nes tuomèt nebùvo kam manè pamókyti. Vienatìjas príegaidės mókytojas man tebùvo Kuršáičio žodýnas. Gývu žodžiù nebùvo kam manè pamókyti, nes tuomèt dar Jaũniaus nepažinaũ.*

Jaũnių išvýsti pìrmą kařtą man teñka, ródosi, 1901 mētais per víeną Petrāpilio lietùvių susišelpìmo draugìjos vākarą, kuriojè ir mán yra tēkę pasidarbúoti kēleris metùs sekretõrium ir sufliõrium. Arčiaũ susieĩti su Jaũnium tegáunu võs po kelių mėnesių po pirmõsios pažintiẽs 1902 m. pavāsarį (tuojaũ po velýkų).

Kadà pasidariaũ bevéik kasdienìnis Jaũniaus svēčias, jaũ buvaũ tùrįs prisiránkiojęs nebemāža mēdžiagos žodýnui. 1901 mētų lāpkričio mėnesyje teñka man parvažiúoti tėviškėn kareiviāvimo príedermės atlìkti po kelių mētų nebuvìmo (1898 m.) ir parsivèžti daũg naujõs mēdžiagos. Tuomèt Dusetų ir Jūžintų parāpijoje sùrenku apie 150 dainų, 10—12 pāsakų, keliàs dėšimtis mįslių ir retėsnių žõdžių.

Pradėdamas váikščioti pas Jaũnių, àš jau turiù geróką plúoštą mēdžiagos lietùvių kalbõs šnektóms ir žodýnui. Šnektóms ir žodýnui mēdžiagos man prisiriñko iš sàvo draugų. Žodýnui mēdžiagos jau 1902 mētų birželyje turiù ben kelìs sąsiuvinius, iš kurių vāsarą žodžiùs nurašaũ abėcēliškai storõn knỹgon. Tuõ laikù man bùvo galvà pramuštà Daũkanto rāštais, kuriẽ visudaugiáusia yrà man dāvę retų ir negirdėtų žõdžių. Daũkanto žõdžių reikšmės ir prasmės, kuriõs dažnaĩ negalėdavau suvókti, vaikýti pàdeda man žemaĩčiai draugaĩ.

Nuo 1902 m. gegužės-birželio mėnesio daũg Daũkanto žõdžių man paáiškina Jaũnius. Tais-pačiaĩs mētais pràdedu žodýno mēdžiagą rašýti nebe sąsiuvinais, bet kortēlėmis. Visupirmiáusia kortēlėmis bùvo nurašýti Daũkanto „Lietuvõs istòrijos“ (I, II, Plymouth, Pa. 1893, 1897) ir „Giwatų Didiujû Karwaidu“ (1846) žõdžiai. Taip-pàt ir visà žodýno mēdžiaga,

kuriõs nemãža parsinèšdavau po kiekvíeno atsilañkymo nuo Jaũniaus, tuojaũ atsidùrdavo kortẽlėse.

Pradėdamas dìrbti su Jaũniumi iš-pàt prãdžių tiktaĩ dù tikslù teturėjau: 1) praplėsti sàvo žiniàs lietùvių kalbõs gramãtikos, šnektũ ir žodýno srityjė, 2) atlìkti prof. E. Vòlterio sukùrstytų akadèmikų P. Fortunãtovo ir A. Šachmatovo man pàvestąjį dárbą — išgáuti iš Jaũniaus spaũdai jõ gramãtiką ir lietùvių kalbõs šnektũ aprãšymą. Antràsis tìkslas dalinaĩ tepasìsekė įvỹkinti. Pirmájam tìkslui buvo daũg padarýta, nes Jaũnius bùvo atvėręs prieš manè vìsą sàvo žinýną, kuriamè iš prãdžių daũg-ko aš dár nesuprataũ.

Jaũniaus mókslas, kurĩ mán jis bùvo atskleĩdęs visojè platumojè, pasiródė man ẽsąs labaĩ įdomùs ir slaptìngas, išáiškinąs net tamsiáusias kalbõs raidõs ir kilmẽs slaptìs. Labiáusia vìsa tai bùvo slaptìnga mán — kalbõs mókslo naujõkui. Vìsos tos lýginamojo kalbũ mókslo slãptys ilgám bùvo manè sužavėję. Matýdamas Jaũnių nebepajẽgsiant žavimũjų kalbõs slapčiũ paskélbti spaudojè del vãlios susilpnėjimo ir nebegalėsiant jũ pasáulio kalbiniñkų tariamũjų klaidũ atitaisýti, rýžausi pàts surašýti vìsą Jaũniaus mókslą, kurĩ mán buvo jìs atviromìs išdėstęs apie lietùvių, lãtvių ir prūsų kalbàs ir visũ trijũ kalbũ mótyną-kalbą, vadìnamąją áisčių prókalbę . . .

Taĩgi, „Aistiškų stùdijų" ẽsama nevỹkusio, kiauraĩ klaidìngo rãšto, kurìs tíek gẽro tėrà padãręs, kad manè yrà priveřtęs atidėti bevéik visàs savo jėgàs vienám lietùvių kalbõs žodýnui. Kad àš nuo 1909 mẽtų rudeñs labiaũ esù atsidėjęs žodýnui, tai tám bus kaltà màno „Aistiškų stùdijų" neláimė draugè su prof. Jõno Endzelýno del tõs neláimės láišku prof. E. Vòlteriui, kuriamè Endzelýnas, pagýręs màno žiniũ gausùmą ir darbštùmą, pàtaria per prof. Vòlterį mèsti mán Jaũniaus sapnùs ir sunaudóti sàvo žiniàs žodýnui. Endzelýno žõdžiai giliaĩ man įsmìgo širdiñ ir dar šiañdie tebesmỹgso. . . .

15. Jonas Jablonskis

(*30. Dezember 1860 in Kubiliai, Gemeinde Būbleliai; †23. Februar 1930 in Kaunas)

Aus der in Kaunas erschienenen Zeitung *Lietuva* vom 3. XII. 1924; vgl. auch *Jablonskio Raštai* I (Kaunas 1933)-262–264, hrsg. von J. Balčikonis.

A. A. Kazìmieras Būgà

Kaz. Būgà gìmė 1879 m. Pužíegėje (Dusetų par., Zarasų apskr.). 1897 m., išlaikęs progimnãzijos egzãminą, įstójo į Petrãpilio kunigų seminãriją, bèt jojè vienus metùs teišbùvo. Po kíek laĩko kun. A. Dambráuskas, prof. kun. P. Būčỹs ir kun. J. Tùmas, ródos, pirmíeji pastebėjo, kad Būgai rũpį kalbõs dalỹkai, kad Būgõs apie juõs giliaũ nusimãnoma, kad taĩs dalỹkais jõ ir seřgama. Toliaũ Būgà pasižỹsta su Ed. Vòlteriu ir Kaz. Jaũnium.

Susiařtinęs 1902 m. su Jaũnium, Būgà taĩmpa jõ sekretõrium; besekretoriáudamas suvartója iš Jaũniaus kalbõs mókslo vìrsa, ką galėjo prie jõ bedìrbdamas prieĩti ir sutvarkýti.

Išlaĩkęs 1905 m. Petrãpily egzãminą iš vìso gimnãzijos kùrso, stója tais pačiaĩs mẽtais Būgà į Petrãpilio universitètą, į jõ kalbų mókslo skỹrių. Jaũ bestudentáudamas rãšo „Aistiškas stùdijas". Begyvéndamas Petrãpily ir bestudentáudamas tenaĩ arčiaũ sueĩna su žymiáusiais to laĩko kalbõs tyrėjais . . .

Naudódamasis Petrãpilio knygýnų šaltìniais, taĩs mókslo žmonėmìs ir sàvo patiẽs pastebėtais Lietuvojè žmonių kalbõs dalỹkais, Būgà ìma dár giliaũ, dár rimčiaũ tìrti mũsų kalbą, ýpačiai jõs etimològijos dalykùs, žodýną ir kitùs gilesniùs lýginamojo kalbõs mókslo dalykùs, susìduriančius šiaĩp ar taĩp su lietùvių kalbõs mókslu, su to mókslo réikšme mũsų istòrijai ir t. t.

Nuo 1909 mẽtų Būgà atsìdeda ýpačiai mũsų kalbõs žodýnui. 1912 m. iš Mókslų Akadèmijos gáuna suredagúoti ir išléisti añtrąjį tòmą A. Juškėvičiaus žodýno. Tarp 1905—1913 mẽtų Būgà ýpačiai daũg mẽdžiagos tám žodýnui sùrenka sàvo keliõnėse po Líetuvą. 1914 mẽtais tam pačiám žodýnui nemãža mẽdžiagos sùrenka Būgà ir Karaliáučiuje (universitèto knygýne). 1916—1919 m. Būgà daũg dìrba to patiẽs žodýno reĩkalui jau Peřmės universitetè profesoriáudamas.

1920 m. Būgà su sàvo žodýno skrỹniomis pargrįžta į Líetuvą. Čià tuojaũ pàveda jám Švietìmo Ministèrija suorganizúoti lietùvių kalbõs žodýno leidìmą. Čià, Kaunè, Būgà su keliaĩs kitaĩs mókslo žmonėmìs sudãro netrùkus ir Humanitãrinio Fakultèto brándуolį: iš tõ brándуolio dýgsta palengvà ir visà to Fakultèto sudėtìs. Antràsis A. Juškėvičiaus žodýno tòmas dabař tėrà išẽjęs Petrãpily. 1924 mẽtų pradžiojè pasiródė ir K. Būgõs sudarýtasis „Lietùvių kalbõs žodýnas" (I-sis sąsiuvinis).

K. Būgà bùvo vieniñtelis dìdžiojo mũsų kalbõs mókslo specialìstas, kurìs tam mókslui vìsiškai atsidẽjęs, tỹrė vìsą lietùvių kalbõs gìminę (vìsą áisčių kalbą). Tìrdamas tą mókslą plačiaĩ ir giliaĩ, Būgà rũpinosi suvartóti jam vìsa, ką gãli tam mókslui dúoti gyvóji mũsų kalbà, jõs istòrija, šaltìniai ir lýginamasis indoeuropiẽčių kalbõs mókslas su didžiáusiais sàvo specialìstais.

Su K. Būgà mũsų kalbõs mókslas nustója didžiáusio savo šùlo, dìdžiojo savo tyrėjo. To šùlo, draugè su mũsų kalbõs mókslu, nustója ir vìsas lýginamasis indoeuropiẽčių kalbõs mókslas, mũsų Universitèto Humanitãrinis Fakultètas, kalbõs mókslo jaunúomenė, mũsų kalbõs mókytojai Lietuvojè, visà Lietuvà.

Kaĩp čia ką̃ pradėsim tamè móksle nebeturėdami K. Būgõs — mán, sẽniui, sunkù ir supràsti: be jõ lýg nebegãlimas tàs mókslas. Bet dìrbkite, sẽniai ir jaunesnieji mókslo žmónės, dìrbkite nenuleisdamì rañkų ir tuõ bent kíek, kàd ir taĩp vėlaĩ, atsilýginkit tám atsiskýrusiam iš mũsų tárpo didžiùliam mũsų kalbõs mókslo darbiniñkui! Tíek tuo tárpu. Liūdna, skaudù!

16. Antanas Salys

(*8./21. Juli 1902 in Reketė, Gemeinde Salantai)

Auszug aus *Lietuviškoji Enciklopedija* Bd. II (Kaunas 1934) S. 999–1004. Text vom Verfasser durchgesehen und akzentuiert.

Báltų taũtos

Báltų taũtos tai indoeuropiẽčiams priklaũsanti tautỹ grùpė Báltijos jū́ros pietỹ rytỹ atkraštyjė, kuriái priskiriamì dabartìniai lietùviai, lãtviai, XVIII a.[1] *pradžiojė suvókietinti prū́sai, XVI a.*[2] *sulatvė́ję bei sulietuvė́ję kuršiai ir žiemgãliai, taip pàt sẽliai, išnỹkę jau XIV a.*[3] *Šìs kúopinis báltų tautỹ vařdas kalbótyroje vartójamas siauresnė prasmė nei geogrãfijoje, kur juõ vadìnamos vìsos Pãbaltijo taũtos, taĩgi ir lietùviams-lãtviams kraujù bei kalbà visái svetimì èstai ir súomiai. Vařdas pasidarýtas iš Báltijos jū́ros, kuriõs etimològinė reikšmẽ bètgi niẽko beñdra netùri su mū́sų būdvardžiu báltas. Iš istòrijos šaltìnių áiškų báltų tautỹ susiskìrstymo ir jỹ gyvėnamųjų plótų váizdą gáuname võs XIII a.*[4] *pradžiojė.*

Vakaruosė nuo Nẽmuno iki Výslos gyvėna prū́sai, susiskìrstę net dẽšimčia atskirỹ kìlčių. Prū́sams Dùsburgas[5] *prìskiria ir Kùlmo*[6] *ir Liubãvo*[7] *sritìs, kuriõs dar priẽš Ordino atsikráustymą bùvusios (lénkų) ištériótos. Čià, matýti, lénkų ir po tõ įsikùrta. Šiaĩp Òrdino laikaĩs prū́sų-lénkų síena laĩkoma Òsos*[8] *ùpė. Toliaũ į rýtus galìndų kìlties (išnaikìntos taip pàt prieš Òrdino laikùs) pietìnės sodýbos siekė iki Nãrevo*[9]*, nórs Vìznos*[10] *pilìs jau XII a.*[11] *pradžiojė priklaũso lénkams. Ši ùpė atribója nuo mozū́rų ir rùsų taip pàt ir sūduviùs, arba jótvingius, kuriẽ, spréndžiant ir iš trūktinių kalbõs liẽkanų, laikýtini prū́sais. Panemunėjė pleištù tarp sūdùvių ir lietùvių įsìkerta rùsai: jų (báltų žẽmėje) įkùrto Gařdino (Gorodeń)*[12] *kunigáikščiai pažýstami jau XII a.*[11] *pirmõjoje pùsėje. Tautỹ trijùlė kuršiai, žiemgãliai ir sẽliai yrà gyvėnusi dabař lãtvių ir lietùvių gyvėnamoje teritòrijoje. Kuršiams XIII a.*[4] *šaltìnių liùdijimu teñka vakarìnė Kuržemė*[13] *tarp Báltijos jū́ros ir Rygõs įlankos, išskýrus tik šiaurìnę jos dãlį, gyvėnamą lýbių, ir be tõ didókas Žemaĩčių šiáurės vakarų kaĩpas — Cẽklio*[14] *sritìs —*

[1] = *aštuonióliktojo ámžiaus.* [2] = *šešióliktajame ámžiuje.*
[3] = *keturióliktajame ámžiuje.* [4] = *tryliktojo ámžiaus.*
[5] Petri de Dusburg Chronicon terrae Prussiae, hrsg. von M. Toeppen in *Scriptores Rerum Prussicarum* Bd. II.
[6] terra Culmensis, Culmerland; heute Stadt Kulm (poln. Chełmno) auf dem rechten Weichselufer.
[7] Löbau (poln. Lubów, Lubowo).
[8] Ossa, rechter Nebenfluß der Weichsel in Westpreußen.
[9] Narew, 400 km langer Nebenfluß des Bug in Polen.
[10] Wizna, Städtchen in Polen. [11] = *dvýliktojo ámžiaus.*
[12] Grodno. [13] Kurland.
[14] Ceclis. Dazu vgl. Anton Salys, Die žemaitischen Mundarten. Teil I: Geschichte des žemaitischen Sprachgebiets, S. 10–15 (Leipziger Dissertation 1930; auch abgedruckt in *Tauta ir Žodis* VI [Kaunas 1930]).

su Klaĩpėdos apýlinke. Su kalbiniñkų tėigiamu Cẽklio kuršiškumù nesutiñka dalìs istòrikų ir šią sr̀tį prìskiria lietùviams. Nuo Rygõs ſlankos pietų liñk mažnè visamè Lìelupės-Mūšõs[1] *upýne bùvo ištìsęs žiemgãlių krãštas, kurìs ribójasi su lietùviškomis Šiaulių ir Upýtės sritimìs. Į rýtus nuo žiemgãlių kairiúoju Dauguvõs pãkraščiu gyvẽno sẽliai; Lietuvojè jų sodýbos sìekė iki Taurãgnų ir Svėdasų. Tikrųjų lãtvių tadà gyvénta tìk dabartìnėje Lãtgaloje*[2] *ir rytìnėje Vìdžemės*[3] *dalyjè, maždaũg iki Aĩzkrauklės (prie Dauguvõs) – Bùrtniekų*[4] *ẽžero lìnijos. Visas rytìnis Rygõs ſlankos pakraštỹs su artimája Rygõs apýlinke priklaũsė lýbiams.*

17. Vincas Maciūnas

(*5. Juli [alten Stils] 1909 in Papilė, Kreis Šiauliai)

Aus *Lietuvių Dienos* (*Lithuanian Days*) Vol. 2, No. 7; October, 1951 (Los Angeles, Calif.)

Živìlės legendà

Jėi kas mūsų teiráutųsi apie būdìngąsias Lietuvõs istòrines legendàs, papãsakotume, kaĩp Gedimìnas sapnãvo geležìnį vìlką ir paskuĩ Vìlniaus miẽstą įkū̃rė, kaĩp Kęstùtis Palangojè pasigróbė grãžiąją vaidilùtę Birùtę, kaĩp láisvę už vìską labiaũ mýlįs Pilėnų kunigáikštis Márgiris su visà ſgula žùvo, kad tìk neturė̃tų vergáuti kryžiuõčiams. Ne vienas gál prisimiñtų ir̃ kunigaikštỹtę Živìlę, kurì nesvyrúodama nužùdė sàvo mýlimąjį, kai jìs susidė̀jo su tėvỹnės príešais. Živìlės vařdas išpopuliarė̃jęs Lietuvojè, ne kařtą tėvaĩ jį pàrenka sàvo dukrẽlėms.

Dejà, tur bū̃t, ne vienà dabartìnė Živìlė nusiviĩs išgir̃dusi, kad Živìlės vařdas anaiptõl nėrà istòrinis, kaĩp kad, pvz., Birùtės. Neĩ seníeji Lietuvõs mėtraščiai, neĩ populiarùsis XVI ámžiaus Lietuvõs istòrikas Stryjkòvskis[5]*, neĩ kuriẽ kitì mūsų istòrinių padavìmų šaltìniai nìčnieko nežìno apie Živìlės legeñdą. Iš kuř tą̃d jì yrà imtà?*

Ji bùvo išspáusdinta (lénkiškai) 1819 mėtais Vìlniaus laĩkraštyje „Tygodnik Wileński" (VII, p. 113—121), ir jos añtraštė bùvo tokià: „Živìlė. Apysakáitė iš Lietuvõs istòrijos. Ìštrauka iš senóviškų lénkiškų rañkraščių, redãkcijai p. S. F. Ž. suteiktų̃". Apysakáitės Živìlė, Naugardùko kunigáikščio Kãrijoto[6] *duktẽ, yrà kãlinama ir nèt nuteistà miř̃ti, nès*

[1] Auf litauischem Gebiete heißt der Fluß Mūša, auf lettischem aber Lielupe: die Kurländische Aa.

[2] Lettgallen. [3] Livland. [4] Nominativ *Burtnieki*.

[5] Maciej Stryjkowski, *1547, † nach 1582, Verfasser der *Kronika polska, litewska, żmódzka i wszystkiej Rusi*, Königsberg 1582; Neuauflagen 1766 und (Warschau) 1846.

[6] Siehe *Karijõtas* im Glossar.

pamìlusi nekunigáikštiškos kilmės kařžygį Porãjų, neišdúoda jo vařdo sàvo griežtájam tėvui. Tuo tárpu Porãjus sùmuša rusùs ir ta próga paprãšo Kãrijoto léisti už jõ savo dùkterį. Kãrijotas tačiaũ nesutiñka, kad kunigáikščio duktẽ bútų jo valdinio žmóna. Tadà Porãjus susìtaria su rùsais ir jėgà išvadúoja savo mýlimąją. Bètgi sužinójusi, kad Porãjus yrà susidėjęs su príešais, Živìlė jį kárdu nužùdo. Rùsai išvejamì iš piliẽs, o Živìlė mìršta prie tėvo kójų ir paláidojama paleĩ Mìndaugo kálną. Senẽliai ir dabař tebekartója Živìlės vařdą vaikáms. Tóks apysakáitės turinỹs.

Minėjome, kad Živìlės legeñdos senìeji rãštai nepažįsta, o tačiaũ añtraštėje áiškiai pažyměta, kàd tai „ìštrauka iš senóviškų lénkiškų rañkraščių". Tad kaĩp čia iš tikrųjų yrà? Gál gi Živìlės legendà tikraĩ yrà senóviška, tìk aniẽ senìeji rañkraščiai, iš kurių ji paimtà, yrà laĩkui bėgant diñgę? Jų bètgi visái ir nėrà bùvę, nes apysakáitę apie Živìlę sukũrė ir išspáusdino tadà dar jáunas Vìlniaus universitèto studeñtas Adõmas Mickẽvičius. 1819. I. 24. d. jis tą apysakáitę paskaĩtė mažám savo artimųjų draugų, studeñtų filomãtų draugìjos narių, būrẽliui, o vėlėliaũ ir išspáusdino minėtame Vìlniaus laĩkraštyje.

Bet kodẽl gi tas klaidìnimas su tariamaĩ senóviškais rañkraščiais? Màt, tuo laikù, rỹšium su smařkiai išáugusiu domėjimusi istòrija, bùvo visuř uoliaĩ íeškoma visókių senų rañkraščių ir senõsios poèzijos kūrinių. Nesurañdant kařtais ir falsifikúoti nevéngta. Antaĩ V. Hánka 1817 m. paskélbė tariamaĩ XIII ámžiaus čèkų poèzijos dalỹkų, kurių pergameñtinį rañkraštį jis „rãdęs" vienõs bažnýčios pastógėje. Paskiaũ jis „rãdo" dár senèsnio čèkų èpo núotrupą. Ši tariamaĩ senóviška čèkų poèzija kẽlė patriòtinę čèkų núotaiką, ir tìk po ilgõs polèmikos čèkų mókslo výrai (būsimàsis prezideñtas Mãsarykas ir kitì) galutinaĩ įródė, kad taĩ tebùvo patiẽs V. Hánkos kūrýba. Panašių falsifikãtorių bùvo ir Lietuvojè. Taĩ visų pìrma — mūsų populiarùsis istòrikas Teodòras Ñórbutas. Norėdamas paródyti Lietuvõs istòriją kuo turtingèsnę ir įdomèsnę, jìs išgalvódavo ne tìk ãtskirus faktùs, padavimùs, senóvės rãdinius, bèt nesivaržýdavo sufalsifikúoti ir ìštisus tariamaĩ senóviškus rañkraščius, kurių originãlų, žìnoma, niẽkam neródė, nès ir neturėjo. Taĩp, pvz., jìs suklastójo kryžiuõčių òrdino nãrio grãfo Kýburgo 1397 m. keliõnės aprãšymą, kuriuõ, dejà, dár ir dabař kai kàs nekrìtiškai pàtiki, pasiskaĩtęs Basanãvičiaus parũpintą lietùvišką vertìmą (spáusdintą Amèrikoje 1900 m.).

Sàvo apysakáitės senovišku̇mo įspūdžiui pastìprinti, Mickẽvičius ne tìk sténgėsi rašýti archaizúota lénkų kalbà, bet dár ir añtraštėje pažymėjo, kad anuõs tariamúosius senùs rañkraščius redãkcijai atsiuñtęs p. S. F. Ž. Tõs slapýraidės bùvo visái sąmoniñgai pasìrinktos. Màt, tuo laikù prof. S. F. Žukòvskis raũsėsi po archyvùs ir kařtkartėmis spáusdino senųjų šaltìnių ìštraukas kitamè Vìlniaus laĩkraštyje „Dziennik Wileński" (1815—1817). Mickẽvičius bètgi nesìrengė atkakliaĩ—klastóti istòrijos, kaĩp kad čèkų Hánka ar vėliaũ mūsìškis Nórbutas. Mickẽvičiui tai bùvo visų pìrma žaismìnga stilìstinė príemonė, kurì ir kituř buvo mėgiamà.

Vìs dėlto, Mickėvičius suklaidìno sàvo mokslãdraugį Sìmaną Daũkantą, kurìs patikėjęs Živìlės legeñdos autentiškumù, ją ìšvertė lietùviškai (tuo tàpdamas pirmúoju Mickėvičiaus kūrinių vertėju lietùvių kalbõn) ir įsidėjo į sàvo pìrmąjį Lietuvõs istòrijos veĩkalą „Dárbus senųjų lietùvių ir žemaĩčių", kurių rañkraštis, pratarmėjė atžymėtas 1822 mėtų datà, ilgaĩ išbùvo užsimėtęs ir võs 1929 m. tebùvo išspáusdintas. Uoliaĩ ránkiodamas vìską, kas kėlė Lietuvõs senóvės gařbę ir grõžį, Daũkantas susižavėjo pãsakojimu apie Živìlę: „Taĩp tadà ne tiktaĩ vienì vyrìškiai sàvo kantrýbe ir narsýbe gýnė Lietuvõs ũkį, bèt ir mótriškosios lýgia dalià jos nėprietelius sàvo dorýbe ir drąsýbe graudìno. Áiškiai išpažįstu skaitýtojui, jog skaičiaũ dárbus grėkų ir romãnų ir kitų gimìnių, vienók nėkokiõj giminėj taip garbìngos mergáitės neradaũ". Daũkantas nežinójo, kad taĩ jo kolègos rašinỹs. Sàvo plačiojè Lietuvõs istòrijoje (1893—1897 m. Amèrikoje dviẽm storaĩs tòmais išspáusdintoje) Daũkantas Živìlės legeñdos šaltiniù nètgi klaidìngai nuródė Nórbutą.

Ìlgainiui Živìlės legendà Lietuvojè vis labiaũ populiarėjo. K. (t. y. J. Andziulãitis-Kalnėnas) jõs vertìmą išspáusdino Amèrikos „Vienýbėj Lietùvninkų" (1890, Nr. 12—13), pažymėdamas, kad tai „ãpsakas Adõmo Mickėvičiaus". Šatrijõs Rãgana tą legeñdą atpãsakojo sàvo žìnomuose Lietuvõs istòrijos apsakymėliuose, o taip pàt įsidėjo ir į „Viñcą Stõnį". 1905 m. Amèrikoje išleistà V. Nagornòskio „Živìlė, duktė Kãrijoto. Tragèdija penkiuosè ãktuose". Pastaraĩsiais laikaĩs Živìlę mũsų visúomenei prìminė A. Škėma to vařdo sàvo dramà.

Nórs ir literatũros vadovėliuose nuródoma, kad „Živìlė" taĩ Mickėvičiaus kūrinỹs, bèt dar daũg kas bent pãtį Živìlės vařdą laĩko senóvišku. Tačiaũ ne tìk Živìlės legendà yrà Mickėvičiaus sukurtà, bèt ir jos vařdas yrà jõ išgalvótas, ař tiksliaũ tai yrà, kaip ródo tèkstų sugrėtinimas, kiek ìškreiptas dieváitės Zizìlės vařdas, kurį mìni Stryjkòvskis.

18. Jonas Puzinas

(*18. September 1905 in Svaronys, Kreis Ukmergė)

Aus dem Aufsatz *Prõistorė apie lietuvių protėvynę*, veröffentlicht in der Zeitschrift *Lietuva* Nr. 2 (New York 1952) 149–150; vom Verfasser ausgewählt und berichtigt.

Próistirė ir ètniniai kláusimai

Péržvelgę visàs pačiàs svarbiáusias kalbiniñkų kurtąsias teòrijas apie báltų prótėvynę, jų gyvėnamąsias vietàs ir ìš daliẽs apie jų kaimýnus, mãtome, jog kalbótyra yrà padėjusi gėrą pãgrindą tolimèsnėms stùdijoms. Dejà, beáiškindama įvairiàs prósenovės problemàs, kalbótyra susìduria su nemažaĩs sunkùmais, nes jì nevisadà gãli susiėti kalbiniùs faktùs su chronològija ir įvairiùs kalbiniùs réiškinius su istòrinių įvykių eigà. Todėl

báltų, kartù ir lietùvių, prótėvynės kláusimas tegãli bũti įmãnomai išspréstas, kalbótyrai ir próistorei glaũdžiai bendradarbiáujant ir dėrinant tyrìmo rezultatùs. Nórs próistorės mókslas, palyginti, dar jáunas ir turimóji mėdžiaga spragóta, bet vìs dėlto jaũ yrà àtlikta nemãža paruošiamųjų darbų ne tiktaĩ kultũriniams, bèt ir ėtniniams kláusimams áiškinti. Dabaĩ turimíeji dúomenys pàdeda apčiúopti próbalčių kultũros susidãrymo ceñtrą, įgãlina sèkti tolimèsnę tõs kultũros raĩdą ir léidžia įtérpti tõs raidõs vỹksmą į ganà tiksliùs chronològinius rėmus.

Ėtniniams kláusimams áiškinti próistorės mókslas tùri ganà sudėtìngą dárbo metòdą. Čià teprimiñsiu pagrindiniùs jo brúožus. Próistoriniai pamiñklai mùms liùdija ne tiktaĩ apie medžiagìnę ir dvãsinę kultũrą, vỹravusią tam tikramè plóte ir laikótarpyje, bèt pasãko ir apiẽ žmónes, tos kultũros kūrė̃jus, pàdeda nustatýti atskirų tautų ir nèt kilčių gyvėnamąją érdvę. Tiẽ gyvėnamieji plótai bei jų ribų kitė̃jimas nustãtoma pagaĩ įvairiùs réiškinius: papuošalų, įrankių, giñklų, namų apývokos daiktų ir kitų medžiagìnės kultũros dirbinių fòrmas, kapų tipùs, sodýbas ir t. t. Mes žìnome, kàd kiekvienà tautà, jéi tik ji išlaĩkė sàvo pirmýkštės kultũros brúožus ir nebùvo bendrõsios civilizãcijos įtakos suniveliúota, tùri sãvitą medžiagìnę ir dvãsinę kultũrą, išsìskiriančią iš kitų kaimýninių tautų. Tiẽ atskirų tautų ar kilčių skirtingùmai príešistoriniais laikaĩs, kadà tarpùsavio sántykiai nebùvo labaĩ tañprūs, bùvo taip pàt ganà rỹškūs. Ir iš tiesų, panagrinė̃ję próistorinę mėdžiagą, mãtome, kàd tame pačiamè laikótarpyje įvairiosė̀ sritysė̀ pàstebimos ãtskiros kultũros proviñcijos ar nèt kultũrinės grùpės, áiškiai išsìskiriančios iš kaimýninių sričių ir medžiagìnės ir dvãsinės kultũros fòrmomis: čia išsìskiria kerãmika, papuošalaĩ, namų apývokos daiktaĩ, įrankiai, giñklai ir láidosena. Sudãrę tam tikróms sritìms būdìngų medžiagìnės kultũros elemeñtų ir skirtìngų kapų tìpų paplitìmo žemė̃lapius, gãlime ganà tiksliaĩ nustatýti atskirų ėtninių vienetų gyvėnamąsias vietàs bei apýtiksles ribàs. Tõs rìbos bùs juo tikslèsnės, juo geriaũ yrà ištirtì to krãšto ir apliñkinių kaimýninių sričių to patiẽs laikótarpio próistoriniai pamiñklai.

Próistorės mókslas, beáiškindamas ėtninius kláusimus, naudója retrospektỹvinį metòdą. Išeitiẽs taškù ìmamos pãčios seniáusios istòrinės žìnios apie atskirų tautų ar kilčių gyvėnamąsias vietàs. Atitinkamojè érdvėje archeològiškai apčiuoptà kultũros srỹtis ar grùpė priskiriamà tái taũtai ar kil̃čiai, kurì yrà paminė̃ta ankstyviáusiuose rãšto šaltìniuose. Jéi tie istòriniai šaltìniai nenuródo tautõs vařdo, tadà teñka reñtis vietóvardžių stùdijomis. Toliaũ tõs kultũros raidà įkandin sekamà gilỹn į príešistorinius laikùs. Ir, jéi ta raidà yrà tolydì, nenutrū̃ksta, tadà dažnaĩ gãlima pasíekti nèt tautõs prãdmenis. Tàs kultũros raidõs tolydùmas, tíek Lietuvojè, tíek ir kituosè báltų gyvéntuose plótuose, ganà áiškiai sùsekamas.

Teil IV

RELIGIÖSE LITERATUR

1. Mosvid (Mažvydas)

(† 21. Mai 1563)

a) Aus dem Katechismus von 1547

Der Originaldruck (Kleinoktav, Fraktur) ist in einem einzigen Exemplar erhalten, das sich bis zum Ausgang des Zweiten Weltkrieges im Sammelband *Ce 495* auf der Königsberger Universitätsbibliothek befand.

Der vollständige Text ist in den folgenden Ausgaben abgedruckt:

Adalbert Bezzenberger, *Litauische und Lettische Drucke des 16. Jahrhunderts. I. Der litauische Katechismus vom Jahre 1547.* Göttingen 1874. Ergänzungen dazu von Bezzenberger in *Göttingische Gelehrte Anzeigen 1874*, S. 1484–1486 und *1875*, S. 268–272.

Jurgis Gerullis, *Mažvydas. Seniausieji lietuvių kalbos paminklai iki 1570 metams.* (Kaunas 1922), S. 1–79. — Manuldruck mit XXXV Seiten Einleitung in litauischer Sprache.

Georg Gerullis, *Mosvid. Die ältesten litauischen Sprachdenkmäler bis zum Jahre 1570* (Heidelberg 1923; *Baltische Bibliothek. Bd. 2*), S. 1–79. — Manuldruck mit XXXX Seiten Einleitung in deutscher Sprache.

Jonas Kruopas, *Pirmoji Lietuviška Knyga.* Kaunas 1947. Herausgegeben von *Lietuvos TRS Mokslų Akademija. Lietuvių Kalbos Institutas.* — Jubiläumsausgabe enthaltend: 1. eine photographische Wiedergabe des Manuldrucks von 1922 in doppelter Vergrößerung und mit teilweiser Ausmalung von Buchstaben in roter und blauer Farbe; 2. Abdruck des gleichen Textes in Antiqua (S. 87 und 95–166); 3. erklärende Beigaben (S. IX–XV, 81–84, 167–182). Die Restaurierung des Textes wurde von L. Paškauskaitė besorgt.

Ausgewählte Stücke finden sich bei: A. Schleicher, *Sitzungsberichte der Wiener Akademie, Philos.-Hist. Classe* XI, 87ff.; L. Geitler, *Litauische Studien* (Prag 1875) S. 1ff.; W. Mannhardt, *Magazin herausgegeben von der Lettisch-Literärischen Gesellschaft* XIV, 129; E. Wolter, *Lietuviška chrestomatija* (St. Petersburg 1904) S. 5ff.; A. Leskien, *Litauisches Lesebuch* (Heidelberg 1919) S. 102ff.; Jurgis Gerullis, *Senieji lietuvių skaitymai* (Kaunas 1927) S. 3ff.

Zur Mosvid-Forschung im allgemeinen vgl. Vaclovas Biržiška, *Martin Mažvydas und seine Mitarbeiter* (Sonderbeilage zur Zeitschrift *Scholar* Nr. 2/3. Heidelberg 1948); 31 Seiten, mit reichhaltigem Literaturverzeichnis.

Bezüglich Laut- und Formensystem des Katechismus sowie mundartliche Beziehungen vgl. die gründliche Untersuchung von Chr. S. Stang, *Die Sprache des litauischen Katechismus von Mažvydas* (Skrifter utgitt av Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo. II. Hist.-Filos. Klasse 1929. No. 3); Oslo 1929.

Die Sprache des Katechismus ist ein durch hochlitauischen Einfluß modifiziertes Žemaitisch. Aus einer älteren litauischen Kirchensprache dürften einzelne in kirchlichen Formeln verwendete Ausdrücke stammen, z. B. die Imperative *dodi, newed* und der Illativ *Vardana*. Sonst weist dieses Denkmal einheitlichen sprachlichen Charakter auf, obwohl einige Teile (Lieder) nicht von Mosvid übersetzt wurden. Zum Vergleich mit den heutigen žemaitischen Mundarten siehe:

FRANZ SPECHT, *Litauische Mundarten gesammelt von A. Baranowski.* Verlag von K. F. Köhler, Leipzig. Band I (1920) 289–406; Band II (1922) 444–483.

GEORG GERULLIS, *Litauische Dialektstudien.* Markert und Petters Verlag, Leipzig 1930. S. 10–20.

A. SALYS, *Lietuvių kalbos tarmės* (1946) 9–37.

Zur Orthographie. Die Orthographie des ältesten litauischen Druckes beruht auf der damaligen polnischen Rechtschreibung. Sie zeichnet sich durch große Unregelmäßigkeit aus. Oft werden für ein und denselben Laut verschiedene Schriftzeichen verwendet, während andererseits ein Buchstabe verschiedene Laute wiedergeben kann. Zwischen kurzen und langen Vokalen wird im allgemeinen nicht unterschieden. Verdoppelung von Konsonanten wie auch sonstige Verwendung unnötiger Buchstaben kommt häufig vor als Ausdruck der damals vorherrschenden Schnörkelmanier. Im einzelnen ist Folgendes zu merken:

a = modernlitauisches *a, ą, o* : *raschta* (= *raštą, rašto*), *dena* (= *dieną*), *skaitima* (= *skaitymo*), *makslas* (= *mokslas*), *szadei* (= *žodžiai*).

ą und *ę* stehen, im Gegensatz zur modernen Rechtschreibung, stets für wirklich nasalierte Vokale. *ąg, ąk, ęg, ęk* entsprechen mlit. *ang, ank, eng, enk* : *dągaus* (= *dangaus*), *dągu* (= *dangų*), *rąkas* (= *rankas*), *apdęgima* (= *apdengimą*), *pękta* (= *penkta*). Da die polnische Orthographie die Zeichen *į* und *ų* nicht kennt, kommen im Katechismus gelegentlich (vor Gutturalen) die einfachen Buchstaben *i* (*y*) und *u* für *in* und *un* vor. Einige Male finden wir *ing* oder *ig* für *in, į*. In den folgenden Wörtern aber steht *ik* für *īk* (= *yk*) und nicht für *ink*, trotz der modernen schriftsprachlichen Form: *letuwynika, Letuuinikump, Letuwinikus, samdinikas, samdinikai, samdinikies, hukiniku, neteisinikies.* Vgl. PRANAS SKARDŽIUS, *Lietuvių kalbos žodžių daryba* (Die Wortbildung im Litauischen), Vilnius 1943, S. 140–148.

u (Vokal) im Anlaut wird stets durch *v* wiedergegeben: *vßgimima, vßgul, vßwidegima, vpaminaiu.* Die Majuskel von *u* ist *V*.

v (Konsonant) erscheint meistens als *w*, aber gelegentlich auch als *v* oder (inlautend) *u*: *sutuere, kietuirta, suetasti, Letuuinikump.*

ū erscheint anlautend als *hu-* (*hukia, hukiusu, hukiniku*), inlautend einmal als *uu* (*suunaus*).

Die Buchstaben *i, j, y, ij* werden unterschiedslos verwendet zur Bezeichnung von langem und kurzem *i*, sowie *į*. Die Majuskel von *i* ist stets *J*. *i* = *į* : *ßadi* (= *žodį*). *y* = *ii* : *prymkiet* (= *priimkit*). *ii* = *ī* (*y*) : *praschiikiet* (= *prašykit*). *i* = *ę* : *palaimi* (= *palaimę*). *i* = *j* : *ia* (= *jo*), *iaunu* (= *jaunų*), *iusu* (= *jūsų*), *ateia* (= *atėjo*), *nareia* (= *norėjo*), *nauiey* (= *naujai*). *i* = *ij* : *biakietese* (= *bijokitės*). *i* wird auch verwendet zur Angabe der palatalisierten Aussprache von Konsonanten vor Hintervokalen (nach Gutturalen auch vor *e* und *ei*): *berneliu, sausia, paczias, knigieles* (= *knygelės*), *imkiet, gieiski* (= *geiski*). Oft wechselt *i* mit *e*, besonders im Auslaut oder in Suffixen.

e steht für *e* (*berneliu, esti*), *ė* (*tureti, galeia, nareia, tewa, tamsibesu*), *ie* (*dena, greku, Letuuinikump, sweta, wenu, neka, temus, kure, ape, preg, eschkakiet* [= *ieškokit*]), *-ę* (*ßeme* = *žemę*), *io* (*wales* [= *vālios*], *dwases* [= *dvāsios*], *schwentases* [= *šventōsios*]).

ie steht regelrecht für *ie* (*Diewa, giesmes*), aber auch für *ė* (*tiewu, makiety, kieliese*) oder (nach Guttural) für *e* (*gierai = gerai, gielbek = gelbėk, kientheia = kentėjo*).

o steht für *o* (*baßniczio* [= *bažnýčioj*], *io, iog, kaipo, kurio, nor* [= *nóri*], *po, roda* [= *ródo*], *schito, taipo, to, tos, walio* [= *vãlioj*]), *u* (*nomirusi, nomirusiuiu*), *uo* (*daiktosu, dodi, dokiet, dona, dos, dost, doty, milosius, nog, nogi, padotas, pridokiet, pridoty, schitogi, schwentosius, wando, visosu*).

g bezeichnet sowohl den gutturalen Verschlußlaut als auch *j* (nach polnischem Muster). *g* ist stets Verschlußlaut vor *a, ai, au, u, ie*, sowie vor Konsonanten; ferner in: *vßgimima, ischgirsti, ischgirskiet, negirdeiau, giwenty, giwenkiet, ragynkiet, regit, walgiti, iag, iog, nog, nogi, preg, schitogi.*

g = j : *gy* (= *jį*), *gims* (= *jiems*), *gimus* (= *jiemus*), *negimki* (= *nejimki*, dial. für *neimki*), *prigimkiet* (= *prijimkit* = *priimkit*), *kraugis, senigi, wenatigi, wysagalintigi, sutwertagi, ischganitagi, amzinagi, schwentąge, tapagaliausiagi, galwagi, drebiegimu, vßwidegimu, dekawagimai, žadegimas, kierschtaugimas.*

gh = j : *ghyssai* (= *jisai*).

Velares (hartes) *l* wird gelegentlich nach polnischer Art (*ł*) von palatalisiertem (weichem) *l* unterschieden.

sch = š : *raschta, scheimina.*

sch = šč : *krikschianistes* (= *krikščionystės*).

s = s : *musu, iusu, kursai, prisakima, straipscziu.*

s = š : *wespats* (= *viešpats*), *waikscziati* (= *vaikščioti*), *krikscziniu* (= *krikščionių*), *apkrikstitas* (= *apkrikštytas*), *krikstidame* (= *krikštydami*), *matriskiess* (= *motriškės*), *schestas* (= *šeštas*), *ijszaki* (= *iššaki*). Vgl. STANG § 74, 3c.

ss = s : *kurssai, tassai, matriskiess, wiss, essmi, darissi* (= *darysi*).

ss = š : *krikssstas.*

cz = č : *czia, paczias* (= *pačios*).

z = z : *Jezu, veizdekiet.*

z = ž : *zmaniu* (= *žmonių*), *zadeis* (= *žodžiais*), *amzinas* (= *amžinos*), *didziaus* (= *didžiaus*), *ßadzius* (= *žodžius*).

ź = ž : *źadis* (= *žodis*), *źadems* (= *žodžiams*), *źmagus* (= *žmogus*), *źadegimas* (= *žadėjimas*).

ß = ž : *vßgimima* (= *užgimimo*), *ßadi* (= *žodį*), *ßmagus* (= *žmogus*). Die Majuskel ist *SZ* oder *Sz.*

sz = ž : *Szadei* (= *žodžiai*), *Szadis* (= *žodis*), *Szemaicziump* (= *žemaičiump*).

th = t : *Aithwars* (= *aitvaras*), *beth, kientheia* (= *kentėjo*).

Viele Unterschiede zwischen der Schreibung des Katechismus und der modernen Schriftsprache sind nicht orthographischer Art, sondern beruhen auf verschiedener mundartlicher Grundlage. Phonetische Rechtschreibung mit Wiedergabe der in der Sprechsprache eingetretenen Assimilation von benachbarten Konsonanten erscheint in folgenden Fällen: *dziauksmu* (= *džiaugsmu*), *serkti* (= *sergti*), *passimekti* (= *pasimėgti*), *waky* (< *wag-ky* = *vog-ki* > *vok*), *ijszaki* (< *iš-žag-ki*), *ißguldimi* (= *išguldime*).

[1] *CATECHISMVSA PRAsty Szadei,*

Makslas skaitima raschta yr giesmes del krikscziniste bei del berneliu iaunu nauiey sugulditas. KARALIAVCZVI VIII. dena Meneses Sausia, Metu vßgimima Diewa. M. D. XLVII. Soli Deo gloria.

Knigieles
Paczias byla Letuuinikump ỹr Szemaicziump.

BRalei seseris imkiet mani ir skaitikiet,
Jr tatai skaitidami permanikiet.
Maksla[1] *schito tewai iusu trakßdawa tureti.*
Ale to negaleia ne wenu budu gauti.
Regiety to nareia sawa akimis,
Taipyr[2] *ischgirsti sawa ausimis.*
Jau nu, ka tewai nakada[3] *neregieia,*
Nu schitai wiss iusump ateia.
Veizdekiet ir dabakietese ßmanes wysas:
Schitai eit iusump żadis dągaus karalistas.
Malanei ir su dziauksmu tą ßadi prigimkiet
A iusu hukiusu scheimina makikiet.
Sunus dukteris iusu tur tatai makiety,
Visa schyrdy tur tą dewa ßady milety.
Jei bralei seseris tus ßadzius nepapeiksit,
Dewa tewa ir sunu sau milu padarisit.
Jr paschlawinti pa akimis dewa busit.
Visosu daiktosu palaimi turesit.
Schitu makslu dewa tikrai paßysyt
Jr dągaus karalistesp[4] *prisiartysyt.*
Neußtrukiet bralei seseris manęs[5] *skaitity,*
Jei pagał[6] *wales dewa narit giwenty.*
Jei kas schwenta giesme nar giedaty,
Mane po akimis sawa tur turety.
Diena ir nakti preg sawęs mani laitikiet[7]
Jr nekada manes nog iusu neatmęskiet[8].

---

[1] Der Anfangsbuchstabe dieses Wortes zusammen mit denen der nachfolgenden sechzehn Zeilen bildet das Akrostichon *Martinus Masvidius*, die latinisierte Form des Namens des Verfassers. Vgl. J. Safarewicz in *Prace Filologiczne* XVIII (1938) 7–8. Daraus erheben sich Zweifel bezüglich der Korrektheit des rekonstruierten Namens *Mažvydas*. Der Anlaut des Wortes *sunus* empfiehlt als dritten Buchstaben im Familiennamen nicht ein *ž*, sondern ein *s*. Außerdem könnte der Vokal *a* in *Masvidius*, falls er in betonter Silbe steht, in Rücksicht auf Formen wie *żadei, makslas, bralei, trakszdawa, szmanes* usw., auf hochsprachliches *o* hindeuten, so daß sich etwa eine Form *Mósvydas* ergäbe. Tatsächlich schreibt der Verfasser selber später seinen Namen litauisch *Mossuidas*, lateinisch *Mosvidius*.

[2] *Taip yr.* [3] *nekada*; vgl. Stang § 24.

[4] *karalistasp* Bezzenberger, Gerullis (*Senieji lietuvių skaitymai*) und Kruopas. Der von Gerullis besorgte Manuldruck zeigt aber deutlich *karalistesp*.

[5] *manęs* Bezzenberger; *manes* Gerullis und Kruopas. Der Manuldruck scheint hier ein Nasalzeichen zu haben.

[6] *pagał* Bezzenberger und Manuldruck; *pagal* Gerullis und Kruopas.

[7] *laikikiet.* [8] *neatmeskiet.*

Jei kursai mane nog sawęs atmes,
Tasai newena paßitka manip negaus.
Asch sakau, iog taksai wisada tur kleidety
Jr ape sweikata sawa netur neka ßinaty.
Kursai nenaretu to maksla ßinaty ir makiety
Tasai amßinasu tamsibesu tur buti.
Tadrin ius ßmaneß[1] *manesp prisiartynkiet*
Jr pagał[2] *to schwenta maksla giwenkiet.*
Tamsibes senases nog iusu schalin atwarisit,
Sunus dukteris nog iu ischgielbesit,
Jei tą maßa krikszczianiu maksla makiesit
Jr pagał[2] *io ius patis sawe redisit.*
Kaukus Szemepatis ir laukasargus pameskiet,
Visas welnuwas deiwes apleiskiet.
Tos deiwes negał[3] *iums neka giera doty*
Bet tur wysus amßinai prapuldinty.
Sweikata, wisus diaktus[4] *nog to dewa turit,*
Kurio prisakimus czia manip regit.
Tasai dewas dągu ßeme ßadziu wenu sutuère,
Schytu budu ßmanes ir wisus daiktus padare.
[10] *Tassai kaßnam ßmagui wenas gal padety.*
Sweikata ir palaimi tassai gal pridoty.
Tassai Diews wysas ßmanes nar didei mileti,
Dągaus karaliste dawanai nar dawanati.
Aithwars ir deiwes to negał[5] *padariti,*
Beth ing peklas ugni weikiaus gal istumti.
Pameskiet tas deiwes, dewap didziap pristakiet,
Schitą maksla wisy liksmai[6] *preimkiet.*
Tassai maxlas tur teisei ius ischmakity,
Kaip dewa turit paßinti, pregtam irgarbinti[7].
Tassai maxlas roda tikra kiely dewa sunausp,
Musu ischganitaiap Jesausp Christausp.
Schitą sunu ir tewa tikrai paßisit,
Jei tą maksla gierai makiesit ir permanisit.
Be schito maksla ßmanes regit kleidenczias
Jr deiwiu schimta (iei tatai nemaß) turinczias.
Asch ßinau ir tatai dręsu czia sakiti,
Jag schimty ßmaniu wena negaleczia atrasti,

---

[1] *ßmanes.*
[2] *pagal* Bezzenrerger und Manuldruck; *pagal* Gerullis und Kruopas
[3] *negał* Bezzenberger und Manuldruck; *negal* Gerullis und Kruopas.
[4] *daiktus.*
[5] *negał* Bezzenberger, Manuldruck und Kruopas; *negal* Gerullis.
[6] *linksmai*; vgl. Stang § 33, 4. [7] *ir garbinti.*

Kursai wena ßadi dewa prisąkima makietu
Ir pateriaus bendu[1] *ßadziu atmintu.*
Jei klausy ßmagu: „biau maki pateri bilaty?
Prisakimus Diewa biau galetu atminti?
Veras krikszczianiu straipszczius ar gali skaitity?
Ape duschas ischganima biau gali ką ßinaty?“
Zatagamis tau ßmagus tur aksakiti[2]*,*
Jag gieresnei atmen arty nent pateri bilati.
[11] *„Dewa prisakimu bila asch nekada negirdeiau*
Nei straipszciu weras krikszczianiu skaicziau.
Baßniczia nog deschimes[3] *metu nebuwau*
Tektai suburtinikie[4] *ant burtas weizdedauau.*
Begieresny[5] *su schwenta burtiuikie*[6] *gaidi walgiti*
Neig baßniczio schaukima ßeku glausiti[7]*.“*
Ach panai klausikiet ir permanikiet,
Balsus tus iusu ßmaniu ischgirskiet.
Tu duschas dews nog iusu nares tureti,
Kurias iums ig rąkas dewe rediti.
Hei wespatis[8] *wisaky, ant ßmaniu susimilkiet,*
Kunigump ßekump ßmanes tremkiet.
Kiek nedelias baßniczian waikscziati prisakikiet.
Kunigus, idant makitu ßmanes, ragynkiet.
Plebanus kunigus wenu balsu praschiikiet,
Jdant ta maxla nesleptu, didei melskiet.
Jei kunigai tygietu[9] *tą maksla patis sakiti,*
Jus galesit hukiusu ßmanes makinti.
Bet kunigu ira vredas ßmanes makiti,
Bo ant to wisy ira apskyrty.
O ius kunigai pagał[10] *iusu sena vreda*
Makikiet ßmanes tatai: wisas paklida.
Schitai turit trumpa maksla krikschianistes
Pagal buda senases baßniczias.
Skaitikiet ir dokiet ig rąkas kiewaika[11]
Kaip ßemaiczia ta ipir[12] *letuwynika.*
[12] *Ragynkiet ßmanes to trumpa maxla ijschmakti,*
Bekurio[13] *platesnis makslas negal stawieti.*
Jei to trumpa maksla makiti vßtrukste,
Aweles iusu amßinai praßudisit.

---

[1] *ben du* (= *bent du*) ‚wenigstens zwei'. Bezzenbergers Erklärung (S. XII) ist ganz abwegig.
[2] *atsakiti.* [3] *deschimtes.* [4] *su burtinikie.* [5] *Be gieresny.*
[6] *burtinikie.* [7] *klausiti.* [8] *weschpatis.* [9] *tyngietu.*
[10] *pagał* Bezzenberger, Manuldruck und Kruopas; *pagal* Gerullis.
[11] *kiek waika.* [12] *taip ir.* [13] *Be kurio.*

To del kunigai ant aweliu susimilkietese,
Aschtra suda ir narsa dewa biakietese.
Be gieresni czia dewa żadziu ßmanes makinti
Nent aschtra suda alba narsa dewa tureti.
Delto rąkasn schitą maksla trumpa imkiet
Jr aweles iusu tu[1] *mażu dewa maxlu penekiet.*
Pregtam platesnia maxla kiek denas laukiet
Jr ilgai dewa walio ant sweta giwenkiet.
Diewa ßadzia karschtei diena jr nakti eschkakiet.
A mana darba vß gier prymkiet.

b) Te Deum etc. von 1549

Gefunden in der Biblioteka Kórnicka und als Faksimile herausgegeben von Zygmunt Celichowski unter dem Titel *M. Mosswida Waitkuna przekład litewski pieśni Te Deum laudamus z r. 1549*, Posen 1897. Unser Text beruht auf den Ausgaben von Gerullis, nämlich *Mosvid* S. 80–92 (vgl. S. XXf.), *Mažvydas* S. 80–92 (vgl. S. XVIIf.) und *Senieji lietuvių skaitymai* S. 16f.

Giesme S. Ambraßeijaus[2]*, bey S. Augustina*[3]*, kurę wadin: Te Deum laudamus. Su gesmemis ape isch numirusiu priekelima Jesaus Christaus, Isgulditas per M. Mossuida*[4] *Waitkuna*[5]*. Ant naudos Ragaynes Baßniczey ir kitu.*

DIdzos ir aukschtos gijmines wiruj, Ponuy Sebastianuy Perbanth[6]*, Heubtmonuy Ragaynes, M Mossuids*[4] *Waytkunas*[5] *Sweikatas duschas bey kuna geidz nug Diewa per Christu.*

---

[1] = *tuo.*

[2] Dem hl. Ambrosius (*ca. 339 in Trier; † 4. IV. 397 in Mailand, seit 373 Bischof von Mailand) werden von den altchristlichen Hymnen 14 mit Sicherheit zugesprochen. Das *Tedeum* aber, auch „ambrosianischer Lobgesang" genannt, stammt nicht von ihm, sondern wahrscheinlich von Niketas von Remesiana (im heutigen Jugoslawien), einem christlichen Missionsbischof in Dakien, der etwa zwischen 335–414 lebte. Lit.: A. E. Burne, *Niceta of Remesiana* (Cambridge, England, 1905); ders., *The Hymn Te Deum and its Author* (London 1926; deutsch von O. Wissig 1930); G. Schnürer, *Kirche und Kultur im Mittelalter* Bd. I[3] (1936); A. Baumstark, „Tedeum und eine Gruppe griechischer Abendhymnen" (*Oriens Christianus* 1937).

[3] Der hl. Augustinus, Kirchenlehrer (Philosoph und Theologe), Afrikaner (*13. XI. 354 in Tagaste, Numidien; † 28. VIII. 430 in Hippo), weilte 384–388 in Mailand, wo er vom hl. Ambrosius zum christlichen Glauben bekehrt wurde. Mit dem Tedeum hat er nichts zu tun.

[4] Aus der Schreibung mit *-ss-* ist ersichtlich, daß der Name des Verfassers nicht als *Mažvydas* zu rekonstruieren ist. Der Laut *ž* wird in diesem Texte ausnahmslos mit *ß* wiedergegeben. Der Name des Verfassers muß also nach seinem eigenen Zeugnis *Mosvydas* (mit Hauptton auf der ersten Silbe) gewesen sein.

[5] *Vaitkūnas* ist ein Patronymikon: „Sohn des *Vaitkus*".

[6] Nach Gerullis entstammte Sebastian Perbanth einem preußischen Geschlecht, das unter den deutschen Adel aufgenommen war. Er war von 1542–1561 Hauptmann des Kreises Ragnit.

Supratau klausitoijus Diewa ßodza norinczus tureti gesme tą kure wadin: Te Deum laudamus. Todeley ije kaip ischguldzau su kitomis, ant schwesos ischsiunsti, ir tawa Milistas warduy ije prieraschiti, pastaczau. Jau nu ije ischsiunzdams tawa M.[1] *prieraschau, ir wietoye welikas panta*[2] *dowanoiju, pakarnay praschidams, idant T.M.*[3] *linksma schirdi ta dowanele prieijmtumbi. Lobek Diewa meileije. Ragayneije 3.*[4] *diena menesis Kowa. Metu Diewa vßgimima. 1549.*

Tawe Diewa garbinam, Tawe wieschpati paßinstam. Tawe amßinaghi tewa wissa ßeme schlowin. Tawesp wissi Angelay, Tawesp wissokias dangaus galibes, Tawesp Cherubins[5] *ir Seraphins*[6] *schauk balsu neperstoijenczu: Schwentas, Schwentas, Schwentas wieschpatis diewas Sabaot*[7]*. Pilnij esti dangus ir ßeme Maiestota garbes tawa. Tawe schlowintingas Apaschtalu choras, Tawe Pranaschu pagirtasis skayczus, Tawe muczelniku skaysczausessis garbin pulkas. Tawe pa wissą ßeme, schwenta paßinst baßnicza: Tewa neischmeruta Maiestota*[8]*; Czestingąghi tawa tikra ir wienatighi Sunu; Schwentąije tayp ir palinksmintoije Dwase. Tu Karalus garbas*[9] *Christe. Tu tewa amßinasis essi Sunus. Tu ant ischgelbeghima prieymdams ßmogu, nessibayseyey mergos czistos kuna*[10]*. Tu kayp ischgaleijey smertis geloni, atawerey tikentiemus karaliste dąngaus. Tu po deschines diewa sedi garbeije diewa*[11]*. Sudza tikims essi ateyses*[12]*. Tawe todeley mes praschom mums tawa tarnams padeki, kurius branguiju krauiju atpirkay. Amßinąije schlowe su schwentayseis mumus padawanoki. Sweykinki ir gelbek ßmones tawa ir perßegnoki tewischke tawa. Ir redik mus, bey danguy duk buti anta amßia amßia. Per wissokias dienas garbinam mes tawe. Ir laupsinam warda tawa anta amßiu ir anta amßinuiju amßiu. Roczik wieschpatie schoije dienoije mus nug greku apsaugotij. Sussimilk ant mussu wieschpatie, Sussimilki ant mussu. Testow sussimilimas tawa ant mussu, kayp ir nusitikeijom*

---

[1] = *Tàvo Mýlistai.* [2] = *velýkos paũto* „Osterei", d.h. „Ostergabe".
[3] = *Tàvo Mýlista.* [4] = *trẽčią.*

[5] *Cherubins* ist Nom. Sing., offenbar nach einer im Polnischen und Deutschen volkstümlichen Form *Cherubin* anstatt Sing. *Cherub*, Plur. *Cherubim*: zwei geflügelte Engelgestalten, die nach 2. Mos. 25, 18 die Bundeslade im Wüstenheiligtum beschirmten, später wieder in derselben Funktion im Tempel von Jerusalem.

[6] *Seraphins* ist gleichfalls Nom. Sing. Die Seraphim, mit sechs Flügeln erscheinende Wesen, die in der Vision des Jesaja (6, 2) den Gottesthron umschweben und das dreifache „Heilig" anstimmen, sind nach jüdischer und katholischer Engellehre die höchsten Engel.

[7] *Sabaoth* oder *Zebaoth* ist hebräische Pluralform und bedeutet „Heerscharen" (d.h. himmlische Heere: Engel, Sterne, himmlische Chöre). Im Alten Testament stets in Verbindung mit Gottesnamen verwendet, ist es selbst ein Gottesname geworden: „Gott der Heerscharen".

[8] = *Tẽvą neišmierúoto majestõto.* [9] = *garbẽs.*

[10] Latein. Text: Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti virginis uterum.

[11] Lat. Text: in gloria Patris.

[12] Lat. Text: Judex crederis esse venturus.

ing tawe. Ing tawe wieschpatie tikiu, nebusiu pagedintas and amßiu amßia. Amen[1].

Giesme ape isch numirusuiju priekelima wieschpaties mussu Jesaus Christaus.

PEr tawa schwenta priekelima, Diewa sunau atleysk mumus sugreschima. Tikim Jesu Christu kelusi, ir dangu atwerusi, Smertis amßinas gelbeijusi. Alleluia[2].

Linksmi bukem wissi krikszonis, Jog ischgelbeija mus nug peklas vgnis, Nug smertis ir Welna kitroija, Diewa mums suijednoija, Danguy wiera[3] *dowanöija*[4] *Jesus Christus*[5].

Linksma esti labay schi diena, Kurio dieno Diewa sunus ßenge peklasna, Ir sugawa pati Welna, Jo galwa koije primine, Widuy peklas ghi sutrine Jesus Christus[6].

Ant Diewa dangun ßęgima tayp perwersket, gedodamij, ieyb graßey su sandaru wissi gedotumbit:

Per tawa schwentą dangun ßęgima, Diewa sunau atleysk mumus sugreschima. Tikim Jesu dangun ßęgusi, Dangu mums atwerusi, Smerties amßinas gelbelijusi[7]. *Alleluia.*

Antra Giesme Senoghi[8].

Christus Diewas mussu, gelbetoghis duschu, keles[9] *ischgi graba, nugi wissa warga. Kyrieeleyson*[10].

Christus swieta gelbeija, mus[11] *greschnus pamileija, dangu mums atwere, Diewa rustu numalde. Kyrieeleyson*[10].

Christus mires kele, Mumus pawayzda[12] *dawe, tayp*[13] *ir mumus keltisi, su diewu*[14] *Karaliauti. Kyrieeleyson*[10].

Christus sunus Diewa, Welnuwa prawiija, ir pati pamine, galwa ijo sutrine. Kyrieeleyson[10].

---

[1] Der Hymnus erscheint auch in Mosvids Gesangbuch von 1570 (GERULLIS, *Mosvid* 544–552), mit einigen sprachlichen (meist orthographischen) Abweichungen. In beiden Drucken (1549 und 1570) ist der Text mit Noten versehen.

[2] Dieser Vers ist wiederholt in Mosvids Gesangbuch von 1570 (GERULLIS, *Mosvid* 244) mit einer einzigen Änderung: *atleisk* anstatt *atleysk*.

[3] = *viẽtą*. [4] = *dowanoija*.

[5] Dieser Vers findet sich in Mosvids Gesangbuch von 1570 (GERULLIS, *Mosvid* 282) mit folgenden Abweichungen: ... *Chrikszonis*, .. *isch gelbeija* .. *nůg* .. *ugnis*, *Nůg* ... *wieta dowanoija* ...

[6] Dieser Vers ist in Mosvids Gesangbuch von 1570 (GERULLIS, *Mosvid* 281f.) wiederholt, mit folgenden Abweichungen: *Schwenta esti* ... *Widui peklas* ...

[7] = *gelbeijusi*.

[8] Dieser Hymnus findet sich auch im Gesangbuch von 1570 (GERULLIS, *Mosvid* 244–246), aber um zwei Verse erweitert. Sonstige Abweichungen des späteren Druckes sind in den folgenden Fußnoten vermerkt.

[9] *Keles*. [10] *Kyrieleison*. [11] *Mus*. [12] *pawaizda*. [13] *taip*. [14] *Diewu*.

Christus Diewas mussu, Diewa numalde narssu, Smerti Welna sutrine, Peklas huki sumine. Kyrieeleyson[1].

Christuy Diewa sunuy, Greschnu atpirktoijuy[2], *czesti*[3] *schlowe dukem*[4], *linxmay*[5] *ghi garbinkem. Kyrieeleyson*[1].

Jschspaust Karalauczuy per Jana Weinreicha. XX[6]*. diena menesis Balandza. Metu Diewa. 1549.*

2. Willent (Vilentas)

(† 1587)

Aus dem *Enchiridion* von 1579

Vollständige Ausgabe: *Bartholomäus Willent's litauische Übersetzung des Lutherschen Enchiridions und der Episteln und Evangelien, nebst den Varianten der von Lazarus Sengstock besorgten Ausgabe dieser Schriften.* Mit einer Einleitung herausgegeben von Fritz Bechtel. Göttingen 1882; CXLI und 180 Seiten.

Auszüge nach einem Originalexemplar in der Königsberger Universitätsbibliothek enthalten bei Jurgis Gerullis, *Senieji lietuvių skaitymai* (Kaunas 1927) 66–82.

Ritameta Szegnone.

Ritameta kada kelsiesi isch patala, tada persißegnok schwentu Krißu, bilodamas. Wardana Diewa Tiewa, Sunaus, ir Dwasses schwentos, Amen. Potam klaupesi alba staczias, Wiera ir Tiewe musu, Aiey[7] *nori, tada gali ta Malda priegtam biloti. DJekawoiu taw, Tiewe danguiesis, per Jesu Christu Sunu tawa mieląghi, iog tu mane schę nakti nûg wissu ischkadu ir prigadu apsaugoiey. Praschau tawe, idant manę schę diena taipaieg apsaugotumbei nûg ghrieku ir nûg wissa pikta, Jdant taw wissi mana darbai ir ßiwatas passidabotu. Nęsa esch mane, Kuna mana ir dusche, ir wiss j tawa rankas paleciawoju. Tawa schwentas Angelas testo su manimi, idant velnas ant manes newienos macys nerastu. Amen. Ir potam linxsmas tawa darbob*[8] *eik ir giesme nekurę gali giedoti, alba deschimti prisakimu, alba kuriosp kitosp tawe nobaßnista weda.*

3. Bretke-Bretkūnas

(Johannes Bretke, Bretchen, latinisiert Bretchius, Bretkius)

(*1536 in Bammeln bei Friedland, Ostpreußen; † 1. Oktober 1602 in Königsberg)

Von stammpreußischer Mutter und wahrscheinlich deutschem Vater stammend, sprach Bretke in frühester Kindheit höchstwahrscheinlich Preußisch und Deutsch. Von Kindheit auf sprach er auch Litauisch und lernte im Jugendalter von ge-

---

[1] *Kyrieleison* [2] *atpirktoyuy.* [3] *Czesti.* [4] *dûkem.* [5] *Linxmay.*
[6] = *dvidešimtą.* [7] = *o jėi.* [8] = *darbop.*

bildeten Litauern aus litauisch-polnischem Kulturgebiet litauisch schreiben. Darüber hinaus sprach er auch Lettisch und Polnisch. Am 14. Juni 1555 bezog er die Universität Königsberg, verließ sie aber wieder Ende 1556, um sich nach Wittenberg zu begeben, wo er am 16. Januar 1557 immatrikuliert wurde. 1562 wurde er Pfarrer in Labiau und 1587 Nachfolger von Bartholomäus Willent als litauischer Pfarrer in Königsberg, wo er 1602 der Pest zum Opfer fiel. Seine litauischen Schriften umfassen:

1. *Giesmes Duchaunas isch Wokischka ing Lietuwischka ließuwi per nekurius Plebonus Hercegistes Prusu pergulditas. Isspaustas Karaliauczuie per Jurgi Osterbergera 1589.*

2. *Kollectas Alba Paspalitas Maldas prastasù Nedeliasu ir didzosu Schwentesu per wissus mætus Hercegisteie Prusu giedamas isch Wokischko ließuwio ing Lietuwischka pergulditas Per Jana Bretkuna. M.D.LXXXIX.*

3. eine zweiteilige Postille vom Jahre 1591:

a) *Postilla Tatai esti Trumpas ir Prastas Ischguldimas Euangeliu, sakamuiu Baßniczoie Krikschczionischkoie, nůg Aduento ik Wæliku. Per Jana Bretkuna Lietuwos Plebona Karaliaucziuie Prusůsu. Isspaude Karaliaucziuie Jurgis Osterbergeras. Mæto Pono 1591.* Ein Blatt Titel; 6 Seiten Widmung an den Markgrafen Georg Friedrich; 431 Seiten Text; zwei Seiten Druckfehler.

b) *Postilla tatai esti Trumpas ir Prastas Ischguldimas Euangeliu, sakamuiu Baßniczoie Krikschczionischkoie, nug Wæliku ik Aduento. Per Jana Bretkuna Lietuwos Plebona Karaliaucziuie Prusůsu. Isspausta Karaliaucziuie Jurgio Osterbergero. Mæto Pono 1591.* Ein Blatt Titel; 523 Seiten Text; zwei Seiten Druckfehler.

4. *BIBLIA tatai esti Wissas Schwentas Raschtas Lietuwischkai pergulditas per Janą Bretkuną Lietuwos Pleboną Karaliaucziuie.* Von Bretke eigenhändig geschriebenes Manuskript, fünf Folio- und drei Quartbände, bis zum Ausgange des Zweiten Weltkrieges in der Universitätsbibliothek Königsberg „Mscr. 1214–1221". Die Übersetzung beruht hauptsächlich auf der Bibel Luthers. Bretke arbeitete daran von 1579–1590. Alle seine Bemühungen um die Drucklegung der Arbeit schlugen aber fehl.

Proben aller vier Werke Bretkes finden sich bei Gerullis, *Senieji lietuvių skaitymai* (Kaunas 1927) 87–116.

Lit.: Vaclovas Biržiška, „Bretkūnas", *Lietuvių Enciklopedija* III (South Boston, Mass., 1954) 245–246. Viktor Falkenhahn, *Der Übersetzer der litauischen Bibel Johannes Bretke und seine Helfer. Beiträge zur Kultur- und Kirchengeschichte Altpreußens* (Schriften der Albertus-Universität. Geisteswissenschaftliche Reihe. Band 31), Königsberg (Pr.) 1941 (mit ausgiebigem Schrifttumsverzeichnis). Adalbert Bezzenberger, *Beiträge zur Geschichte der litauischen Sprache auf Grund litauischer Texte des XVI. und des XVII. Jahrhunderts*, Göttingen 1877.

Triliktoie Nedelioie Po Schwentos Traices, Euangelia.

Probe aus Bretkes Postille (b S. 373–376) nach Gerullis, *Senieji lietuvių skaitymai* 111. Lukas 10, 23–37. Vgl. den gleichen Text aus Daukša's Postille (DP 321–322) unten, S. 172.

ATsigrenßens JESus Pasiuntiniump sawa, biloia ipaczei: Pagirtas ira akis, kurios reg, ka ius regit, nesa sakau iumus, daug Praraku ir Karaliu noreia regeti, ka ius regit, ir neregeia, ir girdeti, ka ius girdit, ir negirdeia.

Ir schitai kelesi mokitas raschto, gundina ghi bilodamas: Mistre, ka daridams ambina biwata apturesiu? Bet ghis boloia[1] *iopi: Zokane kaip raschita ira? kaip skaitai? Ghis atsakidams biloia: Milek POna Diewa isch wissos schirdies, isch wissos dusches, isch wissu silu ir isch wissos dumos, ir artima tawa, kaip pats sawe. Bet ghis biloia iopi: Geraj atsakej, darik tatai, tada giwensi. Bet ghis nareia pats sawe teisinti ir biloia Jesausp: kursai ira mana artimas? Jesus atsakidams biloia: Szmogus eia isch Jerusalem ing Jericha ir inpole tarp Rasbainiku, kurie, ghi ischwilke ir ischronighe, atstoia, pusgiwa palikke. Nussidawe tada netitschomis, iog eia to keliu kaplanas ir ischwidens ghi aplenke. Taipaieg ir Leuita, kaip ateia ant tos wietos, ischwidens ghi aplenke.*

A Samaritanas, iodams to keliu, ußeia ghi ir, ischwidens ghi, passigailеia io ir prieiens aptwere baisdas io, inpildams alieiaus ir wino, ir uschkelens ghi ant galwija sawa, nugabena ghi ingi padware ir priweisdeia ghi. O ant rito ischiodamas ischeme du graschiu, dawe padwarnikui ir biloia iamui: priweisdek ghi, o iei ka daugesni ischdosi, uschmokesiu taw, kada atgrinschiu. Kurs tada regisi taw tarp tu triu buwens artimesnis tam, kurs inpole tarp rasbainiku? Ghis biloia: tas kuris ant io milaschirdingiste padare. Biloia tada iamui Jesus: Eik ir tu taipo darik.

4. Petkevičius (Malcher Pietkiewicz)

(† 1608)

Aus dem Katechismus von 1598

S. 163–165 des Manuldrucks, besorgt von J. Balčikonis, *1598 metų Merkelio Petkevičiaus katekizmas*, Kaunas 1939; S. 153f. von Jurgis Gerullis, *Senieji lietuvių skaitymai*, Kaunas 1927. Vgl. Ernst Fraenkel, *Sprachliche, besonders syntaktische Untersuchung des kalvinistischen litauischen Katechismus von 1598*, Göttingen 1947.

Antra Giesme, kurioy rodźies[2] *gieribe Pona.*

Tewa amžina ißmintis, Christusas musu wießpatis, ataio[3] *ing wargus świeta, pagaley*[4] *pranaßu raßta.*

Nusižiamina kaip tarnas, priemes-est mukas diwnas, del žmogaus ißgialbeima, regiedams io prapuolimą.

Iß sawo Deywißkies meyłes, nesioia[5] *musu piktibes, wałnay mukas kiente mirdams, mus grießnas žmones atpirkdams.*

Kad grießnas žmogus suprástu, ką dare ponas dabotu, iuog dela[6] *žmogaus biednoia, pats sawęs nesigayłeia.*

---

[1] = *biloia.* [2] = *ródosi.* [3] = *atčjo.* [4] = *pagal.*
[5] = *nešiójo.* [6] = *dčlei.*

Ponas križiauspi primußtas, wisas krauieys sukruwintas, troßka iß didžio troßkuma, musu dusiu[1] *ißganima.*

Widuy potam karćios smerties, ißtiesęs ßwenćiausias rankas, ßaukia grießni manęsp eykit, manimi atsiwesinkit.

Mes to nieka neadboiem[2]*, świetuy łabiaus paturoiom, io darbus piktus sekdami, Pona gieribes mirßdami.*

Teyp kuns musu griekays meksta[3]*, apiakięs*[4] *grieku akliste, kuri sawawałnay łaykom, o Pona meyłes nodboiem*[2].

O Pons sawa kuną ßwentą, dawe id vž mus kientetu, gieyzdamas mums anos wietos, per Adomą pateriotos.

O Pone miełasirdingas, didis est tawo kantrumas, duok mums sawęsp prisiwersti, tawo meyłesp prisigłausti.

Per tawo karćiausią muką, priimk mus po sawa ranka, nes pikta iž wisu ßalu, iey ne busi mums gineiu.

Wisur neprietelus turim, nuog wisur spaudimą regim, wisur smutkus wargus kienćiem, irgi ligas sunkias iaućiam.

O Pone gieribes pilnas, buk mums Diewas małoningas, mus žustanćius sawo waykus, priimk sawęsp mus warguolus.

Labay esme sugrießiie, pažeydę tawo gieribę, wienok tu iž dides meyłes, Atłaisk[5] *mums musu kaltibes. Amen.*

5. Mikalojus Daukša

(Davkša, Daugsza, Dovkša, Dovkš)

(*bald nach 1527 in Babėnai, halbwegs zwischen Dotnuva und Kėdainiai; † Februar 1613 in Varniai)

Litauischer Edelmann, Sohn des Baltramiejus Daukša. Über seinen Bildungsgang wissen wir nichts. Erhielt wohl um 1552/53 herum die Priesterweihe. 1570 bereits bezeugt als Pfarrer von Krakės und 1572 als Kanonikus von Varniai (= *canonicus Mednicensis* bzw. *kanonikas Žemaičių* oder *Mėdnikų*). 1572 siedelt er nach Varniai, der Residenz der Diözese Samogitien (*Žemaičių vyskupystė*, auch *Mėdnikų vyskupystė* genannt), über, behält aber die Pfarrei Krakės weiterhin bei, indem er sie durch einen Stellvertreter verwalten läßt. Sein Ansehen im Bistum Samogitien wächst besonders nach dem Amtsantritt von Bischof Melchior Giedraitis im Jahre 1574. Im Jahre 1580 erhält er vom Bischof noch die reiche Pfründe von Kražiai. 1585–1592 war er bischöflicher Stellvertreter. 1592 vertauschte er die Pfarrei Krakės mit der reicheren Ertrag einbringenden von Betygala, ließ aber auch diese durch einen Stellvertreter verwalten. Nach dem Tode von Bischof Giedraitis im Jahre 1609 ist Daukša Administrator der Diözese Samogitien bis zur Ankunft des neuen Bischofs im Jahre 1610. Am 13. Februar 1613 machte er sein Testament und starb einige Tage darauf.

Lit.: E. Wolter, „Prie kun. Mikalojaus Daukšos biografijos", *Lietuvių Tauta* II (Vilnius 1911—19) 119—124. K. Jablonskis, „Kiek naujų žinių apie kanauninko Mikalojaus Daukšos kilimą ir gyvenimą", *Tauta ir Žodis* VII (1931) 353–421. Ders.,

[1] = *dūšių* [2] = *ne-atbójam.* [3] = *mėgsta.* [4] = *apjākęs.* [5] = *atléisk.*

„Papildomos žinios apie Mikalojų Daukšą", *Archivum philologicum* IV (Kaunas 1933), 64—85. Vaclovas Biržiška, „Mikalojus Daukša", *Lietuvių Enciklopedija* IV (South Boston, Mass., 1954) 369–370. Vgl. auch die Einleitungen zu den Textausgaben.)

Zu Daukša's Sprache

Von Geburt zur zentral-hochlitauischen Mundart gehörig, lebte Daukša von 1572 bis zu seinem Tode unter Žemaiten (*dūnininkai*). Die in seinen Schriften verwendete Sprache stellt einen Versuch zur Bildung einer über den Einzelmundarten stehenden Hochsprache dar, fußt aber doch im wesentlichen auf seiner angeborenen Mundart, mit bewußten Entlehnungen bald aus dem östlichen Hochlitauischen, bald aus dem Žemaitischen. Charakteristisch für Zentral-Hochlitauisch (sowie für Ostlitauisch) ist u.a., daß dort west-hochlit. und žemait. *le* und *lę* in allen Stellungen (Fremdwörter ausgenommen) als *ła* auftreten, *lė* als *łė* im An- und Inlaut, aber als *-ła* im Auslaut. Diesen Lautstand finden wir fast durchwegs bei Daukša. Die weiter unten abgedruckte Textprobe aus dem ostlitauischen Anonymus von 1605 aber zeigt, daß die Ostlitauer in Daukša's Sprache in erster Linie die žemaitischen Elemente gewahr wurden und sie so störend empfanden, daß sie seine Sprache überhaupt „žemaitisch" nannten. Ausgesprochene Žemaitismen finden wir besonders am Anfang der Postille, z.B. *Wißpatis* (= *viešpatis*) DP 8 (Z. 52), *pabągos* (= žemait. *pabangos* = hochlit. *pabaigos*) 11 (Z. 9) und 14 (Z. 2), *pâbęktos* (= žemait. *pãbengtos* = hochlit. *pàbaigtos*) 11 (Z. 8), *wínas* (= *vienas*) 14 (Z. 4). In seiner Anlehnung an dieses oder jenes Mundartsgebiet schwankte Daukša verschiedentlich, so daß besonders seine Postille sprachlich sehr unausgeglichen ist (Manches mag auch vom Setzer oder Korrektor stammen). Das zeigt sich auch in der Akzentuation, wo einem ohne weiteres der Gegensatz von zwei verschiedenen Betonungssystemen ins Auge fällt, nämlich normales *bûtų̃, dẽtų̃, dúotų̃* usw. gegen ostlit. *bū̃tų̃, dė̃tų̃, duotų̃* usw.[1]

Betonung des Namens *Daukša*. Im heutigen Litauischen wird der Familienname *Daukša* nach Akzentklasse 4 betont, also *Daukšà, Daukšõs, Daũkšą*; vgl. *Lietuvių kalbos rašybos žodynas* (Kaunas 1948) 391. Nach dem Zeugnisse des ostlitauischen Anonymus von 1605 (s. unten S. 174) aber betonten seine ostlitauischen Zeitgenossen entweder *Dáukša* (1) oder *Daukšà Daũkšos* (2).

Literatur zum Sprachlichen: Franz Specht, „Zur Bedeutung des Nasalvokals bei Daukša", *Tauta ir Žodis* IV (1926) 85–100. Eberhard Tangl, *Der Accusativus und Nominativus cum Participio im Altlitauischen* (Berliner Diss. 1929). Alfred Senn, „Die athematischen Verba in Mikalojus Dauksza's Schriften", *Studi Baltici* IV (1934–1935) 86–122. Pranas Skardžius, „Daukša pirmasis bendrinės kalbos kūrėjas Lietuvoje", *Archivum philologicum* IV (Kaunas 1933) 7–20. Ders., *Daukšos akcentologija* (Humanitarinių Mokslų Fakulteto raštai. XVII t.), Kaunas 1935.

I. Daukša's Katechismus (abgek.: DK)

Katechismas arba Mokslas kiekwienam krikszczionii priwalus. Paraszitas per D. Iakuba Ledesma Theologa Societatis Jesu. Iżgulditas iż Liežuvio Ląnkiβko ing Lietuwiβka per Kuniga Mikałoiu Daugβa Kánonika Zemaicziu. Iżspáustas Wilniue Metûse vżgimimo Wieβpaties 1595. Das einzige noch erhaltene Exemplar ging im Ersten Weltkrieg verloren, wurde aber vor kurzem in Moskau wiedergefunden.

Ausgaben: E. Wolter, *Litovskij katichizis N. Daukši.* Po izdaniju 1595 goda, vnov' perepečatannyj i snabžennyj ob'jasnenijami. Beilage 3 zu *Zapiski Imperators-*

[1] Vgl. A. Senn, *Kleine litauische Sprachlehre* (1929) S. 71, § 4.

koj Akademii Nauk LIII, Petersburg 1886. Inhalt: WOLTERS Einleitung (S. III–LXXXVI), der Katechismus (S. 1–60), Glossar (61–130), zusätzliche volkskundliche Texte (131–191).

ERNST SITTIG, *Der polnische Katechismus des Ledezma und die litauischen Katechismen des Daugsza und des Anonymus vom Jahre 1605* nach den Krakauer Originalen und Wolters Neudruck interlinear herausgegeben. Göttingen 1929.

II. Daukša's Postille (abgek.: DP)

Postilla Catholicka. Tái est; Ižguldimas Ewangeliu kiekwienos Nedelos ir szwętes per wissús metús. Per Kúniga Mikaloiv Davksza Kanonîka Médnikų, iž tękiβko pergûldita. Su walá ir datâidimu wîreusiuių. W Wilniui. Drukârnioi Akadêmios Societatis Iesv. A.D. 1599. In mehreren Exemplaren erhalten. 628 Seiten, im Durchschnitt etwa 50 Zeilen pro Seite, in schwabacher Schrift.

Ausgaben: E. WOLTER, *Postilla Catholicka Jakuba Wujka v litovskom perevode Nikolaja Daukši.* Teile I, II, III, St. Petersburg/Leningrad (Akademie der Wissenschaften) 1904, 1909, 1927. I (XX und 208 Seiten) = S. 1–156 des Originals; II (S. XXI–XXXII und 209–368) = S. 156–277 des Originals; III (S. 369–608) = S. 277–456 des Originals.

Daukšos Postilė. Fotografuotinis leidimas. Lietuvos Universiteto leidinys. Kaunas 1926. Mit einem Vorwort (S. 3–16) von MYKOLAS BIRŽIŠKA versehene photomechanische Wiedergabe des Originals. Die folgenden Textproben stammen aus dieser Ausgabe.

Eine Probe (DP 245–251) bei GERULLIS, *Senieji lietuvių skaitymai* (Kaunas 1927) 124–141. Nach dem Manuldruck von 1926.

DP ist eine Übersetzung der Kleinen Postille des Polen JAKOB WUJEK (1540–1597), die unter dem Titel *Postilla Catholicka Mnieysza* in den Jahren 1579 und 1580 (in zwei Teilen) in Posen in der ersten Auflage erschien; 2. vermehrte Auflage daselbst 1582; 3. erheblich erweiterte Auflage Krakau 1590; 4. Auflage 1596. Auf Grund gemeinsamer Forschungen SITTIGS und TANGLS ist die Endredaktion der Übersetzung von DP nach der dritten Auflage des polnischen Originals vorgenommen worden, nachdem erhebliche Teile nach der zweiten Auflage gearbeitet worden waren. SENN hat dann weitere Teile der Übersetzung mit der zweiten Auflage des Originals in Verbindung gebracht[1]. WOLTER, BŪGA, SITTIG und TANGL hielten die Übersetzung der Postille für die Arbeit von mehreren Übersetzern, die unter der Anleitung und Aufsicht eines einzelnen gearbeitet hätten. Dieser Auffassung trat SKARDŽIUS ziemlich überzeugend entgegen. Tatsächlich kann man die vielen Widersprüche ganz gut als Ergebnis der Unentschiedenheit eines einzelnen erklären, der außerdem durch seine weite Entfernung vom Druckorte und das Hineinspielen des Setzers oder eines Korrektors gehemmt war.

Daukša's Postille ist das umfangreichste und wichtigste Sprachdenkmal des Altlitauischen. Der Text ist akzentuiert. Als Akzentzeichen werden der Akut und der apexartige Zirkumflex unterschiedslos angewandt.

Proben aus Daukša's Postille

Die Rechtschreibung ist sehr unausgeglichen, und außerdem strotzt das Buch von Druckfehlern. Zwei verschiedene *s*-Zeichen (ein langes mit oben nach rechts heruntergezogenem Haken und ein kurzes) werden verwendet, deren Unterschei-

[1] *Studi Baltici* IV 91.

dung aber nur kalligraphischen Charakter hat und daher in unserer Wiedergabe unberücksichtigt bleibt. Ein Punkt über auslautendem Konsonanten hat die gleiche Bedeutung wie ein Apostroph, und Punkt und Apostroph kommen in DP nebeneinander vor. Offenes *e* wird auf lange Strecken unbezeichnet gelassen und ist dann oft schwer von *é* zu unterscheiden; dann wieder wird seine offene Qualität streckenweise durch besondere diakritische Zeichen angegeben, wobei zwei verschiedene Methoden zur Anwendung kommen, nämlich entweder ein darübergesetztes kleines *a* (*ę̊*) oder ein daruntergeschriebenes nach rechts offenes kleines Häklein, ähnlich dem modernen Nasalzeichen. Verwechslung mit dem Nasalbuchstaben *ę* ist im Original von DP nicht möglich, da dort die Nasalierung nicht durch ein daruntergesetztes Zeichen angegeben ist, sondern mit einem den senkrechten Strich des Normalbuchstabens schräg nach oben durchkreuzenden dünnen Strichlein. Wir sahen uns gezwungen, auf eine Nachahmung dieses Zeichens zu verzichten. Die Nasalbuchstaben *ą ę į ų* werden sehr oft fehlerhaft verwendet. Oft scheinen sie auch einfach Länge des Vokals zu bezeichnen, was allerdings Franz Specht bestreitet. Die Schreibungen *im-* und *in-* erscheinen gelegentlich für das Verbalpräfix *į-*. In den folgenden in DP vorkommenden Schreibungen bezeichnet das Nasalzeichen Nasalierung des Vokals plus darauffolgenden Konsonanten *n*: *ąga* (*angà*), *ągą* (*añgą*), *apłęke* (*àplenkė*), *bądikßczio* (*bandýkščio*), *dągų* (*dangų̃*), *dągun* (*danguñ*), *giwędami giwękite giwęsi giwęsite giwęssiu giwętumbite* (*gyvéndami gyvénkite gyvénsi gyvénsite gyvénsiu gyvéntumbite*), *įtąda* und *intąda* (*į̃lenda*), *liksmi* (*linksmì*), *nudągîno* (*nudangìno*), *pękių* (*penkių̃*), *sųkumą* (*suñkumą*), *žęge* (*žeñgė*), *žękłai* (*žénklai*). Sehr oft findet man *iž-* anstatt *iš-*. *i* steht sowohl für den Vokal (*i, į, y*) als auch für den Konsonanten *j*. Regelmäßige Entsprechungen: *cz* = *č*, *ß* = *š*, *v-* = *u-*, *hu-* = *ū-*, *w* = *v*, *ů* = *uo* (aber stets *anuo metu* in den Evangelienperikopen), *l* = palatales *l'*, *ł* = velares *l*.

DP 13

Ewangeliá S. ßios dienós aprâsso[1] *mumus Antrą Adwę̨ntą Wießpaties ąnt sûdo, kaip Ewangeliá praiosßokusios*[2] *Nedêlos Adwę̨ntą io pirmąii aprâße. Iž kur rę̊gime, kaip dídis yrá skirius tarp tų dwieių Adwę̨ntų. Néssą aną pirmaąii*[3] *atáiimą Wießpaties lįksmi ir małonųs pâssiuntinei arbá gę̊rdai pirm' praę̊io; bat'*[4] *tų*[5] *ąntrą łabái bâisųs žękłai pranóks, kurie gréiczeus gáiłėiimoṗ ir nusiminimoṗ, o neg*[6] *lįksmibesp arba džiaugsmóṗ, žmônę̊s atwę̊st' gali. Pírmuiu*[7] *kartú atâio*[8] *ant to pasáulo grînas, rômus ir nužîámintas, idûnt*[9] *butų̨ súditas nûg žmonių̨, bat' ąntrú*[10] *kârtu atéis su dide galibe ir Maiestotú ir paródissis êssąś Wießpatimi wissų̨, ir sûdžią*[11] *teip giwûių kaip ir mírusiųių.*

---

[1] = *aprâßo*.

[2] = *pra-jos-šókusios*, Bestimmtheitsform des Partizips, wobei das bestimmende Pronomen *jos* nicht suffigiert (= *prašókusios-ios*), sondern zwischen Präfix und Verbalstamm infigiert ist. Vgl. K. Būga, *Kalba ir senovė* (Kaunas 1922) 28f.

[3] = *pirmąii*. [4] = *bèt*. [5] = *tą̃*.

[6] *o neg* „und nicht", mit Intensivpartikel *gi*.

[7] Žemaitismus für *pirmúoju*. [8] = *atẽjo*. [9] = *įdánt*.

[10] Die Doppelbetonung dieses Wortes ist als rhetorischer Akzent aufzufassen: Gegensatz zu *pírmuiu kartú*.

[11] Die Doppelbetonung auch dieses Wortes ist rhetorisch.

DP 92—93 (Matthäus 20, 1—16)

Nedelos Senuiu Vżgaweniu Ewangelia ápe darbinikus Winiczioie.

Anuo metu Biłoio Jesus mokitiniumṕ sawúmṕ tą príežodi: Patôgi yrá karalîste dągú žmógui hûkinikui, kuris iβêio pratebrékstant[1] *samdîtų darbinîkų winîczion sawón. Ir paddręs nûkałbi su darbinîkais iżġ grâβio ant dienos, núsiunte iûs winîczion sawon. Ir iβêięs ape tréczią adîną, památe kitús bestówinczius túrguie pátaikus ir táre iemus: Eikite ir iųs winîczion manón, ir, kas téisu bus, dûsiu iumus. O iię nuêiô. Wel iβéio apé βêβtą ir dewíntą adîną paddre téipaieġ. Páskui to ape pírmąlieką*[2] *adîną yβêięs, râdo kitus, kurie stowêio pateykáudami, ir táre iíemus: Ko cze stówite íżtissą dieną pateikdami? Táre iam: Jog músų niekas nesâmde. Táre iiemus: Eikite ir iųs winiczion manón ir, kas bus lîgu, îmsite. O kad iau tápe welú, táre Wieβpatis winîczios rikáutoiui sawám: wadink darbinîkú ir atdûk iíemus âłgą, pradéięs nûg paskuczéusių net ik pirmíemus. Ir atáię, kurié ape lieką adîną atêio, éme kiekwíenas îpaczei pa*[3] *graβį. Atêię wel ir pirmiéii tikéioś, idąnt daugésń turétų imt', ir éme iżġ ių kiekwiénas skiriumi gráβi. Ir émę murmêno prieβ húkiniką biłôdami: Tie paskutínei wiéną adîną dírbo, ir lîgus iûs múmus padaréi, kurié neβioiome sú́kumą dienós ir inkaitimo. Ir iissái átliepdamaś*[4] *táre wienám iżġ ių: Gęntie, ne daráu taw abîdos. Argu*[5] *ne iżġ gráβio suderéiei su manimi? Imk, kas táwo yra, ir eik. Nôrių aβ tam paskutiniui dût' kaip ir taw. Ar nêdera mań, ką nôriu, daríť? Ar akís tawá piktá yra, ioġ aβ géras essmi? Teipóġ bus paskutínei pirmáiseis, o pirmieii paskutíneie. Néssą daug yra pakwiestú́, bet maż iβrinktú́.*

DP 127 (Joh. 8,46—59)

Anuo metu biłoio Jesus miniosp żydų ir wîresniumṕ kunigú́:

Każg[6] *iż iú́sų pêrwes ant manęs nûdemę? Jei tiêsą biłáu, kodrînag iú́s nêtikite mań? Kuŕs iżg Diéwo yra, żódżių Diéwo kłâuso. Todriń iųs ne kłâusote, ioġ iżġ Diéwo neste*[7]*. Atsâke tad' Zîdai ir tárę iam: Negu gerái mes kálbame, iog tu Samaritônas essi ir welinuwą turi? Atsâke Jésus: Aβ wêlinuwós ne turiú, bet gerbiú Téwą máną, o iųs ne pâgarbete*[8] *manęs. Ir aβ ne iéβkau garbés manós; yra kuŕs iéβko ir sûdiie. Vżtiêsą kałbú iúmus. Jei kas kálbą máną sáugos, mirímo ne regés ant ámżių. Táre tad iam Zydai: Nų pažinomé*[9]*, ioġ Welûka turî. Abrômas númire ir Pránaβai, o tu biłái:*

---

[1] = *pra-te-brėkštant* „als es eben gerade zu tagen anfing", mit zwischen Präfix und Verbalstamm infigierter Partikel *te* „erst, gerade eben".

[2] s. *liẽkas* im Glossar. [3] = *pō* „je" (distributiv). [4] = *atsiliẽpdamas.*

[5] = *ar̃gi?* [6] = *kàs gi.*

[7] = *ne-este.* In DP Betonung *estè* 28×, *èste* bzw. *ẽste* 5×, mit Doppelakzent 1×, ohne Akzentzeichen 11×.

[8] = *pãgerbete.*

[9] „wir wissen" im Sinne eines Präteritopräsens.

Jêi kas kálbą máną vžsáugos, mirímo ne regés ant ámžių. Ar tu didêsnis essí vž téwą mûsų Abrômą, kurís númire? ir prânaßái pámírę est. Kůg tu daráisi? Atsâke Jésus: Jei aß gerbiú páti sawé, garbé maná niékas yra. Yra Téwas mánas, kurís mané gêrbia, kuri iųs sákote, ioį Diewu iúsų yrá, ir ne pažínote[1] *io, bet aß pažîstu ii. Ir iei tarîcže, iog ne pažîstu io, búsiu lîgus iúmus mełágis. Bet žináu ii ir kałbą io sáugoiu. Abrômas, téwas iųsų, trôßko regét dienós manós ir ißwîdo ir pradžiugoś. Tare tad' žydai iópː Pękių deßímtų mêtu dábar tu ne turî ir Abrômą regeiei? Táre iiémus Jésus: vžtiêsą vžtiésą biłáu iúmus, pirm neį Abrômas bû*[2]*, aß essmi*[3]*. Eme tad âkmenis, idant métitų ant io. Bet Jesus pâsłepeś ir ißêio ižg Bažnîcžios.*

DP 245 (Joh. 10,1—10)

Auch abgedruckt bei Jurgis Gerullis, *Senieji lietuvių skaitymai* 126.

Anuo metu Biłoio Jesus Phariżeuβamus: tariú iúmus, kas iéit[4] *pro ągą inį gárdą awių, bet inłąda kur kitur, tassái wagís yra ir łâtras. Bet kuris iéit pro ągą, tas yra Piemenimí awių. Tam' adwérnikas átwéria ir áwis bâłso io kłâuso, ir tikrąses awís wadína wardú, ir iβwedá ies. Ir kad' sawąses awís iβłaidze, pirm' ių éit, o áwis páskui ii eit, iog pažísta bâłsą io. O swêtimo nesakíoie, bet bêga nůg io, ioį ne pažîsta bałso swetimų. Tą patôgumą passâke iiémus Jésus: o iie ne pažíno, ką iiémųs kałbêtų. Táre tad' iiémus wel' Jésus: vžtiésą vžtiésą kałbú iúmus, ioį aß essmi ągá awių. Wissí kurie kažį*[5] *atâio*[6] *pirm' manęs, wágis yra ir łátrai, bet' ne kłâuse ių áwis. Aß esmí ągá: per mané iei kas ieis, bus ižganîtas, ir iéis ir iβéis, ir ganîkłas ras. Wagis notéit'*[7] *tiektái idant' wogtų ir pieutų*[8] *ir žudîtų. Aß atéiau, idant' giwâtą turêtų ir gáuseus*[9] *turêtų.*

DP 245—246

Auch abgedruckt bei Jurgis Gerullis, *Senieji lietuvių skaitymai* 128–129.

Tris tad' žimés dûst múmus W.[10] *Chrîstus Místras ir ižganîtoies mûsų, kuréis paklîdelus Piémenis, tai yra Heretikús ir Ministrus βatóno*[11] *pažînt túrime. Pirmá žimé yr: kas neiéit pro ągą inį gârdą awių, bet kuriû kitú dâiktú įłąda, tassai yr wagis ir łâtras, tai yra priésakis. Antra žimé: Wissi kurie norint ateio, yra wagįs ir łâtrai. Treczé žimé: Wagís notêit tiektai idąnt pawoktų*[12] *ir vžmuβtų ir vžnôwitų. Toś ir' tikrosios žîmes, kuriomís łâtrą ir wągį pažint. Pirmieus, iei ne iéit pro ąga, tatái yra per Christų (nęs' patís Wieβpatís žemiéus ižguldįnéie, ioį iissái yra tąie ągá) iβmanîk*

[1] „ihr kennt" im Sinne eines Präteritopräsens.
[2] = *bùvo*. [3] Vgl. Senn, *Studi Baltici* IV 94f. [4] sollte heißen *ne iéit*.
[5] = *kàs gi*. Zur Satzkonstruktion (*visì, kurìẽ kàs gi atẽjo* „alle, so viele ihrer kamen") vgl. A. Senn, „Distributive Apposition im Litauischen", *Idg. Forsch.* LIV 44–46.
[6] = *atẽjo*. [7] = *ne-atéit* (= *ne-ateĩna*). [8] = *piautų*.
[9] Komparativ von *gaũsiai* adv. [10] = *Viešpatis*. [11] = *šẽtõno*. [12] = *pavogtų*.

tąie eilá, kurią patís W.[1] *Chrístus Bažniczioi sawói' įstátît teîkeś: „Kaip manė, tieg, pásiunte Têwas, teip ir aβ ius siunczių". Kuriûse žôdžiûse turi tą ągą atwêrtą, kuriąie prideręnczéi per Christu tikriéii piémenes inġ gárdą Wieβpatiés ąnt vrédo piemenį vžeít. Diéwas Téwas pásiunte Christų Wiéβpatį. Chrístus pásinnte*[2] *Apâβtałus sawûsius su tąieg galîbę pasiuntinimo, kurią patís turêio nûġ Téwo. Apâβtałai pásiunte mókitinius ir ąntwieczius sawús: Kaip Powîłas S.*[3] *Thimothéuβą ir Titą, Pêtras Klímąntą, Klimąntas Anaklêtą: ir teip eilé wiénas ąntrą net ik' Grigálui trecziamliekam'*[4]*, kurís nú sédi Rimé ąnt Sósto Apáβtaliβko. Tąie eilé kurie kázġ*[5] *Bažnîczioi' wissur êssączioi ąnt vrédų vžéit. Tąie rikiá arba eilé Bažniczioi' wissur êssąnczioi ąnt vrêdų vžéit, tiégi tiesiôgui dúrimis per Chrístų įéit. Bet kurié nûg tos eilós atstôie, tiégi ągu*[6] *pámetę, kurią patís W.*[1] *Chrístus atadâre*[7]*, pro skîłą*[8] *įsiwêrže ir todrînag yra wagis ir łâtrai.*

DP 313 (Lukas 18,9—14)

Nedelos wienolikos po Traycei S. Ewangelia ape weidamainį ir Muitiniką.

Anuo metu Biłoio Jesus nekuriump, kurié sawímp duksêios, kaip butį teisinikai, ir kitús paniékino, tą prilîginimą. Du žmûne[9] *lípo Bažniczion, idant' mełstúś: wiénas Pharizéus, o ąntras múitinikas. Pharizéus stowédamas*

[1] = *Viešpatis.* [2] = *pàsiuntė.* [3] = *Šveñtą.*

[4] = *tryliktam*, s. *liẽkas* im Glossar! Vgl. A. Senn, „Zu den litauischen Zahlwörtern für 11–19", *Studi Baltici* V (1935–1936) 69–84. Gregor XIII. (1572–1585) wird nicht nur hier, sondern auch DP 460, sowie 504 und 505, als regierender Papst genannt. Da in der dritten Auflage des polnischen Originals an dieser Stelle Sixtus V. (1585–1590) steht, ist ersichtlich, daß Daukša nach einer Auflage Wujeks übersetzt haben muß, die vor 1585 erschien. Ungefähr auf das Jahr 1580 weisen auch DP 444 (Z. 11–12) und 445 (Z. 8), wo einerseits das Jahr 1520 als der Anfang der Reformation in Deutschland bezeichnet und andererseits die lutherische Kirche als 60 Jahre alt dargestellt wird. Das würde zur ersten Auflage des polnischen Originals stimmen (1579/80). Doch ist anzunehmen, daß die zwei Jahre später erschienene zweite Auflage an dieser Stelle nicht geändert war. Daß der litauische Übersetzer diese Stellen nicht unbedingt zu Lebzeiten Gregors XIII. geschrieben haben muß, wird einem klar, wenn man die sklavische und gedankenlose Art der Übersetzung auch anderer Stellen heranzieht: 44 (Z. 21–22), 139 (Z. 21), 442 (Z. 22, 28, 32), 456 (Z. 39–40), 457 (Z. 2).

[5] *kurie kázġ* (= *kàs gi*) „alle diejenigen, welche".

[6] = *añgą.* [7] = *atidãrė.* [8] = *skỹlę.*

[9] Die Form *du žmûne* (Nom. Dual) findet sich noch in DP 314 (Z. 16). K. Būga „Priesagos *-ūnas* ir dvibalsio *uo* kilmė", *Lietuvos Mokykla* IV (Kaunas 1921) 424 und *Kalba ir senovė* (Kaunas 1922) 190 hat daraus richtig *žmûne* rekonstruiert, was infolge der in DP gegebenen Stammbetonung außer Zweifel steht. Demgegenüber nahm Specht in *KZ* LIX 214 an, *žmuõ* sei wie *šuõ* dekliniert worden und habe danach in den obliquen Kasus kurzes *u* gehabt. Specht's Annahme wird durch DP 339 (Z. 29) widerlegt, wo die beiden Akkusative *žmûnį* (von *žmuõ*) und *súnį* (fehlerhaft für *βúnį* = *šùnį*, von *šuõ*) nebeneinander vorkommen. Die verschiedene Schreibung muß bedeutungsvoll sein. Die anderen in DP vorkommenden Kasusformen unseres Wortes sind: Nom. Sing. *žmů* 274 (Z. 9) und 355 (Z. 21), Akk. Sing. *žmúnį* 459 (Z. 5).

teip sawímp mélđes: Diéwe, dêkawoiu taw', ioġ ne essmí kaip kikí[1] *žmónes, płeßé*[2]*, neteisinîkai, swetmmotêrei*[3]*, kaip ir tas múitinikas. Pasnikauiu du kartú per nedêlą, desetinás dûmi ižġ wísso, ka turiu. O múitinikas nûġ tôło stowêdamas ne norêio nei akių dągun pąkélt', bêt múße krutîsna sáwo bilôdamas: Diéwe, bûk' małónus man' nusidêiusem'. Sakáu iumus: nulípo nutêisintas inġ namús sawús nûġ anó*[4]*. Néssą wissókias, kurís sawé áugßtina, bus pažêmintas, O kursái žéminaś, bus paáugßtintas.*

DP 321—322 (Lukas 10, 23—37)

Nedelos trilikos po S.[5] *Traycei Ewangelia ape Samaritoną.*

Anuo metu Biloio[6] *Jesus mokitinemus sawiémus*[7]*: Paláimintos ákis, kurios régi tái, ką iųs rêgite. Nes sakáu iumus, ioġ tûli pránaßái ir karáląs norêio regét to, ką iųs rêgite, ir ne regêio, ir girdet', ką gírditê, o ne girdêio. Ir ßitái nêkuris zókone mókitâs kêtes, gúndidamas ii ir bilôdamas: Místre, ką darîdamas giwâtą ámžiną apturêssiųi? O iissái tare iop: Zókone kas paraßîta? Kaip skaitái? O iissái atsa kîdamas táre: Miłéssi Wiéßpati Diéwą táwú*[8] *ižġ wisós ßirdiés tawôs ir ižġ wisós dûßios tawós ir ižġ wisų sîłų tawų ir ižġ wísso hûmo*[9] *táwo, O artimą sáwą, kaip páti sawé. Ir táre iam': Gêrái atsakéi; tatái darík' ir giwési. O iissái, norédamas nutéisint' patís sawés, táre Jesausp: O kas est' mánas ârtimas? Ir atsakîdamas Jésus táre: Zmógus nêkuris žęge žemîniui nûġ Jerusalem inġ Jerichą ir impûłe tarp łátrų; kurié ii ir nupłéße ir, žaiždás vždávę, nuêio, palíké púsgiwi. Ir tíkoś, kad' kúnigas nêkuris éio tûieġ*[10] *kêlú ir ißwîdęs ii ápłęke. Téipaġ ir Lewitá, kad' bûwo pas wiétą ánq, ir ißwîdęs ii ápłęke. Bêt' Samaritônas nêkuris, kêlú éidamas, atêio pas ii ir, ißwîdęs ii, miełaßirdumú pakrútintas búwo. Ir priêięs vßrîßo žaiždás io, impîłęs aliéiáus ir wîno. O Vždéięs ii ąnt' bądikßczió sáwo, nudągîno ii inġ ßweczių*[11] *namųs ir prikûpe ii. O ąnt' ritôio ißêmęs du tóleru ir dáwe padwárnikui ir táre iam': prikûpk' ii. O iei ką daugiasn' ißmissí ant' to, aß súgrizdamas atadûsiu taw'. Kasġ ižġ tų triių rêgiś taw' éssąs ártimu anám', kurís impûłe tarp łátrų? O iissái táre: Kursái padáre małônią ßirdi ąnt' io. Ir táre iam Jesus: Eik' ir tu darík téipaieġ.*

DP 603 (Joh. 15, 1—7)

Anuo metu Biłoio Jesus mokitiniump sawump·: Aß esmí wîno liemû tikrasis. O Têwas mânas wîniniku yrá. Wissokias wasaróugis[12,13] *maníp notneßąti*[14] *wáisiaus, atkirs ii; o wissokią, kurís atneßa wáisių, ßítą apkûps,*

---

[1] = *kiti. žmonės* ist hier männlich, im Gegensatz zu M.
[2] = *plėšią* Nom. Plur. des aktiven Präsenspartizips von *plėšti.*
[3] = *swetimmotêrei.* [4] *nûġ anó* „anders als jener".
[5] = *Šventai.* [6] = *Biłoio.* [7] DP *sawiém.* [8] = *táwą.*
[9] = *ûmo.* [10] = *tuo pât.* [11] = *svečių.*
[12] = *wissokią wasarougi.* [13] Vgl. Fußn. 7 S. 173. [14] = *ne-atnešanti.*

idąnt' gausesni wáisių atneßtų. Jau ius este czîstais drin' kałbós, kurią iúmus pasakiáu: „Giwękite manímp·, o aß iusimp!" Kaip wasaróugis[1] ne gál' atneßt waiseus patís iżġ sawęs, iei ne bus wîno liemeniié, teipaiąġ nei ius, iei maníp ne patéksite. Aß esmí wíno liemů, ius wasaróugei[1]. Kas giwena maníp, o aß iamip, tassái ataneßa didi wáisiu; nes be manęs niéko ne gâlite padarit. Jei kas manimp né patêktų, óran' bus ißmestas, kaip wasaróugis[1], ir padżius; ir surinks ii ir inġ vgni immes, ir degs. Jei manimp pateksite ir żódżei maniéii iųsip patéks, konórint' panoréssite, praßisite, ir taps iúmus.

IZGVLDIMAS.

Szítoie Ewangelioie (kuríii yrá imtá iżġ anó sákimo Wießpatiés páskui pástarą weczêrią mókitiniump sawúmp) gráudina Wießpatís Apâßtałus ir wissús iżtikimůsius sawús, idant iamip twirtai patektů ir giwęntų tikéiimu ir mêiła. Kop idant iůs pigiáus pérkałbetų, ima patôgumą łabái prideranti nůg-regimu ir priiunktůių daiktų, priligindamas sawé mêdżius[2] wîno, Téwą winninikui, o iżtikimůsius sawús wino wasarôugiamus[1], idánt tů regimůiu paváiżdu[3] parôditų, ioġ teip iżtikimieii iemip patêkt' ir iżġ io wissą galíbę ir siłą ímt' tur, kaip wásarugei[1] nůġ wîno liémenes, ir ioġ io Têwas teip elgsis su iżtikimaiseis, kaip wîninikas êlges su wîno ßakiałémis, kaip płaczeús iżġ iżguldimo Ewangelios ißmanissime.

DP 606

Paskui to Wießpatís můsų rágina Apâßtałus ir wissus iżtikimůsius sawůsius top, ant ko atwêde ßitą wissą priligninimą, biłódamas ßitáis żódzeis: Giwękite manimp (ißmanik per intikêiimą ir per meiłą[4]), ir aß iusimp giwęssiu (ißmanik' per małônę). Kaip tártų: kadáġ iau iųs, kaip ßakiałes waisingosios manip êssencziosios[5], esté apkûpti nůġ Têwo mâno, rûpinkites, idant' stipréi manimp patektumbite ir giwętumbite per intikêiimą ir meiłę. Ką idant' tů mielaus padaritų, perkałbinêia iůs ßeßeis twirtai[6] dâwadais.

Pirmas dâwadas. Joġ kitaíp ne gal' důt' waisių gerų darbų, kuriú łáukia nůg ių ansai wîninikas dąguięiis, tiektái giswędami iamé. Kaipo tieg wásaruge[7] ne gal' atneßt waiséus pati iżġ sawęs, iei ne giwêno wîno liemeniie, teip nei iús waisiaus Diéwui mêiłaus iždůt' ne gâlite, iei manimp ne giwęsite. Néssą aß esmi wîno liemů, o iús wasaruges[7].

---

[1] Vgl. Fußnote 7. [2] = *mêdżiui.* [3] = *paváizdu.* [4] = *méilę.*

[5] = *ēsančiosios* oder *ēsančiosios*, neben *sañčios(ios)* an anderen Stellen von DP. Vgl. A. Senn, *Studi Baltici* IV 97–99.

[6] = *twirtais.*

[7] DP 603–606 kommt der Ausdruck für „Rebzweig" 22× vor und zwar in fünf verschiedenen Formen, nämlich (auf den Nom. Sing. reduziert): I. als Maskulinum: *vāsarōugis* (5×), *vāsarūgis* (4×), *vasarúgis* (3×), *vasarōugis* (1×); II. als Femininum: *vāsarūgė* (9×). Es handelt sich um eine Neubildung, eine Lehnübersetzung

6. Der ostlitauische Anonymus vom Jahre 1605

Ausgaben: J. Bystron, *Katechizm Ledesmy w przekładzie wschodniolitewskim z wydania wileńskiego z r. 1605*, Krakau 1890.

Ernst Sittig, *Der polnische Katechismus des Ledezma und die litauischen Katechismen des Daugsza und des Anonymus vom Jahre 1605, nach den Krakauer Originalen und Wolters Neudruck interlinear herausgegeben*, Göttingen 1929.

Auszüge bei Jurgis Gerullis, *Senieji lietuvių skaitymai* (Kaunas 1927) 186–196.

Deutsche Übersetzung des folgenden Stückes bei Sittig 3.

Pergulditoias skáytitoiuy to Kathechismo, sweykátu. Atáio ausiump̃ máno ne wieno żodzey, kuriê neyßmánu sákos Cathechismo[1] *pérguldito nuog io milistos kúngo*[2] *Mikałóiaus Dáukßos*[3] *Kanoniko Bażniczios Zemáyciu, iog ésus ánas pérguldis ii Zemáytißkay, ir gieyde aniś nuog mani, idant Lietúwißkay butú pérgulditas. Tey żynáu gierey, iog io milista, ir Lietuway ir Zemáyciamus norédamas gierey padarit, abéietuy Catechismu pérgulde ir todrin abeiós giminés żodżius pagulde. Wienók idant Lietuwá tuo gieraus ir łabiáus sawo prigimtui Lietúwißku Lieżuwi ir pazintú ir permanitu ir żodzey anie kuriuos biło (ne-túrime Catechismo Lietuwißko) nustotú: tú Ledésmos*[4] *Cathechismu iż nauio pérguldziau, kúris iau pirma to búo*[5] *pergulditas ir, ne żynáu kayp, nugayßyntas. Tikiu tam, iog tuó pérguldimu túliemus inteyksiú, kad tykriáus, kaypmi*[6] *régis, neyg pirmas irá pérgulditas. Jey wel kúris iżgi Lietúwniku to pérguldimo nemegs, łabáy didzey nuog io gieydziú, idañt gieriaús ir tikriaus ii pérgulditu. Mes prami-neme kayp primánu kitiemus táku, iau irá didis métas prieg tam tákuy iemus kielu wießu praskint ir grażey nudarit. Buk sweykas, ir ażumani*[7] *Diéwu melsk.*

7. Constantin Sirvydas (Širvydas)

(*1579 in der Umgebung von Anykščiai; † 23. August 1631 in Vilnius)

Der Verfasser, Theologe und Prediger aus dem Jesuitenorden, schreibt seinen Namen selber auf lateinisch *Constantinus Szyrwid*, auf polnisch *Konstantin Szyrwid*. In den Urkunden erscheint meist die Schreibung *Szyrwid*, aber auch *Syrwid*. Sirvydas werden folgende Werke zugeschrieben:

1. *Punkty kazań*. Erster Teil, Vilnius 1629; Zweiter Teil, Vilnius 1644. Ausgaben: a) Richard Garbe, *Szyrwid's Punkty Kazań (Punktay Sakimu) vom Jahre 1629*. Mit einer grammatischen Einleitung, XLVIII und 156 Seiten, Göttingen

---

von poln. *latorośl* der Vorlage. Vgl. A. Senn, *Studi Baltici* IV 88 und ders., „Standard Lithuanian in the Making", *The Slavonic and East European Review* XXII (1944) 102–116. Diese Neubildung hat sich nicht gehalten.

[1] Der Katechismus von 1595 gedruckt in Vilnius.

[2] = *kùnigo*. [3] Vgl. S. 166.

[4] Jakob Ledesma (1522–1570), spanischer Jesuit, dessen Katechismus damals weit verbreitet war und in verschiedene Sprachen übersetzt wurde. Daukša hatte seiner Arbeit (1595) eine aus dem Italienischen angefertigte anonyme polnische Übersetzung zugrunde gelegt. Dasselbe tat 10 Jahre später unser Anonymus.

[5] = *bùvo*. [6] = *kaĩp mi*. [7] = *ažù manę̃s*.

1885. b) FRANZ SPECHT, *Šyrwids Punktay sakimu (Punkty kazań); Teil I: 1629, Teil II: 1644; litauisch und polnisch* mit kurzer grammatischer Einleitung, Göttingen 1929 (61 Seiten Einleitung plus Manuldruck beider Teile in einem Band).

2. *Dictionarium trium linguarum* (Polnisch-lateinisch-litauisches Wörterbuch), erste Auflage Vilnius 1629, 4. Aufl. 1677, 5. Aufl. 1713.

3. *Clavis Linguae Lithuanicae* (in Vilnius erschienen, aber verschollen).

SIRVYDAS schrieb eine ostlitauische Schriftsprache, keinen reinen Dialekt. Diese Sprache ist am besten in Teil I der Predigtsammlung durchgeführt, während Teil II, der nach dem Tode des Verfassers gedruckt wurde, oft von der Normalsprache abweicht. Die Orthographie steht stark unter polnischem Einfluß.

Aus *Punktay sakimu* I (1629) S. 317–318 (Matthäus 20, 1–16). Garbe's Ausgabe S. 130f. Vgl. die entsprechende Textprobe aus DP.

Vnt[1] *Nedelos senu ažugaweniu.*

Anuo metu: Pasakie Jezus mokitiniams sawo tu[1] *prieżodi. Priliginta ira karaliste dungaus*[1] *żmoguy, ßeyminos wießpati, kuris ißeio łabai vnksti*[1] *sumditu*[1] *darbiniku winićion sawo. O sudereis su darbinikais iż graśio dienos, nusiunte iuos winićion sawo. Ir ißeis ape adinu*[1] *trećiu*[1]*, iżwido kitus stowinćius vnt*[1] *turgawićiu dikus, ir tare iiemus: Eykite ir ius winićion mano, a kas teysu bus, duosiu iums. O anis nueio. Ir wel ißeio ape śiaßtu ir dewintu adinu, ir padare teipagi. O ape deśimtu*[1] *lieku*[1] *ißeis rado kitus stowinćius, ir taria iiemus: Kam ćia stowite per wisu dienu pateykaudami? Taria iam: Jog niekas musu ne pasumde*[1]*. Taria iiemus: Eykite ir ius winićion mano. A kad wakaras ataio, taria Wießpats winićios vżweyżdetoiuy sawo: Wadink darbiniku ir ataduok iiemus ałgu, pradeis nuog paskućiausiu iki pirmiemus. Kadu*[1] *ataio tadu*[1]*, kurie ape deśimtu lięku*[2] *adinu ataii buwo, ieme*[3] *po graśi. O ataii ir pirmieii tares, iog daugiesn ims, bet ieme*[3] *ir anis po graśi. A imdami murmeio prieß śieyminos Wießpati biłodami: Tie paskućiausieii wienu adinu dirbo, á ligius iuos mums padarey, kurie neśioiome sunkumu dienos ir karsćio. A anas atsakidamas wienam iżgi iu tare: Prietelau, ne darau taw abidos. Negu iż graśio sudereiey sumanim*[4]*? Imk, kas tawo ira, a eyk. A noriu ir tam paskućiausiam duot, kayp ir taw. Er*[5] *ne dera mań, ko noriu, darit? Akisgu tawo pikta ira, iog aß gieras esmi? Teyp bus paskućiausieii pirmais, a pirmieii paskućiausieis. Daug nes ira pawadintuiu, a maża ißrinktuiu.*

Aus *Punktay sakimu* I 1 (Lukas 21, 25—33). Garbe S. 6.

Vnt[6] *pirmos Nedelos Aduento Euángelia.*

Anuo metu: Biłoio wießpats Jesus mokitiniump sawo: Bus żinkłay[6] *vnt saułes*[6]*, ir menesio, ir żwayzdżiu, ir vnt żiames prispaudimas giminiu, del sumišimo vżieimo mariu ir wilniu, dżiustunt*[6] *żmonemus nuog baymes, ir*

[1] Über ostlit. Eigenheiten s. SPECHTS Einleitung.
[2] = *lieku.* [3] = *ėmė.* [4] = *su manim.* [5] = *ař.*
[6] Über dialektische Eigenheiten des Ostlitauischen s. SPECHTS Einleitung.

łaukimo (tu dayktu), kurie atays vnt wiso swieto. Nes galibes dungaus[1] *pasiwiskins, ir tadu*[1] *iβwis sunu żmogaus ataiunti*[1] *debesiy, su galiby*[1] *didżiu*[1] *ir Maiestotu. A tiemus dayktamus pradeduntis*[1]*, weyzdekite ir pakielkite gałwas iusu: nes iau artinas atpirkimas iusu. Ir pasakie iiemus priliginimu*[1]*. Weyzdekite vnt figos, ir vnt wisu medżiu, kad iau sprogsta, żinote, iog arti ira wasara. Teypo ir ius, kadu iżwisite tay deduntis*[1]*, żinokite, iog arti ira karaliste Diewo. Vżtiesu*[1] *sakau iumus, iog ne praβoks ta gimine, net wisa tay issipildis. Dungus ir żiame praeys, bet żodżiey mano ne praeys.*

8. Juozas Arnulpas Giedraitis
(1754–1838)
(Bischof von Samogitien)

Aus *Naujas Istatimas*, Vilnius 1816.

Johannes-Evangelium 17.

1. *Tay pasakie Jezus ir pakelęs akis dangun tare: Tewe atejo wałanda, Paszłowink sunu tawo, idant sunus tawo paszłowintu tawe:*

2. *Kaypo dawey jam galibe ant wiso kuno, idant wisiemis kurius jam dawey, duotu jems amżina giwenima.*

3. *O tas ira amżinas giwenimas: Idant pażintu tawe wiena tikra Diewa, ir kuri siuntey, Jezu Christu.*

4. *Asz tawe pagarbinau ant żiames: pabaygiau darba, kuri mań dawey idant dariczia.*

5. *O dabar pagarbink mane tu tewe pats sawije, szłowe, kurę turejau tawije, pirm neg swietas buwo.*

6. *Apreyszkiau warda tawo żmoniems, kurius mań dawey isz swicto: Tawieji buwo, ir juos mań dawey: ir użłayke kałba tawo.*

7. *Dabar pażino, jog wis ka mań dawey nuog tawęs ira:*

8. *Nes żodzius, kurius mań dawey, jems dawiau, o anie prieme, ir pażino tikray, jog nuog tawęs iszejau, ir itikejo, jog tu mane siuntey.*

9. *Asz uż juos meldziu: Ne uż swieta meldziu, bet uż tuos, kurius mań dawey: nes tawieji ira.*

10. *Ir wisi dayktay mano ira tawo, o tawo ira mano: ir pagarbintas esmi juose.*

11. *O jau ne esmi ant swieto, bet anie ira ant swieto, o asz tawęsp eymi. Tewe szwentas, użłaykik anus wardan tawo, kurius mań dawey, idant butu wienu, kaypo ir mes.*

12. *Kad buwau su jeys, asz juos użłaykiau wardan tawo. Kurius mań dawey, saugojau: ir ney wienas isz ju neprażuwo, tiktay sunus prapulties, idant rasztas iszsipilditu.*

---

[1] Über dialektische Eigenheiten des Ostlitauischen s. Specht's Einleitung.

13. *O dabar pas tawe eynu: ir tay kałbu ant swieto, idant turetu linksmibe mano piłna patis sawije.*

14. *Asz jems dawiau kałba tawo, o swietas ju neapkente, jog ne esti isz swieto, kaypo ir asz ne esmi isz swieto.*

15. *Ne meldziu idant juos atimtumey isz swieto, bet idant anus apsaugotumey nuog pikto.*

16. *Ne esti isz swieto, kaypo ir asz ne esmi isz swieto.*

17. *Paszwęsk juos tiesoy. Kałba tawo ira tiesa.*

18. *Kaypo tu mane siuntey ant swieto, ir asz juos siuncziau ant swieto.*

19. *O uż juos asz pats sawe paszwencziu, idant ir anie butu paszwensti tiesoje.*

20. *O ne tiktay uż anus meldziu, bet ir uż tuos, kurie par żodi ju intikes ing mane:*

21. *Idant wisi butu wienu, kaypo tu tewe manije, o asz tawije, idant ir anie mumise wienu butu; idant itiketu swietas, jog tu mane siuntey.*

22. *O asz garbę, kuria mań dawey, dawiau jems: idant wienu butu, kaypo ir mes wienu esme.*

23. *Asz iuose o tu manije: idant butu tobułays wienibeje: o idant pażintu swietas, jog tu mane siuntey, ir juos numiłeiey: kaypo ir mane numiłejey.*

24. *Tewe, kurius mań dawey, noriu, idant kur asz esmi, ir anie butu su manim: idant regetu garbe mano, kuria mań dawey, nes numiłejey mane pirm sutwerimo swieto.*

25. *Tewe teysus, swietas tawe nepażino, o asz tawe pażinau: ir tie pażino, jog tu mane siuntey.*

26. *Ir padariau jemis pażinstama warda tawo, ir duosiu pażint: idant meyle, kuria mane miłeiey butu anuose, ir asz juose.*

9. Das litauische Vaterunser

Aus Mosvids Katechismus von 1547 (lutherisch): *Tewe musu kuris essi dangusu. Schwęskiese wardas tawa. Ateik karaliste tawa. Buki tawa walia kaip dąguį taip ir βemeie. Dona musu wyssudienu dodi mumus nu. Ir atleid mumus musu kaltibes, kaip mes atleidem musu kaltimus. Newed mus ingi pagundima. Bet gielbek mus nogi wysa pikta.*

Aus Daukša's Katechismus von 1595 (katholisch): *Téwẽ mûsų, kuris essi dągûse. Szwęskis wârdas táwo. Atáik karalîste táwo. Buk walá táwo, kaip' dągui, teip' ir źẽmei. Dûną mûssų wissų dienų dûd' mumus βią dieną. Ir atłáid' mumus mûssų kałtés, kaip' ir mẽs atłaidźẽmẽ sáwiẽmus kaltiemus. Ir nẽ wẽd mûssų ing pagúndimą. Bať gẽlb mus nûg pikto.*

Aus Petkevičius' Katechismus von 1598 (kalvinistisch): *Tewe musu kuris esi dangųy. Szwęskis wardas tawa. Ataik karaliste tawa. Buk wala tawa kaip danguy teip ir žiamey. Duonaus musu wisu dienu duok mumus nu.*

Atłaisk mumus musu kaltes, kaip ir mes atłaydźiam sawiemus kaltiemus. Ne wesk musu ing pagundima, bat giałbek mus nuog wiso pikto, nes tawo est karaliste, stipribe, ir garba, ant amžiu amžinuiu.

Aus dem ostlitauischen Anonymus von 1605 (katholisch): *Téwe músu, kuris essi dungûsú, Szwiskis wardas tawo. Atayk káraliste tawo. Búk walá tawá, kayp' dunguy tep' ir žémey. Dûnu músu wissu diénu dûk mųmus nų. Ir atłayd múmus kałtés músu, kayp' ir mes atłaydziame kaltiémus sáwiémus. Ir ne wesk' músu pagúndiman. Bet' gélbek' mús nûg pikto.*

Aus Bischof Giedraitis, *Naujas Istatimas*, Vilnius 1816 (katholisch): Mt. 6, 9—13 *Tewie musu, kursay esi danguose: szwenskis wardas tawo. Ateyk Karaliste tawo. Buk wala tawo kayp danguy teyp ir ant žiames. Duonos musu wisu dienu duok mums szendiena. Ir atłaysk mums kaltes musu, kaypo ir més atłaydziam sawiemis kaltiemis. Ir ne wesk mus ing pagundinima. Bet gialbek mus nuog pikto.*

Preußisch-Litauisch (lutherisch) nach Friedrich Kurschats Redaktion, *Naujasis Testamentas* (Halle a. d. S. 1865), in moderner Umschreibung, mit der Akzentuierung von Kurschats Ausgabe: *Téve mûsų, kurs esì dangujè. Bûk šveñčiamas tãvo vařdas. Ateĩk tãvo karalỹstė. Bûk tãvo valià, kaip dangujè, taip ir ant žẽmės. Dúoną mûsų kasdiẽniškąją duok mums šią diẽną. Ir atléisk mums mûsų kaltès, kaip ir mes atléidžiam sãvo kaltíemus. Ir nevèsk mus į pagùndymą. Bet gélbėk mus nuo pìkto. Nėsà tãvo yrà karalỹstė, ir macis, ir garbẽ iki ámžių.*

Aus Bischof Skvireckas, *Naujasis Testamentas*, Kaunas 1922 (katholisch): *Mûsų Tėve, kurs esì dangujè; tebūniẽ tàvo vařdas šveñčiamas. Teateiniẽ tàvo karalỹstė. Tebūniẽ tàvo valià kaĩp dangujè, taĩp ir žẽmėjẽ. Dúok mums šiañdien mûsų viršesýbinės dúonos. Ir atléisk mums mûsų skolàs, kaip ir mẽs atléidžiame sàvo skoliniñkams. Ir nevèsk mûsų į pagùndą, bet gélbėk mus nuõ pìkta.*

Aus Bischof Paltarokas, *Katalikų tikybos katekizmas*, 9. Aufl. Kaunas 1935 (katholisch): *Tėve mûsų, kurs esì dangujè. Teesiẽ šveñtas Tàvo vařdas; teateiniẽ Tàvo karalỹstė; teesiẽ Tàvo valià, kaĩp dangujè, taĩp ir ant žẽmės. Kasdiẽnės mûsų dúonos dúok mums šiañdien; ir atléisk mums mûsų kaltès, kaip ir mẽs atléidžiame sàvo kaltiniñkams; ir nevèsk mus į pagùndą, bet gélbėk mus nuo pìkta.*

Litauisch–deutsch–englisches

GLOSSAR

sowie Verzeichnis der Eigennamen

Die litauischen Wörter erscheinen hier nur in moderner Rechtschreibung. In der alphabetischen Reihenfolge werden kurze und lange Vokale (einschließlich der sogenannten Nasalvokale) nicht auseinandergehalten, so daß also *ą* unter *a* eingeordnet ist; ebenso *ę* und *ė* unter *e*; *į* und *y* unter *i*; *ų* und *ū* unter *u*. *y* ist somit nicht zwischen *v* und *z* zu suchen.

Die in den Lesestücken vorkommenden Eigennamen sind hier sowohl des Akzentes wegen als auch zu Nachschlagezwecken aufgenommen. Doch sind sie, um Raum zu sparen, nur deutsch erklärt. Zahlen beziehen sich auf Seiten.

Die englischen Wörter und Ausdrücke sind nach amerikanischer Orthographie geschrieben.

Für die Tätigkeitswörter erscheint als Kopfwort der Infinitiv und daneben, wenn nötig, die 3. Person der Gegenwart und Vergangenheit. Wenn nur eine eingeklammerte Form gegeben ist, handelt es sich um ein Präsens. Wo nichts eingeklammert ist, sind Formenbildung und Akzentbewegung regelmäßig, d.h. der Akzent bleibt im ganzen Paradigma auf der gleichen Silbe wie im Infinitiv, abgesehen davon, daß die 1. und 2. Sing. der Gegenwart bzw. der Vergangenheit auf der Endsilbe betont sind, wenn in der 3. Person die Tonsilbe die vorletzte Silbe des Wortes ist und Zirkumflex aufweist oder nur kurzes *u* oder *i* (nicht in diphthongischer oder halbdiphthongischer Verbindung). Diese „regelmäßigen" Bildungen umfassen die Infinitivendungen *-enti*, *-inti*, *-auti* (*-auja*, *-avo*), *-uoti* (*-uoja*, *-avo*), *-oti* (*-oja*), *-ėti* (*-ėja*), *-yti* (*-o*, *-ė*). Die Verba auf *-yti* (*-ija*, *-ijo*), *-oti* (*-o*), *-ėti* (*-a* oder *-i*) sind stets durch eingeklammerte Formen gekennzeichnet. Das Präteritum aller Tätigkeitswörter auf *-ėti* und *-oti* ist immer, ungeachtet ihrer Präsensbildung, regelmäßig (also *-ėjo*, *-ojo*) und daher nicht besonders angeführt. Wo bei zusammengesetzten Tätigkeitswörtern das Präfix vom Stammverb durch einen Bindestrich getrennt ist, sind die Flexionsformen unter dem Simplex nachzusehen. Die Betonung bleibt dann auf der gleichen Silbe wie im Simplex, d.h. das Präfix bleibt unbetont, abgesehen von *pér-*.

Das grammatische Geschlecht der Hauptwörter ist für gewöhnlich nur bei den Wörtern auf *-is* angegeben, die den Genitiv auf *-ies* bilden. Die Genitivform ist dann jeweils dem Stichwort beigefügt. Alle Wörter auf *-is*, denen keine Form auf *-ies* folgt, bilden den Genitiv auf *-io* und sind Maskulina. Bei Eigenschaftswörtern ist gewöhnlich nur die männliche Form angeführt. Bei Fürwörtern wird der Nominativ als Stichwort verwendet, während die obliquen Kasus in Klammern beigesetzt sind und zwar in der Reihenfolge Genitiv, Dativ, Akkusativ, Instrumental, Lokativ. Nach dem Zeichen „pl." beginnt die Reihe mit dem Nominativ.

Akzentwechsel in der Deklination. Bei Haupt- und Eigenschaftswörtern wird die Akzentklasse durch in Klammern gesetzte arabische Zahlen (1, 2, 3, 4) angegeben. Eingehenderes darüber s. in der Grammatik. Vgl. Verf. *Kleine litauische Sprachlehre* (1929) S. 18–21; *Tauta ir Žodis* IV (1926) 661ff.; *The Slavonic and East European Review* XXII (1944) 109f. Zur Charakterisierung der vier Betonungstypen genüge hier Folgendes:

Klasse 1: Fester Akzent.

Klasse 2: Ursprünglich stammbetont. Akzentwechsel ausschließlich zwischen letzter und vorletzter Silbe (ohne Rücksicht darauf, ob das Wort zwei- oder mehrsilbig ist). Akkusativ Plural endbetont.

Klasse 3: Ursprünglich endbetont. Zweisilbige Wörter mit Stoßton auf der vorletzten Silbe sowie jene mehrsilbigen Wörter, deren Akzent zwischen der Endsilbe und der drittletzten oder einer noch früheren Silbe wechselt. Wo im Glossar die nackte Zahl 3 erscheint, vollzieht sich der Akzentwechsel zwischen letzter und vorletzter Silbe. Wenn Silben übersprungen werden, wird die am Wechsel beteiligte Binnen- oder Anfangssilbe nach der Zahl 3 kenntlich gemacht. Akkusativ Plural stammbetont.

Klasse 4: Ursprünglich endbetont. Akzentwechsel ausschließlich zwischen letzter und vorletzter Silbe. Akkusativ Plural endbetont.

Verzeichnis der im Glossar verwendeten Abkürzungen:

1. Namen von Autoren, in deren Textproben ein Wort bzw. eine Bedeutung oder Betonung belegt ist:

A	= Anonymus vom Jahre 1605	M	= Mosvid (Mažvydas)
Ba	= Baranauskas	Ma	= Maironis
Bg	= Būga	P	= Petkevičius
Br	= Bretkė-Bretkūnas	Po	= Poška
D	= Donalitius	St	= Stanevičius
Dk	= Daukantas	Š	= Širvydas (Sirvydas)
DP	= Daukšos Postilė	ŠR	= Šatrijos Ragana
G	= Giedraitis	V	= Valančius
Gi	= Gira	Vi	= Vienuolis
J	= Juška	W	= Willent (Vilentas)
K	= Kurschat	Ž	= Žemaitė
Kr	= Krėvė		

2. Andere Abkürzungen:

a.	= Akkusativ	intens.	= Intensivum
adv.	= Adverb	interj.	= Interjektion
bibl.	= biblisch	intr.	= intransitiv
c.a.	= mit Akkusativ	m.	= Maskulinum
c.d.	= mit Dativ	ON	= Ortsname
c.g.	= mit Genitiv	o.s.	= oneself
c.i.	= mit Instrumental	p.	= person
c.l.	= mit Lokativ	pl.	= Plural
c.inf.	= mit Infinitiv	PN	= Personenname
conj.	= Konjunktion	poet.	= poetisch
d.	= Dativ	s.	= siehe
dial.	= dialektisch	sing.	= Singular
dim.	= Diminutivum	s.th.	= something
f.	= Femininum	th.	= thing
FN	= Familienname	tr.	= transitiv
FlN	= Flußname	u.	= und
g.	= Genitiv	VN	= Volksname
g.pl.	= Genitiv Plural	žem.	= žemaitisch, niederlitauisch
i.	= Instrumental		

a. a. = *amžinãtilsį (ámžiną ãtilsį)* verstorben, selig; the late
ãbazas (1) Dk = *stovyklà*
abėcėlìškai alphabetisch; in alphabetic order
ãbejas (3) A jeder von zweien; either
ãbejetas (1) A beide zusammen; both together
abejójimas (1) Zweifel; doubt
abejóti zweifeln; doubt
abì (abiejų̃, abíem, abì, abiẽm, abiejosè) f. beide; both
abydà (2) DP Unrecht; wrong
abìdvi = *abì*
Abrõmas (2) DP Abraham
abù (abiejų̃, abíem, abù, abiẽm, abiejuosè) m. beide; both
abùdu = *abù*
ãčiũ: pasakýti ~ danken; thank
ãdata (1) Nadel; needle
adynà (2) DP = *vabandà* 1
Adõmas (2) Adam
adveñtas (2) Advent
adver·nykas (1) DP Türhüter; janitor
aguonà (2) Mohn; poppy — dim. *aguonẽlė* (2)
aĩdas (4) Widerhall; echo
aiklùs (4) = *eiklùs*
aikštė̃ (3) offener Platz; open space. *išsiskìrti aikštė̃n* sich unterscheiden; stand out
aimanúoti jammern; moan
áisčiai (1) die Aestii, Balten; the Aestians, the Balts
Aisòpas (2) = *Ezòpas*
Aĩstis (2) FN. 11, 82, 85
áistiškas (1) aestisch, baltisch; Aestian, Baltic
áiškinti zu erklären suchen; try to explain
áiškus (1) klar, deutlich; clear
áitvaras (3) 1. fliegender Spukgeist; a kind of flying goblin. 2. unruhiger Geist; restless soul
Aĩzkrauklė (1) ON Ascheraden. 147
àk ach!; oh! alas!
akadèmija (1) Akademie; academy (of science)
akadèmikas (1) Akademiemitglied; academician
akadèmiškas (1) akademisch; academic
akėčios (1) Egge; harrow
akėti eggen; harrow
akėtojas (1) wer eggt; harrower
akìs -iẽs f. (4) Auge; eye — dim. *akẽlė* (2), *akùtė* (2)
akìvaizdoj c. g. angesichts; face to face with
ãklas (4) blind
aklỹstė (2) Blindheit; blindness
akmuõ -meñs (3 *ã-*) Stein; stone — dim. *akmenẽlis* (2)
ãktas (2) Akt, Aufzug; act
alba M W = *arbà*
albùmas (2) Album; scrapbook
àle D Gi = *bèt*
algà (4) Lohn; hire
àliai vienà Gi jede einzelne; each one
aliẽjus (2) Öl; oil
Alytùs (4) ON. 123, 125
alyvà (2) Flieder; lilac
álkanas (3) hungrig; hungry
ãlkis (2) Hunger; hunger
álkti (-ksta, -ko) 1. hungern; be hungry. 2. = *trókšti* 2
alkū́nė (1) Ellbogen; elbow
Almináuskis (1) FN. 61
álpininkas (1) Alpinist; alpinist
ãlpti (-psta, -po) ohnmächtig werden; faint
alsúoti atmen; breathe
altõrius (2) Altar; altar
alùs (4) Bier; beer — dim. *alùkas* (2), *alùtis* (2)
Alvìtas (2) ON. 78, 88
ãmatas (3) Handwerk; trade, craft, occupation
Ambražiẽjus (2) PN Ambrosius
Amèrika (1) Amerika; America
ámžinas (3) ewig; eternal
ámžis (1) M Ewigkeit; eternity
ámžius (1) 1. Lebensalter; age. 2. Leben(sdauer); life(time). 3. = *šimtmetis*. 4. St Zeitalter; epoch. 5. pl. *ámžiai* Ewigkeit; eternity. *per ámžius* ewig; eternally
anà (anõs, anái, anq̃, anà, anojè; pl. *anõs, anų̃, anóms, anàs, anomìs, anosè)* f. l. jene; that, yonder. 2. dial. = *jì*.
anaiptõl ne- ganz und gar nicht; not at all
anàpus 1. jenseits; on the other side. *iš* ~ von drüben; from the other side. 2. c. g. jenseits von; on the other side of
anàs (anõ, anám, anq̃, anuõ, anamè; pl. *aniẽ, anų̃, aníems, anuõs* u. *anúos, anaĩs, anuosè)* m. l. jener, der andere;

that, yonder, the other. 2. dial. = *jìs*
ančiùkas s. *ántis*
Andziuláitis-Kalnėnas, Juõzas PN * 12. XII. 1864 in Gaistriai, Gemeinde Antanavas; † 30. XII. 1916 in New Britain, Conn., USA. 61, 149
aneĩ 1. = *nẽ*. 2. c. g. auch nicht ein einziges ist vorhanden; there is not a single
angà (4) Tür(öffnung); door(way)
ángelas (3) Engel; angel
ánglas (1) Engländer; Englishman
Anykščiaĩ (3 *-nỹ-*) ON. 64, 126, 174
ãniolas (1) = *ángelas*
ankstì früh; early
ankstýbas (1) = *ankstývas*
ánkstytis Dk schlendern; loaf about
ankstývas (1) früh; early
añksto: iš ~ im voraus; in advance
añkštas (4) eng; narrow
ánkštis -ies f. (1) Schote; pod
ankštùmas (2): *pàts* ~ die engste Stelle; the narrowest place
añs = *anàs*
añt 1. c. g. (Dk c. i.) auf, an; on, upon, onto. 2. = *antaĩ*
anta M = *añt* 1
antaĩ siehe da! siehe dort!; (lo and) behold! there!
Antãlieptė (1) ON. 83
Antãnas (2) Anton; Anthony
Antánta (1) Entente, die westeuropäischen Siegerstaaten des Ersten Weltkrieges; Entente, the victorious West European Powers of the First World War
añtis (2) Busen; bosom
ántis -ies f. (1) Ente; duck — dim. *ančiùkas* m. (2)
antològija (1) Anthologie; anthology
añtra 1. zweitens; secondly. 2. das zweite; the second thing
antrãdienis (1) Dienstag; Tuesday
añtrąkart zum zweitenmal; for the second time
añtras (4) der, die zweite; the second
añtraštė (1) Titel, Überschrift; title, caption
antviẽtis (2) DP Stellvertreter; representative
apàkti (apañka, apãko) erblinden; turn blind
ap-alpti = *alpti*
apãštalas (1) Apostel; apostle
apčiùopti (-pia, -pė) mit Händen greifen, erfassen; comprehend, recognize clearly
ãpdaras (3) Kleidung; clothing
apdarýti kleiden; clothe
apdengìmas (2) Bedeckung; covering
ape M = *apiẽ*
apei St = *apiẽ*
apgáulė (1) Betrug; deceit
ap-gáuti betrügen; cheat
apgynėja (1) Verteidigerin; defender (woman)
apgìnti (àpgina, -gýnė) erfolgreich verteidigen; defend successfully
apgulti (àpgula, àpgulė) belagern; lay siege to
apiẽ (dial. *ãpie*) c. a. 1. ungefähr; about, approximately. 2. um . . . herum; around, about. 3. (dial. auch c. g.) über, von; about, concerning
apýgarda (1) Umkreis; surrounding area
apýkreivis (1) Ba ein wenig schief; somewhat bent
apýlinkė (1) Umgegend; environs
apimti (àpima, àpėmė) umfassen; embrace
apysakáitė (1) (kurze) Erzählung; (short) story
apýtikslis (1) ziemlich genau; fairly exact
apývoka (1): *namų̃* ~ Haushaltung; housekeeping
apjãkęs (1) erblindet; blind(ed)
apjėkėlis (1) D Verblendeter; deluded person
apjuõkti (-kia, àpjuokė) Dk Schande bringen über; bring shame on
apkabìnti umarmen; embrace
apkirpti (àpkerpa, -kirpo) beschneiden (Haar); trim
apklõtė (2) Deckbett; coverlet
apklóti bedecken; cover
ap-krìkštyti = *krìkštyti*
ap-krìsti am Rande abfallen; fall off at the edge
apkuõpti (-pia, àpkuopė) DP reinigen; purge
apkvaišti (-šta, -šo) halb verrückt werden; get crazy
apláistyti begießen; water, sprinkle
aplankýti besuchen, heimsuchen; visit
aplamaĩ überhaupt; in general, on the whole

ap-léisti 1. verlassen, im Stiche lassen; leave (behind), abandon. 2. vernachlässigen; neglect
apleñkti (-kia, àplenkė) umgéhen; go around, avoid
apliñk c. a. = *apiẽ* 2
aplinkinaĩtis (2) in der Umgebung wohnend; living in the vicinity
apliñkinis (1) umliegend; surrounding, adjacent
apliñkui 1. rings(her)um; all around. 2. c. a. und g. = *apiẽ* 2
ãpmaudas (3) Groll; wrath
apnìkti (-niñka, -nìko) überfallen; attack
ap-mokėti = *mokėti* 2
aprãšymas (1) Beschreibung; description
aprašýti beschreiben; describe
ap-raudóti beklagen; bewail
ap-réikšti offenbaren; reveal, manifest
aprìmti (-msta, -mo) sich beruhigen; calm down
aprûpinti versorgen; take care of
ãpsakas (3) = *pãsakojimas*
apsakymẽlis (2) Novellette; short short story
apsakýti erzählen, kundgeben, beschreiben; tell, let know about, describe
apsaugà (3 *ã-*) Schutz; protection
ap-sáugoti 1. beschützen; protect. 2. M behüten, bewahren; guard
apsėti besäen, übersprühen; sow (a field), spray
apsiaũti (-aũna, -sìavė) (Schuhe) anziehen; put on (shoes)
apsidairýti sich umschauen; look around
apsideñgti (-gia, -sìdengė) sich bedecken; cover o. s.
apsigìnti (-sìgina, -gýnė) nuõ sich jemandes erwehren; keep off
apsigyvénti sich niederlassen; take up residence
apsikárstyti añt sich schlingen um; twine around a th.
apsikęsti (-keñčia, -sìkentė) es aushalten; stand it
apsilankýti einen Besuch machen; visit, call on
apsilietùvinti sich dem Litauischen einigermaßen anpassen; take on some Lithuanian characteristics
apsiliùrbinti sich wie ein Schlappschwanz benehmen; act like a fool
apsimèsti (-sìmeta, -sìmetė) sich stellen als ob; pretend
apsiniáukti (-kia, -kė) sich bewölken; grow overcast
apsiputóti sich mit Schaum bedecken; get covered with foam
apsireiškìmas (2) Erscheinung; phenomenon
apsireñgti (-gia, -sìrengė) sich ankleiden; dress o. s., get dressed
apsirìkti (-riñka, -rìko) sich irren; make a mistake, be mistaken
apsisãvinti sich aneignen; appropriate for o. s.
apsitaisýti = *apsireñgti*
apsiverkti (-kia, -sìverkė) in Tränen ausbrechen; burst into tears. *apsiverkęs* verweint; with tear-stained eyes
apsivèsti (-sìveda, -sìvedė) (sich ver)heiraten; get married. *apsivẽdęs* verheiratet; married
apsivilkti (-sìvelka, -vìlko) (ein Kleidungsstück) anziehen; put on
apsivyníoti añt sich herumschlingen um; creep around
apsižvalgýti um sich blicken, sich rings umschauen; look around
apskelbìnti bekanntmachen lassen; have an announcement made
apskìrti (àpskiria, -skýrė) anstellen, ernennen; appoint
apskrìsti (àpskrenda, -skrìdo) imstande sein zu umlaufen; be able to circle (a place)
ãpskritas (3) rund; round
apskritìs -ìẽs f. (3 *ã-*) Kreis, Bezirk; district
ap-snìgti verschneit werden; become covered with snow
ap-spiáuti bespucken; cover with spittle
apstóti umstéhen, umzingeln; encircle, surround
apsũdyjimas (1) St Beurteilung; appraisal
apsukrùs (4) gewandt; nimble
apsunkinti beschweren; burden
apsunkti (-ksta, -ko) schwer werden; grow heavy
ap-svìlti versengt werden; be singed
apšáudyti beschießen; shell
apšaũkti (-kia, àpšaukė) ùž ausrufen als; proclaim
apšùtinti ein wenig dämpfen, schmoren; braise a little
àptartas (3) in Verdacht stehend; suspected

aptaĩti (àptaria, àptarė) verklagen; accuse
ap-témti sich ein wenig verdunkeln; grow a little dark
ap-tìkti (heraus)finden; find (out)
aptiřpti (-psta, -po) am Rande schmelzen; melt at the edges
ap-tráukti überziehen, einhüllen; envelop
ap-turėti DP erlangen, bekommen; obtain
aptvérti (àptveria, -tvėrė) 1. umzäunen, umgeben, einfriedigen; fence in, enclose. 2. Br (Wunden) verbinden; bandage
apúokas (1) Uhu; great horned owl
apvalùs (3 *ã-*) = *ãpskritas*
Apvéizda (1) Vorsehung; Providence
apveřkti (-kia, -àpverkė) beweinen; mourn (for)
apveřsti (-veřčia, àpvertė) 1. umwerfen; overturn. 2. verwandeln; change
apvìlkinti bekleiden lassen; have clothed
ap-výsti = *výsti*
apžeřti (àpžeria, àpžėrė) zuscharren; cover by raking
apžióti ganz in den Mund nehmen, mit dem Mund umfassen (können); get (a th.) into the mouth
ap-žiūrėti besichtigen; inspect, look over
arʼ 1. = *arbà. arʼ (tai) . . . arʼ* entweder . . . oder; either . . . or. 2. eine Frage einleitende Fragepartikel, in direkten Fragen nicht zu übersetzen, in indirekten Fragen: ob; interrogative particle introducing a question, in direct questions untranslatable, in indirect questions: whether. *arʼ . . . arʼ* ob . . . oder; whether . . . or
arbà oder; or. *arbà . . . arbà* entweder . . . oder; either . . . or
arbatà (2) Tee; tea
archaizúotas (1) altertümelnd; artificially archaic
archeològiškai mit archäologischer Methode; by archeological methods
archỹvas (2) Archiv; archives
arčiaũ c. g. näher bei; nearer
arčiaũ(s) adv. näher; closer, more closely
arčiáusias (1) nächst; nearest
ardýtis sich auflösen; disintegrate
Argentinà (2) Argentinien; the Argentine
ařgi wirklich?; indeed?
arīmas (2) gepflügter Acker; plowed field
aristokratìjà (2) Aristokratie; aristocracy
árklas (3) Pflug; plow
arklìdė (2) Pferdestall; stable for horses
arklỹs (3) Pferd; horse
Árnulpas (1) PN
artì nahe (bei); near (by)
árti (ãria, ãrė) pflügen; plow
ařtimas (3), Dk *ártimas* (3) 1. nahe (gelegen); near (by), close. ~ *draũgas* enger Freund; close friend. 2. der Nächste; fellow man, neighbor. *ařtimo méilė* Nächstenliebe; Christian charity
artỹn näher; nearer. *žeñgti* ~ herantreten; step near
ařtintis sich nähern, sich nahen; come nearer, draw nigh
artójas (1) Pflüger; plowman — dim. *artojẽlis* (2)
arúodas (1) Getreidekasten; grain bin
asabà (2) = *asmuõ*
asmuõ asmeñs (3 *ã-*) Person; person
astankà (2) Dk = *atsargà* 2
àš (manę̃s, mán, manè, maniñ, manyjè) ich; I
àšai Gi = *àš*
ãšara (1) Träne; tear — dim. *ašarėlė* (2)
ãšaroti Tränen vergießen; shed tears
ãštras (4) = *aštrùs*
aštrùs (4) 1. scharf; sharp. 2. streng; strict
aštuñtas (4) der achte; eighth
aštuonì (3 *-uo-*) acht; eight
aštuonióliktas (1) achtzehnt; eighteenth
atadúoti DP Š = *atidúoti*
atãjimas (1) DP = *atėjìmas*
atãneša DP = *àtneša*, s. *atnèšti*
atavérti (atãveria, -vėrė) M = *atvérti*
at-bėgti herbeieilen, laufend ankommen; come running, arrive in a hurry
atbóti zu Herzen nehmen; pay attention to. *neatbóti* mißachten; disregard
ãtbulas (3) rückwärts gerichtet, rückläufig; turned backward, running backward
atbùsti (-buñda, -bùdo) auf-, erwachen; wake up
atdúoti DP = *atidúoti*
at-eĩti (zu Fuß) (an)kommen; come, arrive (on foot)

ateitìs -iẽs f. (3 *ã-*) Zukunft; future
atėjìmas (2) Ankunft; arrival
ãtentė (1) Dk = *ateitìs*
atgailáuti Buße tun; do penance
atgaivìnti wieder zum Bewußtsein bringen; revive
atgal̃ 1. zurück; back. 2. (zeitlich) zurück, vor; ago
atgaliõs = *atgal̃* 1
atgavėjimas (1) erstes Fleischessen nach den 40tägigen Fasten; the first eating of meat after Lent
atgavėti (àtgavi) nach den 40tägigen Fasten zum erstenmal Fleisch essen; eat meat for the first time after Lent
atgimìmas (2) Wiedergeburt; rebirth
at-grį̃žti Br = *grį̃žti* 1
atidarýti öffnen; open
atìdė (2) Dk Hingabe; devotedness
atidėti (atìdeda) widmen; devote
ati-dìrbti abverdienen; work off (a debt)
atidúoti (-dúoda, atìdavė) 1. zurückgeben, erstatten; give back, repay. 2. (über)geben; hand over, give
ãtilsis (1) Ruhe; rest
atiñti (àtima, àtėmė) wegnehmen; take away
atitaisýti berichtigen; correct
atitařti (atìtaria, atìtarė) = *atsakýti* 1
ati-tèkti zukommen; fall to one's share
ati-tìkti passen zu; fit
atitiñkamas (3) betreffend; respective
ati-tráukti wegreißen; tear away
atjaũsti (-aũčia, àtjautė) mitfühlen, verstehen; understand
atjóti (her)angeritten kommen; come, arrive on horseback
atkaklýbė (1) Hartnäckigkeit; stubbornness
atkaklùs (4) hartnäckig; stubborn
atkalbėti (àtkalba) Dk „nein" sagen; say „no"
atkaliaĩ umgekehrt; on the other hand
atkartóti wiederholen; repeat
atkeliáuti (her)ankommen; approach, arrive
atkélti (àtkelia, -kėlė) 1. herbringen; transfer here. 2. = *atidarýti*
atkeršyti (-ija, -ijo) c. d. sich rächen (an); take revenge (on)
atkiřsti (àtkerta, -kiřto) 1. stumpfschlagen; blunt. 2. DP abhauen; cut off
atklampóti herangewatet kommen (durch Straßenkot); approach by wading (through mud)
at-kópti wieder emporsteigen; ascend again
atkraštỹs (3 *ã-*) an die Küste angrenzendes Land; land bordering on a coast
atkrebždėti (àtkrebžda) heranrascheln; approach with a rustling noise
at-krìsti zurückfallen; fall back
atlaidaĩ (3 *ã-*) Kirchenfest; church festival
atlaikýti (Messe) lesen; say (Mass)
atláisti dial. = *atléisti*
at-láužti (den Hahn des Gewehres) spannen; cock (the gun)
at-léisti 1. fortlassen; let go. 2. vergeben; forgive
atlėkti (àtlekia, àtlėkė) fliegend ankommen; arrive flying
atlikìmas (2) Erledigung; performance
at-lìkti 1. ausführen, erledigen, verrichten; carry out, perform, finish, do. 2. übrigbleiben; remain (over)
atliūliúoti heranwogen, -branden; surge near
atmainà (3 *ã-*) Veränderung; change
atmérkti (-kia,-kė) öffnen (die Augen); open (the eyes)
atmèsti (àtmeta, àtmetė) zurückweisen, verwerfen; reject
atminìmas (2) Erinnerung;remembrance, memory
atmiñti (àtmena, àtminė) 1. sich erinnern (an); remember. 2. M im Gedächtnis behalten, (auswendig) können; remember by heart, know how
atmintìs -iẽs f. (3 *ã-*) Gedächtnis, Erinnerung; memory
atmõnyti (-ija, -ijo) = *atkeršyti*
atmõnytojas (1) Dk Rächer; avenger
atmùšti (àtmuša, àtmušė) zurückschlagen; beat back
atnèšti (àtneša, àtnešė) (herbei)bringen; bring, bear
atódūsis (1) Seufzer; sigh
atókaita (1) der Sonnenhitze ausgesetzter Platz; place exposed to the heat of the sun
atpãsakoti wiedererzählen; tell again
atpirkìmas (2) Š Erlösung; redemption
atpiřkti (àtperka, -piřko) M P erlösen; redeem

atpirktójis (1) M Erlöser; redeemer
atplaũkti (-kia, àtplaukė) heranschwimmen, herangeschwommen kommen; come swimming, floating
atpũsti (àtpučia, àtpūtė) zurückblasen; blow back
at-ràsti finden; find
atrẽplinti herangeschlichen kommen; slink near
atribóti abgrenzen, trennen; separate
atriẽkti (-kia, àtriekė) abschneiden (Brot); cut off (bread)
atródyti aussehen, scheinen; appear, look (like), seem
ãtsakas (3) = *atsãkymas* 1
atsãkymas (1) 1. Antwort; answer. 2. Verantwortung; responsibility
atsakýti 1. antworten; answer. 2. verweigern; deny
atsargà (3 *ã-*) 1. Vorsicht; caution. 2. Vorrat; reserve
atsargùs (4) vorsichtig; cautious
atsibùsti (-buñda, -bùdo) Dk aufwachen; wake up
atsidėkóti einen Gefallen erwidern; return a favor
atsidėti (-sìdeda) sich widmen; devote o. s.
atsidùrti (-sìduria, -dũrė) c.l. hingeraten; find one's way into.
atsidūsėti (-dũsi) aufseufzen; heave a (deep) sigh
atsidžiaũgti (-gia, -sìdžiaugė) sich genug freuen; get enough pleasure, be able to express fully one's joy
atsi-gáuti wieder zu sich kommen; regain consciousness
atsigėrėti (-gẽri) c. i. sich genugsam freuen an; enjoy to one's full satisfaction
atsigìrti (-sìgiria, -gýrė) genügend rühmen; praise enough
atsigrę̃žti (-žia, -sìgręžė) sich wenden; turn o. s.
atsi-grį̃žti = *atsigrę̃žti*
atsigrožėti = *atsigėrėti. neatsigrožėdami* da sie sich nicht genug weiden konnten an; being unable to take their eyes off
atsigulti (-sìgula, -sìgulė) sich hinlegen; lie down
atsiimti (-sìima, -sìėmė) zurücknehmen; take back
atsikalbėti (-sìkalba) sich herausreden; talk o. s. out of
atsikélti (-sìkelia, -kėlė) aufstehen; get up, stand up
atsikráustymas (1) = *atėjìmas*
atsilañkymas (1) Besuch; visit
atsilankýti besuchen; visit
atsiliẽpti (-pia, -sìliepė) sich hören lassen, antworten, erwidern; react, answer
atsilýginti sich erkenntlich zeigen, vergelten, bezahlen; pay back, make amends
atsi-lìkti zurückbleiben; stay behind
atsimiñti (-sìmena, -sìminė) sich erinnern (an); remember
atsiprašýti sich entschuldigen, um Verzeihung bitten; excuse o. s., apologize
atsi-ràsti sich einfinden; appear (somewhere), show up
atsiremti (-sìremia, -sìrėmė) c. g. sich stützen auf, reichen bis; lean upon, reach
atsisakýti nuõ (einer Sache) entsagen; give up
atsisẽsti (-ẽda, -sẽdo) sich (sitzend) aufrichten; sit up
atsiskìrti (-sìskiria, -skýrė) iš (aus)-scheiden aus; depart from
atsiskleĩsti (-skleĩdžia, -sìskleidė) 1. sich ausbreiten; spread out. 2. sich offenbaren; be unfolded
atsispìrti (-sìspiria, -spýrė) widerstehen (können); (be able to) withstand
atsistebėti (-sìstebi) c. i. genug staunen über; get enough (of something amazing)
atsistóti 1. sich aufstellen; place o. s. 2. stehenbleiben; stand still
atsisùkti (-sìsuka, -sùko) sich umdrehen; turn o. s. around
atsisvéikinti sù sich verabschieden von; say good-by to
atsišaũkti (-kia, -sìšaukė) antworten; answer
atsitikìmas (2) Vorkommnis; happening
atsi-tìkti geschehen, sich ereignen, zustoßen, sich einfinden; happen, come to be
atsitólinti sich entfernen; get (far) away
atsiųsti (-siuñčia, àtsiuntė) zuschicken; send to
atsivaryti hertreiben; drive hither
atsivérti (-sìveria, -vėrė) sich auftun; open (intr.)

atsivėsìnti P seinen Durst stillen; quench one's thirst
atsivèsti (-sìveda, -sìvedė) mit sich bringen; bring along
atsi-žiūrėti rückwärts schauen; look backward
ãtskiras (3) einzeln, separat; separate, single, individual
atskleĩsti (-eĩdžia, àtskleidė) 1. enthüllen; disclose. 2. aufschlagen; open
atspėti erraten, voraussagen; guess, predict
atstóti nuõ Br weggehen von, verlassen; leave
atstõvas (2) Vertreter; representative
atstùmti (àtstumia, -stūmė) wegstoßen; push aside
at-šálti kalt(herzig) werden; grow cold-(hearted)
atšiurénti sanft heranwehen; approach softly (of a light breeze)
atšliaũžti (-žia, àtšliaužė) herangekrochen kommen; come gliding
atšvęsti (-šveñčia, àtšventė) zu Ende feiern; bring (a celebration) to an end
attesėti = *ištesėti*
attiẽsti (-sia, àttiesė) Dk 1. wiederausrichten; straighten out. 2. = *ištesėti*
atvarýti wegtreiben; drive way
atvažiúoti (angefahren) kommen; arrive (by vehicle)
ãtvejas (3) (Einzel)Fall; case, instance
ãtvejis (1) = *ãtvejas*
atvérti (àtveria, -vėrė) = *atidarýti*
atvèsti (àtveda, àtvedė) 1. führen zu; lead to. 2. her(bei)führen, -bringen; bring (here). 3. DP beibringen, anführen; bring forth
atvėsti (-sta, -so) sich abkühlen; cool off
at-výkti kommen, hingelangen; come, arrive
atvirašiřdis (2) offenherzig; openhearted
atviromìs klar und deutlich; unmistakably
at-žymėti bezeichnen; mark
dėžvilgis (1) Rücksichtnahme; consideration
audėja (1) Weberin; woman weaver = dim. *audėjėlė* (2)
audėklas (3) Gewebe, Tuch; woven stuff, cloth
audrà (4), Dk *áudra* (1) Gewitter; thunderstorm
audrìngas (1) stürmisch; stormy
áugalas (3) Pflanze; plant
áugalotas (1) hochgewachsen; tall
augìnti (er)ziehen; raise
áugštinti DP = *áukštinti*
áugti (-ga, -go) wachsen; grow
áugumas (1) Wuchs; growth
Augustìnas (2) PN Augustin(us)
áuk s. *áugti*
áuklė (1) Kindermädchen; child's nurse
áukléti erziehen; educate
auksakalỹs (3 *áu-*) Goldschmied; goldsmith
áuksas (1) Gold; gold — dim. *auksẽlis* (2)
auksìnis (2) golden
auksúotas (1) vergoldet; gilded
aukštaĩ hoch oben; high above
áukštas (3) hoch; high, tall
aukštýbė (1) Höhe; height
aukštỹn nach oben, aufwärts, in die Höhe; upwards, in an upward direction
aũkštininkas (1) rücklings, hintenüber; on one's back
áukštinti erhöhen; exalt
ausìs -iẽs f. (4; g. pl. *ausų̃*, aber A *ausiump*) Ohr; ear — dim. *ausiùkė* (2)
áusti (áudžia, áudė) weben; weave
áušinti bùrną nutzlos reden; talk to no avail
aušrà (4) Morgenrot, Morgenfrühe; dawn
aušrìnė (2): ~ *žvaigždėlė* Morgenstern; morning star
aũšti (aũšta, aũšo) dämmern; dawn
autentiškùmas (2) Authentizität; authenticity
áutorius (1) Verfasser; author
ãvinas (3) Schafbock; ram, male sheep
avìs -iẽs f. (4) Schaf; sheep — dim. *avėlė* (2)
avižà (3 *ã-*) Haferkorn; oat grain. pl. *ãvižos* Hafer; oats
avižiẽnė (2) Haferbrei, -mus; oatmeal
avižìnė (2) = *avižiẽnė*
azãlija (1) Azalie; azalea
ažù c. g. A = *àž*
ažùgavėnios (1) Š = *ùžgavėnės*
ąžuolas (3) Eiche; oak = dim. *ąžuolėlis* (2)

Babėnai (1) ON. 165
bãdas (4) Hunger, Hungersnot; hunger, famine

Baibõkai (2) ON. 77
baidýti schrecken; frighten
baĩgtas (4) zu Ende; finished
baĩgti (-gia, -gė) 1. beendigen; finish. *baĩgia gýti* ist schon fast geheilt; is almost healed up. 2. absolvieren; graduate from
baĩgtis (-gias, -gės) zu Ende gehen; come to an end
baĩkštùs (4) scheu; timid
báimė (1) Furcht; fear
baisėtis (baĩsisi) c. i. (M c.g.) erschrecken vor, erschaudern vor; shrink (back) from
baisìngas (1) schrecklich; horrible
baisùs (4), *baĩsiai* adv. 1. furcht-, schreckenerregend; frightening. 2. furchtbar; terrible, horrible, awful
bajõras (2) Edelmann; nobleman
bàkstelėti leicht anstoßen; nudge
bakùžė (2) Kate, Hütte; hut
balà (4) Sumpf; swamp
balañdis (2) April
Balčikónis (1) FN. 11, 54, 144, 164
Balỹs (4) PN (Boleslav) u. FN. 24, 26, 34, 35
bálkis (1) Balken; beam (timber)
balnas (4) Sattel; saddle — dim. *balnẽlis* (2)
balnóti satteln; saddle
balsas (4), D (2) Stimme; voice. *balsù* = *balsiai*
balsiai, balsiaĩ adv. laut; loudly
báltai (1) die Balten; the Baltic people. 146, 150
báltas (3; Kr u. žem. 1) weiß; white. *bálta* etwas Weißes; something white
Báltijos jūra Ostsee; Baltic Sea. 146
Baltramáitis (1), *Silvèstras* PN * 21. X. 1841 in Monkiškiai, Gemeinde Radviliškis; † 1921 in Rußland. 143
Baltramiẽjus (2) PN Bartholomäus
Baltrušáitis (1), *Jùrgis* (20. IV. 1873—3. I. 1944): litauischer Diplomat und Dichter, tat sich besonders in der russischen Literatur hervor; dichtete in seiner litauischen Muttersprache erst am Ende des Lebens. 82
balzganas (3) weißlich; whitish
bandà (4) Herde; herd
bandýkštis (1) DP (Last)Tier; beast
bangà (4) Woge; billow
bangúoti 1. wogen; surge. 2. dahinfluten; flow
Baranáuskas (1), *Antãnas* (Baranowski; 17./29. I. 1835—26. XI. 1902): Theologe, Sprachforscher, später Bischof von Seinai. 64, 143, 154
baravỹkas (2) Steinpilz; mushroom of the species edible boletus — dim. *baravykẽlis* (2)
barìmas (2) Schelten; scolding
Barõnas (2) = *Antãnas Baranáuskas* (in den Schriften von Mykolas Biržiška)
barsiùkas (2) Dachs; badger
barstýti 1. streuen; strew. 2. bestreuen; strew.
barškėjimas (1) Klappern, Rasseln; jingling, clinking noise
bárti (bãra, bãrė) schelten; scold
bártis (bãras, bãrės) zanken; quarrel
barzdà (4) 1. Bart; beard. 2. Kinn; chin
Barzdùkas (2) FN. 11
Basanãvičius (1), *Jõnas* (23. XI. 1851—16. II. 1927): Patriarch der litauischen Nationalbewegung, eifriger Sammler von volkskundlichem Material. 24, 34, 35, 148
bàst interj. eifriges Suchen bezeichnend; denoting a searching action
bãtas (2) Stiefel; boot
Batũras (2) PN
baũbti (-bia, -bė) brüllen (vom Ochsen); low (as an ox)
Baudouin de Courtenay (13. III. 1845—3. XI. 1929): polnischer Sprachforscher. 142
baugìnti versuchen einzuschüchtern; try to intimidate
baugùs (4) beängstigend; frightening. *jái baugù* sie hat Angst; she is frightened
baũsti (baũdžia, baũdė) strafen; punish
baũstis (baũdžias, baũdės) sich anschicken; get ready for
bažnýčia (1) 1. Kirche; church. 2. DP Tempel; temple
bažnýtkiemis (1) Platz um eine Kirche; churchyard
bè 1. c. g. ohne; without. *bè vertẽs* wertlos; valueless. *be tõ* außerdem; moreover. *be vãkaro* vor dem Abend; before evening. 2. conj. M denn; for. 3. = *ar̃* 2. *be nè* ist nicht (etwa)?; is not (perhaps)? *bè ne-* = *benè*
be- Verbalpräfix. 1. (gleichzeitige Handlung bezeichnend) während; (desig-

nating simultaneous action) while. 2. nur noch, erst noch; only (in order to make something complete). *mãža tám betrũko* nur noch wenig fehlte dazu; only a little (more) was lacking (needed) for this. 3. noch; yet, still. 4. M = *bè* 2

bėdà (4) 1. Elend, Not; trouble, misfortune. 2. c. inf. es ist schwer; it is difficult

bedùgnė (2) Abgrund, bodenlose Tiefe; (bottomless) abyss

bėgalės (1) eine Menge; a lot, a good deal

begalìnis (2) endlos; endless

bėgantis (1) laufend; running

begėdingai schamlos; shamelessly

begėdis (1) unverschämter Kerl; shameless person

bėgiñėti hin- und herlaufen; run back and forth

bėgti (bėga, bėgo) 1. laufen, rennen, (dahin)fließen; run, hurry, flow. 2. davonlaufen, fliehen; run away, flee. 3. (von Zeit) vergehen; (of time) pass. *laĩkui bėgant* im Laufe der Zeit; in the course of time

beĩ und; and

bejė zum Beispiel; for instance

bėk s. *bėgti*

bėkalbant im Laufe des Gespräches; while talking, in the course of the conversation

bėkite s. *bėgti*

belaĩsvis (2) Unfreier, Gefangener; captive

beláukiamas (3) noch erwartet, noch willkommen; still expected

beláukiąs = *be-láukiąs*, s. *láukti*

beldìmasis -mosi (1) Pochen; knocking

bemãtomas (1) noch sichtbar; still visible. *võs bemãtomas* kaum sichtbar; scarcely visible

bemýlimas (3) noch geliebt; still (be)loved

ben = *beñt*

bendradarbiáuti mit-, zusammenarbeiten; collaborate

bendraĩ zusammen; together

beñdras (4) gemeinsam; common, belonging to many. *niẽko beñdra netùri sù* hat nichts zu tun mit; has nothing in common with

bendrýba (1) Dk = *draugỹstė*

benė 1. wahrscheinlich; probably. 2. vielleicht; perhaps

beñgtis (-giàs, -gės) žem. = *baĩgtis*

Beniuševičiūtė (2) FN f.

beñt wenigstens; at least. ~ *sỹkį* schließlich (noch); finally

bepìgu ne- c. inf. es ist keine Kunst; it is easy

beprõtiškai unsinnig, wahnsinnig; madly

bėras (3) rotbraun (von Pferden); bay

bèregint im Nu; in no time

berìšdamas = *be-rìšdamas*, s. *rìšti*

Bernárdas (1) PN Bernhard

bérnas (3) 1. Knecht; hired man. 2. Bursche; lad

bernėlis (2) 1. junger Bursche; young lad. *jaunì bernėliai* M junge Leute; young people. 2. Geliebter, Freier; sweetheart, beloved — poet. *bernužėlis* (2)

berniõkas (2) = *bernėlis* 1

bernýtis (1) = *bernėlis*

Beřnotas (1) FN. 141

bernužėlis s. *bernėlis*

bėržas (3) Birke; birch — dim. *beržėlis* (2)

besakýti, bėsanti, bėsąs = *be-sakýti, be-ėsanti, be-ėsąs*

besìkeliant = *be-sì-keliant*, s. *kėltis*

besìšnekant = *bėkalbant*

besitiėsdamas = *be-si-tiėsdamas*, s. *tiėstis*

bestóvį = *be-stóvį*, s. *stovėti*

bèt aber; but. *bet kóks* irgendwelcher; just any, no matter which

bėtgi aber, doch, hingegen; however

Betýgala (1) ON. 165

betõ = *be tõ*, s. *bè* 1

bevéik fast, beinahe; almost

bevėlytis (-ijas, -ijos): bevėlijos . . . nekaĩp er wollte lieber . . . als; he would rather . . . than

bėzdalas (3) Furz; fart

biau M = *aĩ* 2

biaurýbė (1) ekliges Ding; repulsive creature

biaurỹbė (2) D Abscheulichkeit, Schmutz; abominable state, mud

biaurùs (4) häßlich; ugly

bìblija (1) Bibel; Bible

bičiùlis (2) Freund; friend

biėdnas (4) arm; poor

biesas (1 und 3) Teufel; devil

bijóti (bìjo) 1. c. g. fürchten; fear. 2. sich fürchten; be afraid

bijótis (bìjos) = *bijóti*

bijūnas (2) Päonie, Pfingstrose; peony — dim. *bijūnėlis* (2)
bylà (4) 1. Rede; talk. 2. M *Dievo prisākymų bylà* die Zehn Gebote (Gottes); the Ten Commandments. 3. Ba Getriebe, lärmende Geschäftigkeit; bustle
bildėti (bìlda) poltern, rumpeln; rumble
bilė tik sobald nur; as soon as
bylóti (bỹlo) M W DP sprechen, (her)sagen; speak, recite, say
Biñkis (2) FN. 75
birbỹnė (2) Kinderschnarre; rattle
bìrbinti umsummen, umschwirren; buzz around
bìrti (bỹra und *bìrsta, bìro)* (heraus-, herunter)rieseln, rinnen (von Sand, Mehl), tropfen; run, fall in small particles, dribble (of sand, flour), drip
Birùtė (2) PN. 67, 147
birželis (2) Juni; June
Biržiškà (2): 1. *Mỹkolas* ~ (* 24. VIII. 1882 in Viekšniai): Politiker, Publizist, Literarhistoriker, Universitätsprofessor (26, 53, 54, 61, 64, 93, 167). 2. *Vãclovas* ~ (* 2. XII.1884 in Viekšniai; † 2. I. 1956 in Waterbury, Conn., USA): hervorragender Bibliograph, Verfasser grundlegender Werke über das altlitauische Schrifttum (11, 34, 52, 54, 65, 93, 153, 166)
bitė (2) Biene; bee — dim. *bitėlė* (2)
bìtinas (3) Bienenkönigin, der Weisel; queen bee — dim. *bitinėlis* (2)
blakstìena (1) Augenwimper; eyelash
blaškýti wegwerfen; cast away
blaškýtis sich hin- und herwerfen; throw o. s. around
blezdingà (3 *blẽ-*) (chelidon urbica) Hausschwalbe; house martin — *blezdingėlė* (2)
bliáuti (bliáuna, blióvė) blöken; bleat
bliuzkùtė (2) Bluse; blouse
blizgėti (blìzga) glänzen; glitter, glisten
blõgas (4) schlecht; bad, evil. *blõga* etwas Böses; something evil
blõkšti (blãškia, blõškė) Dk jemandem eins herunterhauen; give a p. a blow
blusà (2) Floh; flea
bo M denn; for
bóba (1) Weib; woman
bočiai (2) Vorfahren, Ahnen; ancestors
bočius (2) Dk Großvater; grandfather
bókštas (1) Turm; tower
Boliùkas (2) Koseform von *Balỹs*
bòmba (1) Bombe; bomb
botãgas (2) Peitsche; whip
bótas (1) poet. gefürchtet; feared
bóti achten auf; mind. *niẽko nebójo* machte sich nichts daraus; remained unconcerned
Bradūnas (1) FN. 88
brandà (4) Fruchtbarkeit; fertility
branduolỹs (3 *brán-*) Kern; nucleus, kernel
brangenýbė (1) kostbarer Gegenstand; valuable object
brangùs (3) 1. teuer; expensive. 2. M kostbar; precious. 3. lieb; dear
braškėjimas (1) Knarren, Knistern; crack(l)ing noise
braškėti (brãška) knarren, knistern; crack(le)
braũkti (-kia, -kė) 1. (drückend) streichen, wischen; brush along, rub, wipe. 2. (Slang) losziehen, gehen; shuffle, go
Brazdžiónis (1) FN. 86
Brazỹs (4) FN. 34
brėkšti (-šta, brėško): dienà brėkšta es tagt; day breaks
brę́sti (brę́sta, bréndo) (heran)reifen; mature
Bretkūnas (1) FN. 162—164
briedis (1) Hirsch; stag
brìzgilas (3) = *žą́slai*
brólis (1) Bruder; brother — dim. *brolėlis* (2), *broliùkas* (2), *brolýtis* (1), *brolužėlis* (2)
brólvaikis (1) Neffe; nephew
brūklỹs (3) Knüttel; cudgel
brūkštelėti eine wischende Bewegung machen; make a brushing motion
brúožai (1) Züge; traits, outline
brùslotas (1) Weste; vest
bruzdesỹs (3 *brù-*) Dk Aufregung; excitement
brūzti (-zdžia, -zdė) arbeiten; work
brūžinti reiben; rub
Būblėliai (2) ON. 144
Būčỹs (4), *Prãnas* oder *Prancìškus* (* 20. VIII. 1872 in Šilgaliai, Kreis Šakiai; † 25. X. 1951 in Rom): Theologe, Universitätsprofessor, Rektor der Universität Kaunas (1924—25), Bischof, Ordensgeneral. 142

bučiúoti küssen; kiss
bū́damas (3) seiend; (while) being
bū̃das (2) 1. Wesensart; nature. 2. Art, Weise; way, manner. *tókiu bū̃dù* oder *šìtuo bū̃dù* auf diese Weise; in this (such a) way (manner). *kókiu bū̃dù?* auf welche Art und Weise? wie?; how? *jókiu bū̃dù* unter keinen Umständen; under no condition. *nė́ vienu bū̃dù* auf keinerlei Weise; by no manner of means
budavõnė (2) D Bau; construction
budavóti D bauen; build
budė́ti (bùdi) wachen; be on guard
bū̃dìngas (1) charakteristisch; characteristic
bùdinti wecken; wake up (tr.)
bū̃dvardis (1) Eigenschaftswort; adjective
Būgà (4), *Kazìmieras* oder *Kazỹs* (25. X. 1879—1. XII. 1924): litauischer Sprachforscher. 15, 22, 35, 141—144
bujóti wuchern; grow exuberantly, thrive
bū́k 1. s. *bū́ti*. 2. (eine unglaubliche Behauptung einleitend) daß; (introducing an unbelievable statement) that
Bukañtė (2), *Bukañtiškė* (1) ON. 109
buklùs (4) klug, gescheit, schlau; clever, smart
bùksvos (2) D = *kélnės*
Bùlota (1) FN. 109
bū̃na (s. *bū́ti*) pflegt zu sein; is usually
bū̃ras (4) D Bauer; peasant
bùrbt interj. das Blasenwerfen bezeichnend; designating a bubbling action
bùrė (2) Segel; sail
būrỹs (4) Schar, Gruppe; group — dim. *būrė̃lis* (2)
bū̃riškas (1) D bäurisch; boorish, rustic
bū̃rkà (2) D Bäuerin; peasant woman
burnà (3) 1. Mund; mouth. 2. Gesicht; face — dim. *burnė̃lė* (2)
burõkas (2) Beete; beet
bùrta (1) M Zauberei; witchcraft
bùrtai (1) Wahrsagerei; soothsaying, fortune-telling
bùrti (bùria, bū́rė) zaubern; charm
bùrtinykė (1) M = *bùrtininkė*
bùrtininkė (1) Wahrsagerin; soothsayer
bùs, bū́siant s. *bū́ti*
bū́simas (3) zukünftig; future. *būsimóji* die Zukünftige; the future bride
bū́stymas (1) St (= Daukša): *bū́styme* (= in essentia) im wesentlichen; essentially
bùtas (2) Wohnung; apartment
bū́tas (3) gewesen; been
bū́ti (Präsens *esù* [*esmì*], *esì*, *yrà* [*ẽsti*, *bū̃na*], *ẽsame* [*esme*], *ẽsate*; Präteritum *bùvo*; Fut. *bùs*) 1. sein; be. *manę̃s nebùvo* ich war nicht da (dort); I was not here (there). *bùvo* es war einmal; once upon a time there was. 2. bibl. geschehen; be done
bū̃tinai unbedingt; absolutely, by all means, unquestionably
bū́tinas (3) unbedingt notwendig; indispensable
būtìs -iės f. (4) Dasein; existence
buveĩnė (2) Residenz; capital (city) of a monarchy

Cė̃klis (2) ON. 146 f.
ceñtras (2) Zentrum; center
ceremònijos (1) Zeremonien; ceremonies
chòras (2) Chor; chorus
chrestomãtija (1) Chrestomathie; chrestomathy
Christus M = *Krìstus*
Chrìstusas (1) P = *Krìstus*
chronològija (1) Chronologie; chronology
chronològinis (1) chronologisch; chronological
cibùlė (2) Zwiebel; onion
ciėsorius (1) Kaiser; emperor
cimbõlas (2) D Zimbel; cymbal
cìnija (1) Zinnie; zinnia
civilizãcija (1) Zivilisation; civilization

čáižyti peitschen; whip
čė̃dyti (-ija, -ijo) D verschonen; spare
čèkas (2) Tscheche; Czech
Čė̃kiškė (1) ON. 138
čeršk̃éti (čérška) klirren; clank
čė̃sas (2) D = *laĩkas*
čestìngas (1) M anbetungswürdig; worth adoring
čestìs čė̃sties f. (2) M Ehre; honor
čeverỹkai (2) Frauenschuhe; slippers
čià 1. hier; here. *čia pàt* an Ort und Stelle, in der Nähe; on the spot, near by. *čià ne màno panė̃lė* dies ist nicht meine Braut; this is not my girl. 2. hierher, -hin; hither. 3. eben (gerade); just now, at this moment

čiáuškėti (čiáuškia) D (vor)trillern; twitter, chirp
čigõnas (2) Zigeuner; gypsy
čilbėti (čìlba) Ba = *čiulbėti*
čiõn = *čionaĩ*
čionaĩ = *čià* 1—2
čyrénti trillern, zwitschern; trill, twitter, sing
čiřkšti (čiřškia, čiřškė) zirpen, zwitschern; chirp
čiršk ėti (čìrška) zwitschern; chirp
čỹstas (4) M P DP rein; pure, clean
čỹtas (2) D Giebel; gable
čiulbėti (čiùlba) zwitschern, lieblich singen (von Vögeln); twitter, sing sweetly (of birds)
čiurlénti rieseln (von einem Bach); purl
Čiurlionýtė (1) FN f. 34, 35

d. = *dienà*
dabà (4) Dk Eigenart; character
dabaĩ jetzt; now
dãbar DP = *dár*
dabartìnis (2) jetzig, heutig, gegenwärtig; present-day, modern
dabìnti schmücken; adorn
dabóti achten auf, berücksichtigen; pay attention to
dabótis 1. sich in acht nehmen; be careful. 2. M aufmerken; take notice
dagóti ernten; harvest
dáigas (3) Keim, Sproß; sprout
dáiktas (3), DP auch (1) 1. Ding, Sache, Gegenstand; thing, object. *namų́ apývokos daiktaĩ* Haushaltungsgeräte; household appliances. 2. Angelegenheit; affair. 3. DP Stelle; place
dailùmas (2) Schönheit; beauty
dailùs (4), *dailiaĩ* adv. hübsch, zierlich, schön; pretty, nice, dainty
dainà (4) (weltliches) Lied; (secular) song — dim. *dainėlė* (2), *dainužėlė* (2)
Dainavà (3 *Daĩ-*) ON. 35, 122
dainãvimas (1) 1. Singen; singing. 2. Gesang; song
daĩnė (2) Dk = *dainà*
daininiñkas, -kė (2) Sänger(in); singer
dainiúoti St = *dainúoti*
daĩnius (2) Liederdichter, Barde; song writer, bard
dainúoti singen; sing
dairýtis 1. sich umschauen, -blicken; look, glance around. 2. ~ *į* achten auf; heed
dalgis (2) Sense; scythe — dim. *dalgėlis* (2)
dalỹkas (2) 1. Sache, Gegenstand, Belang; matter, item. *kalbõs dalỹkai* sprachliche (die Sprache betreffende) Sachen; matters concerning language. *pastebėti dalỹkai* gemachte Beobachtungen; observations made. *poèzijos dalỹkai* Gedichte, Dichtungen; items of poetry. *žodynėlio dalỹkai* Beiträge zum Wortschatz; vocabulary items. 2. St Stoff, Thema; topic, theme
dalinaĩ teilweise; in part
dalìntis unter sich teilen; divide between o. s.
dalìs -iẽs f. (4) 1. Teil; part. *iš daliẽs* zum Teil; in part. 2. Anteil; share. *lýgia dalià* gleicherweise; equally. 3. Erbteil; share in an inheritance — dim. *dalėlė* (2)
dalyváuti teilnehmen; participate
Dambráuskas (1), *Aleksándras* (= *Adõmas Jãkštas*; 8./20. IX. 1860 — 19. II. 1938): litauischer Geistlicher, Enzyklopädist, Kritiker, Dichter. 71, 142
dãnas (2) Däne; Dane
dangujė́jis (1) DP himmlisch; heavenly
dangujęsis W = *dangujė́jis*
dangùs (4) Himmel; sky, heaven
dantìs -iẽs m. (4; g. pl. *dantų́*) Zahn; tooth
dár noch; still, yet. ~ *ne-* noch nicht; not yet. ~ *daugiaũ* noch mehr; even more. ~ *kažkokių́* noch welche; some more
dárbas (3) 1. Arbeit; work, job. 2. Tat; deed. 3. Werk; achievement. — dim. *darbẽlis* (2)
darbýmetis (1) Zeit angestrengter Arbeit; period of intensive work
darbiñgas (2) DP = *darbiniñkas* 1
darbiniñkas (2) 1. Arbeiter; worker. 2. guter Arbeiter; good worker
darbštùmas (2) Fleiß; diligence
darbštùs (4), *darbščiaĩ* adv. arbeitsam; diligent
darbúotis tätig sein; work
darbùs (4) arbeitsfreudig; fond of work
dárgana (1) schlechtes Wetter; bad weather
dárgi und dazu noch, sogar, selbst; furthermore, even
darýba (1) Bildung; formation
darýtas (1) 1. s. *darýti*. 2. gefärbt; died, stained

darýti 1. tun; do, make. *nėrà kã̀* ~ es ist nichts zu machen; nothing doing. 2. verursachen; cause. 3. c. d. (an)tun, zufügen; do to
darýtis 1. geschehen; be done. 2. c. i. DP sich machen zu; make o. s.
dařžas (4) Garten; garden — dim. *dařželis* (2)
dařžininkas (1) Gärtner; gardener
datà (2) Datum; date
datìrti (dãtiria, -týrė) = *ištìrti*
daubà (4) Schlucht; gully
daũg 1. c. g. viel, viele; much, many. ~ *kõ* vieles, manches; many a thing, a good deal. *nedaũg* wenig, nicht viel; little, not much. 2. in mancher Hinsicht, sehr; very, much, quite. ~ *kàs* mancher, manche; many a (person), many people
daũgel = *daũg* 1
daugiaũ(s) mehr; more. *daugiaũ niekadà* nie wieder; never again
daugiáusiai am meisten; mostly
daugýbė (1) Menge; multitude, great number
dáugintis sich vermehren; multiply (intr.)
daugsỹk D vielmal; many times
daugùmas (2) eine Menge, viele; a great number (of), many
Dauguvà (3 *Daũ-*) FlN Düna, Dwina. 147
Dáujotai (1) ON. 138
Daũkantas (1), *Simonas* (28. X. 1793—6./18. XII. 1864): romantischer Schriftsteller. 9, 15, 34, 93—102, 143, 149
Daukšà (4) FN. 98, 99, 165—173, 174, 177
dãusà (4) Paradies; paradise
daužýti schlagen; smite
daužytis į sich werfen gegen; throw o. s. against
dãvadas (1) DP Argument; argument
dãvė s. *dúoti*
davėjas (1) Geber; giver
davinėti (gewohnheitsmäßig) geben; give (habitually)
dažaĩ (4) Farbstoffe; dyes (coloring matter)
dažnaĩ oft; often
dãžnas (4) häufig; frequent
debesìs -iẽs m. (3 *dė-*; g. pl. *debesų̃*) Wolke; cloud — dim. *debesẽlis* (2), *debesiùkas* (2)
debesỹs (3 *dė-*) D = *debesìs*
dėda s. *dėti*
dėdas s. *dėtis*
dėdė m. (2) Onkel; uncle
dėginti verbrennen; burn (tr.)
dègti (dẽga, dėgė) brennen; burn (intr.)
degtìnė (2) Branntwein; brandy
deĩvė (2) Göttin; goddess
deĩviškas (1) P göttlich; divine
dejà ach, leider; alas. ~ *tám* wehe dem; woe to him
dejúoti jammern; complain
dėkavóti D, *dėkavoti* DP danken; thank
dėkingas (1) dankbar; grateful
dėkingùmas (2) Dankbarkeit; gratefulness
dėkui danke; thanks
deĩ = *dėl*
dėl c. g. 1. wegen; because of. ~ *kõ?* warum?; why? ~ *tõ* deshalb; therefore. ~ *tõ, kàd (jóg)* da, weil; because. 2. für; for
dėlei = *dėl*
dėlkõ = *dėl kõ*, s. *dėl* 1
dėlnas (3) flache Hand; palm of the hand
deltõ, dėltõ 1. = *dėl tõ*, s. *dėl* 1. ~ *tai* = *dėltõgi*. 2. trotzdem; nevertheless
dėltõgi deshalb; therefore
demìnis (2) (< russ. *demikotónnyj*) aus englischem Leder; made of English leather
departameñtas (2) Département, Abteilung; department
derėti (dėra) passen, taugen; (be) fit. DP *nėdera* es ist nicht erlaubt; it is not lawful
dėrinti in Übereinstimmung bringen; bring into agreement
derlingas (1) fruchtbar; fertile
derlius (2) Ernte; harvest
desėtỹnos (2) DP Zehnten; tithes
dėstyti legen, setzen; place, set
dėšimt, dešimt = *dešimtis*
dešimtas (4) zehnt; tenth
dešimtìs -iẽs f. (3 *dė-*; g. pl. *dešimtų̃*) zehn; ten. *peñkios dėšimtys* = *peñkiasdešimt*
dešinė̃ (3 *dė-*) 1. recht; right. 2. die Rechte; the right (hand). *į dėšinę̃* nach rechts; to the right. *põ dešinė̃s* zur Rechten; at the right hand
dešrà (4) Wurst; sausage
dėti (dėda, dėjo) 1. legen (auf), hineintun; put, lay (on, into). 2. setzen zu, machen zu; place as

dėtis (dėdas, dėjos) 1. *kišėnėn dėdas* tut es in seine Hosentasche; puts it into his pocket. 2. Š geschehen, sich ereignen; come to pass
dėvė M = *dãvė*, s. *dúoti*
dėvėti (dėvi) (Kleider) tragen; wear (clothes)
devynerì (3 *-ýn-*) neun; nine
devynì (3 *-ýn-*) neun; nine
devýniasdešimt neunzig; ninety
devyniólìktas (1) neunzehnt; nineteenth
deviñtas (4) neunt; ninth
dideĩ D = *didžiaĩ*
dìdeliai = *didžiaĩ*
dìdelis groß; big, large, great. ~ *balsas* kräftige Stimme; strong voice
didèsnis (2) größer; bigger, larger
didýbė (1) Hochmut; haughtiness
didìngas (1) großartig; grandiose
dìdis = *dìdelis* — intens. *didùtis* (2), *didžiùlis* (2) sehr groß; very large, very big
didỹstė (2) Hoheit; high station
didókas (1) ziemlich groß; quite large
didžiaĩ, dìdžiai sehr; very (much)
didžiaũ mehr; more
didžiáusias (1) größt; biggest, largest, greatest
Didžiùlis (2) FN. 15
didžiúotis 1. prahlen; brag. 2. c. i. stolz sein auf; boast of. 3. ~*ìš* verhöhnen; sneer at
didžtuřtis (2) reicher Mann; rich man
dìėdas (2) D Greis; old man
dìegas (3) 1. = *dáigas*. 2. Sprößling; shoot
diẽmedis (1) (artemisia abrotanum) Eberreis; southern wood
dienà (4) Tag; day. *diẽną* bei Tag, tagsüber; by day — dim. *dienẽlė* (2)
dievaĩ (4) Götter; gods
dieváitė (1) Göttin; goddess
dievaĩtis (2) D kleiner Gott; a little god
dieváitis (1) heidnischer Gott; pagan god
Dìėvas (4) Gott; God
Dievùlis (2) der liebe Gott; the good Lord. *Dievùli!* lieber Gott!; dear God!
dýgti (-gsta, -go) keimen; sprout
dỹkas (4) müßig; idle
Dìksas (2) PN
dykumà (3 *dỹ-*) Einöde; desert
dìlti (dỹla, dìlo) sich abnutzen; wear off (intr.)
dingstìs -iẽs f. (4) St Wahn; delusion
dĩñgti (-gsta, -go) verschwinden; vanish, disappear
Dionìzas (2) PN Dionysius
dirbinỹs (3 *dìr-*) Erzeugnis; product
dìrbti (-ba, -bo) arbeiten; work
dỹrinti t(r)ippeln; walk with short steps
dirvà (2) Acker, Feld; field — dim. *dirvẽlė* (2)
diřžas (4) Riemen; belt, strap — dim. *diržẽlis* (2)
dỹvas (4) D Wunder; wonder, marvel
dỹvinas (3) 1. D erstaunlich; marvelous. 2. seltsam; queer
dỹvnas (4) P wunderbar; miraculous
dobilaĩ (3 *dó-*) Kleefeld; clover field
dóbilas (3) Klee; clover — dim. *dobilẽlis* (2) ärmliche Kleepflanze; pitiful clover plant
domėjimasis (1) Interesse; interest
Donaláitis (1) FN. 51—61
dõras (4) 1. sittlich gut; morally good. *nedõras* bös(e); evil, wicked. 2. anständig; decent
dorýbė (1) 1. Tugendhaftigkeit, Rechtschaffenheit; virtuousness, integrity. 2. Tugend; virtue
Dotnuvà (3 *Dó-*) ON. 165
dóuninìnkas (1) Sprecher jener niederlit. Mundart, in der *dúona* als *dóuna* ausgesprochen wird (um Telšiai). 93
dovanà (3 *dó-*) Geschenk; gift — dim. *dovanẽlė* (2)
dovanaĩ geschenkweise; as a gift
dovanóti schenken; give as a present
dovenà (3 *dó-*) Dk = *dovanà*
drabùžis (2) 1. Kleid, Kleidung; dress, clothing. 2. *drabùžiai* Kleider; clothes
dramà (2) Drama; drama
drãpanos (1) = *drabùžis*
drąsà adv. D dreist; boldly
drąsýbė (1) Kühnheit, Mut; courage-(ousness)
drąsinti Dk ermutigen; encourage
drąsùs (4), *drąsiai* adv. mutig, dreist, kühn, unbekümmert; bold, brave, courageous, fearless, reckless
draũg = *draugė*
draũgas (4) Freund; friend
draugáuti sù befreundet sein mit; be friends (on friendly terms) with
draugė̀ zusammen, gemeinsam; together
draũgė (2) Freundin; lady friend

draugijà (2) Verein; society
draugỹstė (2) Freundschaft; friendship
drebėti (drẽba) zittern; tremble, shiver
drẽbtis (drẽbias, drẽbės) sich hinwerfen; throw o. s., let o. s. fall
drebulė̃ (3 *drẽ-*) Espe, Zitterpappel; aspen tree — dim. *drebulẽlė* (2)
drė̃gnas (3) feucht; moist
drẽpinti Dk überreichlich austeilen; give away abundantly
drę̃sù M = *drįstù*, s. *drį̃sti*
drin c. g. DP = *dẽl*
drį̃sti (drį̃sta, drį̃so) (es) wagen; dare
drýžas (3) gestreift, streifig; striped
dróbė (1) Leinwand; linen cloth — dim. *drobẽlė* (2)
drobìnis (2) leinen; (made of) linen
dróžti (-žia, -žė) 1. schnitzen; whittle. 2. aus Leibeskräften essen; stuff to one's heart's content
drugẽlis (2) Falter; butterfly
drũktas (3) Dk gedrungen; stocky
druñgnas (4) lauwarm; lukewarm
druskà (2) Salz; salt
dù (dviejų̃, dviem, dù, dviẽm, dviejuosè) m. zwei; two
dubuõ -beñs (3 *dù-*) Schüssel; bowl
dũgnas (4) Grund (eines Gewässers), Talboden, -sohle; bottom
dũgzti (dũzgia, dũzgė) summen; buzz
dùkart zweimal; twice
dukrà (2) poet. = *duktẽ* — dim. *dukrẽlė* (2), *dūkrẽlė* (2), *dukrýtė* (1), *dukružẽlė* (2)
dūksėtis (dũksis) DP sich selbst zutrauen; trust in o.s.
duktẽ -teřs (3 *dùk-*) Tochter; daughter — dim. *dukterẽlė* (2)
dũkti (dũksta, dũko) toll sein, rasen; be mad
dùlkė (1) Staub; dust — dim. *dulkẽlė* (2) Stäubchen; speck of dust
dulkėti (dùlka) 1. staubig sein; be dusty. 2. staubig werden; become dusty
dūmà (2) 1. = *mintìs*. 2. Br Gemüt; mind
dũma (1) Dk = *tarýba*
dūmai (1) Rauch; smoke
dūmas (1) = *dūmai*
dumburỹs (3 *dum-*) mit Wasser gefülltes Loch; hole filled with water
dūmóti Dk = *galvóti*
dundėti (dùnda) dröhnen; boom, rumble
dūnininkas (1) Sprecher jener niederlit. Mundart, in der *dúona* als *dūna* ausgesprochen wird (um Raseiniai). 61, 93, 166
duobė̃ (4) Grube, Loch; pit, hole (in the ground)
dúoda s. *dúoti*
dúodamas (3) 1. gebend; giving. 2. gegeben (werdend); being given
dúodas s. *dúotis*
dúomenys -nų̃ m. (3) Angaben, Tatsachenmaterial; data
dúona (1) Brot; bread
dúoti (dúoda, dãvė) 1. geben; give. 2. ~ *į̃* schlagen an, gegen; bang against
dúotis (dúodas, dãvės) sich lassen; let o. s. ~ *nukáuti* sich erschlagen lassen; let o. s. be killed. *dúodas kalbėti* läßt sich sprechen; allows itself to be spoken
dùrys dùrų f. (2) Tür; door — dim. *durẽlės* (2)
dùrpės (1) Torf; peat
dùrti (dùria, dūrė) durchbohren; stab into
dūsáuti D Kr = *dúsauti*
dúsauti seufzen; sigh
Dùsetos (3) ON. 141, 143
dūšià (2) Seele; soul = *síela*
dūzgėnti 1. schwirren, rütteln; vibrate, rattle. 2. summen; buzz
dvaraĩ (4) 1. pl. von *dvãras*. 2. Herrenhaus, Schloß; manor house
dvarañ hinaus; outside (direction)
dvãras (4) Herrensitz, Gutshof; manorial estate — dim. *dvarẽlis* (2)
dvarinińkas (2) Gutsbesitzer; owner of a manorial estate, squire
dvarìškis (2) Hofbeamter; officer of a royal household
dvasià (2) Geist; spirit. *Šventóji* ~ der Heilige Geist; the Holy Ghost
dvãsinis (1) geistig; spiritual
dveigỹs (4) zweijähriges Rind oder Fohlen; a two-year-old (heifer or foal)
dvẽjetas (3) ein Paar, zwei; a pair, two
dvejì m. zwei; two
dvejópas (1) von zweierlei Art; of two kinds
dvẽjos f. zwei; two
dvẽsti (dvẽsia, dvẽsė) verenden; die (of animals)
dvì (dviejų̃, dviem, dvì, dviẽm, dviejosè) f. zwei; two

dvìdešimt zwanzig; twenty
dvidešiñtas (4) zwanzigst; twentieth
dvìdešimti = *dvìdešimt*
dviejų, dviem, dviẽm s. *dù* und *dvì*
dvýlika (1) zwölf; twelve
dvýliktas (1) zwölft; twelfth
dvìlinka (ge)doppelt; double
dvõkti (-kia, -kė) übel riechen; have a bad smell
dzūkas (2) Sprecher einer bestimmten südlitauischen Mundart. 22, 34, 122
džiaũgesis (1) = *džiaũgsmas*
džiaũgsmas (4) Freude; joy
džiaũgtis (-gias, -gės) 1. sich freuen; rejoice, be glad. 2. c. i. sich freuen an; enjoy
džiùginti (er)freuen; gladden. ~ *kã kuõ* jemand auf etwas vertrösten; feed a p. with hope for (the future)
džiúti (džiũsta und *džiũva, džiúvo)* 1. trocken, dürr werden; (become) dry. 2. Š verschmachten; faint

ẽ Ba = *õ*
ėdrùs (4) viel und gern essend; enjoying food, hearty eater
ẽgi Ba doch, eben, halt; of course
ẽglė (2) Tanne; spruce — dim. *eglẽlė* (2)
Egìptas (2) Ägypten; Egypt
egiptiẽtis (2) Ägypter; Egyptian
egzãminas (1) Prüfung; examination
éi! und *eĩ!* he!; eh! say! hey!
eĩdamas (3) gehend; going
eigà (4) Gang, Verlauf; course, progress
eiklùs (4) schnellfüßig; swift-footed
eilẽ (4) 1. Reihe, Zeile; row, line. 2. Reihe, Reihenfolge; turn, succession. *eilė* der Reihe nach; in succession. 3. Reihe, Anzahl; a number (of). 4. Gedicht; poem
eilià (4) DP = *eilẽ*
eimė! gehen wir!; let's go!
eimì = *einù*, s. *eĩti*
eĩna, einù s. *eĩti*
eĩt(i) = *eĩna*, s. *eĩti*
eĩti (eĩna, ẽjo) 1. gehen; go. *eĩnam!* gehen wir!; let's go! 2. kommen; come. ~ *iš* kommen von; come from. 3. ~ *pãreigas* ein Amt ausüben; officiate as
eivà! gehen wir!; let's go!
ẽjo s. *eĩti*
ekonòmija (1) Wirtschaft; economy
ekonòminis (1) wirtschaftlich; economic
eksploatãcija (1) Ausnützung; exploitation
ekstãzė (2) Ekstase; ecstasy
ekstèrnas (1) Externer (Prüfungskandidat an einer Schule, die er nicht besucht hat); candidate for a graduation certificate who has not attended the school at which he takes the examination
ekstraordinãris (2) außerordentlich; extraordinary
elemeñtas (2) Element; element
elgeta (1) Bettler; beggar
elgìmasis (1) Benehmen; behavior
elgtis (elgias, elgės) sich benehmen; behave
Elìjas (2) PN. 80, 81
élnias (1) Hirsch; stag
ẽmė s. *imti*
ėmẽjas (1) Empfänger; recipient
energìngai energisch; energetically, resolutely
èpas (2) Epos; epic poem
érdvė (1) 1. (weiter) Raum; space. 2. Weltall; universe
erẽlis (2) Adler; eagle
ermýderiai (1) Tumult; tumult
eĩtas (4) Dk geräumig; spacious
érzinti reizen; irritate
Eĩžvilkas (1) ON. 136
ẽsą, ẽsama, ẽsame, ẽsanti, ẽsąs, esì, esmė, esmì s. *bũti*
ẽst P = *ẽsti*
èstai (2) die Esten; the Estonians. *Estai* Estland; Estonia
estė DP = *ẽsate*, s. *bũti*
ẽsti s. *bũti*
ėsti (ėda, ėdė) (auf)fressen; eat (up)
esù s. *bũti*
eš W = *àš*
etikietà (2) Etikette; etiquette
etimològija (1) 1. Formenlehre (Teil der Grammatik); accidence. 2. Etymologie; etymology
etimològinis (1) etymologisch; etymological
ètninis (1) ethnisch; ethnic
Europà (2) Europa; Europe
euròpiškas (1) europäisch; European
evangèlija (1), DP *evangelijà* (4) Evangelium; Gospel
Ezòpas (2) Äsop; Aesop
ẽžeras (3) See; lake — dim. *ežerẽlis* (2)
ežỹs (4) Igel; hedgehog

fãktas (2) Tatsache; fact
fakultètas (2) Fakultät; faculty, division
falsifikãtorius (1) Fälscher; forger
falsifikúoti fälschen; forge
Fáustas (1) PN Faust(us)
federãlinis (1) Bundes-; federal
fì! pfui!; phew!
figà (2) Š Feigenbaum; fig tree
filològija (1) Philologie; philology
filomãtas (2) Philomath: Mitglied eines so benannten Studentenvereins an der Universität Vilnius (Wilna) zu Beginn des 19. Jahrhunderts. 148
fìrma (1) Firma; firm
fòrma (1) Form; form
Fortunãtovas (= Philipp Fortunatow) russischer Sprachforscher (2./14. I. 1848—20. IX./3. X. 1914). 34, 142, 144
fotogrãfija (1) Lichtbild; photograph

-g (= *gi*) DP emphatische Partikel, die an Fürwörter, Umstandswörter, Präpositionen usw. angehängt wird (vgl. polnisch *-że*)
gãbalas (3) Stück; piece, chunk
gadýnė (1) 1. (Zeit)Epoche, Zeitalter; epoch, era. 2. V = *laĩkas*
gadìnti (be)schädigen; spoil, damage
gagénti schnattern; cackle
gaidà (4) Melodie; melody
gaidaũ! D mein Lieber!; my dear!
gaidẽl! D = *gaidaũ*
gaidỹs (4) Hahn; rooster — dim. *gaidẽlis* (2)
gaĩgalas (3) Enterich; drake
gaĩgystė (1) (erster) Hahnenschrei; (the first) cock crow
gaĩla: mán ~ c. g. es tut mir leid um; I feel sorry for
gailẽjimas (1) DP Reue; repentence
gailesỹs (3 *gaĩ-*) (Herze)Leid; grief, heartache
gailẽti (gaĩli) schonen; spare
gailẽtis (gaĩlis) c. g. bedauern; feel sorry for
gailìngas (1) 1. betrübt; sad. 2. mitleidig; compassionate
gailùs (4), *gaĩliai* adv. 1. bitter, kläglich; bitter, mournful. *gaĩlu* es ist zum Erbarmen; it is pitiful. 2. ätzend; corrosive
gaĩsras (4) Feuersbrunst; fire, conflagration
Gaistriaĩ (4) ON
gaišìnti vergeuden; waste
gaĩšti (-ṡta, -šo) Dk sterben; die
gaivìnti 1. beleben, erfrischen; refresh(en), give life to. 2. versuchen wieder zum Bewußtsein zu bringen; attempt to revive
gál vielleicht; perhaps
gãlas (4) Ende; end, outcome. *galũ galè* oder *ant gãlo* endlich; finally. *be gãlo* endlos; without end, endless(ly), very much, extremely. *gãlas nuo gãlo* vom einen Ende zum andern; from one end to the other. *gãlą gáuti* umkommen; perish. *padarýti kám gãlą* jemand umbringen; kill a p.
galėti (gãli) können, vermögen; can, be able (to do). *(ne)gãlįs* (un)fähig; (un)able
galià (2) Kraft; strength
galiáusiai schließlich; finally
galýbė (1) Macht, Kraft, Gewalt; power
gãlimas (3) möglich; possible. *gãlima* es ist möglich, man kann, man darf; it is possible, one can, one may. *negãlima kentėti* man darf es nicht dulden, das ist nicht zu dulden; this cannot be tolerated
galìndai (1) VN die Galinder; the Galindians. 146
galìngas (1) mächtig, gewaltig; powerful
galóp schließlich; finally
galùlaukė (1) am weitesten entfernte Stelle im Felde; the most distant place in the field
galutinaĩ endgültig; definitively
galvà (3) Kopf; head. *galvojè* im Kopfe, auf dem Kopfe, bei sich; in the head, on the head, in one's mind. *į gálvą ateĩti* in den Sinn kommen; occur to. *prìẽ gyvõs galvõs* zu (meinen) Lebzeiten; in my lifetime — dim. *galvẽlė* (2), *galvùtė* (2)
galvatrūkčiaĩs über Hals und Kopf; head over heels
galvažudỹs (3 *gál-*) Mörder; murderer
galvìjas (2) Br (Last)Tier; beast
galvóti (nach)denken, nachsinnen, überlegen; think, ponder
gamìnti herstellen, (zu)bereiten; produce, prepare
gamtà (4) Natur; nature
gañ = *ganà*
ganà 1. genug; enough. *dár táu neganà* du hast noch nicht genug; you still

have not enough. 2. ziemlich; quite, fairly
gañdras (4) Storch; stork
ganyklà (2) (Vieh)Weide; pasture
ganýti (Vieh) weiden; herd (cattle), pasture
ganýtis 1. weiden; graze. 2. sich's wohl sein lassen; enjoy o. s.
garbà (4) M P = *garbẽ* 2
garbẽ (4) 1. Ehre, Ruhm; honor, fame. 2. M G Herrlichkeit; glory
garbìngas (1) ehrenvoll, ruhmreich; glorious
gárbinti rühmen, lobpreisen; praise
garbstymas (1) St Lob; praise
gardas (4) DP Pferch, Verschlag; pen, fold. ~ *avių* Schafstall; sheepfold
gardumýnas (1) Leckerbissen; delicacy
gardùs (3 oder 4), *gardžiaĩ* und *gardžiai* adv. schmackhaft, wohlschmeckend, angenehm (duftend); tasty, fragrant
Gargždaĩ (4) ON. 72
garnỹs (4) = *gañdras*
garsas (4), D (2) Laut, Ton; tone, sound
garsiai 1. laut; loudly. 2. s. *garsùs*
garsìngas (1) = *garsùs*
garsùs (4), *garsiaĩ* adv. berühmt; famous, illustrious
garúoti dampfen; give off steam
gą̃sdinti schrecken; frighten
gaspadà (2) D Herberge; place of refuge
gaspadìnė (2) D Hausfrau; housewife
gaspadõriškai D nach Art eines Hausherrn; like a master of the house
gaspadõrius (2) D Hauswirt; house owner
Gasparãvičius (1) FN. 11
gašùs (4) Dk imponierend; impressive
gãtavas (3) fertig; ready
gãtvė (2) Straße; street
gaũdesis (1) Rauschen; soughing
gáudyti fangen, haschen (nach); (try to) catch
gaujà (4) Rudel; pack
gaurúotas (1) stark behaart; hairy, shaggy
gausìngas (1) c. i. reich an; rich in
gaũsti (gaũdžia, gaũdė) 1. rauschen; sough. 2. läuten (von Kirchenglocken); ring (of church bells)
gausùmas (2) reichliche Menge; abundance
gausùs (4), *gaũsiai* adv. 1. reichlich; abundant. 2. c. g. reich an; abundant with
gáuti (gáuna, gãvo) 1. erhalten, bekommen; get, receive, obtain. 2. holen; fetch. 3. c. inf. Gelegenheit finden, müssen, den Auftrag erhalten; get a chance, have to, be commissioned (to do)
gavėnià (2) Fastenzeit; Lent
gebėti (gẽba) es verstehen, es können; know how
gėda (1) Scham, Schande; shame, disgrace
Gedimìnas (2) PN litauischer Großfürst (1315—1341). 94, 157
gegẽlė (2) = *gegùtė*
gegùtė (2) Kuckuck; cuckoo —dim. *gegutẽlė* (2)
gegužė (3 *gẽ-*) 1. Mai; May. 2. D = *gegùtė*
geĩsmas (4) Verlangen; desire
geĩsti (gęĩdžia, geĩdė) c. g. 1. verlangen nach, begehren; desire, covet. 2. M P = *linkėti*
geĩstinas (3) wünschenswert; desirable
gélbėti (gélbi) 1. helfen; help. 2. retten, erlösen; rescue, save, deliver. 3. zu retten suchen; try to rescue
gélbėtojis (1) M Erlöser; savior
gėlė (4) Blume; flower — dim. *gėlėlė* (2)
geležẽlė (2) kleines Stück Eisen; small piece of iron
geležìnis (2) eisern; of iron
geležìnkelis (1) Eisenbahn; railroad
geležìs -iẽs f. (3 *gẽ-*) Eisen; iron
gelmẽ (4) Tiefe; depth
gelsvas (4) blond
geltónas (1) 1. gelb; yellow. 2. = *gelsvas*
geluonìs -iẽs m. (3 *gẽ-*) Stachel; sting
gelžìs -iẽs f. (3) Dk = *geležìs*
gẽma s. *giñti*
genỹs (4) Specht; woodpecker — dim. *genẽlis* (2), *genužẽlis* (2)
gentìs -iẽs m. (4) 1. DP = *draũgas*. 2. *geñtys* Verwandte; relatives
geogrãfija (1) Geographie; geography
geradėjas (1) Wohltäter; benefactor
geraĩ adv. gut, wohl, gehörig, tüchtig; well, all right
gẽras (4) 1. gut; good. *negẽra* c. inf. es ist nicht gut, nicht leicht; it is not easy. 2. von tüchtiger Größe; good-sized
gerbiamas (3) geehrt; honored
gerbti (-bia, -bė) ehren; honor
gerdas DP Nachricht; report
gėrėtis (gẽris) c. i. sich ergötzen an; be delighted, take pleasure in

gėrýbė (1) 1. Gabe; blessing. 2. *gėrýbės* (irdische) Güter; riches
geryb̃ės (1) Gaben; blessings
gėrìmas (2), D *gė̃rimas* (1) Getränk; beverage
gerklẽ (3) Kehle; throat
gerókas (1) beträchtlich; considerable
gérti (gẽria, gė̃rė) trinken; drink
Gerùlis (2), *Jùrgis* (= Georg Gerullis; * 13. VIII. 1888 in Jogaudai, Memelgebiet; am Ende des Zweiten Weltkrieges verschollen): Lituanist, Universitätsprofessor in Königsberg, Leipzig und Berlin. 64, 93, 153, 154
gerùmas (2) Güte; kindness
gerùoju 1. in Güte, mit guter Absicht, mit freundlichen Worten; with good intention, in a friendly way. 2. = *grãžumu*
gérvė (1) Kranich; crane
geřvinas (3) Kranichmännchen; male crane
gesýti löschen; extinguish
gèsti (gẽsta, gẽso) erlöschen, im Auslöschen begriffen sein; fade away (of light)
gi enklitische Partikel. 1. das vorausgehende Wort betonend; emphasizing the preceding word. 2. denn, bezüglich; then, as to. 3. jedoch; however
gýdyti ärztlich behandeln; give medical treatment to
giedójimas (1) Singen (der Vögel); singing (of birds)
giedóti (gieda) 1. (Hymnen) singen; sing (hymns). 2. (von Vögeln) singen; (of birds) sing. 3. (vom Hahn) krähen; (of the rooster) crow
giedrà (4) schönes Wetter; fair weather
Giedráitis (1) FN. 165, 176, 178
giẽdras (4) heiter (vom Himmel); clear, sunny (of the sky)
Giẽdrius (2) FN. 29
giedrùs (4) Ma = *giẽdras*
giesmẽ (3) 1. Kirchenlied; church song, hymn, chant. 2. Vogelgesang; singing of birds — dim. *giesmẽlė* (2)
gìlė (2) Eichel; acorn
gilýbė (1) Tiefe; depth
gilỹn tiefer; deeper
gìlinti vertiefen; deepen
Gìlšė (1) ON. 79, 122
gìltinė (1) Dk der Sensenmann, der Schnitter Tod; the Grim Reaper
gilumà (3 *gì-*) = *gilýbė*
gilùs (4) tief; deep
gimdýti gebären; give birth to
gimdýtojai (1) Eltern; parents
gimdytojẽlė (2) Gebärerin; one giving birth
gimináitis (1) Verwandter; a relative
giminẽ (3 *gì-*) 1. Geschlecht; family, lineage. 2. Verwandtschaft; the relatives. 3. Stamm; tribe. 4. Š Po Dk Volk; nation. 5. Š Geschlecht, Geschlechterfolge; generation
gimnãzija (1) Gymnasium; Gymnasium (secondary school preparing students for university study)
gimñti (gẽma, gìmė) = *gìmti*
gìmti (gìmsta, gìmė) geboren werden; be born. *(ne)gìmęs* (un)geboren; (un)born
gimtìnė (2) Geburtsort; native place
gimtìnis (2), dial. *gìmtinis* (1) Geburts-; native
giñčas (2) Streit; quarrel
giñčytis (-ijas, -ijos) streiten; quarrel
gynė̃jas (1) Verteidiger; defender
giñklas (2) Waffe; weapon
gintãras (2) Bernstein; amber
giñti (gẽna, gìnė) (Vieh) treiben; drive (cattle to the pasture), chase
gìnti (gìna, gýnė) verteidigen; defend
gìntis (gìnasi, gýnėsi) 1. sich verteidigen, Widerstand leisten; defend o. s., resist. ~ *nuõ* sich wehren gegen, etwas abwehren; drive off. 2. leugnen; deny
Girà (4) FN. 73, 112
girdėti (giř̃di) hören; hear. *negirdėtas* nie gehört; never heard
gìrdyti kã̃ c. i. jemandem (etwas) zu trinken geben; give a p. (something) to drink
gìrė (2) D = *girià*
girgždėti (gìrgžda) knarren; creak
girià (2) Wald; forest — dim. *girẽlė* (2), *giružẽlė* (2)
gìrnos (1) Mühlsteine, Mahlgang, Handmühle; millstones, quern
gìrtas (3) betrunken; drunk
gìrti (gìria, gýrė) loben; praise
gìrtinas (3) lobenswert; praiseworthy
gìrtis (gìriasi, gýrėsi) sich rühmen, prahlen; boast
gýti (gỹja, gìjo) heilen (intr.); heal

gývas (3) 1. lebend, am Leben; (a)live. *gyvaĩs pinigaĩs* in Bargeld; in cash. *ne(be)gývas* tot; dead. 2. lebhaft; lively
gyvatà (2) Bg poet. = *gyvẽnimas*
gyvãtas (2) = *gyvẽnimas*
gyvãtė (2) Schlange; snake
gyvẽnimas (1) Leben; life(time) — dim. *gyvenimẽlis* (2)
gyvénti 1. leben, wohnen; live. 2. bewohnen; inhabit
gyvéntojas (1) Ein-, Bewohner; inhabitant
gyvýbė (1) 1. Leben; life (vigor). *gyvýbės jėgà* Lebenskraft; vitality. 2. = *gývis*
gývis (1) Lebewesen; living organism
gývolis (1) žem. = *gyvulỹs*
gyvulỹs (3 *gý-*) Tier; animal. *gyvuliaĩ* Vieh; cattle
glabóti bitten; beg
glaudùs (4) sich eng anschmiegend; snuggling. *glaũdžiai* adv. eng (zusammen); tightly, closely together
glaũsti (glaũdžia, glaũdė) zusammenziehen; contract
glaũstis (glaũdžiasi, glaũdėsi) sich anschmiegen; snuggle
glẽbis (2) und *glėbỹs* (4) 1. die offenen Arme; the open arms. 2. Armvoll; armful
globà (4) Schutz; protection
globėjas (1) Behüter, Beschützer; guardian, protector
globóti betreuen; take care off
glodùs (4) glattgestrichen; slick, smooth
glóstyti streicheln; stroke gently, caress
gluósnis (1) Weide (Baum); willow (tree)
glũpas (4) D dumm; silly
glūpùmas (2) D Dummheit; silliness
gõbis (2) Dk Habgier; greed
godà (4) 1. Dk Ehre; honor. 2. Kr melancholischer Gedanke; melancholy thought — dim. zu 2 *godẽlė* (2)
godóti 1. Dk schätzen; appreciate. 2. Kr nachdenken, in Gedanken versunken sein; ponder, be deep in thought. ~ *gõdą* sich melancholischen Träumereien hingeben; indulge in melancholy thoughts. ~ *gedelès* nachdenken, sich Gedanken hingeben; think thoughts
gõjus (2) Hain; grove
góvė Kr = *gãvo*, s. *gáuti*
grãbas (4) 1. Sarg; coffin. 2. M = *kãpas* — dim. zu 1 *grabẽlis* (2)
grãfas (2) Graf; count
graibýtis 1. greifen nach; stretch out one's hand for. 2. nach Mitteln suchen; look for means
graibstýtis greifend suchen; seek by grabbing
graĩkas (2) Grieche; Greek
grakštùmas (2) Anmut, Liebreiz; gracefulness, charm
grakštùs (4) anmutig; graceful
gramãtika (1) Grammatik; grammar
gramãtiškas (1) grammatisch; grammatical
granatà (2) Granate; grenade
grasìnti drohen; threaten
grãšis (2) Groschen; penny
graudénti Dk zurücktreiben; drive back
graũdinti DP mahnen; admonish
graudìnti 1. in wehleidige Stimmung bringen; put into a melancholy mood. 2. Dk = *graudénti*
graudùs (4), *graũdžiai* adv. traurig (zumute), bitter(lich); sad, woeful, bitter. *jái graudù* sie ist bedrückt; she is depressed
gráužti (-žia, -žė) nagen an; gnaw at
gražýbė (1) Schönheit, Schönes; beauty, beautiful thing
grãžinti schön machen; beautify
grąžtas (2) Bohrer; auger, drill — dim. *grąžtẽlis* (2)
gražùmas (2) Schönheit; beauty
grãžumu aus freien Stücken; of one's own accord
gražùs (4), *gražiaĩ* adv. schön; beautiful, handsome. *negražù* es schickt sich nicht; it is not nice
grėblẽlis (2) Rechen; rake
grẽbti (-bia, -bė) harken; rake
greičiaũ, greičiáusiai s. *greĩtas*
greĩt = *greĩtai*, s. *greĩtas*
greĩtas (4) schnell; fast. *añt greitũjų* in der Eile; in a hurry. *greĩtai* adv. schnell, bald; fast, quickly, soon. *greičiaũ* schneller; sooner. *greičiaũ... neĩ* eher ... als; rather ... than. *greičiáusiai* höchstwahrscheinlich; most probably
grèkas (2) Dk = *graĩkas*
grįžti (-žia, -žė) wenden; turn (tr.)
griaudùs (4) = *graudùs*
griaũsmas (4) Donner(schlag); thunder(clap)
griáuti (-áuna, grióvė) donnern; thunder

grỹbas (2) Pilz; mushroom
Grìcius (2) FN. 130—131
griẽkas (4) M P = *núodėmė*
griẽšnas (4) M = *nuodėmìngas*
griežlė (4) Wachtelkönig; corn crake
gríežtas (3) streng; stern, strict
Grigãlius (2) PN Gregor; Gregory
Grìgas (2) FN. 11
grykonas (Rhesa) = *graĩkas*
grìkvabalis (1) D Maikäfer; cockchafer, June beetle
grýnas (3) 1. rein, klar; pure, clear. 2. DP arm; poor
griñdys -dų̃ und *-džių̃* f. (4) Fußboden; floor
griovỹs (4) Graben; ditch
grį̃stas (4) gepflastert; paved
Grišką (2) PN
griũti (griũva, griùvo) zerfallen; crumble
griuvẽsiai (2) Trümmer, Ruinen; ruins
grį̃žti (-žta, -žo) 1. zurückkehren, -kommen; return, come back. 2. Kr = *grę̃žti*
gróbstyti rauben; rob
gróbti (-bia, -bė) 1. ergreifen; grab, seize. 2. = *gróbstyti*
gróbtis (-bias, -bės) = *gróbti* 1
grõžė (2) = *gražùmas*
grožýbė (1) = *gražýbė*
grõžis (2) = *gražùmas*
grũdas (3) 1. einzelnes Getreidekorn; single grain. 2. *grūdaĩ* Getreide, Korn; grain (coll.) — dim. zu 1 *grūdẽlis* (2)
grūmójimas (1) Drohung; threat
grūmóti drohen; threaten
gruñstas (2) Erdkloß; clod
grumtỹnės (2) Ringkampf; wrestling
grùmtis (grùmias, grūmės) ringen, handgemein werden; wrestle, struggle
grúodis (1) Dezember; December
grùpė (2) Gruppe; group
grũsti (grũda, grũdo) hineinstopfen, drängen, treiben; cram, push, drive
grũstis (grũdas, grũdos) sich drängen; press forward (intr.)
Gruzdžiaĩ (4) ON. 130
Grùzija (1) Georgien, Grusien (Staat im Kaukasus); Georgia (state in the Caucasus)
-gu Š = *gi*
gùdas (4) 1. Weißrusse; White Russian. 2. Dk Russe; Russian
Gudẽliai (2) ON. 75, 76
gudrùs (4) pfiffig, aufgeweckt; clever
gũdus (1) trübselig; melancholy
gulbė (2) Schwan; swan—dim. *gulbẽlė* (2)
gulėti (gùli) liegen; lie (on something)
gulti (gùla, gùlė) sich hinlegen, zu Bette gehen; lie down, go to bed
gùndinti Br = *gùndyti*
gùndyti DP zum Bösen versuchen; tempt
gúosti (gúodžia, gúodė) 1. trösten; comfort. 2. Mitleid haben mit; take pity on
gúostis (gúodžiasi, gúodėsi) klagen; complain
gurklỹs (3) Kehle; throat
gùrti (gũra, gùro) Dk schwach werden; become weak
gùsti (guñda, gùdo) sich gewöhnen an; get used to. *gùdęs* gewohnt; used to, accustomed
gūžỹs (3 und 4) Kropf (der Vögel); crop (of a bird)
gūžtà (4) (Vogel)Nest; (bird) nest — dim. *gūžtẽlė* (2)
gvaizdìkai (2) = *gvazdìkai*
gvaizdìkas (2) Ma = *gvazdìkas* 2
gvaltà (2): *nėrà gvaltos* es hat keine Eile; there is no hurry
gvazdìkaĩ (2) Gewürznelken; cloves
gvazdìkas (2) 1. Nelke; carnation. 2. Ma Sammetblume (tagetes); marigold

herètikas (1) Häretiker; heretic
humanitãrinis (1) humanistisch; humanistic

į c. a. 1. in (hinein); into. 2. gegen . . . hin, auf . . . zu, hin; to, toward. *žiūrėti į* anschauen; look at. *į dárbą* an die Arbeit; to work. *į kalnẽlį* auf die Anhöhe; upon the hill. *į visàs pusės* nach allen Richtungen; in all directions
į-bėgti hineinlaufen, -eilen; run into
įčiuñčinti hineinschleppen; drag in
id P = *idañt*
idañt = *kàd* 2
idealùs (4) ideal
įdėti (įdeda) hineintun; put in
įdomùs (4) interessant; interesting
į-dūkti in Raserei geraten; get raving mad
įdúoti (įdúoda, įdavė) = *dúoti* 1
ieyb M = *jéib*
į-eĩti hineingehen, hereinkommen; enter, go into, get into

ieškóti (ieško) suchen; seek, look for
iẽšmas (2) Bratspieß; spit for roasting
ig M = *į*
į-galėti imstande sein zu tun; be able to do
įgãlinti befähigen; enable
į-gáuti erwerben; acquire
įgélti (įgelia, įgėlė) stechen; sting
į-gýti erwerben, bekommen; obtain, gain, get
įgrasìnti streng warnen; warn severely
į-grįžti ins Innere zurückkehren; go back into
įgula (1) Besatzung; garrison
į-gùsti Fähigkeit erwerben; acquire a skill
ìk = *ikì*
įkaĩsti (-sta, įkaĩto) 1. sich erhitzen; get hot. *įkaĩtęs* heiß; hot. 2. erglühen; begin to glow
įkaitimas DP Hitze; heat
įkálbinti imstande sein zum Reden zu bringen; be able to make (a p.) talk
įkandin auf den Fersen; closely following
ikì und *ìki* 1. c. g. (dial. c. d.) bis zu; until, till, up to. ~ *šiõl* bis jetzt; until now. 2. *ìki ne-* bis; until
į-kìbti į sich eifrig daranmachen; set to (work) eagerly
įkyrėti (įkỹrį) zum Überdruß werden; become irksome
įkyrùs (4) lästig; irksome
ikišiõl = *iki šiõl*, s. *ikì* 1
įkliũti (įkliũva, įkliùvo) hineingeraten; fall into (a trap)
į-kópti hineinsteigen; climb in
į-krìsti hineinfallen; fall into
ikšiõl D = *ikišiõl*
įkùrti (įkuria, įkūrė) gründen; found
įkvėpìmas (2) 1. Inspiration; inspiration. 2. J = *įtaka*
ýla (1) Ahle; awl
įlanka (1) Golf; gulf
į-lėisti hineinlassen; let in
įlėkti (įlekia, įlėkė) hineinfliegen; fly in
ìlgainiui auf die Länge, mit der Zeit; in the course of time, in the long run
ilgariẽtis (2) langschenklig; with long thighs
ìlgas (3) lang; long. *ilgaĩ* und *ĩlgai* adv. lange (Zeit); a long time. *ilgám* auf die Länge; for a long time. *per ìlga* = *ìlgainiui*
ilgasnãpis (2) langschnäblig; long-billed
ilgesỹs (3 *ĩl-*) Sehnsucht; longing, yearning
ilgėtis (ĩlgisi) c. g. sich sehnen nach; long for
ĩlgis (2) Länge; length
ilgù: jái ~ sie fühlt sich einsam; she is lonely
įlinkmė (1) Einsenkung; socket
įlįsti (įlenda, įliñdo) hineinkriechen, -geraten, uneingeladen hineingehen; slip into, get into, enter uninvited
ilsėti (ĩlsi) Po = *ilsėtis*
ilsėtis (ĩlsisi) (aus)ruhen; rest
ĩlsti (ĩlsta, ĩlso) müde werden; get tired
įmaišýti (den Teig) anmengen; mix (dough)
įmanìngai ziemlich gut; fairly well
įmanýti wissen, können; know how, be able
įmãnomas (1) denkbar; conceivable
įmatýti sehen können; be able to see
imbieris (1) Ingwer; ginger
įmèsti (įmeta, įmetė) hineinwerfen; throw into
imti (ìma, ėmė) 1. nehmen; take. 2. annehmen; accept. 3. DP (als Lohn) erhalten; receive, get. 4. c. inf. beginnen, anfangen; begin, start. 5. ein anderes Verb einführend, betont das Unerwartete, das Unglaubliche des Ereignisses: *ėmė ir prižadėjo* sie tat das Unerwartete und versprach; she did the unexpected and promised. *ėmė ir atlìko* da blieb unerhörterweise eines übrig; unexpectedly one remained. *ėmė ir sušãlo* sie sind einfach erfroren; they simply froze
imtis (ìmasi, ėmėsi) c. inf. es unternehmen; undertake
įnagis (1) Gerät; instrument
Inčiūrà (2) FN. 9, 79
iñdas (2) Gefäß; vessel, dish
indoeuropiẽčiai (2) Indogermanen; Indo-Europeans
įnèšti (įneša, įnešė) hineintragen; carry in
ing(i) M = *į*
įniršęs (1) wütend, tobend; angry
inspèktas (2) Mistbeet; hotbed
ýpač besonders; especially
ýpačiai 1. = *ýpač*. 2. DP persönlich, einzeln; individually
ypatýbė (1) Besonderheit; peculiarity

ypatìngas (1) besonder; special. *ypatìngai = ýpač*
į-pỹkti erzürnt werden; get angry
įpìlti (įpìla, įpýlė) hineingießen; pour in
įprdsti (įprañta, įprãto) sich gewöhnen an; get used to
įprotis (1) Sitte, Brauch; habit, custom
į-pùlti 1. = *įkrìsti*. 2. hineineilen; rush into
ir̃ 1. und; and. 2. auch; also. *ir̃ ... ir̃* sowohl ... als auch; both ... and. 3. sogar, selbst; even
ỹr = yrà
ỹra s. *ìrti*
yrà s. *bũti*
įrankis (1) Werkzeug; tool
įrejestrúoti registrieren; register
ir̃gi 1. ebenfalls; likewise, also. 2. D = *ir̃* 1
įriẽbinti fett machen; make greasy
ìrklas (3) Ruder; oar
įródyti beweisen; prove
ìrti (ỹra und *ìrsta, ìro)* auseinanderfallen; fall apart
įsãkymas (1) Befehl, Gebot; order, commandment
įsakýti befehlen; order
įsègti (ĩsega, ĩsegė) (ins Haar) stecken; stick into
įsèk s. *įsègti* und *įsèkti*
įsèkti (ĩseka, ĩsekė) nachfolgend kommen zu; arrive at (by following)
į-sėsti aufsitzen, einsteigen; sit into
įsėti einsäen; sow (into the ground)
įsidėti (įsìdeda) aufnehmen; include
įsigeĩsti (-geĩdžia, įsìgeidė) Lust bekommen; be seized with a desire
įsigũštęs (1) D in ein weiches Lager genistet; nestled into a soft bed
įsikalbėti (įsìkalba) ins Reden kommen; get to talking
įsikálti (įsìkala, įsìkalė) sich (etwas) einhämmern; drive (s. th.) into one's head
įsi-kąsti zwischen die Zähne nehmen; take into the mouth
įsikir̃sti (įsìkerta, -kir̃to) sich einschieben; thrust o. s. in between
įsikùrti (įsìkuria, -kùrė) 1. sich einrichten, sich heimisch machen; establish o. s., make o. s. at home. 2. sich ansiedeln; settle (intr.)
įsi-láužti ĩ einbrechen; break into
įsi-lėisti zu sich hereinlassen; let enter
įsilĩsti (įsìlenda, -liñdo) hineinkriechen; sneak in
įsimaišýti = įmaišýti
įsinérti (įsìneria, -nėrė) hineinschlüpfen; slip into
įsipìlti (įsìpila, -pýlė) Dk sich Sorgen machen; worry
įsipir̃kti (įsìperka, -pir̃ko) sich einkaufen; gain entrance by payment
įsirangýti sich hineinschlängeln; wriggle o. s. into
įsiremñti (įsìremia, įsìrėmė) sich die Hände (aus Selbstbewußtsein) in die Seiten stemmen; stand akimbo
įsiręžti (-žia, -žė) sich hochstraffen; stretch o. s. upright
įsisvajóti in Träumerei verfallen; fall into a daydream
įsišir̃dyti (-ija, -ijo) böse werden; become angered
įsitikėti (įsìtiki) vertrauen; trust
įsitũpti (įsìtupia, įsìtūpė) ĩ sich setzen auf (von einem Vogel); alight on
įsivaizdúoti sich (etwas) vorstellen; imagine
įsiveržti (-žia, įsìveržė) eindringen; get in (by force)
įsivèsti (įsìveda, įsìvedė) zu sich hereinführen; take into one's room
įskųsti (įskùndžia, įskùndė) anklagen; accuse
įsmègti (įsmeñga, įsmẽgo) einsinken; sink in
įsmeĩgti (-gia, ĩsmeigė) hineinstoßen; thrust into
įsmìgti (-miñga, -mìgo) eindringen; penetrate
įsmùkti (-muñka, -mùko) sich einschleichen; slip in
įsodìnti hineinsetzen; put into
ispãnas (2) Spanier; Spaniard
įspėti erraten; get right by guessing
įspūdis (1) Eindruck; impression
įstãtymas (1) 1. Gesetz; law. 2. bibl. Testament
įstatýti DP einsetzen; establish
įsteĩgti (-gia, ĩsteigė) Dk erwerben; acquire
įstelgti (-gia, ĩstelgė) wahrnehmen; notice
įstỹryti (-ija, -ijo) (etwas Schweres) hineinbringen; carry (s. th. heavy) inside
istòrija (1) Geschichte; history

istòrikas (1) Historiker; historian
istòrinis (1) geschichtlich; historical
įstóti eintreten; enter
įstùmti (įstumia, įstūmė) hineinstoßen; push into
iš c. g. 1. aus ... heraus, von ... her; out of, from. ~ *rytų̃* von Osten her; from the east. ~ *kur* woher, von irgendwoher; from where, from somewhere. ~ *prãdžių* von Anfang an; from the beginning. ~ *põ* unter (etwas) weg; from under. 2. wegen; because of
išáiškinti erklären; explain
išakėti zu Ende eggen; harrow completely
išárti (išaria, išarė) umpflügen; plow
iš-áugti 1. herauswachsen; grow out of. 2. anwachsen; grow, increase
iš-aũšti Tag werden; dawn
išbadýti zerstechen; gore
išbaidýti verscheuchen; frighten away
išbãlti (-bą̃la, -bãlo) 1. weiß werden; become white. 2. erbleichen, erblassen; become pale
iš-bėgti 1. hinauseilen; rush out (of a room). 2. (ent)fliehen; flee, escape
išbiùrti (-biūra, -biùro) verkommen; become depraved
išblaškýti zerstreuen; disperse
išblỹkšti (-kšta, -blỹško) = *išbálti* 2
išbraũkti (-kia, išbraukė) ausstreichen; strike off a list
išbrìsti (išbreda, -brìdo) herauswaten; come out wading
išbùdinti aufwecken; awaken
išbūti (-bū̃va, -bùvo) verbleiben, -weilen, -harren; remain, stay
išbuvù = *išbūvù*, s. *išbúti*
iščirškinti (in Fett) braten, daß es zischt; make sizzle, fry with a sizzling sound
išdangìnti wegschaffen; remove
išdarýti tun; do
išdavėjas (1) Verräter; traitor
išdègti (išdega, išdegė) ausbrennen; burn out
išdėstyti darlegen; expound
išdidùs (4), *išdidžiaĩ* adv. stolz; proud
iš-dýgti hervorkeimen, entsprießen; sprout forth
išdildýti abscheuern; scour off
išdraskýti zerreißen; tear up
iš-drįsti es wagen; dare
išdúoti (-dúoda, išdavė) 1. übergeben; - hand over. 2. verraten; betray. 3. St = *išléisti* 2. 4. DP = *išléisti* 3. 5. Br ausgeben; spend
išdvasìnti umbringen; put to death
iš-džiūti austrocknen; dry up
išeiga (1) Sonntagskleider; Sunday clothes
iš-eĩti 1. hinausgehen, aus-, weggehen; go out, go away, leave. 2. herauskommen; come out. ~ *iš* ausgehen von; come from. 3. erscheinen; be released. 4. tr. durchlaufen, absolvieren; go through, complete, graduate from
išeitìs -iẽs f. (3 *iš-*) Ausgang; departure
išėižėti enthülsen; hull
išėmė s. *išimti*
iš-ėsti ausfressen; erode
įš-galėti 1. imstande sein; be able. 2. M überwinden; overpower
išgalvóti ersinnen, erfinden; devise, invent
išgama m. f. (1) Ausgeburt, Ausgeartete(r); depraved person
išgãnymas (1) Erlösung, Heil; salvation, redemption
išganýtojas (1) 1. Erlöser; savior. 2. Dk Befreier; liberator
išgą̃sdinti in Schrecken versetzen; frighten
išgąstis (1) Schreck(en); fright
išgáudyti fangen; catch
iš-gáuti herausbekommen; get (from), obtain
išgélbėjimas (1) M P = *išgãnymas*
iš-gélbėti (er)retten; rescue, save
išgélbėtojas (1) Erretter; rescuer
išgérti (išgeria, -gėrė) austrinken; drink up
išgi M = *iš*
išgýdyti heilen; cure. *neišgýdomas* (1) unheilbar; incurable
išgìrdyti (-rsta, -rdo) hören; hear
išgìrtas (3) gelobt, gepriesen; praised
išglaistýti = *ištèpti*
išgráižyti Löcher in etwas schneiden; cut holes into s. th.
iš-griūti zu Trümmer gehen; go to ruins
išguldymas (1) M DP Auslegung, Deutung, Erklärung; explanation
išguldinėti DP = *išguldýti* 1
išguldýti 1. auslegen, deuten; interpret, explain. 2. M = *išvėrsti* 2

išimti (išima, išėmė) herausnehmen; take out
iš-irti auseinanderfallen; go to pieces
išjóti aus-, wegreiten; ride away (leave) on horseback
iškadà (2) W Schaden; damage
iškalbìngas (1) beredt; eloquent
iškeliáuti abreisen, fortziehen; depart
iškélti (iškelia, iškėlė) 1. empor-, hochheben, hinaufbringen; raise, take up to. 2. (ein Fest) veranstalten, (Hochzeit) feiern; give (a banquet), celebrate (one's wedding)
iškentėti (iškenčia) leiden; suffer
iškèpti (iškepa, iškepė) backen, braten; bake, roast. *neiškeptas* (3) nicht genügend gebacken; not sufficiently baked
išklilmė (1) 1. Feierlichkeit; solemn ceremony. *su iškilme* feierlich; solemnly. 2. Dk Gefolge, retinue. 3. pl. *iškilmės* Feier; celebration
iš-kìlti 1. empor-, heraussteigen; emerge. 2. sich erheben; rise
iškirpti (iškerpa, iškirpo) ausschneiden; cut out
iškirsti (iškerta, iškirto) erschlagen; kill
išklausýti zu Ende anhören; listen to
išklijúoti tapezieren; paper (a wall)
iš-klýsti herumirrend fortfliehen; flee without knowing the road
iškreīpti (-pia, iškreipė) entstellen; distort
iškrỹpti (-psta, -po) 1. sich verkrümmen, aus dem Gefüge gehen; get crooked, be unframed. 2. abweichen; deviate
iškukúoti sagen (vom Kuckuck als Subjekt); tell (said of a cuckoo)
iškùlti (iškulia, iškūlė) ausdreschen; finish threshing
iškūprinti in buckliger Haltung hinausgehen; go outside (said of a hunchback)
iškvõsti (-õčia, iškvotė) erfragen, ausfindig machen; find out by questioning
iškvõšti (-šia, iškvošė) = *iškvõsti*
išlaidos (1) Ausgaben, Kosten; expenses
išlaikýti 1. erhalten, bewahren; preserve. 2. (es) aushalten; bear it, suffer. 3. bestehen; pass, stand (a test)
išláisti DP = *išléisti*
išlalėti (išlala) laut schwatzend abziehen; depart talking noisily
iš-láužti aufbrechen; break down (tr.)
išlãvinti ausbilden; train, educate
iš-léisti 1. heraus-, fortlassen, gehen lassen; let out, let go. ~ *iš savęs* von sich geben; give off. 2. herausgeben; publish. 3. hervorbringen; bring forth. 4. sich verabschieden von; see off
išlėkti (išlekia, išlėkė) ausfliegen; fly out
išlìpti (išlipa, išlìpo) (her)aussteigen; climb out
išlįsti (išlenda, išliñdo) (durch ein Loch) herauskommen, herausgekrochen kommen, herauskriechen; come out (through a hole), crawl out
išliuosúoti Dk befreien; rescue
išmanýti 1. Bescheid wissen; have a good mind. 2. verstehen, kennen; understand, know about. A *sãkos neišmãną* sie behaupten, daß sie nicht verstehen; they claim not (to be able) to understand. *neišmãnąs* (1) ohne Verständnis für; with no understanding for. 3. = *išgalvóti*
išmáudyti baden; bathe
išmaũkti (-kia, išmaukė) = *išgérti*
išmèsti (išmeta, išmetė) hinauswerfen; throw out (away)
išmetinėti vorwerfen; reproach
iš-miegóti zu Ende schlafen, ausschlafen; sleep (through the night)
išmierúoti M ausmessen; measure. *neišmierúotas* (1) unermeßlich; infinite
išmintìngas (1) weise, vernünftig; wise, sage, sensible
išmintìs -iẽs f. (3 *iš-*) Weisheit; wisdom
iš-mìsti DP aufwenden; spend
išmókyti lehren; teach
išmókti (-ksta, -ko) erlernen; learn
išmùšti (išmuša, išmušė) erschlagen; slay
išnaikìnti ausrotten, vernichten; exterminate, annihilate
išnérti (išneria, išnėrė) 1. herausschlüpfen; slip out. 2. emportauchen; emerge
išnèšti (išneša, išnešė) hinaustragen; carry outside (from), carry off
iš-nỹkti aussterben; become extinct
išpaīkti (-ksta, -ko) Dk außer sich geraten; get wild
išpãsakoti 1. (her)erzählen; relate. 2. = *išáiškinti*
iš-pažìnti bekennen; confess
iš-piáuti herausschneiden; cut out

išpìldyti = *įvỹkinti*
išpìlti (išpila, išpýlė) vollstreuen; strew
išplepėti (išplepa) ausschwatzen; blab (out)
išplėsti (išplečia, išplėtė) ausweiten; widen, spread. ~ *akìs* die Augen weit aufreißen; open one's eyes wide, stare
išpopuliarėti beliebt werden; become popular
išprašýti erbitten; obtain by entreaties
išpraũsti (-sia, išprausė) auswaschen, reinwaschen; wash clean
iš-pùlti 1. herausfallen; fall out (of). 2. hinauseilen; rush out (of)
išpuõšti (-šia, išpuošė) ausschmücken; deck out
išpurénti auflockern; loosen
išradìmas (2) St Geistesprodukt; brain child
išráižyti durchzucken; crisscross
išrantýti Vi = *išpuõšti*
iš-réikšti Dk anzeigen; indicate
iš-rėžti = *išpiáuti*
išrinktas (3) auserwählt; chosen
išrónyti (-ija, -ijo) Br wundschlagen; wound
išsèkti (-seña, -sėko) versiegen; dry up
išsémti (išsemia, išsėmė) ausschöpfen; empty by ladling
išsibadėti hungern; starve
išsiblaškýti sich zerstreuen; scatter (intr.)
išsibùdinti D erwachen; wake up
išsi-čiulbėti genugsam, nach Herzenslust singen (von Vögeln); twitter to one's content
išsigą̃sti (-sta, -gañdo) erschrecken (intr.); get frightened
išsigýdyti genesen; recover fully
išsiìlgti (-gsta, -go) c. g. sich sehnen nach; long for
išsikàsti (-sìkasa, -sìkasė) für sich ausgraben; dig up for o.s.
išsikélti (-sìkelia, -kėlė) für sich veranstalten; arrange for o. s.
išsikèpti (-sìkepa, -sìkepė) für sich braten; roast for o. s.
išsikùlti (-sìkulia, -kúlė) für sich dreschen; thresh for o. s.
išsilaikýti sich halten; keep on, hold, stay on
išsileñkti (-kia, -sìlenkė) c. g. vermeiden, einem aus dem Wege gehen, ausweichen; avoid
išsipìldyti = *įvỹkti* 2
išsiplėsti (-sìplečia, -sìplėtė) sich ausbreiten, sich verbreiten; spread (out) (intr.)
išsipraũsti (-sia, -sìprausė) sich abwaschen; wash o. s.
išsipũsti (-sìpučia, -sìpūtė) sich aufblähen; be puffed. *išsipũtęs* (1) aufgebläht; bloated
išsirėdýti D sich kleiden; dress (intr.)
išsiskìrti (-sìskiria, -skýrė) sich unterscheiden; differ, be different (from), contrast (with.). ~ *aikštėn* hervorragen; stand out
išsislapstýti sich verbergen; hide (intr.)
išsišiẽpti (-pia, -sìšiepė) grinsen; grin. *išsišiẽpęs* (1) grinsend; grinning, smiling
išsišukúoti sich sorgfältig kämmen; comb one's hair carefully
išsitarti (-sìtaria, -sìtarė) sich äußern; utter, make a statement
išsi-tráukti hervorziehen; pull out (tr.)
išsiųsti (išsiuñčia, išsiuntė) hinausschicken, aussenden; send off (out). M ~ *añt šviesõs* = *išléisti* 2
išsivadìnti herausrufen; ask to come out
išsiveřsti (-řčia, -sìvertė) die innere Seite (von etwas Eigenem) nach außen kehren; turn the inside (of one's own thing) out
išsivèsti (-sìveda, -sìvedė) mit sich hinausführen; take (along) outside
išsivèžti (-sìveža, -sìvežė) mit sich nehmen; carry away (by vehicle)
išsivilióti herauslocken; lure outside
išsivolióti sich (nach Herzenslust) wälzen; wallow
išsižióti den Mund aufsperren; open one's mouth
išskėsti (išskečia, išskėtė) ausbreiten, (die Arme) nach beiden Seiten ausstrecken; spread out (tr.)
išskýrus ausgenommen; except
išspáusdinti drucken lassen, veröffentlichen; publish (in printed form)
iš-spáusti 1. ausdrücken; squeeze out. 2. M St drucken; print
iš-sprę́sti 1. entscheiden; decide. 2. lösen; solve.
išsprùkti (-uñka, -ùko) entweichen; escape
išstóti austreten; withdraw (intr.)

iššukúoti 1. kämmen; comb. 2. zerzausen; dishevel
ištapýti = *ištèpti*
ištarýti Dk = *ištařti*
ištařti (ištaria, ìštarė) aussprechen; utter, pronounce, say
ištarnáuti angestellt sein; be employed
ištekėti (išteka) *ùž* c. g. (jemand) heiraten (von der Frau); marry (said of a woman)
ištėkinti herausfließen lassen; make run out
ištèpti (ištepa, ìštepė) bestreichen; smear
išterióti verheeren; lay waste
ištesėti (ištesi) halten (ein Versprechen); keep (a promise)
ištiėkti (-kia, ìštiekė) St ausarbeiten; prepare
ištiẽsti (-sia, ìštiesė) 1. ausstrecken; stretch out, extend. 2. = *išskėsti*
ìštikimas (3) treu; faithful
ištìrti (ištiria, ištýrė) er-, ausforschen; investigate
ìštisas (3) ganz; entire
ištìsti (-tỹsta, -tìso) sich erstrecken; extend (intr.)
ištįsti (-sta, -so) sich ausstrecken; stretch out (intr.)
ìštižis (1) Dk Weichling; weakling
ìštrauka (1) Auszug, Exzerpt; excerpt
iš-tráukti heraus-, hervorziehen, entreißen; pull out, extract, pull from
ištrėmìmas (2) St Verheerung; desolation
ištūrėti (ištūri) = *išlaikýti* 2
išvadìnti herausrufen; call forth
išvadúoti befreien; liberate, rescue
išvagótas (1) durchfurcht; furrowed
išvaikýti vertreiben; chase away
ìšvaizda (1) äußere Erscheinung; appearance, look
iš-vařgti ausleiden; endure to the end
išvarýti vertreiben; chase out
iš-véngti vermeiden; avoid, evade
ìšverktas (3) verweint; tear-stained
išveřsti (-řčia, ìšverte) 1. durchbrechen; wash out. 2. übersetzen; translate
išvèsti (išveda, ìšvedė) 1. heraus-, hinausführen; lead out, take out. 2. vorführen; present
išviĺkti (ìšvelka, išviĺko) Br der Kleider berauben; strip
išvirti (išvérda, ìšvirė) (gar) kochen; cook
išvýsti (-sta, išvýdo) erblicken, (zu) sehen (bekommen); see, catch sight of
išvýti (išveja, išvìjo) = *išvarýti*
išvỹturiuoti auswickeln; unwrap
išvõgti (ìšvagia, ìšvogė) wegstehlen; steal away
ìt 1. wie; like, as. 2. Dk = *ýpač*
įtaka (1) Einfluß; influence
įtařti (įtaria, įtarė) verdächtigen; suspect
įteĩkti (-kia, įteikė) c. d. A überzeugen; convince
įtérpti (-pia, -pė) einschieben; fit in
įtikėjimas (1) DP Glaube; faith
įtikėti (įtiki) glauben, Glauben schenken; believe, give credence
į-tráukti (hin)einziehen; draw in
įtūžti (-žta, -žo) ergrimmen, tobend werden; get into a rage
iuog P = *jóg*
įvairùmas (2) Mannigfaltigkeit; diversity
įvairùs (4) verschieden(artig); various, varying, varied, different
Ivanauskáitė-Pšibiliáuskienė, Julija (1867—1926): Prosaschriftstellerin, schrieb unter dem Namen *Lazdýnų Pelėda*. 112—118
įvarýti hineintreiben; drive into (tr.)
įvažiúoti hineinfahren; drive in (intr.)
įvèsti (įveda, įvedė) (hin)einführen; lead inside, introduce
įvỹkinti ausführen; carry out
įvykis (1) Ereignis; event, happening
į-vỹkti 1. geschehen; happen, take place. 2. in Erfüllung gehen, sich verwirklichen; come true, be fulfilled
įvilkti (įvelka, įvilko) hineinschleppen; drag in
Ivìnskis (1), *Laurỹnas* (1808—17./29. VII. 1881): Sammler sprachlichen und volkskundlichen Materials, Herausgeber litauischer Kalender und anderer Schriften. 26, 61, 143
iž P A = *iš*
iž- DP = *iš-*
ìžgi A = *ìš*
įžiūrimas (2) Unverschämtheit; insolence

jà, jã s. *jì*
Jablònskis (1), *Jõnas* (30. XII. 1860—23. II. 1930): Grammatiker und

„Vater" der modernen litauischen Schriftsprache, Professor an der Universität Kaunas; schrieb oft unter verschiedenen Decknamen, darunter die häufigsten: *Rỹgiškių Jõnas* und *Kriaušáitis*. 11, 15, 22, 26, 55, 109, 110, 144

jái s. *jì*

jaĩs, jám, jamè s. *jìs*

Januláitis (1) FN. 35

jàs s. *jì*

jaũ 1. schon; already. *jaũ ... jaũ* sowohl ... als auch; both ... and. 2. aber auch!; really! 3. das vorausgehende Wort hervorhebend; emphasizing the preceding word

jaukùs (4) traulich; gentle

jáunas (3) jung; young. *jaunàsis, jaunóji* der, die Junge; the young (one). *jaunà dienà* Jugendzeit; time of youth. *jaunóji* Braut; bride-to-be. *jaunóji màno!* meine Geliebte!; my dear one!

jaunikáitis (1) Jüngling; youth, lad

jaunỹstė (2) Jugend; youth

Jaũnius (2), *Kazìmieras* (* 6. V. 1849 in Lẽmbai, Gemeinde Kvẽdarna; † 25. II. 1908 in St. Petersburg): Priester, Sprachforscher, Professor an der Geistlichen Akademie in St. Petersburg. 142—144

jaunúomenė (1) Jungmannschaft; young people

jaũsmas (4) Gefühl; feeling, emotion. *jausmų̃ neláimių* Kr verhängnisvolle Gefühle; disastrous emotions

jaũsti (jaũčia, jaũtė) spüren, fühlen; feel, sense

jaũstis (jaũčiasi, jaũtėsi) 1. zu spüren sein; be felt. 2. sich fühlen; feel (about o. s.). *jaũtėsi ẽsąs namiẽ* er fühlte sich zu Hause; he felt at home. *jaũčiasi skandìnamas* er hat das Gefühl, er werde ertränkt; he has a feeling of being drowned

jáutis (1) Ochse, Stier; ox, steer — dim. *jautẽlis* (2)

javaĩ (4) 1. Getreide; grain, crops. 2. Getreidefeld; grain field

jãvas (4) einzelnes Getreidekorn; single (cereal) grain

jėgà (4) Kraft, Gewalt; strength, force

jeib M = *kàd* 2

jéi, jéigu wenn, falls; if

Jėzus (1) Jesus

jì (jõs, jái, ją̃, jà, jojè; pl. *jõs, jų̃, jóms, jàs, jomìs, josė)* f. sie; she (pl. they)

jiẽdu (g. *jų̃dviejų)* die zwei; the two (of them)

jinaĩ (jõsios, jáijai, jąją, jąją, jõjoje; pl. *jõsios, jų̃jų, jósioms, jąsias, jõsiomis, jõsiose)* f. Bestimmtheitsform von *jì*; definite form of *jì*

jìs (jõ, jám, jį̃, juõ, jamè; pl. *jiẽ, jų̃, jiems, juõs* u. *júos, jaĩs, juosè)* m. er (pl. sie); he (pl. they)

jisaĩ (jõjo, jájam, jį̃jį, juõju, jãjame; pl. *jiẽji, jų̃jų, jiesiems, júosius, jaĩsiais, juõsiuose)* m. Bestimmtheitsform von *jìs*; definite form of *jìs*

jõ 1. s. *jìs*. 2. sein(e); his

jódyti 1. reiten (ein Tier); ride (an animal). 2. (oft) reiten; ride on horseback (frequently)

jóg DP = *kadángi*

jóg, jógei daß; that

jojè s. *jì*

jõjo 1. s. *jisaĩ*. 2. = *jõ* 2

jójo s. *jóti*

jóks (3) kein; no, none

Jokũbas (2) Jakob; Jacob

Jõnas (2) Johann, Hans; John

jõs 1. s. *jì*. 2. ihr(e); her(s)

jõsios 1. s. *jinaĩ*. 2. = *jõs* 2

jóti (jója, jójo) reiten; ride on horseback

jótvingiai (1) VN die Jatwinger; the Yatvingians. 146

jų̃ 1. s. *jìs, jì*. 2. ihr(e); their(s)

jùdu m. ihr zwei; you two

jùdviejų, jų̃dviejų 1. s. *jiẽdu, juõdu*. 2. ihr(e); their(s)

jų̃jų 1. s. *jisaĩ, jinaĩ*. 2. = *jų̃* 2

jùk denn, doch; for

Jùlija (1) PN Julia

jungẽ (3) (Ver)Bindung; (comm)union

jùngti (-gia, -gė) vereinigen, -binden; unite, join (together)

juõ 1. s. *jìs*. 2. *juõ ... juõ* je mehr ... desto, um so (genauer) ... als; the more

júodas (3) 1. schwarz; black. 2. schmutzig; dirty

júodbėris (1) schwarzbraunes Pferd; dark-bay horse

juõdu (g. *jùdviejų* und *juõdviejų*) = *jiẽdu*

júodvarnis (1) Rabe; raven — dim. *juodvarnẽlis* (2)

juõkas (4) 1. das Lachen; laughter. 2. *juokaĩ* etwas Lachhaftes; laughing matter
juõktis (-kiasi, -kėsi) lachen; laugh
juokúoti spaßen; joke
juomì = *juõ*, s. *jìs*
juõs s. *jìs*
júosta (1) Gürtel; belt
Juõzapas (1) und *Juõzas* (2) Joseph
jupẽlė (2), *jupilẽlė* (2) V Rock; garment, coat
jūra (1), *jūrės* (1) Meer; sea
jurgìnas (2) Dahlie, Georgine; dahlia
Jùrgis (1) Jörg, Georg; George — dim. *Jurgùtis* (2)
jūs (jūsų, jùms, jùs, jumìs, jumysè) ihr; you
jùsti (juñta, jùto) fühlen; feel
jūsų 1. s. *jūs*. 2. euer, eure; your(s)
Juškà (4): 1. *Antãnas* ~ (4./16. VI. 1819—20. X./1.XI. 1880): Priester, Sammler volkskundlichen und lexikalischen Materials. 2. *Jõnas* ~ (27. V./8. VI. 1815—29. IV./11. V. 1886): Sprachforscher und Mitarbeiter seines Bruders Antãnas. 34, 138—139, 145
Juškẽvičius (1) = *Juškà*
jùtryna (1) Dk Türschloß; lock
Jūžintaĩ (3 *Jū-*) ON. 143

kã 1. s. *kàs*. 2. *ką tìk* soeben; just now
Kabélka (1) FN. 11
kabóti (kãbo) herunterhangen; hang down
kačiùkė s. *katẽ*
kàd 1. daß; that. 2. auf daß, damit; in order that. *kad galėtų įspėti* um erraten zu können; in order to be able to guess. *kad tìk ne-* um ja nicht; on no account to. 3. wenn doch (nur); if only. *kàd tavė bíesas!* der Teufel soll dich holen!; may the devil take you! *kàd tìk* wenn nur; if only. 4. = *kadángi*. 5. wenn, falls; if, when. *kàd ir* wenn auch, obwohl; (al)though, even if. *kàd ir kažin kaĩp* wie sehr auch immer; regardless how much. 6. = *kadà* 2. 7. während; while. 8. St wobei; whereby. 9. eben, halt; the fact is that
kadà 1. wann?; when? 2. als; when. 3. wenn; when. 4. irgendeinmal, je; sometime, ever
kadáise (früher) einmal, einst; once (upon a time)
kadángi da, weil; since, because
kaĩ 1. (sobald) als; when. 2. wenn, wie; when, as. ~ *dėl* bezüglich, was betrifft; as to, concerning. 3. (unbetont) gibt einem darauffolgenden Fragewort indefinite Bedeutung: *kai kàs* manch ein(er), manche(r), der (die, eine) andere; some (people). *kai kokiẽ* oder *kai kuriẽ* einige; some. *kai kadà* manchmal; sometimes
kai-kokiẽ, kai-kuriẽ s. *kaĩ* 3
kailiniaĩ (3 *kái-*) Pelz (als Kleidungsstück), Pelzmantel; fur coat
káilis (1) Pelz, Fell; fur, hide
káimas (1) Bauerndorf; (agricultural) village
kaĩmenė (1) Herde; flock
kaimýnas (1) Nachbar; neighbor — dim. *kaimynẽlis* (2)
kaĩminė (1) = *kaĩmenė*
kaimýnė (1) Nachbarin; female neighbor — dim. *kaimynẽlė* (2)
kaimýninis (1) Nachbar-; neighboring
káinoti einschätzen; appraise
kaĩp 1. wie; how, as, like. *kaip nórs* irgendwie; somehow. *kaĩp kad* wie zum Beispiel; as for instance. *kaĩp . . . taĩp* wie . . . so; as . . . so. 2. wie wenn, als ob; as if. *kaip tìk* eben, gerade; just at the time. 3. sowie, als, wenn; when, as. *kaip tìk* sobald; as soon as. 4. als (in der Eigenschaft); as (in the character of). 5. als (nach Komparativ); than
kaĩpgi? wie denn? wieso?; how (come)?
kaipõ, kaĩpo = *kaĩp* 4
kaipógi wie auch; just as
kairẽ (4) die Linke; the left (hand). *į kaĩrę* nach links; to the left
kairỹs (4) link(s); left
kaišýti (mit Blumen) bestecken; adorn with flowers
kaišýtis sich bestecken (mit Blumen); decorate o. s. with flowers
kaitrà (4) (Sommer)Hitze; heat (of summer)
kaitrùs (4) heiß; hot
káizerbindas (1) Band zum Aufbinden des (langen) Schnurrbartes; a band for tying up the (long) mustache
kakalỹs (3 *kã-*) D Ofen; stove
kakariekõ! kikeriki!; cock-a-doodle-doo!

kãkintis c. i. Dk zufrieden sein mit; be satisfied with
kãklas (4) Hals; neck, throat
kaktà (4), Dk (2) Stirn; forehead
kalakùtas (2) Truthahn; turkey cock
kalavijas (2) Schwert; sword
kalbà (4) 1. Sprache; language. 2. Rede, Gespräch; speech, talk, conversation. 3. J Mundart; dialect. 4. bibl. das Wort; the word — dim. zu 2 *kalbẽlė* (2)
kalbesỹs (3 *kal̃-*) J = *kalbà* 2
kalbėti (kalba) sprechen, reden; speak, talk, say
kalbėtis (kalbasi) sich besprechen, ein Gespräch führen; be engaged in conversation, have a talk
kalbiniñkas (2) Sprachforscher; linguist
kalbìnis (2) sprachlich; linguistic
kálbinti 1. versuchen zum Reden zu bringen; try to make (a p.) talk. 2. jemandem zureden; encourage
kalbótyra (1) Sprachwissenschaft; philology, linguistics
kalbùs (4) gesprächig; talkative
kalė̃ (4) Hündin; female dog
kalėjimas (1) Gefängnis; prison
kalendõrius (2) Kalender; almanac, calendar. *sẽnas* ~ Julianischer Kalender; Julian calendar
kalinėlė (2) eine Gefangene; (woman) prisoner
kalinỹs (3 *kã-*) 1. Sträfling, Häftling; prisoner. 2. Dk = *kalėjimas*
kãlinti gefangenhalten; keep in prison
kálnas (3), St Ba (1) Berg, Hügel, Erhebung; mountain, mound, elevation — dim. *kalnẽlis* (2) Hügel, Anhöhe; (little) hill
kalnėnas (1) 1. Bergler; mountaineer. 2. Dk Oberländer; highlander
kal̃tas (4) schuld(ig); guilty, (being) to blame. *nekal̃tas* unschuldig; innocent
kaltė̃ (4) bibl. = *kaltýbė*
kálti (kãla, kãlė) hämmern, schmieden; hammer, forge
kaltýbė (1) strafbares Vergehen, Schuld; trespass
kaltiniñkas (2) der Schuldige; culprit, guilty person
kalvà (4) Hügel; hillock
Kalváitis (1), dial. *Kalvaitis* (1) FN. 35
Kalvarijà (2) ON. 89
kálvė (1) Schmiede; smithy
Kalviaĩ (4) ON. 93
kálvis (1) Schmied; blacksmith
kám 1. s. *kàs*. 2. für wen?; for whom? 3. wozu?; what for? 4. warum?; why?
kamantinėti = *klausinėti* 2
kambarỹs (3 *kam̃-*) Zimmer; room
kamblỹs (4) Knospe; bud
kamė̀ 1. s. *kàs*. 2. wo?; where? 3. in welchem; wherein
kam̃pas (4) Winkel; corner — dim. *kampẽlis* (2), *kampùtis* (2)
Kampìškiai (2) ON. 85
kanakadõs einst, einmal; sometime
kanapà (2) Sofa; sofa
kanãpė (2) dial. = *kanapà*
kanãpės (2) Hanf; hemp
kanapìnis (2) hänfen; hempen
kanauniñkas (2) Kanonikus; canon (monsignor)
kančià (4) Marter, Qual; torment, pain
kánda s. *kąsti*
kañklės (2) litauische Zither; Lithuanian zither
kañklys D = *kañklės*
kanonikas A = *kanauniñkas*
kanópa (1) Pferdehuf; hoof of a horse
kantrýbė (1) 1. Geduld; patience. 2. Dk Standhaftigkeit, Tapferkeit; fortitude
kantrùmãs (2) P = *kantrýbė* 1
kantrùs (4) geduldig; patient
kãpas (4) Grab; grave — dim. *kapẽlis* (2)
kaplanas Br Kaplan; priest
Kapõčius (2) FN. 11
kapóti 1. niederhauen, dreinhauen auf; chop (down). 2. Ba mit Schnabelhieben bearbeiten; peck
kapstýti scharren; rake, scratch
kàptelėti 1. zwacken; twitch. 2. picken; peck
karaláitė (1) Prinzessin, Königstochter; royal princess
karaláitis (1) junger König; young king
Karaliáučius (1) ON Königsberg (jetzt Kaliningrad)
karaliáuti König sein; be king
karalienė (1) Königin; queen
karalystà (2) M = *karalỹstė*
karalỹstė (2) (König)Reich; kingdom
karaliũnas (1) Prinz; royal prince
karãlius (2) König; king
kãras (4) Krieg; war
karãtas (2) Karat; carat

karčiaĩ (4) Dk (Pferde)Mähne; mane
kařčiai s. *kartùs*
kárdas (3) = *kalavìjas* — dim. *kardẽlis* (2)
kãrė (2) St Dk = *kãras*
kareiviãvimas (1) Militärdienst; military service
karẽivis (2) Soldat; soldier — dim. *kareivẽlis* (2)
karẽiviškas (1) Soldaten-; a soldier's
kariáuti Krieg führen; wage war
kariáutis = *kariáuti*
karietà (2) Karosse; elegant coach
Karijõtas (2) PN. SALYS postuliert Betonung *Kãrijotas* (1) nach dem Muster von *Skùrjotas, Skìrjotas, Tóliotas*. 94, 147
karỹs (4) Kriegsmann; warrior
kariúomenė (1) Heer; army
kařklas (4) Weide (Strauch); willow (bush)
Kãrolis (1) Karl; Carl — dim. *Karolẽlis* (2)
karóti (kãro) = *kabóti*
kařstas (2) Sarg; coffin
kárstyti (auf)hängen; hang (tr.)
kárstytis klettern, herumkrabbeln; climb, writhe about
káršinti sorgen für (alte Leute); take care of in old age
kárštas (3) 1. heiß; hot. 2. innig; fervent
kařštis (2) Hitze; heat
kařt = *kařtą*, s. *kařtas*
kařtais manchmal, bisweilen; sometimes
kařtas (2) Mal; time (occurrence). *(vieną) kařtą* einmal; once. *dù kartù* zweimal; twice. *dár kařtą* noch einmal; once more. *pìrmą kařtą* zum erstenmal; for the first time. *kas kařtą* immer mehr; more and more — dim. *kartẽlis* (2)
kartẽlė (2) dünne Stange; thin rod
kárti (kãria, kórė) hängen; hang (tr.)
kařtkartėmis bisweilen, von Zeit zu Zeit; from time to time
kartóti wiederholen; repeat
kartù 1. adv. zusammen, zugleich, gleichzeitig; together, at the same time, simultaneously. 2. s. *kartùs*
kartùs (3), *kařčiai* adv. bitter(lich); bitter
kárvė (1) Kuh; cow — dim. *karvẽlė* (2)
karvedỹs (3 *kař-*) Dk Heerführer; army commander
káržygis (1) St Kriegszug; warlike expedition
karžygỹs (3 *kař-*) Kriegsheld; war hero
kàs I. auf Personen bezüglich *(kõ* und *kienõ [kenõ], kám, kã, kuõ, kamè)* 1. wer?; who? 2. wer, (derjenige) welcher; he who. *tàs, kàs* derjenige, welcher; he who. *kàs . . ., tàs* wer . . ., der; he who . . ., he. *kàs tik* wer immer; who (so)ever. 3. jemand, einer; somebody, some(one), anyone, a person. *kas kìtas* oder *kìtas kas* jemand anders; somebody else. *ne kas kìtas, tìk* niemand anders als; none other than. *kitám kam* für jemand anders; for somebody else. *daũg kas* s. *daũg. kas nórs* s. *nórs*. II. auf Sachen bezüglich *(kõ, kám, kã, kuõ, kamè)* 1. was? welch?; what? *kuõ vardù?* wie heißt er (sie usw.)?; what's his (her, your) name? *kuõ metù?* zu welcher Zeit?; at what time? 2. was, das; what, that (which). *kàs per* was für; what (kind of). 3. etwas; something, anything. III. = *kiekvienas.* ~ *diẽną* jeden Tag; each day. ~ *mẽtai* jedes Jahr; every year. *kol kàs* s. *kõl* I
kasà (4) Zopf, Haarflechte; braided tress — dim. *kasẽlė* (2)
kasdiẽn täglich, jeden Tag; every (each) day
kasdiẽną = *kasdiẽn*
kasdienìnis (2) (all)täglich; daily, everyday
kasdiẽnis (2) = *kasdienìnis*
kasýtis sich kratzen; scratch (e. g., one's head)
kaskařt = *kas kařtą*, s. *kařtas.* ~ *vis labiaũ* immer mehr und mehr; increasingly more and more
kasmẽts D alljährlich; each year
kąsnis (1) Bissen; bite, morsel, mouthful — dim. *kąsnẽlis* (2)
kàsti (kãsa, kãsė) graben; dig
kąsti (kánda, kándo) 1. beißen; bite. 2. beißen in; bite into. 3. abbeißen; bite off
kãškos (2) Türangeln; hinges
katalìkas (2) Katholik; Catholic
katalògas (2) Katalog; catalog
katė̃ (4) Katze; cat — dim. *kačiùkė* (2)
kãtedra (1) Lehrstuhl; chair (professorship)
kãtilas (3) Kessel; kettle

kãtinas (3) Kater; male cat
katràs (katrõ, katrám, katrą̃) 1. welcher von zweien; which of two. 2. = *kuris*. *katràs . . . katràs* der eine . . . der andere; the one . . . the other. 3. irgendein; either, anybody
kaũkas (2) Hausgeist, Kobold, Alraun, Heinzelmännchen; sprite. s. Mikkola *BB.* 22, 239—241
Kaukãzas (2) Kaukasus; Caucasus
káulas (1) Knochen; bone. *káulai* Gebeine; bones
Kaũnas (2) ON Kaunas, Kowno, Kauen
káustytas (1) beschlagen; shod
Kazìmieras (1) Kasimir; Casimir
Kazỹs (4) Kurzform von *Kazìmieras*
kazõkas (2) Kosak; cossack
kažì = *kažìn*
kažìn wer weiß; who knows. *kažin kàs* = *kažkàs*. *kažin kadà* und *kažin kuomèt* (früher) einmal; once (upon a time). *kažin kuř* = *kažkuř*
kažkàs irgendetwas; something (indefinable)
kažkóks (3) irgendein; some (of doubtful identification)
kažkuř irgendwo; somewhere
Kėdáiniai (1) ON. 165
kéikti (-kia, -kė) fluchen; curse
keĩstas (4) eigenartig, sonderbar; peculiar, strange, queer
kẽkė (2) Dolde; cluster
keleĩvis (2) Wanderer, Reisender; wanderer, traveler
kẽlẽjas, -ja (1) wer hebt, aufweckt; one who lifts, rouses, wakens
kelerì (3 *kẽ-*) = *kelì*
kẽletas (1) c. g. einige; some of, several, a few
kelì (4) einige, mehrere; several, a few
kelỹ = *kelyjè*, s. *kẽlias* 1
kẽlias (4) 1. Weg; road. *kelyjè* auf dem Wege; on the road. *kẽlią!* aus dem Wege!; out of the way! 2. = *keliõnė* — dim. *kelẽlis* (2)
keliauninkẽlė (2) Wegfahrerin; (woman) traveler
keliáuti wandern, reisen; wander, travel. ~ *sáu* seines Weges gehen; go on one's way
keliáutojas (1) = *keleĩvis*
keliólika (1) einige zehn; ten and some
keliõnė (2) Reise; trip
kẽlis (2) Knie; knee. *kẽliais* auf den Knien; on their knees
kélmas (3) Baumstumpf; trunk, stump, stub (of a tree)
kelmúotas (1) mit Baumstümpfen übersät; full of stumps
kélnės (1) Hosen; trousers
kélti (kẽlia, kẽlė) I. tr. 1. (empor)heben, erheben; raise, elevate, lift. 2. wecken; waken. II. intr. 1. = *kéltis* 2. 2. M = *kéltis* 3
kéltis (kẽlias, kẽlės) 1. sich erheben; rise. 2. aufstehen; get up. 3. M auferstehen; rise from the dead
kemsỹnė (2) mit Baumstümpfen bedecktes Landstück; land covered with tree stumps
keñkti (-kia, -kė) schaden; (do) harm
kenõ = *kienõ*
kentėti (keñčia) 1. leiden, erdulden; suffer. 2. dulden; tolerate
kẽpalas (3) Laib; loaf
kepẽjas (1) Bäcker; baker
kepìmas (2) Backen; baking
kẽpinti heiß bescheinen; burn down on
kepsnìs -iẽs (4) Ž = *kepsnỹs*
kepsnỹs (4) der Braten; roast (meat)
kèpti (kẽpa, kẽpė) backen, braten; bake, roast
kepùrė (2) Mütze, Hut; cap, hat
kerãmika (1) Keramik; ceramics
kẽras (4) = *kélmas* — dim. *kerẽlis* (2) kleiner Strauch; little shrub
kẽrė (2) Dk umgeworfener Wurzelstock eines Baumes; tree stump turned over
kęsmas (4) Leiden; suffering
kẽsti (kẽčia, kẽtė) ausbreiten; spread out
kęsti (keñčia, keñtė) (er)leiden; suffer
Kęstùtis (2) PN Großfürst von Litauen 1345—82. 147
ketėjimas (1) Vorhaben; intention
ketėti (kẽta) vorhaben; intend
ketìnti beabsichtigen; plan
kėtótis das Gefieder sträuben; fluff the feathers
keturì (3 *kẽ-*) vier; four
kẽturiasdešimt vierzig; forty
keturióliktas (1) vierzehnt; fourteenth
ketverì (3 *kẽ-*) = *keturì*
ketvirtas (4) viert; fourth
kẽvalas (3) (Nuß)Schale; shell
kiaũlė (2) Schwein; pig — dim. *kiaulẽlė* (2)

kiauliniñkas (2) Schweinestall; pigsty
kiáunė (1) Marder; marten
kiáuras (3) löcherig; with holes. *per kiáurą nãktį* die ganze Nacht hindurch; through the whole night. *trìs kiáuras dienàs* drei ganze (volle) Tage lang; all of three days. *kiauraĩ* durch und durch; thoroughly
kiaušìnis (2) Ei; egg
kiaũšis (2) = *kiaušìnis*
kibìras (2) Eimer; bucket
kibirkštìs -iẽs f. (3 *kì-*) Funken; spark
kýboti (kýbo) = *kabóti*
kìbti (kiñba, kìbo) angreifen; attack
Kýburgas (1) Kyburg, mittelalterliches Grafengeschlecht im ehemaligen Reichsgebiet der heutigen Schweiz. 148
kíek c. g. 1. wieviel, wie viele, so viele wie; how much, how many, as many as. *tíek . . . kíek* oder *kíek . . . tíek* so viel wie; as much as. 2. ein wenig; some(what), a little. *po kíek laĩko* nach einiger Zeit; after a while. *bent kíek* wenigstens einigermaßen; at least to some extent. 3. M = *kiekvíenas*
kiekvíenas (3) jeder; every, each
kiẽmas (4) (Haus)Hof, Hofstatt; (court)yard — dim. *kiemẽlis* (2)
kienõ (s. *kàs* I) 1. wessen; whose. *kažin* ~ jemandes; somebody's. 2. von wem (im Passiv); by whom (in the passive)
kietas (3) hart; hard
kilmė̃ (4) Herkunft; origin
kilnóti 1. auf- und niederbewegen, heben und senken; make rise and fall. 2. heben; lift
kilpìnė (2) (Schieß)Bogen; bow — dim. *kilpinẽlė* (2)
kìlpos (1) Schlinge, Falle; trap, snare
kìlti (kỹla [kìlsta], kìlo) 1. sich heben, steigen; rise. 2. entstehen; arise
kiltìs -iẽs f. (4) Volksstamm; tribe
kìltis -ies f. (1) Dk 1. Abstammung; lineage. 2. = *kiltìs*
kiñšti (keñša, kiñšo) stopfen; stuff, pack full
kinkýti anspannen (ein Pferd); hitch up (a horse)
kioksóti (kiõkso) spitz emporragen; stick out
kirčiãvimas (1) Betonung; accentuation
kirčiúotas (1) akzentuiert; accented
kirmėláitė (1) Würmchen; little worm
kiřsti (keřta, kiřto) 1. hauen, schlagen, dreinhauen auf; hew, strike, deal blows. 2. aushacken; pick out
Kìršа (1) FN. 26, 83
Kiršaĩ (4) ON. 78, 88
kirtìmas (2) Aushau (im Walde); clearing (in a forest)
kiřvis (2) Axt; ax — dim. *kirvẽlis* (2) Beil; hatchet
kišẽnė (2) (Hosen)Tasche; pocket
kỹšis (2) Bestechung; bribe
kiškà (2) Lauf, Bein; leg
kiškis (2) Hase; rabbit — dim. *kiškiùkas* (2)
kýšoti (kýšo) herausragen; protrude
kýštelėti ein wenig herausragen; stick out a little
kitadõs einst; once (upon a time), formerly
kitaĩp anders, auf andere Art, sonst; otherwise, else
kìtas (4) andere(r); other, another. *kàs kìtas?* wer anders?; who else? *kas kìtas* s. *kàs* I 3. *bė ko kìta* ohne weitere Umstände, nebenbei gesagt; without further adoo, by the way. *kìt(a)s kìtą* einander; each other. *kìt(a)s kitám* (zu) einander; to each other. *už vienas kìto* einer nach dem andern; one after another. *kìtą sỹk(į)* = *kitadõs. kìtą diẽną* am Tage darauf; on the following day
kitėjimas (1) Sichändern; changing
kìtkas (1) etwas anderes; something else, other things
kitóniškas (1) andersartig; different. *kitóniškai* auf andere Art; in another way
kỹtras (4) M arglistig; crafty
kytrùs (4) D schlau; sly
kìts = *kìtas*
kituř anderswo; elsewhere
kiũtinti langsam und gedrückt seines Weges gehen; walk slowly and in a depressed mood
kiũtoti (kiũto) regungslos verharren; stay motionless
kivířčas (2) Zank; quarrel
klaidà (4) Irrtum; mistake
klaidìngas (1) irrtümlich, fehlerhaft; erroneous
klaidìnimas (1) Irreführung; deception
klaikùs (4) schaurig; dismal
Klaĩpėda (1) ON Memel. 147

klaipýti verbiegen; twist
klajóti delirieren; be delirious
klampùs (4) morastig; boggy
klãnas (4) Pfütze; puddle
klãsė (2) Mittelschulklasse; (secondary school) grade, form
klastóti fälschen; forge
klaũptis (-pias, -pės) knien; kneel
kláusimas (1) Frage; question
klausinėti 1. eingehend fragen; ask questions, inquire thoroughly. 2. ausfragen; question, interrogate
klausýti 1. (an)hören, hinhorchen; listen (to). 2. hören auf, gehorchen; listen to, obey
klausýtis zuhören; listen to
klausýtojas (1) Hörer; listener
kláusti (-sia, -sė) fragen; ask (a question)
kláustis (-sias, -sės) c. g. fragen nach, sich erkundigen; ask for, inquire
klebõnas (2) Pfarrer; parish rector
klegénti klappern (vom Storch); clatter (of a stork)
kleidėti (kleidi) M irren; err, go astray
kléisti (kléidžia, kléido) Dk vergeuden; squander
klejõnė (2) fieberhafte Träumerei, Phantom; feverish dream, phantasm
Klèpkus, Klẽpkus (2) PN
klestėti (klẽsti) blühen; flourish
klėtis -ies f. (1) (Korn)Speicher; granary, storehouse — dim. *klėtẽlė* (2)
klẽvas (4) Ahorn; maple. *Klevaĩ* ON
kliáutis -ies f. (1) Vertrauen; trust, confidence
klýksmas (4) Geschrei; scream
klýkti (-kia, -kė) kreischen; shriek
Klìmantas (1) DP Klemens; Clemens
klýsti (klýsta, klýdo) (sich) irren; make a mistake, be mistaken
kliudýti hindern; hinder
kliūtìs -iẽs (4) und *kliūtis -ies* (1) f. Hindernis; obstacle
klòmba (1) Rundbeet; round flower bed
kloniótis c. d. žem. sich verbeugen vor; bow before a p.
klõnis (2) niedrige Stelle (im Acker); depression (in the field)
klóti decken; cover
kloтìs -iẽs f. (4) Erfolg; success
klótis gelingen, gehen; go (well)
klúonas (1) Scheune; barn
knàpt interj. Überraschung bezeichnend; designating surprise
knibždėti (knìbžda) herumwimmeln; swarm about
knygà (2) Buch; book
knygýnas (1) Bücherei; library
knỹgos pl. t. (2) = *knygà* — dim. *knygẽlės* (2) M
knýkt interj. eine schlimme Vorahnung bezeichnend; designating a foreboding, an apprehension
knýpava, knìpava (1) Gewimmel; throng
knìsti (-sa, -so) (aus)wühlen; grub (up)
kõ (s. *kàs* I und II) 1. wes-, von was; of what. *dėl kõ = kodėl. abejóti nebùvo kõ* es lag kein Grund vor zu zweifeln; there was no reason to doubt. *nėrà kõ láukti* es ist nichts zu erwarten, kein Grund zu warten; there is nothing to wait for, no reason to wait. 2. wozu?; what for? 3. = *kodėl*. 4. = *kuõ* 2. *kõ ploniaũ* so fein als nur möglich; as fine as possible
kóbotas (1) D Frauenkittel; coarse smock (for women)
kodeĩ = kodėl
kodėl (D *kõdėl*) warum, weshalb; why
kodrynag DP = *kodėl*
kója (1) Fuß, Bein; foot, leg — dim. *kojẽlė* (2), *kojýtė* (1)
kójinė (1) Strumpf; stocking
kóks (3) 1. was für ein, wie; what (kind of) a, how. *kóks saldùs* wie süß; how sweet. *kóks . . . tóks* wie . . . so; as . . . so. 2. irgendein, -welche(r), ein; some, a. *koks nórs* irgendein; some
koksaĩ = kóks 2
kõl 1. solange als; as long as, while. *kol kàs* vorläufig, inzwischen; for the time being, meanwhile. 2. bis; until, by the time (that). 3. bevor; before
kolegà (2) Studiengenosse; fellow student
kõlei (ne-) bis; until
komandieruóti dienstlich senden; send at the government's expense
konórint DP was immer; whatever
kooperãcija (1) Zusammenarbeit; cooperation
kopinėti 1. auf- und absteigen; climb up and down. 2. = *kópti*
kópti (-pia [-pa], -pė) (hinauf)steigen; climb (up), rise
kopũstas (2) Kohl; cabbage
Kõrsakas (1) FN. 11, 15, 22, 24, 35
kortẽlė (2) Zettel; (paper) slip

kótas (3) Stiel, Griff, Heft, Schaft; handle
Kotrynà (2) Katharine; Katherine
kovà (4) Kampf; fight
kóvas (3) März; March
kovóti kämpfen; fight
kõžnas (4) D Dk = *kiekvienas*
kraĩgas (4) Dachfirst; roof top
kraĩkas (4) D = *kraĩgas*
kraĩpýti 1. hin- und herwenden; turn (move) back and forth, from side to side. 2. verdrehen; distort
kraĩtis (2) Aussteuer; dowry — dim. *kraitẽlis* (2)
Krãkės (2) ON. 165
krakmõlyti (-ija, -ijo) (Wäsche) stärken; (stiffen with) starch
krañkti (-kia, -kė) schnarchen; snore
krañtas (4) Ufer; bank, shore
krapštinėti kratzen, reiben; scratch, rub
krãštas (4) 1. Rand; edge, borderline. *išeĩti iš krãšto* über den Rand hinausgehen; go beyond the borderline. 2. Gegend; region. 3. Land; country — dim. *kraštẽlis* (2)
kratinỹs (3 *krã-*) Gemengsel von Heu und Stroh; mixture of straw and hay
kratýti ausschütteln, schüttelnd streuen; shake out, spread
kratýtis c. g. ablehnen, abweisen; refuse. *nesikrãtąs* nicht abhold; not averse to
kraũjas (4) Blut; blood. *kraujaĩ* Blutstrom; stream of blood
kráustytis umziehen; move
kráuti (kráuna [kráuja], króvė) zusammenpacken, anhäufen; heap up. ~ *lìzdą* ein Nest bauen; build a nest. ~ *kám kraĩtį* jemand mit einer Aussteuer ausstatten; provide with a dowry
krautùvė (2) (Kauf)Laden; shop, store
Krãžiai (2) ON. 165
kregždė (4) Schwalbe; swallow
krėištis (-šiasi, -šėsi) widerstehen; resist
krẽivas (4) krumm, schief; crooked
kreñta s. *krìsti*
Krėvė (4), *Viñcas;* voller Name *Viñcas Krėvė-Mickẽvičius* (7./19. X. 1882 — 7. VII. 1954): bedeutendster litauischer Dichter aller Zeiten, Universitätsprofessor, Förderer der wissenschaftlichen Forschung in Litauen mit speziellem Interesse für Volkskunde; 1947—1953 Professor an der University of Pennsylvania in Philadelphia. Da bezüglich des Geburtsdatums des Dichters widersprechende Angaben vorliegen, sei festgestellt, daß das obige Datum dem amtlich ausgestellten Auslandspasse des Verstorbenen entnommen ist. 9, 15, 22, 24, 35, 56, 79, 122—126
kribždėti (krìbžda) sich regen, wimmeln; stir, become alive (with)
krigžduonėlė (2) schnatternd; quacking
krikščiónis -io und *-ies* m. (1) Christ; Christian
krikščionỹstė (2) Christenheit; Christendom
krìkštas (4) Taufe; baptism
krìkštyti (-ija, -ijo) taufen; baptize
kriñsti (kremta, kriñto) knuspern; crunch
krislẽlis (2) fallendes Teilchen; falling particle
krìsti (kriñta [kreñta], krìto) 1. (herunter-, hin)fallen; fall (to the ground), drop. 2. (im Kampfe) fallen; fall (in battle)
Kristijõnas (2) PN Christian
Krìstus (2) Christus; Christ
krytẽlė (2) Schöpfschaufel (zum Krebsefangen); scoop (for catching crayfish)
krìtika (1) Kritik; criticism
krìtiškas (1) kritisch; critical
Krìzas (2) PN Christian
krìzė (2) Krise; crisis
kryžeĩvis (2) = *kryžiuõtis*
kryžiuõtis (2) Kreuzritter; knight of the cross
krỹžius (2) Kreuz; cross — dim. *kryžẽlis* (2) kleines Kruzifix; small crucifix
krósnis -ies f. (1) Ofen; furnace, heating stove
krõtai (2) Gitter(werk); grill
krū́mas (1) Strauch, Gebüsch; bush
krunėti (krùni) D ächzen; groan
Kruõpas (2) FN. 11, 153
krùpninkas (1) Krupnik, (ostpreuß.) Bärenfang (gewürzter süßer Hauslikör); a homemade liqueur
krū́ptelėti (vor Schreck) zusammenfahren; be startled
krušà (4) Hagel; hail
krutėti (krùta) sich regen, wackeln; stir, wag (intr.)
krūtinė (2) Brust(korb); chest
krū́tys krūtį̃ f. (4) DP Brust; breast

krùvinas (3) blutig; bloodstained
kùbilas (3) Kübel; tub
Kubiliaĩ (3 *Kù-*) ON. 144
Kubilnýčia (1) ON. 82
kūdikėlis (2) Kindlein; little baby
kugždėti (kùgžda) wimmeln (von); teem (with), be alive (with)
kūjis (1) Schmiedehammer; sledge hammer
kukúoti „kuckuck" rufen; call (said of a cuckoo)
kukùtis (2) Wiedehopf; hoopoe
kulkà (2) Kugel; bullet
kùlšis -ies f. (1) Oberschenkel; haunch
kultūrà (2) Kultur; culture
kultūrinis (1) Kultur-; cultural
kultuvė̃ (3 *kùl-*) Waschholz, -bleuel; washing beetle — dim. *kultuváitė* (1)
kūmas (2) Gevatter, Freund; pal, chum (originally: a child's godfather in relation to the child's parents)
kumẽlė (2) Stute; mare — dim. *kumeláitė* (1)
kumpas (4) krumm; crooked
kun. = *kùnigas*
kūnas (1) 1. Körper, Leib; body. 2. bibl. alles Fleisch; the flesh
kunigaikštáitė (1) = *kunigaikštýtė*
kunigaikštijà (2) Fürstentum; principality
kunigáikštis (1) Fürst; prince. *didỹsis* ~ Großfürst; grand duke
kunigaikštystà (2) = *kunigaikštijà*
kunigáikštiškas (1) fürstlich; princely
kunigaikštýtė (1) Fürstentochter; princess
kùnigas (3) 1. Priester; priest. 2. (archaisierend) = *kunigáikštis* — dim. zu 1 *kunigẽlis* (2)
kūnìngas (1) beleibt; stout
kuõ (s. *kàs*) 1. womit; wherewith. *turė̃jo kuõ pasidžiaũgti* sie hatten Grund sich zu freuen (etwas, woran sie sich freuen konnten); they had something to be happy about. 2. zur Bezeichnung des möglichst hohen Grades: *kuõ greičiáusiai* so schnell als möglich; as fast as possible. *kuõ toliáusiai* so weit als möglich; as far as possible.
kuõdas (4) 1. Schopf; crest. 2. Spinnrocken; distaff — dim. zu 2 *kuodẽlis* (2)
kuomèt = *kadà* 4
kúopinis (1) kollektiv, Sammel-; collective
kùpčius (2) Händler; merchant
kupiškėnas (1) Bewohner von Kupiškis; inhabitant of Kupiškis. 35
Kùpiškis (1) ON
kuplùs (4) breitästig; broad-branched
kuprà (2) Buckel; hunch, hump
kuř 1. wo; where. *iš* ~ woher; from where. *kuř taĩ* oder *kur nórs* irgendwo; somewhere. *kuř tik* wo nur immer; wherever. 2. wohin; where (to). 3. irgendwo(hin); somewhere. 4. dial. = *kurìs, kurì, kuriẽ, kuriõs*
kurapkà (2) Rebhuhn; partridge
kuřčias (4) taub; deaf
kūrė̃jas (1) Urheber; originator
kūréntis geheizt werden; be heated
kurì (kuriõs, kuriái, kurią̃, kurià, kuriojè; pl. *kuriõs, kurių̃, kuriõms, kuriàs, kuriomìs, kuriosè)* f. welche, die; which, who. s. *kurìs*
kūrýba (1) Kunstschaffen, Dichtung; poetic creation
kūrinỹs (3 *kū́-*) (Dicht-, Kunst) Werk; work (of art). *kūriniaĩ* Dichtungen; poetry
kurìs (kuriõ, kuriám, kurį̃, kuriuõ, kuriamè; pl. *kuriẽ, kurių̃, kuríems, kuriuõs, kuriaĩs, kuriuosè)* m. 1. welcher, der (fragend und relativ); which, who (interrogative and relative). *kuriõ* wessen, dessen; whose, of which. 2. irgendein; some. *kuriám laĩkui* auf einige Zeit; for some time. *kuriẽ kitì* irgendwelche andere; any others. s. *kaĩ* 3
kùrmis (1) Maulwurf; mole
kùrmonas (1) dial. = *vežė̃jas*
Kurónys -nių (3) ON. 71
kùrpė (1) 1. Schuh; shoe. 2. *kùrpės* Frauenschuhe; (lady's) slippers
kuřs = *kurìs*
kursaĩ = *kurìs*
kùrsas (1) 1. (Jahres)Kursus; course (lasting one year). 2. Lehrgang; program (of study)
Kurschat, Friedrich (24. IV. 1806—23. VIII. 1884): Preußisch-Litauer, Verfasser eines litauischen Wörterbuchs und einer Grammatik. 54, 143, 178
kùrstyti anfachen; kindle
Kuršáitis (1) = *(Friedrich) Kurschat*

kuršiai (2) VN die Kuren; the Curonians. 146
kuršiškùmas (2) kurische Eigenart; Curonian character
kùrtas (1) Windhund, -spiel; greyhound — dim. *kurtẽlis* (2)
kùrti (kùria, kūrė) 1. gründen; found. 2. schaffen; create
kùšinti anrühren; touch
kùškis (2) Büschel; wisp
kùtas (4) Quaste; tassel
kūtė (2) = *tvártas*
kutinėti kitzeln; tickle
kvaĩlas (4) dumm; stupid, foolish
kvailýbė (1) Dummheit; foolishness
kvailỹs (4) dummer Kerl; fool
kvailùs (4) = *kvaĩlas*
kvãpas (4) Duft, Geruch; odor
kvatóti laut lachen; guffaw
kvepėti (kvẽpia) (fein) duften; smell (sweet), give out a pleasant odor
kvėpúoti atmen; breathe
kviečiaĩ (4) Weizen; wheat
kvietỹs (4) Weizenkorn; single grain of wheat

labaĩ sehr; very (much)
lãbas (4) Dk = *gẽras* 1. *nelãbas* V ungut, böse; wicked, evil. *nelabójі* böser Geist; evil spirit
labiaũ mehr, stärker; more (strongly)
labiáusia(i) am meisten; mostly, most of all
laĩ = *tegùl*
laibaĩ mit hoher Stimme; in a high voice
laidà (4) Sonnenuntergang; sunset
láidosena (1) Bestattungsweise; way of burying
láidoti bestatten; bury
láidotuvės (1) Beerdigung; funeral
laĩkas (4) Zeit; time. *tuõ laikù* zu der Zeit, damals; at that time. *be laĩko* zu früh; too early
laĩkinas (3) kurzlebig; short-lived
laikýti 1. halten, innehaben; hold, keep. ~ *egzãminą* eine Prüfung ablegen; take an examination. 2. c. i. halten für, erachten für, betrachten als; deem, esteem, regard as, consider as
laikýtis c. g. sich halten an; adhere to
laikótarpis (1) Zeitabschnitt; epoch
laĩkraštis (1) Zeitung; newspaper
láima (1) St = *láimė* 1—2
láimė (1) 1. Schicksal; fate. 2. Glück; good luck. 3. Glück(seligkeit); happiness — dim. *laimùžė* (2)
laimėti (laĩmi) siegen, gewinnen; win
laimìngas (1) 1. glücklich (vom Glück begünstigt); lucky. *laimìngai* glücklich; without accident. 2. glücklich, glückselig; happy. *nelaimìngas* unglücklich; unhappy
láiptai (1) Treppe; stairs
láistyti begießen; water
laĩsvas (4) frei; free
láisvė (1) Freiheit; freedom, liberty — dim. *laisvùžė* (2)
láiškas (3) Brief; letter
laĩvas (4) Schiff, Boot; boat — dim. *laivẽlis* (2), *laivužẽlis* (2)
laižýti lecken; lick (with the tongue)
laižýtis an sich lecken; lick on o. s.
lãkinti (einen Hund) füttern; feed (a dog)
lakióti herumfliegen; fly around
lakstýti 1. = *lakióti*. 2. herumrennen; run around
lakštėlė (2) poet. = *lakštiñgala*
lakštiñgala (1) Nachtigall; nightingale — dim. *lakštingalėlė* (2)
lakštùtė (2) poet. = *lakštiñgala*
làkti (lãka, lãkė) (auf)lecken, (leckend) fressen (wie ein Hund); lap
lánda (1) Ba Loch; hole
lángas (3) Fenster; window — dim. *langẽlis* (2)
lankà (4) Aue, Wiese; meadow
lankýti besuchen; visit
lãpas (2) Blatt; leaf — dim. *lapẽlis* (2)
lãpė (2) Fuchs; fox
lãpkritis (1) November
lapótas (1) blättrig; leafy
lapóti: lãpais ~ Blätter treiben; put forth leaves
Lãrinas (1) FN. 11
lãšas (4) Tropfen; drop — dim. *lašẽlis* (2)
lašėti (lãša) tropfen; drip
lašiniaĩ (3 *lã-*) Speck; bacon
lãtras (2) DP Räuber; robber
lãtvis (2) VN Lette; Lett, Latvian. *Lãtviai* Lettland; Latvia. 146, 147
laukañ hinaus, ins Freie; outside, outdoors (direction)
laũkas (4) Feld; field — dim. *laukẽlis* (2)
laũkas (4) adj. mit einem weißen Fleck auf der Stirne; with a white spot on the forehead

laukasargas M Feldgeist; gnome guarding the fields
laukė 1. auf dem Felde; in the field. 2. draußen, im Freien; outdoors, outside
laukìmas (2) Erwartung; expectation
laukìnis (2) wild
láukti (-kia, -kė) 1. warten; wait. 2. c. g. warten auf, erwarten; wait for, expect
lauktùvės (2) Gastgeschenk; presents brought by a visitor
laũmė (2) (meist mißgünstige) Fee; fairy
Laurináitis (1) FN. 11, 93
Laurỹnas (2) PN Laurin(us)
láužas (3) Wildlager; lair
láužyti = *láužti*
láužytis į einbrechen in; break into
láužti (-žia, -žė) zerbrechen; break (tr.)
Lazáuskas (1) FN. 11
lazdà (4) Stock, Stab, Spazierstock; stick, cane
Lazdýnai (1) ON. *Lazdýnų Pelėda = (Jùlija) Ivanauskáitė-Pšibiliáuskienė*
lazdýnas (1) Haselstrauch; hazel — dim. *lazdynėlis* (2)
lėbausena (1) Dk Schwelgerei; life of pleasure
Lebedỹs (3 Lẽ-) FN. 64, 97, 136—138
lėdas (4) Eis; ice. *ledaĩ* Eismassen; masses of ice
ledýnas (1) Gletscher; glacier
legendà (2) Legende; legend
leidėjas (1) Verleger; publisher
leidìmas (2) 1. Erlaubnis; permission. 2. (Her)Ausgabe (eines Buches); publishing, edition
léisti (léidžia, léido) 1. erlauben, (zu)lassen; permit, let. 2. gehen lassen; let go. ~ *iš savęs* von sich geben; give off. ~ *dùkterį ùž* c. g. die Tochter jemand heiraten lassen, jemandem seine Tochter zur Frau geben; give his daugther in marriage to. 3. c. inf. die Gabe verleihen; grant
léistis (léidžias, léidos) 1. untergehen (von der Sonne); set (of the sun). 2. fahren; travel. ~ *į* wohin ziehen; trek to
léizgyvis (1) halbtot; lifeless
lekérkas (1) Lackschuh; patent-leather shoe
lėkti (lėkia, lėkė) 1. fliegen; fly. 2. (dahin-)eilen; hurry, rush along
lėlė (4) 1. Puppe; doll. 2. dial. Zaunpfosten; stake
lelijà (2) Lilie; lily — dim. *lelijėlė* (2)
lementõrius (2) Fibel; primer
lémti (lẽmia, lėmė) St voraussagen; predict
lenciũgas (2) Kette; chain
lengvakõjis (2) leichtfüßig; light-footed
leñgvas (4) leicht; light, not heavy, easy. *lengvaĩ* adv. leicht; lightly, easily — dim. *lengvùtis* (2) ganz leicht; very light
leñgvinti 1. erleichtern; ease, facilitate. 2. mildern; mitigate
lénkas (1) Pole; Pole. *Lénkai* (1) Polen; Poland
lénkiškas (1) polnisch; Polish
leñkti (-kia, -kė) 1. neigen, biegen, beugen; bow, bend, 2. meiden, ausweichen; avoid, shun
lenktỹnės (2) Wettfahren; race. *lenktỹnių eĩti* um die Wette laufen; to race
lenktỹniais su um die Wette mit; racing with
leñktis (-kias, -kės) priẽš sich verneigen vor, jemandem Ehre erweisen; bow before, honor
lentà (4) Brett; board — dim. *lentẽlė* (2)
Lẽonas (1) FN Leo. 109
lẽpinti hätscheln, verweichlichen; pamper
lẽpintis sich verwöhnen; pamper o. s.
lèsti (lẽsa, lẽsė) (auf)picken, pickend fressen (von Vögeln); peck (of birds)
lėšos (1) (Geld)Mittel; funds
lėtas (4) langsam; slow
liáudis -ies f. (1) das niedere, gewöhnliche Volk; the common people
liáupsinti M lobpreisen; praise
liáuti (liáuja, lióvė) = *liáutis* 1
liáutis (liáujas, lióvės) 1. auhören; cease. 2. ~ *nuõ* abstehen von, lassen; desist from, stop
Lýberis (1) FN. 11
lýbiai (1) VN Liven; Livonians
lydėti (lỹdi) begleiten; escort
liẽkanos (1) Überreste; remnants
liẽkas adj. (2) DP = *vienúoliktas. pìrmas* ~ und (Š) *dešimtas* ~ = *vienúoliktas. trẽčias* ~ = *trýliktas*
lieknas (1) mit Gesträuch bestandene Sumpfwiese; marshy meadow covered with shrubs

liemuõ -meñs (3 *lie-*) 1. Rumpf; trunk (of the body). 2. DP *vỹno* ~ Weinstock; vine
lìepa (1) 1. Linde; linden tree. 2. Juli; July — dim. zu 1 *liepužėlė* (2)
liepójos (1) Lindenhaine; linden groves
liepsnà (4) Flamme; flame
liepsnóti flammen; flame
liẽptas (2) Steg, schmale Brücke; footbridge
liẽpti (-pia, -pė) befehlen; order
lìesas (3) mager; lean, thin
lìeta (1) Dk = *naudà*
lìeti (lieja, lìejo) (aus)gießen, schütten; pour
lìetis (lìejas, lìejos) vergossen werden; be shed
lietùs (3) Regen; rain — dim. *lietùtis* (2)
Lietuvà (3 *Lìe-*) 1. Litauen; Lithuania. 2. A Po die Hochlitauer *(aukštaĩčiai)*; the High Lithuanians
lietùvė (2) Litauerin; Lithuanian woman
lietùvinykas (1) M Hochlitauer *(aukštaĩtis)*; High Lithuanian
lietùvis (2) Litauer; Lithuanian
lietùviškas (1) 1. litauisch; Lithuanian. 2. A hochlitauisch; High Lithuanian
lietùvnykas (1) A = *lietùvinykas*
lietùvninkas (1) = *lietùvis*
liežùvis (2) 1. Zunge; tongue. 2. A J = *kalbà* 1
lìg = *lìgi*
lýg wie, als ob, sozusagen; like, as, as if, as it were
ligà (4) Krankheit; sickness, disease
lìgi c. g. bis (zu); until, till, up to, as far as
lýgiai adv. 1. gleichmäßig; evenly, equally. 2. gleichfalls; likewise
lyginaĩ = *lýgiai* 1
lýginamas (1) vergleichend; comparative
ligóninė (1) Krankenhaus; hospital
ligónis (1) Kranker; a patient
lýgu gleich wie, als ob; as if
lýgus adj. (1) 1. eben; flat, level. 2. gleich; equal. *nelýgus* unebenbürtig; of inferior rank. 3. DP *lýgu* billig, recht; right
likìmas (2) Schicksal; fate
lykìnis (2) Dk ungerade; odd
lìkti (liẽka, lìko) (zurück)bleiben; remain, stay, be left over. *lìkęs* (1) übriggeblieben; remaining, left over
lùktis (liẽkas, lìkos) verbleiben; remain
likùčiai (2) Überreste; remains
linaĩ (4) Flachs, Lein; flax — dim. *linẽliai* (2)
lìnas (4) = *linaĩ*
lìndoti (-do) wo (hineinverkrochen) stecken; be holed up
lingúoti sich wiegen, sich hin- und herbewegen; sway
lìnija (1) Linie; line
liñk c. g. in der Richtung nach, auf . . . zu; toward, in the direction of. *pietų̃* ~ in südlicher Richtung; toward the south
liñkan = *liñk*
linkėti (liñki) c. d. jemandem (etwas) wünschen; wish somebody (s. th.)
liñksmas (4) fröhlich, froh; gay, cheerful, merry, happy
linksmýbė (1) 1. Fröhlichkeit, Freude; gaiety, joy. 2. Lustbarkeit; amusement
lìnksminti froh stimmen, erfreuen, erheitern; cheer up, gladden, amuse
lìnksmintis sich erheitern, sich belustigen; make merry, amuse o. s.
linksmùs (4) = *liñksmas*
linksmùtis (2) fröhlich, munter; gay
liñkti (-ksta, -ko) sich neigen, sich beugen, sich biegen; bend, be bent
lìpti (lìpa, lìpo) 1. klettern; climb. ~ *žemỹn* heruntersteigen; come down. 2. DP hinaufgehen; go up
lỹrika (1) Lyrik; lyric poetry
lýsia (1) Beet; (garden) bed
Liškiavà (3 *Lì-*) ON. 24
literatūrà (2) Literatur; literature
lýti (lỹja, lìjo) regnen; rain. *ãšaros lýte lỹja* die Tränen strömen wie richtiger Regen; the tears flow like rain
lytìs -iẽs f. (4) Form; form
lytùs (3) dial. = *lietùs*
liūbyti (-ija, -ijo) D = *mėgti* 1
Liucìperis (1) Luzifer; Lucifer
Liùdas, Liūdas (2) PN Ludwig
liūdėti (liūdi) trauern, traurig sein; be sad
liùdijimas (1) Zeugnis; testimony
liùdyti (-ija, -ijo) Zeugnis ablegen; testify
liūdnas (4) traurig; sad
liūliúoti wogen, branden; surge on, roll in waves
liūnas (1) Ba Morast; swamp
liuoksėti (liúoksi) hüpfen, hopsen; leap, hop

liúosas (3) Dk = *laĩsvas*
liuosýbė (1) Dk = *láisvė*
liūtas (2) Löwe; lion
lìzdas (4) Nest; nest — dim. *lizdẽlis* (2)
lobėti M reich werden; get rich
lõbis (2) reicher Besitz; wealth
lojìmas (2) Bellen; barking
lópyti flicken; patch
lopšỹs (3) Wiege; cradle
loskà (2) Dk Gunst; favor
lóti bellen; bark
lóva (1) Bett; bed
lovỹs (3) Trog; trough
lùbos (2) Zimmerdecke; ceiling
luõtas (2) Ruderboot; canoe
lūpa (1) Lippe; lip
lūžti (lūžta, lūžo) 1. brechen (intr.); break (intr.). 2. (unter einer Last) beinahe einstürzen; break almost down (under a heavy load)

m. = mėtai, mėtais, mėtų
macìs mãcies f. (2) W bibl. Kraft, Macht; strength, power
Maciulėvičius (1) FN. 65
Maciūnas (1) FN. 9, 10, 26, 93, 118, 147
Mačerñis (2) FN. 89
Mačiùlis (2) FN. 65
magìsteris (1) Magister; Master (degree)
Magrėtė (2) Margarete; Margaret
mainaĩ (4) D Veränderungen, Wechselfälle; changes
mainýtis 1. sich ändern; change (intr.). 2. schillern; opalesce, be iridescent
Mairónis (1) Dichtername von *Jõnas Mačiùlis-Maciulėvičius* (2. XII. 1862—28. VI. 1932): Priester, Direktor des Priesterseminars in Kaunas, größter lyrischer Dichter, feuriger Patriot. 65—70
maĩšas (4) Sack; sack, bag — dim. *maišẽlis* (2)
maĩšymas (1) Mischung; mixing
maišýti mischen; mix
majestõtas (2) Majestät; majesty
Malavėnai (1) ON. 35
maldà (4) Gebet; prayer
maldãknygė (1) Gebetbuch; prayerbook
maldáuti anflehen; implore
maldýti = maldáuti
Maleĩšiai (2) ON. 139
malẽja (1) Frau, die mit der Handmühle mahlt; woman working the quern
málkos (1) Brennholz; fire wood
malónė (1) 1. Gnade, Huld; grace, kindness. 2. Dk ~ *ártimo* Nächstenliebe; (Christian) charity
malonìngas (1) gnädig, gütig, huldvoll; gracious, kind
malonùmas (2) Wonne; delight
malonùs (4), DP *malónus* (1) 1. angenehm, lieb; pleasant, dear. *mán malonù* es ist mir angenehm; I am glad. *maloniaĩ* (M *malóniai*) gern; gladly, willingly. 2. freundlich; kind. 3. DP gnädig; merciful. *malóni širdìs* Barmherzigkeit; mercy
málti (mãla, mãlė) mahlen; grind
mamà (4) Mama, Muttchen, Mutti; mommy — dim. *mamẽlė* (2), *mamýtė* (1), *mamùžė* (2)
mán s. *àš*
mãnas (4) mein; my
mandagiaĩ Ma, *mañdagiai* D adv. zierlich; gracefully, neatly
mandagùs (4) höflich; polite
manė (dial. *màne*), *manę̃s* (dial. *mànęs*), *manyjè, maniẽ̃* s. *àš*
manýti 1. denken; think. 2. nachdenken; ponder (over)
màno (dial. *mãno*) mein; my, mine
mantà (4) Habe; belongings
manufaktūrà (2) Kram; stuff
mãras (4) Pest; plague
márgas (3) bunt; multicolored
Márgiris (1) PN. 147
margùmas (2) Buntheit; medley
Marijà (2) PN Maria — dim. *Marýtė* (1)
Marijámpolė (1), *Marijampòlė* (2) ON. 109
mãrios (2) Meer; sea — dim. *marẽlės* (2), *maružẽlės* (2)
maršk̃iniaĩ (3 *má-*) Hemd; shirt
maršùs (4) vergeßlich; forgetting. *nemaršùs* nicht leicht vergessend; not easily forgetting
martì marčiõs (4) Schwiegertochter; daughter-in-law — dim. *martẽlė* (2)
Mãsarykas (1) Thomas G. Masaryk (7. III. 1850—14. IX. 1937): tschechischer Soziolog und Staatsmann
mąslė̃ (4) dial. = *mįslė̃*
mąstýti denken, nachsinnen; think, meditate
mašinà (2) Maschine; machine
màt (Einschiebsel) nämlich, eben, halt; (inserted) namely, you know, you see

matýt(i) (Einschiebsel) offenbar, offensichtlich, es ist ersichtlich; (inserted) apparently, it is obvious
matýti sehen; see. *bùvo* ~ es war zu sehen; one could see. *nematýtas* ungesehen, nie gesehen; never seen
matýtis zu sehen sein; be visible
mãtomas (1) sichtbar; visible. *mãtomai* adv. offensichtlich; obviously
Matùlis (2) FN
matùtė (2) Ma = *močiùtė*, s. *móčia*
matūrà (2) Reifeprüfung; graduation examination (admitting to university study)
máudytis (sich) baden; bathe (intr.), swim
mauraĩ (3) Wasserlinsen, Entengrün; duckweed
mãzgas (4) Knoten; knot
mazgóti waschen; wash
mãž = *mãža*
mãža c. g. wenig, wenige; little, not much, few. *nemãža* nicht wenig, ziemlich; more than a little
mažaĩ = *mãža*
mãžas (4) klein; small, little. *mažiáusias* (1) der kleinste, der geringste; the smallest, the slightest. *nemãžas* nicht gering; considerable
maždaũg ungefähr; approximately
mažeñs: iš pàt ~ von Kindsbeinen auf; from childhood on
mažėti kleiner werden; become smaller
mažỹn eĩti = *mažėti*
mãžinti verringern; reduce
mažýtė (1) die (liebe) Kleine; the little one, the little darling
mãžmožis (1) Kleinigkeit; trifle
mažnė beinahe; almost;
mažu D vielleicht; perhaps
mažumà (3 *mã-*) = *mãžmožis*
mažùtis (2) ganz klein; very small
Mãžvydas (1) FN Mosvid. 153—162
mėdega (1) žem. = *mėdžiaga*
Medingėnai (1) ON. 118
mėdininkas (1) Förster; forester
mėdis (2) 1. Baum; tree. 2. Holz; wood — dim. zu 1—2 *medẽlis* (2), zu 1 *medužėlis* (2)
medùs (4) Honig; honey
mėdžiaga (1) Material; material
medžiagìnis (2) materiell; material
medžiõnė (2) Jagd; hunt
medžióti Jagd machen; hunt
mėgia = *mėgsta*, s. *mėgti*
mėgiamas (3) beliebt; popular
mėgìnti versuchen; try
mėgti (mėgsta, mėgo) 1. gernhaben, lieben; like, (be in) love (with). 2. c. i. P Gefallen finden an; like. 3. *nemėgti* c. g. eine Abneigung haben gegen; dislike
mèzgti (mẽzga, mẽzgė) stricken; knit
meiláuti c. g. Dk = *geĩsti* 1
meilažodỹstė (2) St Gebrauch zärtlicher Worte; use of affectionate words
méilė (1) Liebe; love
meilìngas (1) liebevoll, zärtlich; affectionate
meilingùmas (2) Gutherzigkeit; kindness
meilùmas (2) Freundlichkeit; friendliness
meilùs (4) lieb(reich), lieblich, freundlich; lovely, dear, amiable, sweet. *meĩlios kalbẽlės* Liebesgespräche; tender words — adv. *meiliaĩ* und *meĩliai*
méilus (1) DP gefällig; agreeable
mekénti meckern; bleat
Mèksika (1) Mexiko; Mexico
melãgis m. (2), *-gė* f. (2) Lügner(in); liar
melagỹstė (2) Lüge; lie, falsehood
mėlynas (1) blau; blue
mėlỹnė (2) das Blau, die Bläue; the blue
mėlynė (1) blauer Fleck (am Körper); bruise
mėlynúoti blauen, blau schimmern; (appear) blue
melòdija (1) Melodie; melody
melstì (meldžia, meldė) bitten; beg, ask
melstis (meldžias, meldės) beten; pray
melsvas (4) bläulich; bluish
melúoti 1. lügen; lie. 2. c. d. anlügen; lie to
mėnesiena (1) 1. Mondschein, Mondenlicht; moonlight. 2. Mondnacht; moonlit night
mėnesis -ies m. (1) M = *mėnuo* 2
menkaĩ gering, schwach; poorly
mėnùlis (2) Mond; moon
mėnuo mėnesio (1) 1. = *mėnùlis*. 2. Monat; month — dim. zu 1 *mėnesẽlis* (2)
mergà (4) 1. M Jungfrau; virgin. 2. Bauernmagd; peasant maid
mergáitė (1) 1. Mädchen; (little) girl. 2. Jungfrau; maiden
mérgauti unverheiratet bleiben (von Frauen); remain single (of women)

mergẽlė (2) 1. Mädchen; lass, girl. 2. = *mergáitė* 2. 3. Geliebte, Schätzchen; sweetheart — dim. zu 1 und 3 *mergùžė* (2), *mergužẽlė* (2)
merginiñkas (2) Schürzenjäger; woman chaser
mergýtė (1) = *mergáitė*
Mérkelis (1) PN Melchior
Merkìnė (2) ON. 24, 122
mẽs (músų, mùms, mùs, mumìs, mumysè) wir; we
mėsà (4) Fleisch; meat, flesh
mėsìngas (1) fleischig; fleshy, pulpy
mèsti (mẽta, mẽtė) 1. werfen; throw. 2. aufgeben; give up
mèstis (mẽtas, mẽtės) añt (sich) stürzen auf; throw o. s. upon
mešką (4) Bär; bear
mėšlaĩ (3) = *mėšlas*
mėšlas (3) Mist; dung, manure
mėtà (2) (bot., mentha) Minze; mint
mẽtai (2) Jahr, Jahre; year, years — dim. *metẽliai* (2)
mẽtas (2) 1. = *laĩkas*. 2. Br Jahr; year
meteorològija (1) Meteorologie; meteorology
mẽtyti herumwerfen; throw around
metòdas (2) Methode; method
mẽtraštis (1) Chronik; chronicle
mẽzgė s. *mègzti*
mi A mir; to me. s. Eduard Hermann, *Litauische Studien* (Berlin 1926) 14—83, 399f.
Mickẽvičius (1), *Adõmas* = Adam Mickiewicz (24. XII. 1798—26. XI. 1855). 93, 148, 149
miẽgas (4) Schlaf; sleep. *nóriu miẽgo* ich bin schläfrig; I am sleepy
miegóti (miẽga) schlafen; sleep
miẽgt D = *miẽga*, s. *miegóti*
miegùistas (1) schläfrig; sleepy
miegùistùmas (2) Schläfrigkeit; sleepiness
mielas (3), Ma (1) lieb, angenehm; dear, beloved, pleasant. *niẽkas jám nemiela* nichts ist ihm recht; nothing can please him
mielaširdìngas (1) barmherzig; merciful
mielaširdùmas (2) DP Erbarmen; compassion
mieliaus DP lieber; more willingly
miẽstas (2) Stadt; city
miẽtas (2) 1. Zaunpfahl; stake, pole. 2. Stock; stick
miẽžiai (2) Gerste; barley
miẽžis (2) (einzelnes) Gerstenkorn; (single) grain of barley
mìginti einschläfern; make sleep
mìgti (miñga, mìgo) einschlafen; fall asleep. *miẽgo nemìgo* er konnte keinen Schlaf finden; he could not sleep
Mikalõjus (2) PN
miklùs (4) gelenkig; nimble
Mykoláitis (1) FN. 76, 128—129
Mýkolas (1) PN
mýlas (3) M liebreich; loving
mylaširdingỹstė (2) Br Barmherzigkeit; mercifulness
mylėti (mýli) lieben; love
mylėtis (mýlisi) einander lieben; love each other
mýlimas (3) geliebt; (be)loved
mýlista (1) M A Gnade, Huld; favor, grace. *tàvo* ~ Euer Hochwohlgeboren; Your Grace
mìltai (1) Mehl; flour
mìltinas (3) mit Mehl bestäubt; white with flour
milžinas (3) Riese; giant
milžiniškas (1) riesenhaft; gigantic
minavõnė (2) Dk Erinnerung; commemoration
minavóti Dk = *minėti* 1
minavótinas (1) Dk denkwürdig; memorable
Mìndaugas (1) litauischer Fürst, Organisator des litauischen Staates († 1263). 97, 148
mìndžioti niedertreten; trample under foot
minėja = *mìni*, s. *minėti. yrà minėjamos* sind in Erinnerung; are remembered. *neminėjamas* nicht erwähnbar, unaussprechlich; unmentionable
minėti (mìni) 1. erwähnen, in Erinnerung bringen; mention. 2. denken an, gedenken, eingedenk sein; think of, commemorate, be aware of. 3. Dk darauf bedacht sein; have in mind
minià (4) 1. Menschenmenge; crowd of people. 2. dial. = *mįslė*
ministèrija (1) Ministerium; ministry (government department)
ministeris (1) Minister; minister (head of a government department)
ministras (2) DP Diener; servant
mìnkyti kneten; knead
mìnkštas (3) weich; soft

mìnti (mìna, mýnė) mit Füßen treten; tread
mintìs -iẽs f. (4) Gedanke; thought
minutà (2) dial. = *mįslẽ*
minùtė (2) Minute; minute
mirgėti (mìrga) 1. glitzern, funkeln; glitter, gleam. 2. blinken; twinkle
mirìmas (2) 1. Hinschied; dying, demise. 2. DP = *mirtìs*
mỹris (2) Dk = *mirtìs*
mìrkčioti blinzeln; blink
miršti (-šta, -šo) P = *pamiršti*
mìrta (1) Myrte; myrtle
miřti (mìršta, mìrė) sterben; die
mirtinaĩ tödlich, zu Tode; deadly, to death
mirtìs -iẽs f. (4) Tod; death
mįslẽ (4) Rätsel; riddle
mìsti (miñta, mìto) c. i. sich nähren von, leben von; live on
mìstras (2) DP Meister; master
mišios (4) Messe (Gottesdienst); Mass — dim. *mišẽlės* (2)
mìškas (4) Wald; forest
mìtriai flink, behende; nimbly
móčia (1) = *mótina* — dim. *močiùtė* (2) Mütterchen, Muttchen, Mutti; mommy
mojúoti schwenken; brandish, wave
mokėti (móka) 1. können, wissen; know (how). 2. bezahlen; pay
mokyklà (2) Schule; school
mokinỹs (3 *mó-*) Schüler; pupil
mokìnti M = *mókyti*
mokìntis D = *mókytis*
mókytas (1) gelernt; learned
mókyti lehren; teach. *mókytas rãšto* Br Schriftgelehrter; scribe. *nemókytas* (1) ungebildet; uneducated
mókytinis (1) DP Jünger; disciple
mókytis lernen; learn
mókytojas (1) Lehrer; teacher
mokslãdraugis (1) Studienfreund; fellow student
mókslas (1) 1. Wissen, Wissenschaft; knowledge, science. *kalbõs (kalbų̃)* ~ Sprachwissenschaft; linguistics. *mókslo rãštai* wissenschaftliche Schriften; scholarly writings. 2. (Schul)-Bildung, Schulung, Studium; education, study. *mókslo mẽtai* Schuljahr; school year. *kalbõs* ~ Sprachunterricht; language instruction. 3. M Lehre; teaching, theory. 4. M Anleitung, Lehrbuch; primer
mokslìngas (1) St wissenschaftlich; scientific, scholarly
mólis (1) Lehm; clay, loam
mõrė (2) žem. *ùžgavėnių* ~ Fastnachtspopanz; carnival dummy
Mõsaris (1) Bg ON. 141
mõstas (2) Handbewegung; gesture
móstelėti eine Arm-, Handbewegung machen; make a brief motion with the hand or arm
Mósvydas (1) FN (= *Mãžvydas*). 156 Fußn. 1 u. 159 Fußn. 4
mótė (1) dial. = *mótina*
moteráitė (1) Frauchen, Frauenzimmerchen; little woman
móteris -ies f. (1) 1. = *moterìškė*. 2. dial. = *žmonà* 1
moterìškė (2) Frau; woman
móti (die Hand) bewegen; move (a hand)
Motiẽjus (2) PN Matthias
mótina (1) Mutter; mother — dim. *motinẽlė* (2) liebes Mütterchen; mother dear
mótyna (1) dial. = *mótina*
motỹvas (2) Motiv; motif
mótriškė (1) Weib; woman
mótriškoji (1) Frauensperson, Frau; woman
motìšė (2) = *močiùtė*, s. *móčia*
motùtė (2) = *močiùtė*, s. *móčia*
mozūrai (2) VN Masuren; the Mazurs, Mazovians
mūčẽlnykas (1) M Märtyrer; martyr
mùdu m., *mùdvi* f. *(mùdviejų, mùdviem)* wir zwei; we two, the two of us
mùdum dial. = *mùdviem*, s. *mùdu*
muĩlas (2) Seife; soap
muĩtinykas (1) DP Zöllner; publican
mūkà (2) P = *kančià*
mùlkis (1) Dummkopf; fool
mumìs, mumysė̀, mùms s. *mẽs*
mū́ras (1) Mauer; stone wall
murksóti (muřkso) mutlos dasitzen; sit around in a dejected mood
murmė́nti DP murren; murmur
mùs s. *mẽs*
mū́s = *mū́sų*
mùsė (2) Fliege; fly
musià (2) Ba = *mùsė*
mūsìškis (2) unsrig; our own
mū́sų 1. s. *mẽs*. 2. unser; our
mūšà (4) Dk = *mūšis*
Mūšà (4) FlN. 147

mušìmas (2) 1. Schlagen; beating. 2. Totschlagen, Tötung; beating to death, killing
mūšis (2) Schlacht; battle
muškãtelius (1) Muskatnuß; nutmeg
mùšti (mùša, mùšė) 1. schlagen, einschlagen auf; beat, deal blows. 2. schlagen, besiegen; defeat, smite. 3. totschlagen, erlegen; kill
mùštis (mùšas, mùšės) sich schlagen; fight, battle
mužìkas (2) Po Fronbauer; lowly peasant

nà na!; well!
nãgas (4) 1. Klaue; claw. 2. Fingernagel; finger nail
nãginė (1) Bundschuh; kind of peasant's footwear
nagìngas (1) geschickt; skilful
Nagornòskis, Viñcas (* ca. 1868; † 26. V. 1939 in Baltimore, Md., USA). 149
naktìnis (2) nächtlich; nightly
naktìs -iẽs f. (4, g. pl. *naktų̃*) Nacht; night. *nãktį* und *nakčià* nachts; at night — dim. *naktẽlė* (2)
nakvóti nächtigen; spend a night
namaĩ (4) 1. (Wohn)Haus, Heim; house, home. *namuosè = namiẽ. į namùs = namõ. ìki namų̃* bis nach Hause; all the way home. *iš namų̃* von zu Hause; from home. 2. das Haus (die Insassen); household — dim. *namẽliai* (2)
nãmas (4) Haus, Gebäude; house — dim. *namáitis* (1), *namẽlis* (2)
namiẽ zu Hause; at home
namìškis (2) Hausgenosse, (Familien)-Angehöriger; member of the household
namõ nach Hause; home(ward)
narỹs (4) Mitglied; member
nařsas (4) M Zorn; anger
narsýbė (1) Tapferkeit; bravery
narsùs (4), *nařsiai* adv. 1. tapfer; brave. 2. M heftig zürnend; very angry
nasraĩ (4) 1. Rachen; jaws. 2. Maul (eines Pferdes); mouth (of a horse)
Nasrẽnai (1) ON. 102
našláičiai (1) Waisenkinder; orphans
našláitė (1) Waisenmädchen; orphan (girl) — dim. *našlaitẽlė* (2)
našlỹs (4) Witwer; widower
našlùtė (2) Stiefmütterchen; pansy
naštà (4) Last; burden
našùs (4) fähig, tüchtig; capable, efficient
naudà (3) 1. Nutzen; benefit. *be naudõs* nutzlos; uselessly. 2. Po Nutzung; yield
naudìngas (1) nützlich; useful. *nenaudìngas* (1) nutzlos; useless
naudóti verwenden; use
naudótis c. i. benutzen; use
Naugardùkas (2) ON Nowogródek
Naujãpilis (1) ON. 118
naũjas (4) neu; new
naujíena (1) Neuigkeit; something new, news item. *gerà ~* gute Nachricht; good news
naujiñtelis (1) ganz neu; completely new
naujõkas (2) Neuling; novice
Naũmiestis (1) ON. 55
nè 1. nicht, ist nicht; not, is not. *ne kařtą* manchmal, oft; often, many a time. *ne vienas* mancher; many a (person). 2. nein; no
ne- mit dem verneinten Worte zusammengeschriebene Negation. 1. in Verbindung mit Substantiven, Adjektiven und Adverbien (der Wortakzent unverändert): nicht, un-, z.B. *láimė : neláimė, gẽras : negẽras, gražù : negražù, leñgva : neleñgva, skalsì : neskalsì, skaudù : neskaudù, visadà : nevisadà, visuomèt : nevisuomèt.* Mit Ausnahme der Substantiva sind in diesem Glossar die verneinten Formen im allgemeinen nicht besonders angeführt. 2. in Verbindung mit Tätigkeitswörtern (verhält sich in bezug auf den Wortakzent genau wie die Verbalpräfixe *ap-, at-, pa-* usw., nicht aber wie *pér-*): nicht, kein; z.B. *nekrisdamì* (= *ne-krisdamì)* „ohne zu fallen; without falling". *neapsirìko = ne-apsirìko, nebìjo = ne-bìjo, negalėjo = ne-galėjo, nesìjautė = ne-sì-jautė* (s. *jaũstis*), *nesikrãtąs = ne-si-krãtąs* (s. *kratýtis*), *nesitráukdamas = ne-si-tráukdamas* (s. *tráuktis*). Verneinte Verbalformen sind in diesem Glossar nicht besonders angeführt, ausgenommen Verba, die nur negativ verwendet werden.
nẽ nicht einmal, auch nicht, selbst nicht; not even. *nẽ vienas* keiner, nicht ein einziger; none, not a single one. *nė katràs* keiner (von beiden);

neither. *nė jóks* oder *nė kóks* gar keiner; absolutely none

neapýkanta (1) Haß; hatred

neapkeñčiamas und *neàpkenčiamas* (3) gehaßt; hated

neapkęsti (-keñčia und *neàpkenčia, neàpkentė)* c. g. hassen; hate

neapsãkomas (1) unsäglich; inexpressible

neapvežėti = *neapkęsti*

neàtmenamas (3) unvordenklich; immemorial

neb- = *nebe-*

nebe- 1. (Verneinungspartikel als Verbalpräfix verwendet) nicht mehr, nicht wieder; (negative particle used as verbal prefix) no more, no longer, not again. 2. im gleichen Sinne mit Adjektiven und Adverbien verbunden *nebemãža* = *nebe-mãža, nebesunkù* = *nebe-sunkù*

nebeñt 1. = *gál.* 2. erst, nur; only

nebėrà = *nebe-yrà*

nebuvìmas (2) Abwesenheit; absence

nebužkęsti (-ùžkenčia, -ùžkentė) = *neapkęsti*

nedėlia (1) M DP Dk 1. = *sekmãdienis.* 2. = *savaĩtė*

nedõrėlis (1) Bösewicht; wicked man

nedorýbė (1) 1. Unsittlichkeit; immorality. 2. Missetat; misdeed

nèg = *nègu* 1

nègu 1. (nach dem Komparativ) als; than. 2. DP Š (Fragepartikel, stets eine bejahende Antwort erwartend) nicht?, ist es nicht wahr, daß?; not? is not true that?

neĩ 1. = *nègu* 1. 2. conj. als daß; rather than. 3. = *nẽ. neĩ ne-* auch nicht; neither. *neĩ . . . neĩ* weder . . . noch; neither . . . nor

néi wie; like

neig M A = *nègu* 1

neĩgi D und nicht, noch; nor

neĩk, neĩna, neinì, neĩsiu = *ne-eĩk, ne-eĩna, ne-einì, ne-eĩsiu,* s. *eĩti*

nėjo = *ne-ėjo,* s. *eĩti*

nejučià unmerklich; slightly

nekaĩp = *nègu* 1

nekaltýstė (2) Po Unschuld; innocence

nekantráuti ungeduldig sein; be impatient

nekóks (3) in schlechtem Zustand; in bad shape

nėkóks = *nė kóks*

nekuriẽ m., *nekuriõs* f. St J manche, einige, welche; some

nẽkuris (1) DP ein (gewisser); a certain. *nẽkurie* einige; some, certain

nėlaima (1) Dk = *neláimė*

neláimė (1) Unglück; misfortune, unhappiness — dim. *nelaimẽlė* (2)

nemunaĩ (3 *nẽ-*) memelartige Ströme; floodlike (like the Nemunas river) throngs

Nẽmunas (3) FlN der Niemen, die Memel; the Nemunas river. 63, 66, 68, 87, 146

néndrė (1) Schilfrohr; reed — dim. *nendrėlė* (2)

nendrìnis (2) aus Schilfrohr; made of a reed

nent M = *nègu* 1

nėprietelis (1) und *nėprietelius* (1) = *priešas*

nepriklaũsomas (1) unabhängig; independent

nepriklausomýbė (1) Unabhängigkeit; independence

nėr = *nėrà*

nėrà (dial. *nẽra*) = *ne-yrà.* ~ *mán* ich habe nicht; I have not

nėrimas (1) Unruhe; restlessness

nerimastáuti 1. = *nerìmti.* 2. besorgt sein; be worried

nerìmti (-msta, -mo) ruhelos sein; be restless

Nėrìs -iẽs (4) FN. 78

neřvas (2) Nerv; nerve

nès 1. denn; for. 2. DP Dk aber; but

nẽs D = *nès* 1

nėsą 1. gebe es nicht; does not exist. 2. DP = *nès*

nesáng St = *nès* 1

nèsgi = *nès* 1

nesỹkį = *ne kařtą,* s. *nè* 1

Nesselmann, G. H. F. (14. II. 1811—7. 1. 1881): deutscher Erforscher des Litauischen. 34, 52, 54

nešykštėti (nešỹkšti) c. g. willig hergeben; give willingly

nešióti 1. (herum)tragen; carry (around). 2. DP (Früchte) tragen; bear (fruit)

nèšti (nẽša, nẽšė) 1. tragen; carry. 2. bringen; bring

nèštis (nẽšasi, nẽšėsi) mit sich tragen; carry along

nèt 1. sogar; even. 2. ausgesprochen; outright. 3. so daß; so that. 4. Š bis; until

netāktas (2) taktlose Handlung; indiscreet act
neteisinỹkas (2) DP Ungerechter; unjust person
netēkėlis (1) c. g. wer (etwas) verloren hat; he who has lost (s. th.)
nètgi = *nèt* 1
netičánka (1) leichter Wagen; a light carriage
netìkėlis (1) Ungläubiger; infidel
netrùkus s. *trùkti* 1
netur̃tėlis (1) Armer; poor man
nevalià (2) Unfreiheit; serfdom. *nevalià* (es ist) nicht erlaubt; (it is) not permitted
Nevėžis (1) FlN. 63
niáuktis (-kias, -kės) sich bewölken, sich verfinstern; be covered with clouds
nìčnieko nicht das geringste; nothing at all
niẽkad, niekadà, niekadõs nie; never
niẽkai (2) 1. nichts; nothing. 2. Unsinn; nonsense
niẽkaip auf keinerlei Weise; in no way, by no manner of means
niẽkas 1. niemand; nobody. 2. nichts; nothing. 3. kein; no. *niekù būdù* = *niẽkaip*
niekìngas (1) nichtsnutzig; good-for-nothing
niẽkinti 1. verachten, geringschätzen; scorn, despise, disdain. 2. verächtlich erscheinen lassen; make-appear cheap
niẽko nichts; nothing
niẽks St = *niẽkas* 2
niekuomèt = *niẽkad*
niẽkur nirgends; nowhere
niežėti (niežti) impers. *niežti* es kitzelt; it tickles. *mán niežti rañką* mich juckt es in der Hand; my hand itches
nỹkti (nỹksta, nỹko) schwinden; vanish
niūksóti (niūkso) starren; gloom
niūrùs (4) düster; gloomy
nò žem. = *nù*
nobažnystà (2) W Frömmigkeit; piety
nogi = *nuõ*
nóras (1) Wunsch, Vorsatz; wish, desire, resolution. *mielu nóru* sehr gern; gladly
Nórbutas (1), *Teodòras* (= Theodor Narbutt, 8. XI. 1784—28. XI. 1864): Verfasser einer neunbändigen Geschichte Litauens (in polnischer Sprache) unkritisch-patriotischen Charakters, *Dzieje Starożytne narodu litewskiego*, Wilno 1835—1841. 148
norėti (nóri) wollen; wish (to), want (to). *norė̃čiau* ich möchte; I would like to
nórint = *nórs*
nóris Dk = *nórs*
nórom(i)s nenórom(i)s nolens volens, willig oder nicht, gern oder ungern, wohl oder übel; willingly or not, willy-nilly
nórs 1. obschon, obwohl; although. *nórs ir* wenn auch, selbst wenn; even if. 2. wenigstens; at least. 3. (zusammen mit Fürwörtern und pronominalen Adverbien gibt diesen unbestimmte Bedeutung; particle used with pronouns and pronominal adverbs, providing an indefinite meaning): *kas nórs* jemand, einer; somebody, someone. *ką nórs* etwas; something. *kaip nórs* irgendwie; somehow. *kur nórs* irgendwo; somewhere
norvègas (2) Norweger; Norwegian
nósinė (1) Taschentuch; handkerchief
nósis -ies f. (1) Nase; nose — dim. *nosýtė* (1)
notà (2) Note; note
notifikúoti mitteilen; notify
nù na!, nu!; well! *nu nù* nanu!; well, I never!
nū M P DP A 1. = *dabar̃*. 2. = *šiañdien*
nu-bėgti 1. hinlaufen, -eilen; hurry (somewhere). 2. weglaufen, -eilen; run, hurry away
nubeñgti (-gia, nùbengė) žem. = *pabaĩgti*
nubìldinti niederknallen; shoot with a bang
nubraškėti (nùbraška) hinrasseln; drive thunderingly up to
nubraũkti (-kia, nùbraukė) abwischen; wipe off
nubùsti (nubuñda, nubùdo) = *atbùsti*
nudangìnti DP wohin führen; bring to
nudardėti (nùdarda) davonrasseln; rattle away (of a cart)
nudarýti A herrichten; fix up
nudažýti anstreichen; paint
nudègti (nùdega, nùdegė) 1. ab-, herunterbrennen; burn down. 2. verbrannt werden; get tanned
nu-dìlti abgetragen, abgenutzt werden; wear out (intr.)

nudrẽbti (nùdrebia, nùdrėbė) ab-, verputzen; plaster. *mólio nudrėbtà* von vollschlanker Gestalt; with a full (well-curved) figure
nudrìbti (-driñba, -drìbo) herunterfallen; fall downward
nudùlkinti abstauben; dust (off)
nudùmti (nùdumia, nudūmė) sich davonmachen; scamper
nudžiùgti (-džiuñga, -džiùgo) in freudige Stimmung kommen, sich freuen; get into a happy mood, rejoice
nu-eĩti 1. hingehen; go to. 2. weg-, davongehen; go away, depart
nùėmė s. *nuiñti*
nug M = *nuõ*
nugabénti wohin bringen; take to
nugaišìnti A verlieren; lose
nugalióti Dk umbringen; do away with
nuganýti abweiden; graze down
nùgara (1) Rücken; back
nugi M = *nuõ*
nugiñti (nùgena, nùginė) wegjagen; chase away
nu-gráužti wundreiben; chafe
nugrẽsti (nùgresia, nùgrėsė) abschrecken; deter
nugriñzti (-ñsta, -ñzdo) versinken; be swallowed up
nuiñti (nùima, nùėmė) wegnehmen; take away
nujaũsti (-aũčia, nùjautė) ahnen; forebode
nujóti hinreiten; ride on horseback to
nukàkti (-kañka, -kãko) hingelangen; come to
nukãręs (1) herabhangend; hanging down
nukárti (nùkarìa, -kórė) herunterhangen lassen; let hang down
nukáuti (-káuna, -kóvė) erschlagen; kill
nukélti (nùkelia, -kẽlė) wegheben, entwenden; lift
nukeróti herunterhangen; hang down
nukiřsti (nùkerta, -kiřto) 1. abschlagen; cut off. 2. umhauen; fell. 3. zu Tode hacken; chop to death
nukiũtinti wohin trippeln; walk with short steps
nu-klýsti davonirren; stroll off
nuklóti bedecken; cover
nukniaũkti (-kia, nùkniaukė) entwenden, stibitzen; swipe
nu-krísti 1. abfallen; fall off. 2. hinab-, herunterfallen; fall down (from, on)
nu-léisti 1. hinunterlassen, sinken lassen; let down, drop. ~ *nósį* den Kopf hängen lassen; be dejected. 2. (die Augen) abwenden; turn (one's eyes) away (from). 3. loslassen; let go
nulẽkti (nùlekia, nùlėkė) 1. herunterfliegen; fly down. 2. fortfliegen; fly off. 3. hinfliegen; fly to
nuleñkti (-kia, nùlenkė) senken; bow
nulèsti (nùlesa, nùlesė) abpicken; pick off
nulìpti (nùlipa, -lìpo) DP hinabgehen; go down
nu-lýti fallen (vom Regen); fall (of rain)
nuliūdìmas (2) Traurigkeit; sadness
nuliũsti (-liũsta, -liũdo) traurig werden; become sad. *nuliũdęs* traurig; sad
nu-lúžti intr. abbrechen; break off
numaldýti M besänftigen; mitigate
numanýti 1. merken; notice, realize, understand. 2. in Verdacht haben; suspect
nu-mylėti lieben; love
numìnti (nùmina, -mýnė) kám kójų jemandem auf den Fuß treten; tread on somebody's foot
numiřti (-mìršta, nùmirė) = *miřti. numìręs* gestorben, tot; dead
nũn, nūnaĩ = *šiañdien*
nunérti (nùneria, -nẽrė) davonlaufen; run away
nunèšti (nùneša, nùnešė) weg-, forttragen; carry away
nunókti (-ksta, -ko) ausreifen, reif werden; ripen, get ripe
nuõ c. g. 1. (weg) von, von ... her, von ... herunter; (away) from. ~ *čià* von hier (aus); from here. 2. seit; since. 3. wegen; because of. 4. gegen; against
núodėmė (1) Sünde; sin
nuodėmìngas (1) sündig; sinful
nuõdyti (-ija, -ijo) vergiften; poison
nuog = *nuõ*
núogas (3) nackt; naked, bare
nuogąstáuti Furcht haben; be afraid
núogąstis (1) Dk Schreck, Entsetzen; terror
núokalbis DP. *padarýti núokalbį sù* eins werden mit; reach an agreement with
nuolataĩ fortwährend; continually
nuolatìnis (2) fortwährend; continuous

núolauža (1) abgebrochenes Stück; fragment
nuolinksmiáusias (1) Gi so fröhlich wie nur möglich; as merry as at all possible
núopelna (1) Po der Verdienst; profit
núopelnas (1) das Verdienst; merit
nuostabùs (3 *núo-*) erstaunlich, wunderbar; marvelous
núostolis (1) Verlust; loss
nuoširdžiaĩ herzlich; heartily
núotaika (1) Stimmung; frame of mind
núotaka (1) Braut; bride-to-be
núotrupa (1) Fragment; fragment
nuožmùs (4) wild
nupèšti (nùpeša, nùpešė) rupfen; pluck (fowl)
nu-piáuti abschneiden, abmähen; cut (off), harvest
nupìlti (nùpila, -pýlė) überstreuen; cover (with)
nuplàkti (nùplaka, nùplakė) schlagen; beat
nu-plėšti 1. herunterreißen; tear down. 2. abnutzen; wear out. 3. DP des Gewandes berauben; strip of the garment
nuplìkti (-pliñka, -plìko) kahl werden; become bald. *nuplìkęs* kahl; bald, bare
nu-pùlti = nukrìsti 2
nupuĩkšti (-ĩškia, nùpurškė) mit einem zischenden Geräusch herunterbrennen; burn down with a hissing sound
nuramìnti beruhigen; calm
nurašýti abschreiben; copy
nurietėti (nùrieta) wohin rollen; roll away (up to)
nurìmti (-msta, -mo) zur Ruhe kommen, sich beruhigen; become quiet, calm down
nu-rýti hinunterschlingen; swallow
nuródyti angeben, nachweisen, verweisen auf; indicate, point out, refer to
nusibósti (-sta, -bódo) langweilig, überdrüssig werden; bore. *mán -bódo* ich bin (der Sache) überdrüssig; it bores me
nusibraũkti (-kia, -sìbraukė) von sich abwischen; wipe off o. s.
nusidėjìmas (2) Versündigung; trespassing, sin
nusidėti (-sìdeda) sündigen; sin. DP *nusidėjęs* Sünder; sinner
nusidỹvyti (-ija, -ijo) D = *nusistebėti*
nusidùlkinti sich abstauben; dust o. s. (off)
nusidúoti (-dúoda, -sìdavė) D = *atsitìkti*
nusigą̃sti (-sta, -gañdo) erschrecken (vor); get frightened (of), be alarmed
nusijuõkti (-kia, -sìjuokė) = juõktis
nusikiřsti (-sìkerta, -kiřto) für sich mähen; cut for o. s.
nusikratýti c. i. von sich abschütteln, etwas loswerden, sich etwas vom Halse schaffen; throw off, get rid of
nusi-lėisti 1. herunter-, hinuntersteigen, -kommen, -gehen; descend, come down. 2. (von der Sonne) untergehen; set (of the sun). 3. nachlassen, -geben; give in, relent
nusileñkti (-kia, -sìlenkė) sich verbeugen; (make a) bow
nusĩlpti (-psta, -po) schwach werden; become weak
nusimanýti apiẽ Verständnis haben für, sich (über etwas) klar sein; understand about, realize
nusiminìmas (2) Niedergeschlagenheit; dejectedness
nusimiñti (-sìmena, -sìminė) niedergeschlagen, mutlos werden (sein); become (be) depressed. *nusimìnęs* niedergeschlagen, verzagt; depressed, dejected
nusinèšti (-sìneša, -sìnešė) hinbringen; take to
nusipenėjęs (1) wohlgenährt; well-fed
nusipraũsti (-sìa, -sìprausė) sich waschen; wash up
nusirìsti (-sìrita, -rìto) herunterrollen; roll down
nusisamdýti mieten; rent
nusiskãninti (Speise) genießen; relish, enjoy (food)
nusiskùbinti wegeilen; hurry away
nusiskùsti (-sìskuta, -skùto) sich rasieren; shave (o. s.). *nusiskùtęs* rasiert; shaved
nusiskųsti (-skùndžia, -skùndė) klagen; complain
nusistebėti (-sìstebi) erstaunen, sich verwundern; be astonished, be amazed
nusisùkti (-sìsuka, -sùko) sich um-, abwenden; turn (o. s.) around or away
nusiteĩkti (-kia, -sìteikė) in Stimmung kommen, gut gelaunt werden; get into

a mood. *nusiteĩkęs* gut aufgelegt; in a good mood. *linksmaĩ nusiteĩkęs* in fröhlicher Stimmung; in a happy mood

nusitikėti (-sìtiki) ţ M hoffen auf; trust in

nusitvérti (-sìtveria, -tvėrė) erfassen; grab

nusiųsti (-siuñčia, nùsiuntė) hinsenden, -schicken, zuschicken; send to

nusivaikščioti sich müde laufen; tire o. s. out walking

nusivìlti (-sìvilia, -výlė) sich enttäuscht fühlen; feel disappointed

nusižėminti sich erniedrigen, sich demütigen; humble o. s.

nuskęsti (-sta, -skeñdo) ertrinken; drown

nuskìrti (nùskiria, -skýrė) wohin ernennen; appoint (to a place)

nuskriaũsti (-aũdžia, nùskriaudė) benachteiligen; harm

nusliñkti (nùslenka, nusliñko) hinkriechen; slip (in)to

nu-spręsti beschließen; decide

nustabdýti anhalten, zum Stillstehen bringen; make stop

nustatýti festsetzen, bestimmen; establish, determine

nustėbti (-stemba, -stėbo) in Erstaunen geraten, erstaunen; be astonished. *nustėbęs* erstaunt; astonished

nu-stìpti verenden; die

nustóti 1. aufhören; cease. 2. c. g. verlieren; lose

nustùmti (nùstumia, nustūmė) wegstoßen; push away

nusvìrti (-svỹra, -svìro) sich senken; sink. *nusvìręs = nukāręs*

nu-šáuti ab-, totschießen; shoot dead

nušluostyti abwischen; wipe off

nušviėsti (-iėšia, nùšvietė) erhellen; light

nutarti (nùtaria, nùtarė) = nuspręsti

nuteisinti DP rechtfertigen; justify

nuteĩsti (-sia, nùteisė) 1. urteilen, entscheiden; decide. 2. verurteilen; sentence. ~ *mir̃ti* zum Tode verurteilen; sentence to death

nu-tìkti 1. geschehen; happen. 2. zustoßen; befall

nutìldyti zum Schweigen bringen; silence

nutìlti (-tỹla, -tìlo) verstummen; fall silent

nu-tráukti 1. abziehen; pull off. 2. abstehlen, entwenden; take off, swipe. 3. sich hinbegeben; betake o. s.

nu-trūkti 1. abgebrochen werden; come to an end. 2. unterbrochen werden; be interrupted

nutùkti (-tuñka, -tùko) fett, dickleibig werden; grow fat

nutūpti (nùtupia, nùtūpė) sich setzen (von Vögeln); alight

nutvérti (nùtveria, -tvėrė) (iž) ergreifen, fassen (an); seize (by)

nuvaldýti beherrschen können; be able to control

nuvalýti ernten; harvest

nu-vařgti müde werden; get tired

nuvažiúoti (intr.) 1. hinfahren; get to (a place) by vehicle. 2. davonfahren; drive off

nuveikìmas (2) Besiegung; vanquishing

nuveĩkti (-kia, nùveikė) besiegen; defeat

nuveiktinaĩ Dk zielbewußt; purposefully

nuvèsti (nùveda, nùvedė) 1. hinführen; lead, take to (a place). 2. fortführen; take away

nuvėžti (nùveža, nùvežė) tr. hinfahren; take to (by vehicle)

nuvìlkti (nùvelka, nuvìlko) ausziehen; take off

nu-výsti dahinwelken; wither

nuvóžti (-žia, -žė) stehlen, klauen; swipe

nužėmintas (1) DP demütig; humble

nužudýti umbringen, töten; kill

nužvingėti (nùžvinga) davonrascheln; glide away with a rustling noise

õ 1. hingegen, aber, jedoch, und; but, however, and. 2. o!; oh!

oãzė (2) Oase; oasis

obelìs -iẽs u. *obel̃s* f. (3 *ób-*; g. pl. *obelũ*) Apfelbaum; apple tree — dim. *obelẽlė* (2)

observatòrija (1) Observatorium; observatory

obuoliáuti Äpfel pflücken, auflesen; gather apples

obuolỹs (3 *ó-*) Apfel; apple — dim. *obuolẽlis* (2)

ógi und *õgi* 1. = *õ* 1. 2. (Überraschung ausdrückend) da; (expressing surprise) there

oĩ ach!; oh!

olà (4) Tierhöhle, Bau; hole, den

olándas (1) Holländer; Netherlander

óran DP hinaus; forth

óras (3), Ma (1) Luft, Wetter, Klima; air, weather, climate

ordinãris (2) ordinär; vulgar
òrdinas (1) Orden; order. *Òrdinas* Deutschritterorden; Order of the Teutonic Knights. 146, 148
orẽ (4) Pflugarbeit; plowing
organizãcija (1) Organisation; organization
originãlas (2) Original; original
ošìmas (2) D Sausen, (sanftes) Rauschen; murmuring, soughing
óšinti D widerhallen machen; make resound
òt da!; yea!
ožỹs (3) Ziegenbock; male goat — dim. *ožáitis* (1), *ožėlis* (2) Böcklein; kid. *perkũno ožėlis* Sumpfschnepfe; jacksnipe
ožkà (3) Ziege; goat — dim. *ožkėlė* (2)
Ožkabaliaĩ (3 *ó-*) ON. 34, 35

p. = *põnas* oder *pùslapis*
-p M an die Genetivform angefügtes Suffix: (hin) zu; suffix joined to the genitive: to. *tavẽsp* zu dir; to Thee. *méilėsp* zur Liebe; toward love
pa M = *põ*
paáiškinimas (1) Erklärung; explanation
paáiškinti erklären; explain
Paantvardžiaĩ (3 *Pã-*) ON. 82
paárti (pàaria, pàarė) imstande sein zu pflügen; be able to plow
paáugštinti DP = *áugštinti*
pa-áugti = *áugti*
paaukóti aufopfern; sacrifice
pabaidýti verscheuchen; frighten away
pabaigà (3 *pã-*) Ende; end
pabaĩgti (-gia, pàbaigė) vollenden; finish
pabaigtinaĩ endgültig; definitely
Pabaltijỹs (3 *Pã-*) Ostseegegend; region along the Baltic Sea. 146
pabarstýti = *barstýti* 2
pa-bė̃gti = *bė̃gti* 2
pa-bìrti hinfallen (von Ausgestreutem); be scattered
pabrõliai (3 *pã-*) Geleitsleute des Bräutigams bei der Hochzeit; attendants of the bridegroom at the wedding
pabrùkti (pàbruka, -brùko) = *pakìšti*
pabučiúoti = *bučiúoti*
pabùdinti = *bùdinti*
pabũgti (-gsta, -go) erschrecken, Angst bekommen; get frightened
pabùsti (-buñda, -bùdo) = *atbùsti*
pabúti (-bũna, -bùvo) 1. verweilen; stay a while. 2. c. i. oder *už kã̃* eine Zeitlang etwas sein, fungieren als; be s. th. for a time, act as
pačià, pãčią, pãčiai s. *patì*
pačiám, pačiamè s. *pàts*
pačiõs, pãčios s. *patì*
pačiũ̃ s. *patì* und *pàts*
pačiupinė̃ti betasten; finger
padabìnti = *dabìnti*
padabóti 1. = *dabóti*. 2. D hinblicken; glance
padángė (1) Gegend unter dem Himmelsgewölbe, obere Luft, Horizont; (region below the) sky, horizon. *-ėmis* am Himmel; in the sky
padárgai (1) Geräte; implements
pãdargos (1) dial. = *padárgai*
padarýti 1. = *darýti* 1. 2. machen, anfertigen; make. 3. ausrichten; achieve. 4. c. d. Wirkung haben auf; have an effect on
pãdas (2) (Fuß)Sohle; sole (of a foot)
padáuginti vermehren; multiply
padáuža (1) Straßenjunge, Gassenbube; gamin
padaũžti (-žia, pàdaužė) wundschlagen; injure by striking
padavìmas (2) Sage; legend, tradition
pãdegis (1) Brandgeschädigter; sufferer from fire
padègti (pàdega, pàdegė) 1. anzünden; light. 2. verbrannt werden; be burned
padėjė̃jas, -ja (1) Gehilfe, -fin; helper, assistant
padėkà (3 *pã-*) und *padė̃ka* (1) Danksagung; thanksgiving
padermė̃ (3 *pã-*) 1. Geschlecht, Schlag; breed. 2. = *giminė̃* 2
padė̃ti (pàdeda) 1. hinlegen; put down, place. 2. (ein Ei) legen; lay (an egg). 3. helfen; help. *žmoniũ̃ pàdedamas* unter Beihilfe der Leute; with the help of the people. 4. *padė̃kim* nehmen wir an (daß), zum Beispiel; let's assume, for example
padkavė̃lė (2) dial. Gi Hufeisen; horseshoe
padorùmas (2) Anstand, Anständigkeit; decency
padorùs (4), *padõriai* adv. sittsam, anständig; decent. *nepadorù* (es ist) unziemlich; (it is) improper
padovanóti = *dovanóti*

padrėkti (-ksta, -ko) feucht werden; get moist
padū̃kėlis, -lė (1) Rasende(r); person raving mad
pa-dū̃kti toll, wild werden; become wild
padúoti (-dúoda, pàdavė) 1. = *dúoti* 1. 2. übergeben; hand over
padvãrė (2) Br Herberge; inn
padvar·nykas (1) DP Gastwirt; innkeeper
padvėsti (pàdvesia, pàdvėsė) = *dvėsti*
padvìlbinti (eine Flinte) anlegen; take aim
padžiáuti (-áuna, -džióvė) zum Trocknen aufhängen; hang to dry
pa-džiū̃ti DP verdorren; wither
pa-eĩti ein wenig gehen; go a little
paėjė̃ti einige Schritte tun, eine kurze Strecke gehen; go a few steps, a short distance
pagadìnti = *gadìnti*
pagaĩkštis (2) Stock; stick
pagal c. a. (und c. g.) gemäß, nach, auf Grund von; in accordance with, according to
pagálba (1) Hilfe; help
pagaliaũ schließlich; finally
pãgalvė (1) Dk = *príegalvis*
pagálvis (1) = *príegalvis*
pagalvóti überlegen; consider
pagárbinti 1. = *gerbti*. 2. G verkläreń; glorify
pa-gáuti 1. (einen Dieb) fassen; catch. 2. D anfangen zu; start to
pagẽdęs (1) verdorben; spoiled
pagėdinti M enttäuschen; disappoint
pageltonúoti gelb werden; become yellow
pageřbti (-bia, pàgerbė) = *gerbti*. *nepageřbti* DP verunehren; dishonor
pagėrinimas (1) Verbesserung; improvement
pagérti (pàgeria, -gėrė) ein wenig trinken; drink a little
pagimdýti = *gimdýti*
Pagiriaĩ (3 *Pã-*) ON. 71
pagirỹs (3 *pã-*) Waldrand; edge of a forest, woodside
pagìrti (pàgiria, -gýrė) = *gìrti*. *pagìrtas* (3) 1. M = *gìrtinas*. 2. Br = *paláimintas*, s. *paláiminti*
pa-gýti gesund werden; recover
pagyvénti eine Zeitlang leben; live a while. *pagyvẽnęs* (1) vorgeschrittenen Alters; advanced in age
pagónis (1) der Heide; pagan
Pãgramantis (1) ON. 61
pagretõm der Reihe nach; in succession
pagriẽbti (-bia, pàgriebė) = *gróbti* 1
pãgrindas (3) Grundlage; foundation
pagrindìnis (2) Grund-; basic
pa-gróbti 1. = *gróbti* 1. 2. an sich reißen; grasp
pagrùzdinti (in der Schmiedeesse) anbrennen; burn
paguldýti 1. hinlegen; lay down. 2. A hineintun, aufnehmen; include, use
pagùnda (1) Versuchung; temptation
pagùndymas (1) M DP P A K = *pagùnda*
pagùndinimas (1) G = *pagùnda*
pagúoda (1) Trost; consolation
pailguõtinas (1) eirund; oval
paĩmti (pàima, pàėmė) = *ĩmti* 1
páisyti c. g. Rücksicht nehmen auf, sich kümmern um; mind, heed
Paystrė̃ (3 *Pã-*) ON. 35
pajė̃gti (-gia, pàjėgė) vermögen, stark genug sein; have enough strength to
pajudė̃ti (pàjuda) eine Bewegung machen; make a movement
pajuokáuti ein wenig spaßen; joke a little
pajū̃ris (1) Meeresufer; seashore
pa-jùsti V = *sužinóti*
pakabìnti aufhängen; hang up
pakàkti (-kañka, -kãko) c. g. subj. = *užtèkti*
pakálnė (1) 1. Ba Abhang; hillside. 2. Tal; valley
pakañnas (4) M demütig; humble
pakáušis (1) Hinterschädel; back part of the head
pakelė̃ (3 *pã-*) Wegrand; roadside
pakeleivìngas (1) wandernd; traveling
pakeliuĩ unterwegs; on the way
pakélti (pàkelia, -kėlė) 1. erheben; raise, lift up, elevate. 2. befördern; promote. 3. ertragen, ausstehen, aushalten (können); stand, (be able to) endure. 4. (Hochzeit) feiern; celebrate (one's wedding)
pakerė̃ti (-ėja und *pàkeri)* verhexen; bewitch
pakęsti (-keñčia und *pàkenčia, pàkentė)* = *pakélti* 3
pa-kìlti 1. sich erheben, aufstehen, -fliegen; (a)rise, get up. 2. = *kìlti*
pakinkýti = *kinkýti*

pakinknóti (den Kopf) ein wenig wiegen; move (one's head) a little back and forth
pakiñktai (2) (Pferde)Geschirr; harness
pakiřsti (pàkerta, -kiřto) fällen; fell
pakìrsti (-rsta, -rdo) = *atbùsti*
pakìšti (pàkiša, -kìšo) daruntersteckеn, unterschieben; shove under
paklãnai (2) Dk Kniefall, kniefälliges Bitten; prostration, supplication
pa-kláusti = *kláusti*
paklýdėlis, -lė (1) Verirrte(r); strayer
pa-klýsti irregehen, sich verirren; go astray, lose one's way
pakliûti (-kliūva, -kliùvo) zufällig wohin geraten, kommen; come (get) somewhere by chance
paklõtė (2) Bettlaken; bedsheet
paklúonė (1) Platz bei der Tenne oder Scheune; place by the barn
paklusnùs (4) gehorsam; obedient
pakraipýti 1. = *pakrẽpti*. 2. ein wenig hin- und herbewegen; move a little back and forth
pakrántė (1) Ufer(gegend), Landstreifen längs des Ufers; (land along) the banks
pakraštỹs (3 *pã-*) 1. Rand(gebiet); edge, border, border area. 2. = *pakrántė*
pakrẽpti (-pia, pàkreipė) (ein wenig) wenden; turn (a little)
pakriáutis -ies f. (1) Ž Rauchfang (als Rauchkammer verwendet); chimney hood in the kitchen of a peasant house (used as a smoke chamber)
pakrìkti (-kriñka, -krìko) zerrüttet werden, aus Rand und Band geraten; get deranged
pakriûtė (1) jäher Abhang; steep slope, crag
pakrûmės (1) Buschholz; bush
pakrùtinti DP bewegen; move
pakukúoti zurufen (vom Kuckuck); call out to (said of a cuckoo)
pakùrti (pàkuria, -kùrė) (den Ofen) heizen; heat (the furnace)
pakviẽsti (-kviẽčia, pàkvietė) einladen; invite. *pàkviestas* (3) DP berufen; called
paláidas (3) einzeln, zerstreut; scattered
paláidoti = *láidoti*
palaikýti 1. (zurück)behalten; keep, detain. 2. aufrechterhalten; keep up, maintain
palaikùs (4) vor Alter schlecht; worn out
paláimė (1) M Segen; blessing
paláiminti segnen; bless. *paláimintas* (1) DP selig; blessed
Palangà (3 *Pã-*) ON. 147
palapìnė (2) Zelt; tent
pa-láukti ein wenig warten; wait a while
pa-láužti = *láužti*
paleciavoti W empfehlen; recommend
palei c. a. neben; beside, by, alongside
pa-léisti los-, frei-, gehen-, fahrenlassen; let loose, let (set) free, let go
palengvà = *pamažù*
paleñgvinti = *leñgvinti* 1
palėpė (1) Dachgeschoß; attic, loft
paliaĩ u. *pãliai* = *palei*
paliáuti (-áuja, -lióvė) = *liáutis*
pa-lyděti = *lyděti*
palydõvas (2) Begleiter; companion
paliẽpti (-pia, pàliepė) = *liẽpti*
pa-líeti = *líeti*
palýginti 1. vergleichen; compare. 2. (Einschiebsel) verhältnismäßig; (inserted) relatively
pa-lìkti 1. zurücklassen; leave behind. 2. bleiben; remain. ~ *bė* um etwas kommen; be done out of
pa-linkėti = *linkėti*
palinkìmas (2) Neigung; inclination
palinkstmėti fröhlich werden; become gay
palìnksminti erheitern; cheer (up)
palìnksmintojas, -ja (1) M Tröster(in); the Comforter
pa-liñkti = *liñkti*. *paliñkęs* hinabgebogen, -geneigt, schiefstehend; bent down
paliovà (3 *pã-*) Aufhören; ceasing. *bė paliovõs* unaufhörlich; incessantly
palytėti (palỹti) berühren; touch
palóvė (1) Platz unter dem Bette; place under the bed
pálšas (3) falb; fallow
pal̃švas (4) fahl; fallow, pale
Paltarõkas (2) FN. 178
páltis -ies f. (1): *lašinių* ~ Speckseite; flitch of bacon
pa-lúžti = *lúžti* 1
pãmaldos (3) Gottesdienst; divine service, devotions
pamanýti ein wenig nachdenken, überlegen; think a little, consider
pamankštìnti V prüfen; test

pamarỹs (3 *pã-*) = *pajūris*
pãmatas (3) Grundlage, Fundament (eines Gebäudes); foundation
pamatìnė (2) = *rùpūžė*
pamatìnis (2) Grund-; principal
pamatýti 1. sehen können; be able to see. 2. zu sehen bekommen; get to see. 3. sehen; see
pamažù allmählich; gradually
pamėgìnti = *mėgìnti*
pa-mėgti liebgewinnen; become attached to
pamérkti (-kia, -kė) (zu)zwinkern; wink
pamèsti (pàmeta, pàmetė) 1. hin-, ab-, wegwerfen; throw down, throw off, drop. ~ į hineinwerfen; throw into. 2. verlieren; lose. 3. aufgeben, entsagen, (ab)lassen von; give up, renounce. 4. DP verwerfen; reject. 5. = *liáutis* 1
pa-miegóti ein wenig schlafen; sleep a while
pa-mylėti 1. M = *mylėti*. 2. = *pamìlti*. 3. = *pamėgti*
pamìlti (-lsta, -lo) liebgewinnen, sich verlieben in; fall in love with
paminėjimas (1) Gedenkfeier; commemoration
paminėti (pàmini) = *minėti* 1—2
pamiñklas (2) 1. Denkmal; monument. 2. St Andenken; remembrance
pamiñti (pàmena, pàminė) sich daran erinnern; remember
pamìnti (pàmina, -mýnė) 1. = *mìnti*. 2. M = *sumìnti*
pamiršti (-šta, -šo) vergessen; forget
pamiřti (-mìršta, pàmirė) DP = *miřti*
pamiškė (3 *pã-*) = *pagirỹs*
pamojúoti zuwinken; wave to
pamokà (3 *pã-*) Unterrichts-, Schulstunde; lesson
pamokìnti D = *pamókyti*
pamókyti 1. = *mókyti*. 2. anweisen; advise
pamókslas (1) Predigt; sermon
pamùšti (pàmuša, pàmušė) niederschlagen; beat down
panagė̃ (3 *pã-*) Partie unter dem Fingernagel; part of the finger under the nail
panagrinėti untersuchen; investigate
panašùs (4) ähnlich; similar
pánčiai (1) (Fuß)Fesseln; tether, fetters
pančiakà (2) = *kójinė*
pánčiuoti fesseln; tether
panėlė (2) 1. Fräulein; unmarried lady, miss. 2. Braut; bride-elect, intended bride
panemunė̃ (3 *pã-*) Gegend längs des Niemenstroms; region along the river Nemunas
Panemùnė (2) ON. 85
Panevėžỹs (3 *Pã-*) ON. 35
paniẽkinti = *niẽkinti* 1
pa-norėti DP = *norėti*
pãnosė (1) žem. = *panósė*
panósė (1) Gesichtspartie unter der Nase; part under the nose
pánta (1) Hahnenbalken (in der Scheune); top beam
papãsakoti = *pãsakoti*
papeĩkti (-kia, pàpeikė) 1. absprechend urteilen über; condemn. 2. M verschmähen; spurn
papenėti (pàpeni) füttern; feed
pa-piáuti 1. schlachten; slaughter. 2. imstande sein totzubeißen, totzustechen; be able to bite (sting) to death
papìldyti ergänzen, nachholen; make up for
Papìlė (2) ON. 93, 147
Papilỹs (3 *Pã-*) ON. 75
paplàkti (pàplaka, pàplakė) peitschen; whip up
paplitìmas (2) Verbreitung; diffusion, spread
pãprastas (3) gewöhnlich; usual. *nepaprastaĩ* außerordentlich; unusually
paprànti (-prañta, -prãto) sich gewöhnen; get used
paprašýti = *prašýti*
paprotỹs (3 *pã-*) Sitte; custom
pãpuošalas (3) Schmuckgegenstand, Zierde; ornament
papuõšti (-šia, pàpuošė) = *puõšti*
papũsti (pàpučia, pàpūtė) 1. anblasen; stir by blowing. 2. aufblasen; inflate. 3. erfolgreich blasen; blow successfully
par- (žem.) = *pér-*. 94
paragáuti = *ragáuti*
Paragiaĩ (3 *Pã-*) ON. 112
Parãjus (2) PN. 118
paramà (3 *pã-*) Unterstützung; assistance
parãpija (1) Pfarrei; parish
parašýti = *rašýti*

paraudonúoti rot werden, erröten; turn red, blush
pa-raũsti = *paraudonúoti*
parbrìsti (pařbreda, -brìdo) heimwaten; wade back
pardavìkas (2) = *išdavẽjas*
pardavóti V = *pardúoti* 1
pardúoti (-dúoda, pařdavė) 1. verkaufen; sell. 2. = *išdúoti* 2
paregėti (pàregi) = *regėti*
pãreigos (3) Amt; office
pareikaláuti = *reikaláuti* 1
par-eĩti heimkommen; come home
paremti (pàremia, pàrėmė) stützen; support
parẽplinti (einen unhandlichen Gegenstand) hinstellen; put (an awkward object) on
pargiñti (pařgina, pařginė) heimtreiben; drive home
pargìrgždinti mit knarrendem Wagen heimschaffen; bring home on a creaking vehicle
pargráuti D = *pargriáuti*
par-griáuti zertrümmern; destroy
par-grĩžti heimkehren; return home
pariñkti (pàrenka, -riñko) auswählen; select
parìsti (pàrita, -rìto) umwerfen; overturn
parìšti (pàriša, -rìšo) úmbinden; bind around the neck
parjóti reitend heimkehren, heimgeritten kommen; come back (home) on horseback
par-krìsti hinfallen; fall to the ground
parlẽkti (pařlekia, pařlėkė) heimfliegen, fliegend heimkommen; fly home, come home flying
parnèšti (pařneša, pařnešė) heimtragen, -bringen; carry (bring) home
paródyti 1. = *ródyti*. 2. zeigen können; be able to show
parplaũkti (-kia, pařplaukė) heimschwimmen; swim back
par-pùlti = *par-krìsti*
parpurpsėti (-pùrpsi) flatternd heimkommen; come home fluttering
parsinèšti (-sìneša, -sìnešė) heimtragen; carry home
parsivèžti (-sìveža, -sìvežė) mit heimbringen (in einem Fahrzeug); bring home (by vehicle)
paršẽlis (2) Ferkel; piglet
paruõšti (-šia, pàruošė) vorbereiten; prepare
parúpinti besorgen; have (s. th.) done
parũpti (-psta, -po): -po jái ihre Neugierde wurde erregt; she became curious
par-vařgti müde heimkehren; return home tired
parvažiúoti heimreisen; return home (by vehicle)
parvèsti (pařveda, pařvedė) 1. zu sich ins Haus führen; lead to one's home. 2. (zu Fuß) heimbringen, zurückbringen; take home, bring back
parvẽžinti V herbringen lassen; have brought here
parvèžti (pařveža, pařvežė) heimfahren, (mit einem Fahrzeug) heimbringen; cart home, bring home (in a vehicle)
pàs c. a. (dial. c. g.) 1. bei; at (the place of), in the home of, with. ~ *manè* bei mir; with me, at my place. 2. zu; to
pãsaka (1) Märchen; fairy tale
pasakẽčia (1) (Tier)Fabel; fable
pasakýti 1. = *sakýti* 1. ~ *pãsaką* eine Geschichte erzählen; tell a tale. 2. sagen können; be able to say. *nepasãkomas* (1) unsagbar; unspeakable
pãsakojimas (1) Erzählung; a story told
pãsakoti erzählen; tell (a story), relate, narrate
pasamdýti = *samdýti*
Pasandravỹs (3 *Pã-*) ON. 65
pasáulė (1) Dk Ma = *pasáulis*
pasáulis (1) DP Ma Welt; world
pa-sėdėti eine Zeitlang sitzen; sit a while
pasẽlis (1) Saat; growing crop
pasémti (pàsemia, -sėmė) schöpfen; scoop up
pasénti (-nsta, -sẽno) alt werden; grow old
pasẽti = *sẽti*
pasibaĩgti (-gia, -sìbaigė) 1. = *baĩgtis*. 2. c. i. auslaufen in; end in
pasibalnóti für sich satteln; saddle for o. s.
pasibaũsti (-aũdžia, -sìbaudė) = *baũstis*
pasibylójimas (1) Dk = *pašnekesỹs*
pasibraũkti (-kia, -sìbraukė) sich (etwas) in die Tasche (ein)stecken; (put in one's) pocket
pasidabóti W = *patìkti*
pasidarýti 1. werden; become. 2. für sich bilden; make for o. s.

pasidarbúoti = dìrbti
pasidėti (-sìdeda) 1. vor sich hinlegen; lay out before o. s. 2. hingeraten; go (somewhere)
pasidúoti (-dúoda, -sìdavė) sich ergeben, kapitulieren; surrender
pasidžiaũgti (-gia, -sìdžiaugė) = džiaũgtis
pa-siekti erreichen; reach. *nepasiekiamas* (3) unerreichbar; out of reach
pasigailėti (-gaĩli) c. g. sich erbarmen; feel compassion for
pasigaląsti (-lánda, -lándo) für sich schleifen; sharpen for o. s.
pasigėsti (-geñda, -gėdo) c. g. vermissen; miss
pasigìrsti (-rsta, -rdo) zu hören sein; be heard
pasigìrti (-sìgiria, -gýrė) = gìrtis
pasi-gróbti 1. *= gróbti.* 2. rauben; kidnap
pasiilgti (-gsta, -go) c. g. sich sehnen nach; long for
pasiimti (-sìima, -sìėmė) 1. für sich nehmen, sich aneignen; take for o. s. 2. einnehmen; occupy. 3. zu sich (auf)-nehmen; take into one's home
pasi-jùsti es merken, sich bewußt werden (dessen, was vorgeht); be aware, realize (what happens)
pasikãkinti D *= pasiténkinti*
pasikalbėti (-sìkalba) = kalbėtis
pasikãsymas (1) Sichkratzen; scratching of o. s.
pasikélti (-sìkelia, -kėlė) = kéltis 1—2
pasikèpti (-sìkepa, -sìkepė) für sich backen; bake for o. s.
pasikinkýti = kinkýti
pasi-kláusti = kláusti
pasiklóti sich betten; make a bed for o. s.
pasi-kópti ein wenig emporsteigen; climb up a little
pasikrapštýti sich kratzen; scratch o. s.
pasikùrti (-sìkuria, -kùrė) = pakùrti
pasileidìmas (2) Sittenlosigkeit; licentiousness
pasileñkti (-kia, -sìlenkė) 1. sich (nieder)-beugen, -bücken; bend o. s. down. 2. sich verneigen; make a bow
pasi-likti = likti
pasimaišýti po kójų einem unter die Füße kommen; get under one's feet
pasimèsti (-sìmeta, -sìmetė) c. i. Dk *= pasinaudóti*
pasimókyti = mókytis
pasinaudóti c. i. ausnützen; make use of, take advantage of
pasinėrti (-sìneria, -nėrė) eintauchen; dip into
pasipáinioti sich wo sehen lassen; show o. s.
pasi-piáuti = papiáuti 1
pasipìlti (-sìpila, -pýlė) sich ergießen; pour (out, forth)
pasipũsti (-sìpučia, -sìpūtė) 1. sich aufblähen; puff up. 2. protzen; put on airs. *pasipūtęs* (1) protzig; stuck-up
pasirėdýti = pasireñgti
pasireñgti (-gia, -sìrengė) sich zurechtmachen, sich rüsten, sich bereitmachen; get ready
pasiriñkti (-sìrenka, -riñko) = pariñkti
pasiryžìmas (2) Entschluß; resolution. *vãlios* ~ Willensakt; act of will power
pasirýžti (-žta, -žo) = rýžtis. pasirýžęs (1) entschlossen; determined
pasiródyti = ródytis
pasisakýti 1. *= sakýtis.* 2. bekennen, (etwas) verraten; confess, reveal
pasisamdýti = samdýti
pasisèkti (-sìseka, -sìsekė) = sèktis 2
pasisémti (-sìsemia, -sėmė) für sich schöpfen; scoop up for o. s.
pasiskaitýti = skaitýti
pasiskųsti (-skùndžia, -skùndė) 1. *= skųstis,* 2. eine Klage einreichen; lodge a complaint
pasislėpti (-sìslepia, -sìslėpė) = slapstýtis
pasisótinti sich sättigen; satisfy one's appetite
pasistatýti (ein Pferd) stehen lassen (einstellen); leave standing
pasisùkti (-sìsuka, -sùko) ξ wohin gehen; go into
pasisvéikinti 1. sich begrüßen; exchange greetings. 2. ~ *sù* begrüßen; greet
pasišãlinti sich entfernen; withdraw
pasišaũkti (-kia, -sìšaukė) zu sich berufen; summon
pasišiáušti (-šia, -šė) 1. seine Haare sträuben; bristle up. *pasišiáušęs* (1) borstig; bristly. 2. sich sträuben; be rebellious
pasišildyti sich wärmen; warm o. s.
pasišnekėti (-sìšneka) = kalbėtis
pasi-šókti auffahren; jump up
pasitáikyti sich vorfinden; be found

pasitaisýti 1. sich verbessern; correct o. s. 2. = *taisýtis*
pasitėnkinti sich begnügen; be satisfied. *pasitėnkinęs* (1) zufrieden; satisfied
pasi-tìkti begrüßen; welcome. *išeĩti* ~ (jemandem) entgegengehen; go out to meet
pasitráiškyti für sich herausquetschen; press out for o. s.
pasi-tráukti į šãlį seitwärts (aus)weichen; step aside
pasitùrįs (1) wohlhabend; well-to-do
pasiuñtinimas (1) DP Aussendung; sending out
pãsiuntinys (1) 1. DP Bote; messenger. 2. Br Apostel; apostle
pa-siùsti toll werden; go mad. *pasiùtęs* (1) toll; mad
pasiũsti (-siuñčia, pàsiuntė) = *siũsti*
pasiválgyti sich satt essen; eat one's fill
pasivaržýti wetteifern, -streiten; compete with each other
pasivėlúoti sich verspäten; be late
pasi-viešėti auf Besuch sein; be on a visit
pasivìskinti Š erschüttert werden; be shaken
pasivõžti (-žia, -žė) sich unter etwas Umgestülptem verbergen; hide under s. th. that is turned over
pasižadėti (-sìžada) = *žadėti*
pasižėnklinti sich bezeichnen; make a sign on o. s.
pasi-žyměti Notiz nehmen von; take notice of
pasižìnti (-žį̃sta, -žìno) sù bekannt werden mit; get acquainted with
pasi-žiūrėti schauen; look
pasižvalgýti c. g. sich umsehen nach; look around for
paskaitýti 1. vorlesen; read to. 2. = *laikýti* 2
paskélbti (-bia, -bė) veröffentlichen; publish
paskę̃sti (-skę̃sta, -skeñdo) versinken; drown
paskiaũ später; later
paskiaũs dial. = *paskiaũ*
paskìrti (pàskiria, -skýrė) 1. bestimmen (für); destine. 2. (als Beamten) anstellen; appoint
paskirtìs -iẽs f. (3 *pã-*) (Zweck)Bestimmung; destiny
paskýsti (-sta, -skýdo) Dk sich verbreiten; spread
paskliñsti (-skliñda, -sklìdo) zerstreut werden; be scattered
paskõlinti = *skõlintis*
paskubomìs eilig; in a hurry
paskučiáusias (1) DP Š = *paskutìnis*
paskuĩ 1. nachher; afterwards. 2. c. a. nach; after
pãskui 1. hinterher; behind. *eĩti* ~ hinterhergehen; follow from behind. 2. c. a. hinter . . . her; after (a person). ~ *jį̃ eĩna* DP folgen ihm nach; follow him. 3. c. a. (DP auch c. g.) = *paskuĩ* 2
paskùjis (2) Dk = *paskutìnis*
paskuõ žem. = *paskuĩ*
paskutìnis (2) letzt; last
paslapčià im geheimen; secretly
paslaptìngas (1) geheimnisvoll; mysterious
paslė̃pti (pàslepia, pàslėpė) verbergen (können); (be able to) hide
paslė̃ptis (pàslėpės) DP = *pasislė̃pti (pasìslėpė)*
pasmeĩgti (-gia, pàsmeigė) aufspießen, pfählen; impale
pasmeřkti (-kia, pàsmerkė) verdammen; condemn
pasmìrsti (-rsta, -rdo) zu stinken anfangen; begin to smell
pãsnykauti DP fasten; fast
pasprùkti (-spruñka, -sprùko) entweichen; escape
pãstaras (3) DP = *paskutìnis. pastaraĩsiais laikaĩs* jüngstens; recently
pastatýti 1. (auf-, hin)stellen, aufrecht hinstellen; put, place, post, set upright. 2. bauen, errichten; build, construct. 3. M sich vornehmen; plan
pastebėti (pàstebi) bemerken; notice, discern, remark
pastìprinti (ver)stärken; strengthen
pastìrti (-stį̃ra, -stìro) erstarren; turn stiff
pastógė (1) = *palėpė*
pastóti (den Weg) vertreten; block
pastovùmas (2) Beständigkeit; stability
pastrũkinįjimas (1) J Bau; construction
pasùkti (pàsuka, -sùko) sich wenden; turn (intr.)
pasunkėti schwieriger werden; get more difficult

pasúolė (1) Platz unter der Bank; place under a bench
pasvéikinti grüßen; greet
pasvìręs (1) schiefhangend, zur Seite geneigt; leaning over, tilted, slanting
pasvìrti (-svỹra, -svìro) sich zur Seite neigen, in schräge Lage kommen; assume a slanting position
pašalỹs (3 *pã-*) (Schlupf)Winkel; nook, recess
pa-šaũkti = *šaũkti* 2. *pàšauktas* (3) berufen; called
pa-šáuti anschießen; wound with a shot
pašérti (pàšeria, -šėrė) füttern; feed
pašiáušti (-šia, -šė) sträuben; ruffle
pašiùrpinti (das Gefieder) ein wenig aufzausen; ruffle (the feathers)
pašlóvinti 1. M = *paláiminti*. 2. G = *pagárbinti* 2
pašnekesỹs (3 *pã-*) Gespräch; talk
pa-šókti 1. aufspringen; jump up. 2. eine Zeitlang tanzen; dance a while
pašónis (1) Seite; side
pãštas (2) Post; post (office)
pašvaĩstė (2): *šiáurės* ~ Nordlicht; northern lights, aurora borealis
pašvaistùs (4) regsam, rüstig; active, alert
pašvęsti (-šveñčia, pàšventė) = *švęsti* 1
pàt (emphatische Partikel) 1. nach Averbien (welche in solchen Verbindungen unbetont sind): *čia pàt* hier selbst, an Ort und Stelle; right here, right nearby. *taĩp pàt* s. *taĩp* 1. 2. in der Stellung zwischen (gewöhnlich unbetonter Präposition) und Hauptwort: gerade, unmittelbar; very. *prieš pàt saulėtekį* unmittelbar vor Sonnenaufgang; right before sunrise. *iš pàt pradžių̃* gleich von Anfang an; from the very beginning. *iki pàt akių̃* bis ganz an die Augen heran; right up to the eyes, up to the very eyes. *prie pàt vežìmo* ganz an den Wagen heran; clear up to the wagon. *per pàt vidùdienį* gerade zur Mittagszeit; right at high noon
pãtaikas DP müßig; idle
pataisýti 1. = *taisýti* 2. 2. zurechtmachen; put in the proper order
pãtalas (1) Bett; bed
patámsis (1) Dunkelheit; darkness
pa-tàpti werden; become
patarėjas (1) Berater; adviser
patarìmas (2) Rat(schlag); advice
patarlė̃ (3 *pã-*) Sprichwort; proverb
patarti (pàtaria, pàtarė) anraten, einen Rat geben; advise
pateikáuti DP müßig sein; be idle
pa-teikti DP = *pateikáuti*
patekėti (pàteka) = *tekėti* 2
pa-tèkti 1. = *tèkti* 1. 2. wohin kommen; get into, come to. 3. DP = *lìktis*
paténkintas (1) zufrieden; pleased
patèpti (pàtepa, pàtepė) = *tèpti* 1. *pàteptas* (3) geschmiert, gesalbt; greased
paterióti = *nustóti* 2
patì (pačiõs, pãčiai, pãčią, pačią, pačiojè; pl. *pãčios, pačių̃, pačióms, pačiàs, pačiomìs, pačiosè)* f. 1. selbst; oneself, herself, (by) itself. *ta patì* dieselbe, die gleiche; the same. *pačiojè pradžiojė* gleich (ganz) am Anfang; at the very beginning. 2. = *žmonà* 1
patiėkti (-kia, pàtiekė) 1. = *taisýti* 2. 2. anfertigen lassen; have made
patiėšyti (-ija, -ijo) = *gúosti* 1
patikėti (pàtiki) c. i. glauben an; believe
pa-tìkti gefallen; be likable, be agreeable, please. *jìs mán patiñka* er gefällt mir; I like him
patìnti (-nsta, -nõ) anschwellen; swell
patìrti (pàtiria, -týrė) erfahren; learn (about)
patìs, pãtys s. *pàts*
patógumas (1) DP = *prilýginimas*
patogùs (3) bequem; convenient
patógus (1) DP gleich; like (unto)
patõlei . . . pakõl ne- so lange, bis; (so long) until
patránka (1) Kanone; cannon
patraukìmas (2) Neigung, Vorliebe; liking
pa-tráukti ziehen, zerren; pull, tug
patriõtinis (1) patriotisch; patriotic
pàts, DP *patìs (patiẽs, pãčiui, pãtį, patimì* i., *patiẽ* v.; pl. *pãtys, pačių̃, patìms, pačiùs, patimìs, patysè)* subst. m. = *výras* 2.
pàts, DP *patìs (patiẽs* und *pãčio, pačiám, pãtį, pačiù̃* und *patimì, pačiamè;* pl. *pãtys, pačių̃, patíems, pačiùs, pačiaĩs, pačiuosè)* pron. m. 1. selbst; oneself, himself, (by) itself. *tas pàts* derselbe, der gleiche; the same. *pačiamè viduryjè* ganz in der Mitte;

in the very center. *pàts laĩkas* die beste Zeit; the very time
patsaĩ = *pàts* pron.
pãtūroti P = *nusiléisti* 3
patvìnti (-nsta, -no) = *patìnti*
patvìrtinti bestätigen; confirm
patvorỹs (3 *pã-*) Gegend am Zaun entlang; place along the fence or hedge. *patvorỹ* beim Zaun, bei der Hecke; by the fence, by the hedge
paũgėti (-ũgi) größer werden; grow older
paũkštė (2) poet. oder dial. = *paũkštis* — dim. *paukštẽlė* (2), *paukštýtė* (1)
paukštiniñkas (2) Hühnerhof; poultry yard
paũkštis (2) Vogel; bird — dim. *paukštẽlis* (2); *paukštužẽlis* (2)
paũkúoti sich mit Nebeldunst überziehen; get misty
paulióti = *ulióti* 1—2
paupẽ (3 *pã-*) = *paupỹs*
paupỹs (3 *pã-*) Flußrand, -ufer; riverside, river bank
paũsiaĩ (3 *pã-*) der Rand des Schnurrbartes; the edges of the mustache
paũtas (2) M = *kiaušìnis*
pavadìnti = *vadìnti*
pavadúoti jemandes Platz einnehmen; take one's place
paváizdas (1) M DP = *pavyzdỹs*
pãvakare gegen Abend; toward evening
pavakarỹs (3 *pã-*) die Zeit gegen Abend hin; early evening. *pavakariaĩs* = *pãvakare*
pavardẽ (3 *pã-*) Familienname; last name
pavařgėlis (1) armer Mensch; poor fellow
pa-vařgti in Not geraten; become poor. *pavařgęs* (1) notleidend; suffering want
pavãsaris (1) Frühling; spring (season)
pavedžióti eine Zeitlang herumführen; lead around a while
pavéikslas (1) Bild; picture — dim. *paveikslẽlis* (2) hübsches Bild; pretty picture
paveĩkti (-kia, pàveikė) imstande sein zu überwältigen; be able to overcome
pavéizdas (1) V = *pavyzdỹs*
pa-veizėti = *pažiūrėti*
pavėjui windwärts; with the wind
pavérgti (-gia, -gė) unterjochen; subjugate
pavèsti (pàveda, pàvedė) auftragen, überantworten; assign, entrust. ~ *kám* c. inf. jemand beauftragen; charge a p. with
pavydėti (-výdi) beneiden; envy
pa-vỹkti = *sèktis* 2
pavilióti weglocken; lure away
pa-viřsti c. i. oder *į* sich verwandeln in, werden zu; change into, turn into, become
paviršiuo Dk oberflächlich; superficially
pavýti (pàveja, -vìjo) einholen; catch up with, overtake
pavyzdỹs (3 *pã-*) Beispiel, Vorbild; example
pavõgti (pàvagia, pàvogė) = *võgti*
pavõjus (2) Gefahr; danger
pažabóti imstande sein zu zügeln; be able to bridle
pažagrẽlis (2) (poet. dim. von *pažagrė*) ein Teil des Pfluges; a part of the plow
pažaliúoti grün werden; turn green
pažeĩsti (-eĩdžia, pàžeidė) verletzen; offend
pažẽminti erniedrigen; humble
Pažiegė (1) ON. 141
pa-žymėti bemerken, angeben; remark, state
pãžinė (1) Dk = *pažintìs*
pažìnti (-žįsta, -žìno) 1. kennen; know. 2. erkennen; recognize. 3. kennenlernen; get to know, learn about. 4. M = *pripažìnti*
pažintìs -iẽs f. (3 *pã-*) Bekanntschaft, persönliches Bekanntwerden; acquaintance(ship)
pažįstamas (1) 1. bekannt; known, acquainted. *nepažįstamas* unbekannt, fremd; unknown, strange. 2. Bekannter; a friend
pažýtkas (2) M = *naudà*
pa-žiūrėti 1. = *žiūrėti*. 2. nachsehen; look into a th.
pãžiūros (3) Kr Besichtigung des Vermögens des Bräutigams; the viewing of the property of the prospective son-in-law
pažvelgti (-gia, pàžvelgė) = *žvelgti*
pečiaĩ s. *petỹs*
Pečkauskáitė (1), *Marijà* (24. II. 1877—24. VII. 1930): Pädagogin, Prosaschriftstellerin, schrieb unter dem Namen *Šatrijõs Rãgana*. 118

pėdà (3) Fußspur; footprint
pėdas (3) Garbe; sheaf
peĩkti (-kia, -kė) tadeln; scold
peĩlis (2) Messer; knife
peklà (2) M = *prãgaras*
pelė̃ (4) Maus; mouse — dim. *peliùkė* (2)
pelėda (1) Eule; owl
pėlkė (1) Sumpf; swamp
pẽlnas (4) Verdienst, Gewinn; profit
pelnýti verdienen; earn
penėti (pẽni) 1. mästen; fatten. 2. M speisen; feed
penėtojas (1) Ernährer; feeder
penkerì (3 *peñ-*) = *penkì*
peñketas (1) Fünfheit, -zahl; number of five. ~ *tiek* fünfmal soviel; five times as many
penkì (4) fünf; five
peñkiasdešimt fünfzig; fifty
penkiasdešimtas (4) fünfzigst; fiftieth
penkiólikas (1) fünfzehnt; fifteenth
penktãdienis (1) Freitag; Friday. *Didỹsis* ~ Karfreitag; Good Friday
peñktas (4) fünft; fifth
pentìnai (2) Sporen; spurs
peř I. (proklitische Partikel) 1. *kàs per* was für (ein); what kind of. 2. (vor Adjektiven und Adverbien) (all)zu, zu (sehr); too. *per daũg* zuviel, allzusehr, übermäßig; too much, excessively. *per žẽmas* zu niedrig; too low. II. c. a. 1. durch, über . . . hin, während; through, over, across, during. *per diẽną* den ganzen Tag; all day long. *per dvì minutès* in zwei Minuten; in two minutes. *per Velýkas* zu Ostern; at Easter. *per ùžgavėnes* am Fastnachtdienstag; on the day before Ash Wednesday. *per žiñgsnį* (jemandem) auf den Fersen; on somebody's heels. 2. = *nėgu* 1
perdaũg = *per daũg*, s. *peř* I 2
pérdėtinis (1) V Vorgesetzter, Leiter; director. ~ *kepėjų* der oberste Bäcker; the head baker
pérdėtojas (1) Dk V Landesherr; governor
pér-eiti durchwandern; go through
perėti (pẽri) brüten; hatch
pérgalė (1) Sieg; victory
pérgalėjimas (1) Dk Besiegung; defeat
pér-galėti Dk besiegen; vanquish
pérgalėtojas (1) Dk Sieger; victor
pergameñtinis (1) Pergament-; of parchment
pérguldymas (1) = *vertìmas*
pérguldyti = *išvẽrsti* 2
pérguldytojas (1) = *vertėjas*
perìlga = *ìlgainiui*
pér-kalbėti DP überreden; persuade
perkalbinėti DP zu überreden suchen; try to persuade
pérkalnė (1) Bergrücken; mountain ridge
pér-kąsti durchbeißen; bite through
pérkeisti (-eičia, -eitė) ab-, umändern; alter, change
pérkratinėti, pérkratyti durchsuchen; search
perkūnas (1) Donner; thunder. *Perkūnas* höchster Gott der heidnischen Litauer; supreme god of the pagan Lithuanians. 96, 119
peřlas (2) Perle; pearl
pérmanyti, A *permanýti* 1. (gründlich) verstehen; understand (thoroughly). 2. M überlegen; consider
Peřmė (2) ON (Stadt in Rußland) Perm (jetzt Molotow). 143
permiẽr D = *per daũg*, s. *peř* I 2
pérnai im vorigen Jahre; last year
pérnakvoti übernachten; stay overnight
pérnešioti austragen; wear out
pérnykštis (1) Po letztjährig; last year's
pérpildyti überfüllen; fill to excess
pér-plaukti zu Schiff überqueren; cross by boat
pérsigąsti (-gąsta, -gando) sehr erschrekken; get terribly frightened
pérsikelti (-kelia, -kėlė) 1. sich hinüberbegeben; cross over. 2. = *pérsikraustyti*
pérsikraustyti umziehen, die Wohnung wechseln; move
pérsimanyti Bescheid wissen; have a thorough knowledge
pérsiskirti (-skiria, -skyrė) sich trennen; separate o. s.
pérsižegnoti W sich bekreuzen; make the sign of the cross on o. s.
pérstoti = *nustóti* 1. *nepérstojęs* (1) M unaufhörlich; incessant
pér-šokti (hin)überspringen; jump over
peršėti (peršti) schmerzen; ache
pėršviečiamas (1) durchleuchtet, Licht durchlassend; translucent

pér-tekti c. g. im Überfluß haben; have abundantly
pér-traukti unterbrechen; interrupt
pérveizdėti (-di) V durchsehen; look over, check off
pérveizėti (-zi) žem. 1. = *péržvelgti*. 2. V auskundschaften; find out
pér-verpti spinnend bis zur Unbrauchbarkeit abnutzen; wear out by spinning
pér-versti M = *pérkeisti*
pérverti (-veria, -vėrė) durchstechen; pierce
pér-vesti DP hinüberführen; transfer
péržegnoti M = *paláiminti*
pér-žengti übertreten; violate
péržiemavoti D überwintern; hibernate
pér-žvelgti einen Blick werfen über; glance over
pėsčias (3) zu Fuß (gehend); on foot (walking)
pesnótis Dk murksen, tändeln; trifle
pèšti (pẽša, pẽšė) ausrichten; achieve. *niẽko nepẽšus* unverrichteterdinge; with empty hands
pèštis (pẽšasi, pẽšėsi) 1. einander an den Haaren reißen; pull each other's hair. 2. = *giñčytis*
petelìškė (2) Schmetterling; butterfly
petỹs petiẽs m. (4) Schulter; shoulder
Petkẽvičius (1) FN. 164
Pètkus, Pẽtkus (2) PN—dim. *Petkẽlis* (2)
Petrãpilis (1) St. Petersburg, heute Leningrad. 141—145
Pẽtras (2) Peter
petùnija (1) Petunie; petunia
-pi P = *-p*, z. B. *kryžiauspi*
piáuti (piáuna und *piáuja, pióvė)* 1. schneiden (mit dem Messer); cut (with a knife). 2. mähen, ernten; mow, cut (grass), harvest. 3. DP = *papiáuti*
piáutis (piáunas und *piáujas, pióvės)* 1. einander beißen (von Tieren); bite each other (of animals). 2. sich streiten; quarrel
piemuõ -meñs (3 *pie-*) Hirtenjunge; shepherd boy
piẽnas (1) Milch; milk
piẽnė (2) Löwenzahn; dandelion
piẽtinis (2) südlich; southern
piẽtūs (4) 1. Mahl(zeit); meal. 2. Süden; south. *pietų rytaĩ* Südosten; southeast
pieva (1) Wiese; meadow — dim. *pievẽlė* (2)
pigiaũs DP leichter; more easily
pìktas (4) 1. bös(e); evil, wicked, vicious. 2. ärgerlich; irksome
pỹkti (-ksta, -ko) zürnen, böse sein; be angry
piktýbė (1) Missetat; misdeed
pỹktis (-kstasi, -kosi) miteinander in Unfrieden geraten; get angry with each other
piktùmas (2) Zorn; anger
pìldyti ausführen; carry out
pìldytis in Erfüllung gehen; come true
pìlė (2) Dk 1. befestigte Stadt; fortified city. 2. Gefängnis; jail
Pilėnai (1) ON. 147
piliẽtis (2) (Staats)Bürger; citizen
pìlis -iẽs f. (4) Burg; castle
pìlkas (3) grau; gray
pìlkuoti grau schimmern; look gray
pìlnas (3) voll; full
Pilótiškės (1) ON. 76
pìlvas (4) Bauch; abdomen, belly
pinigaĩ (3 *pì-*) Geld; money
pìnigas (3) Münze; coin
piningaĩ (3 *pì-*) V = *pinigaĩ*
pìnti (pìna, pýnė) (einen Kranz) winden, (ein)flechten; bind (a wreath), wreath, intertwine
pintìnė (2) Korb; basket
pipìrai (2) Pfeffer; pepper
pýpkė (1) Tabakpfeife; pipe (for smoking)
pyrãgas (2) 1. Kuchen; cake, 2. als Gastgeschenk verwendetes Gebäck; baked goods used as a present
pirkià (2) Bauernhaus, Hütte; (peasant's) house, hut
pirktas (4) (im Laden) gekauft; bought-(en), not homemade
pirkti (peřka, pirko) kaufen; buy
pirm 1. c. g. vor; before, ago. 2. *pirm neg* DP bevor, ehe denn; before
pirmà adv. vorher, zuerst; earlier, first, before. *eĩti* ~ vorausgehen; go at the head
pìrmas (3) erste(r); first. *visų̃ pìrma* und *pirmiáusia* zuallererst; first of all. *pirmiáusias* (1) der allererste; foremost
pirmèsnis (2) früher; earlier
pirmiaũ eher, vorher; earlier, sooner
pirmýkštis (1) ursprünglich; original

pirmỹn vorwärts; forward
pirmininkáuti präsidieren; preside
pirmutìnis (2) erste(r); the first one
piršlýbos (1) Brautwerbung; matchmaking. *su piršlýbomis važinėti* auf Freiersfüßen gehen; drive around looking for a wife
piršlỹs (4) Zufreier, stellvertretender Brautwerber; matchmaker
piřštas (2) Finger; finger
piřštinė (1) Handschuh; glove
piūtìs -iẽs f. (4) Ernte; harvest
Pivóša (1) Pseudonym von Gricius. 130
plačiaĩ, plačiáusias s. *platùs*
plačiaũs DP ausführlicher; in more detail
plaikstýtis Dk (im Winde) flattern; float (in the wind)
plàkti (plãka, plãkė) 1. peitschen; whip, lash. 2. = *mùšti* 1
plãnas (2) Plan; plan
plasnójimas (1) Flügelschlag; flapping
plasnóti (herum)flattern, (mit den Flügeln) schlagen; flutter (around), flap (the wings)
plastėti (plãsta) flattern; flutter
plaštãkė (2) Falter; butterfly
platýbė (1) Weite, Breite; expanse, vastness
platumà (3 *plã-*) 1. Weitläufigkeit; extent. 2. = *platýbė*
platùs (4), *plačiaĩ* adv. 1. breit, weit; wide, broad, vast. 2. weitausgreifend, weitläufig; comprehensive
plaũčiai (2) Lunge; lung
pláukas (3) Haar; hair
plaukýti schweben; float, hover
plaũkti (-kia, -kė) schwimmen, fließen, herbeiströmen; float, flow
pláuti (pláuna, plóvė) waschen; wash
plazdėti (plãzda) = *plastėti*
plebãnas (2) M = *klebõnas*
pleĩštas (2) Keil; wedge
plepalaĩ (3 *plẽ-*) Geschwätz; gossip
plėskėlė (2) kleines Stück; thin slice
plėsti (plėčia, plėtė) weiten; expand
plėškė (4) Riemen am Sielengeschirr; strap of the breast harness
plėšti (-šia, -šė) (Neuland) aufpflügen; plow up
plevénti = *plastėti*
plezdėti (plėzda): žydėti ~ prächtig blühen; bloom gloriously
pliekti (-kia, -kė) = *plàkti.* ~ *gãvo* sie erhielten Rutenstreiche; they got a beating
pliẽnas (4) Stahl; steel
plìkas (4) kahl(köpfig); bald, bare
plìkė (2) Glatze; bald spot
plìkis (2) Armer, Mittelloser; poor man
plýnė (1) offene Ebene; open plain
plìsti (pliñta, plìto) sich ausbreiten; spread (intr.)
plyšỹs (4) Spalt, Ritze; crack
plýšti (-šta, -šo) 1. bersten, zerspringen, brechen; split, burst, break. 2. fast zerspringen; burst almost
plytà (2) 1. Ziegelstein; brick. 2. Steinplatte; flagstone
pliuškėti (pliùška) plappern; chat
plónas (3) dünn, fein; thin, fine
plótas (1) Fläche, Raum; expanse, space, area
plõtis (2) Breite, Weite; width, expanse
plũduriuoti = *plaukýti*
plumpsėti (plùmpsi) sparnaĩs mit den Flügeln geräuschvoll schlagen; flap the wings
Plùngė (1) ON. 109
plùnksna (1) Feder; feather
plùnkti (-kia, -kė) stapfen; stamp
plúoštas (1) Menge; amount
pluškėti D = *pliuškėti*
põ 1. c. g. (DP c. d.) nach; after. *po tõ* darauf(hin), hernach, nachher; thereupon, afterwards. 2. c. i. oder c. g. unter; under. *iš põ* unter . . . hervor; from under. 3. c. a. in, in . . . herum, durch, auf, über; in, about, around, through, on, over. *po vìsą žẽmę* auf der ganzen Welt; all over the world. *po kamãbarį* im Zimmer herum; about the room. 4. c. a. je; (so many) each (time)
poètinis (1) dichterisch; poetic
poèzija (1) Poesie; poetry
póilsis (1) Ausruhen, Ruhe; rest
pókaitis (1) Mittagsrast; siesta
polèmika (1) Polemik; controversy
polìcija (1) Polizei; police
polìtika (1) Politik; politics, political affairs
polìtinis (1) politisch; political
põnai (2) (Dienst)Herrschaft; employers (master and mistress)
ponáitis (1) feiner junger Herr; young gentleman

põnas (2) 1. M adeliger Herr, Gutsherr; Sir, lord of the manor. 2. vornehmer Herr; gentleman. 3. Meister; master. 4. P *Põnas* der Herr; the Lord. 5. (Titel) Herr; (title) Mr., Mister

ponià (4) 1. Herrin (im Gegensatz zum Dienstmädchen); mistress. 2. (gnädige) Frau (Betitelung einer verheirateten Frau); lady, Mrs.

põniškas (1) nach Herrenart; after the manner of gentlemen

popiẽrėlis (2) kleines Stück Papier, small piece of paper

pópietis (1) Mittagsschläfchen; afternoon nap

populiarėti beliebt werden; become popular

populiarùs (4) populär; popular

porà (4) Paar; pair, couple. *põrą kaĩtų* oder *sỹkių* ein paarmal; a couple of times

póra (1; a. sing. *póra*) dial. = *porà*

Porãjus (2) PN = *Parãjus*. 148

porýt übermorgen; day after tomorrow

põryti (-ija, -ijo) Kr = *pãsakoti*

postìlė (2) Postille; book of homilies

Póška (1) FN. 61—63

potám P = *po tõ;* s. *põ* 1

põteriai (1) Gebete; prayers

põterius (1) M Vaterunser; the Lord's Prayer

potrùputį = *po trùputį*, s. *trùputis*

Póvilas (1) DP Paul

póvyza (1) Dk Gesichtsausdruck; facial expression

pozìcija (1) Position; position

póžemis (1) unterirdischer Platz; place located underground

pra-áugti hinauswachsen über; grow higher than

prabìlti (-bỹla [-bìlsta], -bìlo) = *prašnekėti*

prabõčiai (2) Urahnen; forefathers

pra-brėkšti anfangen zu tagen; start to dawn

prabútas (3) vergangen; past

pradėti (pràdeda) tr. anfangen, beginnen; begin, start

pradėtis Š = *prasidėti*

prãdmenys -nų̃ (3) die Anfänge; the beginnings

pradùrti (pràduria, -dūrė) durchstechen; pierce

pradžià (4) Anfang, Beginn; beginning. *iš pradžiõs* und *iš pradžių̃* (Bg *iš prãdžių*) anfangs; at first, at the beginning

pradžiùgtis (-džiuñgas, -džiùgos) DP (= *prasidžiùgti*) sich freuen; be glad

pra-eĩti 1. vorübergehen (an), vergehen; pass (by, away). *praẽjęs* vergangen; past, last. 2. DP *pirm* ~ (tr.) = *pranókti*

praeitìs -iẽs f. (3 *prã-*) Vergangenheit; the past

prajóti vorüberreiten; ride by on horseback

pra-gaĩšti verlorengehen; disappear

prãgaras (3) Hölle; hell

prãgariškas (1) höllisch; hellish

pragérti (pràgeria, -gėrė) vertrinken; trade for liquor (while drinking)

pragyvénti wohlhabend werden; become well-to-do

pra-gráužti wundreiben; rub through

prãkaitas (3) Schweiß; perspiration

prakaitúoti schwitzen; perspire

prakálti (pràkala, pràkalė) durchschlagen, -hämmern, -meißeln; hammer through, chisel through

pra-kéikti verfluchen, -dammen; curse, damn, condemn to hell. *prakeiktíeji* die Verdammten; the damned, the souls in hell

prakiùrti (-kiũra und *-kiùrsta, -kiùro)* ein Loch bekommen; get a hole

pra-láužti durchbrechen; break through

pralėkti (pràlekia, pràlėkė) vorbeifliegen; fly past

praleñkti (-kia, pràlenkė) überholen; overtake, pass

pramanýti verleumden; slander

pramìnti (pràmina, -mýnė) (einen Pfad) austreten, (einen Weg) bahnen; tread out, pave (a way)

pramókti (-ksta, -ko) einigermaßen lernen; learn a little

prãmonė (1) 1. Dk Luxusware; luxury article. 2. D pl. *prãmonės* Gebilde; formation

pramùšti (pràmuša, pràmušė) durchschlagen; cut (an opening) through, break through, beat a hole into. *mán bùvo galvà pramuštà* c. i. ich war versessen auf; I had set my mind on

prãnašas (1) M DP Prophet; prophet

prancūzas (2) Franzose; Frenchman

pranèšti (pràneša, prànešė) mitteilen, berichten, melden, Anzeige machen, bekanntmachen; report, announce
pra-nỹkti verschwinden; disappear, vanish
pranókti (-ksta, -ko) DP einem vorauseilen, -gehen; precede
praplėsti (pràplečia, pràplėtė) erweitern; broaden
pra-plėšti aufreißen; tear open
prapuldìnti M verderben; confound
prapùldyti ins Verderben bringen; ruin
pra-pùlti = pranỹkti
prapultìs -iẽs f. (3 *prã-*) Verderben; perdition
prapuolìmas (2) P = *prapultìs*
prãrakas Br = *prãnašas*
pra-ràsti verlieren; lose
prarymóti (Zeit) mit aufgestützten Händen (wartend) verbringen; pass (the time) leaning on one's elbows (and waiting)
pra-rýti verschlingen; devour, swallow
prasčiõkas (2) einfacher Mann; common man
pra-sėdėti durchsitzen; sit through
prasidėti (-sìdeda) anfangen; begin, set in
prasikálti (-sìkala, -sìkalė) hervorwachsen; come forth
prasiskìrti (-sìskiria, -skýrė) sich spalten, sich auftun; open (intr.)
prasitařti (-sìtaria, -sìtarė) ein Wort sagen; say a word
prasižengìmas (2) Vergehen; offense
praskìnti (pràskina, -skýnė) (einen Weg) aushauen; cut (a path)
praskleĩsti (-eĩdžia, pràskleidė) ein wenig öffnen, aufschlagen; open, turn up
prasliñkti (pràslenka, -sliñko) vorübergehen, verstreichen; pass by
prasmė (4) Sinn, Bedeutung; sense, meaning, significance
prãstas (4) einfach, schlicht; ordinary (of people), simple, common
prastuolẽlis (2) ganz einfach; extremely simple, ordinary
prašaleĩtis (2) Dk Fremdling; stranger
prãšymas (1) Bitte; request
prašýti 1. bitten; beg, ask. *prašaũ sėstis* bitte, setzen Sie sich!; please, sit down! 2. c. g. bitten um; ask for
prašýtis ł. um die Erlaubnis bitten; ask permission. 2. = *prašýti* 2
prašnekėti (pràšneka) zu reden anfangen; start to talk
prašnèkti (-šneñka, -šnėko) = prašnekėti
pra-šókti 1. schnell vorübergehen; pass quickly. 2. Š vergehen; pass away. *prašókęs* (1) DP vergangen; past
prašvilpti (-pia, pràšvilpė) vorübersausen; whizz past
pra-švìsti erstrahlen, erglänzen; gleam forth, begin to shine
pratarìmas (2) St = *pratarmė*
pratarmė (3 *prã-*) Vorwort; preface
pratařti (pràtaria, pràtarė) sprechen, sagen; speak, utter, say
pratašýti dúrchhauen; hew through
praturtėti reich werden; become rich
praũsti (-sia, -sė) waschen; wash
praũstis (-sias, -sės) sich waschen; wash o. s.
pravartùs (4) nützlich; useful
pravažiúoti vorüberfahren an; ride past
praveřsti (-řčia, pràvertė) zubringen; spend (time)
pravìrkti (-ksta, -ko) zu weinen anfangen, in Tränen ausbrechen; start to weep, break out into tears
pravýti (pràveja, -vìjo) M vertreiben; chase away
pra-žydėti = pražýsti
pražýsti (-sta, -žýdo) erblühen, zu blühen beginnen; start to bloom
pražudýti: amžinaĩ ~ ins ewige Verderben stürzen; cause everlasting perdition
pra-žũti umkommen, verderben, verlorengehen; perish, get lost
prẽkė (2) Ware; merchandise
prekìjas (2) Kaufmann; merchant
prezideñtas (2) Staatspräsident; president (of a state)
pribárti (prìbara, prìbarė) einschärfen; warn
pri-brẽsti reif werden; ripen
pridėjìmas (2) Beilage; addition
prideñgti (-gia, prìdengė) zudecken; cover
priderą̃s (3 *prì-*) DP passend; fitting. *priderančiaĩ* DP auf sich gehörige Weise; properly
pridėti (prìdeda) hinzu-, beifügen; add
pridúoti (-dúoda, prìdavė) 1. hinzugeben; give additionally. 2. M = *dúoti* 1
pridùrti (prìduria, -dũrė) = pridėti

priẽ c. g. 1. bei; at, near, with, by, in the presence of. 2. zu; to, up to. *prie tõ* noch dazu; in addition
prieangis (1) Vorhaus, Beischlag; porch
prieblanda (1) Abenddämmerung; dusk
priẽdas (2) Zugabe, Zuschlag; bonus
priedermė (1) Pflicht; obligation
prieg c. g. (A c. d.) M = *priẽ*
priegaidė (1) Intonation; intonation
priegalvis (1) Kopfkissen; pillow
prieglobstis (1) 1. = *glẽbis* 1. 2. Umarmung; embrace
priẽgtám M W = *prie tõ*, s. *priẽ* 2
prìeiga (1) Zutritt; access
prie-imti M = *priimti*
pri-eĩti hinzu-, herantreten; go (up) to, go near. ~ *priẽ* und ~ *kã̃* kommen zu, (gehend) erreichen, stoßen auf, finden; come to, reach
priekėlimas M (= *prikėlimas*) Auferstehung; resurrection
priẽkin vorwärts; forward, ahead
priėmìmas (2) St günstige Aufnahme; favorable reception
priemonė (1) (Hilfs)Mittel; means, device
prierašýti M (= *prirašýti*) widmen, zueignen; dedicate
priesakis (1) DP = *priešas*
priesaulis (1) Platz in der Sonne; place in the sun. *priesauly* in der Sonne; in the sun
priẽš c. a. 1. gegen; against. ~ *kálną* bergan, -auf; uphill. 2. vor (örtlich); in front of, before (place). 3. vor (zeitlich); before (time). ~ *kẽletą mẽtų* vor einigen Jahren; a few years ago. *už trijų̃ dienų̃* ~ *sienos uždãrymą* (Bg) drei Tage vor Grenzschluß; three days before the frontiers were closed
priešais: išeĩti ~ entgegengehen; go to meet
priešakỹs (3 *prie-*) und *priešakis* (1) Vorderseite; front. *priešakỹ* vorn, auf der Vorderseite; in front
priešas (1) Feind; enemy
priešininkas (1) = *priešas*
priešintis sich widersetzen; resist
priešistòrinis (1) vorgeschichtlich; prehistoric
prieštaráuti widersprechen; contradict
prietaisas (1) 1. Vorrichtung; device. 2. würzige Zugabe; preparation, ingredient
prietaras (1) Vorurteil; prejudice
prietelius (1) Š V = *draũgas*
priežastìs -iẽs f. (3 *prie-*) Ursache, Grund; cause, reason
priežodis (1) DP Š = *prilýginimas*
prigadà (2) W Unfall, Mißgeschick; misfortune
pri-gáuti betrügen; deceive
prigavìmas (2) Betrug; deceit
prigérti (prìgeria, -gėrė) ertrinken; drown (intr.)
prìgimtas (2) angeboren; innate, native
prigìrdyti ertränken; drown (tr.)
priglaũsti (-aũdžia, prìglaudė) 1. an sich drücken; press against o. s. 2. zu sich nehmen, Obdach gewähren; shelter
priglùšinti halb bewußtlos machen; knock out
prigrasìnti scharf drohen; threaten severely
prigriẽbti (-bia, prìgriebė) anfassen; get a hold of
pri-grũsti vollstopfen; cram, fill overfull
pri-guléti = *priklausýti* 1
priimdinėti (gewohnheitsmäßig) gastlich empfangen; receive hospitably
priimlióti fortwährend (in sich) aufnehmen; take in continually
priimti (prìima, prìėmė) 1. annehmen, aufnehmen, empfangen; accept, admit, receive. *už gẽra* ~ M wohlgefällig annehmen; accept favorably. ~ *žmõgų* M Menschengestalt annehmen; be made like unto man. 2. P auf sich nehmen; take upon o. s.
prijóti reitend erreichen; reach on horseback
prijunktas DP bekannt, vertraut; familiar
prikalbėti (prìkalba) über-, zureden; persuade
prikálti (prìkala, prìkalė) annageln; nail on
prikélti (prìkelia, -kėlė) 1. = *bùdinti*. 2. auferwecken; resuscitate, raise from the dead
prikìšti (prìkiša, -kìšo) hinhalten; put close (to a th.)
priklausýti 1. gehören (zu); belong. 2. ~ *nuõ* abhangen von; depend on
priklóti hinzulegen; lay beside
pri-kráuti anfüllen; fill
prikuopti (-pia, -pė) DP Sorge tragen für; take care of

prikvìpti (-kviñpa, -kvìpo) sich mit Duft anfüllen; become filled wirh an odor
prilýginimas (1) DP Š Gleichnis; parable
prilýginti c. g. vergleichen mit; liken to.
prilýgintas (1) Š gleich; like (unto)
prilìpti (prìlipa, -lìpo) (gehend) erreichen; come to
prilìpti (-liñpa, -lìpo) anhaften, ankleben; stick to
prilįsti (prìlenda, -liñdo) sich (an etwas) heranmachen; get at
primanýti A es verstehen; know how
primiñti (prìmena, prìminė) 1. in Erinnerung bringen; bring to mind. 2. St erwähnen; mention
primìnti (prìmina, -mýnė) M zertreten; crush under foot
primùšti (prìmuša, prìmušė) = *prikálti*
pripažinìmas (2) Anerkennung; recognition
pri-pažìnti anerkennen, bekennen; recognize, confess
pri-piáuti in Menge abschneiden; cut off in large quantity
pripìldyti (an-, er)füllen; fill
pripìlti (prìpila, -pýlė) vollschütten; fill (by pouring)
prìprovos (1) Zutaten, Gewürze; spices
prireñgti (-gia, prìrengė) vorbereiten; prepare
prisãkymas (1) M Gebot; commandment
prisakýti M befehlen, heißen; command, order
prisègti (prìsega, prìsegė) anheften; pin on
prisiartinti nahekommen; come close
pri-siekti schwören; swear, vow
prisigérti (-sìgeria, -gėrė) sich volltrinken, sich satt trinken; drink one's fill
prisiglaũsti (-aũdžia, -sìglaudė) P Zuflucht suchen; seek refuge
prisikélti (-sìkelia, -kėlė) = *prikélti* 2
prisi-kráuti für sich füllen; fill up for o. s.
prisilaikýti c. g. sich halten an; uphold, keep, observe
prisimaišýti sich beimischen; be added
prisiminìmas (2) Erinnerung; memory
prisimiñti (-sìmena, -sìminė) sich erinnern an; remember
prisi-pažìnti bekennen; confess
prisipiáustyti sich in Menge herausschneiden lassen; be cut out in large quantity
prisipũškinti nach Herzenslust plätschern; splash to one's heart's content
prisiránkioti ansammeln; collect
prisiriñkti (-sìrenka, -riñko) sich ansammeln; assemble
prisiruõšti (-šia, -sìruošė) sich vorbereiten auf; prepare for
prisiskìrti (-sìskiria, -skýrė) für sich auswählen; select for o. s.
prisistebėti (-sìstebi) c. d. J betrachten; observe
prisitáikyti 1. eine Gelegenheit ausfindig machen; hit the right moment. 2. ~ *priẽ* sich heranmachen an; sidle up to
prisiválgyti sich satt essen, nach Herzenslust essen; eat one's fill
prisi-vařgti sich gehörig abmühen; tire o. s. out
prisiveřsti (-řčia, -sìvertė) sich hinwenden; turn o. s. to
priskáldyti vollspalten; fill with chopped things
priskìrti (prìskiria, -skýrė) zuteilen, zählen zu; assign, count to
priskrìsti (prìskrenda, -skrìdo) heranfliegen; fly to
prisliuõkti (-kia, prìsliuokė) heranschleichen; slink near
prispaudimas Š Angst; distress
pristatýti hinstellen; place to
pristóti M hintreten zu; join
prisũdyti mit Eingesalzenem (Fleisch) füllen; fill with brined (meat)
pryšakỹs (3 *prý-*) dial. = *priešakỹs*
prišaũkti (-kia, prìšaukė) herbeirufen; ask to come, call
pritařti (prìtaria, prìtarė) beistimmen; agree
pri-tìkti passend sein; be becoming
pritilpti (prìtelpa und *-tilpsta, -tilpo) priẽ* herankommen an; get close to
pritìrti (prìtiria, -týrė) erleben; experience
pritreñkti (-kia, prìtrenkė) niederschmettern; knock down
pri-trũkti c. g. Mangel leiden an; be short of
privatdoceñtas (2) Privatdozent; university lecturer
privažiúoti fahrend erreichen; reach by vehicle
pri-veizdėti Br = *prikuopti*
priveřsti (-řčia, privertė) zwingen; force

privìlti (prìvilia, -výlė) verführen; seduce
prižadėti (prìžada) = *žadėti*
prižādinti = *bùdinti*
pri-žiūrėti warten, pflegen; tend
prõ c. a. 1. durch . . . hindurch, durch; through. 2. vorüber, vorbei an; past, by
próbalčiai (1) die Urbalten; the Primitive Balts. 150
problemà (2) Problem; problem
profesoriáuti Professor sein; be a professor
profèsorius (1) Professor; professor
próga (1) Gelegenheit; opportunity. *tà* ~ bei dieser Gelegenheit; on that occasion
progimnãzija (1) Progymnasium; a type of secondary school
próistorė (2) Vorgeschichte; prehistoric studies
próistorinis (1) = *priešistòrinis*
prókalbė (1) Ursprache; parent language
prósenovė (1) Urzeit; prehistoric times
prõtas (2) Verstand; mind, intelligence — dim. *protužėlis* (2)
prótėvynė (1) Urheimat; original homeland
protìngas (1) klug; clever, wise
proviñcija (1) Provinz; province
prótvyti (-ija, -ijo) D zurechtmachen, in Ordnung bringen; put in order
prūsas (1) (Alt)Preuße; (Old) Prussian. 146
Prūsija (1) Preußen; Prussia
pūčkėlė (2) dial. Flinte; shotgun
puikýbė (1) 1. Stolz; pride. 2. Pracht; splendor
puĩkintis c. i. stolz sein auf; boast of
puikùs (4), *puĩkiai* (D *puikiaĩ*) adv. 1. stolz; proud. 2. prächtig, (wunder)schön, herrlich; splendid, beautiful, wonderful, elegant
pulkas (4) 1. Schar, Schwarm, Menge; flock, swarm, host, multitude. 2. Heer-, Kriegsschar; troop of soldiers. 3. M Heer; army
pulkininkas (1) 1. Oberst; colonel. 2. ŠR Feldherr; general
pùlti (púola, púolė) 1. fallen; fall. 2. sich hinwerfen; throw o. s. ~ *añt* angreifen, losstürmen auf, herfallen über; attack. 3. tr. angreifen; attack
Pùmpėnai (1) ON. 86
púodas (1) Topf; pot
puodỹnė (2) Milchtopf; milk jug
puõšti (-šia, -šė) schmücken; adorn, decorate
puotà (4) Gelage; banquet
pupà (2) Bohne; bean
pūraĩ (4) žem. Winterweizen; winter wheat
pùrpteléti aufschwirren; soar up
pùrtytis sich sträuben; be unwilling
pušvas (4) Kot; dirt, mud
pušvinas (3) kotbedeckt; muddy
pùs: per ~ halb und halb, gemeinsam; half and half, jointly
pusañtro und *pusantrų* anderthalb; one and a half
pùsbačkė (1) halbes Faß; half-barrel
pùsbadžiu stìpti schweren Hunger leiden; suffer from extreme hunger
pùsbrolis (1) Vetter; cousin
pùsė (2) 1. Hälfte; half. 2. Seite, Richtung; side, direction
pusėtinai ziemlich, gehörig; quite, strongly
pusėtinas (1) ziemlich groß; fairly complete
pùsgyvis (1) halbtot; half dead
pùslapis (1) (Buch)Seite; page
pūslė (4) Blase; bladder
pùspadis (1) Schuhsohle; sole
pūsti (pùčia, pūtė) 1. blasen, wehen; blow (air). 2. anblasen, anwehen; blow against. 3. herwehen; blow hither
pūstýnė (1) 1. Wüstenei; waste land. 2. D schadhafte Stelle; damaged spot
pūstis (pùčiasi, pūtėsi) 1. sich blähen; puff up, swell, bloat. 2. großtun; boast
pustýti wegwehen; blow away
pùsvalandis (1) halbe Stunde; half-hour
Pušalotas (1) ON. 15, 22, 34
pušýnas (1) Föhrenwald; pine forest
pušìs -iės f. (4; g. pl. *pušų*) Föhre; pine tree — dim. *pušėlė* (2)
pūškúoti keuchen; pant
putà (2) und pl. t. *pùtos* Schaum; foam
pūti (pūva und *pústa, pùvo)* faulen; rot
pùtinas (3) gemeiner Schneeball (viburnum opulus); snowball (tree). *Pùtinas* = *Mykoláitis*. 76
putóti schäumen; foam
putrà (2) (dünne unschmackhafte) Bauernsuppe; (thin gruel-like) soup
Pùzinas (1) FN. 149
pvz. = *pãvyzdžiui* zum Beispiel; for example

radastà (2) = *rõžė*
radaũ, rãdęs s. *ràsti*
radinỹs (3 *rã-*) Fund; find(ing)
Radvìliškis (1) ON
Ragaĩnė (2) ON M Ragnit (russ. Neman), ostpreußische Kreisstadt, links an der Memel. 159
ragaĩšis (2) 1. kuchenartiges Brot; cake-like bread. 2. Fladen; pie
ragãnius (2) Hexenmeister; sorcerer
rãgas (4) Horn; horn
ragáuti kosten, probieren; taste
rãginti antreiben, anhalten zu; urge
rãgintojas (1) V Mundschenk; foretaster
ráibas (3), *raĩbas* (4) gesprenkelt; speckled
raidà (4) Entwicklung; development, evolution
Raĩgardas, Kr *Raĩgrodas* (1) ON. 24, 79
raĩnas (4) Dk gestreift; striped
raĩstas (2) Ba Moor; moor
ráišas (3) hinkend; lame, limping
raĩtas (4) beritten, zu Pferd; on horseback
raĩtelis (1) Reiter; horseman
raitẽlis (2) poet. = *raĩtelis*
raitýtis sich winden, sich krümmen; writhe
raitužẽlis (2) poet. = *raĩtelis*
raižýti und *ráižyti* 1. durchschneiden; cut. 2. mit Peitschenhieben schlagen; lash (out) at
rakinėti stochern; pick (one's teeth)
rãktas (2) Schlüssel; key
rambùs (4) störrisch; stubborn
ramýbė (1) Ruhe, Ungestörtheit; quiet, peace
ramìnti (zu) beruhigen (suchen); soothe
rañtis (2) Stützbalken; supporting beam
ramùmas (2) Ruhe, Friede; peace (of mind)
ramùnė (2) Gänseblümchen; daisy
ramùs (4) ruhig; quiet, calm. *neramùs* unruhig; restless
rañda, rañdamas s. *ràsti*
rangýtis sich winden, sich schlängeln; wind (intr.), wriggle, writhe
rankà (2) 1. Hand; hand. 2. Arm; arm — dim. *rankẽlė* (2)
ránkioti sammeln; collect
rankóvė (1) Ärmel; sleeve
rañkraštis (1) Handschrift; manuscript
rantýti mit der Axt behauen; hew
rasà (4) 1. der Tau; dew. 2. Tautropfen; dew drop — dim. *rasẽlė* (2)
Raséiniai (1) ON. 61, 93
ràsit vielleicht; perhaps
rasótas (1) taufrisch; dew-covered
rasóti wie Tautropfen perlen; glisten like dew drops
rąstas (2) Balken; beam
ràsti (rañda, rãdo) finden; find
ràstis (rañdasi, rãdosi) 1. sich einfinden, entstehen; come to be, arrive. *rãdusis reĩkalui* nötigenfalls; in case of need. 2. St passieren; happen. *niẽks pìkto neràsis* es wird nichts Schlimmes geben, absetzen; nothing untoward will happen
rašýba (1) Rechtschreibung; orthography, spelling
rašinỹs (3 *rã-*) geschriebenes Werk; written work
rašýtas (1) gemustert (von Geweben); figured, woven with patterns
rašýti schreiben; write
rašýtis seinen Namen schreiben; write one's name
rãštas (2) 1. Geschriebenes, Schriftwerk; something written, piece of writing. *rãšto šaltìniai* geschriebene Quellen; written sources. 2. die Heilige Schrift; the Scriptures. 3. *rãštai* die Schriften, Werke; writings. 4. Schriftzug; manner of writing. 5. Dk schriftlicher Vertrag; written contract
rãštininkas (1) Dk Schriftsteller; writer
rãtai (2) 1. Räder; wheels. 2. Wagen; cart, wagon
rãtas (2) 1. Rad; wheel. *dù ratù* zwei Räder; two wheels. 2. Kreis; circle
ratẽlis (2) Spinnrad; spinning wheel
raudà (4) Klagelied, Totenklage; wail, lament, dirge. 47
raudónas (1) rot; red
Raudóndvaris (1) ON. 63
raudonúoti 1. sich röten; redden. 2. erröten; blush
raudóti (ráuda) laut weinen; weep loudly
ráugas (3) Sauerteig; leaven
raũktis (-kias, -kės) sich schließen (von einer Wunde); close up (of the injured skin)
raũsti (-sia, -sė) aufwühlen, graben; dig
raũsti (-sta, raũdo) rot scheinen, röteln; give off a reddish glow

raũstis (-siasi, -sėsi) põ c. a. herumstöbern in; rummage through
raũsvas (4) rosarot; rosy
ráuti (ráuna, róvė) 1. ausreißen; tear (out), pull (out). 2. wegraffen; carry off
razbáinykas (1) Br Räuber; robber
ražaĩ (4) (Getreide)Stoppeln; stubbles
redãkcija (1) Redaktion; editorial office
redãktorius (1) Herausgeber; editor
rẽdas (2) D Kleidung, Putz; attire
rėdýti 1. zurechtmachen, richten nach; set right, conform to. 2. M leiten, führen; lead. 3. besorgen; carry out
regėjimas (1) Gesicht, Vision; vision
regėti (rẽgi) sehen; see
regėtis (rẽgisi) impers. scheinen, (einem) zumute sein; seem
rẽgimas (3) sichtbar, ersichtlich; visible
reginỹs (3 *rė-*) 1. Aussicht; view. 2. Panorama; panorama
reĩk = *reĩkia*, s. *reikėti*
reĩkalas (3) 1. Bedürfnis; need, *be reĩkalo* unnötigerweise; needlessly. *žodýno reĩkalui* für das Wörterbuch; for the dictionary. *kalbõs mókslo reĩkalui* für den Sprachunterricht; for language instruction. 2. Angelegenheit, Sache; matter, affair. 3. Geschäft; business matter
reikaláuti 1. verlangen; demand. 2. in Not sein; be in need
reikalãvimas (1) Forderung; requirement
reikalìngas (1) 1. nötig, notwendig; needed, necessary. 2. c. g. bedürfend; in need of
reikėti (reĩkia) impers. c. g. nötig sein; be necessary. *žolių reĩkia* Heilkräuter sind nötig; medicinal herbs are needed. *mán reĩkia artojėlio* ich brauche einen Pflüger; I need a plowman. *mán tõ nereĩkia* ich brauche das nicht; I don't need this. *mán reĩkia kéltis* ich muß aufstehen; I must get up. *reĩkia* man muß; one must. *dìrbti nereĩkia* man braucht nicht zu arbeiten; there is no need to work. *kaĩp reĩkiant* wie es sich gehört; properly
reikšmė (3) Bedeutung; meaning, significance
reikšmìngas (1) bedeutungsvoll; meaningful
réikšti (réiškia, réiškė) 1. ausdrücken, zum Ausdruck bringen; express. 2. bedeuten; signify
reĩkti (reĩkia, reĩkė) = *reikėti. táu nereĩks už jõ tekėti* du brauchst ihn nicht zu heiraten; you won't have to marry him. *reĩktų táu pasiriñkti* du solltest wählen; you should choose
reiškinỹs (3 *réi-*) Erscheinung; phenomenon
rėkauti laut schreien; shout loudly
Rekėtė (2) ON. 146
rekomendúoti empfehlen; recommend
rėkti (rėkia, rėkė) schreien; shout, scream
rėmai (1) Rahmen; frames
remontúoti renovieren; renovate
remti (rẽmia, rẽmė) stützen; prop. *dañgų* ~ zum Himmel hinaufreichen; reach the sky
remtis (rẽmiasi, rẽmėsi) c. i. sich stützen auf; rely on
rengėjas (1) Vorbereiter, Bearbeiter; compiler
rengìmas (2) Vorbereitung, Ausarbeitung; preparation
reñgtis (reñgias, reñgės) 1. sich rüsten, sich vorbereiten; get ready, prepare (intr.). 2. sich kleiden; dress (intr.). 3. beabsichtigen; intend
rėplomìs auf allen vieren; on all fours
rẽsnas (4) Dk untersetzt; thick-set, robust
rẽtas (4) selten; rare. *retaĩ kur* nicht vielenorts; rarely (hardly) anywhere
retėžis (2) Kette; chain
rẽtis (2) Sieb; sieve
rẽtkarčiais gelegentlich; on rare occasions
retrospektỹvinis (1) retrospektiv; retrospective
rezultãtas (2) Resultat; result
rėžti (-žia, -žė) schneiden; cut
Rhesa, Martin Ludwig (9. I. 1776—30. VIII. 1840): Professor in Königsberg. 34, 52, 54
ribà (4) Grenze; boundary
ribótis sù grenzen an; be bounded by
riebùs (3), V (2) fett; fat. *riebiaĩ* in Fett; in fat
riedénti tr. rollen; roll
riedėti (riẽda) intr. rollen; roll
riekė̃ (4) Brotschnitte; slice (of bread)
riẽstas (4) gebogen; bent

riẽsti (riẽčia, riẽtė) (den Schwanz) hochheben; turn up (the tail)
riešutas (3) Nuß; nut — dim. *riešutẽlis* (2) Haselnuß; hazelnut
rietis (riejas, riejos) einander beißen (von Hunden); bite each other (of dogs)
Rygà (4) ON Riga. 146, 147
Rỹgiškiai (1) ON. *Rỹgiškių Jõnas* s. *Jablònskis*
rỹkas (2) = *iñdas*
rykáuti D jubeln; shout jubilantly
rikáutojas (1) DP Verwalter; steward
rikià DP = *tvarkà*
rýkštė (1) Rute; rod, switch — dim. *rykštẽlė* (2)
Rỹmas (2) DP Rom; Rome
rimbas (4) Peitsche; whip
rimčiaũ s. *rìmtas*
rýmoti (rýmo) 1. sich (auf)stützen (auf); lean (on), lean one's elbows (on). 2. in Gedanken versunken, niedergeschlagen dasitzen; sit deep in thoughts, in a depressed mood
rymóti = *rýmoti* 2
rìmtas (3) 1. ernsthaft; serious. *rimčiaũ* adv. ernsthafter; more seriously. 2. Dk imponierend; impressive
rìmti (-msta, -mo) ruhig sein; be calm
rinkinỹs (3 *riñ-*) Sammlung; collection
riñkliava (1) Dk Tribut; tribute
riñkti (reñka, riñko) 1. zusammenlesen, (an)sammeln; gather, collect. 2. wählen; elect
rinktìnė (2) Auslese; selection
rinktìnis (2) 1. gesammelt; collected. 2. ausgewählt; selected
riñktis (reñkasi, riñkosi) Dk für sich Nothilfsgaben, Liebesgaben sammeln; collect charitable gifts for o. s.
riogsóti (riõgso) emporragen; stick out
rìstas (4) schnellfüßig, feurig; swift-footed, spirited
rìsti (rìta, rìto) tr. rollen; roll
rỹšium sù in Verbindung mit; in connection with
ryškùs (4) deutlich hervortretend; conspicuous. *rỹškiai* adv. (klar und) deutlich; clearly, distinctly
rìšti (rìša, rìšo) binden; tie, bind
rýt = *rytój*
rytaĩ (3) 1. Osten; east. 2. der östliche Himmel; the eastern sky
rýtas (3) Morgen; morning. *rýtą* am Morgen; in the morning — dim. *rytẽlis* (2)
rìteris (1) Ritter; knight
rýti (rỹja, rìjo) hinunter-, verschlingen, gierig essen; swallow, eat greedily, gobble
rytìnis (2) östlich; eastern
rytỹs (4) Ostwind; east wind
rytmetỹs (3 *rý-*), dial. *rýtmetis* (1) Morgenstunde, Morgen; morning hour, morning
rytój morgen; tomorrow
rytójus (1) der morgige (folgende) Tag; the tomorrow, the following day
rýžimasis (1) Dk Entschluß; decision
rýžtis (-žtasi, -žosi) den Entschluß fassen, sich entschließen; make up one's mind, resolve
rõčyti (-ija, -ijo) M = *teĩktis*
rodà (4) = *patarìmas*
ródyti zeigen; show
ródytis 1. sich zeigen, erscheinen; show o. s., show up, appear. 2. sich erweisen als; prove to be. *ródės neĩ į tvõrą neĩ į miẽtą* erwies sich als durchaus untauglich; appeared absolutely no good. 3. *ródos(i)* es scheint; it seems
rododeñdranas (1) Rhododendron; rhododendron
rõds D gern; willingly
rõgės (2) Schlitten; sled
rõjus (2) Paradies; paradise
rokuñdas (2) Rechnung; account. *be rokuñdo* zu sehr; excessively
romãnas (2) Dk = *roménas*
roménas (1) Römer; Roman
rómus (1) DP sanft; meek
Ropõlis (2) PN Raphael
rõžė (2) Rose; rose — dim. *rožýtė* (1)
rũbai (2) = *rũbas* 2.
rũbas (2) 1. Kleidungsstück; piece of clothes. 2. Gewand, Kleidung; garment, clothes — dim. *rūbẽlis* (2)
rùblis (2) Rubel; ruble
rūčiùkė s. *rūtà*
rùdas (4) rotbraun, braun; reddish-brown, brown
rūdìs -iẽs f. (4) Rost; rust
rūdýti (-ija, -ijo) rosten; rust
ruduõ rudeñs (3 *rù-*) Herbst; autumn. *rùdenį* im Herbst; in the autumn. *ankstì iš rudeñs* früh im Herbst; early in the fall

rùgiagėlė (1) Kornblume; blue cornflower — dim. *rugiagėlẽlė* (2)
rugíena (1) abgemähtes Roggenfeld mit den zurückgelassenen Stoppeln; harvested rye field with the stubbles left behind
rūgóti = *pỹkti*
rugpiūtė (1) Roggenernte; rye harvest
rugpiūtis (1) August
rugsėjis (1) September
rūkaĩ (4) Nebel; mist
rūkas (4) 1. Dunst; haze. 2. = *rūkaĩ*
rūkýti 1. rauchen; smoke (tobacco). 2. räuchern; smoke (meat)
rūmai (1) Palast; palace
rúmas (1) 1. = *rūmai*. 2. Herrenhaus; mansion
rungtỹnės (2) Wettkampf; contest
ruõštis (-šiasi, -šėsi) sich rüsten; get ready for, to
rūpesnìngas (1) 1. sorgenvoll; worrying. 2. Po eifrig besorgt; solicitous
rūpestis (1) Sorge; worry
rūpėti (rūpi) kümmern, Sorge machen; (be the object of, cause) concern. *mán rūpi kas* ich bin um etwas besorgt, etwas macht mir Sorge; I am concerned (worried) about something
rūpintis 1. sich sorgen, bekümmert sein; worry, care (about). 2. c. i. sich bemühen um, sich kümmern um; attend to
rùpuižė (1) D = *rùpūžė*
rùpūžė (1) Kröte; toad
rùsas (2) Russe; Russian. *Rùsai* Rußland; Russia
rusėti schwelen, glimmen; smolder
rūsỹs (4) Keller; cellar
rùsiškas (1) russisch; Russian
rūstýbė (1) Zorn; anger, wrath
rūstinti erzürnen; anger
rūstintis zürnen; be angry
rūstùs (3) zornig, zürnend; angry. *rūsčiai* adv. mit böser Stimme; angrily
rūšis -ies f. (1) Sorte; sort, kind
rūtà (2) Raute; rue — dim. *rūtẽlė* (2), *rūtytėlė* (2), *rūtužėlė* (2), *rūčiùkė* (2)

-s = *-si*
Sabaliáuskas (1) FN. 15, 35
sagstýti bestecken; cover (with tacked-on things)
sãgtis (2) Schnalle; buckle
sąjunga (1) Bund, Union; league, union
sãkalas (3) Falke (Symbol und Kosewort für den Geliebten); falcon (symbol and endearing word for the beloved young man) — dim. *sakalẽlis* (2)
sãkymas (1) DP = *pamókslas*
sakióti DP folgen; follow
sakýti 1. sagen; say, tell. ~ *apiẽ* reden von; talk about. 2. M predigen; preach
sakýtis über sich sagen, erklären; tell, state about o.s.
sakmẽ (4) Sage; legend
salà (4) Insel; island
Salantaĩ (3 *Sã-*) ON. 102, 146
saldaĩniai (2) Bonbons, Zuckerwerk; candies
saldumýnai (1) Süßigkeiten; sweets
saldùs (3) süß; sweet
sãlė (2) Saal; hall, room
Salỹs (4) FN. 5, 10, 11, 51, 56, 60, 62, 93, 97, 101, 109, 146, 154
salóčiai (1) žem. = *salõtos*
Saloměja (1) PN Salome
salõtos (2) Salat; (salad made of) lettuce
samanótas (1) bemoost; moss-covered
samaritõnas (2) DP Samariter; Samaritan
samdiniñkas, (-kė 2) Dienstbote; hired help
samdýti dingen; hire
sąmonìngas (1) bewußt; deliberate
sándara (1) = *sántaika*
sandaras M = *sándara*
sántaika (1) Eintracht; harmony
Santakà (3 *Sán-*) ON. 71
sántykiai (1) Beziehungen; contacts
sãpnas (4) Traum; dream
sapnúoti träumen; dream
sapnúotojas (1) Träumer; dreamer
sárgas (3) Wächter, (Be)Hüter; watchman, guard. *ángelas* ~ Schutzengel; guardian angel
sargýba (1) Wache; guard
sąsiuvinis (1) (Schreib)Heft; notebook
sąspara (1) Gehrung; joint
sąšlavos (1) Kehrricht; sweepings
sáu (d. des Reflexivpronomens) für sich (mich, dich, uns, euch); (d. of reflexive pronoun) to (for) oneself, himself, herself, themselves, myself, yourself, ourselves, yourselves. ~ *vienà* für sich allein; all alone

sáugoti (-go, DP Dk *-goja)* 1. behüten, aufpassen auf; guard, watch. 2. schützen; protect. 3. DP G Dk bewahren; keep, safeguard

sáugotis (-gosi) c. g. sich in acht nehmen vor; beware of

sáuja (1) 1. die hohle Hand; the hollow of the hand. 2. Handvoll; handful — dim. *saujẽlė* (2)

sáulė (1) Sonne; sun — dim. *saulẽlė* (2), *sauláitė* (1), *saulùtė* (2), *sauluitẽlė* (2)

saulėtekis (1) Sonnenaufgang; sunrise

Saũlius (2) PN Saul(us). 89

saũsas (4) trocken; dry

saũsis (2) 1. Januar; January. 2. M = *grúodis*

saváime von selbst; by itself, by themselves

saváitė (1) Woche; week

savārañkiškas (1) selbständig; independent

sãvas (4) refl. mein (dein, sein usw.) eigen; one's own. *savíeji* die Seinigen, die Angehörigen; his people, the family

savavalnai P aus Mutwillen; wantonly

savė a. des Reflexivpronomens; a. of reflexive pronoun. s. *sáu*

savę̃s g. des Reflexivpronomens; g. of reflexive pronoun. s. *sáu*

savę̃sp M DP = *prie savę̃s* oder *į savė*

savỹ, savyjè Lok. des Reflexivpronomens; loc. of reflexive pronoun. s. *sáu*

savim̃, savimì i. des Reflexivpronomens; i. of reflexive pronoun. s. *sáu*

sāvitas (3) eigen(tümlich), als Eigenschaft zukommend; particular

sàvo, dial. *sãvo* (possessives Reflexivpronomen) sein, ihr, mein, dein, unser, euer (eigen); (possessive reflexive pronoun) one's own, his, her, its, their, my, our, your

Sebastiãnas (2) PN Sebastian

Sedà (4) ON. 15

sėdėti (sėdi) 1. sitzen; sit. 2. im Gefängnis sitzen; be imprisoned

séilės (1) Speichel; saliva. *nurỹja séiles* sein Mund ist wässerig (nach etwas); his mouth waters

Seinaĩ (4) ON. 22, 35, 64

sekìmas (2) Fahndung; pursuit

sėkla (1) Saat(korn); seed

seklyčià (2) (Bauern)Stube; living room (in a farm house)

sekmãdienis (1) Sonntag; Sunday

sekretoriáuti Sekretär sein; be a secretary

sekretoriãvimas (1) Tätigkeit als Sekretär; secretaryship

sekretõrius (2) Sekretär; secretary

sèkti (sẽka, sẽkė) 1. nachfolgen; follow after. 2. verfolgen; pursue. 3. nachahmen; imitate

sèktis (sẽkasi, sẽkėsi) 1. ergehen; get along. *kaĩp jíems sẽkasi?* wie geht es ihnen? how are they getting along? 2. glücken, gelingen; succeed. *mán sẽkasi* es gelingt mir, ich habe Erfolg; I succeed

sẽliai (1) VN die Selen; the Selians. 146, 147

seminārija (1) Seminar; seminary

sémtis (sẽmiasi, sẽmėsi) c. g. schöpfen, erwerben; asquire

Senãdvaris (1) ON. 83

senaĩ 1. s. *sẽnas.* 2. = *seniaĩ*

sẽnas (4) alt; old. *senų̃ senóvėje* im grauen Altertum; in very ancient times — intens. *senužẽlis* (2)

senãtvė (2) (Greisen)Alter; old age

sẽnė (2) alte Frau, Greisin; old woman — dim. *senẽlė* (2)

senẽliai (2) 1. pl. von *senẽlis.* 2. der Greis und die Greisin; the old couple

senẽlis (2) 1. s. *sẽnis.* 2. Großvater; grandfather

sengalvẽlis (2) s. S. 72 Fußnote 2

seniaĩ lange her, vor langer Zeit, seit langem; long ago, for a long time. *neseniaĩ* vor kurzem; recently

senỹn: eĩti ~ älter werden; grow older

sẽnis (2) 1. alter Mann, Greis; old man. 2. *sẽniai* die Alten (die Eltern); the old people — dim. *senẽlis* (2)

senóbinis (1) = *senóvinis*

senõlė (2) Großmutter; grandmother

senõlis (2) = *senẽlis*

senóvė (1) Altertum; antiquity, olden times

senóvinis (1) früher (in alten Zeiten) vorhanden; existing in olden times

senóviškas (1) aus dem Altertum stammend, alt; ancient

senoviškùmas (2) Altertümlichkeit; ancient appearance

senùtė (2) = *senẽlė,* s. *sẽnė*

septynerì (3 *-ýn-*) = *septynì*

septynì (3 *-ýn-*) sieben; seven

septýniasdešimt siebzig; seventy

septynióliktas (1) siebzehnt; seventeenth
septiñtas (4) sieb(en)t; seventh
sermėgà (2) D Männerrock, Kittel; frock, peasant's jacket — dim. *sermėgáitė* (1)
sẽsė (2) poet. = *sesuõ*
sėsti (sėda, sėdo) aufsitzen; mount (on horseback). ~ *į vežìmą* einen Wagen besteigen; get in a wagon
sėstis (sėdasi, sėdosi) sich setzen; sit down
sesuõ seseřs (3 sẽ-) Schwester; sister. — dim. *sesẽlė* (2), *sesýtė* (1), *sesùlė* (2), *sesùtė* (2), *sesutẽlė* (2)
sėti säen; sow
sėtuvė̃ (3 *sė̃-*) Saatkorb; seed basket
-si und *-si-* Reflexivpartikel, entweder Akkusativ (direktes Objekt) oder Dativ (indirektes Objekt)
siaubìngas (1) schreckenerregend; inspiring terror
siaũras (4) schmal, eng; narrow — intens. *siaurùtis* (2)
siaũsti (siaũčia, siaũtė) spielen (von Kindern); play (of children)
siautìmas (2) Wüten; outburst of fury
sidābras (2) Silber; silver
sidabrìnis (2) silbern; silvery
siekti (-kia, -kė) ikì reichen bis; reach
siela (1) Seele; soul
sielotis bekümmert sein; worry (intr.)
sielvarta (1) Gram; grief
siena (1) 1. Wand, Mauer; wall. 2. (Staats)Grenze; (state) boundary
sietýnas (1) Siebengestirn; Pleiades — dim. *sietynẽlis* (2)
sỹk: kìtą ~ = kìtą sỹkį, s. *sỹkis*
sỹkis (2) = *kařtas. (vieną) sỹkį* einmal; once. *añtrą sỹkį* das zweitemal; the second time. *kìtą sỹkį* (früher) einmal; once (upon a time). *sykiù (su)* zusammen (mit); together (with)
sylà (2) DP Kraft; strength
silpnas (4) schwach; weak
Sìmanas u. *Sìmonas* (1) PN Simon
simpãtija (1) Sympathie; sympathy
Sintautaĩ (3 *Siñ-*) ON. 71
sintėjimas (1) J hartnäckige Behauptung; stubborn assertion
sìřgti (seřga, sìřgo) krank sein; be ill. c. i. kranken an; be ill with
Sìrvydas (1) FN. 174—176
siūbuonėlis (2) sich im Winde bewegend; swaying in the wind
siūbúoti 1. schaukeln; rock. 2. wogen; billow, wave. 3. sich im Winde bewegen; sway (in the wind)
siūlas (1) Faden; thread — dim. *siūlẽlis* (2)
siūlyti anbieten; offer
siūrúoti = syvrúoti
siùsti (siuñta, siùto) toll sein; rave
siųsti (siuñčia, siuñtė) schicken, senden; send
siųstyti Kr (einen Pfeil) abschießen; let fly
siūti (siùva, siùvo) 1. nähen; sew. 2. herumfliegen; fly around
siūtis (1) Hieb, Schlag; blow
siuvėjas (1) Schneider; tailor
skaĩčius (2) Zahl; number
skaidrùs (4) klar, lauter, hell; clear, bright
skaistùmas (2) Schönheit; beauty
skaistùs (4), V Dk *skáistus* (1) 1. (jugend)schön (vom Gesicht), mit reiner Gesichtshaut, hübsch, unbefleckt; fair, handsome, lovely, bonny, without a blemish (of the skin). 2. klar (vom Auge), hell, leuchtend (von der Sonne); bright (of eyes, the sun). 3. M helleuchtend, glänzendweiß; shining bright, splendid
skaĩtymas (1) 1. Lesen; reading. 2. *skaĩtymai* Lesestücke, -stoff; reading material
skaitýti lesen; read
skaitýtojas (1) Leser; reader
skaitliùs (4) Dk = *skaĩčius*
skalsùs (4) lange ausreichend; lasting
skambėti (skamba) (er)tönen; (re)sound
skambìnti 1. D tönen machen, erschallen lassen; make resound, make reverberate. 2. (Glocken) läuten; ring (bells). 3. spielen (Klavier, ein Zupfinstrument); play (piano, guitar). 4. Dk läuten, laut ertönen; resound
skambùs (4) tönend; sonorous
skandìnti unter Wasser setzen, versenken, ertränken; drown (tr.)
skanùs (4) schmackhaft; tasty
skarà (4) Schal, Schultertuch; shawl
skařdas (4) Widerhall; echo
skardénti schallen; resound
skařdis (2) Abhang; slope
skardùs (4) steil; steep
Skařdžius (2) FN. 11, 64, 154, 166, 167
skarėlė (2) Kopftuch; kerchief

skarótas (1) dichtbelaubt, -ästig; with dense foliage, thick-branched
skatìkas (2) Pfennig; penny
skaũdamas (3) schmerzend; aching
skaudėti (skaũda) schmerzen, wehtun; ache. *mán skaũda* es tut mir weh, ich fühle Schmerz, ich habe Schmerzen; it hurts me, I have a pain. *mán šìrdį skaũda* ich habe Herzeleid; my heart aches
skaudùs (4) schmerzlich, schmerzhaft; painful
skaũsmas (4) Schmerz; pain — dim. oder intens. *skausmẽlis* (2)
skaũsti (-sta, skaũdo) zu schmerzen anfangen; start to ache
skélbtis (-bias, -bės) sich anmelden; announce o. s.
skendinỹs (3 *skeñ-*) Ertrinkender; drowning person
skeryčióti (herum)fuchteln; brandish
skersaĩ ir išilgaĩ kreuz und quer; in all directions
skeršgatvis (1) Quergasse, -straße; cross street
skersúoti scheel blicken; look askance
skiauturė̃ (3 *-aũ-*) Kamm (des Hahns); crest (of a rooster)
skiedrà (3) Span; chip
skylė̃ (4) Loch; hole
skýnimas (1) Po Lichtung (im Walde); clearing
skìnti (skìna, skýnė) pflücken; pick (fruit)
skyrýba (1) Satzzeichensetzung; punctuation
skỹrius (2) 1. Abteilung; department. DP *skỹriumi* gesondert, einzeln; individually. 2. J Unterschied; difference
Skiršnemunė (1) ON. 82
skìrti (skìria, skỹrė) 1. unterscheiden; distinguish, differentiate. 2. ~ *iš* ausscheiden; separate from. 3. zuweisen; assign
skirtìngas (1) unterschiedlich; differing
skirtingùmas (2) Verschiedenheit; difference
skìrtis (skìriasi, skỹrėsi) 1. sich unterscheiden; differ. 2. sich trennen; part company
sklaidýti 1. ausbreiten; spread out. 2. die Seiten (eines Buches) wenden, (in einem Buche) blättern; turn the leaves (of a book), leaf (through a book)
sklaidýtis (vom Kopfhaar) dünn werden; grow thin (of hair)
sklãstas (2) Haarscheitel; parting
sklą̃stis (2) Riegel; (door) bolt
skleidėjas (1) Verbreiter; propagator
skleĩsti (skleĩdžia, skleĩdė) verbreiten, zerstreuen; spread, scatter
skleĩstis (skleĩdžias, skleĩdės) sich verbreiten; spread out
skliaũsčias (4) überwölbt; vaulted
skliaũtai (2) u. *skliautaĩ* (4) Himmelsgewölbe, Firmament; vault of heaven, sky.
skolà (4) (Geld)Schuld; debt
skoliniñkas (2) 1. Schuldner; debtor. 2. Gläubiger; creditor
skõlintis entlehnen, borgen; borrow
skõnis (2) Geschmack; taste
skraĩstė (2) Mantel; cloak
skrajóti 1. herumfliegen; fly about. 2. schweben; float in the air
skránda (1) D alter Pelzrock; old fur coat — dim. *skrandùtė* (2) Fell; fur
skrybėlė̃ (3 *skrý-*) Hut; hat
skrìeti (-ieja. -iejo) = *skrìsti*
skrynià (2) Truhe; trunk, chest — dim. *skrynùkė* (2)
skrìsti (skreñda, skrìdo) fliegen; fly
skritulỹs (3 *skrì-*) (runde) Scheibe; disk
skruzdė̃ (4) u. *skruzdėlė̃* (3 *skrù-*) Ameise; ant
skubà (4) Hast; haste. *skubõs dárbas* hastig verrichtete Arbeit; hasty work
skubėti (skùba) eilen, sich beeilen; hurry
skubinaĩ in Eile; in a hurry
skùbinti = *skubėti*
skùbintis = *skubėti*
skubùs (4) eilig; speedy. *neskubù* es hat keine Eile; there is no hurry
skùdrinti fördern; further
skujà (4) Tannennadel; needle (of a fir or pine)
Skuõdas (2) ON. 93
skúosti (skúodžia, skúodė) eilen; hurry
skũpas (4) D spärlich, karg; scarce, stingy
skuřdas (2) Armut; poverty
skuřsti (-sta, -řdo) armselig sein, in Not leben; be poor
skùsti (skùta, skùto) rasieren; shave
skùstis (skùtasi, skùtosi) sich rasieren; shave o. s.
skųstis (skùndžiasi, skùndėsi) (dėl) klagen, sich beklagen (über); complain (about)

skùtėsi = *skùtosi*, s. *skùstis*
skveřnas (4) Rockschoß; coat tail
Skvirẽckas (2) FN. 178
Slabadà (4) ON. 35
slánkioti herumschleichen; slink around
slapčià heimlich; secretly
slapýraidės (1) Deckbuchstaben; initials used to hide the real name
slapýtis D = *slapstýtis*
slapstýtis sich verbergen; hide (intr.)
slaptà = *slapčià*
slaptìngas (1) = *paslaptìngas*
slaptìs -ies f. (4) Bg Geheimnis; mystery
slaugýti (Kranke) pflegen; nurse
slėgti (slėgia u. *slėgia, slėgė)* schwer drücken auf; press heavily on
sleñkstis (2) (Tür)Schwelle; threshold, sill
slėpti (slėpia, slėpė) geheimhalten, verbergen; keep hidden, hide
sliekas (3) (Regen)Wurm; earthworm
slýgti (-gsta, -go) Dk neigen zu; have an inclination for
sliñkti (sleñka, sliñko) langsam vorübergehen; pass by slowly
smagùmas (2) 1. Fröhlichkeit; cheerfulness. 2. Ungestüm; impetuosity
smagùs (4) 1. angenehm; pleasant. *nesmagù* in Verlegenheit bringend; embarrassing. 2. fest; firm
smaksóti (smãkso) hungrig gaffen; gape hungrily
smarkùs (4), *smařkiai* adv. 1. stark, streng; intensive, severe. 2. forsch; dashing
smėlis (2) u. *smėlỹs* (4) Sand; sand
smeřtis -ies f. (2) M P = *mirtìs*
smygsóti (smỹgso) stecken(bleiben); be stuck
smìlga (1) Schmiele (lästiges Unkraut); hair grass — dim. *smilgáitė* (1)
smĩlkalas (3) Weihrauch; incense
smĩlkti (-ksta, -ko) sich mit Dunst überziehen; grow misty
smìltys -čių f. (1) V = *smėlis*
smõgti (-gia, -gė) eins herunterhauen; give a blow
smuĩkas (2) Geige; violin
smuklùs (4) Dk behende; nimble
smùlkus (1) klein; small
smũtkas P Sorge; sorrow
snãpas (4) Schnabel; bill
snarglỹs (4) Nasenschleim; nasal mucus
snáusti (snáudžia, snáudė) schlummern; doze
sniẽgas (4) Schnee; snow
sniegúotas (1) schneebedeckt; snowcovered
snìgti (sniñga, snìgo) schneien; snow
snũdis (2) Schlummer; slumber, nap
snùkis (2) Maul; mouth (of an animal)
sõdas (2) Baumgarten; orchard — dim. *sodẽlis* (2)
sodýba (1) 1. Gehöft; homestead. 2. Siedlung; settlement
sodiẽtis (2) Dörfler, Landmann; villager, peasant
sodìškis (2) = *sodiẽtis*
sõdnas (2) Ma = *sõdas*
sõdžius (2) 1. = *káimas*. 2. das Land (im Gegensatz zur Stadt); country (contrast to city)
soklìngas (1) harzig; resinous
sopulỹs (3 *só-*) = *skaũsmas*
sóstas (1) Thron; throne. *Apãštališkas* ~ der Apostolische Stuhl; the Holy See
sótis -ies f. (1) Sättigung; satiation
sótus (1) satt; having a full stomach
spãliai (2) Oktober; October
spalvà (4) Farbe; color
spãras (2) D Sparren; rafter, spar
spařnas (4) Flügel; wing — dim. *sparnẽlis* (2)
sparnúotas (1) beschwingt; winged
spą́stai (1) Falle; snare
spaudà (4) Druck; publication
spaudìmas (2) Drucken; printing
spáusdinti drucken lassen, veröffentlichen; have printed, publish
spáusti (spáudžia, spáudė) 1. drücken; press. 2. einengen; constrain
spaustùvė (2) Druckerei; printing shop
specialìstas (2) Spezialist, Fachmann; specialist
spė́igas (1) grimmige Kälte; severe frost, bitter cold
spė́riai = *greĩtai*, s. *greĩtas*
spę́sti (spę́ndžia, spę́ndė) (eine Schlinge) legen; set (a trap)
spė́ti imstande sein, Zeit haben (etwas zu tun); manage (to do s. th.)
spiáudyti ausspucken; spit out
spiáuti (spiáuna, spióvė) spucken; spit
spiẽčius (2) Schwarm; swarm
spindesỹs (3 *spiñ-*) Geflimmer; glitter
spindėti (spiñdi, dial. *spiñda)* 1. glänzen, glitzern; be brilliant, glisten, 2. sich widerspiegeln; be reflected
spindulỹs (3 *spiñ-*) Sonnenstrahl; sunray

spìrginti mit prasselndem Geräusch (in Fett) braten; fry (tr.)
spìrti (spìria, spýrė) zwingen; coerce
spìrtis (spìriasi, spýrėsi) sich widersetzen; resist
spoksóti (spõkso) starren (von den Augen); stare
spragčióti sprühen; sparkle
sprãgilas (3) Dreschflegel; flail
spragótas (1) lückenhaft; with gaps
sprándas (3) Nacken; nape
sprendėjas (1) wer (in einer Sache) entscheidet; person in a position to decide
sprę́sti (sprendžia, sprendė) urteilen; judge
sprógti (-gsta, -go) 1. bersten, explodieren; burst, explode. 2. verenden; dïe. 3. (auf)sprossen; shoot forth
sraunùs (4), *sraũniai* adv. schnellfließend; flowing rapidly
srẽbti (srẽbia, srẽbė) (flüssige Speise) mit dem Löffel essen; spoon (liquid food)
sritìs -iẽs f. (4) Gebiet; region, area, field
sriubà (4) Suppe; soup
srovė̃ (4) 1. Strömung; current. 2. Flußlauf; course (of a river). 3. Strom, strömende Masse; torrent. 4. Luftstrom; air current
Srúoga (1) FN. 34, 35, 77
stãbmeldiškas (1) heidnisch; pagan
stãčias (4) aufrecht (stehend); (standing) upright
staigà plötzlich; suddenly
staipýtis lauern; lie in wait, sneak around
stãklės (2) Webstuhl; weaver's loom — dim. *staklužėlės* (2)
Stãkliškės (1) ON. 73
stãlas (4) Tisch; table — dim. *stalẽlis* (2)
stambùs (4) 1. dick und stark, stämmig; thick and strong, stocky. 2. groß; large
Stanẽvičius (1) FN. 34, 52, 63, 67, 136—138
stangýbė (1) Dk Ausdauer; perseverence
Stanìslovas (1) PN Stanislaus; Stanislas
staŕkus (2) = *gañdras*
statinýs (3 *stã-*) 1. senkrechte Zaunlatte; picket 2. *statiniaĩ* Lattenzaun; picket fence
statýti bauen; build
statýtojas (1) Erbauer; builder
statùmas (2) St Grobheit, Roheit; grossness
Stebeĩkiai (2) ON. 86
stebẽtina es ist erstaunlich; it is astonishing
stebẽtis (stẽbisi) staunen; be astonished. ~ c. i. sich wundern über; be amazed, surprised at
stebùklas (2) Wunder; miracle
stebuklìngas (1) wunderbar; miraculous
sténgti (-gia, -gė) Dk Widerstand leisten; resist
sténgtis (-giasi, -gėsi) sich bemühen, versuchen; make an effort, try
stiebas (3) Halm; stalk
stiẽbtis (-biasi, -bėsi) sich in die Höhe recken; stretch o. s. upward
stygà (4) Saite; (violin) string
stigavóti Dk = *tèigti*
stìgti (stiñga, stìgo) kantrýbės die Geduld verlieren; lose patience
stìklas (4) Glas; glass — dim. *stiklẽlis* (2) Likörgläschen; liqueur glass
stiklìnis (2) gläsern; of glass
stilìstinis (1) stilistisch; stylistic
stìprybė (1) bibl. Macht; power
stìprinti stärken, kräftigen; strengthen, invigorate
stiprùs (4) stark; strong. *stipriaĩ* DP fest; firmly
stìpti (stiñpa, stìpo) verenden, V sterben; die
stìrna (1) Reh; doe
stógas (1) D Dach; roof
stokà (4) Mangel; lack
Stõnis (2) = hochsprachl. *Stonỹs* (4) PN; s. *Stanìslovas*
stóras (3) 1. dick; thick, fat. 2. (von der Stimme) tief; (of the voice) deep. *storaĩ* mit tiefer Stimme; in a deep voice
stóti 1. ~ *į* eintreten; enter. ~ *prie dárbo* zur Arbeit antreten; get to work. 2. = *stovė̃ti*
stótis 1. wohin treten; appear (at a place). 2. sich aufrichten; stand up
stovė̃ti (stóvi) (da)stehen; stand
stovyklà (2) Lager; camp
stovylà (2) Haltung, Statur; carriage, stature
stráipsnis (1) Zeitungsartikel; newspaper article
straipstis M Artikel; article

strakséti (strãksi) hüpfen; hop
straũjas (4) = *sraunùs*
strãzdas (4) Drossel; thrush — dim. *strazdẽlis* (2)
strẽnos (1) Kreuzgegend; small of the back
striuokséti (striúoksi) mit langen Sprüngen (herum)springen; run (around) with long jumps
stropùs (4), *stropiaĩ* u. *strõpiai* adv. fleißig; diligent, eager
studentáuti Student sein; be a student
studeñtas (2) Student; student
stùdijai (1) Bg = *stùdijos*
stùdijos (1) Studien; study, studies. *mókslo* ~ wissenschaftliche Studien; scholarly study
stuobrỹs (3) Ba. Baumstamm; tree trunk
stvérti (stvẽria, stvėrė) packen; seize
stvértis (stvẽriasi, stvėrėsi) už c. g. anpacken; grip
sù c. i. 1. (zusammen) mit; (together) with. 2. und; and. *žvìrblis su pelė̀* der Sperling und die Maus; the sparrow and the mouse
suakėti = *akėti*
suárti (sùaria, sùarė) = *árti*
suavėti (sùavi) (Schuhwerk) durch Tragen abnutzen; wear out (shoes)
subaĩgti (-gia, sùbaigė) fertig werden mit; get done with
subangúoti zu wogen anfangen; start to surge
subárti (sùbara, sùbarė) = *bárti*
Subártonys -ių (1) ON. 122
su-bėgti zusammenlaufen; assemble in a hurry
subeřti (sùberia, sùbėrė) hinstreuen; strew
sublizgėti (sùblizga) aufblitzen; flash
subrùzti (-brũzda, -brùzdo) = *sujùsti*
sučiáupti (-pia, -pė) (die Lippen) zusammenpressen, schließen; press together (lips), close
sučỹpti (-pia, sùčypė) aufzirpen; utter a chirping sound
sučiřkšti (-řškia, sùčirškė) aufzwitschern; (start to) chirp
sučiřškėti (sučiřška) = *sučiřkšti*
sudarýti formen, bilden, anfertigen, verfassen; form, make, compile
sũdas (2) M DP Dk = *teĩsmas*
sudẽginti = *dẽginti*
sudègti (sùdega, sùdegė) intr. verbrennen; burn down, be destoyed by fire
sudėjìmas (2) Zusammensetzung, Struktur; structure, constitution. *gẽro sudėjìmo* schöngestaltet; well-built
sudejúoti aufjammern; start to lament
suderėti (sùdera) DP Š eins werden, übereinkommen, abmachen; agree
sudėti (sùdeda) 1. zusammenlegen, -setzen; put together. 2. (die Augen) zutun; close (one's eyes)
sudėtìngas (1) kompliziert; complicated
sudėtìs -iẽs f. (3 *sù-*) Bestand; structure
sudiẽ! sudiẽvu! lebwohl!; good-by!
sũdyti (-ija, -ijo) DP = *teĩsti*
sudraskýti zerreißen; tear to pieces
sudraũsti (-aũdžia, sùdraudė) warnen; warn
sudrebėti (sùdreba) erzittern; shake (intr.)
sudrìskęs (1) zerfetzt, zerlumpt; torn, tattered
su-dróžti schlagen; lash
sudruñsti (-sčia, sùdrumstė) trüben, stören; disturb
sudrùmstyti Kr = *sudruñsti*
sūdrùs (4) üppig; luxuriant
su-dundėti erdröhnen; boom suddenly
sūdùsviai (2) VN die Sudauer; the Sudavians. 146
sudùžti (-dūžta, -dùžo) zersplittern; get smashed
sūdžià (2) M = *teisėjas*
sudžiovìnti tr. trocknen, zu trocken backen; dry, bake too dry
su-džiūti intr. ganz ver-, austrocknen; dry up
su-eĩti zusammenkommen, sich (ver)sammeln; come together, assemble. ~ *į* zusammen hineingehen; enter together. ~ *su* jemand treffen; meet a p. ~ *į pãžintis su* bekannt werden mit; get acquainted with
su-ėsti = *suválgyti*
sufalsifikúoti = *falsifikúoti*
sufliõrius (2) Souffleur; prompter
su-gaĩšti D verschwinden; vanish
sugalvóti 1. überlegen; consider. 2. ausdenken, ersinnen; devise
su-gáuti 1. fangen; catch. 2. erfassen; seize
sugebėti (sùgeba) imstande sein; be able

sugertùvės (2) Verlobungsschmaus; feast signifying an engagement (to be married)
su-girgždėti = *girgždėti*
su-gýti gesund werden; recover
sugodóti Kr = *sugalvóti* 2
sugrąžìnti zurückbringen; bring back
sugrėĩbti (-bia, sùgreibė) greifend finden; find by grabbing
sugrėtinimas (1) Kollation, Vergleichung; comparison
sugriáusti (-áudžia, -áudė) zu donnern anfangen; start to thunder
su-griáuti niederreißen, zerstören; demolish, ruin
sugriẽbti (-bia, sùgriebė) fassen; seize
sugriẽšymas (1) M = *nusidėjìmas*
sugriẽšyti (-ija, -ijo) = *nusidėti*
sugrìežti (-žia, -žė) dantìs mit denZähnen knirschen; gnash one's teeth
su-grĩžti = *grĩžti*
su-gróbti = *gróbti* 1
suguldýti 1. M zusammenstellen; put together. 2. hinlegen; lay out
suinteresúotas (1) interessiert; interested
su-ìrti zerfallen; go to ruins
sujednóti M = *sutáikinti*
sujudėti (sùjuda) = *sujùsti*
su-jùngti = *jùngti*
sujúosti (-sia, -sė) gürten; gird
sujùsti (-juñda, -jùdo) in Bewegung kommen; start to move
sukapóti zerhauen; cut to pieces
sukàsti (sùkasa, sùkasė) 1. vergraben; bury. 2. Dk zurückkämmen; comb back
sukélti (sùkelia, -kėlė) aufwecken; rouse
su-kìbti festen Griff fassen (zum Ringkampf); grapple
sùkintis herumschleichen; slink around
sukĩrsti (sùkerta, -kĩrto) fällen, umhauen; fell
suklaidìnti irreführen; lead astray
suklastóti fälschen; forge
suklùpti (-kluñpa, -klùpo) strauchelnd in die Knie stürzen; stumble. *suklùpę* kniend; kneeling
sukrapštýti zusammenkratzen; scrape together
su-kráuti žiedus Blüten ansetzen; put forth buds
sukriñsti (sùkremta, -kriñto) essen; eat
sukrùs (4) gewandt; agile, skilled
sukrùtinti V rühren; move
sukrùvinti mit Blut be-, verschmieren; stain, smear with blood
sùkti (sùka, sùko) drehen, wenden; turn. ~ *rãtą apiẽ* umkreisen; circle around
sùktis (sùkasi, sùkosi) 1. sich drehen; turn, swirl. 2. D sich daranmachen; set to (work)
sūkurỹs (3 *sū-*) Wirbelwind; whirlwind
sukùrstyti aufhetzen; incite
sukùrti (sùkuria, -kùrė) = *kùrti* 2
sulaikýti 1. zum Stehen bringen; stop. *nesulaĩkomas* (1) unaufhaltbar; not to be stopped. 2. zurückhalten; keep (hold) back
sulatvėti lettisch werden; become Lettish
su-láukti c. g. 1. erwarten können; await. 2. (nach langem Warten) bekommen, haben; get, have (after long waiting). *suláukiau* es wurde mir zuteil; it has come my way. *suláukė pãvakario* der Vorabend kam; early evening came. 3. (einen lange Abwesenden) bei sich wiedersehen; see again as a visitor (a person long absent)
su-léisti zusammenbringen; join together
suleñkti (-kia, sùlenkė) umbiegen (können); (be able to) bend
sulietuvėti litauisch werden; become Lithuanian
sulìg c. i. gemäß, mit; in accordance with, with
sulingúoti anfangen sich auf- und abzubewegen; start to move up and down
sulipdýti zusammenkleben; glue together
sulýsti (-sta, -so) mager werden; become lean, get thin
sulóti aufbellen, anschlagen; start barking
sùltys -čių f. (1) Säfte; juices
sumanìngas (1) St bedeutsam; significant
sumèsti (sùmeta, sùmetė) erwägen; consider
sumetìmas (2) Überlegung, Erwägung; consideration
sumìndžioti = *sumìnti*

sumìnti (sùmina, -mýnė) nieder-, zertreten; trample to the ground, crush under foot
sumišaĩ D durcheinander; topsy-turvy
sumišimas (2) Š Bestürzung; perplexity
sumìšti (-mỹšta, -mìšo) su sich vermischen mit; intermingle
sumóti 1. kräftig schwingen; swing. 2. = *sugebėti*
sumùšti (sùmuša, sùmušė) 1. schlagen, besiegen; flap, defeat. 2. zusammenwerfen; throw together
sunaikìnti vernichten; annihilate
sunaudóti verwenden, verwerten; use
suniveliúoti nivellieren; level out
sunkà (4) Saft; juice
suñktis (-kias, -kės) rieseln; trickle
suñkumas (1) DP = *naštà*
sunkùmas (2) Schwierigkeit; difficulty
sunkùs (4), *sunkù* u. *suñku; suñkiai* und (St) *sunkiaĩ* adv. schwer, schwierig, mühsam; heavy, difficult, hard
sūnùs (3) Sohn; son — dim. *sūnėlis* (2), *sūnaitėlis* (2), *sūnužėlis* (2)
súolas (3) Bank; bench
súomiai (1) VN die Finnen; the Finns
suorganizúoti organisieren; organize
supažìndinti bekannt machen; acquaint, introduce
supéntėti Dk hart werden; become hard
su-pỹkti zornig werden; get angry
supìlti (sùpila, -pỹlė) (auf)schütten, aufhäufen, -speichern; pour, garner, pile up, store
supirkti (sùperka, -pirko) aufkaufen; buy up, purchase
suplėšyti = *suplėšti*
su-plėšti zerreißen; tear, claw
suprañtamas (1) verständlich; understandable. *nesuprañtamas* unverständlich; incomprehensible, unintelligible
suprąsti (-prañta, -prãto) 1. verstehen; understand. 2. M erfahren; learn
sùpti (sùpa, sùpo u. [dial.] *sùpė)* (in den Armen) wiegen; dandle
sùptis (sùpas, sùpos u. [dial.] *sùpės)* (sich) schaukeln; swing, rock
su-pùlti zusammen überfallen; attack together
su-pūti verfaulen; rot
su-rąsti = *rąsti*
surašýti nieder-, aufschreiben; write down, record
suredagúoti redigieren; edit
surìkti (-riñka, -rìko) ausrufen; exclaim, shout
surinkìmas (2) St = *rinkinỹs*
suriñkti (sùrenka, -riñko) sammeln; collect, gather, assemble
surìšti (sùriša, -rìšo) zusammenbinden; bind together
suriūžti (-riūžta, -riūžo) Dk moros werden; become morose
surūstinti = *rūstinti*
susèkti (sùseka, sùsekė) aufspüren; trace
susenėjęs (1) veraltet; obsolete
su-sėsti zusammen auf-, hinsitzen; sit down together
susgodóti Kr = *susigodóti*
susiaĩtinti su näher bekannt werden mit; become more closely acquainted
susičiuĩnyti (-ija, -ijo) dial. gescheites Aussehen annehmen; make o. s. look smart
susidãrymas (1) Entstehung; formation
susidarýti entstehen; arise. *mán susidarýdavo ìšlaidos* ich hatte Ausgaben; I had expenses
susidėti (-sìdeda) su sich verbünden mit; conspire with
susidùrti (-sìduria, -dūrė) su stoßen auf, in Berührung kommen mit; meet with, come in contact with
susiėdas (2) J = *kaimýnas*
susi-eĩti zusammenkommen, sich treffen; come together, meet
susiėti (-iėja, -iėjo) in Verbindung bringen; tie in (with)
susigalvóti = *sugalvóti* 2
susiglaũsti (-aũdžia, -sìglaudė) sich aneinander schmiegen; snuggle close together
susigodóti Kr = *sugalvóti* 2. ~ *godėlę* auf einen Gedanken kommen; have a thought
susigraudìnti 1. (tief) gerührt werden; be moved (to tears). 2. von Gram ergriffen werden; be seized by grief
susìjęs (1) verbunden; connected
susỹk sogleich; right away
susikalbėti (-sìkalba) imstande sein miteinander zu reden, sich verstehen; speak to each other, understand each other
susikiviršyti (-ija, -ijo) sich verzanken; get into a quarrel
susiklóstyti in Falten legen; pleat

susi-kráuti für sich aufladen, zusammennehmen; assemble for o. s.
susikùrti (-sìkuria, -kūrė) (ein Feuer) machen; make (a fire)
susikvėpìnti sich parfümieren; make o. s. fragrant
susilaikýti sich enthalten können; restrain o. s.
susi-láukti = suláukti 2
susilpnėjimas (1) Schwäche; feebleness
susilpnėti schwach werden; become feeble. *nesusilpnėjęs* (1) ungeschwächt; unimpaired
susimaišýti sich vermischen; get mingled
susimėsti (-sìmeta, -sìmetė) sich zusammentun; rally
susimilìmas (2) M Erbarmen; mercy
susimìlti (-lsta, -lo) sich erbarmen, Erbarmen haben; have pity, have mercy
susi-pažìnti bekannt werden; get acquainted
susi-piáuti sich zerbeißen; bite each other (to pieces)
susiraũkti (-kia, -sìraukė) die Stirne runzeln; contract (knit) the brows
susirėmìmas (2) Zusammenstoß; (hostile) encounter
susirgti (sùserga, -sirgo) krank werden; fall ill
susiriẽsti (-iẽčia, -sìrietė) sich zusammenrollen; coil o. s. up
susiríeti (-ieja, -iejo) sich durch Streit verfeinden; become enemies through quarrelling
susiriñkti (-sìrenka, -riñko) sich versammeln; assemble
susriõglinti (von Unförmigen) sich hinsetzen; sit down (clumsily)
susirūpinti sich sorgen; get worried
susiskìrstymas (1) Gliederung; systematic division
susiskìrstyti sich gliedern; be divided
susi-spáusti kū̃ (mit den Händen) zusammendrücken; press together
susisùkti (-sìsuka, -sùko) 1. sich verwirren; get entangled. 2. (ein Nest) bauen; build (a nest)
susišelpìmas (2) gegenseitige Hilfe; mutual aid
susišnekėti (-sìšneka) zu einer Verständigung kommen; come to an understanding
susitarti (-sìtaria, -sìtarė) 1. sich verabreden, übereinkommen; reach an agreement. 2. ~ c. g. etwas abmachen; agree on
susi-tìkti 1. = *sutìkti* 1. 2. sich treffen; meet. ~ *su* zusammentreffen mit; encounter
susitvarkýti seine Sachen in Ordnung bringen; get one's own affairs straightened out
susiūbúoti zu wogen anfangen; start to surge
susivaĩdyti (-ija, -ijo) in Streit geraten; fall out
susivýti (-sìveja, -vìjo) = susisùkti 2
susižavėti (-sìžavi) c. i. entzückt sein von; be enchanted by
suskaitýti zusammenzählen; count (all). *nesuskaitýtas* (1) ungezählt; uncounted. *nesuskaĩtomas* (1) unzählbar; innumerable
suskáldyti zerspalten; split
suskìlti (-skỹla, -skìlo) einen Riß bekommen; crack
suspėti rechtzeitig fertig werden mit, Zeit genug haben für; manage to, find (enough) time (to do s. th.)
su-sprógti aufbersten; burst open
susriõglinti dial. = *susiriõglinti*
sustatýti aufstellen; set up, place upright
su-stìpti Po = *sustìrti*
sustìrti (-stỹra, -stìro) erstarren; grow (completely) stiff
sustorėti dick werden; grow thick
sustóti 1. stehenbleiben, haltmachen; stop, halt. 2. *ant paskutiniųjų kójų* ~ sich auf die Hinterbeine stellen; rise on the hind legs, rear (of horses)
sustùmti (sùstumia, -stūmė) stoßen, schieben; thrust
susùpti (sùsupa, -sùpo) einwickeln; wrap up
su-šálti erfrieren; freeze to death
sušelpti (-pia, sùšelpė) 1. = *šelpti*. 2. zu Hilfe kommen; come to the aid
su-šìlti = šìlti
sušnabždėti (sùšnabžda) aufrascheln, zu rascheln anfangen; (start to) rustle
sušnerėti (sùšnera) = sušnabždėti
sušnỹpšti (-ščia, sùšnypštė) aufzischen; snort
sušniurkšti (-ščia, sùšniurkštė) aufschneuzen; snuffle

sušùkti (-šuñka, -šùko) 1. ausrufen; cry out, exclaim. 2. zurufen; call (out) to a p.
sutáikymas (1) D Fügung (Gottes); (divine) ordinance
sutáikinti versöhnen; reconcile
sùtartas (3) verabredet, abgemacht; agreed upon
sutařti (sùtaria, sùtarė) = *susitařti* 1
suteĩkti (-kia, sùteikė) verleihen, überlassen; award, bestow, turn over to
suteĩmpti (-pia, sùtempė) zusammenziehen, anstraffen; pull together, pull in (the reins)
su-témti einbrechen (von der Nacht); set in (of the night)
sutèpti (sùtepa, sùtepė) besudeln; smear
sutìkęs (1) Dk gutgewachsen; well-proportioned
su-tìkti 1. antreffen; meet. 2. entgegengehen; go to meet. 3. zustimmen, zusagen, die Zustimmung geben, einverstanden sein; agree, consent. *nesutìkti* nicht einverstanden sein; disagree. 4. miteinander (gut) auskommen; agree with each other
sutingìmas (2) Trägheit; laziness
sutiřpti (-psta, -po) zerschmelzen; melt (away)
sutrãškinti zerknacken; crunch
sutrìnti (sùtrina, -trýnė) zerreiben; grind to powder
sutrukdýti nuo abhalten von; detain from
su-trùkti sich verzögern; be delayed
su-trúkti intr. zerreißen; be torn apart
su-tūrėti = *sulaikýti* 2
sutvarkýti in Ordnung bringen, bemeistern; put in order, settle, master
sutvėrìmas (2) Erschaffung; creation
sutvérti (sùtveria, -tvėrė) (er)schaffen; create
Sutvértojis (1) D Schöpfer; the Maker
sutvìksti (-tvỹska, -tvìsko) = *sužìbti*
sutviskėti (sùtviska) = *sužìbti*
suvadìnti zusammenrufen; call together
suválgyti aufessen; eat up
suvalkiėtis (2) in der *Suvalkijà* Wohnender; inhabitant of *Suvalkijà*. 35
Suvalkijà (2) das Suwalkerland (zwischen Kaunas und der ehemaligen litauisch-deutschen Grenze). 55
su-vařgti arm(selig) werden; become poor. *suvařgęs* (1) = *vargìngas*
suvartóti verwenden; use up
suvẽrpti (-pia, sùverpė) verspinnen; use up in spinning
suvẽrsti (-rčia, sùvertė) auf einen Haufen hinwerfen; throw down in a heap
suvìlgyti benetzen; moisten
sùvis = *visái*
suviskėti (sùviska) aufwallen; start to bubble
suvisù = *visái*
suvókietinti verdeutschen; Germanize
suvókti (-kia, -kė) = *supràsti* 1
sužavėti (sùžavi) bezaubern; charm
sužeĩsti (-eĩdžia, sùžeidė) verletzen; wound
sužélti (sùželia, -žėlė) überwachsen werden; be overgrown (with)
sužìbti (-žimba, -žìbo) aufblitzen; flash
sužiedúotinis, -ė (1) Verlobte(r); fiancé(e)
su-žinóti in Erfahrung bringen, erfahren; learn, find out, get to know
sužvejóti fischend fangen; catch fishing
su-žvéngti aufwiehern; start to neigh
sužvìlgti (-gsta, -go) erglänzen; begin to sparkle
sužvìngti (-gsta, -go) = *sužvéngti*
svaigìngas (1) berauschend; intoxicating
svaigìnti berauschen; intoxicate
svajónė (2) (Wunsch)Traum; (day)-dream
svajóti 1. träumen, versonnen sein; daydream. 2. erträumen; dream of
svarbùs (4) wichtig; important
Svarónys -ių (3) ON. 149
svarùmas (2) Gewichtigkeit; weight, importance
svẽčias (4) Gast, Besucher; guest, visitor. *svečių namaĩ* DP Herberge; inn — dim. *svetýtis* (1)
Svėdasaĩ (3 *Svė-*) ON. 139, 147
sveĩkas (4) 1. gesund; healthy. 2. sei gegrüßt! grüß dich! heil!; hail! hi!
sveikatà (2) 1. Gesundheit; (good) health. 2. M Heil; salvation
svéikinti (be)grüßen; greet, welcome
sveĩkinti M gesund machen, heilen; heal
sveikiteláitis (1) vollständig gesund; in the best of health
svérdėti (svérdi) unsicher hangen, baumeln, bammeln; be suspended precariously
sveřti (svẽria, svẽrė) Gewicht haben; have weight

svėtimas (3) fremd; foreign, strange, another person's
svetimmotėris (2) DP Ehebrecher; adulterer
svetimoteriáuti ehebrechen; commit adultery
sviestas (1) Butter; butter
sviesti (sviedžia, sviedė) hinschleudern; hurl
svietas (1) 1. D = *pasáulis*. 2. M Menschheit; humanity. 3. D die Leute; the people. 4. Š Erdkreis; earth
svìlti (svỹla, svìlo) anbrennen: scorch
svirñnas (4) = *klėtis* — dim. *svirnėlis* (2)
svìrti (svỹra, svìro) 1. herunterhangen; hang down. 2. sinken; sink
svyrúoti 1. (im Winde) schwanken; sway (in the wind). 2. zögern; hesitate
svogūnas (2) Zwiebel; onion
svotbìnis (2) dial. = *vestùvinis*

Šachmatovas (1) A. A. Schachmatow (1864—1920), russischer Sprachforscher. 142, 144
šakà (4) Ast; branch — dim. *šakėlė* (2), *šakùtė* (2) Zweig; twig
šakalỹs (3 *šā-*) Splitter; splinter
Šakiaĩ (4) ON
šaknìs -iẽs f. (4; g. pl. *šaknų̃*) Wurzel; root
šakóti: šakõms ~ Äste treiben; put forth branches
šakótinis (1) verzweigt; branched-out
šaliñ! fort! weg!; away! be gone! scram!
šalìnė (2) (Getreide)banse; bay (in a barn)
šalìs -iẽs f. (4) 1. Land; country, land. 2. Seite; side. *eĩti pro šãlį* vorüber-, vorbeigehen; pass by. *pro šãlį* auf dem Holzwege; all wrong. 3. Richtung; direction — dim. *šalėlė* (2)
šáltas (3) kalt; cold
šálti (šą̃la, šãlo) kalt werden; grow cold
šaltìnis (2) Quelle; source
šaĩtis (2) Kälte; chill, cold (weather)
šãpas (4) Schuppe, schuppenartiger Splitter; chip, mote, (broken-off) tiny bit, dry scaly piece
šárka (1) Elster; magpie — dim. *šarkýtė* (1)
Šařnelė (1) ON. 89
šarpúoti = *skubėti*
šarvaĩ (3) Harnisch, Panzer; armor
šarvúotas (1) gepanzert; mail-clad
Šatrijà (3 *Šā-*) ON. *Šatrijõs Rãgana* = *Marijà Pečkauskáitė*. 9, 118—122, 149
šáudyti schießen; shoot
šaukìmas (2) M Rufen, Singen; calling, singing
šaũksmas (4) Ruf, Rufen; cry, shouting
šáukštas (1) Löffel; spoon
šaũkti (-kia, -kė) 1. rufen; shout. 2. (her)-rufen; call
šaũktis (-kias, -kės) c. g. nach (um) etwas rufen; call for
šaulỹs (4) Schütze, Jäger; hunter — dim. *šaulėlis* (2)
šaũnas (4) D = *šaunùs* 1
šaunùs (4) 1. herrlich; splendid. 2. kühn; gallant. 3. hehr, edel; high-minded
šáuti (šáuna, šóvė) schließen; shoot. *mán šóvė į gálvą* es kam mir in den Sinn; it occurred to me
šẽfas (2) Chef; director
šeimỹna (1) 1. Familie; family. 2. Gesinde, Hausgenossen; household, staff of domestic servants. *šeimýnos viẽšpats* Š Hausvater; householder
šeimininkas (2) Hausherr, -wirt, Gastgeber; host. *šeimininkai* Hauswirt und -wirtin; host and hostess
šeimininkė (2) 1. Hausfrau, Gastgeberin; the lady of the house, homemaker. 2. Haushälterin; housekeeper
šeimỹniškai im (engsten) Familienkreise; within the family
šẽlpti (-pia, -pė) helfen, unterstützen; help, aid
šẽlti (-lsta, -lo) rasen; rage
Šelviaĩ (4) ON. 131
šẽmas (3) asch-, blau-, hellgrau (vom Vieh); ash-colored
šeñ hierher; hither
šepetỹs (3 *šẽ-*) Bürste; brush
šešẽlis (1) Schatten; shadow, shade
šešì (4) sechs; six
šešiólika (1) sechzehn; sixteen
*šešiólikta*s (1) sechzehnt; sixteenth
šẽškas (4) Iltis; polecat
šẽštas (4) sechst; sixth
Šešùpė (2) FlN. 64
šėtõnas (2) Satan
šėtonìnis (2) satanisch; fiendish
šì (šiõs, šiái, šią̃, šià, šiojè; pl. *šiõs, šių̃, šiõms, šiàs, šiomìs, šiosè)* f. diese; this
šiaĩp 1. so; in this way, as it is. ~ *ar taĩp* so oder so; in one way or another. 2. sonst; otherwise, else

šiañdie = šiañdien
šiañdien, žem. *šiandiẽn* heute; today
šiáudas (3) 1. (Stroh)Halm; stalk. 2. *šiaudaĩ* Stroh; straw
Šiaulėnìškis (2) *Senėlis* Titel eines Erbauungsbuches von *Juõzapas Silvẽstras Dovydáitis* (1826—1883), erschienen in vier Teilen: 1860, 1861, 1864 und 1895. 141
Šiauliaĩ (4) ON. 35, 147
šiáurė (1) Norden; north. *šiáurės vakaraĩ* Nordwesten; northwest
šiaurìnis (2) nördlich; northern
šiaurỹs (4) *vėjėlis* der kalte Nordwind; the cold northwind
šiaurrytìnis (2) nordöstlich; northeastern
šiaurùs (4) (bitter) kalt; (biting) cold
šičia hier; right here
šiek tiek einigermaßen; somewhat, to some extent
šiekštas (1) Fußblock (Strafmittel); the stocks (used for punishment)
šiẽnas (4) Heu; hay — dim. *šienėlis* (2)
šiẽpti (-pia, -pė) (die Zähne) zeigen; flash (one's teeth)
šykštùs (4) geizig; stingy
šìlas (4) Nadelwald; coniferous forest — dim. *šilẽlis* (2)
šìldyti wärmen; make warm
Šilgaliaĩ (3 *Šì-*) ON
šilimà (3 *šì-*) Wärme; warmth
šilkas (4) Seide; silk
šilkìnis (2) seiden; of silk
šiltas (4) warm
šìlti (šỹla, šìlo) warm werden; grow warm
šilumà (3 *šì-*) = *šilimà*
Šìluva (1) ON. 65
šimtabõkštis (2) hunderttürmig; with a hundred steeples
šimtakõjis (2) hundertfüßig; with a hundred feet
šim̃tas (4 u. 2) hundert; hundred
šimteriópas (1) hundertfältig; hundredfold
šim̃tmetis (1) Jahrhundert; century
šiõks (1) ein solcher; such (a)
šiõl: iki ~, ligi ~ bis jetzt; until now
šiõliai: nuo ~ von jetzt an; from now on
šỹpsotis (šỹpsos) D = *šypsótis*
šypsótis (šỹpsos) lächeln; smile
šýptelėti kurz lächeln; smile briefly
širdìngas (1) herzlich; cordial
širdìs -iẽs f. (3) Herz; heart — dim. *šìrdėlė* (2)
šį̃ryt heute morgen; this morning
širmonẽlis (2) Ba Wiesel; weasel
šiřsti (-řsta, -řdo) = *pỹkti*
Šìrvydas (1) = *Sìrvydas*
šis (šiõ, šiám, šį̃, šiuõ, šiamè; pl. *šiẽ, šiũ, šiems, šiuõs* u. *šiúos, šiaĩs, šiuosè)* m. dieser; this. *šiaĩs žodėliais* mit folgenden Worten; with these words
šisaĩ = *šis* (verstärkt)
šiškà (2) = *žebelỹs*
šìt = *štaĩ*
šìtai M DP = *štaĩ*
šìtas (1 u. 4; s. *tàs*) = *šis*
šìtoks (1; s. *tóks*) wie dieser hier, solcher; like this here, such (a)
šiugždénti leise rascheln; rustle lightly
šiùkštu ne- ja nicht, unter keinen Umständen; under no circumstances
šiuõdu diese zwei; these two
Šiupỹliai (2) ON. 130
šiurpùs (4) schauderhaft; horrible
šývas (3) hellgrau; bright-gray
Škėma (1), *Antãnas* (* 29. XI. 1911 in Łódź, Polen). 149
šlajùkės (2) kleiner Schlitten; small sled
šlakstýti spritzen; sprinkle
šlamėti (šlãma) säuseln; rustle
šlãpias (4) naß; wet
šliaũžti (-žia, -žė) schleichen; creep
šliuõžti (-žia, -žė) kriechen; glide
šliùžtelėti eine Verbeugung machen; make a bow, a reverence
šlovė (3, auch 4 u. 1) M DP G 1. Ehre; honor. 2. Herrlichkeit; glory
šlovìngas (1) 1. gepriesen; praised. 2. herrlich; splendid
šlóvinti 1. preisen; praise. 2. M verehren, anbeten; worship
šlovintingas (1) M glorreich; glorious
šlúostyti wischen; wipe
šlúota (1) Besen; broom
šlúoti (šlúoja, šlãvė) kehren, (weg)wischen, -fegen; sweep (away)
šmižinėti herumhuschen; whisk around
šmõtas (2) = *gãbalas*
šmùkšt interj. ein plötzliches Entweichen bezeichnend; denoting quick escape
šmùrkštelėti schnell davonhuschen; whisk away
šnekesỹs (3 *šnė-*) J Sprechart; speech variety

šnekėti (šnėka) = *kalbėti*
šnekėtis (šnėkasi) = *šnekučiúotis*
šnektà (4) Mundart; dialect
šnekučiúotis miteinander plaudern; chat
šnekúotis = *šnekučiúotis*
šnekùs (4) = *kalbùs* — intens. *šnekùtis* (2)
šnerėti (šnėra) murmeln; murmur
šnibždėti (šnìbžda) flüstern; whisper
šniõkšti (-šči̇a, -štė) tosen; roar
šniokštìmas (2) Rauschen; swash
šnìpas (2) Kundschafter, Spion; spy, secret agent
šnỹpšti (-šči̇a, -štė) 1. zischen; hiss. 2. keuchen; breathe heavily
šokinėti 1. wiederholt hüpfen; leap repeatedly. 2. umherhüpfen; jump around
šókti (-ka, -ko) 1. springen; jump. 2. tanzen; dance. 3. drauflospringen; jump on
šóktis (-kasi, -kosi) 1. aufspringen; jump up. 2. auffahren; flare up
šónas (1) Seite (des Körpers); side (of the body), flank
špyžinis (2) gußeisern; cast-iron
štaĩ interj. da! sieh! seht! hier!; behold! here! *o štaĩ* aber sieh da!; but lo and behold!
šúdinas (3) mit Dünger beschmutzt; dirty with manure
šūkauti 1. schreien; shout. 2. = *giedóti* 2
šūkis (2) Anruf, Rufformel; (identifying) call
šūkterti ausrufen; call out
šùlas (4) Pfeiler; pillar
šùlinė (1) = *šulinỹs*
šulinỹs (3 *šù-*) Brunnen; fountain
šùnkelis (1) Abweg; wrong track
šuõ (šuniẽs u. *šuñs, šùniui, šùnį, šunimì, šunyjè, šuniẽ!*; pl. *šùnys* u. *šùnes, šunų̃, šunìms, šunìs, šunimìs, šunysè)* m. Hund; dog — dim. *šunẽlis* (2)
šùtinti bähen, dämpfen, schmoren; braise. *šùtinta svieste* in Butter gebäht, geröstet; sautéed
šūtyti (-ija, -ijo) D Scherz treiben; be playful
šūtkà (4) D Scherz; frolic
šv. = *šveñtas, šventà*
švarùmas (2) Sauberkeit; cleanliness
švarùs (4) sauber; clean
švėdas (2) Schwede; Swede
šveicãras (2) Schweizer; Swiss. *Šveičãrai* = *Šveicãrija*
Šveicãrija (1) Schweiz; Switzerland
švẽisti (švẽičia, švẽitė) polieren; polish
švelnùs (4) 1. sanft, zart besaitet; gentle. 2. zärtlich; tender. 3. süß (von Duft); sweet (of odor)
šveñtas (4) 1. heilig; holy, saint, sacred. *šventàsis* Heiliger; a saint. 2. feiertäglich; festive. *mán šveñta* ich habe Feiertag; I have a holy day
šveñtė (2) Fest; feast
šventuolẽlis (2) Heiliger; a saint
švẽsti (šveñčia, šveñtė) 1. heiligen; hallow, sanctify. 2. feiern; celebrate
švẽstis (šveñčiasi, šveñtėsi) geheiligt werden; be hallowed
šviesà (4) Licht; (day)light
šviesýbė (1) Helle, Erleuchtung, Aufklärung; brightness, enlightenment
šviẽsti (šviẽčia, šviẽtė) scheinen (von der Sonne); shine (of the sun)
šviẽstis (šviẽčias, šviẽtės) beleuchtet werden; be illuminated
šviesùs (4) 1. hell(scheinend); bright. *šviesù* es ist hell; it is bright. 2. blank (vom Schwert); shining. 3. erlaucht; illustrious. *šviesiáusis* erlauchtigst; most august
švietìmas (2) Bildung; education
švìlpauti laut, unaufhörlich pfeifen; whistle forcefully, incessantly
švilpti (-pia, -pė) pfeifen; whistle
švìstelėti plötzlich in leuchtendem Lichte erscheinen; appear in a flash
švìsti (šviñta, švìto) 1. erglänzen, aufleuchten; glisten, flash, lighten. 2. hell werden, tagen; become bright, dawn
švógeris u. *švõgeris* (1) Schwager; brother-in-law

tà (tõs, tái, tą̃, tà, tojè); pl. *tõs, tų̃, tóms, tàs, tomìs, tosè)* f. diese; this, that
tą̃ s. *tà* u. *tàs*
tačiaũ doch, trotzdem, aber; nevertheless, however
tàd 1. deshalb; therefore. ~ *ir* deshalb auch; that is why. 2. = *tadà*. 3. DP also; thus
tadà dann, damals; then, at that time
tái s. *tà*
taĩ 1. (nom.-a. ntr.) dies, das; this, that. *taĩ (yrà)* das ist; that is. *apie taĩ* davon, darüber; about that. *už taĩ* s. *ùž* II 1. 2. kann für das Verb *yrà* „ist,

sind" eintreten; substitute for the verb *yrà* „is, are". 3. (korrelativ zu *kaĩ, kõl;* den Hauptsatz von Temporal-, Konditional- und Konzessivsätzen einleitend, wenn der Nebensatz vorausgeht) so, dann (bleibt oft unübersetzt); then (often left untranslated). *taĩ . . . taĩ* entweder . . . oder, bald . . . bald; either . . . or, now . . . now. 4. (emphatische Partikel, das vorausgehende oder nachfolgende Wort hervorhebend) *kaĩp taĩ?* wie denn?; how after all? 5. (verallgemeinernd) *kuř tai* irgendwo; somewhere

taĩgi 1. also, deshalb; thus, therefore. 2. ja eben; well yes

táikintis 1. sich versöhnen; get reconciled. 2. ~ *prie* sich anpassen an; adapt o. s. to

taĩp 1. so, so sehr; thus, so, so much. ~ *gardì kaip* (eben)so schmackhaft wie; as tasty as. *taip pàt* auch, ebenfalls, ebenso; also, likewise. M *taip iř* auch; also. 2. ja; yes

taipajeg W = *taip pàt*, s. *taĩp* 1

taĩpgi ebenfalls; also

taipjaũ desgleichen; likewise

taipõ 1. = *taĩp* 1. 2. Br = *taip pàt*, s. *taĩp* 1

taipógi = *taip pàt*, s. *taĩp* 1

taip-pàt = *taip pàt*, s. *taĩp* 1

taĩs s. *tàs* 1

taisýti 1. (aus)bessern, wieder instandsetzen; repair, mend. 2. zubereiten; prepare

taisýtis sich rüsten; get ready

tãkas (4) Pfad; path — dim. *takẽlis* (2)

talpìnti (in ein Buch) aufnehmen; include (in a book)

tám, tamè s. *tàs*

tampriùs (4) straff, eng, empfindlich; tight, close, sensitive

tamsà (4) das Dunkel, Dunkelheit, Finsternis; darkness

tamsýbės (1) M Finsternis; darkness

támsta (1) Sie (höfliche Anredeform); you (polite address)

tamsumà (3 *tamñ-*) Dunkelheit; darkness

tamsùs (4), Dk *támsus* (1) dunkel, finster; dark

tánkiai dial. = *dažnaĩ*

tankumýnas (1) Dickicht; thicket

tánkus (1) žem. dicht; dense

tãpė DP = *tãpo*, s. *tàpti*

tàpti (tañpa, tãpo) werden; become, be done unto

tãriamas (3), *tariamaĩ* adv. angeblich; alleged

taryba (1) Rat (Körperschaft); council

tarýti sagen; say

tarmẽ (4) Mundart; dialect

tarnáitė (1) Dienstmädchen, Hausangestellte; maid(servant)

tařnas (4) Diener; (man)servant

tarnáuti dienen, in Dienst sein; serve, be in service

tarnáutojas (1) Angestellter; employee

tarnýba (1) Dienst; employment

tařp c. g. zwischen; between, among

tárpas (1) Zwischenraum; interval. *tuo tárpu* inzwischen, vorläufig; in the meantime, meanwhile, for the time being. *tárpe* c. g. inmitten von; in the midst of. *iš músų tárpo* aus unserer Mitte; from our midst

tarptautìnis (2) international

tařpu = *tařp*

tarpùkalnė (1) Schlucht, Engtal; gorge

tarpùsavis (1): *-io sántykiai* gegenseitige Beziehungen; mutual relations

tařsi (dial. *tarsì*) sozusagen, wie wenn, als ob; as if, as it were

taršýti zerzausen; tousle

tařti (tãria, tãrė) 1. sagen; say. 2. c. d. begleiten (beim Spielen, Singen); accompany (playing, singing). 3. Dk anraten; advise. 4. glauben, im Glauben sein; believe

tařtis (tãriasi, tãrėsi) 1. sich besprechen, verhandeln; discuss, negotiate. 2. annehmen, glauben; assume. *tariaũs mãtąs* es war mir, als ob ich sehe; it seemed to me that I saw. 3. erwarten; expect

tařtum 1. man könnte sagen; one could (might) say. 2. = *tařsi*. 3. wie; like

tàs (tõ, tám, tą̃, tuõ, tamè; pl. *tiẽ, tų̃, tíems, tuõs* u. *túos, taĩs, tuosè)* m. der, dieser; this, that one. *tàs, kas* oder *kas . . ., tàs* derjenige, welcher; he who. *tas pàts* derselbe, der gleiche; the same. *tais pačiaĩs mẽtais* im selben Jahre; in the same year. 2. (nur im Nom. Sing.) = *taĩ* 1. *tàs, kad* . . . der Umstand, daß; the fact that. 3. s. *tà*

tasaĩ DP = *tàs* 1 (verstärkt)

tãškas (4) Punkt; point

tàt, tataĩ 1. = *taĩ* 1. 2. = *taĩgi* 1
táu s. *tù*
taukaĩ (3) Fett; fat, lard
taukšėti (táukši) klappern, klopfen; bang
taukšóti (taũkšo) Dk klaffend daliegen; be agape
taupýti 1. sparen; save, economize. 2. schonen; spare
Taurãgnai (2) ON. 147
taũras (4) Wisent; bison
taurė̃ (4) Becher; cup
taurėlė (2) Blumenkelch; calix
tautà (4) Volk; nation. *Tautų Sąjunga* Völkerbund; League of Nations
taũtiškas (1) völkisch, national; national, patriotic
tautósaka (1) Volksdichtung; folk poetry
taũzyti (-ija, -ijo) verleumderisch reden; slander
tãvas (4) dein, der (die) deinige; your(s), thy, thine
tavè, tavę̃s, tavyjè, tavimì s. *tù*
tàvo (dial. *tãvo*) dein; your(s), thy, thine
tę̃ J = *teñ*
te- (mit dem Tätigkeitswort verbunden) 1. nur, erst; only, not before. *te- . . . võs* oder *te- . . . tiktaĩ* dass. (verstärkt). 2. (mit der 3. Person des Indikativs oder Optativs) = *tegùl*. Vgl. Senn, *Kleine litauische Sprachlehre* (1929) Lektion 34, § 1 — § 5.
teb- = *tebe-*
tebe- (mit dem Tätigkeitswort verbunden) (immer) noch; (verbal prefix) still, yet. *tebe- dár* oder *dár tebe-* dass. (verstärkt). *tebedìrbo* er arbeitete noch; he was still working
tebẽr = *tebe-yrà*
tegù, tègu = *tegùl*
tegùl u. *tègul* (mit der 3. Person des Indikativs des Präsens oder Futurums) drückt den Imperativ der 3. Person aus; expresses an order given to a third person
tei A = *taĩ*
tėigti (-gia, -gė) behaupten; assert
teĩkti (-kia, -kė) empfehlen; recommend
teĩktis (-kiasi, -kėsi) belieben, geruhen; deign, condescend
teĩp = *taĩp*
teĩpag(i) DP Š = *taipjaũ*
teĩpajag, teĩpajeg DP desgleichen, so; likewise
teipõ Š = *taipõ*. ~ *ir̃* so auch; so likewise
teipóg(i) DP 1. also; so. 2. ebenfalls; also
teiráutis (c. g.) sich erkundigen (nach); inquire (about)
téisė (1) Recht; right. *turė̃ti téisę* berechtigt sein; be entitled
teisė̃jas (1) Richter; judge
teĩsiai adv. M richtig; correctly
teisýbė (1) 1. Gerechtigkeit, Recht; justice, right. 2. Wahrheit, Wahrhaftigkeit; truth(fulness)
teisìngas (1) 1. gerecht; just. *neteisìngas* ungerecht; unjust. 2. richtig; correct. 3. wahr; truthful
teisinỹkas (2) DP ein Gerechter; righteous person
téisinti Br rechtfertigen; justify
téisintis sich zu rechtfertigen suchen, als Entschuldigung vorgeben; justify o. s., make excuses
teĩsmas (4) Gericht; judgment, court (of justice). *padarýti teĩsmą* entscheiden; decide
teĩsti (-sia, -sė) richten; judge
teisùs (4) DP (ge)recht; right, just, righteous
tekė́jimas (1): *sáulės* ~ = *saulė̃tekis*
tekė̃ti (tėka) 1. (dahin)fließen; run, flow. 2. aufgehen (von Gestirnen); rise (of sun, moon). 3. ~ *už* c. g. heiraten (von der Frau); marry (of the woman)
tėkinas (3) rennend; running fast
tėkstas (2) Text; text
tėkšti (tėškia, tėškė) hinspritzen; splash
tèkti (teñka, tėko) I. c. d. 1. zuteil werden, zufallen, gehören; fall to one's share, come to, belong. 2. beschieden sein; happen to. *mán tėko susipažìnti* es traf sich, daß ich die Bekanntschaft machte; I happened to get acquainted. 3. nötig werden (sein); become (be) necessary. *mán teñka eĩti* ich muß gehen; I have to go. *mán teñka pradė̃ti* ich muß beginnen; I must start. II. *netèkti* c. g. um etwas kommen; lose
telegrãfas (2) Telegraph; telegraph
telegramà (2) Telegramm; telegram
Telšiaĩ (3) ON. 93
temà (2) Thema; topic
tė̃myti (-ija, -ijo) beobachten; observe, notice
teñpti (-pia, -pė) spannen; bend (a bow)

témti (témsta, tẽmo) (sich ver)dunkeln; grow dark
teñ 1. dort; there. *iš ~* von dort; from there. 2. dorthin; there (to that place)
tenaĩ = teñ
ténkintis c. i. sich zufriedengeben mit; be satisfied with
Teodòras (2) PN Theodor; Theodore
teòrija (1) Theorie; theory
tepìmas (2) Bestreichen; smearing, greasing
tèpti (tẽpa, tẽpė) 1. schmieren, bestreichen, salben; anoint, grease. *nèteptas* (3) ungesalbt; not greased. 2. besudeln; smear
tẽrà (= te- 1 + yrà) ist (sind) nur; is (are) only
terióti verwüsten; ravage
teritòrija (1) Gebiet; territory
teřšti (-šia, -šė) beschmutzen; soil
testà = tegùl
tęsti (-sia, -sė) 1. verlängern, hinausschieben; prolong, delay. 2. fortsetzen; continue
tęstis (-siasi, -sėsi) 1. sich erstrecken; stretch. 2. dauern; last
testo W (= *testa*) er soll sein; may (he) stay
tešKénti Ba rieseln; purl
tetà (4) Tante; aunt
tètite interj. (an mehrere Personen gerichtet) hier! nehmt!; take!
tetùšis (2) = *tėvas*
tėtė m. (2) Papa, Vater; daddy — dim. *tėtùžis* (2)
tėvaĩ (4) Eltern; parents — dim. *tėvẽliai* (2)
tėvas (3), obs. (1) Vater; father — dim. *tėvėlis* (2), *tėvùlis* (2), *tėvutėlis* (2), *tėvužėlis* (2)
tęvas (3) schlank; slender
tėvỹnė (2) Vaterland, Heimat; home country, fatherland
tėviškas (1) väterlich; fatherly
tėviškė (1) 1. Elternhaus, väterlicher Hof, Heimatsort; paternal home, native place. 2. M das Erbe; heritage
tfù interj. verflixt!; darn!
t. y. = taĩ yrà
týčia absichtlich; on purpose
týčiomis = týčia. netyčiomis Br zufällig; accidentally
týčiotis spotten; mock
tiẽ s. *tàs*
tieg DP also; thus
tiek c. g. soviel, so viel, so viele; so much, so many. *ir ~* und basta; and that's that. *tiek . . . kiek* soviel(e) wie; as much (many) as. *vis ~* trotzdem; nevertheless
tiekà (4) Bg eine solche Menge; such an amount
tiektaĩ DP = *tiktaĩ*
tiẽkti (-kia, -kė) = taisýti 2
tiẽs c. i. 1. über; above. 2. bei; by, at, near
tiesà (4) 1. Wahrheit; truth. *ne ~* das ist nicht wahr; this is not true. *iš tiesų = tikraĩ*. 2. (Einschiebsel) zwar; (inserted) to be sure
tiesiabũdis (2) geradsinnig; straightforward
tiẽsiai adv. gerade(n)wegs, gerade, direkt; straight, directly
tiesióg 1. = *tiẽsiai*. 2. geradezu; outright
tiesiógui DP = *tiesióg*
tiẽsti (-sia, -sė) tr. hinstrecken; extend
tiẽstis (-siasi, -sėsi) 1. sich strecken; stretch o.s. 2. sich erstrecken; extend (intr.)
tìk 1. nur, erst; only. *tik dabaĩ* erst jetzt; not until now. *kur tìk* wo nur, wo immer; wherever. *kaip tìk* sowie, sobald als; as soon as. *jéi tik* wenn überhaupt; if at all. 2. eben (erst), kaum; just (now), but just, a moment ago. 3. (vor einem Tätigkeitswort) emphatisch: *jì tik pãsakojo* sie erzählte eifrig; she related eagerly. *visì tik daĩros* alle schauen sich mit großen Augen um; all look around with astonished eyes
tikčióti schlagen (vom Herzen); beat (of the heart)
tikėjimas (1) Glaube; faith
tikėti (tìki) 1. glauben; believe. 2. *~ į* M hoffen auf; trust in. 3. *netikėtai* unerwartet; unexpectedly
tikėtis (tìkisi) 1. = *tikėti* 1. 2. hoffen; hope
tikýba (1) Glaube; faith, creed
tìkintys M die Gläubigen; those having faith
týkoti (týko) lauern; lurk
tikraĩ in der Tat, wahrhaftig, wirklich, tatsächlich; indeed, truly, really. *tikriáusiai* höchstwahrscheinlich; most probably. *tikrių tikriáusiai* aufs bestimmteste; most certainly

tìkras (4) echt, richtig, wahr, wirklich; correct, true, genuine, real. *tam* ~ ein bestimmter; a certain. *iš tìkro* u. *iš tikrũjų* = *tikraĩ*
tìkslas (4) Zweck, Ziel; purpose, goal
tikslùs (4) genau; exact
tykšóti (tỹkšo) ausgestreckt daliegen; sprawl
tìkt 1. D = *tiktaĩ*. 2. = *tìkti*
tiktaĩ nur; only
tìkti (tiñka, tìko) 1. passen, gefallen; fit, suit, be becoming to. *netìkęs* (1) ungut; unsatisfactory. 2. = *sutìkti* 3
tìktis (tiñkas, tìkos) DP impers. sich treffen; happen
tylà (4) Stille, Schweigen; silence, stillness, quiet
tylėti (tỹli) schweigen, still sein; be (keep) silent
tylõms schweigend; silently
tìltas (1) Brücke; bridge
tylùs (4), *tỹliai* u. *tyliaĩ* adv. 1. still, schweigsam; silent. 2. leise; soft. 3. V friedlich; peaceful
tilvìkas (2) Sumpfschnepfe; snipe
tingėti (tìngi) 1. zu träge sein; be too lazy. 2. Po faulenzen; be lazy
tinginỹs (3 *tìn-*) Faulenzer; lazy fellow
tingùs (4), *tiñgiai* adv. träge; lazy
tiñkamas (3) passend; convenient
tiñklas (2) Netz; net
tìpas (2) Typus; type
týrai (1) Wüste; desert
týras (3) lauter, klar, rein; clear, pure
tyrėjas (1) Forscher; investigator, researcher
tyrìmas (2) Forschung; research
tyrinėjimas (1) Untersuchung; investigation
tyrinėti untersuchen; investigate
tìrti (tìria, týrė) = *tyrinėti*
tyrúoti öde daliegen; be spread out desert-like
týsoti (týso) = *tykšóti*
tyvuliúoti sich kräuseln (vom Wasser); ripple
tìžti (tỹžta, tìžo) schlaff werden; lose one's vigor
tõ 1. s. *tàs*. 2. (g. von *taĩ*) dessen; of that. *dėl tõ* deshalb, darum, daher; therefore, because of that
tóbulas u. *tóbūlas* (3) vollkommen; perfect
todėl, tõdėl, todeĩ = *dėl tõ*, s. *tõ* 2
todeley M = *todėl*
todrin M A DP = *todėl*
todrinag DP = *todėl*
tójі = *tà* (verstärkt)
tóks m., *tokià* f. (3) 1. ein solcher, so ein; such (a). *toks pàt* ebensolch; identical. *toks pàt kaip ir* genau gleich wie; just the same as. *kità tokià* eine andere wie diese; another like this. 2. als solcher; as such. 3. so; so. *tokià gražì* so schön; so beautiful. *tokiẽ lengvì* so leicht; so light
toksaĩ = *tóks*
to·leris (1) DP Taler; thaler
tolèsnis (2) = *tolimèsnis*
tolì weit (weg); far (away). ~ *matýti* man kann weit sehen; one can see far. *netolì* c. g. nicht weit von; not far from
toliaũ 1. weiter weg; farther (away). 2. weiterhin, später; further, later
tolydùmas (2) ununterbrochener Verlauf; continuity
tolydùs (4) fortlaufend, ununterbrochen; continuous
toliẽ žem. = *tolì*
tólimas (3) fern, entfernt; distant, remote
tolimèsnis (2) 1. entfernter, weiter weg gelegen; more distant, more remote, farther. 2. weiter; further
tolỹn in die Ferne; farther, (far) away
tõlis (2) Weite, Ferne; far distance
tólo: iš ~ von weitem, aus der Ferne, von ferne, von weither; from afar, from far away. DP *nuo* ~ von ferne; afar off
tolumà (3 *tó-* u. *tõ-*) Ferne, ferner Ort; distance, place far away
tòmas (2) der Band; volume
tradìcija (1) Tradition, Brauch; tradition, convention
tragèdija (1) Tragödie; tragedy
traĩcė (2) DP Dreifaltigkeit; Trinity
Trãkai (2) ON. 34
trakiẽtis (2) in *Trãkai* Wohnender
trankýti lärmend drauflosschlagen; beat noisily
traškčs (3) Dk urwaldähnlich; like a virgin forest
trãškinti zerknacken; crunch
trąšùs (4) gut düngend; fertilizing
tratėti (trãta) rattern; rattle
traukinỹs (3 *tráu-*) (Eisenbahn)Zug; (railroad) train

tráukti (-kia, -kė) 1. (heraus)ziehen; pull. 2. singen; sing. 3. (intr.) ziehen, sich wohin begeben; go, betake o. s.
tráuktis (-kiasi, -kėsi) 1. ~ *iš* hervorkriechen; crawl out. 2. ~ *nuo* sich zurückziehen von; withdraw from. 3. = *tráukti* 3
trẽčias (4) dritt; third. *trẽčias liẽkas* DP = *trýliktas*
treigỹs (4) dreijähriges Tier; a three-year-old (animal)
trẽjetas (1) c. g. = *trỹs*
tremti (tremia, trẽmė) M = *siūsti*
tremtinỹs (3 *trem̃-*) Flüchtling; refugee
treñksmas (4) Gepolter; din
treñkti (-kia, -kė) 1. einschlagen (vom Blitz); strike (of lightning). 2. donnern; thunder
treškėti (trẽška) knarren; crackle
trẽtįkart zum drittenmal; for the third time
trijùlė (2) aus drei bestehende Gruppe, Dreiheit, Trio; trio
trylikas m., *-ka* f. num. ord. DP = *trýliktas*
trýliktas (1) dreizehnt; thirteenth
trỹnioti langsam (leicht) reiben; rub slowly (softly)
trinỹtės (2) aus Drell gemachtes Kleidungsstück; garment made of ticking
trinkėti (trìnka) rasseln; rattle
trìnti (trìna, trýnė) (zer)reiben; rub, scrape, pulverize
trypinėti herumtrampeln; trample around
trỹs (trijų̃, trìms, trìs, trimìs, trijuosè m., *trijosè* f.) drei; three
trìsdešimt dreißig; thirty
trisdešiñtas (4) dreißigst; thirtieth
Trýškiai (1) ON. 112
triùkšmas (2) Lärm; uproar, noise
triukšmìngas (1) lärmend, geräuschvoll; noisy
triūsas (2) 1. mühevolle (Alltags)Arbeit; chores requiring great effort. 2. das mit Mühe Hergestellte; thing achieved with great effort
triūsinėti sich anstrengen; exert o. s.
trobà (3) Haus, Gebäude; house, building — dim. *trobẽlė* (2), *trobìkė* (2)
trókšti (-šta, tróško) c. g. 1. dürsten nach; be thirsty for. 2. M P DP sehnlich wünschen; desire fervently
troškìmas (2) sehnlicher Wunsch; anxious wish
Troškūnai (1) ON. 79
triùkšmas (2) D = *triùkšmas*
trukšmìngas (1) D = *triukšmìngas*
trùkti (truñka, trùko) 1. dauern; last. *(niẽko) netrùkus* oder *neĩlgai trùkus* bald (darauf); soon (afterwards). 2. warten; wait
trūkti (-ksta, -ko) intr. 1. reißen, brechen; tear, break. 2. zu kurz sein, mangeln; be short of, lack. *jái trūksta kõ* sie hat Mangel an; she lacks, she is in need of
trūktinas (3) dürftig, spärlich; scarce
trūkùmas (2) Mangel; lack, deficiency
truñpas (4) 1. kurz; short, 2. zu kurz; too short
trupinẽlis (2) Krümchen; small crumb
trùpinti zerkleinern; break up
trupučiùkas (2) ein ganz klein wenig; a little bit
trùputis (1) c. g. ein wenig; a little of. *po trùputį* allmählich; little by little
trūsas (2) D = *triūsas*
trūsinėti D = *triūsinėti*
t. t. (= taĩp toliaũ): ir t. t. und so weiter; etc., and so forth
tù (tavẽs, táu, tavè, tavimì, tavyjè) du; you (second person singular, familiar address)
tų̃ s. *tà* u. *tàs*
tuīnas (4) Zaunlatte; picket
tūkstantis (1) tausend; thousand
tūlas (3) mancher, manch einer; many a one
tūleriópas, St *tūlerópas* (1) allerhand; various
Tùmas (2), *Juōzas* = *Vaĩšgantas, Vaĩžgantas* (20. IX. 1869—29. IV. 1933) Priester (Kanonikus), Schriftsteller, Universitätsdozent in Kaunas. 15, 139, 140, 142
tuõ 1. s. *tàs. tuo tárpu* s. *tárpas*. 2. dadurch; thereby. 3. D = *tuõj*
tuõdu diese zwei; these two
tuõj 1. sogleich, sofort; immediately, right away. 2. bald; soon
tuojaũ(s) = *tuõj* 1
tuõkart = *tuomèt*
tuomèt dann, damals; then, at that time
tuotárpu = *tuo tárpu*, s. *tárpas*
tupėti (tùpi) 1. sitzen (von Vögeln); sit (of birds), perch, roost. 2. hocken; squat

tũpti (tùpia, tũpė) (nieder)hocken; alight
tùr = *tùri*, s. *turėti*. *tur bũt* wahrscheinlich, sicher, offenbar; probably, most likely, apparently
turbõnas (2) D Turban; turban
turėti (tùri) 1. haben, besitzen; have, possess. 2. müssen; have to, must. 3. Dk = *laikýti* 2
tūrėti (tũri) žem. = *laikýti* 1
turgavytis Š = *turgus* 2
turgus (2) 1. Markt; market. 2. Marktplatz; market place
turinỹs (3 *tùr-*) Inhalt; content
tuřkštis (tuřškiasi, tuřškėsi) plätschern; splash
turtai (2) Reichtum; wealth
turtas (2) 1. Vermögen; possession(s), property. 2. Schatz; treasure
turtìngas (1) reich; rich
turtuõlis (2) reicher Mann; rich man
tùščias (4) 1. leer; empty. 2. eitel; vain. 3. mit leeren Händen; empty-handed
tvãnas (4) 1. Flut; flood. 2. Menge; multitude
tvankùs (4) schwül; sultry
tvarkà (4) (gute) Ordnung; (good) order. *tvařką vèsti* das Geschäft, die Wirtschaft leiten; manage things, conduct affairs
tvártas (1) (Vieh)Stall; cattle shed, cowhouse
tvenkinỹs (3 *tveñ-*) Teich; pond
tvértis (tvėriasi, tvėrėsi) 1. c. g. greifen nach; seize. 2. sich halten, sich bemeistern; restrain o. s.
tvinksėti (tvìnksi) schlagen (vom Puls); throb
tviñkti (-ksta, -ko) anschwellen; swell
tvìrtas (3) fest, stark; firm, strong
tvirtýbė (1) Stärke; strength
tvìrtinti = *tėigti*
tvirtóvė (1) Festung; fortress
tvorà (4) Zaun, Hecke; fence, hedge

ùbagas (3) = *elgeta*
ũbavimas (1) das Rufen des Uhu; the call of the long-eared owl
ugnãlė (2) Dk = *gaĩsras*
ugnìngas (1) feurig; firy
ugnìnis (2) 1. von Feuer; of fire. 2. = *ugnìngas*
ugnìs -iẽs f. (4), Dk *ugnìs ùgnies* (2) Feuer; fire
ũkana (1) Nebel; fog
ũkas (4) = *úkana*
úkė (1) Dk = *úkis*
úkinykas (1) 1. M DP Hausvater; householder. 2. Dk Bürger; citizen
úkininkas (1) Bauer; farmer
úkis (1) 1. Bauerngut; farm. 2. (Land)-Wirtschaft; farm work, farm management. 3. M Heim; home. 4. Dk Staat; state. M *peklos* ~ Höllenreich; kingdom of Satan
Ukmergė (3 *ùk-*) ON. 149
ũkti (ũkia, ũkė) rufen (vom Uhu); call (of the long-eared owl)
ulbėti (ùlba) trillern (von Vögeln); warble
ulióti 1. flott leben; have a good time. 2. zechen; carouse. 3. Ba herumlaufen; run around
Ulvydas (1) FN. 11
ūmai = *staigà*
ũmas DP Gemüt; mind
univeřsitas (1) Bg = *universitètas*
universitètas (2) Universität; university
ùnoras (1) (polnisches Wort) Ansehen, Ehre; prestige
úodas (3) Mücke; gnat
uodegà (3 *úo-*) Schwanz; tail — dim. *uodegáitė* (1), *uodegýtė* (1)
úoga (1) Beere; berry — dim. *uogėlė* (2)
uolà (4) Fels(en); rock
uoliaĩ adv. fleißig; diligently
úosis (1) Esche; ash tree
uõstai (2) = *ũsai*
úostas (1) Hafen; harbor
úošvis (1) Schwiegervater; father-in-law — dim. *uošvėlis* (2)
uparótis žem. = *pỹkti*
ũpas (2) Laune; mood, spirit. *gėro ũpo* gutgelaunt; good-humored, cheerful
ùpė (2) Fluß; river — dim. *upėlė* (2) Fluß, Flüßlein, Bach; river, brook, stream
Ùpė (2) FlN St. 136
upėlis (2) Bach; brook — dim. *upeliùkas* (2) Bächlein; brooklet
upýnas (1) Fluß-, Stromgebiet; river basin
Upýtė (1) ON. 147
urėdas (2) 1. M = *priedermė*. 2. DP = *pãreigos*
ùrvas (3) unterirdisches Loch, Höhle; subterranean hole, cave — dim. *urvėlis* (2)
ũsai (2) Schnurrbart; mustache

utárninkas (1) = *antrãdienis*
ùž I. c. g. 1. hinter (auf die Frage: wo?); behind, by. ~ *stãlo* am Tisch; at the table. 2. weg von, außerhalb, jenseits; beyond, on the other side of. 3. s. *léisti* 2 und *tekėti* 3. 4. V = *ìš*. II. c. a. 1. für; for. *už taĩ* dafür, deshalb, aus diesem Grunde; therefore, for that, making up for it. 2. als; as. 3. (nach Komparativ) als; than. 4. im Vergleich zu; in comparison with. *už visùs geriáusia* am besten von allen, am allerbesten; best of all. 5. Dk hinter (auf die Frage: wohin?); behind (indicating direction).
užakėti zueggen; harrow over
už-áugti 1. großwachsen; grow big. 2. erwachsen (werden), aufwachsen; grow up
užbaĩgti (-gia, ùžbaigė) beendigen, abschließen; finish, complete
užbùrti (ùžburia, -bûrė) verzaubern; enchant
ùždanga (1) Vorhang; curtain
ùždarbis (1) der Verdienst; earnings
uždãrymas (1) Schließen; closing
uždarýti 1. schließen; close. 2. einschließen; lock in
uždėti (ùždeda) ant DP setzen auf; set on
uždúoti (-dúoda, ùždavė) kám žaizdàs DP jemandem Wunden schlagen; wound a p.
uždùsti (-dũsta, -dùso) außer Atem sein; be out of breath, gasp for breath
už-eĩti 1. einkehren; drop in. 2. eintreten; come. ~ *ant urėdo* DP ein Amt antreten; assume an office. 3. ~ *ant* hinaufgehen; go up on. 4. c. a. kommen zu, finden; come upon
ûžėjimas (1) Š Getöse; roaring
ùžgaidas (1) Grille; whim
už-gáuti 1. verletzen; offend. 2. (an)schlagen; touch
ùžgavėnės (1) 1. letzter Tag vor den Großen Fasten; last day before Lent. DP *senųjų -ių nedėlia* Septuagesima, der 9. Sonntag vor Ostern; the ninth Sunday before Easter. 2. *Ûžgavėnės* Fastnachtdienstag; Shrove Tuesday
užgavėti (ùžgavi) c. i. zum letztenmal vor den 40tägigen Fasten (Fleisch) essen; eat (meat) for the last time before Lent
užgérti (ùžgeria, -gėrė) zutrinken; drink to (the health of)
už-giedóti krähen; crow
užgìmimas (2) Geburt; birth
užgìmti (-msta, ùžgimė) = *gìmti*
užgiřsti (-řsta, -řdo) zu hören bekommen; hear
už-gýti 1. gesund werden; recover. 2. ver-, zuheilen; heal up
užgožėti (-gõži) überwuchernd ersticken; smother
užgriozdóti ordnungslos überstreuen; strew pell-mell
už-griůti ant befallen; befall
ūžìmas (2) (starkes) Rauschen, Tosen; sough(ing), roar(ing noise)
ùžimtas (3) in Anspruch genommen; busy (with)
užiműti (ùžima, ùžėmė) besetzen, einnehmen; occupy
užjaũsti (-aũčia, ùžjautė) Mitleid haben mit, Mitgefühl haben für; sympathize with
užjóti ant auf etwas hinaufgeritten kommen; come riding (on horseback) onto
užkabìnti umhängen; put around (the neck)
už-kaĩsti erglühen; become hot
užkãkinti befriedigen; satisfy
užkálti (ùžkala, ùžkalė) hineintun und (den Deckel des Behälters) zunageln; board up
užkapóti zu Tode hacken; chop to death
užkélti (ùžkelia, -kėlė) hinaufheben; lift up
užkerėti (-ėja u. *ùžkeri)* verhexen; bewitch
užkietėti sich verhärten; become hard
užkìmti (-msta, -mo) heiser werden; become hoarse
už-kláusti (an)fragen; ask, inquire
užkliudýti eintreffen, kommen; come
užklóti zudecken; cover
užkukúoti zu rufen anheben (vom Kuckuck); call (of the cuckoo)
užkùrti (ùžkuria, -kûrė) anzünden, anlegen; kindle
užlaikýti (aufrecht)erhalten, (bei)behalten; maintain, preserve, keep
užlingúoti in Schlaf wiegen; rock to sleep
užmaišýti ragaĩšį den Brotteig ansetzen, mischen; prepare the dough for bread

užmáuti (-máuna, -móvė) (an den Finger) stecken; put on
užmègzti (ùžmezga, ùžmezgė) ansetzen; form
už-mìgti einschlafen; fall asleep
užmiršti (-šta, -šo) = *pamiršti*
ùžmokesnis (1) Belohnung; reward
už-mokėti 1. bezahlen; pay. 2. belohnen, heimbezahlen; reward
užmùšti (ùžmuša, ùžmušė) totschlagen, erschlagen, töten; kill, slay
užnešióti (in den Armen) in Schlummer wiegen; rock to sleep (in one's arms)
užnìkti (-niñka, -nìko) V= *pradėti*
užnõvyti (-ija, -ijo) umbringen; destroy
ùžpakalis (1) Rückseite, der Hintere; the back, the rear. *ùžpakaly* hinten; in the rear, behind. *į ùžpakalį* nach hinten; toward the back
užpérnai im vorletzten Jahre; the year before last
už-pỹkti = *supỹkti*
už-plūsti überschwemmen, -fluten; flood
užprotestúoti protestieren; protest
už-pùlti 1. überfallen, angreifen; attack (suddenly). 2. überraschen; surprise
užrakìnti abschließen; lock
užrašýti aufschreiben; write down, record (in writing)
užrekomendúoti = *teĩkti*
užriõglinti c. g. (mit Hingeworfenem) anfüllen; encumber, fill (with)
užrìšti (ùžriša, -rìšo) 1. aufbinden; tie on. 2. DP verbinden; bind up
užrūstinti = *rūstinti*
už-sáugoti DP = *sáugoti* 3
ùžsienis (1) Ausland; foreign lands. *ùžsieny* im Auslande; abroad. *ùžsienių ministèrija* Auswärtiges Amt; ministry of foreign affairs
užsiimti (-sìima, -sìėmė) 1. c. i. sich abgeben mit; concern o.s. with, engage in. 2. Dk übernehmen; take on
užsi-lìkti 1. = *lìkti*. 2. erhalten bleiben; be preserved
užsimáuti (-máuna, -móvė) anziehen; put on
užsimèsti (-sìmeta, -sìmetė) verlegt werden, zeitweilig verschwinden; be mislaid.
užsimiršimas (2) (Sich)Vergessen; (way of) forgetting, escape (from)
užsimiršti (-šta, -šo) = *pamiršti*
užsi-mokėti vergelten; repay
užsiraitýti (seine Hemdärmel) aufkrempeln; roll up (one's sleeves)
užsirangýti ant hinaufklettern auf; climb up on
užsitarnáuti verdienen; earn, deserve
užsi-tráukti sich (etwas) zuziehen; incur
užsnūsti (-ústa, -ūdo) einschlummern; doze off
užstóti 1. kommen; come. 2. ~ *po* c. g. folgen; follow
užtarti (ùžtaria, ùžtarė) Fürsprache einlegen für, einstehen für; intercede for
užtekėti (ùžteka) = *tekėti* 2
už-tèkti c. g. (des Subjekts) genügen; suffice
už-témti = *témti*
ūžti (ūžia, ūžė) 1. rauschen, tosen; sough, roar. 2. lärmend schmausen; revel
užtiẽsą DP Š wahrlich; verily
už-tìkti treffen, finden; meet, come upon
už-tráukti (dar)überziehen; pull over
už-trùkti verzögern, hinausschieben; delay
ùžtvanka (1) (Fluß)Damm; dam
užtveñkti (-kia, ùžtvenkė) (Wasser) stauen; dam up
ùžu = *ùž*
užúomarša (1) vergeßlicher Mensch; forgetful person
užúosti (-úodžia, -úodė) 1. (einen Geruch) auffangen; catch (a smell). 2. wittern; scent, smell
Užúožeriai (1) ON. 126
užūžėti anfangen zu brausen; begin to roar
užveizdėtojas (1) Aufseher; overseer
ùžverktas (3) verweint; affected by weeping
užvydėjimas (1) Neid; jealousy
užvìrti (-vérda, ùžvirė) aufkochen; boil up
užžėlti (ùžželia, -žėlė) 1. überwuchern; overgrow. 2. c. i. (von wachsenden Gewächsen) zugedeckt werden; overgrow with
užžiẽbti (-bia, ùžžiebė) beleuchten; illuminate

và interj. o! sieh!; oh! lo! behold!
vãbalas (3) Käfer; beetle — dim. *vabalẽlis* (2)
Vabalniñkas (2) ON. 77
vãbolė (1) Mistkäfer; dung beetle
Vãclovas (1) PN
vãdas (4) Führer; leader

vadìnti 1. (be)nennen, bezeichnen; name, call. *vadìnamasis* sogenannt; so-called. 2. rufen, einladen; call, invite
vadìntis 1. benannt werden; be named. 2. sich nennen, heißen; be called. *vadìnasi* das heißt; that is to say
vadovėlis (2) Lehrbuch; textbook
vadúotis c. i. sich von etwas leiten lassen; be guided by
vãdžios (2) Fahrleine, Leitseil; reins
vagà (4) Furche; furrow
vãginti jemand „Dieb" nennen; call a p. a thief
vagìs -iẽs m. (4) Dieb; thief
vagystà (2) = *vagỹstė*
vagỹstė (2) Diebstahl; theft
vagònas (2) Eisenbahnwagen; railroad car
vaĩ interj. ach!; oh!
Vaičáitis (1), *Prãnas* (10. II. 1876—21. IX. 1901): begabter Dichter. 71
Vaičiuláitis (1) FN. 11, 131—135
Vaičiúnas (1) FN. 9
vaideliòtas (2) St Waidelotte, eine Art Hoherpriester der heidnischen Preußen (von spätern Geschichtsschreibern auch den heidnischen Litauern zugeschrieben); a kind of high priest of the pagan Prussians (by later historiographers also ascribed to the pagan Lithuanians)
vaidilùtė (2) Priesterin im heidnischen Litauen (Behüterin des ewigen Feuers); priestess in pagan Lithuania (guardian of the perpetual fire)
vaĩkas (4) 1. Kind, Knabe; child, boy. 2. Tierjunges; the young — dim. zu 1 *vaikẽlis* (2), *vaikùtis* (2)
vaikìgalis (1) Range; young rascal
vaikìnas (2) Bursche; lad, fellow
vaikýti suchend nachjagen; chase after
váikščioti (zu Fuß) gehen, wandeln, spazierengehen; walk (around)
vainìkas (2) Kranz; wreath — dim. *vainikẽlis* (2)
vainóti schelten; chide
vaisìngas (1) 1. fruchtbar; fertile. *nevaisìngas* unfruchtbar; not fertile. 2. DP fruchttragend; bearing fruit
vaisìnti züchten; breed
vaĩsius (2), DP auch *vaisiùs* (4) Frucht; fruit
váistas (1) Arznei; remedy
vaišìnti u. *váišinti* bewirten; treat (as a guest)
Vaitkúnas (1) FN. 153
Vaĩtkus (2) FN. 72
vaĩtóti jammern; lament
vaizbūnas (2) Kr Kaufmann; merchant
váizdas (3) (Landschafts)Bild; view, picture
Vaižgantas (1) Schriftstellername, s. *Tùmas*
vãkar gestern; yesterday
vakaraĩ (3 *vã-*) Westen; west
vãkaras (3) 1. Abend; evening. 2. Abendunterhaltung; evening party — dim. *vakarẽlis* (2)
vakarienė (2) Abendessen, -mahl; supper
vakarìnis (2) 1. westlich; western. 2. abendlich; evening
Valančiáuskas (1) = *Valañčius*
Valañčius (2) (Wołonczewski,, Volončevskis, Valančiauskas) *Motiẽjus* (16./28. II. 1801—17./29. V. 1875): Bischof von Samogitien, Schriftsteller, Volksbildner. 102—109, 143
valandà (3 *vã-*) 1. Stunde; hour. 2. Weile; while — dim. *valandẽlė* (2)
valdiniñkas (2) Beamter; official
valdinỹs (3 *val-*) Untertane; subject
valdýti 1. regieren, herrschen über; rule. 2. Po lenken, leiten; lead, guide
valdõvas (2) Herrscher; ruler
valdžià (4) Regierung; government
valgydìnti speisen; feed
vãlgis (2) Speise, Essen, Gericht; food, meal, dish
válgyti essen; eat. *válgomasis* Speisezimmer; dining room. *neválgęs* ungegessen, nüchtern; without having eaten
valià (2) Wille; will (power)
valiõ es lebe (hoch)!; long live!
valióti imstande sein; be able
valýti reinigen; clean
válkioti herumschleppen; drag around
valnaĩ P freiwillig; voluntarily
vaĩsčius (2) Gemeinde; township
valstýbė (1) Staat; state, country
vamzdis (2) Flöte; flute
vãnagas (3) Habicht; hawk — dim. *vanagẽlis* (2)
vandenìngas (1) wässerig; watery
vanduõ -deñs (3 *ván-*) Wasser; water — dim. *vandenẽlis* (2)
vapėti (vãpa) lallen; babble
vařdas (4) 1. Name, bes. Vorname; (first) name. 2. Titel; title. 3. Benennung; designation

vardýnas (1) Namenschatz, -verzeichnis; list of proper names
vařgas (4), Dk (2) 1. Mühsal, Mühe, Not, Ungemach; trouble, hardship, distress, misery. *vargù* schwerlich; hardly. 2. wehe!; woe! — dim. *vargėlis* (2)
vargdiẽnė (2) eine Arme; a poor, wretched (woman) — dim. *vargdienẽlė* (2)
vargdienìnis (2) dem Armen gehörig; belonging to the poor
vargdiẽnis (2), Ma *vařgdienis* (1) Notleidender, Bedrückter, armer Mensch; suffering person, poor creature, poor fellow
vargìngas (1) arm-, mühselig, notleidend; suffering, wretched
várginti plagen; pester
vargõnai (2) Orgel; organ
vařgšas (2) = *vargdiẽnis*
vařgšė (2) armselige Person; wretched creature
vařgti (-gsta, -go) sich abmühen; toil, labor. *vařgą* ~ Mühsal ertragen; endure hardship
varguõlis (2) P= *vargdiẽnis*
vargùs (4) schwer drückend; very hard — intens. *vargužẽlis* (2)
varýti 1. treiben; drive, chase. 2. vertreiben; chase away
varlẽ (4) Frosch; frog — dim. *varlẽlė* (2)
várna (1) Krähe; crow
Varnãliai (2) ON. 113
vařnas (4) (Kolk)Rabe; raven
Vařniai (2) ON. 165
várpa (1) Ähre; ear (of grain)
vařpas (4) Glocke; bell — dim. *varpẽlis* (2)
vařpinė (1) Glockenturm; bell tower
vařpstė (2) Spindel; spindle
vařstas (2) Werst (russisches Längenmaß; 1,067 km); verst (3500 feet)
várstyti 1. auf- und zuschlagen (die Tür); open and slam alternately. 2. schneiden in; cut into
vařtai (2) Tor; gate
vartìnti zu zwingen versuchen; try to force
vartýti umwerfen, rollen; roll
vartójimas (1) Gebrauch; use
vartóti verwenden, gebrauchen; use
vařvelis u. *várvelis* (1) Tran; train oil
varvėti (vařva) tropfen, triefen; drip
varžýtis: nesivaržýti c. inf. sich nichts daraus machen (etwas zu tun); have no compunction about
varžuõlis (2) Wettkämpfer; contestant
vãsara (1) Sommer; summer. *vãsarą* im Sommer; in the summer. *vãsaros šãlys* im Süden gelegene Länder; southern countries
vasãris (2) Februar; February
vasárvidis (1) St = *vidùvasaris*
vãškas (4) Wachs; wax
važinėti u. *važinėtis* öfters fahren, herumfahren; drive, ride, travel (around)
važióti = *vežióti*
važiúoti intr. 1. fahren; ride, travel. 2. des Weges fahren, gefahren kommen; come by vehicle
večẽria (1) DP = *vakarienė*
vẽda, vẽdė s. *vèsti*
vẽdinas (3): *vaikaĩs vedinà* die Kinder an der Hand führend; leading the children by the hand
vėdúotis sich Luft zufächeln; fan o. s.
vedžióti herumführen; lead around
véidamainis (1) DP Pharisäer; pharisee
véidas (3) 1. Gesicht; face. 2. Wange; cheek — dim. *veidẽlis* (2)
véidrodis (1) Spiegel; mirror
veĩkalas (3) (Schrift)Werk; (written, printed) work
veikėjas (1) im öffentlichen Leben tätige Person; person active in public affairs
véikiai schnell, bald; soon, quickly
véikiaus M schneller, eher; faster, rather
veikìmas (2) Betätigung, Handlung, Tat; activity, action
véikslas (1) St Form; form
veĩkti (-kia, -kė) 1. tätig sein; be active. 2. tun; do. 3. aus-, verrichten; achieve
véikus (1) = *greĩtas. nevéikus* langsam; slow
veĩslė (2) 1. (Tier)Rasse; breed. 2. D (Ameisen)Brut; brood
veizdėti (véizdi) 1. = *žiūrėti.* 2. Š aufschauen; look up
veizėti (véizi) 1. = *žiūrėti.* 2. anschauen; look at. *neveizėti* c. g. mißachten; disregard
vėja s. *výti*
vejà (4) der Rasen; turf — dim. *vejẽlė* (2) 1. Rasenplatz; lawn. 2. junges Wiesengras; young grass in a meadow
vėjas (1) Wind; wind — dim. *vėjẽlis* (2) Lüftchen; light breeze

vėjavaikis (1) Wildfang; wild youth
vėl 1. wieder(um); again. 2. A anderseits; on the other hand
vėlaĩ spät; late. *vėlėliaũ* ein wenig später; somewhat later. *vėliaũ* später; later
vėlė̃ (4) Seele eines Verstorbenen; soul of a dead person
veléna (1) = *vejà*
velėti mit dem Waschholz waschen; wash with the beetle
vėliai = *vėl* 1
vėlýbas (1) = *vėlývas*
velýka (1) M = *Velýkos*
Velýkos (1) Ostern; Easter
velinuvà (3 *vė-*) DP böser Geist; devil
veliuoka DP = *velinuvà*
vėlývas (1) spät; late
vélnias (3) Teufel; devil
vélniškas (1) teuflisch; diabolic, devilish
velnuvas M 1. = *vélniškas*. 2. Satan
véltui umsonst, nutzlos; in vain, uselessly
veltuo žem. = *véltui*
vėlù DP = *vėlaĩ*
Veñclova (1) FN. 66
véngti (-gia, -gė) vermeiden; avoid
vėpūtinis (1) Dk Gewirr; entanglement
veránda (1) Veranda; veranda
vérda s. *vìrti*
vérgas (3) Sklave; slave
vergáuti als Sklave dienen; serve as a slave
vergýba (1) Dk Sklaverei; slavery
veřksmas (4) Weinen; weeping
veřkti (-kia, -kė) weinen; weep
veřpalas (3) Gespinst; spun yarn
verpẽtas (2) (Wasser)Wirbel; whirlpool
verpìmas (2) Spinnen; spinning
veřpti (-pia, -pė) spinnen; spin
versmė̃ (4) Quelle; source
veřsti (veřčia, veřtė) umwerfen, -stürzen; overturn
veřstis (veřčiasi, veřtėsi) sich wenden, sich (um)drehen; turn o. s.
veřšis (2) Kalb; calf — dim. *veršẽlis* (2)
veřtas (4) wert, würdig; worth(y), *verčiaũ* (es ist, wäre) besser, eher, lieber; (it is, would be) better, rather. *nevertas* unwert, unwürdig; unworthy. *nevertà* es lohnt sich nicht; it does not pay
vertė̃ (4) Wert; value
vertėjas (1) Übersetzer; translator
vertìmas (2) Übersetzung; translation
veržtis (-žias, -žės) (sich heran)drängen; rush
vèsti (vėda, vėdė) 1. (an)führen; lead. 2. leiten; conduct, manage. 3. V weg-, abführen; take away. 4. heiraten (vom Mann gesagt); marry (said of a man)
vèstis (vėdasi, vėdėsi) mit sich führen, nehmen; take along
vestùvės (2) Hochzeit; wedding
vestùvinis (1) u. *vestuvìnis* (2) Hochzeits-. ~ *žiedas* Trau-, Ehering; wedding ring
vėtra (1) Sturmwind; gale
vežėjas (1) Kutscher; coachman
vėžiáuti Krebse fangen; catch crayfish
vežìmas (2) 1. Wagen, Fuhrwerk; wagon, carriage. 2. Fuhre; wagonload
vežióti tr. 1. in einem fort fahren; cart (all the time). 2. herumfahren; drive around
vėžỹs (3) Krebs; crayfish
vežti (vėža, vėžė) mit sich führen (per Wagen); carry in a vehicle
vidùdienis (1) Mittag; midday, noon
Vidùgiriai (1) ON. 79
Vidùklė (2) ON. 136
vidurỹs (3 *vì-*) 1. Mitte; center. 2. = *vidùs*
vidùrnaktis (1) Mitternacht; midnight
vidùs (4) das Innere; the inside. *į vidų* ins Innere, (ins Haus) hinein; inside, into the house
vidutìnis (2) mittler; middle
vidùvasaris (1) Mittsommer; midsummer
vidùžiemis (1) Mittwinter; midwinter
viẽkas (2) Kraft; strength
vien einzig, nur; only — intens. *vien tik* oder *vien ... te-*.
viena Eines; one thing
vienąkart einmal; (at) one time
vienas (3) 1. ein; one. *vienos dùrys* eine Tür; one door. *vienì (vienos) ... kitì (kìtos)* die einen ... die andern; some ... others. *lig vieno* insgesamt; in a body. *nė* ~ keiner, kein einziger; no one, not a single. *vienas kìtas* oder *vienas-kìtas* der eine oder andere; one or another. 2. einzig, allein; only, alone. *vienà pãtį* ganz allein; all alone
vienatìjas (2) Bg = *vieniñtelis*
vienatijis M = *vieniñtelis*
vienãtinis (1) = *vieniñtelis*
vienetas (1) Einheit; unit

vienýbė (1) 1. Einigkeit; unity. 2. G das Einssein; oneness
vieniñtelis (1) einzig; only, sole
vienišas (1) einsam; lonely
vienkõjis (2) einbeinig; one-legged — dim. *vienkojáitis, -ė* (1)
vienmùlis (2) zylindrisch; cylindrical
vienódas (1) einheitlich, gleichmäßig; uniform
vienók = tačiaũ
vienóks (1) von einer Art, gleichartig, ein und derselbe; of the same kind, identical, one and the same
vienolikas DP = *vienúoliktas*
vienplaũkis (2) barhaupt; bareheaded
vientuřtis (2) einziges Kind; the only child
vienumà (3 *vie-*) Einsamkeit; solitude
vienúolika (1) elf; eleven
viẽnúoliktas (1) elft; eleventh
vienuolýnas (1) Kloster; monastery
vienuõlis (2) Mönch; monk. *Vienuõlis* Prosaschriftsteller. 126—128
vienuř an einer Stelle; in one place
vierà (4) 1. = *tikýba*. 2. W Glaubensbekenntnis; credo
viernaĩ D redlich; honestly
viesulas (3) Sturm, Orkan; gale, hurricane
viẽšas (4) öffentlich; public. *viẽšas kẽlias* A Fahrweg, Landstraße; highway
viẽšės (2) Dk Gastmahl; treat
viešėti (viẽši) 1. auf Besuch sein, Besuche machen; be as a guest, visit. 2. auf Besuch bleiben; stay on as a guest
viešnià (4) Besucherin, weiblicher Gast; female visitor — dim. *viešnẽlė* (2)
viešpatáuti herrschen; rule
viešpatìs -iẽs (3 *viẽ-*) u. *viẽšpatis -ies* (1) P DP = *viẽšpats* 1
viẽšpats -ties m. (1) 1. (Gott) der Herr; the Lord (God). 2. (obs.) Oberherr, Herrscher, Gebieter, Landesherr; overlord, ruler, sovereign. 3. (dial.) großer Herr; rich lord
vietà (2) Ort, Stelle, Platz; place, room, space, position. *viẽtomis* stellenweise, hier und dort; in places, here and there. *viẽtoje* c. g. 1. an Stelle von, anstatt; in place of, instead of. 2. M als; as
vietóvardis (1) Ortsname; place name
vietóvė (1) 1. Ort, Platz, Örtlichkeit; place, locality. 2. Dk Stadt; city
vieversỹs (3 *vie-*) Lerche; lark
viẽžlybumàs (1) Dk Ehrbarkeit; propriety
viežlyvỹstė (2) Po Rechtschaffenheit; honesty
vỹkis (2) J Entwicklungsgang; course of development
vikrùs (4) munter; brisk
vỹksmas (4) Verlauf; course
vỹkti (vỹksta, vỹko) (vor sich) gehen; go (on). *nevỹkęs* verfehlt; (gone) wrong
Viktùtė (2) PN Victoria
Vìlentas (1) FN. 162, 163
vỹlyčia (1) Dk, *vylyčià* (2) Kr Pfeil; arrow — dim. *vylytẽlė* (2)
vylìngas (1) trügerisch; deceptive
vilióti (an)locken; lure, entice
vỹlius (2) Trug; deception
vìlkas (4) Wolf; wolf
Vilkaviškis (2) ON. 56, 131
vìlkinti hinausschleppen; drag out
vilnìs -iẽs f. (4) Welle; wave
Vìlnius (1) ON Vilnius (Wilna, Vilna, Wilno). 67, 147, 148
viltìs -iẽs f. (3), Dk *viltis -ies* f. (1) Hoffnung; hope
vỹnas (2) Wein; wine. *vỹno úoga* DP Weinbeere, Traube; grape. *vỹno medẽlis* DP Weinrebe; vine
Viñcas (2) PN Vinzenz; Vincent
vynyčià (2) DP Weinberg; vineyard
vỹninykas (1) DP Weingärtner; vinedresser
vyniótis sich (um etwas) herumschlingen; creep around
výras (1) 1. Mann; a man. *mókslo ~* Gelehrter; scholar. 2. Ehemann, Gemahl, Gatte; husband
výrauti vorherrschen; predominate
vìřbas (4) Gerte, Stecken; rod, switch
virẽja (1) Köchin; cook
Vireliũnas (1) FN. 35
vyresnýbė (1) Dk (öffentliches) Amt; (public) office
vyrèsnis (2) höher gestellt; in a higher position. *~ kùnigas* DP Hoherpriester; high priest
vyresnỹsis Vorgesetzter, St Oberhaupt; superior (officer), supreme commander, St chief
vyriáusias (1) 1. oberst; supreme. 2. ältest; oldest
vyrìškiai (2) die Männer, das Mannsvolk; the men

viršti (-sta, viřto) sich niederneigen; bend down. ~ *į* niedersinken, hinfallen; fall onto
viršš c. g. 1. über, oberhalb von; above. 2. zuoberst auf; on top of
viršesýbinis (1) übernatürlich; supernatural
viršiaũs Dk weiter oben; above
viršùj c. g. = *viršš* 1
viršuñ c. g. = *viršš* 1
viršũnė (1) 1. Gipfel; summit, top. 2. Baumwipfel; tree top — dim. *viršūnėlė* (2)
viršùs (4) 1. der Oberteil; top part. *viršùj* u. *viršujè* zuoberst, obenan; on (at) the top. 2. Überschuß; excess. *30 su viršuñ* mehr als 30; more than 30
vìrti (vérda, vìrė) kochen; cook
virtùvė (2) Küche; kitchen
viřvė (2) Strick; rope — dim. *virvìkė* (2)
vìs 1. = *vìsa. per* ~ über alles; most of all. 2. stets, in einem fort, trotzdem; ever, always, all the time, nevertheless. ~ *daugiaũ* oder ~ *labiaũ* mehr und mehr; ever more, more and more. *vìs dėlto* trotzdem; nevertheless
vìsa alles; everything. ~ *taĩ* all das; all this
visadà, visadõs immer; always
visái ganz, vollständig, durchaus, gänzlich; entirely, completely, altogether. ~ *mãža* ganz wenig; very little. *visái ne-* überhaupt nicht, gar nicht; not at all
visaĩp auf jede (Art und) Weise, auf alle Arten; in every way
vìsas (4) 1. (Sing.) ganz; entire, whole. *su visù* = *visái. vìsas krãštas* das ganze Land; the whole country. *visu didžiójі* die größte; the biggest. *visu mažàsis* der kleinste; the smallest. 2. (Plur.) alle; all. *visì žmónės* alle Leute; all the people. *visų̃ jauniáusias* der allerjüngste; the youngest of all
visatà (2) Universum; the universe
vìsiškas (1) gänzlich, vollständig; complete. *vìsiškai* ganz (und gar); completely
vìskas (a. *vìską* u. *viskų̃*) = *vìsa*
vyskupìjà (2) Diözese; diocese
Výsla (1) FlN Weichsel; Vistula. 146
vìslab D = *vìsa*
visókias (1) 1. (Sing.) DP jeder; every (one). 2. (Plur.) M = *visì*, s. *vìsas* 2
visóks (1) allerhand, von jeder Art, allerart; of every kind, of all kinds
výsti (výsta, výto) welken; wither
vistíek = *vis tíek*, s. *tíek*
výstyklas (3) Windel; diaper
visudaugiáusia am allermeisten; most of all
visumèt V = *visuomèt*
visuomèt = *visadà*
visúotinas (1) allgemein; general
visupirmiáusia zuallererst; first of all
visuř überall; everywhere
Vìsvydas (1) FN. 128
vyšnià (2) Kirschbaum; cherry tree
vištà (2) Huhn, Henne; hen — dim. *vištėlė* (2) (armes) Hühnchen; young (poor) hen
Výtautas (1) (auch Witold, Witowt genannt) litauischer Großfürst (1392—1430). 67
výti (vėja, vìjo) 1. hinterher-, nachjagen; chase (after), pursue. 2. treiben; drive, force to go
vytkotis (1) Peitschenstock; whip handle
vyturỹs (3 *vỹ-*) = *vieversỹs* — dim. *vyturiùkas* (2)
vìzija (1) Vision; vision
vizìtas (2) u. *vizitas* (1) Besuch; visit
výžos (2) Bastschuhe; bast shoes
vyžótas (1) Bastschuhe tragend; shod with bast shoes
võgti (vãgia, võgė) stehlen; steal
vókietis (1) Deutscher; German. *Vókiečiai* Deutschland; Germany
vókiškas (1) deutsch; German
Voldemãras (2), *Augustìnas* (* 16.IV. 1883 in *Tverėčius;* † 1946 in russischer Verbannung): klassischer Philologe, Universitätsprofessor in Petrograd und Kaunas, litauischer Ministerpräsident. 142
voliótis herumliegen; lie around
Vòlteris (= Eduard Wolter) (* 19./31. III. 1856 in Riga; † 14. XII. 1941 in Kaunas): Baltologe, Bibliothekar und Privatdozent in St. Petersburg, Universitätsprofessor in Kaunas. 34, 142, 144, 153, 166f.
vóras (3) Spinne; spider
võs 1. kaum; scarcely, hardly, barely. — intens. *võs be-*. 2. *võs (tìk) ne-* beinahe; almost. 3. nur; only. 4. erst; not

before. — intens. *vos tìk* oder *võs tè-, te- võs*
voverýtė (1) Eichhörnchen; squirrel
võžyti (-ija, -ijo) D = *geĩsti* 1

Zarasaĩ (3 *Zã-*) ON. 141
za·tagamis M = *tuõj* 1
Zìzìlė (2) PN. 149
zõkanas (1) Br = *zõkonas*
zõkonas (1) DP = *įstãtymas* 1. *zõkone mókytas* Gesetzkundiger; law expert
zuĩkis (2) Hase; rabbit — dim. *zuikẽlis* (2)

žãbalas (3) = *ãklas*
žabángai (1) (Vogel)Falle; snare(s)
žabángos (1) = *žabángai*
žabóti (auf)zäumen; bridle. *nežabótas* ungezügelt; unbridled
žadėjimas (1) Versprechen; promise
žadėti (žãda) versprechen; promise. *žadėtoji* die Versprochene; the promised one, future wife
žãdinti wecken, antreiben; awaken, arouse
žãgaras (3) das Reis; (young) twig
žãgrė (2) Holzpflug; wooden plow — dim. *žagrẽlė* (2)
žaĩbas (4) Blitz; lightning
žaismìngas (1) spielerisch; playful
žáisti (žáidžia, žáidė) spielen; play
žaizdà (4) Wunde; wound
žaĩzdras (4) Esse; (blacksmith's) forge
žaižarìngas (1) sprühend; spitting
žaižarúoti glühen; glow
žaiždà DP = *žaizdà*
žalgà (4) Stange; rod, bar
Žálgiris (1) ON Grunwald, Ort bei Tannenberg (im ehem. ostpreuß. Kreis Osterode); dort 1410 litauisch-polnischer Sieg über das Deutschordensheer. 67
žãlias (4) grün; green
žaliũkas (2) kräftiger Bursche; strong youth
žaliũnėlis (2) poet. = *žãlias*
žaliúoti grünen; grow with a green color, display green foliage
žalniẽrius (2) = *kareĩvis*
žaltìenė (1) die Frau eines (the wife of a) *žaltỹs*
žaltỹs (3) Ringelnatter; grass snake
žándas (3) (Kinn)Backe; cheek
žarnà (3) Darm; intestine
žą̃sinas (3) Gänserich; gander
žąsiõkas (2) halbwüchsige Gans; halfgrown goose
žąsìs -iẽs f. (4; g. pl. *žąsų̃*) Gans; goose— dim. *žąsẽlė* (2)
žą́slai (1) Zaum mit Gebiß; bit (part of a bridle)
žavėti (žãvi) bezaubern; charm. *žãvimosios slãptys* Bg der geheime Zauber; the mysterious charm
žavìngas (1) lockend; enticing
žebelỹs (3 *žẽ-*) Tannzapfen; (pine, fir) cone
žebrabuñnis (2) fleckmäulig; with a spotted snout
žegnõnė (2) W = *maldà*
žėgterėti Dk aufächzend hinfallen; fall to the ground with a groan
žẽkas (2) M Kantor; cantor (< poln. *diak, dziak*)
Žekonýtė (1) FN f. 24
žélti (žẽlia, žẽlė) wachsen; grow
žemaĩtis (2) 1. Niederlitauer, Samogitier, Schemaite; Low Lithuanian, Samogitian. *Žemaĩčiai* Samogitien; Samogitia. 2. Bewohner des Unterlandes; lowlander
žemaĩtiškas (1) schemaitisch; Zhemaitish
žẽmas (4) nieder, niedrig; low. *žemaĩ* adv. nieder, tief; low. *žemiaũ* weiter unten; farther down, below
žemčiũgas (2) Edelstein; gem
žẽmė (2) 1. Erde; earth. *žẽmėje* auf Erden; on earth. 2. (Erd)Boden; ground. *žẽmėn* auf den Boden, zu Boden; on (to) the ground. 3. Land (für die Landwirtschaft); (farm)land. 4. Land; country
žemẽlapis (1) Landkarte; map
žemẽpatis M Erdgeist; gnome
žemỹn abwärts, (her)nieder; down(ward)
žemỹniui DP = *žemỹn*
žẽmintis sich erniedrigen; humble o.s.
žengìmas (2) M *danguñ* ~ Himmelfahrt; Ascension (of Christ)
žeñgti (-gia, -gė) 1. (hinzu)treten; step. 2. gehen; go. *žiñgsnį* ~ einen Schritt tun; do a step. 3. M hinauf- bzw. hinuntersteigen; ascend, descend. ~ *danguñ* in den Himmel hinaufsteigen; ascend to heaven. ~ *į prãgarą* zur Hölle hinuntersteigen; descend to hell
žénklas (3; DP 1) (Kenn)Zeichen, Merkmal, Symbol; sign, symbol — dim.

ženklēlis (2). *pãšto ženklēlis* Briefmarke; postage stamp
žéntas (1) Schwiegersohn; son-in-law — dim. *žentùlis* (2)
žėrėti (žėri) funkeln, glitzern, glänzen; sparkle, glitter, glisten
žiauriaĩ grob; rudely
žiáurus (1) Dk rauh; severe, inclement
žibėti (žiba) glänzen, leuchten; glisten, gleam, glitter, shine
žýdas (2) Jude; Jew
žydėti (žýdi) blühen; bloom
Židìkai (2) ON. 118
žýdras (3) himmelblau; azure
žydrėti himmelblau werden; turn azure
žiedas (3) 1. Blüte; blossom. 2. Ring; ring. 3. Fingerring; ring on a finger — dim. *žiedėlis* (2)
Žiegėlis (2) Bg Name eines Sees
žiemà (4) Winter; winter. *žiẽmą* im Winter; in the winter
žiemgãliai (2) VN Semgallen; Semgalians. 146, 147
žiežirba (1) Sprühfunken; flying spark
žýgis (2) 1. Marsch; march. 2. Unternehmen; undertaking, expedition. 3. heldenhafte Tat; deed
žygiúoti marschieren; march (along)
žìlas (4) 1. grau (vom Haar); gray (of hair). 2. grauhaarig; gray-haired
žìlti (žỹla u. *žìlsta, žìlo)* grau werden; (turn) gray
žilvìtis (2), dial. *žìlvitis* (1) = *glúosnis*
Žýmantienė (1) FN f. 109
žymẽ (4) Merkzeichen; sign, mark
žymėti (žỹmi) bezeichnen; mark
žymùs (4) bedeutend; important
žinėlė (2) (dim. von *žinià*) kurze Nachricht; brief news item
žiñgsnis (2) Schritt; step
žinià (4) 1. Nachricht; news, report. *žìnios* Nachrichten; information. 2. Wissen; knowledge. *žìnios* Kenntnisse; knowledge. *žinià* adv. bekanntlich; as is well known. *nežinià* man weiß nicht; it is unknown. *nežinià* adv. im geheimen; secretly. 3. Obhut, Führung; charge
žinýnas (1) Schatz von Kenntnissen; treasure of knowledge
žiniuõnė (2) Wahrsagerin; soothsayer
žìnomas (1) bekannt; (well)known. *žìnoma* adv. natürlich; of course
žinóti (žìno) wissen; know
žinvãnė (2) = *žiniuõnė*.
žiógas (3) Heuschrecke; grasshopper
žiõplas (4) blöde (gaffend); open-mouthed, gaping
žioplỹs (4) blöder Gaffer; gaping fool, simpleton
žiopsóti (žiõpso) blöde gaffen, Maulaffen feilhalten; gape
žìrgas (3) poet. Roß; steed, horse — dim. *žirgẽlis* (2)
Žirgulỹs (3 *Žiř-*) FN. 11, 61
žìrnis (1) Erbse; pea
žįsti (žìnda, žìndo) saugen (an der Brust, am Euter); suck
žiupõniškas (1) D einer Dame zukommend; fitting for a lady
žiūrėti (žiūri) schauen; look, behold. ~ *į* anschauen, betrachten; look at
žiùrkė (1) Ratte; rat
žyvãtas (2) W Lebensweise; way of life
Živìlė (2) PN (besser wäre die Schreibung *Žyvilė*). 93—97, 118—122, 147—149
žlugìmas (2) Untergang; destruction
žmogùs (4; nur Sing.; für Plur. s. *žmónės*) 1. Mensch, menschliches Wesen; man, human being. *žmogaũs kalbà* menschliche Sprache; human speech. 2. einfacher Mann (im Gegensatz zum vornehmen Herrn): common man (in contrast to the gentleman) — dim. *žmogẽlis* (2)
žmonà (3) 1. (Ehe)Frau, Gattin; wife. 2. obs. = *moterìškė*
žmónės m., M P f. (3; Sing. *žmogùs*) 1. Leute; people. *mókslo* ~ Gelehrte; learned people. 2. Personen; persons. 3. einfache Leute, Landbevölkerung; simple people, country folk — dim. *žmonẽliai* (2)
žmonystà (2) Dk Gasterei; conviviality
žmuõ DP Mensch; man. 171 Fußn. 9
žodýnas (1) 1. Wörterbuch; dictionary. 2. = *žodynėlis*. 3. Wortschatz; vocabulary
žodynėlis (2) Wörterverzeichnis, Glossar; vocabulary
žõdis (2) Wort; word. *dúoti žõdį* versprechen; promise. *žodžiù* mündlich; orally. *(vìenu) žodžiù* mit einem Worte; in one word, briefly — dim. *žodẽlis* (2)

žolẽ (4) 1. Gras; grass. 2. Kraut; herb (plant). *žõlės* Heilkräuter; medicinal herbs — dim. *žolẽlė* (2)
žolýnas (1) 1. Grasfläche; lawn, green. 2. Ba = *gėlẽ*. 3. St = *žolẽ* 1
žolynẽlis (2) Pflänzchen; little plant
žudýti 1. umbringen; destroy, kill. 2. quälen, fast umbringen; torture, kill almost
Žukáuskas (1) FN. 126—128
Žukòvskis (1) FN = poln. *Żukowski*. 148
žūti (žūsta u. *žūva, žìvo)* 1. umkommen, verderben, untergehen; perish. 2. seinem Untergange nahe sein; be near perdition, be on the brink of extinction
žuvìs -iẽs f. (4; g. pl. *žuvų̃*) Fisch; fish
žvaigždė (4) u. *žvaĩgždė* (2) Stern; star — dim. *žvaigždẽlė* (2), *žvaigždùtė* (2), *žvaigždutẽlė* (2)
žvaigždėtas (1) Sternen-; starry
Žvaigždìkis (2) PN. 24
žvaĩnas (4) weißäugig; white-eyed
žvaizdė (4) Š-= *žvaigždė*
žvãkė (2) Kerze; candle
žvalgýtis į schauen nach; look at
žvalgýtojas (1) Kundschafter; spy, scout
žvangėti (žvañga) klirren, klimpern; clank
žvángintis klirren; clang
žvangùtis (2) Klappertopf (eine Wiesenblume); a certain meadow flower (alectorolophus)
žvelgti (-gia, -gė) blicken; glance
žvéngti (-gia, -gė) wiehern; neigh
žverbėti (žverbla) funkeln; sparkle
žvėrìena (1) Wildbret; game (meat)
žvėrìs -iẽs m. (3; g. pl. *žvėrų̃* u. *žvėrių̃*) wildes Tier; wild animal — dim. *žvėrẽlis* (2)
žvilgsnis (2) Blick; glance
žvìlgterėti einen Blick werfen; throw a glance
žvýnė (1) = *žiùrkė*
žvìngilas (3) was wiehert; something that neighs
žvìrblis (1) Sperling; sparrow — dim. *žvirblýtis* (1), dial. *žvirblùitis* (1)
Žvirgždė (2) FlN. 129
žvitrùs (4) lebhaft; lively

INDIAN INSTITUTE OF ADVANCED STUDY
Acc. N. 32055
Date 3-7-69
SIMLA